

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

AN ACTIVITY MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING
FIVE VIRTUES IN SCHOOLS UNDER SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

พระมหาธีรธรรม ธมฺมธีโร (บุญเสริม)

ดุขฎิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๙

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พระมหาธีรธรรม ธมฺมธีโร (บุญเสริม)

คุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

An Activity Management Model for Enhancing
Five Virtues in Schools under Secondary
Educational Service Area Office

Phramaha Theeratham Dhammadhīro (Bunsoem)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2016

ชื่อคุณูปนิพนธ์ : รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
สำหรับสถานศึกษาสังกัด

ผู้วิจัย : พระมหาธีรธรรม ธมมธีโร (บุญเสริม)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์
: พระมหาสหัส จิตสาโร, รศ.ดร., ป.ธ.๔, พธ.บ. (บริหารการศึกษา),
M.A. (Public Administration), ป.ร.ด. (บริหารการศึกษา),
: ดร.ระวิง เรืองสังข์, ป.ธ.๕, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), บธ.ม. (การ
จัดการตลาด), ค.ด. (บริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และเพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นงานวิจัยผลานวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ๑) การศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ๒) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๑๑ รูป/คน โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ๓) การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๙ รูป/คน โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมฯ (ฉบับร่างที่ ๑) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การแจกแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๓๓๑ คน โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยังมีปัญหาด้านการวางแผน การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ชัดเจน ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการนำแนวคิดไปใช้ ความร่วมมือของบุคลากรในการจัดกิจกรรม การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรม นักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม งบประมาณไม่เพียงพอ และนักเรียนมีจำนวนมากทำให้ห้องเรียนไม่เพียงพอ

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ

๓. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ตามลำดับ โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

Dissertation Title : An Activity Management Model for Enhancing Five Virtues in Schools under Secondary Educational Service Area Office

Researcher : Phramaha Theeratham Dhammadhāro (Bunsoem)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Educational Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc.Prof. Dr. Phramaha Sahas Thitasāro, Pali IV, B.A. (Educational Administration), M.A. (Public Administration), Ph.D. (Educational Administration)

: Dr.Rawing Ruangsanka, Pali V, B.A. (Public Administration), M.B.A.(Marketing), Ed.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : March 18, 2017

Abstract

The objectives of this research were to study the situation of the activity management to enhance the five virtues, to develop the activity management model to enhance the five virtues and to evaluate the activity management model to enhance the five virtues for schools under the Secondary Educational Service Area Office. The mixed research methods were used in the study. The qualitative data were collected from documents, in-depth interview with 11 key-informants and focus group discussion with 9 experts, and then analyzed by content analysis. The quantitative data were collected through questionnaires from 331 school administrators under the Secondary Educational Service Area Office. The data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research results found that:

1. The situation of the activity management to enhance the five virtues in schools under the Secondary Educational Service Area Office had some glitches on planning, specification of desirable attributes, knowledge and understanding the concept in application, activity participation, activity evaluation, budget and numbers of students and classroom size.

2. The development of the activity management model to enhance the five virtues consisted of 4 elements; they were 1. Lead; context, objective and principle, 2. Content; management component, management process and activity, 3. Application; control and evaluation, and 4. Condition; outcome of the model.

3. The evaluation of the activity management model to enhance the five virtues in schools under the Secondary Educational Service Area Office was at a high level overall. The highest mean was on Utility Standard, followed by Accuracy Standard, Propriety Standard and Feasibility Standard respectively.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องด้วยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน เอื้อเฟื้อเกื้อกูล เมตตาอนุเคราะห์ จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาบุญทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณและอนุโมทนาบุญ ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ ประธานกรรมการรองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู และ ดร.อุทัย สติมัน กรรมการตรวจสอบคณาจารย์

กราบขอบพระคุณ ท่านพระอาจารย์พระมหาสหัส ฐิตสาโร, รองศาสตราจารย์.ดร.ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ขออนุโมทนา ท่านอาจารย์ ดร.ระวีง เรื่องสังข์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้การแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชเมธี (วิชา อภิปัญญา) รองเจ้าคณะภาค ๘ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม ประธานรุ่นที่เป็นผู้นำในการศึกษาเล่าเรียนครั้งนี้ และขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป คณาจารย์คณะครุศาสตร์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ประสิทธิภาพ วิทยากร และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตา เอื้อเฟื้อ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณพระเถรานุเถระและอนุโมทนาบุญผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณและอนุโมทนาบุญเจ้าภาพผู้สนับสนุนทุนการศึกษาทุกท่าน โดยมีคุณพรพรรณ เชียงจิ่ง ประธานงานดูแลตลอดการศึกษา

ผู้วิจัยมีความภาคภูมิใจที่ได้นำเสนอหลักเบญจธรรมร่วมกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เพื่อพัฒนาศีลธรรมของสังคมโดยเฉพาะสถานศึกษาตามพุทธประสงค์ ขอกราบอนุโมทนาพระพุทธรองค์แม่ปรินิพพานไปนานแล้วด้วยความเคารพอย่างสูงสุด ขอการศึกษาพุทธธรรมนี้ให้พระธรรมและพระวินัยเป็นที่พึ่งของมวลมนุษยชาติตราบนานชั่วกัลปาวสานเทอญ

พระมหาธีรธรรม ธมมธีโร (บุญเสริม)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบ	๙
๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ	๙
๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ	๑๑
๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ	๑๖
๒.๑.๔ ลักษณะที่ดีของรูปแบบ	๒๗
๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ	๒๙
๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ	๓๓
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหาร	๓๖
๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร	๓๖
๒.๒.๒ ปัจจัยในการบริหาร	๔๑
๒.๒.๓ กระบวนการบริหาร	๔๕
๒.๒.๔ ทักษะด้านการบริหาร	๕๒
๒.๒.๕ ระดับขั้นของการบริหาร	๕๕

๒.๓ แนวคิดการจัดกิจกรรม	๕๗
๒.๓.๑ ความหมายของการจัดกิจกรรม	๕๗
๒.๓.๒ ประเภทการจัดกิจกรรม	๖๑
๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม	๖๕
๒.๓.๔ หลักการจัดกิจกรรม	๖๙
๒.๓.๕ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	๗๕
๒.๔ แนวคิดเรื่องเบญจธรรม	๘๐
๒.๔.๑ ความสัมพันธ์หลักเบญจศีลเบญจธรรม	๘๐
๒.๔.๒ ความหมายของเบญจธรรม	๘๔
๒.๔.๓ องค์ประกอบของเบญจธรรม	๘๗
๑) เมตตาและกรุณา	๘๗
๒) สัมมาอาชีวะ	๙๗
๓) กามสังวร	๑๐๕
๔) สัจจะ	๑๑๕
๕) สติสัมปชัญญะ	๑๒๓
๒.๕ แนวคิดเรื่องสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๑๓๓
๒.๕.๑ การจัดการศึกษาของไทย	๑๓๓
๒.๕.๒ แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย	๑๓๖
๒.๕.๓ แนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษา	๑๓๗
๒.๕.๔ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑๓๘
๒.๕.๕ การบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา	๑๓๙
๒.๕.๖ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๑๔๑
๒.๕.๗ การบริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา	๑๔๓
๒.๕.๘ การประเมินผลจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา	๑๔๕
๒.๕.๙ ข้อมูลโรงเรียนตัวอย่าง	๑๔๗
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๖๙
๒.๗ สรุปผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๘๖
๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย	๒๐๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๐๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๒๐๒

๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๒๐๓
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๐๖
๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	๒๐๗
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๐๘
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๒๐๙
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๒๑๔
๔.๑ ผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๒๑๕
๔.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๒๖๕
๔.๓ ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๒๙๒
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	๓๓๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๓๓๘
๕.๒ อภิปรายผล	๓๕๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๓๕๖
บรรณานุกรม	๓๕๗
ภาคผนวก	๓๖๕
ภาคผนวก ก. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๓๖๖
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ	๓๙๕
ภาคผนวก ค. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	๔๐๑
ภาคผนวก ง. เครื่องมือการวิจัย	๔๐๕
ภาคผนวก จ. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๐๙
ภาคผนวก ฉ. ภาพการดำเนินกิจกรรมการวิจัย	๔๔๙
ประวัติผู้วิจัย	๔๕๔

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ การวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบ	๑๑
๒.๒ การวิเคราะห์ประเภทของรูปแบบ	๑๕
๒.๓ การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของรูปแบบ	๑๙
๒.๔ การวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของรูปแบบ	๑๙
๒.๕ ความหมายของบริบท	๒๖
๒.๖ การวิเคราะห์ลักษณะที่ดีของรูปแบบ	๓๑
๒.๗ การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ	๓๕
๒.๘ การวิเคราะห์การตรวจสอบรูปแบบ	๓๘
๒.๙ การวิเคราะห์ความหมายของการบริหาร	๔๔
๒.๑๐ การวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหาร	๔๘
๒.๑๑ การวิเคราะห์กระบวนการบริหาร	๕๕
๒.๑๒ การวิเคราะห์ทักษะการบริหาร	๕๙
๒.๑๓ การวิเคราะห์ระดับของการบริหาร	๖๒
๒.๑๔ การวิเคราะห์ความหมายของการจัดกิจกรรม	๖๕
๒.๑๕ การวิเคราะห์ประเภทของการจัดกิจกรรม	๗๐
๒.๑๖ การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม	๗๕
๒.๑๗ การวิเคราะห์หลักการจัดกิจกรรมที่ดี	๘๑
๒.๑๘ การวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	๘๗
๒.๑๙ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักเบญจธรรมและเบญจศีล	๙๒
๒.๒๐ การวิเคราะห์ความหมายของเบญจธรรม	๙๕
๒.๒๑ การวิเคราะห์ความหมายของเมตตากรุณา	๙๗
๒.๒๒ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดเมตตากรุณา	๑๐๐
๒.๒๓ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของเมตตากรุณา	๑๐๕
๒.๒๔ การวิเคราะห์โทษของการขาดเมตตากรุณา	๑๐๗
๒.๒๕ การวิเคราะห์ความหมายของสัมมาอาชีวะ	๑๐๙
๒.๒๖ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะ	๑๑๑
๒.๒๗ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของการเกิดสัมมาอาชีวะ	๑๑๕
๒.๒๘ การวิเคราะห์โทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีวะ	๑๑๖

	หน้า
๒.๒๙ การวิเคราะห์ความหมายของกามสังวร	๑๑๘
๒.๓๐ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดกามสังวร	๑๒๑
๒.๓๑ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของการประพฤติกามสังวร	๑๒๔
๒.๓๒ การวิเคราะห์โทษของการไม่ประพฤติกามสังวร	๑๒๗
๒.๓๓ การวิเคราะห์ความหมายของสัจจะ	๑๒๙
๒.๓๔ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดสัจจะ	๑๓๑
๒.๓๕ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของสัจจะ	๑๓๔
๒.๓๖ การวิเคราะห์โทษของการไม่มีสัจจะ	๑๓๖
๒.๓๗ การวิเคราะห์ความหมายของสติสัมปชัญญะ	๑๓๘
๒.๓๘ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะ	๑๔๑
๒.๓๙ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะ	๑๔๕
๒.๔๐ การวิเคราะห์โทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะ	๑๔๗
๒.๔๑ การวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนตัวอย่าง	๑๘๗
๒.๔๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๐๐
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๒๒๕
๓.๒ สรุปรขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๒๓๒
๔.๑ การวิเคราะห์ผลการศึกษาศักยภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	๒๓๙
๔.๒ ผลสรุปประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และพัฒนาปรับปรุง รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๓๐๐
๔.๓ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๑๒
๔.๔ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๑๒
๔.๕ ประสบการณ์ในตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๑๓
๔.๖ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๑๓
๔.๗ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบ การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวม	๓๑๔
๔.๘ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบ	๓๑๔

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบย่อย

๔.๙	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขององค์ประกอบย่อยด้านบริบท	๓๑๖
๔.๑๐	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์	๓๑๘
๔.๑๑	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านหลักการ	๓๑๙
๔.๑๒	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านองค์ประกอบการบริหาร	๓๒๒
๔.๑๓	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการบริหาร	๓๒๕
๔.๑๔	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม	๓๒๗
๔.๑๕	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรมค่าย 5D)	๓๓๐
๔.๑๖	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ใจ D)	๓๓๒
๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม หน้าที่ D)	๓๓๓
๔.๑๘	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม สำคัญ D)	๓๓๖
๔.๑๙	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม พุด D)	๓๔๑
๔.๒๐	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ปัญญา D)	๓๔๓
๔.๒๑	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านการประเมินผล	๓๔๖
๔.๒๒	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ องค์ประกอบย่อยด้านผลสำเร็จของรูปแบบ	๓๔๗

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

- ๑ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓๕๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสยามรัฐ ซึ่งมีจำนวน ๔๕ เล่ม แยกเป็น ๓ ปิฎก คือ เล่มที่ ๑ - ๘ เป็นพระวินัยปิฎก เล่มที่ ๙ - ๓๓ เป็นพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๓๔ - ๔๕ เป็นพระอภิธรรมปิฎก ในการศึกษาได้กล่าวถึง แหล่งที่มา/เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ฉบับสยามรัฐ ภาษาไทย) เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๑๗๐ หน้า ๑๓๖ และ ม.ม. (มจร. ไทย) ๑๒/๘๕/๗๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาษาไทย) เล่มที่ ๑๒ ข้อที่ ๘๕ หน้า ๗๖ ได้ใช้ชื่อย่อ ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.ภิกขุณี. (ไทย)	วินัยปิฎก	ภิกขุณีวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	วินัยปิฎก	มหาวรรค ภาค ๑	(ภาษาไทย)
วิ.ป. (ไทย)	วินัยปิฎก	ปริวาร	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.สพ. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอกก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย เอก-ทุก-ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ปญจก-ฉกกนิบาต	(ภาษาไทย)

อง.สตตก. (ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฐก-นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก. (ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ทสก-เอกาทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ขุ. (ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ-ธรรมบท- อุทาน-อติวุตตะกะ-สูตรนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.วิ. (ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย วิมาน-เปตวัตถุ เถร-เถรีคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ชาดก ภาค ๑	(ภาษาไทย)
ขุ.ม. (ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย มหานิทเทศ	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณีปกรณ์	(ภาษาไทย)
อภิ.วิ. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก	วิมังคปกรณ์	(ภาษาไทย)
อภิ.ปุ. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก	ธาตุกถา-ปุคคลบัญญัติปกรณ์	(ภาษาไทย)
อภิ.ก. (ไทย)	อภิธรรมปิฎก	กถาวัตถุปกรณ์	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพสังคมปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้วัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทย เด็กและเยาวชนซึมซับแนวคิดและกระแสนิยมบางอย่างเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตซึ่งบางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้นมาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กเยาวชน ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามวัยและต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต เช่น ปัญหาการดื่มสุรา บุหรี่ ยาเสพติด การพนัน ดิตเกม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวันอันควร การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การตกเป็นเหยื่อการบริโภควัตถุอันตราย การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท เป็นต้น นอกจากนี้สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญมากที่สุด ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ พ่อแม่ต้องไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนดูแลใกล้ชิด ทำให้เด็กเยาวชนเรียนรู้ชีวิตด้วยตนเองจากสังคมภายนอก และอาจถูกชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ^๑ ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นสถาบันและองค์กรทางสังคมที่มีฐานะ มีบทบาท หรือหน้าที่ที่สำคัญคือเตรียมเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นสถานที่ที่เด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญา สังคม และคุณธรรม จึงต้องเผชิญกับความท้าทายในการรับมือและแก้ไขปัญหายาวชндังกล่าว โดยพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดในหมวด ๑ ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา ๖ ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒ ดังนั้น

^๑ ทีมเฉพาะกิจสำนักประชาสัมพันธ์สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :<http://www.senate.go.th/wen/c/senate/spaw๒/uploads/files/>, [๒๓ มี.ค. ๒๕๕๙].

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ และฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: ครุสภา, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

สถานศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้ทางวิชาการ และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และเป็นคนมีความสุข

ทั้งนี้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เก่ง ดี มีความสุขนั้น สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักเบญจธรรม ซึ่งเป็นธรรมอันดีงาม ๕ อย่าง และเป็นคุณธรรม ๕ ประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีลควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ นอกจากนี้เบญจธรรมยังเป็นคุณธรรมที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม สร้างนิสัยที่ดี ประกอบด้วยเมตตา กรุณา หมายถึง ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขและความสงสารปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นปราศจากความทุกข์ สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ กามสังวร หมายถึง ความสำรวมในกาม สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ ซื่อตรง ความมีสัตย์ทั้งคำพูด และการกระทำ และสัมมาสติ หมายถึง ความมีสติตรวจตราไม่เลินเล่อ^๓ เป็นคุณธรรมอันดีงามที่เป็นหลักปฏิบัติของภิกษุสงฆ์^๔ อันทำให้บุคคลเป็นผู้งดงาม เป็นข้อปฏิบัติพิเศษยิ่งขึ้นไปกว่าศีลและส่งเสริมให้ประพฤติศีลมั่นคง^๕ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารการศึกษาที่นำไปสู่การเรียนรู้และส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของเยาวชน และเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมของเยาวชนให้เป็นเด็กเก่งและดี มีคุณธรรม เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่มีเยาวชนเก่งและดีมีความรู้คู่คุณธรรมเป็นหลักการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพระพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๑๗๕ - ๑๗๖.

^๔ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์คำวัด, หน้า ๔๓.

^๕ พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์), เบญจศีลเบญจธรรม อุดมชีวิตของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕.

๑.๒.๓ เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีรูปแบบ (Model) แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการ แนวคิดการจัดกิจกรรม แนวคิดเรื่องเบญจธรรม แนวคิดเรื่องสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๒,๓๕๗ โรงเรียน^๖

^๖ งานคอมพิวเตอร์โรงเรียนดัดดรุณี, ระบบติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำปี ๒๕๕๖, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://202.143.142.179/sesa56/print_sesa.php, [๒๘ มี.ค. ๒๕๕๙]

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan ระดับความ
เชื่อมั่นร้อยละ ๙๕^๗ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๓๓๑ คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑) ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ สื่อออนไลน์ เอกสาร และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดกิจกรรมเบญจศีลเบญจธรรม

๒) การสัมภาษณ์ หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความ
เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดกิจกรรมเบญจธรรม จำนวน ๕ แห่ง ๑๑ รูป/คน ด้วยการเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

๓) การสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูป/คน ด้วย
การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กำหนดพื้นที่ศึกษาไว้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์
ข้อมูล และสรุปผลข้อมูล ระหว่างเดือนมีนาคม ๒๕๕๙ ถึง เดือนมีนาคม ๒๕๖๐

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในลักษณะของ
ข้อความหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของหลักการหรือแนวคิดในการบริหารจัดการ
กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรขององค์กร เพื่อให้การ
ดำเนินงานบรรลุจุดประสงค์ร่วมกันและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

^๗ Krejcie and Morgan อ้างใน สมชาย วรกิจเกษมสกุล, ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์,
(คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๕.

การจัดกิจกรรม หมายถึง กระบวนการปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมตามแผนที่ได้เตรียมไว้ เป็นปฏิบัติการทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตามความสนใจของผู้เรียน และได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษา ไม่มีการให้หน่วยกิต คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา

เบญจธรรม หมายถึง ธรรมอันงาม ๕ ประการที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติเบญจศีล หรือศีล ๕ ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น อันได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ

สถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานที่ซึ่งจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ ๓ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ และช่วงชั้นที่ ๔ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม หมายถึง กระบวนการปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมให้เกิดเบญจธรรม อันได้แก่ เมตตาและกรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ ตามแผนที่ได้เตรียมไว้

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม หมายถึง ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบรรลุจุดประสงค์ร่วมกันและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในลักษณะของข้อความหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของหลักการหรือแนวคิดในการในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบรรลุจุดประสงค์ร่วมกันและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความเป็นประโยชน์ หมายถึง สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไปใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงาน หรือใช้ประกอบในการตัดสินใจได้

ความเป็นไปได้ หมายถึง สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานในความเป็นจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ความเหมาะสม หมายถึง รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่ส่งผลกระทบที่จะทำให้สถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้รับความเสียหายหรืออันตราย

ความถูกต้อง หมายถึง รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีความสมบูรณ์เชื่อถือได้

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ช่วยให้ทราบสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๖.๒ ช่วยให้ได้แนวคิดในการสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๖.๓ ช่วยให้รู้รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปต่อยอดพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นไปในการจัดกิจกรรมพัฒนาศีลธรรมของเยาวชนต่อไป

๑.๖.๔ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ในพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
เบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบ
การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา ๓) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร
บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบ (Model)

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ

๒.๑.๔ ลักษณะที่ดีของรูปแบบ

๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

๒.๒.๒ ปัจจัยในการบริหาร

๒.๒.๓ กระบวนการบริหาร

๒.๒.๔ ทักษะด้านการบริหาร

๒.๒.๕ ระดับขั้นของการบริหาร

๒.๓ แนวคิดการจัดกิจกรรม

๒.๓.๑ ความหมายของการจัดกิจกรรม

๒.๓.๒ ประเภทการจัดกิจกรรม

๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

๒.๓.๔ หลักการจัดกิจกรรม

๒.๓.๕ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

๒.๔ แนวคิดเรื่องเบญจธรรม

๒.๔.๑ ความสัมพันธ์หลักเบญจศีลเบญจธรรม

๒.๔.๒ ความหมายของเบญจธรรม

๒.๔.๓ องค์ประกอบของเบญจธรรม

๑) เมตตาและกรุณา

๒) สัมมาอาชีวะ

๓) กามสังวร

๔) สัจจะ

๕) สติสัมปชัญญะ

๒.๕ แนวคิดเรื่องสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๕.๑ การจัดการศึกษาของไทย

๒.๕.๒ แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย

๒.๕.๓ แนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

๒.๕.๔ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๕.๕ การบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๕.๖ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๕.๗ การบริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

๒.๕.๘ การประเมินผลจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๕.๙ ข้อมูลโรงเรียนตัวอย่าง

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบไว้ดังนี้

รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ สามารถใช้รูปแบบ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในรูปแบบต่างๆ อธิบายถึงลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ^๑

รูปแบบ หมายถึง การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร^๒

รูปแบบในทางสังคมศาสตร์เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะและหรือบรรยายคุณสมบัตินั้น รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์การอย่างละเอียดทุกแง่มุม รูปแบบจะมีรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใด หรือควรมีองค์ประกอบใดบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว แล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่จะต้องการอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆอย่างไร^๓

Good ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ ๔ ความหมาย^๔ คือ

๑. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
๒. เป็นตัวอย่างเพื่อการเรียน เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียน เป็นต้น
๓. เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด
๔. เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมอาจจะเขียนออกเป็นชุดทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

แบบจำลองเป็นนามธรรมของของจริงหรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่แบบจำลองอย่างง่ายไปจนถึงแบบจำลองที่มีความซับซ้อนมากๆ มีทั้งแบบจำลองเชิง

^๑ บุญชม ศรีสะอาด, วิจัยเบื้องต้น หน้า พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๗), หน้า ๔๑-๔๗.

^๒ Keeve, J.P., Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook, (Oxford: Pergaman Press, 1988), p. 559

^๓ Bardo, J.W., & Hardman, J.J., Urban Sociology: A systematic introduction, (U.S.A.: F.F. Peacock, 1982), p.70

^๔ Good, Carter V.(editor),Dictionary of Education, 3rd edition, (New York : McGraw-Hill Book Company, 1973), p. 370

กายภาพ (Physical Model) และแบบจำลองเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายสภาพการณ์หรือปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ^๕

รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเช่นเป็นคำอธิบายเป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้นรูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลายปกติ^๖

รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป เป็นสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี ที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย กระชับ ถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้ การพัฒนารูปแบบจึงเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นที่จะนำผลการวิจัยมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพ การทำงานปกติในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ โดยอาศัยยุทธศาสตร์ วิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของงานหรือหน่วยงานนั้น ๆ^๗

รูปแบบ หมายถึง ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำและความน่าเชื่อถือสามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย^๘

รูปแบบคือรูปย่อที่เลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบสามารถเข้าใจลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์นั้นได้^๙

รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยต่างๆหรือตัวแปรต่างๆ ดังนั้นรูปแบบจึงน่าจะมากกว่า ๑ มิติ หลายตัวแปร และตัวแปรดังกล่าวต่างมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน^{๑๐}

^๕ Tosi, Henry L.,and Carroll, Stephen J.,Management, 2ndediton, (New York :John Wiley & sons, 1982), p.163.

^๖ ทิศนา ขมมณี, ศาสตราจารย์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๐.

^๗ ขวัญภา สุขคร, ความหมายของการวิจัย, (ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง, ๒๕๕๔), หน้า ๗๔.

^๘ ถวัลย์รัฐ วรเทพพิทักษ์, การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๐), หน้า ๒๑-๒๓.

^๙ สุบรรณ พันธวิลาส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์, ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร :โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๗๗.

จากการศึกษาความหมายของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ บุญชม ศรีสะอาด ๒๕๔๗, Keeve, Bardo & Hardman, Good, Tosi and Stephen, ทิศนา แคมมณี ๒๕๕๑, ขวัญภา สุขคร ๒๕๕๔, ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ ๒๕๕๐, สุบรรณ พันธ์วิศา และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ ๒๕๕๒ และ อุทุมพร จามรมาน ๒๕๕๑ สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ การวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบ

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	รวม	๑๐
โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ	✓	✓		✓				✓	✓	๕	✓
ชุดของข้อความเชิงนามธรรม			✓							๑	✓
แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ				✓						๑	✓
ตัวอย่างเพื่อการเรียน				✓						๑	✓
แผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด				✓						๑	✓
แบบจำลองเป็นนามธรรมของของจริงหรือสถานการณ์					✓		✓			๒	✓
รูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม						✓				๑	✓

หมายเหตุ

๑ = บุญชม ศรีสะอาด

๒ = Keeve, Bardo & Hardman

๓ = Goods

๔ = Tosi and Stephen

๕ = ทิศนา แคมมณี

๖ = ขวัญภา สุขคร

๗ = ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์

๘ = สุบรรณ พันธ์วิศา และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์

๙ = อุทุมพร จามรมาน

๑๐ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของรูปแบบได้ว่า หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในลักษณะของข้อความหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของหลักการหรือแนวคิดในการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปมี ๕ แบบ ๕ ลักษณะ^{๑๑} คือ

๑. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อยสองสิ่งขึ้นไปรูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกทางการใช้ภาษา (พูดและเขียน) รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากได้รูปแบบภาษาแล้ว

๔. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

๕. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสภาพการณ์/ปัญหาใดๆ รูปแบบด้านศึกษาศาสตร์มักจะเป็นแบบนี้เป็นส่วนใหญ่

Keeve ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาเป็น ๔ ประเภท^{๑๒} ได้แก่

๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพ สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเทียบเคียงโครงสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกันและทำให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่ในขณะนั้น อีกทั้งรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน เพื่อทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้ เช่น รูปแบบของจำนวนประชากรนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นเทียบเคียงกับลักษณะของแท่งน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก กล่าวคือ จำนวนนักเรียนที่เข้า ประกอบด้วยอัตราการเกิด การย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวนนักเรียนออกจากโรงเรียน ประกอบด้วยอัตราการออกเนื่องจากพ้นเกณฑ์ อัตราการ

^{๑๑} ทิศนา ขัมมณี, รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒-๓

^{๑๒} Keeve, J.P., Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook, (Oxford: Pergaman Press, 1988), pp. 561-565

ย้ายออก อัตรการออกจากโรงเรียนตามระบบ เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบก็เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงประชากรนักเรียนของโรงเรียน

๒. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปแบบในรูปของข้อความ รูปแบบเชิงข้อความใช้หลักการเทียบเคียงเชิงแนวคิดปรากฏการณ์ และใช้ข้อความในการอธิบาย จึงทำให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนคือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ รูปแบบนี้ถูกนำมาใช้ทางการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดผลการศึกษา รูปแบบสามารถนำไปสู่การสร้างทฤษฎี ทั้งนี้เพราะสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานได้ และส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

๔. รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Model) เป็นรูปแบบที่มาจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ไปศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้สามารถศึกษา รูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบนี้คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีการสัมพันธ์ย้อนกลับ ๒) รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ (Non-Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรตัวหนึ่ง อาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางย้อนกลับได้

Husen and Postlethwaite ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้ ๕ ประการ^{๑๓} ดังนี้

๑. รูปแบบเชิงอุปมาหรือเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการค้นหาเหตุผลรูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ทางกายภาพรูปแบบนี้ไม่ค่อยใช้ในสาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์

^{๑๓} Husen, I., & Postlethwaite, N.T., The international encyclopedia of education, 2nd edition, (New York: Paramon, ๑๙๙๔), pp. 3866-3872

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่แสดงออกโดยการใช้คำพูด ภาษา ท่าทาง รูปภาพ เป็นหลัก แต่รูปแบบนี้มีจุดอ่อนที่ขาดความชัดเจนแน่นอนที่ยากต่อการทดสอบ ฉะนั้นรูปแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการใช้ภาษา

๓. รูปแบบเชิงแบบแผน (Schematic Model) เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่แผนภูมิที่จะพยายามเชื่อมโยงหน่วยงานและกลุ่มต่างๆให้เข้ามาสัมพันธ์กันรูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยา

๔. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) รูปแบบนี้มีประโยชน์ที่สามารถทำให้ข้อสันนิษฐานได้มีการพิจารณาโดยเชิงปริมาณและทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์สามารถเขียนความสัมพันธ์ได้ในรูปสูตรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ได้

๕. รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Model) รูปแบบนี้เริ่มได้รับความสนใจในช่วงหลังปี ค.ศ. ๑๙๗๐ และนิยมใช้ในการวิจัยมากขึ้น เชื่อกันว่ารูปแบบนี้เริ่มใช้ในสาขาพันธุศาสตร์ซึ่งมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาใช้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบเชิงเหตุผลนี้จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่างๆภายใต้การให้เหตุผลการตัดสินใจ

ตามความคิดของ Steiner รูปแบบแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท^{๑๔}คือ

๑. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

๒. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆที่สัมพันธ์กัน

Smith and others ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น ๒ รูปแบบ^{๑๕} ดังนี้

๑. รูปแบบเชิงกายภาพ จำแนกเป็นรูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมา ที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

๒. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ ทิศนา ขัมมณี ๒๕๔๘, Keeves, Husen and Postlethwaite, Steiner และ Smith and others สามารถนำมาวิเคราะห์ประเภทของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒ การวิเคราะห์ประเภทของรูปแบบ

^{๑๔} Steiner, EliZabeth, Educology, (Sydney: NSW, 1988), pp. 107-108

^{๑๕} Smith, R. H. and Others., Management: Making Organizations Perform, (New York: Macmillan, 1980),

ประเภท	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
๑. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model)	✓	✓	✓			๓	✓
รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of)				✓		๑	✓
รูปแบบเชิงกายภาพ					✓	๑	✓
๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model)	✓	✓	✓			๓	✓
รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for)				✓		๑	✓
รูปแบบเชิงสัญลักษณ์					✓	๑	✓
๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model)	✓	✓	✓			๓	✓
๔. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model)	✓		✓			๒	✓
๕. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model)	✓	✓	✓			๓	✓

หมายเหตุ

๑ = ทิศนา แคมมณี ๒๕๔๘

๒ = Keeve

๓ = Husen and Postlethwaite

๔ = Steiner

๕ = Smith and Others

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทของรูปแบบได้ว่า ได้แก่ รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) และรูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) โดยการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้เป็นรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) หมายถึง เป็นรูปแบบของความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อย ๒ สิ่งขึ้นไป และมีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพ

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) หมายถึง เป็นรูปแบบของความคิดที่แสดงออกทางการใช้ ภาษา คำพูด เขียน ทำทาง รูปภาพ ในการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปแบบ โดยใช้หลักการเทียบเคียงเชิงแนวคิด และปรากฏการณ์

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หมายถึง รูปแบบของความคิดและการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

๔. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) หมายถึง รูปแบบของความคิดที่แสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหน่วยงานและกลุ่มต่างๆ ในลักษณะของแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

๕. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) หมายถึง รูปแบบของความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสภาพการณ์ใดๆ ภายใต้การให้เหตุผลและการตัดสินใจ

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้^{๑๖}

๑. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำงาน (Prediction) ผลที่ตามมาสามารถพิสูจน์หรือตรวจสอบได้กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ตรวจสอบได้

๒. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้

๓. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

๔. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

Brown and Moberg ได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของแบบจำลอง พบว่าแบบจำลองส่วนใหญ่ประกอบด้วย^{๑๗}

๑. สภาพแวดล้อม (Environment)

๒. เทคโนโลยี (Technology)

๓. โครงสร้าง (Structure)

๔. กระบวนการจัดการ (Management Process)

๕. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

Keeve กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบว่าประกอบด้วย ส่วนต่างๆ ดังนี้

^{๑๖} บุญเลี้ยง ทุมทอง, ทัศนวิสัยและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอส.พรินต์ ไทย แพลคตอรี, ๒๕๕๖), หน้า ๕๙-๖๐.

^{๑๗} Brown, W.B. and Moberg, D.J., Organization Theory and Management : A Macro Approach, (New York : John Wiley and Sons, 1980), pp 16-17.

๑. ส่วนนำ ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ ตลอดจนการรวบรวมปัญหา ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเป็นอันดับแรก นำไปสู่การทำนาย (Prediction) และการทดสอบ

๒. การจัดร่างโครงสร้าง ต้องมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ ได้

๓. การนำไปทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการนำไปใช้ ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ การทดลองย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับและการทดลองใช้ในปัจจุบัน

๔. มีเงื่อนไข คือ มองเห็นภาพแห่งความสำเร็จ^{๑๘}

Lewin เสนอว่า การสร้างรูปแบบ จะต้องแยกเป็น ๔ ส่วน^{๑๙} ได้แก่

ส่วนที่ ๑ อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เป็นที่มาของรูปแบบ อันประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎี และ สมมติฐานที่รองรับรูปแบบ และ มโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ

ส่วนที่ ๒ ลักษณะรูปแบบเป็นการอธิบายรูปแบบ ซึ่งนำเสนอเป็นประเด็นๆ ไป และเน้นการปฏิบัติได้ มี ๔ ประเด็น คือ ขั้นตอนของรูปแบบ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ หลักการแสดงการให้ระบบหรือตอบสนองของแต่ละตัวแปร และสิ่งสนับสนุน ซึ่งเป็นการบอกถึงเงื่อนไข หรือ สิ่งจำเป็นต่อการใช้รูปแบบนั้นๆ ให้บังเกิดผล

ส่วนที่ ๓ การนำรูปแบบไปใช้เป็นการแนะนำ ให้ข้อสังเกต ในการนำรูปแบบนั้นไปใช้

ส่วนที่ ๔ ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

Gluck ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ มี ๒ ส่วน^{๒๐} คือ

๑. สถาบัน (Institution) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติหน่วยย่อยของสถาบันแบ่งออกเป็น บทบาท (Role) และ ความคาดหวัง (Expectation) บทบาทจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคล เป็นการกล่าวถึงลักษณะของตำแหน่ง หน้าที่ และ สถานะภายใต้สถาบัน และ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ส่วนความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานทางสังคม หรือ สถาบันที่มุ่งหวังจะได้รับจากผู้สวมบทบาท บทบาทที่สมบูรณ์ควรกำหนดความสัมพันธ์กับบทบาทอื่น ๆ ในสถาบัน แนวคิดนี้ทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปตามลำดับขั้น ทำให้การดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๑๘} Keeve, Educational Research Methodology and Measurement, (Printed and boun in Great Britain by Cambridge University Press , Cambridge ,UK. P. ,1997), pp. 386-387.

^{๑๙} Lewin.K, "Action Research and minority problem" Journal of Social Issues, 1988, pp. 359-364.

^{๒๐} Gluck , W.F., Management, (London : The Dryden Press, 2004), p.152.

๒. บุคคล (Individual) เป็นรูปแบบของระบบสังคม ที่มีองค์ประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร คือ บุคลิกภาพ (Personality) และ ความต้องการส่วนบุคคล (Need Disposition) บุคลิกภาพ มีความสำคัญต่อการวางตัวของผู้สวมบทบาทและความคาดหวังในการทำงานของสถาบัน

จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ บุญเลี้ยง ทุมทอง ๒๕๕๖, Brown and Moberg, Keeves, Lewin และ Gluck สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๓ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓ การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของรูปแบบ

องค์ประกอบหลัก	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
ส่วนนำ			✓	✓		๒	✓
ตัวแบบ			✓	✓		๒	✓
การนำไปใช้			✓	✓		๒	✓
เงื่อนไข			✓	✓		๒	✓

ตารางที่ ๒.๔ การวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของรูปแบบ

องค์ประกอบย่อย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
๑. องค์ประกอบย่อยของส่วนนำ							
บริบท		✓	✓			๒	✓
หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์			✓			๑	✓
๒. องค์ประกอบย่อยของตัวแบบ							
กระบวนการจัดการ (Management Process)	✓		✓	✓	✓	๔	✓
๓. องค์ประกอบย่อยของการนำไปใช้							
การควบคุม ประเมินผล			✓	✓		๒	✓
๔. องค์ประกอบย่อยของเงื่อนไข							
ผลสำเร็จของรูปแบบ			✓	✓		๒	✓

หมายเหตุ

๑ = บุญเลี้ยง ทุมทอง ๒๕๕๖

๓ = Keeves

๕ = Gluck

๒ = Brown and Moberg

๔ = Lewin

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. องค์ประกอบหลักของรูปแบบได้แก่ ส่วนนำ ตัวแบบ การนำไปใช้ และเงื่อนไข

๒. องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบหลัก ได้แก่

๒.๑ องค์ประกอบย่อยของส่วนนำ ได้แก่ บริบท วัตถุประสงค์ หลักการ

๒.๒ องค์ประกอบย่อยของตัวแบบ ได้แก่ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๒.๓ องค์ประกอบย่อยของการนำไปใช้ ได้แก่ การควบคุม การประเมินผล

๒.๔ องค์ประกอบย่อยของเงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคำว่า บริบท เพิ่มเติม บริบท คือ สภาพแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานต่างๆที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังทฤษฎีระบบที่ว่าลักษณะของหน่วยงานปัจจุบันเป็นระบบเปิดมากกว่าระบบปิด ด้วยเหตุนี้สภาพแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อหน่วยงาน และผู้บริหารหน่วยงานจำเป็นต้องพิจารณาและหาประโยชน์จากปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและขจัดปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวของหน่วยงาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญ ๓ ประการ^{๒๑} ได้แก่

๑. บทบาทในการกำหนดนโยบายของหน่วยงานจากการศึกษาแนวโน้มของสภาพแวดล้อมโดยรวมซึ่งจะมีผลกระทบต่อหน่วยงาน

๒. บทบาทในการประสานแผนงานของหน่วยงานจากการศึกษาแนวโน้มของสภาพแวดล้อมที่จะมีผลกระทบต่อหน่วยงานย่อยภายในหน่วยงาน

๓. บทบาทในการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานทั้งกิจกรรมหลักหน่วยงานและกิจกรรมเฉพาะของหน่วยงาน ย่อยภายในหน่วยงาน

โครงสร้างของสภาพแวดล้อมประกอบด้วยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นปัจจัยภายนอกในระดับกว้างและมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานหน่วยงานธุรกิจเอกชนและหน่วยงานภาครัฐบาลประกอบด้วยปัจจัยต่างๆทางสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านกฎหมาย^{๒๒} ดังนี้

^{๒๑} วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, หลักการและแนวทางปฏิบัติในการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๔.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕-๔๖.

๑. ปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคมในประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน หรือปัญหาของสังคม หรือการเรียกร้องของกลุ่มบุคคลที่มีได้เสีย รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน ตลอดจนโครงสร้างประชากร การศึกษา อนามัย อาชีพ ความรู้ เจตคติ พฤติกรรม แนวคิดอนุรักษ์กระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ค่านิยม ความเชื่อขนบธรรมเนียมและประเพณี เป็นต้น

๒. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี เช่น นวัตกรรมและความมีอยู่ของเทคโนโลยี

๓. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจ ภาวะการจ้างงาน อัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ เป็นต้น

๔. ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย เช่น แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ และกฎกระทรวงเกี่ยวกับการแบ่งอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภายในกระทรวงปี ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งหน่วยงานนโยบายของรัฐบาล เป้าประสงค์ที่กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ตามกระทรวง อุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่เกิดจากโครงสร้างส่วนราชการ อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่เกิดจากมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการยอมรับในระดับนานาชาติ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายในที่มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ทั้งด้านองค์กร ด้านการบุคคล ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านการตลาด^{๒๓} ดังนี้

๑. ปัจจัยทางด้านองค์กรเช่นโครงสร้างขององค์กรความเหมาะสมของโครงสร้างองค์กร และความชัดเจนของนโยบายที่หน่วยงานกำหนด เป็นต้น

๒. ประสิทธิภาพในระดับผลลัพธ์ (ผลประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย) ในช่วงเวลาที่ผ่านมา และประสิทธิภาพในระดับผลผลิต (เชิงปริมาณเชิงคุณภาพตามมาตรฐานเชิงเวลาและเชิงต้นทุน) ในช่วงเวลาที่ผ่านมา รวมทั้งความคุ้มค่าของภารกิจในช่วงเวลาที่ผ่านมา เป็นต้น

๓. การบริหารบุคคลและการพัฒนาบุคลากร (อัตรากำลังคุณภาพบุคลากร การสอน การให้รางวัลและการลงโทษหรือขวัญและกำลังใจ การฝึกอบรมระหว่างการทำงานของผู้ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การฝึกอบรมผู้บริหารระดับต่างๆ การถ่ายทอดความรู้การเกษียณอายุ เป็นต้น)

๔. ประสิทธิภาพทางการเงินและการทุน เป็นต้น

๕. การบริหารพัสดุ (การจัดซื้อจัดจ้าง ความพร้อมใช้ของครุภัณฑ์ การใช้ครุภัณฑ์ได้อย่างสมประโยชน์ การบำรุงรักษาครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ การจัดหาวัสดุสิ้นเปลือง เป็นต้น)

^{๒๓} วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, หลักการและแนวทางปฏิบัติในการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๘

๖. การบริหารจัดการ (การวางแผนปฏิบัติการ การวิจัยและพัฒนา การติดตามผล การปฏิบัติงาน การประเมินผล การจัดทำฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศ การจัดการการสื่อสารภายในหน่วยงาน วัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำ เป็นต้น)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มีคนเปรียบการทำธุรกิจเหมือนกับการสู้รบ เราต้องหายุทธศาสตร์ที่จะเข้าตี จู่โจม หรือในบางครั้งต้องตั้งรับคู่แข่ง คนที่ชนะอยู่ได้ส่วนคนที่แพ้ก็ต้องเลิกกิจการไป เคล็ดลับของการสู้รบตามคัมภีร์ของซุนวูที่กล่าวว่า รู้เขารู้เรา รบ ๑๐๐ ครั้ง ชนะ ๑๐๐ ครั้ง โดยการที่รู้เขารู้เรานั้นมาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั่นเอง กล่าวคือ การจะรู้จักเรา คือ การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเองและการรู้จักเขา คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่จะทำให้เห็นโอกาสและอุปสรรค

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและประเมินส่วนประกอบต่างๆภายในองค์กร อันได้แก่ กระบวนการทำงาน การจัดโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร พนักงาน คุณภาพของสินค้าหรือบริการ ความสามารถในการผลิต ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร การเงิน ท่าเลที่ตั้ง เป็นต้น การวิเคราะห์ส่วนประกอบต่างๆภายในจะทำให้ทราบถึงความสามารถและระดับการดำเนินงานในปัจจุบันขององค์กรว่ามีอะไรที่ดีและอะไรที่ยังไม่ดีเลย

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก องค์กรควรต้องทราบด้วยว่าสภาพแวดล้อมภายนอกใดที่จะเป็นผลดีและประโยชน์ต่อองค์กร และสภาพแวดล้อมภายนอกใดที่อาจจะส่งผลเสียต่อองค์กร โดยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกนั้น ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ กฎหมายและการเมือง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกจะทำให้องค์กรทราบถึงสิ่งที่เป็นโอกาสและอุปสรรค^{๒๔}

สภาพแวดล้อม เป็นการดำเนินงานในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินความสัมพันธ์และอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อองค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการวางแผนและการจัดการ โดยจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถทราบสถานะและศักยภาพของธุรกิจ สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงและสามารถกำหนดแนวทางรองรับได้อย่างเหมาะสม โดยปกติเราสามารถแบ่งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมออกเป็น ๒ ระดับ^{๒๕}คือ

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการเก็บรวบรวม จัดหมวดหมู่ ประมวลผล ศึกษาและวิเคราะห์แรงผลักดันที่สภาพแวดล้อมภายนอกมีต่อการดำเนินงานในปัจจุบันและอนาคตขององค์กร รวมถึงปฏิกิริยาตอบโต้ที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดโอกาสและอุปสรรคหรือภัยคุกคามที่จะมีผลต่อองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุม

^{๒๔} พิชสิรี ชมภูคำ, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

^{๒๕} ญัณฐพันธ์ เจริญนนท์, การจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๕๗), หน้า ๘๘-๙๐.

อยู่รอบๆองค์กร โดยจะเป็นสภาพแวดล้อมในระดับมหภาคซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานและความอยู่รอดขององค์กร โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปอาจจะไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อองค์กร แต่จะมีผลกระทบในเชิงลึกในหลายๆด้าน ซึ่งเราจำเป็นต้องศึกษาโดยสภาพแวดล้อมภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง และกฎหมาย และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี เป็นต้น

๒. การวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร ผู้บริหารจะย้อนกลับมาพิจารณาปัจจัยต่างๆ และทรัพยากรขององค์กรโดยวิเคราะห์และประเมินศักยภาพในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กรทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และสภาพคล่อง คุณภาพของสินค้าและบริการ และความสามารถในการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยกำหนดจุดแข็งจุดอ่อนและความสามารถหลักขององค์กร

กลยุทธ์ที่สำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การรู้และเข้าใจในธรรมชาติของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กรและบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ โดยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมเหล่านั้นกับองค์กรให้สมดุลกันตลอดเวลา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอกและปัจจัยแวดล้อมภายใน^{๒๖}ดังนี้

๑. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆองค์กรเป็นบริบทและมีผลกระทบต่อองค์กร คือ มิติด้านกว้างและพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงอันเป็นบริบทและสภาวะแวดล้อมขององค์กร ได้แก่

๑.๑ มิติทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อระบบธุรกิจ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย และอัตราการว่างงาน เป็นต้น

๑.๒ มิติทางเทคโนโลยี หมายถึง วิธีการในการแปรเปลี่ยนทรัพยากรให้กลายเป็นผลผลิตหรือบริการในปัจจุบันที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีด้านต่างๆมาใช้ในองค์กรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆส่งผลกระทบต่อการบริหารได้

๑.๓ มิติทางสังคมวัฒนธรรม กระบวนการทางสังคมวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดผลิตภัณฑ์การบริการและมาตรฐานของพฤติกรรม การบริโภคของลูกค้าเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นความชอบใน รูป รส กลิ่น เสียงที่เปลี่ยนแปลงไปตามไป ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการศึกษาความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และคุณลักษณะของประชากร ผู้บริหารต้องตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กรไม่ทางตรงก็ทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้สึกที่มีต่องานและองค์กรของบุคลากรทุกระดับชั้นในองค์กรด้วย

^{๒๖} คุณา มหาวสุฐานนท์, หลักการจัดการ หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ธนอักษรพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๘๑-๘๓.

๑.๔ มิติทางการเมืองกฎหมาย ผู้บริหารในองค์กรควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหมายเหล่านั้น นอกจากนี้ผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายและสถานการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้นให้ดี

๑.๕ มิติระหว่างประเทศ เป็นมุมมองด้านการแข่งขัน อาจเป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ทำให้องค์กรที่ดำเนินการในท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับและประยุกต์กลยุทธ์ขององค์กรให้สามารถแข่งกับองค์กรนานาชาติเหล่านั้นได้

๒. ปัจจัยแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยเงื่อนไขและสิ่งซึ่งมีพลังต่อการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร ได้แก่

๒.๑ เจ้าของผู้ประกอบการ คือ ผู้มีสิทธิในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการดำเนินการของธุรกิจ

๒.๒ คณะกรรมการอำนวยการ คือ กลุ่มคนที่มีหน้าที่ดำเนินงานไปในทิศทางที่ดีที่สุดซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายและผลประโยชน์ขององค์กร

๒.๓ ปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่สามารถจับต้องได้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สำนักงาน และเครื่องใช้สำนักงานต่างๆ เป็นต้น

๒.๔ ลูกจ้าง หมายถึง คนหรือกลุ่มคนที่เป็นปัจจัยพื้นฐานขององค์กรในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ให้กับองค์กร

๒.๕ วัฒนธรรมองค์กร คือ ความเชื่อ ความคาดหวัง และค่านิยมร่วมกันของพนักงานภายในองค์กร

สภาพแวดล้อมมีความสำคัญที่ผู้บริหารควรทำความเข้าใจในสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยสภาพแวดล้อมสามารถแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน^{๒๗} ดังนี้

๑. สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ สภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ข้อกำหนดของกฎหมาย และเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่เป็นเครื่องชี้ว่าองค์กรจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารอย่างไร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ คือการพิจารณาเกี่ยวกับค่าจ้างแรงงานอัตราภาษีต่างๆในการผลิต หรือให้บริการราคาของสินค้าและบริการแก่ลูกค้า เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เกี่ยวกับลักษณะของสังคม ความสำคัญของการศึกษาสภาวะทางสังคมคือการวิเคราะห์เกี่ยวกับประชากรในสังคม

^{๒๗} เนตรพัฒนา ยาวีราช, การจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๐-๑๖๓.

สภาพแวดล้อมทางการเมืองและสภาพแวดล้อมทั่วไปขององค์กรที่เกี่ยวกับกิจกรรมของภาครัฐหรือข้อกำหนดของรัฐบาลแนวโน้มทางการเมือง

สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย หมายถึง การกำหนดกฎหมาย ซึ่งกฎหมายบางอย่างเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรแต่กฎหมายบางอย่างไม่เอื้อประโยชน์ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรพิจารณาว่ากฎหมายที่กำหนดขึ้น กำลังจะกำหนดให้มีต่อไปนั้น เอื้อประโยชน์หรือเป็นอุปสรรคต่อองค์กร

สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตสินค้าการให้บริการมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน กระบวนการผลิต การเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ที่ใช้เปลี่ยนแปลงเครื่องจักรที่ใช้

๒. สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมนี้เกิดขึ้นภายในองค์กรในระดับการทำงานภายใน เป็นสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้ เช่น การดำเนินงานของฝ่ายต่างๆตามหน้าที่ ซึ่งในหน้าที่เหล่านี้ควรมีการวางแผน จัดองค์กร การชักนำและควบคุมภายในองค์กรที่ดี และมีการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้องค์กรสามารถปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในได้

จากการศึกษาความหมายของสภาพแวดล้อมจากนักวิชาการดังต่อไปนี้ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ ๒๕๕๔, พัทธสิริ ชมภูคำ ๒๕๕๒, ญัฐพันธุ์ เขจรนันท์ ๒๕๔๗, ตุลา มหาพสุธานนท์ ๒๕๔๕ และ เนตร์พัฒนา ยาวีราช ๒๕๔๘ สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๕ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๕ ความหมายของบริบท

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร	✓	✓		✓	✓	๔	✓
สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อองค์กร			✓	✓		๒	✓
๑. สภาพแวดล้อมภายนอก	✓	✓	✓	✓	✓	๕	✓
เป็นสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมอยู่รอบๆองค์กร			✓	✓	✓	๓	✓
เป็นสภาพแวดล้อมในระดับมหภาค ซึ่งมีผลกระทบต่อองค์กร	✓	✓	✓	✓		๔	✓
๑.๑ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจด้านการเมืองและด้านกฎหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๑.๒ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		✓				๑	✓
๑.๓ มิติระหว่างประเทศ				✓		๑	✓

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
๒. สภาพแวดล้อมภายใน	✓	✓	✓	✓	✓	๕	✓
เป็นปัจจัยและทรัพยากรต่างๆขององค์กร		✓	✓			๒	✓
สิ่งที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร	✓			✓		๒	✓
เป็นสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้					✓	๑	✓
๒.๑ ปัจจัยทางด้านองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๒.๒ คุณภาพของผลลัพธ์	✓	✓	✓			๓	✓
๒.๓ ปัจจัยด้านบุคลากร	✓	✓	✓	✓		๔	✓
๒.๔ ปัจจัยด้านการเงิน	✓	✓	✓			๓	✓
๒.๕ การบริหารจัดการ	✓				✓	๒	✓
๒.๖ การบริหารพัสดุ	✓			✓		๒	✓
๒.๗ กระบวนการทำงาน		✓				๑	✓
๒.๘ วัฒนธรรมองค์กร		✓	✓	✓		๔	✓
๒.๙ ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร		✓				๓	✓
๒.๑๐ ความสามารถในการวิจัยและพัฒนา			✓			๑	✓

หมายเหตุ

๑ = วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์

๒ = พิชสิรี ชมภูคำ ๓ = ญัฐพันธุ์ เขจรนันท์

๔ = ตฤมา มหาพสุธานนท์

๕ = เนตรพัฒนา ยาวีราข ๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง สามารถสรุปความหมายของสภาพแวดล้อม ได้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อองค์กรและการดำเนินงานขององค์กร โดยสภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

๑. สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมอยู่รอบๆองค์กร เป็นสภาพแวดล้อมในระดับภาคซึ่งมีผลกระทบต่องค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและกฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมิติระหว่างประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ ด้านสังคมวัฒนธรรม หมายถึง พื้นฐานมาจากการศึกษา อาชีพ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต เป็นต้น

๑.๒ ด้านเทคโนโลยี หมายถึง นวัตกรรมหรือเครื่องใช้ในการดำเนินงาน

๑.๓ ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ภาวะทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน อัตราการว่างงาน ภาวะเงินเฟ้อ และการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

๑.๔ ด้านการเมืองและกฎหมาย หมายถึง ข้อกำหนดกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และสถานการณ์ทางการเมือง เป็นต้น

๑.๕ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ เป็นต้น

๑.๖ ด้านมิตรระหว่างประเทศ หมายถึง การปรับองค์การสู่ความเป็นสากล และให้สามารถแข่งขันกับองค์การนานาชาติได้

๒. สภาพแวดล้อมภายใน เป็นปัจจัยและทรัพยากรต่างๆขององค์กร และมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร และเป็นสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านองค์กร คุณภาพของผลลัพธ์ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการเงิน การบริหารจัดการ การบริหารพัสดุ กระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร และความสามารถในการ วิจัยและพัฒนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ ด้านองค์กร หมายถึง โครงสร้างขององค์กร ความเหมาะสมของโครงสร้าง องค์กร และความชัดเจนของนโยบายที่หน่วยงานกำหนด เป็นต้น

๒.๒ ด้านคุณภาพของผลลัพธ์ หมายถึง ประสิทธิภาพในระดับของผลผลิตทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งความคุ้มค่าของภารกิจในช่วงเวลาที่ผ่านมา เป็นต้น

๒.๓ ด้านบุคลากร หมายถึง อัตรากำลัง คุณภาพบุคลากร การสอน การให้รางวัล และการลงโทษหรือขวัญและกำลังใจ การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การฝึกอบรม ผู้บริหารระดับต่างๆ การถ่ายทอดความรู้ การเกษียณอายุ เป็นต้น

๒.๔ ด้านการเงิน หมายถึง งบประมาณ และการจัดการทางการเงิน

๒.๕ ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การวางแผนปฏิบัติการ การวิจัยและพัฒนา การติดตามผล การปฏิบัติงาน การประเมินผล การจัดทำฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศ การจัดการ การสื่อสารภายในหน่วยงาน วัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำ เป็นต้น

๒.๖ ด้านการบริหารพัสดุ หมายถึง การจัดซื้อจัดจ้าง ความพร้อมใช้ของครุภัณฑ์ การใช้ครุภัณฑ์ได้อย่างสมประโยชน์ การบำรุงรักษาครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ การจัดหาวัสดุสิ้นเปลือง เป็นต้น

๒.๗ ด้านกระบวนการทำงาน หมายถึง การลงมือปฏิบัติหรือดำเนินงาน

๒.๘ ด้านวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ความเชื่อ ความคาดหวัง และค่านิยมร่วมกัน ของพนักงานภายในองค์กร

๒.๙ ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร หมายถึง ภาพในใจเกี่ยวกับองค์กรที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนทั่วไป และความเป็นที่รู้จักและคุณงามความดีขององค์กรที่ผู้คนทั่วไปรับรู้

๒.๑๐ ความสามารถในการวิจัยและพัฒนา หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรม

๒.๑.๔ ลักษณะที่ดีของรูปแบบ

Keeve ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของแบบจำลอง ๔ ประการ^{๒๘} ได้แก่

๑. แบบจำลองควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงต้นของการพัฒนาแบบจำลอง

๒. แบบจำลองควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้แบบจำลองได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

๓. แบบจำลองควรจะต้องระบุ หรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากแบบจำลองจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์แล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

๔. แบบจำลองควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด(Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษาด้วย

ทาคาโอะ มียากาวะ กล่าวว่า รูปแบบที่ดีเปรียบเสมือนสิ่งที่จะทำให้ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องนั้นๆ ได้มีความเข้าใจในเบื้องต้นก่อนการศึกษาในแนวลึกต่อไป ดังนั้นการสร้างรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้^{๒๙}

๑. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร มากกว่าเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวมๆ

๒. รูปแบบควรนำไปสู่การพยากรณ์ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏการณ์ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป

^{๒๘} Keeve, J.P., Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook, (Oxford: Pergaman Press, 1988), p. 560.

^{๒๙} ทาคาโอะ มียากาวะ, เศรษฐมิติเบื้องต้น, แปลโดย คงศักดิ์ สันติพิทักษ์วงศ์, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์รู้แจ้ง, ๑๙๘๖), หน้า ๑๕.

๓. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

๔. รูปแบบควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ของเรื่องที่ศึกษาได้

๕. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นกับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น

Husen and Postlethwaite ได้กล่าวว่า รูปแบบที่มีประโยชน์ ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้^{๓๐}

๑. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกตที่เชื่อถือได้

๒. โครงสร้างของรูปแบบควรแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผลซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา รูปแบบนี้จึงสามารถใช้ได้ในเชิงทำนาย

๓. รูปแบบควรจะให้คำอธิบายที่ช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

๔. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตาม สหสัมพันธ์และการถดถอยจะนำมาใช้ในช่วงแรกของการตรวจสอบ เพราะอาจจะบอกได้ถึงตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา ดังนั้น สหสัมพันธ์และการถดถอยจะสามารถนำไปสู่การสร้างรูปแบบได้

รูปแบบที่อยู่ในขอบข่ายการวิจัยควรมีลักษณะ ดังนี้^{๓๑}

๑. นำไปสู่การอธิบายและทำนายได้โดยอิงข้อมูลจากการสังเกตที่เชื่อถือได้

๒. นำไปสู่ผลเดิมถ้ามีการทดลองซ้ำๆ

๓. นำไปสู่การอธิบายเชิงเหตุผล

๔. ช่วยขยายความรู้และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ได้มากขึ้น

๕. มีความชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้

๖. กระบวนการสร้างโมเดลเป็นกระบวนการที่ไม่อยู่นิ่งและไม่สิ้นสุด

จากการศึกษาลักษณะที่ดีของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ Keeve, ทาคาโอะ มียากาวะ, Husen and Postlethwaite และ อุทุมพร จามรมาน สามารถนำมาวิเคราะห์ลักษณะที่ดีของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๖ การวิเคราะห์ลักษณะที่ดีของรูปแบบ

^{๓๐} Husen, I., & Postlethwaite, N.T., The international encyclopedia of education, 2nd edition, (New York: Paramon, 1994), pp. 3866-3872.

^{๓๑} อุทุมพร จามรมาน, โมเดล (Model), สารสารวิชาการ.๑, มีนาคม ๒๕๔๑, หน้า ๒๒-๒๖

ลักษณะที่ดี	๑	๒	๓	๔	รวม	๕
แบบจำลองควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร	✓	✓	✓		๓	✓
แบบจำลองควรใช้ในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น สามารถตรวจสอบ และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้	✓	✓	✓	✓	๔	✓
แบบจำลองควรจะต้องระบุ หรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล	✓	✓	✓	✓	๔	✓
แบบจำลองควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่	✓	✓	✓		๓	✓
แบบจำลองควรเป็นเครื่องมือในการการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่	✓			✓	๒	✓
นำไปสู่ผลเดิมถ้ามีการทดลองซ้ำๆ				✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = Keeve

๒ = ทาคาโอะ มียากาวะ

๓ = Husen and Postlethwaite

๔ = อุทุมพร จามรมาน

๕ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะที่ดีของรูปแบบได้ว่า แบบจำลองที่ดีควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล สามารถใช้ในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น สามารถตรวจสอบ และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ นอกจากนี้รูปแบบที่ดีจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด(Concept) ใหม่ สร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ และนำไปสู่ผลเดิมถ้ามีการทดลองซ้ำๆ

๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนาแบบจำลองโดยทั่วไปอาจแบ่งเป็น ๒ ตอนที่สำคัญคือการสร้างแบบจำลองและการหาความตรงของแบบจำลองและขั้นตอนการดำเนินงานในรายละเอียดที่สำคัญโดยทั่วไปมักจะแบ่งเป็น ๕ ขั้น^{๓๒} ประกอบด้วย

๑. การศึกษาสภาพระบบและสภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน การวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัดให้ชัดเจน

^{๓๒} อุทัย บุญประเสริฐ, เอกสารทางวิชาการเรื่องรูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง – Model (การสร้าง การพัฒนา และการทดสอบ), (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕-๓๔.

๒. การค้นหาและระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็นของระบบปัจจุบัน

๓. การสร้างการจัดทำแบบจำลองการออกแบบสำรองหรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือกสำหรับการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา

๔. ทดสอบความเป็นไปได้ความเหมาะสมในการปฏิบัติและการยอมรับโดยเฉพาะของคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๕. ปรับต้นแบบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ

Mescon, Albert and Khedourri) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างรูปแบบ ๕ ขั้นตอน^{๓๓} ดังนี้

๑. ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง

๒. ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) ดำเนินการหลังจากการรวบรวมปัญหา การสร้างรูปแบบต้องพิจารณาวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้าง และต้องรู้ถึงลักษณะเฉพาะที่ต้องการของผลผลิต ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น และควรคำนึงถึงค่าใช้จ่าย

๓. การทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) เมื่อสร้างรูปแบบเสร็จแล้วควรทดสอบโดยพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้

๓.๑ มีความตรงตามสถานการณ์จริง (Valid) รูปแบบที่สร้างหากมีความใกล้เคียงกับความจริงจะดีมาก เพราะจะช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น ไม่ยุ่งยากต่อการนำไปใช้และควรพิจารณาถึงความสำเร็จของการแก้ปัญหา

๓.๒ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบว่า ผลการนำไปใช้ทำให้การปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานอย่างไรการทดลองใช้มี ๒ ลักษณะคือ ทดลองย้อนหลัง (Retrospective Evaluation) โดยใช้กับข้อมูลในอดีตและการทดลองใช้ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน

๔. การนำไปใช้ (Implementation) เมื่อผ่านการทดสอบแล้ว ควรสมารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จ เพราะไม่มีรูปแบบใดที่เรียกสำเร็จสมบูรณ์จนกว่าจะได้รับความสนใจและนำไปใช้

๕. การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย (Model Updating) แม้ว่าจะมีการนำรูปแบบไปใช้อย่างประสบผลสำเร็จแต่ก็ควรมีการพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และสถานการณ์ที่กระทบจากภายนอก และภายในองค์กรด้วย

Willer กล่าวว่า ในการพัฒนาแบบจำลองนั้นอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจแบ่งเป็น ๒ ตอนใหญ่ๆ คือ การสร้าง (Construct) แบบจำลอง และการหาความตรง (Validity) ของแบบจำลอง^{๓๔}

^{๓๓}Mescon, Michael H., Michael Albert and Franklin Khedouri. Management, 3rd edition, (New York : Harper & Row, 1988), p.132.

Johnson and Foa กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๔ ขั้นตอน เรียงตามลำดับดังนี้^{๓๕}

ขั้นที่ ๑ การกำหนดความต้องการ

ขั้นที่ ๒ การออกแบบวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

ขั้นที่ ๓ การนำวิธีการไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ

ขั้นที่ ๔ การประเมินผลลัพธ์

Joyce and Weil ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสามารถสรุปขั้นตอนพัฒนาได้ดังนี้^{๓๖}

๑. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่างๆเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอน

๒. นำเสนอแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบอื่นๆที่เห็นว่ามีสำคัญทำให้รูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมทั้งกำหนดลำดับความสำคัญและรายละเอียดขององค์ประกอบ

๓. กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขวิธีการใช้รูปแบบ

๔. ประเมินรูปแบบโดยทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบที่ได้สร้างขึ้นโดยการประเมินความเป็นไปได้ความสอดคล้องภายในองค์ประกอบต่างๆโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการเรียนการสอนทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติและความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติการโดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงคำนวณค่าประสิทธิภาพของรูปแบบด้วยสถิติ

๕. ปรับปรุงรูปแบบในช่วงการนำไปทดลองโดยข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและหลังจากการทดลองใช้รูปแบบเพื่อปรับปรุงอาจทดลองซ้ำหลายครั้งจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

จากการศึกษาขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖, Mescon, Willer, Johnson and Foa และ Joyce and Weil สามารถนำมาวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๗ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๗ การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

^{๓๕} Willer , D ,Scientific Sociology : Theory and Method. Englewood Clift, (NJ : Prentice Hall Inc, 1986), p. 83.

^{๓๕} Johnson, K.A.,and Foa,L.J., Instructional Design New Alternatives for Effective Education and Training, (New York: Macmillan Publishing, 1989), pp. 30-32.

^{๓๖} Joyce, B., and Weil, M., Model of Teaching, 3rd edition, (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1996), pp.161-178.

ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
๑. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน	✓				✓	๒	✓
การค้นหา ระบุปัญหา และความต้องการจำเป็นของระบบปัจจุบัน	✓	✓		✓		๓	✓
๒. การสร้าง การออกแบบ จัดทำแบบจำลอง หรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือกสำหรับการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา	✓	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๓. ตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและการยอมรับ	✓	✓	✓			๓	✓
ปรับปรุงเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์	✓	✓			✓	๓	✓
การนำไปใช้ (Implementation)		✓		✓	✓	๓	✓
การประเมินผลลัพธ์				✓	✓	๒	✓

หมายเหตุ

๑ = อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖

๒ = Mescon

๓ = Willer

๔ = Johnson and Foa

๕ = Joyce and Weil

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบได้ว่า มี ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ขั้นตอนการยกร่างรูปแบบ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทำการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่น่ามาพิจารณา ขั้นตอนการตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม รวมทั้งการค้นหา การระบุปัญหาของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. ขั้นตอนการยกร่าง ออกแบบ และจัดทำรูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓. ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบโดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทำการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่น่ามาพิจารณา

๔. ขั้นตอนการตรวจสอบ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และการปรับปรุงเป็นรูปแบบฉบับสมบูรณ์

ทั้งนี้ในขั้นตอนการตรวจสอบ ซึ่งเป็นการทดสอบความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องนั้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักการประเมินให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินของคณะกรรมการร่วมว่าด้วยเรื่องมาตรฐานสำหรับการประเมิน^{๓๓๗}ดังต่อไปนี้

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) มาตรฐานด้านนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า การประเมินจะให้สารสนเทศที่มีสารประโยชน์ ทันเวลา และบังเกิดผลต่อผู้ที่คาดว่าจะนำสารสนเทศของการประเมินไปใช้ในภายหน้า

๒. ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มาตรฐานนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า การดำเนินกิจกรรมต่างๆทางการประเมินจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ความฉลาดรอบคอบ และประหยัดเวลาและทรัพยากร

๓. ด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) มาตรฐานนี้ถูกกำหนดขึ้น โดยมีจุดเน้นเกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการประเมิน เพื่อเป็นหลักประกันว่าการดำเนินกิจกรรมการประเมินซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายในหลายวิถีทาง จะไม่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นได้รับความเสียหายหรืออันตราย และจะต้องตระหนักถึงความเป็นส่วนตัว

๔. ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) มาตรฐานนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการดำเนินงานด้านการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศที่มีความสมบูรณ์เชื่อถือได้ โดยการดำเนินงานการประเมินอย่างครอบคลุม มีการรวบรวมข้อมูลตามลักษณะเฉพาะของสิ่งที่ต้องการประเมิน และสารสนเทศที่ได้จากการประเมินมีความเพียงพอทางเทคนิค วิธีดำเนินงานและการตัดสินใจสอดคล้องสมเหตุสมผลกับข้อมูลการประเมิน

๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ

Eisner ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบรูปแบบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้^{๓๓๘}

๑. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบของเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดย

^{๓๓๗}The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation, The program Evaluation Standards : How to Assess Evaluations of Education Programs. 2nd edition. (Thousand Oaks: Sage,1994). pp 23 – 125.

^{๓๓๘} Eisner, E, Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation, Journal of Aesthetic Education, 1977, p.192-193

ผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆเข้าด้วยกัน ตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

๒. รูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องมือใดๆได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริงๆมาเป็นผู้ประเมินผล ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆจึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

๓. เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือผู้ทรงคุณวุฒินั้นเพียงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

๔. เป็นรูปแบบที่ยอมรับให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

Keeve ได้กล่าวถึง การตรวจสอบรูปแบบ หรือ การทดสอบรูปแบบที่สังเคราะห์ได้นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบในการปฏิบัติจริงหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบ มีหลายวิธี เช่น วิธีตรวจสอบเชิงปริมาณ เชิงคุณลักษณะ ผลของการตรวจสอบนำไปสู่การปฏิเสธ หรือ ยอมรับรูปแบบรวมไปถึงการนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ การปรับปรุง หรือ การพัฒนารูปแบบเดิม และ สร้างเป็นทฤษฎีใหม่ต่อไป^{๓๔}

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ ๒ อย่างคือ ๑)

^{๓๔}Keeve, Educational Research Methodology and Measurement, (Printed and boun in Great Britain by Cambridge University Press , Cambridge ,UK. P. ,1997), pp. 279-380.

การตรวจสอบความมากมายของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปร ๒) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ (Across Time, Samples, Sites) ได้หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ ๒ ข้อ คือ การสร้างรูปแบบใหม่หรือการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม^{๔๐}

จากการศึกษาการตรวจสอบรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ Eisner, Keeves และ อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖ สามารถนำมาวิเคราะห์การตรวจสอบรูปแบบ ได้ดังตารางที่ ๒.๘ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๘ การวิเคราะห์การตรวจสอบรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบ	๑	๒	๓	รวม	๔
ประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ	✓		✓	๒	✓
เป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา	✓			๑	✓
เป็นการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน	✓			๑	✓
มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิ	✓			๑	✓
การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ	✓			๑	✓
ใช้วิธีตรวจสอบเชิงปริมาณหรือเชิงคุณลักษณะ		✓	✓	๒	✓
ผลของการตรวจสอบนำไปสู่การปฏิเสธ หรือ ยอมรับรูปแบบรวมไปถึงการนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ การปรับปรุง หรือ การพัฒนารูปแบบเดิม และ สร้างเป็นทฤษฎีใหม่ต่อไป		✓	✓	๒	✓

หมายเหตุ

๑ = Eisner

๒ = Keeves

๓ = อุทัย บุญประเสริฐ

๔ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปการตรวจสอบรูปแบบได้ว่า ในการตรวจสอบรูปแบบนั้นใช้วิธีตรวจสอบเชิงปริมาณ โดยอาศัยจากหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นเทคนิคทางสถิติ และผลของการ

^{๔๐}เอกสารทางวิชาการเรื่องรูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง – Model (การสร้าง การพัฒนา และการทดสอบ), (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕-๓๔

ตรวจสอบนำไปสู่การปฏิเสธ หรือยอมรับรูปแบบ รวมไปถึงการนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่หรือการปรับปรุง หรือการพัฒนาแบบเดิมและสร้างเป็นทฤษฎีใหม่ต่อไป

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

คำว่า การจัดการ หรือ การบริหาร นั้น ภาษาอังกฤษมักใช้อยู่ ๒ คำ คือ Management และ Administration ซึ่งหากสังเกตให้ดีจะพบว่า ในด้านของความนิยมนั้น คำว่า Management นิยมใช้ในทางบริหารธุรกิจ ส่วนคำว่า Administration มักนิยมใช้ในทางบริหารราชการ โดยให้ความหมายว่า Management นั้น หมายถึงการจัดการในทางธุรกิจ ซึ่งเป็นการจัดการหรือดำเนินการไปตามนโยบายที่วางไว้ หรือหมายถึงว่า เป็นนำเอานโยบายไปปฏิบัติจัดทำ ส่วน Administration นั้น หมายถึงการบริหารราชการ หรือการบริหารรัฐกิจ ซึ่งเน้นในเรื่องการบริหารหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย^{๔๑}

ความแตกต่างของการจัดการกับการบริหารองค์กรต่างๆมักใช้คำ ๒ คำ คือ “การบริหาร” กับคำว่า “การจัดการ” สลับกันไปมาทั้งนี้เนื่องจากทั้ง ๒ คำนี้มีความหมายเหมือนกันถึงใช้แทนกันได้ มีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยตรงที่ ประการแรก การบริหาร (Administration) มักใช้ในวงการสาธารณะหรือราชการขณะที่การจัดการ (Management) ใช้กันในวงการธุรกิจหรือเอกชนเป็นหลัก ประการต่อมาการบริหาร(Administration) ใช้กับผู้ปฏิบัติงานในระดับสูงขององค์กรที่มีหน้าที่ในการกำหนดกรอบนโยบายต่างๆมักเรียกคนเหล่านี้ว่าผู้บริหารระดับสูง ส่วนการจัดการ (Management) ใช้กับผู้ปฏิบัติงานในระดับบริหารรองลงมาที่มีหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่ตำแหน่งผู้จัดการนั่นเองจะเห็นได้ว่าข้อแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้นดังนั้นคำสองคำนี้จึงมักใช้แทนกันไปมาอยู่เสมอ^{๔๒}

การบริหาร หมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือจัดการงาน (Management) กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้ได้บรรลุผลสำเร็จลุล่วงตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purpose/Objective) ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการบริหารหมู่คณะ คือ การปกครองดูแล ตลอดทั้งแนะนำสั่งสอนอบรม พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดให้ประพฤติอยู่ในพระธรรม

^{๔๑} ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค ๑๙, ๒๕๔๐,

^{๔๒} คุณา มหาสุธานนท์, หลักการจัดการและหลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ธนัธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

วินัย และตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม^{๔๓}

แมร์รี พาร์คเกอร์ โพลเลอร์ กล่าวว่า การบริหารเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง คือศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น โดย Foller ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้นก็โดยการเตรียมการทุกอย่างไวล่วงหน้าเพื่อให้บุคคลอื่นปฏิบัติ โดยมุ่งเป้าหมายหลัก โดยตัวผู้บริหารเองไม่จำเป็นต้องปฏิบัติงานดังกล่าวด้วยตนเอง^{๔๔}

เฮอร์เบิร์ต ไชมอน กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน^{๔๕}

ฟิเตอร์ ดรักเกอร์ ได้ให้ความหมายของ การจัดการ ว่า การจัดการคือศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๔๖}

แอโรลด์ คูนตซ์ ให้ความหมาย การจัดการ ว่าหมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์การจัดการนั้น^{๔๗}

روبินส์และเคาท์เทอร์ ให้ความหมาย การจัดการ ว่าเป็นกระบวนการของความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการร่วมกันดำเนินกิจกรรมการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตนเองและผู้อื่น^{๔๘}

สเนล ให้ความหมาย การจัดการ คือ กระบวนการของการทำงานกับคนและทรัพยากรอื่นๆเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุผลสำเร็จ^{๔๙}

การบริหาร คือ กระบวนการในการประสานงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiently) และประสิทธิผล (Effectively) โดยประสิทธิภาพวัดจากทรัพยากรที่ใช้กับผลผลิตที่ได้ ส่วนประสิทธิผลวัดจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร^{๕๐}

การบริหาร คือ การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงานหรืออีกนัยหนึ่ง การบริหาร คือ การทำงานสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น^{๕๑}

^{๔๓} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคโล), การบริหารวัด พิมพ์ครั้งที่ ๘, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

^{๔๔} อ้างใน ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค ๑๙, ๒๕๔๐, หน้า ๔๗.

^{๔๕} อ้างใน สมคิด บางโม, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จูน พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘), หน้า ๕๙.

^{๔๖} อ้างใน สมคิด บางโม, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จูน พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘), หน้า ๕๙.

^{๔๗} อ้างใน สมคิด บางโม, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จูน พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘), หน้า ๕๙.

^{๔๘} อ้างใน อนิวัช แก้วจางง, หลักการจัดการ, (สงขลา: นำศิลป์โฆษณา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙ – ๒๐.

^{๔๙} อ้างใน อนิวัช แก้วจางง, หลักการจัดการ, (สงขลา: นำศิลป์โฆษณา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙ – ๒๐.

^{๕๐} ร็อบบิ้นส์ สตีเฟ่น พี, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

การบริหารเป็นทั้งศิลป์ ศาสตร์ และอาชีพกล่าวคือ กรณีที่เป็นศิลป์ (Art) หมายถึง บุคคลได้ใช้ทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นของแต่ละบุคคล เพื่อให้บรรลุจุดหมายใดจุดหมายหนึ่ง กรณีที่เป็นศาสตร์ (Science) เป็นองค์ความรู้ในสิ่งที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ด้วยวิธีเชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การประมวลผลข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการทดสอบสมมติฐานการที่เป็นมืออาชีพ (Profession) นั้น อาชีพเกิดจากความเป็นศิลป์และความเป็นศาสตร์โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นอาชีพใดๆ^{๕๒}

การจัดการหรือการบริหาร คือ ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารขององค์กร ในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุมกิจการ ให้ดำเนินไปตามนโยบายจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพที่สุด^{๕๓}

การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรโดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร^{๕๔}

การจัดการเป็นความสามารถของบุคลากรที่จะทำการกำหนดเป้าหมาย จัดระเบียบ จัดสรรทรัพยากรต่างๆขององค์กรและใช้งานบุคคลอื่นๆเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๕}

การบริหารเป็นกิจกรรมหรือลักษณะงานที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน^{๕๖}

ธงชัย สันติวงษ์ การจัดการ หมายถึง การกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำและไม่อาจประสบความสำเร็จจากการแยกกันทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี^{๕๗}

อนิวัช แก้วจางค์ การจัดการ หมายถึง กระบวนการในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำ และการควบคุม รวมถึงมีการ

^{๕๒} สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุธี สุทธิสมบุญ , หลักการบริหาร , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวัสดิการสำนักงาน, ๒๕๒๗), หน้า ๑๓๗.

^{๕๓} วิโรจน์ สารัตนะ, การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

^{๕๔} ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค ๑๙, ๒๕๔๐, หน้า ๑๓.

^{๕๕} เนตรพัฒนา ยาวีราข, การจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๒.

^{๕๕} ณัฏฐพันธ์ เจริญนันท์, การจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยุคเคชั่น, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘

^{๕๖} ตูลา มหาสุธานนท์, หลักการจัดการและหลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕.

^{๕๗} อนิวัช แก้วจางค์, หลักการจัดการ, (สงขลา: นำศิลป์โฆษณา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙ – ๒๐.

ประสานการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้^{๕๘}

จากการศึกษาความหมายของ การบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ แมร์รี พาร์คเกอร์ โพลเลอร์, เฮร์เบิร์ต ไชมอน, ปีเตอร์ ดรักเกอร์, แฮโรลด์ คูนตซ์, รอบบินส์และเคาท์เทอร์, สเนล, รี ออบบินส์ สตีเฟ่น พี, สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์ ๒๕๒๗, วิโรจน์ สารรัตนะ ๒๕๔๒, ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ ๒๕๔๐, เนตร์พัฒนา ยาวีราข ๒๕๔๘, ญัฐพันธ์ เขจรนันทน์ ๒๕๔๗, ตุลา มหาสุวานนท์ ๒๕๔๕, ธงชัย สันติวงษ์ และ อนิวัช แก้วจันท ๒๕๕๗ สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๙ ต่อไปนี้

^{๕๘} อนิวัช แก้วจันท, หลักการจัดการ, (สงขลา: นำศิลป์โฆษณา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙ – ๒๐.

ตารางที่ ๒.๙ การวิเคราะห์ความหมายของการบริหาร

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	รวม	๑๖
ศิลปะในการทำงานให้สำเร็จ	✓		✓					✓	✓							๔	✓
การทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น	✓										✓					๒	✓
การทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป		✓										✓	✓			๓	✓
การปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๔	✓
การทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล					✓		✓		✓		✓					๔	✓

หมายเหตุ

๑ = แมร์รี พาร์คเกอร์ โพลเลอร์

๒ = เฮอร์เบิร์ต ไชมอน

๓ = ปีเตอร์ ดรักเกอร์

๔ = แอโรลด์ คูนตซ์

๕ = รอบินส์และเคาท์เทอร์

๖ = สเนล

๗ = ร็อบบินส์ สตีเฟ่น พี

๘ = สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุธี สุทธิสมบุญ

๙ = วิโรจน์ สารรัตน์, ๒๕๔๒

๑๐ = ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, ๒๕๔๐

๑๑ = เนตร์พัฒนา ยาวีราช, ๒๕๔๘

๑๒ = ณีภูธรพันธ์ เขจรนันท์, ๒๕๔๗

๑๓ = ตฤา มหาสุธานนท์, ๒๕๔๕

๑๔ = ธงชัย สันติวงษ์

๑๕ = อนิวัช แก้วจำนง, ๒๕๕๗

๑๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการบริหารได้ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกับบุคคลากรขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน และประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๒.๒ ปัจจัยในการบริหาร

ปัจจัยที่มีความสำคัญและความจำเป็นต่อการจัดการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) และความรู้ทางการจัดการ (Management)^{๕๙}

การบริหารต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ สิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๖๐}

การบริหารต้องใช้ความรู้ในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในการบริหารงานต้องอาศัยบุคคล (Man) เงินทุน (Money) อุปกรณ์ต่างๆ (Material) และการจัดการ (Management) และควรนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ^{๖๑}

ทรัพยากรในการบริหาร อันได้แก่ ๔M ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัตถุดิบ (Material) และวิธีการหรือการจัดการ (Management) ถูกนำเข้าสู่ระบบเพื่อประมวลผลหรือแปรรูป ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจของสังคมโลกพัฒนาและก้าวหน้าไป พร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิตและการ บริการที่เติบโตและพัฒนาขึ้นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากรเพียง ๔ ประการไม่เพียงพอสำหรับ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร จึงได้เพิ่มเป็น ๖M คือ เครื่องจักร เครื่องกล (Machine) และการตลาด (Marketing) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญหรือคุณค่าของจิตใจของ ผู้ปฏิบัติงานมีมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้นจึงเพิ่ม ขวัญและกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ระบบการ สื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายทั่วโลก ทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว ใคร ไม่รู้หรือไม่ข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจ จึงได้เพิ่มข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากร ที่จะนำไปเข้าผ่านกระบวนการผลิตรวมเป็น ๘M^{๖๒}

^{๕๙} วิชาดา คุปตานนท์, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เทคนิคการจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: ส เจริญการ พิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓.

^{๖๐} สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุชี สุทธิสมบูรณ์ , หลักการบริหาร , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวัสดิการสำนักงาน, ๒๕๒๗), หน้า ๑๓๗.

^{๖๑} วีระ อำพันสุข, พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เอราวันการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๑๐.

^{๖๒} คุลา มหาสุรานนท์, หลักการจัดการและหลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗.

การจัดการหรือการบริหารกิจการต่างๆ จำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยในปัจจุบันปัจจัยของการจัดการยุคใหม่มีกล่าวไว้ถึง ๘ ประการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. คน (Man) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
๒. เงิน (Money) สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
๓. วัสดุสิ่งของ (Material) ได้แก่อุปกรณ์เครื่องใช้และอาคารสถานที่
๔. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
๕. ตลาด (Marketing) เป็นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าและบริการ
๖. เครื่องจักรกล (Machine) ใช้สำหรับผลิตสินค้าและบริการ
๗. วิธีการทำงาน (Method) หมายถึงวิธีหรือขั้นตอนในการทำงาน
๘. เวลา (Minute) หมายถึงเวลาในการดำเนินงาน^{๖๓}

ปัจจัยสำคัญมีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการ รวมทั้งเป็นมูลเหตุพื้นฐานที่ผู้บริหารทุกคนต้องให้ความสนใจสรุปพอสังเขปดังนี้

๑. คนหรือแรงงาน เป็นกำลังหลักสำคัญในการดำเนินงานขององค์กร โดยบุคคลที่รวมตัวกันเมื่อตกลงใจทำงานร่วมกันย่อมต้องเดินไปในทิศทางเดียวกัน องค์กรใดให้ความสนใจและสามารถจัดการกิจกรรมเกี่ยวกับคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรนั้นก็มีแนวโน้มบรรลุผลสำเร็จมากกว่าองค์กรที่ไม่ให้ความสำคัญในกิจการเกี่ยวกับคน

๒. เงินทุน มีความสำคัญในการดำเนินงาน โดยเฉพาะช่วงแรกของการดำเนินงาน องค์กรขนาดเล็กอาจใช้เงินทุนของผู้ประกอบการเองหรือกู้ยืมไม่มากนัก องค์กรขนาดเล็กและขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ผู้บริหารต้องคำนึงถึงแหล่งเงินทุนและการสำรองเงินทุนให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยสามารถนำเงินทุนมาใช้ได้อย่างทันท่วงที องค์กรที่สามารถจัดการเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพแสดงว่าองค์กรประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานอย่างแท้จริง

๓. เครื่องจักร เป็นเครื่องมือในการแปรรูปวัตถุดิบให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ เครื่องจักรอาจจะหาด้วยการจัดซื้อหรือเช่าซื้อ การใช้เครื่องจักรที่มีคุณภาพและทันสมัยจะเอื้ออำนวยการทำงานและนำพาองค์กรไปสู่ผลสำเร็จได้ องค์กรที่สามารถจัดหาบุคคลที่เหมาะสมและสามารถใช้เครื่องจักรได้เป็นอย่างดีมีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรอย่างยิ่ง

๔. วัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยสนับสนุนช่วยเอื้ออำนวยและก่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ยังหมายรวมถึงวัตถุดิบที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตและอุปกรณ์ที่เอื้อ

^{๖๓} สมคิด บาโม, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๖๑ – ๖๒.

ประโยชน์ในกระบวนการผลิต โดยองค์กรจะต้องจัดหาและสำรองไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๕. การตัดสินใจ เป็นความสามารถส่วนตัวของผู้บริหาร การตัดสินใจของผู้บริหารระดับหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริหารระดับอื่นๆ การตัดสินใจแต่ละเรื่องเป็นการวัดความสามารถของผู้บริหารและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร

๖. การติดต่อสื่อสาร เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกช่องทางการกระจายข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยการแสดงความคิดเห็นการทำความเข้าใจและการฝากสารไปยังผู้อื่นด้วย หากผู้รับข้อมูลแปลความหมายผิดอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและองค์กรที่ผู้บริหารจึงต้องจัดอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้การจัดการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

๗. การจูงใจ เป็นการใช้ศิลปะและความสามารถของผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานด้วยความเต็มใจ การจูงใจเกี่ยวข้องกับผลตอบแทนจากการทำงานสามารถกระทำได้ใน ๒ ลักษณะ ได้แก่ การจูงใจภายในและการจูงใจภายนอก การจูงใจทั้ง ๒ ลักษณะจะต้องทำให้เห็นจุดหมายปลายทางและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคลในองค์กร องค์กรจะใช้การจูงใจในการจูงใจด้วยเงิน การจูงใจไม่ใช่ตัวเงิน และการจูงใจด้านความสัมพันธ์ เป็นต้น

๘. การประสานงาน เป็นการติดต่อกับหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานให้เป็นผลสำเร็จในการจัดการ จะเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ประสานงานตลอดเวลาในการพูดคุยกับในงานทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร จึงไม่อาจปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกได้ การประสานงานจะสำเร็จลุล่วงต้องอาศัยช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ^{๖๔}

จากการศึกษาปัจจัยในการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ วิภาดา คุปตานนท์ ๒๕๕๑, สมาน รังสิโยภุชงค์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์ ๒๕๖๗, วีระ อำพันสุข ๒๕๖๖, ตูลา มหาสุธานนท์ ๒๕๔๕, สมคิด บางโม ๒๕๕๘ และอนิวัช แก้วจันทน์ ๒๕๕๗ สามารถนำมาวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหาร ได้ดังตารางที่ ๒.๑๐ ต่อไปนี้

^{๖๔} อนิวัช แก้วจันทน์, หลักการจัดการ, (สงขลา: นาสีลปโมษณา, ๒๕๕๗), หน้า ๓๔ – ๓๕.

ตารางที่ ๒.๑๐ การวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหาร

ปัจจัยในการบริหาร	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
๑. คน (Man) เงิน (Money) และวัสดุอุปกรณ์ (Material)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๖	✓
เครื่องจักร เครื่องกล (Machine)				✓	✓	✓	๓	✓
๒. ความรู้ทางการจัดการ (Management)	✓			✓	✓		๓	✓
วิธีการปฏิบัติงาน (Method)		✓			✓		๒	✓
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา			✓				๑	✓
ขวัญและกำลังใจ (Morale)				✓		✓	๒	✓
เวลา (Minute)					✓		๑	✓
๓. การติดต่อสื่อสาร								
การตลาด (Marketing)				✓	✓		๒	✓
ข้อมูลข่าวสาร (Message)				✓			๑	✓
การตัดสินใจ						✓	๑	✓
การติดต่อสื่อสาร						✓	๑	✓
การประสานงาน						✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = วิชาดา คุปตานนท์ ๒๕๕๑

๒ = สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุธี สุทธิสมบุรณ์

๓ = วีระ อัมพันธ์สุข, ๒๕๒๖

๔ = ตฤลา มหาสุธานนท์, ๒๕๔๕

๕ = สมคิด บางโม, ๒๕๕๘

๖ = อนิวัช แก้วจำนง, ๒๕๕๗ ๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยในการบริหารได้ว่า ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) ความรู้ด้านการจัดการ (Management) และการติดต่อสื่อสาร (Communication) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. คน (Man) หมายถึง บุคลากร แรงงาน หรือผู้ปฏิบัติงานขององค์กร

๒. เงิน (Money) หมายถึง เงินทุน ค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๓. วัสดุอุปกรณ์ (Material) หมายถึง วัตถุดิบ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องจักร เครื่องกล อาคารสถานที่ และปัจจัยสนับสนุนช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการทำงาน

๔. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ รวมถึงวิธีการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ การจัดการด้านเวลา การจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารจัดการ

๕. การติดต่อสื่อสาร (Communication) หมายถึง การประสานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร การกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย การจัดการตลาด

๒.๒.๓ กระบวนการบริหาร

เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) เป็นชาวฝรั่งเศส ทำงานในโรงงานแร่และโลหะ ได้ช่วยกอบกู้สถานการณ์อันสิ้นหวังของบริษัท จนทำให้มีผลกำไรอันงดงาม ฟาโยล ได้อธิบายถึงกระบวนการบริหารว่าประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ^{๖๕} คือ

๑. การวางแผน (Planning) คือ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆที่จะมีผลกระทบกระเทือนต่อธุรกิจแล้ววางแผนปฏิบัติเอาไว้เป็นการล่วงหน้า

๒. การจัดองค์กร (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของงาน และกำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

๓. การบังคับบัญชา (Commanding) โดย ฟาโยล ได้วางหลักการบังคับบัญชาดังนี้

๓.๑ ต้องรู้จักคนของตนเป็นอย่างดี

๓.๒ ขจัดคนที่ไร้สมรรถภาพ

๓.๓ มีความชำนาญในการประสานงาน และประสานกิจกรรมของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

๓.๔ ทำตนเป็นตัวอย่าง

๓.๕ มีการควบคุมการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

๓.๖ ให้มีการประชุมร่วมกันในหน่วยงาน การบังคับบัญชาสั่งการ จะทำได้เพียงใดขึ้นอยู่กับตัวผู้บังคับบัญชาเองที่จะต้องกระทำตัวอย่างที่ดี มีความเข้าใจในคนงาน ติดต่อสื่อสารผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด หากโครงสร้างขององค์กรไม่เหมาะสมก็ปรับปรุงแก้ไข หากผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพก็ควรไล่ออกเพื่อปรับปรุง

๔. การประสานงาน (Co-Ordinating) คือ ภาระหน้าที่ที่จะเชื่อมโยงงานของคนให้เข้ากันได้ โดยร่วมมือร่วมใจกันทำงานไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) คือ การกำกับกิจกรรมที่ทำให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administration) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ^{๖๖}

^{๖๕} อ้างใน ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค ๑๙, ๒๕๔๐), หน้า ๒๙-๓๐.

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผน หรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการโดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการและวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหาและกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึงการแสวงหา กำหนดตัวบุคคลและวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co-ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก

๕) การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติในอนาคต

การดำเนินงานกิจกรรมในการจัดการของลูเธอร์ กุลลิค และลินดัล เออร์วิก (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick) ได้เสนอกิจกรรมสำหรับการจัดการไว้ ๗ ประการ ซึ่งเรียกย่อๆ ว่า POSDCoRB กิจกรรมสำหรับการจัดการนี้ได้สรุปไว้ในหนังสือ “Papers on The Science of Administration” ในปี ค.ศ. ๑๙๓๖ โดยมีวิธีดำเนินกิจกรรมสำหรับการบริหารจัดการ ดังนี้^{๖๗}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงาน วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติงานก่อนที่จะมีการปฏิบัติงานจริง

๒. การจัดการองค์กร (Organizing) หมายถึง การกำหนดหน้าที่ของบุคคล หรือหน่วยงานต่างๆ รวมถึงวิธีการติดต่อประสานงานระหว่างกัน

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคคล การสรรหา การพัฒนาบุคคล และการเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี

๔. การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) หมายถึง การสั่งการหลังจากการพิจารณางานและติดตามผลการปฏิบัติงาน

^{๖๖} อ้างใน ชีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

^{๖๗} อ้างใน วิบูลย์ ไชยธรรม และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ , หลักและ ทฤษฎี การบริหารการศึกษา ,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐-๒๕.

๕. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การสร้างความร่วมมือกันระหว่างบุคคลในตำแหน่งต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๖. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การแจ้งให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างๆ ทั้งผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาทราบความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าในการดำเนินงานภายในหน่วยงาน

๗. การจัดทางงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การทำโครงการจัดสรรงบประมาณการทำบัญชี และการควบคุมการใช้จ่ายให้รัดกุม

กระบวนการบริหาร (Management Process) คือ ขั้นตอนต่อเนื่องของหน้าที่การบริหารสำหรับผู้บริหารในทุกองค์กรและทุกระดับ ๔ ประการ^{๖๘} ตามลำดับ คือ

๑. วางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งการรวบรวมและประสานงานกิจกรรมต่างๆ

๒. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ บุคคลที่จะเป็นผู้รับผิดชอบและปฏิบัติงาน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดกลุ่มงาน และการกำหนดสายการบังคับบัญชา

๓. การนำ (Leading) หมายถึงการสั่งการและการจูงใจให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันอย่างเต็มใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

๔. การควบคุม (Controlling) เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

แฮโรลด์ คูนตซ์ กำหนดขั้นตอนการจัดการไว้ ๕ ขั้นตอน^{๖๙} คือ

๑. การวางแผน (Planning)
๒. การจัดองค์กร (Organizing)
๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing)
๔. การอำนวยการ (Directing)
๕. การควบคุมการทำงาน (Controlling)

เออร์เนสต์ เดล ได้จำแนกหน้าที่ของผู้จัดการไว้ ๗ ขั้นตอน^{๗๐} ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning)
๒. การจัดองค์กร (Organizing)

^{๖๘} ร็อบบินส์ สตีเฟ่น พี, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๖), หน้า ๒

^{๖๙} อังโน สมคิด บางโม, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๐.

^{๗๐} อังโน สมคิด บางโม, องค์กรและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๑.

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing)
๔. การอำนวยการ (Directing)
๕. การควบคุมการทำงาน (Controlling)
๖. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Innovation)
๗. การเป็นตัวแทนขององค์กร (Representative)

เซอร์โตและเซอร์โต ได้กล่าวถึงหน้าที่หลักในการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำ และการควบคุม โดยอัตราสรุปในแต่ละหน้าที่ดังนี้^{๗๑}

๑. การวางแผน เป็นการกำหนดขั้นตอนกระบวนการหรือวิธีการที่ต้องทำเพื่อไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้ การวางแผนจึงต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลการเฝ้าระวังปัจจัยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และการตัดสินใจ เมื่อการนำแผนที่วางไว้แล้วไปปฏิบัติจริง จึงอาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจของผู้บริหารมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของแผนเป็นอย่างยิ่ง

๒. การจัดองค์กร เป็นการออกแบบโครงสร้างองค์กร ให้องค์กรมีความสัมพันธ์ของผลรายงานที่เหมาะสม การจัดองค์กรที่ดีควรอยู่ในรูปของแผนภูมิองค์กร เพื่อแสดงการจัดแบ่งกิจกรรมภายในองค์กรที่ชัดเจน การจัดองค์กรต้องคำนึงถึงสายงานหลักซึ่งเป็นสายปฏิบัติการรับผิดชอบต่อผลสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานโดยตรง ทั้งนี้การทำงานของสายงานหลักยังต้องพึ่งพาสายงานที่ปรึกษาซึ่งเป็นสายงานให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน

๓. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการดำเนินงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในองค์กรที่ผู้บริหารทุกระดับ จึงต้องมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนในองค์กร โดยพบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การประเมินผล การธำรงรักษา การจ่ายผลตอบแทน การฝึกอบรม และการพัฒนาพนักงานสัมพันธ์ แรงงานสัมพันธ์ และการให้พ้นจากงาน

๔. การนำหรือการสั่งการหรือการอำนวยการ เป็นการกระตุ้น จูงใจ แนะนำ ชี้แนะ ดูแล และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานและสามารถทำงานได้เป็นผลสำเร็จ ผู้บริหารที่สามารถใช้หลักการนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการจูงใจ มีมนุษยสัมพันธ์ และเลือกช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชาได้

^{๗๑}อ้างใน อนิวัช แก้วจันทน์, หลักการจัดการ, (สงขลา: นาคิลป์โฆษณา, ๒๕๕๗), หน้า ๒๕ - ๒๖.

๕. การควบคุม เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาว่าเป็นไปตามแผนหรืองานที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ หากพบอุปสรรคหรือปัญหาผู้บริหารต้องดำเนินการแก้ไขและตัดสินใจได้ในทางปฏิบัติ การควบคุมสามารถดำเนินการได้ในสองลักษณะคือการควบคุมผลและการควบคุมงาน

องค์กรจะประกอบด้วยสมาชิกที่เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยการบริหารจัดการเพื่อให้งานดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้การจัดการไม่ใช่กิจกรรมที่ผู้บริหารต้องทำเป็นครั้งคราว แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหารสำคัญ ๕ ประการ^{๗๒} คือ

๑. การวางแผน (Planning) เป็นงานหน้าที่แรกทางการจัดการที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารทุกคนที่ต้องศึกษาวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายที่ต้องการหาแนวทางและสร้างวิธีการที่จะปฏิบัติให้งานสำเร็จตามเป้าหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ระยะเวลาและข้อจำกัดของแต่ละงาน โดยการวางแผนจะเป็นเรื่องของเป้าหมาย แนวทาง และขั้นตอนที่จะสร้างผลงานอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรม กำลังคน และงบประมาณ และสามารถจูงใจให้ผู้ปฏิบัติมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ได้ตามที่ผู้วางแผนกำหนด

๒. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้างการจัดระบบงาน การรวมกลุ่มกิจกรรม การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนเพื่อที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกันและบรรลุเป้าหมายที่ผู้จัดการกำหนด โดยการจัดองค์กรจะเป็นเรื่องของการจัดระบบ ระเบียบ และความสัมพันธ์ในหน่วยงานที่จะร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

๓. การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) เป็นการกำหนดความต้องการ สรรหา คัดเลือก บรรจุ ฝึกอบรม พัฒนา อนุรักษ์ และจูงใจบุคลากรภายใต้การบังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานได้ตามที่ต้องการโดยยึดหลักการที่เรียกว่าการจัดคนให้เหมาะสมกับงานและช่วงเวลา

๔. การนำ (Leading) คือการที่ผู้จัดการหรือผู้นำใช้ความสามารถและอิทธิพลในการชักจูงให้พุดตามซึ่งอาจจะเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นๆให้แสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและด้วยความเต็มใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ผู้นำกำหนด

๕. การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการในการติดตาม ตรวจสอบ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่มีตลอดจนทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับจุดประสงค์และสถานการณ์

^{๗๒} ฌ็อง-ฌัก เซอร์นันทน์, การจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘ – ๒๐.

หน้าที่ทางการจัดการประกอบด้วยกระบวนการจัดการดังต่อไปนี้^{๗๓}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึงการเลือกวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กรและกำหนดว่าจะทำงานนั้นอย่างไรการวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จขององค์กรในอนาคตอันไกลในระยะสั้นและระยะยาว

๒. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึงการนำเอาแผนงานที่กำหนดไว้มากำหนดหน้าที่สำหรับบุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่จะปฏิบัติภายในองค์กรเป็นการเริ่มต้นของกลไกในการนำเอาแผนงานไปสู่การปฏิบัติบุคลากรในองค์กรได้รับการมอบหมายงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้งานของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มต่างประสานสอดคล้องกันสู่ความสำเร็จขององค์กร

๓. การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการจูงใจภาวะผู้นำและการสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์กรเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการวัตถุประสงค์ของการนำคือการเพิ่มผลผลิตขององค์กรโดยผ่านแนวคิดทางด้านการให้ความสำคัญกับคนมากกว่าการให้ความสำคัญกับงาน

๔. การควบคุม (Controlling) หมายถึงหน้าที่ทางการจัดการสำหรับผู้บริหารในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นมาตรวัดผลการทำงานในองค์กรรวมทั้งการวัดผลการทำงานในปัจจุบันเพื่อกำหนดมาตรฐานขึ้นและเปรียบเทียบกับผลงานที่ทำได้เพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการทำงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นนั้น

จากการศึกษากระบวนการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ เฮนรี ฟาโยล, สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา, ลูเธอร์ กุลิค และลินดัล เออร์วิค , ร็อบบินส์ สตีเฟ่น พี, แฮโรลด์ คูนตซ์, เออร์เนสต์ เดล, เซอร์โตและเซอร์โต, ฌ็องฌักสันท์ เขจรนนันท์ ๒๕๔๗ และเนตร์พัฒนา ยาวีราช ๒๕๔๘ สามารถนำมาวิเคราะห์กระบวนการบริหาร ได้ดังตารางที่ ๒.๑๑ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๑ การวิเคราะห์กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหาร	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	รวม	๑๐
๑. การวางแผน (Planning)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๙	✓
๒. การจัดองค์กร (Organizing)	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๘	✓
การแสวงหาและกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation)		✓								๑	✓
การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing)			✓		✓	✓	✓	✓		๕	✓

^{๗๓} เนตร์พัฒนา ยาวีราช, การจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๒ – ๓.

กระบวนการบริหาร	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	รวม	๑๐
๓. การบังคับบัญชา (Commanding)	✓									๑	✓
การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation)		✓								๑	✓
การจัดทำงบประมาณ (Budgeting)			✓							๑	✓
การนำ (Leading)				✓			✓	✓	✓	๔	✓
การวินิจฉัยสั่งการ (Directing)			✓		✓	✓				๓	✓
๔. การประสานงาน (Co-Ordinating)	✓	✓	✓							๓	✓
การเป็นตัวแทนขององค์กร						✓				๑	✓
๕. การควบคุม (Controlling)	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	๗	✓
การประเมินผล (Evaluation)		✓								๑	✓
การรายงาน (Reporting)			✓							๑	✓
การสร้างสรรคสิ่งใหม่ (Innovation)						✓				๑	✓

หมายเหตุ

๑ = เฮนรี ฟาโยล

๒ = สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา

๓ = ลูเธอร์ กุลลิค และลินดัล เออร์วิค

๔ = ร็อบบินส์ สตีเฟน พี

๕ = แอโรลด์ คูนตซ์

๖ = เออร์เนสต์ เดล

๗ = เซอร์โทและเซอร์โท

๘ = ญัณฐพันธ์ เขจรนันท์ ๒๕๔๗

๙ = เนตร์พัฒนา ยาวีราช ๒๕๔๘

๑๐ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการบริหารได้ว่า ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุมการทำงาน (Controlling) และการประเมินผล (Evaluating) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวิเคราะห์และการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย แนวทางการทำงาน วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงาน ไว้ล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์กร โครงสร้างของงาน การจัดกลุ่มงาน การกำหนดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ บุคคลที่จะเป็นผู้รับผิดชอบผู้ปฏิบัติงาน การกำหนดสายการบังคับบัญชา และกำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ รวมถึงวิธีการติดต่อประสานงานระหว่างกัน และการบริหารงานด้านบุคคลโดยการกำหนดความต้องการ สรรหา คัดเลือก บรรจุฝึกอบรม พัฒนา อนุรักษ์รักษา การบำรุงขวัญ กระตุ้น จูงใจ การจ่ายผลตอบแทน การเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๓. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การสร้างความร่วมมือกันระหว่างบุคคลในตำแหน่งต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก

๔. การควบคุมการทำงาน (Controlling) หมายถึง กระบวนการในการติดตาม การรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ เปรียบเทียบ ผลการปฏิบัติงานจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่มีตลอดจนทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา การสร้างสรรค์ กำกับ และควบคุมให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับจุดประสงค์และสถานการณ์

๕. การประเมินผล (Evaluating) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่นั้น

๒.๒.๔ ทักษะด้านการบริหาร

โรเบิร์ต แอล แคตซ์ (Robert L. Katz) นักวิจัยทางการจัดการอีกคนหนึ่งได้สรุปผลงานวิจัยว่าผู้บริหารทุกระดับจะต้องมีทักษะ ๓ ด้านคือ

๑. ทักษะด้านการทำงาน (Technical Skill) คือ ความรู้ความชำนาญในงานสาขาต่างๆ เช่น วิศวกรรม บัญชี คอมพิวเตอร์ ผู้บริหารระดับล่าง จะต้องมีความรู้ด้านนี้มากกว่าผู้บริหารระดับสูง

๒. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill) คือ ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีทั้งกับบุคคลและกลุ่ม ทักษะด้านนี้จำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกระดับ

๓. ทักษะด้านความคิด (Conceptional Skill) คือ การวิเคราะห์ วางแผน ประสานงานขององค์กรโดยรวม ทักษะด้านนี้จำเป็นมากสำหรับผู้บริหารระดับสูง^{๗๔}

^{๗๔} อังโน ร็อบบิ้นส์ สตีเฟ่น พี. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๖),

ทักษะทางการบริหารเป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างความเข้าใจในความเป็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการบริหาร ได้แก่

๑. ทักษะทางเทคนิคการปฏิบัติงาน (Technical Skill) หมายถึง การใช้ความรู้และทักษะทางเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงาน กระบวนการทำงาน และขั้นตอนการทำงาน ดังนั้นทักษะทางเทคนิคการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงาน การใช้เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ในการทำงาน และเทคนิควิธีในการปฏิบัติเฉพาะด้านที่ใช้สำหรับงานนั้น

๒. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill) หมายถึง ทักษะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การประสานงาน ความร่วมมือ การทำงานร่วมกันเป็นทีม และการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการทำงานที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๓. ทักษะทางด้านแนวคิด (Conceptional Skill) หมายถึง ทักษะของผู้นำในด้านความสามารถในวิถิต่างด้านความคิด ที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานมากที่สุด ในระดับการบริหารระดับสูงจะต้องมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา โดยการมองภาพรวมและความเข้าใจในตัวแปรและองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น^{๗๕}

ทักษะทางการจัดการ เป็นความชำนาญในการแสดงออกหรือความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ฝึกฝน ประสบการณ์ และพรสวรรค์ ซึ่งทักษะต่างๆจะมีความสำคัญต่อผู้จัดการในการทำงานของตนให้บรรลุเป้าหมาย โดยเราสามารถจัดกลุ่มของทักษะที่สำคัญทางการจัดการออกเป็น ๓ กลุ่มได้แก่

๑. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptional Skill) เป็นทักษะการกำหนดปัญหา การรวบรวมการจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลเป็นสารสนเทศ การสรุปความรู้และความเข้าใจในความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจ รวมทั้งความสามารถในการแสวงหาโอกาสการตัดสินใจและการวางแผนในอนาคต ซึ่งจะมีความสำคัญต่อความต้องการเฉพาะหน้า และการดำเนินงานในระยะยาวขององค์กรที่จะต้องดำเนินงานอย่างมีดุลยภาพ

๒. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill) เป็นทักษะความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ เราจะเห็นว่าไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งระดับใดก็ตาม ผู้จัดการจะต้องทำงานกับบุคคลกลุ่มต่างๆ เช่น ลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน และบุคคลภายนอกอื่นๆเสมอ จึงต้องพัฒนาทักษะในการทำงานและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆให้ได้อย่างเหมาะสม มนุษยสัมพันธ์จึงเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับผู้จัดการและสมาชิกทุกคน ที่จะต้องอยู่ร่วมและทำงานภายในองค์กรเดียวกันภายใต้การเปลี่ยนแปลงความ

^{๗๕}อ้างอิงใน เนตร์พัฒนา ยาวีราข, การจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๔ - ๕.

หลากหลายของแรงงานและระบบงานที่ต่างจากเดิมซึ่งจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการทำงานร่วมกันของสมาชิกในทีม

๓. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) เป็นทักษะความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการปฏิบัติงานในสายงานหรือตามสาขาวิชาชีพของตนให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น การบัญชี ก่อสร้าง และการรักษาพยาบาล เป็นต้น ปกติทักษะทางเทคนิคจะเกิดจากการเรียนรู้ฝึกฝน และประสบการณ์ที่บุคคลได้ปฏิบัติจนชำนาญ ทักษะทางเทคนิคเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้จัดการที่จะช่วยในการแก้ปัญหาและการให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะผู้ใต้บังคับบัญชาจะเข้ามาปรึกษาและขอความเห็นจากผู้จัดการเมื่อเขาเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยขึ้นในงาน^{๗๖}

จากการศึกษาทักษะการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ โรเบิร์ต แอล แคตซ์, เนตร์พัฒนา ยาวีราข ๒๕๔๘ และ ญัณฐพันธ์ เขจรนันท์ ๒๕๔๗ สามารถนำมาวิเคราะห์ทักษะการบริหาร ได้ดังตารางที่ ๒.๑๒ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๒ การวิเคราะห์ทักษะการบริหาร

ทักษะการบริหาร	๑	๒	๓	รวม	๔
๑. ทักษะด้านการทำงาน (Technical Skill)					
๒. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill)	✓	✓	✓	๓	✓
๓. ทักษะด้านความคิด (Conceptional Skill)					

หมายเหตุ

๑ = โรเบิร์ต แอล แคตซ์ (Robert L. Katz)

๒ = เนตร์พัฒนา ยาวีราข

๓ = ญัณฐพันธ์ เขจรนันท์

๔ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปทักษะการบริหารได้ว่า ได้แก่ ทักษะด้านการทำงาน (Technical Skill) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill) และทักษะด้านความคิด (Conceptional Skill) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ทักษะด้านการทำงาน (Technical Skill) คือ การใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะทางเทคนิคในการปฏิบัติงานในสายงานหรือตามสาขาวิชาชีพของตน เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน กระบวนการทำงาน และขั้นตอนการทำงาน การใช้เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ในการทำงาน และเทคนิควิธีในการปฏิบัติเฉพาะด้านที่ใช้สำหรับงานนั้น

^{๗๖} ญัณฐพันธ์ เขจรนันท์, การจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยุคเซ็น, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓ – ๒๔.

๒. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill) คือ ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ การประสานงาน ความร่วมมือ การทำงานร่วมกันเป็นทีม และการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการทำงานที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๓. ทักษะด้านความคิด (Conceptional Skill) คือ ความสามารถในการคิด ทักษะการกำหนดปัญหา การรวบรวมการจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์ วางแผน ประสานงานขององค์กรโดยรวม และประมวลผลข้อมูลเป็นสารสนเทศ การสรุปความรู้และความเข้าใจในความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจ รวมทั้งความสามารถในการแสวงหาโอกาสการตัดสินใจและการวางแผนในอนาคต

๒.๒.๕ ระดับขั้นของการบริหาร

ตำแหน่งผู้บริหารอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันได้หลากหลายอย่างไรก็ตามยังมีเกณฑ์ที่ใช้ยึดถือในการแบ่งระดับการจัดการหรือการบริหารออกเป็น ๓ ระดับ^{๗๗}คือ

๑. ผู้บริหารระดับต้น คือ ผู้บริหารที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงานโดยตรง มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติงานในแต่ละวันสำเร็จตรงตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด ตลอดจนมีหน้าที่ในการสอนงานหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วย

๒. ผู้บริหารระดับกลาง เป็นตำแหน่งที่อยู่กึ่งกลางระหว่างตำแหน่งผู้บริหารระดับต้นกับผู้บริหารระดับสูง มีหน้าที่ในการประสานงานโดยรับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงมาแปลผลในทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้ผู้บริหารระดับต้นสามารถนำไปปฏิบัติต่อได้

๓. ผู้บริหารระดับสูง คือ ตำแหน่งที่มีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายและนโยบายขององค์กรให้ระดับรองลงไปปฏิบัติตามทั้งนี้เพื่อผลสำเร็จขององค์กร

ผู้บริหารสามารถจำแนกได้เป็น ๓ ระดับคือ^{๗๘}

๑. ผู้บริหารระดับต้น มีหน้าที่และบทบาทในการกำกับดูแลและประสานงานของผู้ปฏิบัติงานที่มีได้เป็นผู้บริหารหรือพนักงานทั่วไป

๒. ผู้บริหารระดับกลาง มีหน้าที่และบทบาทในการกำกับดูแลและประสานงานของผู้บริหารระดับต้น

๓. ผู้บริหารระดับสูง มีหน้าที่และบทบาทความรับผิดชอบในการตัดสินใจ กำหนดแผน และเป้าหมายที่มีผลต่อองค์กรโดยรวม

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ ได้กล่าวถึงระดับขั้นของผู้บริหาร ไว้ว่ามี 3 ระดับ^{๗๙}ดังนี้

^{๗๗} ตูลา มหาสุธานนท์, หลักการจัดการและหลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ธนัชาการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๔.

^{๗๘} ร็อบบิ้นส์ สตีเฟ่น พี, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

๑. ผู้บริหารระดับสูง เป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับบนสุดขององค์กร ผู้บริหารจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ครอบคลุมในวงกว้าง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่ออนาคตความอยู่รอด ความก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้บริหารระดับสูงทำการกำหนดเป้าหมายระยะยาวของธุรกิจ ในรูปของวิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ และนโยบายเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการของสมาชิกในระดับต่างๆขององค์กร นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงยังต้องเกี่ยวข้องกับปัญหาที่หลากหลาย ซับซ้อน ไม่ชัดเจน และเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่ไม่แน่นอน

๒. ผู้บริหารระดับกลาง เป็นบุคคลสำคัญในองค์กรที่จะนำวิสัยทัศน์ภารกิจและกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับสูงมาผลักดันให้เกิดการนำไปวางแผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ผู้บริหารระดับกลางจะเป็นคนกลางระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับต้น โดยผู้บริหารระดับกลางจะเป็นผู้เชื่อมโยงและสร้างความเข้าใจระหว่างความต้องการของผู้บริหารระดับสูงกับผู้ปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรม ผู้บริหารระดับกลางจะมีความสำคัญต่อทั้งองค์กรที่บริหารงานแบบรวมอำนาจและกระจายอำนาจ เพราะจะเป็นกลุ่มบุคคลที่เชื่อมโยงและผลักดันให้องค์กรเดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง

๓. ผู้บริหารระดับต้น จะเป็นผู้จัดการที่ปฏิบัติงานอยู่ใกล้ชิดกับพนักงานมากที่สุด ผู้จัดการระดับต้นจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมและดูแลให้พนักงานปฏิบัติตามการทำงานให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายระยะสั้นที่มีระยะเวลาไม่นาน ขณะเดียวกันก็ต้องคอยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและคอยให้คำแนะนำในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายตามที่ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปกำหนด

จากการศึกษาระดับของการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ ตูลา มหาสุธานนท์ ๒๕๔๕, ร็อบบินส์ สตีเฟ่น พี และณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์ ๒๕๔๗ สามารถนำมาวิเคราะห์ระดับของการบริหาร ได้ดังตารางที่ ๒.๑๓ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๓ การวิเคราะห์ระดับของการบริหาร

ระดับของการบริหาร	๑	๒	๓	รวม	๔
๑. ผู้บริหารระดับต้น	✓	✓	✓	๓	✓
๒. ผู้บริหารระดับกลาง	✓	✓	✓	๓	✓
๓. ผู้บริหารระดับสูง	✓	✓	✓	๓	✓

หมายเหตุ

๑ = ตูลา มหาสุธานนท์ ๒๕๔๕

๒ = ร็อบบินส์ สตีเฟ่น พี

๓ = ฦัฏฐพัณัฏฐ์ เฆจรณัฏฐ ๒๕๕๗

๔ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุประดับของการบริหารได้ว่า ได้แก่ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ผู้บริหารระดับต้น คือ ผู้จัดการที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงานโดยตรง มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมและกำกับดูแลและประสานงานให้พนักงานปฏิบัติการทำงานให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ขณะเดียวกันก็ต้องคอยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คอยให้คำแนะนำในการทำงาน สอนงานหรือเินเทศงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

๒. ผู้บริหารระดับกลาง คือ ผู้ที่มีหน้าที่ในนำวิสัยทัศน์ภารกิจและกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับสูงมาผลักดันให้เกิดการนำไปวางแผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม กำกับ ดูแล ประสานงาน เชื่อมโยง และสร้างความเข้าใจโดยน่านโยบายของผู้บริหารระดับสูงมาแปลผลในทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้ผู้บริหารระดับต้นสามารถนำไปปฏิบัติต่อได้

๓. ผู้บริหารระดับสูง คือ ผู้ที่มีหน้าที่และบทบาทความรับผิดชอบในการตัดสินใจ กำหนดแผน และเป้าหมายในรูปของวิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ และนโยบายเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการของสมาชิกในระดับต่างๆขององค์กรปฏิบัติตามซึ่งมีผลต่อองค์กรโดยรวม

๒.๓ แนวคิดการจัดกิจกรรม

๒.๓.๑ ความหมายการจัดกิจกรรม

กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ อันแท้จริงกิจกรรมนั้นจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นการฝึกฝนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นการสร้างประสบการณ์ ตามความแตกต่างของนักเรียนเพื่อสร้างเจตคติที่ดี และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ได้ ทั้งนี้ผู้ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่ากิจกรรมคือ การที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้^{๔๐}

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรม คือ การทำงานและการกระทำทุกอย่างในโรงเรียน การเรียนวิชาต่างๆตามหลักสูตรในห้องเรียน เช่น การอ่าน การเขียน

^{๔๐} สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา กรณีจิตอาสา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕.

เหล่านี้ก็นับเป็นกิจกรรมและยังได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในโรงเรียนไว้ว่า กิจกรรมอาจอยู่ในหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรก็ได้ ถ้ากิจกรรมใดกำหนดไว้ในหลักสูตร บังคับว่าต้องเรียน ต้องทำ ก็เรียกว่ากิจกรรมในหลักสูตร กิจกรรมใดที่ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ได้บังคับว่าจะต้องเรียน แต่บุคคลในโรงเรียนร่วมกันจัดให้มีขึ้นโดยมุ่งให้เป็นสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นให้มีผลดีกว่าเดิม กิจกรรมนั้นก็เรียกว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น^{๘๑}

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายความว่า หมายถึงกระบวนการต่างๆ ที่ครูจัดให้กับนักเรียนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย^{๘๒}

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ รู้สิทธิหน้าที่ของตนเอง^{๘๓}

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้จัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถในการเรียนแบบมีส่วนร่วม ตั้งคำถามที่เน้นการคิดให้ผู้เรียนสร้างงานอย่างเต็มกำลังแสดงออกทางกาย ความคิด การพูดเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ประสานงานให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา สามารถแสวงหาความรู้ และเสริมเติมความรู้ให้สมบูรณ์ ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สังเกตพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรมให้คำแนะนำข้อมูลความช่วยเหลือต่างๆแก่ผู้เรียน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสร้างและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับวัยและความสนใจและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดูแลอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมใช้กฎระเบียบเพื่อสร้างวินัยกระตุ้นทักษะและพฤติกรรมทางและการควบคุมตนเองของผู้เรียน^{๘๔}

^{๘๑} ประดับ นิลพงา, การศึกษา ๓๓๒ กิจกรรมร่วมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพินา, ๒๕๒๔), หน้า ๕.

^{๘๒} ยุพิน พิพิธกุล, การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ , (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๔๖.

^{๘๓} สุพัสรา ชิมเจริญ, การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, (ฉะเชิงเทรา : โรงพิมพ์ประสานมิตร, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

^{๘๔} ดารกา วรรณวนิช, ยุทธศาสตร์การสอน, (กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), ๒๕๔๙), หน้า ๓๖๕.

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนด^{๘๕}

กิจกรรมเป็นงานที่ผู้เรียนประกอบขึ้น หมายถึง การกระทำต่างๆที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำหรือดำเนินการในด้านต่างๆเพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปได้^{๘๖}

กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่มีการวางแผนให้สามารถพัฒนาร่างกายสังคมอารมณ์สติปัญญาภาษาและการคิดได้อย่างครอบคลุม และมีวิธีดำเนินการที่จะทำให้เด็กเจริญงอกงามและมีวุฒิภาวะดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้จึงไม่ได้หมายถึงกิจกรรมทั่วไปที่เพียงให้เด็กลงมือกระทำหรือเล่นสนุกสนุกแต่เป็นกิจกรรมที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้^{๘๗}

กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบหรือเสริมหลักสูตรทั้งหลายที่จัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมและดำเนินการเองทั้งในและนอกห้องเรียน โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากโรงเรียนและไม่มีการให้หน่วยกิต คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา^{๘๘}

กูด (Good) ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักเรียนมีลักษณะ ๔ ประการ คือ^{๘๙}

๑. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการด้วยตนเองโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์และอยู่ภายในการควบคุมของสถานศึกษา

๒. จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความสามารถรวมทั้งเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของนักเรียน

๓. จัดขึ้นโดยไม่กำหนดให้มีหน่วยกิต และสิทธิที่ได้จะไม่ถือว่าสำเร็จการศึกษา

๔. มีบรรยากาศเป็นกันเองยิ่งกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ

จากการศึกษาความหมายของ การจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ประดับ นิลพังงา, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, สุพัชรา ชัมเจริญ, ยุพิน พิพิธกุล, ดารกา วรรณวิษ, อาภาณ ใจเที่ยง, ประดับ นิลพังงา, กุลยา ตันติผลาชีวะ, สมบูรณ์ ทับทิมไทย และกูด (Good) สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายของการจัดกิจกรรมได้ดังตารางที่ ๒.๑๔ ต่อไปนี้

^{๘๕} อาภาณ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๒.

^{๘๖} ประดับ นิลพังงา, การศึกษา ๓๓๒ กิจกรรมร่วมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพินิต, ๒๕๒๔), หน้า ๑.

^{๘๗} กุลยา ตันติผลาชีวะ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: เบรน เบส บัคส์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๔.

^{๘๘} สมบูรณ์ ทับทิมไทย, กิจกรรมนักเรียน, (วารสารแนะแนว ๑๒, เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๒๑, หน้า ๒๗.

^{๘๙} อ่างโน สุพิน บุญชูวงศ์, กิจกรรมร่วมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

ตารางที่ ๒.๑๔ การวิเคราะห์ความหมายของการจัดกิจกรรม

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	รวม	๑๑
การที่ผู้เรียนปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้	✓			✓	✓	✓		✓			๕	✓
การทำงานและการกระทำทุกอย่างในโรงเรียน		✓				✓					๒	✓
กระบวนการต่างๆ ที่ครูจัดให้กับนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน			✓			✓					๒	✓
กิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน				✓			✓		✓	✓	๔	✓
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้					✓	✓		✓			๓	✓
ไม่มีการให้หน่วยกิต คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา									✓	✓	๒	✓
ได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์และอยู่ภายในการควบคุมของสถานศึกษา										✓	๑	✓
บรรยากาศเป็นกันเองยิ่งกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ										✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๓ = สุพัชรา ชิมเจริญ

๕ = ดารกา วรรณวนิช

๗ = ประดับ นิลพังงา

๙ = สมบูรณ์ ทับทิมไทย

๒ = กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

๔ = ยุพิน พิพิธกุล

๖ = อาภาณ์ ใจเที่ยง

๘ = กุลยา ตันติผลาชีวะ

๑๐ = ภูเก็ต (Good) ๑๑ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการจัดกิจกรรม ได้ว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมตามแผนที่ได้เตรียมไว้ เป็นปฏิบัติการทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตามความสนใจของผู้เรียน และได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์ และอยู่ภายในการควบคุมของสถานศึกษา ไม่มีการให้หน่วยกิต คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา

๒.๓.๒ ประเภทการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่กำหนด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ ๒ รูปแบบได้แก่^{๙๐}

๑.๑ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอนเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ กิจกรรมที่ครูใช้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การถามตอบ อย่างไรก็ตามแม้ว่าครูจะเป็นแกนกลางของการจัดกิจกรรม แต่นักเรียนก็ยังมีโอกาสร่วมกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของครู

๑.๒ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง คือเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่วนครูจะเป็นผู้ประสานงาน ให้คำแนะนำ เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนต้องการกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมและเป็นผู้สรุปประเด็นสำคัญ การเรียนการสอนดำเนินไปโดยการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน เช่น การอภิปราย การทำกิจกรรมกลุ่ม การทดลอง การประดิษฐ์ การแสดง บทบาทสมมติ เป็นต้น

๒. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ ความสามารถ และมโนประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนของชาติในวัยต่างๆ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องทราบถึงความคาดหวังของหลักสูตรในภาพรวมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่างๆ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปัจจุบัน มีเป้าหมายมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

^{๙๐}อารมณ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๖-๗๗.

ได้แก่ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ดังกล่าว หลักสูตรจึงเน้นให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักการ ๒ ประการ^{๙๑}คือ

๒.๑ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ที่เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า หาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน จากการสอนที่เน้นความรู้ด้านเนื้อหาวิชาการต่างๆเพียงอย่างเดียวมาเป็นการสอนที่ผสมผสานการให้ความรู้กับการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการหาความรู้ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการเรียนรู้ตัวความรู้

๒.๒ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้สอนใช้เทคนิควิธีการสอนหลายหลายแบบให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์ การสอนแบบเน้นการเรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๓. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษา มีรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาสามารถแบ่งประเภทของกิจกรรมตามลักษณะกิจกรรมเป็น ๗ ประเภทดังนี้^{๙๒}

๓.๑ กิจกรรมส่วนกลาง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมของนักศึกษาและเป็นฝ่ายที่ควบคุมสนับสนุนกิจกรรมส่วนอื่นๆด้วย โดยทั่วไปกิจกรรมส่วนกลางแบ่งได้เป็น ๒ ฝ่ายคือฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่บริหารและฝ่ายสภาที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติองค์กรกิจกรรมนักศึกษาประเภทนี้ได้แก่องค์กรนักศึกษา ศูนย์นักศึกษา หรือสโมสรนักศึกษา

๓.๒ กิจกรรมวิชาการ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการและเสริมประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา

๓.๓ กิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนานักศึกษาทางด้านร่างกายให้มีร่างกายแข็งแรง ตลอดจนเพิ่มทักษะในการเล่นกีฬา ในการแข่งขันกีฬาฝึกให้นักศึกษามีน้ำใจนักกีฬานอกจากนี้ยังได้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน

๓.๔ กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้และสร้างประสบการณ์ให้แก่ศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม

^{๙๑}ดาราภา วรณวนิช, ยุทธศาสตร์การสอน, (กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), ๒๕๔๔), หน้า ๓๗๔.

^{๙๒}สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา กรณีจิตอาสา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๕), หน้า ๑๖.

๓.๕ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นโดยการให้การศึกษา ด้านอาชีพสาธารณสุขและการสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณสมบัติในพื้นที่ชุมชนทุรกันดารหรือแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อช่วยให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๓.๖ กิจกรรมนันทนาการ เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานและเพลิดเพลินให้นักศึกษา

๓.๗ กิจกรรมการเมืองเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกซึ่งอาจจะเป็นการสนับสนุนคัดค้านต่อเหตุการณ์การเมืองต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม

๔. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้^{๙๓}

๔.๑ กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเองรู้จักสิ่งแวดล้อมสามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

๔.๒ กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกันเอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๔.๓ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรักชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคมมีจิตสาธารณะ

๕. กิจกรรมร่วมหลักสูตร

กิจกรรมร่วมหลักสูตรเป็นงานที่ครูและนักเรียนจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของผู้เรียนทั้งในด้านการเรียนและในด้านสังคมต่างๆ กิจกรรมร่วมหลักสูตรที่จัดขึ้นควรให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนทั้งในด้านส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีปกครองตนเอง

^{๙๓}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘๒.

วิธีปกครองตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีที่สุดด้วยความสุข ซึ่งกิจกรรมร่วมหลักสูตรสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้^{๙๔}

๕.๑ กิจกรรมประเภทที่โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการจัด

๕.๒ กิจกรรมประเภทที่นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการจัด

๕.๓ กิจกรรมประเภทที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัด

จากการศึกษาประเภทของการจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อาจารย์ ใจเที่ยง ๒๕๕๓, ดารกา วรณวนิช ๒๕๔๙, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ๒๕๕๕, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๓๕ และระดับ นิลพังงา ๒๕๒๔ สามารถนำมาวิเคราะห์ประเภทของการจัดกิจกรรมได้ดังตารางที่ ๒.๑๕ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๕ การวิเคราะห์ประเภทของการจัดกิจกรรม

ประเภท	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
กิจกรรมเพื่อปฏิบัติการให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ	✓	✓				๒	✓
กิจกรรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียน			✓	✓	✓	๓	✓

หมายเหตุ

๑ = อาจารย์ ใจเที่ยง

๒ = ดารกา วรณวนิช

๓ = สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

๔ = กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

๕ = ระดับ นิลพังงา

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทของการจัดกิจกรรมว่า ได้แก่ กิจกรรมเพื่อปฏิบัติการให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และกิจกรรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

^{๙๔} ระดับ นิลพังงา, การศึกษา ๓๓๒ กิจกรรมร่วมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, ๒๕๒๔), หน้า

๑. กิจกรรมเพื่อปฏิบัติการให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ หมายถึง การปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนด

๒. กิจกรรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลุกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีปกครองตนเอง วิธีปกครองกันเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีที่สุดด้วยความสุข

๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายดังนี้^{๙๕}

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน

๒. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคนซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกัน

๓. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

๔. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดทักษะกระบวนการให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข และมีความเป็นไทย

๕. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียน

ความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร นักการศึกษามากมายหลายท่านได้กล่าวถึงความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรไว้หลายประการด้วยกัน รวบรวมเป็นรายชื่อได้ดังนี้^{๙๖}

๑. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยา เพื่อหาคุณค่าของแรงผลักดันสำคัญให้เกิดผลดีแก่การศึกษา กิจกรรมร่วมหลักสูตรให้โอกาสแก่เด็กที่จะแสดงออกได้หลายอย่างและเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กหาคุณค่าของแรงผลักดันนั้นให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษา

^{๙๕} อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๓

^{๙๖} ประดับ นิลพงา, การศึกษา ๓๓๒ กิจกรรมร่วมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, ๒๕๒๔), หน้า

๒. เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย เพราะกิจกรรมนักเรียนจะสอนความร่วมมือการทางสังคม การรู้จักเคารพกฎ และคำสั่งเพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี การยอมรับนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกให้รู้จักรับผิดชอบ เป็นต้น

๓. เพื่อเสริมสร้างการรู้จักนำตนเองและบังคับตนเองได้ ช่วยให้นักเรียนปรับตนเองให้เข้ากับสภาพชีวิตได้ด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง รู้หน้าที่ ฝึกทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

๔. เพื่อสำรวจพัฒนาความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลทั้งนี้เพื่อจะได้ฝึกฝนและพัฒนาความสามารถนั้นๆให้ดียิ่งขึ้น

๕. เพื่ออบรมและสั่งสอนเด็กให้เป็นคนที่มีศีลธรรมดี เป็นโอกาสพัฒนาเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในด้านศีลธรรมจรรยา มารยาทอันดีงาม เป็นต้น

๖. เพื่อชักจูงและแนะนำเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทั้งเพื่อตนเองและส่วนรวม ช่วยลดปัญหาด้านความประพฤติและระเบียบวินัยให้น้อยลง

๗. เพื่อให้เด็กสนใจกับกิจการของโรงเรียนให้มากขึ้น อาจจะเป็นโอกาสให้เด็กได้สร้างเกียรติและความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สถานศึกษา

๘. เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้นช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง

๙. เพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี ส่งเสริมให้เคารพกฎข้อบังคับต่างๆในสังคมที่ตนอยู่และวางตนให้ดีในสังคม

๑๐. เพื่อสอนให้มีการร่วมมือกันในวงสังคม การร่วมกันในวงสังคมเพื่อความมุ่งหมายร่วมกันเป็นความต้องการอันสำคัญยิ่ง

๑๑. ในด้านปรับตัวของนักเรียนให้รู้จักวิธีทำงานเป็นหมู่ รู้จักแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง รู้จักเตรียมตัวเพื่อชีวิตอนาคตบุคลิกภาพและสุขภาพจิตที่ดี

๑๒. เพื่อให้เด็กมีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางใจ

๑๓. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูอาจารย์กับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน

๑๔. เพื่อเตรียมตัวเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาดังนี้^{๙๗}

๑. พัฒนางค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

๒. พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

^{๙๗}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

๓. เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจของตน

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถานศึกษา ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการได้วางจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังนี้^{๙๘}

๑. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย

๒. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์

๓. เพื่อให้มีความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๔. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย

๕. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าดำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย

๖. เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ

๗. เพื่อส่งเสริมทักษะความถนัดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๘. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจและให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๙. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสร้างเสริมความมั่นคงของชาติ

๑๐. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

๑๑. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

การจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้^{๙๙}

๑. เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่างๆ

๒. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเองสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้

๓. เพื่อเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

๔. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

แกลเลเฮอร์ (Gallagher) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้^{๑๐๐}

^{๙๘} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๐, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๑), หน้า ๑-๒.

^{๙๙} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕), หน้า ๔.

^{๑๐๐} อ้างใน วันนอร์ มะทา, กิจกรรมเสริมหลักสูตรทฤษฎีและปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๐.

๑. เพื่อช่วยให้นักเรียนปรับตนเองให้เข้ากับสภาพชีวิตการเป็นนักเรียน
๒. เพื่อช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการใช้เวลาเรียนและใช้เวลาว่าง
๓. เพื่อช่วยสร้างความสนใจและทักษะในการจัดกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
๔. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจอาชีพต่างๆหรือกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเมื่อมีเวลาว่าง
ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะมีความประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยิ่งเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว
๕. เพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โดยมี
อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อารมณ์ ใจเที่ยง ๒๕๕๓, ประดับ นิลพั่งา ๒๕๒๔, กรมวิชาการ ๒๕๔๔, กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๑, กรมวิชาการ ๒๕๓๕ และแกลเลคเตอร์ สามารถนำมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมได้ดังตารางที่ ๒.๑๖ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๖ การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

วัตถุประสงค์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน	✓	✓	✓				๓	✓
เพื่อเสริมการพัฒนาศักยภาพ					✓		๑	
เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่างๆ					✓		๑	
เพื่อเตรียมตัวเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว					✓		๑	
เพื่อสอนให้มีการร่วมมือกันในวงสังคม		✓					๑	
ในด้านปรับตัวของนักเรียนให้รู้จักวิธีทำงานเป็นหมู่		✓		✓			๒	
เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี		✓					๑	
เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์				✓	✓		๒	
เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย				✓			๑	
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา				✓			๑	
เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียน	✓						๑	
เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยา		✓					๑	
เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม		✓		✓			๒	

วัตถุประสงค์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
ประชาธิปไตย								
เพื่อฝึกให้เด็กได้ทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี		✓					๑	
เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลิน	✓						๑	
เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร	✓	✓					๒	
เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน	✓	✓	✓	✓		✓	๕	✓
เพื่อให้เด็กสนใจกับกิจการของโรงเรียนให้มากขึ้น		✓					๑	
พัฒนาเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในด้านศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีงาม				✓			๑	✓
เพื่อชักจูงและแนะนำเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์		✓		✓		✓	๓	✓

หมายเหตุ

๑ = อาจารย์ ใจเที่ยง

๒ = ประดับ นิลพั่งงา

๓ = กรมวิชาการ ๒๕๔๔

๔ = กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๑

๕ = กรมวิชาการ ๒๕๓๕

๖ = แกลเลคเฮอร์

๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมว่า ได้แก่

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน

๒. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

๓. เพื่อชักจูงและแนะนำเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๔. เพื่อพัฒนาเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในด้านศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีงาม

๒.๓.๔ หลักการจัดกิจกรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้หลักการจัดกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กว่ามีลักษณะ ดังนี้^{๑๑๑}

๑. กิจกรรมที่จัดต้องตรงกับความสนใจและเกิดความต้องการของเด็กตามวัย
๒. กิจกรรมที่จัดต้องเป็นกิจกรรมที่ทำเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่
๓. กิจกรรมที่จัดต้องสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
๔. กิจกรรมที่จัดต้องใช้ระยะเวลาที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก
๕. กิจกรรมที่จัดควรเน้นสื่อของจริง การสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง และปฏิสัมพันธ์

กับผู้ใหญ่

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญ^{๑๑๒} ดังนี้

๑. มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน
๒. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มศักยภาพตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ

๓. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๔. เป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญ ดังกล่าวแล้ว ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้^{๑๑๓}

๑. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักสูตรฉบับปัจจุบันมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทย สามารถคิดค้นคว้า แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเป็นคนใฝ่เรียนใฝ่รู้ และรักการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการคิด วิธีการทำ วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีลำดับขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรมุ่งหวัง ผู้สอนจึงต้องศึกษาหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร

๒. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน กล่าวคือ ผู้สอนต้องพิจารณาว่าจุดประสงค์การสอนในครั้งนั้นมุ่งเน้นพฤติกรรมด้านใด

^{๑๑๑} กุลยา ดันติผลาชีวะ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: เบรน เบส บัคส์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๗-๖๘.

^{๑๑๒} สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓), หน้า ๗.

^{๑๑๓} ธารกา วรณวนิช, ยุทธศาสตร์การสอน, (กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), ๒๕๔๙), หน้า ๓๖๗-๓๗๐.

๓. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของผู้เรียน

๔. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา เนื้อหาวิชามีหลายประเภท เช่น ประเภทข้อเท็จจริง การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมเนื้อหาวิชาแต่ละประเภทต้องอาศัยเทคนิควิธีสอนหรือการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกัน

๕. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสนและสามารถโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้ การจัดลำดับขั้นตอนควรเริ่มจากง่ายไปยาก รูปธรรมไปนามธรรม ไกลตัวไปใกล้ตัว และส่วนรวมไปส่วนตัว จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

๖. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจโดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม

๗. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำการกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่วนตัวความรู้เป็นผลพลอยได้จากการกระทำการกิจกรรม ทั้งนี้เพราะระหว่างทำกิจกรรมที่เรียนจะได้รับผล คือเกิดการพัฒนาตนเองทางด้านการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การวางแผนจัดการ และเทคนิควิธีการต่างๆ ที่เรียกว่า เรียนรู้วิธีการหาความรู้ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าตัวความรู้

๘. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน ฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและได้รับประโยชน์จากการเรียนอย่างแท้จริง

๙. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในการสอนแต่ละครั้ง แต่ละเนื้อหาวิชา ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีเดียวกันตลอด ควรคิดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจและใช้เทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา

๑๐. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนานและเป็นกันเอง เพราะหากผู้เรียนเรียนด้วยความสุขสบายใจ ไม่ตึงเครียด จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนซึ่งบรรยากาศจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้สอนเป็นสำคัญ

๑๑. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลโดยใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง เพื่อค้นหาข้อดี ข้อบกพร่อง แล้วนำผลไปปรับปรุงแก้ไขสำหรับใช้ในครั้งต่อไป ในการวัดผลควรมีทั้งการวัดผลระหว่างผู้เรียนทำกิจกรรมและภายหลังการทำกิจกรรม โดยครูอาจใช้วิธีสังเกต ซักถาม ตรวจสอบผลงาน หรือทดสอบเมื่อวัดผลแล้วเพราะว่ากิจกรรมนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีก็สามารถนำไปใช้ต่อได้ แต่ถ้าผู้เรียนพบปัญหาขณะปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนควรได้วิเคราะห์หาสาเหตุแล้วแก้ไขให้ตรงจุด กิจกรรมนั้นอาจยากเกินระดับความสามารถของเด็กสถานการณ์สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย หรือผู้เรียนยังขาดประสบการณ์พื้นฐานก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

แนวคิดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมีดังนี้^{๑๐๔}

๑. รู้ข้อมูลรู้ความสนใจหรือความต้องการปัญหาต่างๆ
๒. มีโครงการที่ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์การดำเนินงานและรายละเอียดอื่นๆเด่นชัด
๓. อย่าทำอะไรเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเล็กๆแต่เพียงกลุ่มเดียว
๔. หาผู้มีความรู้และความสามารถร่วมงานและครูอาจารย์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ
๕. รู้จักแบ่งงานกันรับผิดชอบไม่แย่งงานกันทำหรือไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน
๖. มีกฎข้อบังคับของกิจกรรมที่ร่วมกันและยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับที่ร่วมกันสร้างขึ้น
๗. ไม่บิดเบือนหรือหลีกเลี่ยงหรือแอบแฝงเป็นอย่างอื่นไปจากวัตถุประสงค์เดิม
๘. ติดตามผลงานการเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหาการปรับปรุงงานและการเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

๙. ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตยและอยู่ในบทบาทของแต่ละหน้าที่ให้ถูกต้อง
๑๐. ระวางเรื่องการเงินการรับการใช้จ่ายต้องมีหลักฐานบัญชีแสดงเพื่อความสุจริต
๑๑. พึงเสี่ยงส่วนใหญ่จากสมาชิกและบุคคลทั่วไปแต่นำมาพิจารณาในขอบเขต
๑๒. วางรากฐานให้มั่นคงเพื่อบุคคลรุ่นหลังต่อไป

กิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กเพราะกิจกรรมช่วยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำและซึมซับประสบการณ์สู่การเรียนรู้กิจกรรมที่ดีต้องสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย ๙ ประการ^{๑๐๕}ดังนี้

๑. เป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนมีส่วนร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ทุกกิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ทั้งมีส่วนร่วมในการคิด ในการกระทำแบบลงมือปฏิบัติจะทำให้เด็กมีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม อีกทั้งยังเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สร้างความมั่นคงในอารมณ์ เกิดความมั่นใจและพัฒนาทักษะการสื่อสารกับการใช้ภาษาที่ดี ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี นอกจากเด็กจะมีส่วนร่วมในการคิดและกระทำแล้ว ต้องเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

๒. ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องสามารถส่งเสริมพัฒนาการไปพร้อมกันทั้งร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมไม่แยกส่วน กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมที่ครูพัฒนาขึ้นต้องสามารถส่งผลต่อการบูรณาการพัฒนาในทุกด้านเข้าด้วยกัน

^{๑๐๔} จิตรารัตน์ โพธิ์งามกะ, การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๑๐๕} กุลยา ตันติผลาชีวะ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: เบิร์น เบส บีคส์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๑-๖๖.

๓. สนองตอบความต้องการของเด็ก กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติที่เป็นทักษะพื้นฐานสำหรับเด็ก สนองตอบความต้องการการเรียนรู้ของเด็ก โดยความจำเป็นของเด็กตั้ง กล่าวคือ ความต้องการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพซึ่งหมายถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายจิตใจสังคมและปัญญา ความต้องการส่งเสริมพัฒนาการให้เต็มศักยภาพเป็นสิทธิของเด็กและหน้าที่ของครูที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สนองตอบพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ความต้องการตอบสนองความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งหมายถึงความสามารถสติปัญญาความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก

๔. พัฒนาการเรียนรู้และความงอกงามทางปัญญา การศึกษาคือการพัฒนาพุทธิปัญญาซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับเด็กซึ่งพุทธิปัญญาหมายถึงการสร้างปมรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการดำรงชีวิต

๕. พัฒนาระบวนการคิด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้นแต่ละกิจกรรมไม่ได้หมายถึงการนำหน่วยการสอนมาปฏิบัติการ ซึ่งในการปฏิบัติการหน่วยการสอนนี้จะต้องตรงตามความสนใจของเด็กเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมต้องมีความหมายตามการเรียนรู้มีใช้ความจำ

๖. ตรงกับความสนใจของเด็ก เด็กมีความแตกต่างกันตามวัยครูต้องเข้าใจและใช้ความสนใจของเด็กเป็นแกนสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก

๗. มีความหลากหลายหน่วยประสบการณ์ แต่ละหน่วยจากหลักสูตรจะประกอบด้วยหลายกิจกรรมซึ่งอาจเป็นทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ครูต้องเลือกให้เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก อายุและพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้บางเรื่องอาจต้องใช้หลากหลายสถานที่

๘. ผ่อนคลายและสนุกสนาน โดยธรรมชาติเด็กพร้อมที่จะสนุกกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้น หากกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของเด็กสร้างความเพลิดเพลินให้กับเด็ก

๙. ได้ลงมือกระทำด้วยตนเองและเป็นประสบการณ์ตรง เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนสิ่งต่างๆรอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแสดงออก อยากรู้ อยากทดลองกิจกรรมที่พร้อมให้เด็กเรียนรู้ได้ ได้วางแผนร่วมกับผู้อื่น ได้ลงมือทำ เด็กจะสามารถพัฒนาการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

จากการศึกษาหลักการจัดกิจกรรมที่ดี จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑, ดารกา วรณวนิช ๒๕๔๙, จิตรารัตน์ โพธิามกะ ๒๕๒๓ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ ๒๕๕๑ สามารถนำมาวิเคราะห์หลักการจัดกิจกรรมที่ดี ได้ดังตารางที่ ๒.๑๗ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๗ การวิเคราะห์หลักการจัดกิจกรรมที่ดี

หลักการจัดกิจกรรมที่ดี	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖

หลักการจัดกิจกรรมที่ดี	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
ตรงความสนใจและเกิดจากความต้องการของเด็กตามวัย	✓	✓	✓	✓	✓	๕	✓
มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม		✓		✓		๒	✓
สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร จุดประสงค์การสอน และลักษณะเนื้อหาวิชา			✓			๑	✓
พึงเสียงส่วนใหญ่จากสมาชิกและบุคคลทั่วไป				✓		๑	✓
วางรากฐานให้ดีมั่นคงเพื่อบุคคลรุ่นหลังต่อไป				✓		๑	✓
เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มศักยภาพ		✓	✓		✓	๓	✓
เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึก		✓				๑	✓
จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย			✓		✓	๒	✓
จัดกิจกรรมให้น่าสนใจโดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม			✓			๑	✓
จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน			✓			๑	✓
ใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม	✓					๑	✓
เป็นกิจกรรมที่ทำเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่	✓			✓		๒	✓
สมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	✓				✓	๒	✓
เน้นสื่อของจริง การสังเกต สำนวญ ค้นคว้า ทดลอง และปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่	✓	✓	✓		✓	๔	✓
มีผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญมาร่วมจัดกิจกรรม				✓		๑	✓
มีการแบ่งงานกันรับผิดชอบ				✓		๑	✓
เป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนมีส่วนร่วม					✓	๑	✓
ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย มีกฎข้อบังคับของกิจกรรมที่ร่วมกัน				✓		๑	✓
มีการวัดและประเมินผลกิจกรรมทุกครั้ง			✓	✓		๒	✓
การรับการใช้จ่ายต้องมีหลักฐานบัญชีแสดง				✓		๑	✓

หมายเหตุ

๑ = กระบวนการศึกษาธิการ

๒ = สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓ = ดารกา วรรณวนิช

๔ = จิตรรัตน์ โพธิ์มามกะ

๕ = กุลยา ตันติผลาชีวะ

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการจัดกิจกรรมที่ดีว่าได้แก่ ตรงกับความต้องการของเด็ก กำหนดเป้าหมายชัดเจน เทคนิควิธีการหลากหลาย วัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ตรงกับความต้องการของเด็ก หมายถึง จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กตามวัย

๒. กำหนดเป้าหมายชัดเจน หมายถึง มีการกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร จุดประสงค์การสอน และลักษณะเนื้อหาวิชา

๓. พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มศักยภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

๔. เทคนิควิธีการหลากหลาย หมายถึง จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เป็นลำดับขั้นตอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม เน้นสื่อของจริง การสังเกต สำนวน คำว่า ทดลอง และปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ โดยให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม และมีกฎกติการ่วมกัน จัดกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนด้วยระยะเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรมีผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญมาร่วมจัดกิจกรรม มีการแบ่งงานกันรับผิดชอบ ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย

๕. วัดและประเมินผล หมายถึง ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนากิจกรรม

๒.๓.๕ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามเทคนิควิธีสอนที่ผู้สอนใช้โดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีสอนแบบใดก็จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน๓ขั้นตอน^{๑๖}ได้แก่

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนและเรากความสนใจให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น อยากคิดอยากทำเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

^{๑๖} อารณ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๘-๘๐.

๒. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นฐานที่ต่อจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียนถือเป็นอันสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่ผู้เรียนจะปฏิบัติในขั้นนี้มีหลายอย่าง เช่น การค้นคว้า การอภิปรายกลุ่ม การรายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การพูดแสดงความคิดเห็น การสาธิต การเล่าเรื่อง การสัมภาษณ์ผู้สอนตั้งคำถามถึงหลักการจัดกิจกรรม

๓. ขั้นสรุปและวัดผล การสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด สรุปทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และทักษะที่ผู้เรียนได้รับ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการสรุปนี้ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปหรือผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันสรุปก็ได้ หลังจากนั้นผู้สอนควรได้วัดผลการเรียนรู้ว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยอาจใช้วิธีให้ตอบคำถาม ให้ทำแบบทดสอบ ให้ทำแบบฝึกหัด หรือทำรายงานตามที่ครูสอนวางแผนไว้

การจัดและบริหารกิจกรรมร่วมหลักสูตรจะต้องเกิดจากความร่วมมือของบุคคลหลายระดับ หลายฝ่ายมีการประสานงานกัน กิจกรรมร่วมหลักสูตรที่จัดขึ้นเกิดความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรบรรลุผลสำเร็จได้จะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๒ ประการ^{๑๐๗} คือ

๑. การวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร

การวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรการวางแผนอย่างรอบคอบ แผนงานจะต้องเป็นโปรแกรมที่ให้ความร่วมมือกัน แต่ต้องวางแผนให้มีวิธีทำงานที่ดี บุคคลสำคัญ คือ ผู้บริหารสูงสุด ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการ หรืออธิการบดี ซึ่งจะมีผู้ช่วยฝ่ายกิจการอีกตำแหน่งหนึ่ง ผู้บริหารควรตั้งคณะกรรมการกลางช่วยกันวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร ช่วยกันกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ ของหน่วยกิจกรรมต่างๆที่มีอยู่ในโปรแกรมจัดงานให้กลมกลืนกันเป็นอันดี และดำเนินงานโปรแกรมทั่วไปดีกว่ากำหนดจุดมุ่งหมายมีส่วนร่วมในระดับชาติ คือ แผนการศึกษาชาติและจุดมุ่งหมายรวมจากระเบียบเจ้าสังกัด ที่ทางสถาบันการศึกษาสังกัดอยู่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมมี ๒ ชนิดคือจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายรวม

จุดมุ่งหมายทั่วไป ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนกิจการ ผู้แทนนักเรียนหรือนักศึกษาร่วมด้วย

จุดมุ่งหมายเฉพาะกิจ เช่น ชุมนุม ชมรม ควรให้เด็กเป็นหลักในการจัดทำวางแผน กระบวนการเป็นขั้นๆ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ เป็นขั้นรับรู้ปัญหาหรือสภาพการณ์ที่ยังแก้ไขไม่ได้

ขั้นที่ ๒ ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ ๓ เป็นทางที่จะจัดทำโปรแกรมให้สอดคล้องกับข้อมูลและเรื่องราว

^{๑๐๗} ประดับ นิลพังงา, การศึกษา ๓๓๒ กิจกรรมร่วมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพินิตา, ๒๕๒๔), หน้า

ขั้นที่ ๔ เป็นขั้นสุดท้าย คือ เมื่อทุกสิ่งเรียบร้อยแล้วก็เขียนโปรแกรมออกมา ความสำเร็จของกิจกรรมประกอบด้วยหลายอย่างสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ สถานที่ที่จะใช้ปฏิบัติกิจกรรม การวางตัวบุคลากร ศึกษาหลักสูตร และคู่มือการจัดกิจกรรมฉบับปัจจุบันที่สุดตามระดับการศึกษา วางแผนจัดการด้านการเงินงบประมาณ รายได้ที่จะได้รับ การจัดตารางเวลากิจกรรมร่วมหลักสูตร อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเข้าใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม การวางแผนจัดกิจกรรมและเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อประเมินผล

๒. การดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร

การดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรจะต้องพิจารณาการจัดทางด้านบุคลากรและจัดการทางการเงิน ซึ่งจัดการทางบุคคลนั้น บุคคลในหน้าที่โดยตรง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารส่วนกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง คณะครูอาจารย์ และตัวผู้เรียน งานสำคัญอันดับแรกก็คือ การเตรียมบุคลากรซึ่งผู้บริหารการศึกษาต้องหาความรู้ให้ตนเอง และถ่ายทอดให้บุคลากรในหน่วยงาน เชิญวิทยากรมาบรรยาย ส่งไปอบรม สอนไปเยี่ยมเยียนสถานศึกษาอื่น เชิญอาจารย์จากสถาบันอื่นมาร่วมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน คือจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรอยู่ตลอดเวลา และจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ในขณะเดียวกันก็จะมีการจำกัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การที่นักเรียนคนหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไปก็ไม่ใช่ว่าดี ส่วนการจัดการด้านการเงิน คณะกรรมการการเงิน การเงินจะต้องดำเนินการตามหลักประชาธิปไตย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเข้ามามีส่วนรู้เห็นในการใช้จ่ายและการเก็บรักษาเงินด้วยและควรจัดกิจกรรมให้อยู่ในขอบเขตของจำนวนเงินที่มีอยู่ มีการทำบัญชีให้ถูกต้องและมีการใช้เงินในทางที่ถูกที่ควรมีการควบคุมที่ดี มีการรายงานการเงินให้ทราบเป็นระยะ เรื่องการเงินเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้รอบคอบรัดกุม ควรมีหลักฐานการรับเงินและการจ่ายให้พร้อมที่จะให้ตรวจได้เสมอ

อย่างไรก็ตาม เมื่อจะดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรควรศึกษารายละเอียดจากระเบียบต่างๆของเจ้าสังกัดในระดับสถาบันการศึกษาของตน ซึ่งจากกำหนดขอบข่ายพร้อมทั้งตัวอย่างการจัดกิจกรรมไว้อย่างกว้างๆ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งนำมาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของเด็กจัด ให้เหมาะสมกับสถาบันและในการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรจะต้องมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอทุกระยะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการดำเนินการจัดตั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้งานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดำเนินไปโดยมีความบกพร่องและมีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยที่สุดผู้ริเริ่มดำเนินงานจำเป็นจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆและวางแผนในการเตรียมจัดงานเป็นขั้นตอนดังนี้^{๑๐๘}คือ

๑. การหาข้อมูล การหาข้อมูลในการพิจารณาจัดตั้งชมรม สมาคม หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้น ควรจะได้รับทราบถึงข้อมูลหรือปัญหาเสียก่อน เพื่อนำมาพิจารณาถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นและนำมาพิจารณาในการดำเนินงาน

๒. วิธีการเสนอแนะและการดำเนินการ เมื่อได้ข้อมูลมาพอสมควรแล้วก็นำมาพิจารณาแนวทางที่จะจัดสร้างชมรมต่างๆ พร้อมกับเขียนโครงการการจัดกิจกรรมแบบนั้นๆโดยพิจารณาและดำเนินการเสนอแนะตามเหตุผลและหลักการ

๓. การติดตามผลและแก้ปัญหา การติดตามผลในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นย่อมมีผลทำให้ทราบถึงสภาพและการดำเนินงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างเพื่อให้แก้ไขข้อบกพร่องได้ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ ช่วยทำให้กิจกรรมกลุ่มที่ตั้งขึ้นมามีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

๔. การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในสถานศึกษาเมื่อติดตามผลงานและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มกิจกรรมแล้ว เห็นว่าน่าจะได้เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้สูงขึ้นซึ่งหมายความว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาแล้วนั้นไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แต่ผลงานนั้นยังไม่เป็นที่พอใจของสมาชิกจึงสมควรที่จะหาหนทางเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นๆให้สูงขึ้น โดยอาจจะขยายขอบข่ายของวัตถุประสงค์เดิมให้กว้างขวางออกไปอีก

การบริหารการจัดกิจกรรม^{๑๐๙} ได้แก่

๑. กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม

จุดมุ่งหมาย คือ แนวทางที่จะช่วยให้ผู้ดำเนินงานยึดเป็นหลักในการทำงานและเป็นการกำหนดขอบเขตการจัดดำเนินงาน อีกนัยหนึ่ง จุดมุ่งหมายคือเป้าหมายของการจัดดำเนินงาน ดังนั้นในการจัดกิจกรรม การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายจะช่วยให้ผู้ดำเนินงานจัดกิจกรรมรู้ขอบเขตความรับผิดชอบ

๒. บุคลากรในการจัดกิจกรรม

^{๑๐๘}จิตรรัตน์ โพธิ์งามกะ, การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓), หน้า ๗-๑๓.

^{๑๐๙}วันนอร์ มะทา, กิจกรรมเสริมหลักสูตรทฤษฎีและปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า

ในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมบุคคลซึ่งมีส่วนรับรู้และช่วยในการดำเนินงานคือ ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง คณะครูอาจารย์ และนักเรียน

๓. การสนับสนุนการจัดกิจกรรม

การบริหารงานทุกประเภทของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ควบคุมนโยบายต่างๆ และแบ่งความรับผิดชอบไปตามสายงานที่กำหนดไว้ การจัดกิจกรรมเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องรับนโยบายนั้นมาปฏิบัติ ฉะนั้นผู้บริหารจึงควรวางแผนให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม

๔. การควบคุมการจัดกิจกรรม

ในการควบคุมการจัดกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจะคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักเรียนในการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ เพื่อช่วยในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ซึ่งได้กำหนดไว้ และป้องกันปัญหาและความผิดพลาดซึ่งอาจจะเกิดขึ้น

๕. ประเมินผลในการจัดกิจกรรม

ประเมินผลในการจัดกิจกรรมนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจากการประเมินผลจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมนั้นมีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสได้สำรวจความสนใจ ความต้องการของสมาชิกและข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงในการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม^{๑๐๐}

๑. กำหนดและจัดทำแผนกิจกรรมร่วมกัน
๒. เสนอหัวหน้าหมวดกิจกรรมและผู้บริหารโรงเรียน
๓. ผู้เรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน
๔. หัวหน้าหมวดกิจกรรมติดตามดูแลการจัดกิจกรรม
๕. รายงานและประเมินผล

จากการศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อาภรณ์ ใจเที่ยง ๒๕๕๓, ประดับ นิลพั่งา ๒๕๒๔, จิตรารัตน์ โพธิ์งามกะ ๒๕๒๓, วันนอร์ มะทา ๒๕๒๓ และกรมวิชาการ ๒๕๓๓ สามารถนำมาวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ได้ดังตารางที่ ๒.๑๘ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๘ การวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

^{๑๐๐}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๓), หน้า ๙.

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
การวางแผนการจัดกิจกรรม		✓	✓	✓	✓	๔	✓
วิธีการเสนอแนะและการดำเนินการ			✓		✓	๒	✓
บุคลากรในการจัดกิจกรรม				✓	✓	๒	✓
ขั้นปฏิบัติกิจกรรม	✓	✓			✓	๓	✓
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน	✓					๑	✓
การสนับสนุนการจัดกิจกรรม				✓		๑	✓
การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรม			✓			๑	✓
การควบคุมการจัดกิจกรรม				✓	✓	๒	✓
ขั้นสรุปและวัดผล	✓		✓	✓	✓	๔	✓

หมายเหตุ

๑ = อาจารย์ ใจเที่ยง ๒ = ประดับ นิลพังงา ๓ = จิตรารัตน์ โพธิามกะ
๔ = วันนอร์ มะทา ๕ = กรมวิชาการ ๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนของการจัดกิจกรรมได้ว่ามี ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นจัดบุคลากร ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรม ขั้นควบคุม และขั้นประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ขั้นวางแผน หมายถึง การวิเคราะห์หาข้อมูล สภาพปัญหา และความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย และ ขอบเขตการจัดกิจกรรม

๒. ขั้นจัดบุคลากร หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมจะต้องพิจารณาการจัดการทางด้านบุคลากร บุคคลในหน้าที่โดยตรง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารส่วนกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง คณะครูอาจารย์ และตัวผู้เรียน

๓. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง ขั้นนี้เป็นขั้นที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่ผู้เรียนจะปฏิบัติในขั้นนี้มีหลายอย่าง เช่น การค้นคว้า การอภิปรายกลุ่ม การรายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การพูดแสดงความคิดเห็น การสาธิต การเล่าเรื่อง การสัมภาษณ์ โดยผู้สอนตั้งค่านึงถึงหลักการจัดกิจกรรม

๔. ควบคุม หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาทำการควบคุมการจัดกิจกรรม โดยคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักเรียนในการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ เพื่อช่วยในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ซึ่งได้กำหนดไว้ และป้องกันปัญหาและความผิดพลาดซึ่งอาจจะเกิดขึ้น อีกทั้งต้องหาหนทางเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นๆให้สูงขึ้น

๕. ขึ้นประเมินผล เป็นการติดตามผลในการจัดกิจกรรม และทำการประเมินผลว่าการจัดกิจกรรมนั้นมีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

๒.๔ หลักเบญจธรรม

๒.๔.๑ ความสัมพันธ์ของหลักเบญจธรรมและเบญจศีล

หลักเบญจธรรมเป็นคุณธรรมอันดีงามที่จะช่วยส่งเสริมให้สามารถรักษาศีล ๕ ได้อย่างมั่นคง ซึ่งศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยอมรับว่าเป็นคุณธรรมสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในสังคัมมมนุษย์ ทรงแสดงว่าเป็นนิจศีล คือ ศีลที่พึงปฏิบัติเป็นประจำ และทรงแสดงว่ามีประโยชน์มีอานิสงส์มาก^{๑๑๑}

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี) ได้กล่าวถึงเบญจศีลและเบญจธรรมว่า เบญจศีลเบญจธรรมนี้เป็นข้อปฏิบัติที่คู่กันอยู่เสมอ ซึ่งการจะรักษาศีลหรือศีล ๕ นั้นจำเป็นต้องมีธรรมอันเป็นพื้นฐานมาสนับสนุนหรือมาคอยกำกับให้การรักษาศีลเป็นไปด้วยดี ไม่ต่าง ไม่พร้อย ธรรมนั้นก็คือ เบญจธรรม ซึ่งจัดว่าเป็นคู่แฝดของศีล คือ เป็นไปอิงอาศัยกันและกัน ไม่แยกจากกัน อันเบญจธรรม ๕ ประการ ที่มาสนับสนุนนั้น คือ^{๑๑๒}

๑. เมตตาและกรุณา เป็นคู่กับศีลข้อ ๑

๒. สัมมาอาชีวะ เป็นคู่กับศีลข้อ ๒

๓. กามสังวร เป็นคู่กับศีลข้อ ๓

๔. สัจจะ เป็นคู่กับศีลข้อ ๔

๕. สติสัมปชัญญะ เป็นคู่กับศีลข้อ ๕

หลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นสามัญที่เรียกว่า เบญจศีล คือ ศีล ๕ และ ธรรม ๕ ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนไว้ในแง่เว้นความชั่วและแง่ทำความดี เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการครองชีวิต เบญจศีลเบญจธรรมนั้น ศีล หมายถึง การเว้นความชั่ว ธรรม หมายถึง การเพิ่มพูนความดี^{๑๑๓}

การที่บุคคลเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมที่ทำให้ความแตกต่างไปจากสัตว์ ที่มีเพียงการกิน การหลับนอน ความกลัวภัยอันตราย และการสืบพันธุ์เท่านั้น คุณธรรมที่ว่านี้ก็คือเบญจศีลและเบญจธรรม เบญจศีลเป็นหลักจริยธรรมเบื้องต้นฝ่ายละเว้น ส่วน

^{๑๑๑} พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี), ศีล ๕ รักษาโลก, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘)

หน้า ๓๕.

^{๑๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๔.

^{๑๑๓} สุชีพ ปุญญานุภาพ, คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๘๑

เบญจธรรมเป็นฝ่ายต้องปฏิบัติ เป็นหลักธรรมคู่กัน ซึ่งคุณธรรมทั้ง ๒ อย่างนี้ เรียกว่า “มนุษยธรรม” แปลว่า “ธรรมที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” อันเป็นผลก่อให้เกิดประโยชน์สุขขึ้นทั้งแก่ตัวบุคคล และสังคม

เบญจศีลและเบญจธรรมมีฝ่ายละ ๕ ข้อ ซึ่งทั้ง ๒ ฝ่ายต่างเป็นไปเพื่อความสนับสนุนซึ่งกันและกันดังนี้

เบญจศีล	เบญจธรรม
เว้นจากการฆ่าสัตว์	มีเมตตากรุณาในสัตว์
เว้นจากการลักทรัพย์	เลี้ยงชีวิตในทางที่ถูกต้อง
เว้นจากการประพฤติดิฉิตประเวณี	มีความสำรวมระวังในกาม
เว้นจากการพูดปด	พูดแต่คำสัตย์คำจริง
เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ๑๑๔	มีสติรักษาดนไว้เสมอ ๑๑๕

เบญจศีลและเบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติควบคู่กันไป โดยละเว้นข้อห้ามในเบญจศีลและปฏิบัติความดีตามข้อกำหนดของเบญจธรรม เพราะ การที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติศีล ๕ ขึ้นนั้น มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้รู้จักควบคุมกายและวาจา คือ ศีลข้อที่ ๑ - ๒ - ๓ และ ๕ บัญญัติขึ้นเพื่อให้ควบคุมกาย ส่วนศีลข้อที่ ๔ บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมวาจา ส่วนธรรม ๕ หรือกัลยาณธรรมที่ทรงนำมาคู่กับศีล ๕ ก็เพื่อให้เป็นข้อปฏิบัติพิเศษขึ้นไปมากกว่าศีลข้อนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความดีความงามมากขึ้น

มนุษยธรรมกับเบญจศีลและเบญจธรรม ศีล ๕ ถือว่าเป็นมนุษยธรรม คือ ธรรมที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ ที่ได้ชื่อว่า มนุษย์ เพราะมีจิตใจสูง คือรู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักสิ่งที่เป็นคุณเป็นโทษ รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และหาประโยชน์ไม่ได้ ต่างจากสัตว์ดิรัจฉานเพราะสัตว์ดิรัจฉานนั้นแปลว่าผู้เจริญทางขวาง ส่วนมนุษย์แยกเป็นสองศัพท์ คือ มนะ กับ อุตสยะ เมื่อสนธิกันเข้าก็สำเร็จเป็น มนุษย์ แปลว่า ผู้มีใจสูงคือมีพื้นเพแห่งความเป็นผู้รู้ มีมันสมอง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าระดับสัตว์ดิรัจฉานทั่วไป ดังนั้นการจะวัดคนกับสัตว์จึงต้องวัดกันที่พื้นฐาน คือ ศีล ๕ ซึ่งมีประจำโลกมานานแล้ว มิใช่จะมีแต่พระพุทธศาสนาเท่านั้น ถึงในศาสนาอื่น ลัทธิอื่นก็มีเช่นเดียวกัน เป็นเพียงแต่อาจจะเรียกแตกต่างกันไปบ้างเท่านั้น และศีล ๕ ยังมีมาก่อนพระพุทธศาสนาเสียอีกถือกันว่าเป็นกฎระเบียบที่ชาวโลกทุกยุคสมัยประพฤติปฏิบัติกัน เมื่อพระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นพระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่า เป็นอุปกะระใน

๑๑๔ ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๒๘๖/๑๗๙

๑๑๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๙๕ - ๑๙๖.

การปกครองจึงทรงรับและบัญญัติขึ้นไว้ในพระพุทธศาสนาสำหรับเป็นศีลที่พุทธศาสนิกชนจะต้องประพฤติปฏิบัติกันเป็นประจำวันเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่านิจศีล^{๑๑๖}

มีมนุษยธรรมด้วยเบญจธรรม มนุษย์มีพื้นฐานต่างไปจากสัตว์ดิรัจฉาน ประการแรก คือ ความเมตตากรุณาสัตว์ทั่วไปมีความโหดร้ายเป็นพื้นฐาน ส่วนมนุษย์มีความเมตตากรุณาเป็นพื้นฐานของใจ เช่น พ่อแม่มีความเมตตากรุณาต่อบุตรธิดา สามภรรยามีความรักใคร่สมัคสมานกัน ศิษย์มีความเคารพนับถือครูอาจารย์ ครูอาจารย์มีความปรารถนาดีต่อลูกศิษย์ เป็นต้น เพราะฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงสอนให้รักษาข้อที่หนึ่งด้วยความประสงค์มาเพื่อให้รักษาพื้นเพดั้งเดิมของมนุษย์ไว้ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ความเมตตากรุณาอันเป็นปกติมนุษย์ให้ดีที่สุดเท่าที่จะรักษาได้

ประการที่สอง ผู้มีสติปัญญาย่อมต้องรู้จักประกอบสัมมาอาชีพ

ประการที่สาม การไม่ประพฤติล่วงละเมิดคู่ครองของผู้อื่น

ประการที่สี่ การรักษาวาจให้เป็นที่ยึดถือของผู้อื่น

ประการที่ห้า พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาอย่างถ่องแท้แน่นอนว่าการเสพของมีนเมาทุกชนิดล้วนเป็นทางก่อให้เกิดทุกโทษภัยพิบัติทั้งนั้น เพราะเป็นการทำลายทรัพย์ ทำลายไมตรี ทำลายสุขภาพพลานามัย ทำลายเกียรติศักดิ์ศรี และทำลายสติปัญญา การเสพของมีนเมาเป็นที่มาแห่งการขาดสติ คนที่เสพติดเมมาแล้วย่อมประมาทลืมตัว และไร้ความสำนึกผิดชอบชั่วดีเป็นเหตุให้กิเลสกำเริบสามารถที่จะกระทำความชั่วได้ทุกอย่าง เช่น ฆ่าเขาบ้าง ชกชิงวิ่งราว ฉ้อโกง ประพฤติผิดในลูกเมียเขาบ้าง พุดเท็จหลอกลวงใส่ร้ายป้ายสี ดังนั้น การเสพของมีนเมาจะมีโทษทำให้ขาดสติ มีโทษเพียงส่วนเดียว ไม่มีประโยชน์แม้เพียงน้อย^{๑๑๗}

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรม จากแหล่งความรู้และผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้ พระไตรปิฎก, พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี), พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) และสุชีพ ปุญญานุภาพ สามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ได้ดังตารางที่ ๒.๑๙ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๙ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักเบญจธรรมและเบญจศีล

ความสัมพันธ์	๑	๒	๓	๔	รวม	๕
เบญจศีลและเบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกัน และควร	✓	✓	✓	✓	๔	✓

^{๑๑๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๐๗.

^{๑๑๗} พระกิตติสารเมธี (สมคิด เขมจารี), ขอธรรมเตือนจิตเพื่อชีวิตที่ดีงาม, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๒๘),

ปฏิบัติควบคู่กัน						
๑. เมตตาและกรุณา คู่กับศีลข้อ ๑	✓	✓	✓	✓	๔	✓
๒. สัมมาอาชีวะ คู่กับศีลข้อ ๒	✓	✓	✓	✓	๔	✓
๓. กามสังวร คู่กับศีลข้อ ๓	✓	✓	✓	✓	๔	✓
๔. สัจจะ คู่กับศีลข้อ ๔	✓	✓	✓	✓	๔	✓
๕. สติสัมปชัญญะ คู่กับศีลข้อ ๕	✓	✓	✓	✓	๔	✓

หมายเหตุ

๑ = พระไตรปิฎก

๒ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี)

๓ = พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

๔ = สุชีพ ปุญญานุภาพ

๕ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรมได้ว่า เบญจศีลและเบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติควบคู่กันไป เพราะทั้งสองอย่างนี้จะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยศีลเป็นการงดเว้นจากความชั่ว ส่วนธรรมเป็นการเพิ่มพูนความดี ทำให้ความดีความงามในตัวมนุษย์เจริญงอกงามยิ่งขึ้น โดยปฏิบัติควบคู่กันดังนี้

๑. เมตตาและกรุณา คู่กับศีลข้อ ๑

๒. สัมมาอาชีวะ คู่กับศีลข้อ ๒

๓. กามสังวร คู่กับศีลข้อ ๓

๔. สัจจะ คู่กับศีลข้อ ๔

๕. สติสัมปชัญญะ คู่กับศีลข้อ ๕

๒.๔.๒ ความหมายของเบญจธรรม

เบญจธรรม แปลว่า ธรรม ๕ ประการ เป็นธรรมคู่กับศีล ๕ หรือเบญจศีล กล่าวคือ คนที่ได้ชื่อว่าเป็น “คนดี” นั้นมิใช่เป็นเพียงผู้ที่มีศีลอย่างเดียวเท่านั้น ในพระบาลีที่แสดงคุณของกัลยาณชนกล่าวไว้ว่า คือคนดีผู้มี “ศีลธรรม” ผู้เว้นตามข้อห้ามที่บัญญัติไว้เรียกว่า “ผู้มีศีล” และผู้มีศีลนั้นจะถือว่าเป็นผู้มีธรรมทั้งหมดนั้นหาได้ไม่ คนที่เป็นกัลยาณชนจึงเป็นคนที่มีกัลยาณธรรมด้วย เบญจธรรมจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กัลยาณธรรม” แปลว่า “ธรรมอันงาม” คือเป็นคุณธรรมที่อบรมและ

ตกแต่งจิตใจให้งดงาม สร้างนิสัยที่ดี เบญจธรรมมีองค์ประกอบ ได้แก่ ๑. เมตตา กรุณา ๒. สัมมาอาชีวะ ๓. กามสังวร ๔. สัจจวาจา ๕. สัมมาสติ^{๑๑๘}

เบญจธรรม แปลว่า ธรรม ๕ ประการ คำว่า ธรรม แปลว่า ทรงไว้หรือดำรงรักษาไว้ ในที่นี้ หมายถึงส่วนที่ดี จึงมีความหมายว่า ทรง คือ รักษาไว้หรือดำรงรักษาไว้ ๕ ประการในที่นี้ หมายถึง ธรรมที่คู่กันกับศีล ๕ เรียกว่า กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมงามเป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้งดงาม สร้าง อหิยา คັນนิสัยที่ดี ศีลเป็นเหตุให้ตนเว้นไม่ทำสิ่งที่ เป็นโทษ ถ้ามีเพียงศีลก็มีเพียงตนเว้นได้จากโทษ แต่ก็ ยังไม่ได้ทำความดี ต่อเมื่อมีธรรมอยู่ด้วยจึงจะเป็นเหตุให้ทำความดี ยกตัวอย่างเช่น รักษาศีลไม่ ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เดินไปพบคนนอนหลับอยู่ในทางรถไฟ มีรถไฟแล่นมาแต่ไกล ควรจะปลุกบอกเขาได้ แต่ไม่ปลุก บอกอย่างนี้ศีลไม่ขาดเพราะไม่ได้ไปฆ่าเขา แต่ขาดธรรมคือเมตตา ต่อเมื่อปลุกให้เขารับ หลีกออกเสียจากรางด้วยเมตตาจิต จึงจะชื่อว่า มีธรรม ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสทั้งศีลทั้งธรรมคู่กันไว้ ในที่หลายแห่งว่า สีลวา กัลยาณธมโม มีศีล มีกัลยาณธรรม ดังนี้^{๑๑๙}

๑. เมตตา กรุณา คู่กับศีลสิกขาบทที่ ๑
๒. สัมมาอาชีวะ คู่กับศีลสิกขาบทที่ ๒
๓. ความสำรวมในกาม คู่กับศีลสิกขาบทที่ ๓
๔. ความมีสัจจะ คู่กับศีลสิกขาบทที่ ๔
๕. ความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลสิกขาบทที่ ๕

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง เบญจธรรม หรือ เบญจกัลยาณธรรม ว่า เป็นธรรม ๕ ธรรมอันดีงาม ๕ อย่าง คุณธรรม ๕ ประการคู่กับเบญจศีล เป็นเกื้อกูลแก่การรักษา เบญจศีล ผู้รักษาศีลควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ คือ

๑. เมตตา กรุณา (ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์)
๒. สัมมาอาชีวะ (การหาเลี้ยงในทางสุจริต)
๓. กามสังวร (ความสำรวมในกาม ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส)
๔. สัจจวาจา (ความสัตย์ ความซื่อตรง)

^{๑๑๘}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม, (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๖๐.

^{๑๑๙}สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร), หลักพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๖-๑๑๗.

๕. สัมมาสติ (ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สีกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท)^{๑๒๐}

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติเบญจศีลเบญจธรรมควบคู่กันไป โดยละเว้นข้อห้ามในเบญจศีล และปฏิบัติความดีตามเบญจธรรม ทรงมีพระพุทธบัญญัติ ศีล ๕ ข้อ เพื่อให้รู้จักควบคุมกายและวาจา ส่วนกัลยาณธรรมที่ทรงนำคู่กับศีล ๕ ก็เพื่อให้เป็นข้อปฏิบัติทำให้เกิดความดีงามยิ่งขึ้น ทำให้สังคมอยู่รวมกันได้ เกิดความร่มเย็น สงบสุข

กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมอันงาม เมื่อกล่าวโดยความก็คือ ข้อปฏิบัติพิเศษที่ยิ่งขึ้นไปกว่าศีลและเป็นคู่กับศีล ดังพระบาลีที่แสดงคุณของกัลยาณชนว่าเป็นผู้มีศีลมีกัลยาณธรรม ศีลกับธรรมต้องคู่กัน ข้อนี้ต้องสันนิษฐานว่า ผู้เว้นจากข้อห้ามทั้งห้าข้อ ได้ชื่อว่าผู้มีศีลแต่ผู้มีศีลจะชื่อว่ามีกัลยาณธรรมทุกคนหาไม่ได้ เช่น คนหนึ่งเป็นคนมีศีล ไปทางเรือพบเรือล่ม คนกำลังว่ายน้ำอยู่ เขาสามารถที่จะช่วยได้แต่ไม่ช่วย จนคนนั้นจมน้ำตาย ศีลของเขาไม่ขาด แต่ปราศจากความกรุณา ยังเป็นที่น่าติเตียนเพราะส่วนนั้นจะจัดว่าเขามีกัลยาณธรรมไม่ได้ ถ้าเขาเห็นแล้วมีความกรุณาเตือนใจ หยุดช่วยคนนั้นให้พ้นอันตรายได้ จึงชื่อว่า มีศีลมีทั้งกัลยาณธรรม โดยกัลยาณธรรมนี้มี ๕ อย่าง จึงเรียกว่า เบญจกัลยาณธรรม ท่านจัดตามสิกขาบทในเบญจศีลนั่นเอง^{๑๒๑}

๑. เมตตากรุณาได้ในสิกขาบทข้อที่ ๑

๒. สัมมาอาชีวะได้ในสิกขาบทข้อที่ ๒

๓. กามสัณญะได้ในสิกขาบทข้อที่ ๓

๔. สัจจะได้ในสิกขาบทข้อที่ ๔

๕. สติได้ในสิกขาบทข้อที่ ๕

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรม จากแหล่งความรู้และผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้ พระไตรปิฎก, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร), พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และ สำนักเรียนวัดประยุรวงศาวาส สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายของเบญจธรรม ได้ดังตารางที่ ๒.๒๐ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๒๐ การวิเคราะห์ความหมายของเบญจธรรม

^{๑๒๐}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๗๕-๑๗๖.

^{๑๒๑} สำนักเรียนวัดประยุรวงศาวาส, เรียนรู้ธรรมของพระพุทธเจ้าฉบับธรรมศึกษาชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็มไอเอส, ๒๕๕๔), น ๒๙๗

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	รวม	๕
ธรรมอันงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม ๕ ประการ	✓	✓	✓	✓	๕	✓
ธรรมเป็นเครื่องอุดหนุนศีลให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๑. เมตตาและกรุณา	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๒. สัมมาอาชีวะ	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๓. กามสังวร	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๔. สัจจะ	✓	✓	✓	✓	๕	✓
๕. สติสัมปชัญญะ	✓	✓	✓	✓	๕	✓

หมายเหตุ

๑ = สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส

๒ = สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก

๓ = พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

๔ = สำนักเรียนวัดประยุรวงศาวาส

๕ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของเบญจธรรม ได้ว่า ธรรมอันงาม ๕ ประการที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติเบญจศีล หรือศีล ๕ ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น อันได้แก่ เมตตาและกรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ

๒.๔.๓ องค์ประกอบของเบญจธรรม

๑. เมตตากรุณา

๑.๑ ความหมายของเมตตากรุณา

ในคำว่า มีจิตสหจรด้วยเมตตานั่น เมตตา เป็นโณ ความรักใคร่ กิริยาที่รักใคร่ ภาวะที่รักใคร่ในสัตว์ทั้งหลาย เมตตาเจโตวิมุตติ นี้เรียกว่า เมตตา^{๑๒๒}

ในคำว่า มีจิตสหจรด้วยกรุณานั่น กรุณาเป็นโณ ความสงสาร กิริยาที่สงสาร ภาวะที่สงสารในสัตว์ทั้งหลาย กรุณาเจโตวิมุตติ นี้เรียกว่า กรุณา^{๑๒๓}

เมตตากรุณา มาจากศัพท์ว่า เมตตาและกรุณา มีรูปศัพท์สำเร็จจากไวยากรณ์บาลี ดังนี้ เมตตา วิเคราะห์ว่า มิชชติ สนิยหติติ เมตตา ธรรมชาติที่รักใคร่^{๑๒๔}

^{๑๒๒} อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๖๔๙/๔๒๘

^{๑๒๓} อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๖๕๙/๔๒๙

मितเต ภาวา มิตตสฺส วา เอสาติ เมตตา ธรรมชาติที่มีอยู่ในมิตรหรือธรรมชาติของมิตร^{๑๒๕}

กโรนติ อุตตานมฺหิเนตยาติ กรุณา ธรรมชาติเป็นเครื่องทำตนให้เป็นที่พึ่งอาศัยของคนอื่น^{๑๒๖}

จากการศึกษาความหมายของเมตตากกรุณา จากพระไตรปิฎกและพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙,ราชบัณฑิต) สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๒๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๑ การวิเคราะห์ความหมายของเมตตากกรุณา

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
ธรรมชาติที่รักใคร่			✓			๑	✓
ธรรมชาติที่มีอยู่ในมิตร				✓		๑	✓
ธรรมชาติเป็นเครื่องทำตนให้เป็นที่พึ่งอาศัยของคนอื่น					✓	๑	✓
ความรักใคร่ กิริยาที่รักใคร่ ภาวะที่รักใคร่ในสัตว์ทั้งหลาย	✓					๑	✓
ความสงสาร		✓				๑	✓

หมายเหตุ

๑ = อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๖๔๙/๔๒๘

๒ = อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๖๕๙/๔๒๙

๓ = พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

๔ = พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

๕ = พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของเมตตากกรุณาได้ว่า เมตตากกรุณาหมายถึง ความรักใคร่สงสาร กิริยาที่แสดงออกถึงความเป็นห่วงและช่วยเหลือผู้อื่นหรือสัตว์อื่นให้มีความสุข

๑.๒ องค์ประกอบของการเกิดเมตตากกรุณา

^{๑๒๔} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙,ราชบัณฑิต) ศัพท์วิเคราะห์,พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๕๓๖.

^{๑๒๕} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙,ราชบัณฑิต) ศัพท์วิเคราะห์,พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๕๓๖.

^{๑๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๓.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลผู้รักษาผู้อื่น ย่อมชื่อว่ารักษาตนอย่างไร ที่ชื่อว่ารักษาตน ด้วยความอดทน ด้วยความไม่เบียดเบียน ด้วยความมีจิตประกอบด้วยเมตตา ด้วยความเอ็นดู บุคคลผู้รักษาผู้อื่น ย่อมชื่อว่ารักษาตน อย่างนี้แล^{๑๒๗}

ผู้ใดไม่ฆ่าเอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ไม่ทำทรัพย์ให้เสื่อมเอง ไม่ใช้ผู้อื่นทำให้เสื่อม มีเมตตาจิตในสัตว์ทั่วไป ผู้นั้นย่อมไม่มีเวรกับใคร^{๑๒๘}

ภิกษุนี้มีใจประกอบด้วยเมตตา ประกอบด้วยกรุณา ประกอบด้วยมุทิตา ประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปยังทิศหนึ่งอยู่ ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน มีใจประกอบด้วยเมตตา ประกอบด้วยกรุณา ประกอบด้วยมุทิตา ประกอบด้วยอุเบกขา อันไพบุลย์ เป็นมหัคคตะ ไม่มีประมาณ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท^{๑๒๙}

อังกุลบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ๑ ด้วยวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา ๑ ด้วยมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ๑ ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู ๑ ด้วยให้อามิสทานเนื่องๆ ๑ ฯ^{๑๓๐}

พระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมตรัสบอกอสุภกถาแก่บุคคลผู้เป็นราชาจริต ย่อมตรัสบอกเมตตาภาวนาแก่บุคคลผู้เป็นโศสจริต ย่อมทรงแนะนำบุคคลผู้เป็นโมหจริตให้ดำรงอยู่ในการเรียน ในการได้ถาม ในการฟังธรรมตามกาล ในการสนทนาธรรมตามกาล ในการอยู่ร่วมกับครู^{๑๓๑}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เข้าไปตั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมอันประกอบด้วยเมตตาในภิกษุทั้งหลาย ที่เป็นเถระ เป็นรัตติกัญญ มีพรรษามาก เป็นบิดาสงฆ์ เป็นผู้นำสงฆ์ ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ^{๑๓๒}

บุคคลพึงมีเมตตาในคนเดียวผู้เป็นที่รัก ฉนฺได ภิกษุพึงมีเมตตาในสัตว์ทั้งปวงในที่ทุกสถานฉนฺนั^{๑๓๓}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แหละภิกษุนั้นตั้งอยู่ในธรรม ๕ ประการนี้แล้ว พึงเจริญธรรม ๔ ประการให้ยิ่งขึ้นไป คือ พึงเจริญอุสุภะเพื่อละราคะ พึงเจริญเมตตาเพื่อละความพยาบาท พึงเจริญอานาปานสติเพื่อเข้าไปตัดวิตก พึงเจริญอนิจจสัญญาเพื่อถอนนื้อสมมานะ^{๑๓๔}

๑๒๗ ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๗๖๑/๑๘๖

๑๒๘ พ.ช. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๖๑/๒๖๙

๑๒๙ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๙๗/๕๐

๑๓๐ ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๒๐๔/๑๔๖

๑๓๑ พ.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๗๒๗/๓๔๐

๑๓๒ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๓๘๗/๒๙๕

๑๓๓ พ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๑๗๐/๒๑๓

๑๓๔ อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๒๐๕/๒๘๕

ภิกษุนี้ไม่มีใจประกอบด้วยเมตตา ประกอบด้วยกรุณา ประกอบด้วยมุทิตา ประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปยังทิศหนึ่งอยู่ ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน มีใจประกอบด้วยเมตตา ประกอบด้วยกรุณา ประกอบด้วยมุทิตา ประกอบด้วยอุเบกขา อันไพบุลย์ เป็นมหัคคตะ ไม่มีประมาณ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท แผ่ไปยังทิศเบื้องบน เบื้องต่ำ ด้านขวาง ทัวโลกทั้งสิ้น โดยเป็นผู้หวังคุณประโยชน์แก่สัตว์ทั่วหน้า ในที่ทุกแห่ง ด้วยประการฉะนี้ เธอย่อมรู้ชัดว่า สิ่งที่มีอยู่ สิ่งที่เคยหามีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ ธรรมเป็นเครื่องสลัดออกที่ยิ่งแห่งสัญญา นี้ มีอยู่ เมื่อเธอรู้เห็นอย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จากกามาสวะ แม้จากภวาสวะ แม้จากอวิชชาสวะ เมื่อจิตหลุดพ้นแล้ว ก็มีญาณรู้ว่า หลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่า ขาติพรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำ ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้ มิได้มี ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนี้เรากล่าวว่าเป็นผู้อาบแล้วด้วยเครื่องอาบอันเป็นภายใน^{๑๓๕}

ผู้ใดไม่ฆ่าเอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ไม่ทำทรัพย์ให้เสื่อมเอง ไม่ใช้ผู้อื่นทำให้เสื่อม มีเมตตาจิตในสัตว์ทั่วไป ผู้นั้นย่อมไม่มีเวรกับใคร^{๑๓๖}

ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วางทัณฑะ วางศาสตรา มีความละอาย มีความเอ็นดู มีความกรุณา หวังคุณประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ข้อนี้เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง^{๑๓๗}

ดูกรราहुล เธอจงเจริญเมตตาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญเมตตาภาวนาอยู่ จักละพยาบาทได้ เธอจงเจริญกรุณาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญกรุณาภาวนาอยู่ จักละวิหิงสาได้ เธอจงเจริญมุทิตาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญมุทิตาภาวนาอยู่ จักละอริได้ เธอจงเจริญอุเบกขาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญอุเบกขาภาวนาอยู่ จักละปฏิฆะได้ เธอจงเจริญสุกขาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญสุกขาภาวนาอยู่ ละระคะได้ เธอจงเจริญอนิจจสัญญาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญอนิจจสัญญาภาวนาอยู่ จักละอัสมิมานะได้^{๑๓๘}

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดเมตตา กรุณา จากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ ๒.๒๒ ดังนี้

^{๑๓๕} ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๔๗/๕๐

^{๑๓๖} พุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๖๑/๒๖๔

^{๑๓๗} ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๐๓/๕๙

^{๑๓๘} ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๑๔๕/๑๑๕

หมายเหตุ

๑ = ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๗๖๑/๑๘๖

๔ = ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๒๐๔/๑๔๖

๗ = ชุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๑๗๐/๒๑๓

๑๐ = ชุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๖๑/๒๖๙

๑๓ = ผู้วิจัย

๒ = ชุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๖๑/๒๖๙

๕ = ชุ.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๗๒๗/๓๔๐

๘ = อง.สศตทก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๒๐๕/๒๘๕

๑๑ = ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๐๓/๕๙

๓ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๙๗/๕๐

๖ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๓๘๗/๒๙๕

๙ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๙๗/๕๐

๑๒ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๑๔๕/๑๑๕

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดเมตตากฎณา ว่าได้แก่

๑. ต้องเป็นคนที่มีความอดทน
๒. ต้องเป็นผู้ที่ไม่คิดเบียดเบียน มีจิตประกอบด้วยเมตตาด้วยความเอ็นดู ไม่ฆ่าไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า เป็นคนไม่ผูกเวร ไม่ผูกพยาบาท
๓. ต้องทำทั้งทางกาย วาจา และใจ ไม่ใช่ทางใดทางหนึ่ง
๔. ต้องฝึกกาย วาจา ใจ ให้เยือกเย็น ไม่พยาบาทปองร้าย ไม่โกรธ และให้อภัย
๕. ลำดับแรกให้ตั้งใจฝึกความมีเมตตาและช่วยเหลือผู้ที่เราเคารพ ศรัทธา และอาวุโสกว่าทุกที่ทุกเวลา จากนั้นจึงฝึกความมีเมตตาและช่วยเหลือกับคนอื่น ๆ
๖. ทำความรู้จักใคร่รู้ผู้อื่นเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
๗. ฝึกแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วทุกทิศทาง
๘. ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ และไม่ส่งเสริมการฆ่าหรือการเบียดเบียนสัตว์ แม้สัตว์เล็ก เช่น มดและแมลง รวมทั้งหาวิธีป้องกันสาเหตุของการเกิดและการมาของสัตว์นั้น เช่น ในครัว ในบ้าน
๙. ฝึกความเห็นอกเห็นใจและคิดช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

๑.๓ คุณประโยชน์ของเมตตากฎณา

เมตตากฎณาทำให้ปลอดภัย เราไม่มีความระแวงในบ้าน ไม่มีภัยในป่า เราได้ขึ้นเดินทางตรงด้วยเมตตาและกรุณาแล้ว^{๑๓๙}

ดูกรราहुล เธอจงเจริญเมตตาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญเมตตาภาวนาอยู่ จักละพยาบาทได้ เธอจงเจริญกรุณาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญกรุณาภาวนาอยู่ จักละวิหิงสาได้ เธอจงเจริญมุทิตาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญมุทิตาภาวนาอยู่ จักละอริได้ เธอจงเจริญอุเบกขาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญอุเบกขาภาวนาอยู่ จักละปฏิฆะได้ เธอจงเจริญสุกขาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญสุกขาภาวนาอยู่ ละระคะได้ เธอจงเจริญอนิจจสัญญาภาวนาเถิด เพราะเมื่อเธอเจริญอนิจจสัญญาภาวนาอยู่ จักละอัสมิมานะได้^{๑๔๐}

ในหมู่มนุษย์ นรชนใดเบียดเบียนสัตว์อื่น นรชนนั้นย่อมเสื่อมจากความสุขในโลกทั้งสอง คือ โลกนี้และโลกหน้า นรชนใดมีจิตประกอบด้วยเมตตา อนุเคราะห์แก่สัตว์ทั้งปวง นรชนผู้

^{๑๓๙} พุ.ชว. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๗๖/๒๖

^{๑๔๐} ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๑๔๕/๑๑๕

เช่นนั้น ย่อมได้ประสบบุญเป็นอันมาก ควรศึกษาถ้อยคำสุภาษิต การเข้าไปนั่งใกล้สมณะ การอยู่แต่ผู้เดียวในที่อันสงัด และธรรมเครื่องสงบระงับจิต^{๑๔๑}

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดพึงให้ทานประมาณ ๑๐๐ หม้อใหญ่ในเวลาเช้า ผู้ใดพึงให้ทานประมาณ ๑๐๐ หม้อใหญ่ในเวลาเที่ยง ผู้ใดพึงให้ทานประมาณ ๑๐๐ หม้อใหญ่ในเวลาเย็น ผู้ใดจิตในพึงเจริญเมตตาจิตในเวลาเช้า โดยที่สุดแม้เพียงชั่วการหยदन้ำนมแห่งแม่โค หรือผู้ใดพึงเจริญเมตตาเวลาเที่ยง โดยที่สุดแม้เพียงชั่วการหยदन้ำนมแห่งแม่โค หรือผู้ใดพึงเจริญเมตตาจิตในเวลาเย็น โดยที่สุดแม้เพียงชั่วการหยदन้ำนมแห่งแม่โค การเจริญเมตตาจิตนี้มีผลมากกว่าทานที่บุคคลให้แล้ว ๓ ครั้งในวันหนึ่งนั้น เพราะเหตุดังนี้ นั้น เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจะเจริญเมตตาเจโตวิมุตติ กระทำให้มาก กระทำให้เป็นประดุจยาน กระทำให้เป็นที่ตั้งอาศัย ให้มั่นคง สังสมปรารถด้วยดี ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แหละฯ^{๑๔๒}

ผู้ใดมีใจยินดีในความไม่เบียดเบียนตลอดวันและคืนทั้งหมด และเป็นผู้มีส่วนแห่งเมตตาในสรรพสัตว์ผู้นั้นย่อมไม่มีเวรกรรมกับใครๆ^{๑๔๓}

กุลบุตรผู้ใคร่คุณประโยชน์ พึงศึกษาบุญนั้นแล อันสูงสุดต่อไปซึ่งมีสุข เป็นกำไร คือ พึงเจริญทาน ๑ ความประพฤติสงบ ๑ เมตตาจิต ๑ บัณฑิตครั้งเจริญธรรม ๓ ประการอันเป็นเหตุเกิดแห่งความสุขเหล่านี้แล้ว ย่อมเข้าถึงโลกอันไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุข^{๑๔๔}

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเสพแล้วโดยอื้อเพื่อ เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว กระทำให้เป็นดุจยาน กระทำให้เป็นที่ตั้ง หมั่นเจริญเนื่องๆ สังสมไว้โดยรอบ ปรารถด้วยดี พึงหวังได้ อาณิสส ๘ ประการเป็นไฉน คือ หลับก็เป็นสุข ๑ ตื่นก็เป็นสุข ๑ ไม่ฝันเห็นสิ่งลามก ๑ เป็นที่รักของมนุษย์ ๑ เทวดาย่อมรักษา ๑ ไฟยาพิษ หรือศาสตราไม่กล้ำกลายผู้นั้น ๑ เมื่อแห่งตลอดคุณธรรมที่สูงขึ้นไปยังไม่ได้ ย่อมไปบังเกิดในพรหมโลก ๑ ...บุชชาญฺเฬวํใด คือ สัสสมะ ความทรงพระปรีชาในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ปุริสเมธ ทรงพระปรีชาในการเกลี้ยกล่อมประชาชน สัมมาปาสะมีพระอัธยาศัยดุจบัววงคล้องน้ำใจประชาชน วาชเปยยะ มีพระวาจาเป็นที่ดูดีมีใจคนซึ่ง มีผลคือทำให้คนไม่ต้องมีลิ้มกลอน มหาญฺเฬวํเหล่านั้นทั้งหมด ยังไม่เทียบเท่าส่วนที่ ๑๖ แห่งเมตตาจิตที่บุคคลเจริญดีแล้ว ดุจกลุ่มดวงดาวทั้งหมด ไม่เทียบเท่าแสงจันทร์ ฉะนั้น ผู้ใดมีเมตตาจิตในสรรพสัตว์ไม่ฆ่า (สัตว์) เอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ไม่ชนะเอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นชนะ ผู้นั้นย่อมไม่มีเวรกับใครๆ^{๑๔๕}

^{๑๔๑} พ.ว. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๑๓/๒๖๑

^{๑๔๒} ส.น. (สยามรัฐ ไทย) ๑๖/๖๖๗/๒๖๗

^{๑๔๓} ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๑๓/๑๔๗

^{๑๔๔} พ.พ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๕/๒๐๐/๑๗๓

^{๑๔๕} อ.ส.ต.ก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๙๒/๑๑๗

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของเมตตากฤณาจากพระไตรปิฎกสามารถนำมา
วิเคราะห์คุณประโยชน์ได้ดังตารางที่ ๒.๒๓ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๓ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของเมตตากฤณา

คุณประโยชน์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	รวม	๘
ให้ปลอดภัย ไม่มีความระแวงในบ้าน ไม่มีภัยใน ป่า	✓							๑	✓
เจริญเมตตาทวนอายุ จักละพยาบาทได้ เจริญ กฤณาทวนอายุ จักละวิหิงสาได้		✓						๑	✓
ย่อมได้ประสบบุญเป็นอันมาก			✓					๑	✓
การเจริญเมตตาคิดนี้มีผลมากกว่าทานที่บุคคล ให้แล้ว ๓ ครั้งในวันหนึ่ง				✓				๑	✓
ย่อมไม่มีเวรกรรมกับใครๆ					✓			๑	✓
ย่อมเข้าถึงโลกอันไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุข						✓		๑	✓
หลับก็สุข ตื่นก็สุข ไม่ฝันเห็นสิ่งลามก เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาย่อมรักษา ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราไม่กล้าทำลายผู้นั้น ย่อมไปบังเกิดใน พรหมโลก							✓	๑	✓
เมตตาคิดที่บุคคลเจริญดีแล้ว ดุจกลุ่มดวงดาว ทั้งหมด ไม่เทียบเท่าแสงจันทร์							✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๗๖/๒๖

๒ = ม.มู. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๑๔๕/๑๑๕

๓ = ขุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๑๓/๒๖๑

๔ = ส.นิ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๖/๖๖๗/๒๖๗

๕ = ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๑๓/๑๔๗

๖ = ขุ.ขุ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๕/๒๐๐/๑๗๓

๗ = อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๙๒/๑๑๗

๘ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของเมตตากฤณา ว่าได้แก่

๑. ทำให้เป็นผู้มีหน้าตาผ่องใส บุคลิกยิ้มแย้ม เยือกเย็น น่าเข้าใกล้

๒. ทำให้ได้รับความปลอดภัย ไม่มีความหวาดระแวง ไม่มีภัยอันตราย

๓. ทำให้ไม่คิดร้ายและทำร้ายใคร
๔. ทำให้ไม่มีเวรกรรมกับใครๆ จะอยู่อย่างสุขสบายในสังคม
๕. กลับก็เป็นสุข ตื่นก็เป็นสุข ไม่ฝันร้าย
๖. เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาย่อมรักษา
๗. ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราไม่กล้ำกลาย
๘. ได้บุญมากกว่าการทำทาน
๙. เมื่อลาโลกไปแล้วจะไปเกิดในสุคติภูมิ

๑.๔ โทษของการขาดเมตตากรุณา

ในหมู่มนุษย์ นรชนใดเบียดเบียนสัตว์อื่น นรชนนั้นย่อมเสื่อมจากความสุขในโลกทั้งสอง คือ โลกนี้และโลกหน้า นรชนใดมีจิตประกอบด้วยเมตตา อนุเคราะห์แก่สัตว์ทั้งปวง นรชนผู้เช่นนั้น ย่อมได้ประสบบุญเป็นอันมาก ควรศึกษาถ้อยคำสุภาษิต การเข้าไปนั่งใกล้สมณะ การอยู่แต่ผู้เดียวในที่อันสงัด และธรรมเครื่องสงบระงับจิต^{๑๔๖}

ท่านเบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย จึงต้องคอยมองดูผู้ที่ผูกเวรในตน แม้จะกินก็สะดุ้งกลัว เพราะเหตุนั้น สีกายของท่านจึงเป็นเช่นนั้น^{๑๔๗}

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตา เจโตวิมุติ อัมบุคคละเสพแล้วโดยเอื้อเพื่อ เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว กระทำให้เป็นดุจยาน กระทำให้เป็นที่ตั้ง หมั่นเจริญเนื่องๆ สั่งสมไว้โดยรอบ ปรรกด้วยดี พึงหวังได้ อานิสงส์ ๘ ประการเป็นไฉน คือ กลับก็เป็นสุข ๑ ตื่นก็เป็นสุข ๑ ไม่ฝันเห็นสิ่งลามก ๑ เป็นที่รักของมนุษย์ ๑ เทวดาย่อมรักษา ๑ ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราไม่กล้ำกลายผู้นั้น ๑ เมื่อแห่งตลอดคุณธรรมที่สูงขึ้นไปยังไม่ได้ ย่อมไปบังเกิดในพรหมโลก ๑ ...บุชชาญฺเหล่ำไต่ คือ สัสสมะธ ความทรงพระปรีชาในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ปุริสเมธ ทรงพระปรีชาในการเกลี้ยกล่อมประชาชน สัมมาปาสะมีพระอัธยาศัยดุจบ่วงคล้องน้ำใจประชาชน วาชเปยยะ มีพระวาจาเป็นที่ดูดีเต็มน้ำใจคนซึ่ง มีผลคือทำให้คนไม่ต้องมีลิ้มกลอน มหาญฺเหล่ำนัันทั้งหมด ยังไม่เทียบเท่าส่วนที่ ๑๖ แห่งเมตตาจิตที่บุคคลเจริญดีแล้ว ดุจกลุ่มดวงดาวทั้งหมด ไม่เทียบเท่าแสงจันทร์ ฉะนั้น ผู้ใดมีเมตตาจิตในสรรพสัตว์ไม่ฆ่า (สัตว์) เอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ไม่ช่นะเอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นช่นะ ผู้นั้นย่อมไม่มีเวรกับใครๆ^{๑๔๘}

^{๑๔๖} พุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๑๓/๒๖๑

^{๑๔๗} พุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๕๘/๒๖๙

^{๑๔๘} อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๙๒/๑๑๗

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลผู้รักษาผู้อื่น ย่อมชื่อว่ารักษาตนอย่างไร ที่ชื่อว่ารักษาตน ด้วยความอดทน ด้วยความไม่เบียดเบียน ด้วยความมีจิตประกอบด้วยเมตตา ด้วยความเอ็นดู บุคคลผู้รักษาผู้อื่น ย่อมชื่อว่ารักษาตน อย่างนี้แล^{๑๔๙}

จากการศึกษาโทษของการขาดเมตตาจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์โทษได้ดังตารางที่ ๒.๒๔ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๔ การวิเคราะห์โทษของการขาดเมตตาจากพระไตรปิฎก

โทษ	๑	๒	๓	๔	รวม	๕
ย่อมเสื่อมจากความสุขในโลกทั้งสอง คือ โลกนี้และโลกหน้า	✓				๑	✓
ต้องคอยมองดูผู้ที่ผูกเวรในตน แม้จะกินก็สะดุ้งกลัว		✓			๑	✓
หลักก็เป็นสุข ตีนก็เป็นสุข ไม่ฝันเห็นสิ่งลามก เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาย่อมรักษา ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราไม่กล้ำกลายผู้นั้น เมื่อแทงตลอดคุณธรรมที่สูงขึ้นไปยังไม่ได้ ย่อมไปบังเกิดในพรหมโลก			✓		๑	✓
บุคคลผู้รักษาผู้อื่น ย่อมชื่อว่ารักษาตน				✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ขุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๑๓/๒๖๑ ๒ = ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๕๘/๒๖๙

๓ = อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๙๒/๑๑๗ ๔ = สัม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๗๖๑/๑๘๖

๕ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการขาดเมตตาจากพระไตรปิฎกได้ว่า

๑. ทำให้ไม่มีความสุข ไม่มีความปลอดภัย กังวลว่าผู้ที่ตนเคยเบียดเบียนจะแก้แค้น
๒. จะมีศัตรูคอยเบียดเบียน กินนอนก็หวาดสะดุ้ง
๓. ผิพรรณวรรณะไม่ผ่องใส
๔. หลักก็เป็นทุกข์ ตีนก็เป็นทุกข์ ฝันร้าย
๕. ไม่เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาไม่คุ้มครองรักษา มักจะพบเจออุบัติเหตุเภทภัย
๖. จะมีแต่ความทุกข์ร้อนทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

๒. สัมมาอาชีวะ

๒.๑ ความหมายของสัมมาอาชีวะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย...สัมมาอาชีวะ เป็นไฉน อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ละการเลี้ยงชีพที่ผิดเสีย สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงชีพที่ชอบ อันนี้เรียกว่า สัมมาอาชีวะ^{๑๕๐}

อาชีวะ อาชีพ การเลี้ยงชีวิต^{๑๕๑}

อาชีวัตติ เอเตนาติ อาชีโว การเป็นเหตุให้เป็นอยู่ได้^{๑๕๒}

สมมา สลักแอก^{๑๕๓}

สมนติ เอตายาติ สมมา วัตถุประเครื่องสงบแห่งแอก^{๑๕๔}

จากการศึกษาความหมายของสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎกและพระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๒๕ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๕ การวิเคราะห์ความหมายของสัมมาอาชีวะ

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
อาชีพ การเลี้ยงชีวิต					✓	๑	✓
การเป็นเหตุให้เป็นอยู่ได้		✓				๑	✓
สลักแอก			✓			๑	✓
วัตถุประเครื่องสงบแห่งแอก				✓		๑	✓
ละการเลี้ยงชีพที่ผิดเสีย สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงชีพที่ชอบ	✓					๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๒๙๙/๒๓ ๒ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช)

๓ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ๔ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช)

๕ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ๖ = ผู้วิจัย

^{๑๕๐} ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๒๙๙/๒๓

^{๑๕๑} พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), ศัพท์วิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๕๘),

หน้า ๙๐.

^{๑๕๒} อ่างแล้ว

^{๑๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๐๖.

^{๑๕๔} พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), ศัพท์วิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๕๘),

หน้า ๙๐๖.

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสัมมาอาชีวะได้ว่า สัมมาอาชีวะ หมายถึง รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ และการมีอาชีพการงานที่ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๒.๒ องค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะ

อุบาสกไม่ควรทำการค้าขาย ๕ ประการ^{๑๕๕} คือ

๑. การค้าขายศัสตราวุธ
๒. การค้าขายสัตว์
๓. การค้าขายเนื้อ
๔. การค้าขายของมีนเมา
๕. การค้าขายยาพิษ

ดูกรอานนท์ ก็ภิกษุผู้มีมิตริดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี ย่อมเจริญอริยมรรคมีองค์แปด ย่อมกระทำซึ่งอริยมรรคมีองค์แปด จัดกระทำซึ่งอริยมรรคมีองค์แปดให้มากได้อย่างไร... ดูกรอานนท์ ภิกษุในศาสนานี้ย่อมเจริญสัมมาทิฏฐิ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปเพื่อความสละคืน ย่อมเจริญสัมมาสังกัปปะ ย่อมเจริญสัมมาวาจา ย่อมเจริญสัมมากัมมันตะ ย่อมเจริญสัมมาอาชีวะ ย่อมเจริญสัมมาวายามะ ย่อมเจริญสัมมาสติ ย่อมเจริญสัมมาสมาธิ อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปเพื่อความสละคืนฯ^{๑๕๖}

ดูกรนายช่างไม้ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ละกายทุจริต เจริญกายสุจริต ละวจีทุจริต เจริญวจีสุจริต ละมโนทุจริต เจริญมโนสุจริต ละมิจฉาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะ ศीलที่เป็นอกุศลเหล่านี้ดับลงหมดสิ้นในการละทุจริต เจริญสุจริต และการละมิจฉาอาชีวะ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ^{๑๕๗}

พวกสัมมาทิฏฐิ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาทิฏฐิ พวกสัมมาสังกัปปะ ย่อมคบค้ากันย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาสังกัปปะ พวกสัมมาวาจา ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาวาจา พวกสัมมากัมมันตะ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมากัมมันตะ พวกสัมมาอาชีวะ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาอาชีวะ พวกสัมมาวายามะ ย่อมคบค้ากันย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาวายามะ พวกสัมมาสติ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาสติพวกสัมมาสมาธิ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาสมาธิ พวก

^{๑๕๕} อก.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๑๗๗/๒๙๕

^{๑๕๖} ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๓๘๓/๑๑๐

^{๑๕๗} ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๓๖๒/๒๖๖

สัมมาญาณะ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาญาณะ พวกสัมมาวิมุตติ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาวิมุตติ^{๑๕๘}

ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ผู้มีสัมมาทิฐิ จึงมีสัมมาสังกัปปะ ผู้มีสัมมาสังกัปปะ จึงมีสัมมาวาจา ผู้มีสัมมาวาจา จึงมีสัมมากัมมันตะ ผู้มีสัมมากัมมันตะ จึงมี สัมมาอาชีวะ ผู้มีสัมมาอาชีวะ จึงมีสัมมาวายามะ ผู้มีสัมมาวายามะ จึงมีสัมมาสติ^{๑๕๙}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็มีจฉาอาชีวะเป็นไฉน คือ การโกง การล่อลวง การตลบตะแลง การยอมมอบตนในทางที่ผิด การเอาลาภต่อลาภนี้มีจฉาอาชีวะฯ^{๑๖๐}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละมิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จความเป็นอยู่ด้วยสัมมาอาชีวะ เว้นขาดจากการโกงด้วยตาชั่ง การโกงด้วยของปลอมและการโกงด้วยเครื่องตวงวัด และการโกงด้วยการรับสินบน การหลอกลวงและตลบตะแลง เว้นขาดจากการตัด การฆ่า การจองจำ การตีชิง การปล้นและกรรโชก ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้นอันตนทำ สังสม พอกพูนไปบุญ ฯลฯ ครั้งจุติจากสวรรค์นั้นแล้วมาสู่ความเป็นอยู่อย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ เหล่านี้ คือ มีพระทนต์เสมอกัน ๑ และมีพระทาสฐะสีขาวยาว ๑ ฯ^{๑๖๑}

สัมมาอาชีวะ เป็นทางหลักเลี้ยงสำหรับบุคคลผู้มีการเลี้ยงชีพผิด^{๑๖๒}

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ ๒.๒๖ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๖ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะ

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	รวม	๙
ไม่ควรทำการค้าขาย ๕ ประการ คือ										
๑. การค้าขายศัสตราวุธ										
๒. การค้าขายสัตว์	✓								๑	✓
๓. การค้าขายเนื้อ										
๔. การค้าขายของมีนเมา										
๕. การค้าขายยาพิษ										

^{๑๕๘} ส.นิ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๖/๔๐๒/๑๖๘

^{๑๕๙} ที.ม. (มจร. ไทย) ๑๐/๒๙๐/๒๒๔

^{๑๖๐} ม.อุ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๔/๒๗๕/๑๔๙

^{๑๖๑} ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖

^{๑๖๒} ม.ม. (มจร. ไทย) ๑๒/๘๕/๗๖

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	รวม	๙
กัณฐิผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไปในคนที่ดี		✓							๑	
ละกายทุจริต เจริญกายสุจริต ละวจีทุจริต เจริญวจีสุจริต ละมโนทุจริต เจริญมโนสุจริต ละมิจฉาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะ			✓						๑	✓
พวกสัมมาอาชีวะ ย่อมคบค้ากัน ย่อมสมาคมกัน กับพวกสัมมาอาชีวะ				✓					๑	✓
ผู้มีสัมมาทิฐิ จึงมีสัมมาสังกัปปะ ผู้มีสัมมาสังกัปปะ จึงมีสัมมาวาจา ผู้มีสัมมาวาจา จึงมีสัมமாகัมมันตะ ผู้มีสัมமாகัมมันตะ จึงมี สัมมาอาชีวะ ผู้มีสัมมาอาชีวะ จึงมีสัมมาวายามะ ผู้มีสัมมาวายามะ จึงมีสัมมาสติ					✓				๑	✓
มิจฉาอาชีวะเป็นไฉน คือ การโกง การล่อลวง การตลบตะแลง การยอมมอบตนในทางที่ผิด การเอาลาภต่อลาภ						✓			๑	✓
เว้นขาดจากการโกงด้วยตาชั่ง การโกงด้วยของปลอมและการโกงด้วยเครื่องตวงวัด และการโกงด้วยการรับสินบน การหลอกลวงและตลบตะแลง เว้นขาดจากการตัด การฆ่า การจองจำ การตีชิง การปล้นและกรรโชก							✓		๑	✓
เป็นทางหลักเลี้ยงสำหรับบุคคลผู้มีการเลี้ยงชีพผิด								✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = อง.ปญฺจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๑๓๗/๒๕๕

๓ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๓๖๒/๒๖๖

๕ = ที.ม. (มจร. ไทย) ๑๐/๒๕๐/๒๒๔

๒ = ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๓๘๓/๑๑๐

๔ = ส.นิ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๖/๔๐๒/๑๖๘

๖ = ม.อุ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๔/๒๗๕/๑๔๙

๗ = ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖

๘ = ม.ม. (มจร. ไทย) ๑๒/๘๕/๗๖

๙ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะว่าได้แก่

๑. ไม่ผลิตและขายอาวุธ
๒. ไม่ค้ำมนุษย์
๓. ไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อการฆ่าหรือขาย
๔. ไม่ผลิตและขายของมีนเมาสิ่งเสพติดให้โทษ
๕. ไม่ผลิตและขายยาพิษ รวมทั้งยาฆ่าแมลง และยากำจัดวัชพืช
๖. ต้องเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำบุญได้บุญ ทำบาปได้บาป
๗. ไม่ทำชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ
๘. ทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ
๙. คบเพื่อนที่ดีที่เป็นสัมมาอาชีวะ ซึ่งหาเลี้ยงชีวิตด้วยอาชีพสุจริต ไม่ผิดกฎแห่ง

กรรม กฎหมาย และกฎจารีตประเพณี

๑๐. ตั้งใจที่จะไม่คบค้าสมาคมกับคนพาลเด็ดขาดแม้จะได้ผลคุณประโยชน์ก็ตาม
๑๑. ไม่โกง ไม่ล่อลวง ไม่ตลบตะแลง ไม่ยอมรับใช้ใครในทางที่ผิด ไม่ปล้นชิง

วิ่งราว และไม่ชู้กรรโชกทรัพย์ใคร

๒.๓ คุณประโยชน์ของสัมมาอาชีวะ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมณพราหมณ์ในโลกนี้เป็นสัมมาทิฐิ ๑ เป็นสัมมาสังกัปปะ ๑ เป็นสัมมาวาจา ๑ เป็นสัมมากัมมันตะ ๑ เป็นสัมมาอาชีวะ ๑ เป็นสัมมาวายามะ ๑ เป็นสัมมาสติ ๑ เป็นสัมมาสมาธิ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทานที่บุคคลให้ในสมณพราหมณ์ผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ อย่างนี้ ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก มีความรุ่งเรืองมาก มีความเจริญแพร่หลายมากฉะนั้น^{๑๖๓}

ดูกรภททาลิ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาญาณะ สัมมาวิมุต อันเป็นของพระอเสขะ ดูกรภททาลิ ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ควร ของค่านับ เป็นผู้ควรแก่ทักษิณา เป็นผู้ควรแก่อัญชลีกรรม เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า ดังนี้^{๑๖๔}

^{๑๖๓} อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๑๒๔/๑๘๔

^{๑๖๔} ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๑๗๔/๑๔๐

ดูกรอานนท์ สัมมาอาชีวะที่บุคคลเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว มีการกำจัดราคะ เป็นที่สุด มีการกำจัดโทสะเป็นที่สุด มีการกำจัดโมหะที่สุด^{๑๖๕}

สัตบุรุษที่ยิ่งกว่าสัตบุรุษ เป็นอย่างไร คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ตนเองเป็นผู้มี สัมมาทิฐิและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมาทิฐิ ตนเองเป็นผู้มีสัมมาสังกัปปะและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมาสังกัปปะ ตนเองเป็นผู้มีสัมมาวาจาและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมาวาจา ตนเองเป็นผู้มีสัมมากรรมันตะและชักชวนผู้อื่นให้มีสัมมากรรมันตะ ตนเองเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะและชักชวนผู้อื่นให้มี สัมมาอาชีวะ^{๑๖๖}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละ มิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จความเป็นอยู่ด้วยสัมมาอาชีวะ เว้นขาดจากการโกงด้วยตาชั่ง การโกงด้วยของปลอมและการโกงด้วยเครื่องตวงวัด และการโกงด้วยการรับสินบน การหลอกลวงและตลบตะแลง เว้นขาดจากการตัด การฆ่า การจองจำ การตีชิง การปล้นและกรรโชก ตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลก สวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้นอันตนทำ สังสม พอกพูนไปบุญ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้วมาสู่ความเป็นอยู่อย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ เหล่านี้ คือ มีพระทนต์เสมอกัน ๑ และมีพระทาสฐะสีขาวงาม ๑ ฯ^{๑๖๗}

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมา วิเคราะห์คุณประโยชน์ได้ดังตารางที่ ๒.๒๗ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๗ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของการเกิดสัมมาอาชีวะ

คุณประโยชน์	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖
ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก มีความรุ่งเรืองมาก มีความเจริญแพร่หลายมาก	✓					๑	✓
ย่อมเป็นผู้ควรของค่านับ		✓				๑	✓
มีการกำจัดราคะเป็นที่สุด มีการกำจัดโทสะเป็นที่สุด มีการกำจัดโมหะที่สุด			✓			๑	✓
สัตบุรุษที่ยิ่งกว่าสัตบุรุษ				✓		๑	✓
ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ เหล่านี้ คือ มีพระทนต์เสมอกัน ๑ และมีพระทาสฐะสีขาวงาม ๑					✓	๑	✓

^{๑๖๕} ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๑๙/๕

^{๑๖๖} อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๒๐๕/๓๒๖

^{๑๖๗} ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖

หมายเหตุ

๑ = อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๑๒๔/๑๘๔

๒ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๑๗๔/๑๔๐

๓ = ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๑๙/๕

๔ = อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๒๐๕/

๓๒๖

๕ = ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณสมบัติประโยชน์ของสัมมาอาชีวะว่าได้แก่

๑. ให้ชีวิตมีโอกาสเจริญรุ่งเรืองมาก
๒. ให้เป็นที่เคารพ นับถือ เกรงใจของผู้อื่น
๓. ให้เป็นผู้มีเหตุผล ใจเย็น ไม่โมโหร้าย
๔. ให้ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นสัมมาอาชีวะ
๕. ครั้นละโลกแล้วจะมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป
๖. ภาวชาติต่อไปจะเป็นผู้ที่มั่งคั่ง รวย เรียบเสมอกัน และชาวสะอาด

๒.๔ โทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีวะ

ดูกรคฤหบดี บุคคลผู้ไม่สดับ ประกอบด้วยมิจฉาอาชีวะเห็นปานใด เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก มิจฉาอาชีวะเห็นปานนั้น ย่อมไม่มีแก่ท่าน ส่วนถ้ามีสัมมาอาชีวะ ก็เมื่อท่านเห็นสัมมาอาชีวะนั้นอยู่ในตน เวทนาก็พึงสงบระงับโดยพลัน^{๑๖๘}

ดูกรนายช่างไม้ ก็ศีลที่เป็นอกุศลนั้นเป็นไฉน ดูกรนายช่างไม้กายกรรมเป็นกุศล วจีกรรมเป็นกุศล การเลี้ยงชีพชั่ว เหล่านี้เรากล่าวว่าศีลเป็นอกุศล^{๑๖๙}

มิจฉาอาชีวะ (เลี้ยงชีพผิด) ของผู้มีสัมมาอาชีวะ ย่อมเสื่อมไป คือ บาปอกุศลธรรมเป็นอเนกของบุคคลที่เกิดเพราะมิจฉาอาชีวะเป็นปัจจัยย่อมเสื่อมไป และกุศลธรรมเป็นอเนกย่อมถึงความเจริญเต็มที่เพราะสัมมาอาชีวะเป็นปัจจัย^{๑๗๐}

มีชื่อเสียงไม่ดี คือ เลี้ยงชีพด้วยมิจฉาอาชีวะเลวทราม^{๑๗๑}

จากการศึกษาโทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์โทษได้ดังตารางที่ ๒.๒๘ ดังนี้

^{๑๖๘} ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๑๕๕๘/๓๘๐

^{๑๖๙} ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๓๖๒/๒๖๖

^{๑๗๐} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๔๗๔/๔๓๖

^{๑๗๑} วิ.ภิกขุณี. (สยามรัฐ ไทย) ๓/๗๒๓/๖๔

ตารางที่ ๒.๒๘ การวิเคราะห์โทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีพ

โทษ	๑	๒	๓	๔	รวม	๕
ยอมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก	✓				๑	✓
ศีลเป็นอกุศล		✓			๑	✓
ยอมเสื่อมไป			✓		๑	✓
มีชื่อเสียงไม่ดี				✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๑๕๕๘/๓๘๐

๒ = ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๓๖๒/๒๖๖

๓ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๔๗๔/๔๓๖

๔ = วิ.ภิกขุณี. (สยามรัฐ ไทย) ๓/๗๒๓/๖๔

๕ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีพว่าได้แก่

๑. ครั้นละโลกแล้วย่อมมีทุกติเป็นที่ไป

๒. แม้จะตั้งใจรักษาศีล แต่ถ้ายังไม่ประกอบสัมมาอาชีพก็ถือว่าศีลยังไม่บริสุทธิ์

๓. เป็นเหตุให้บาปเพิ่มพูน บุญกุศลย่อมค่อยๆหมดไป ทำให้เกิดความวิบัติ

๔. มีชื่อเสียงไม่ดี

๓. กามสังวร

๓.๑ ความหมายของกามสังวร

คำว่า สังวร อธิบายว่า ความไม่ล่วงละเมิดทางกาย ทางวาจา และทั้งทางกายและวาจา คำว่า เป็นผู้สำรวม อธิบายว่า เป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงพร้อมแล้วด้วยดี เข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้ว ด้วยปาติโมกขสังวรนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เป็นผู้สำรวมด้วยปาติโมกขสังวร^{๑๗๒}

กาม : ความรัก ความใคร่ ความปรารถนา^{๑๗๓}

กามยติ รติจณฺ์ อุปาทยตฺติ กาโม : ภาวะที่ทำให้ปรารถนา^{๑๗๔}

กามตฺติ กาโม : อาการที่ปรารถนา^{๑๗๕}

^{๑๗๒} อภ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๕๑๑/๓๘๗

^{๑๗๓} พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), ศัพท์วิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๕๘),

กามียตีติ กาโม : ภาวะอันสัตว์โลกปรารถนา^{๑๗๖}

สังวร : ความสำรวม ความระวังปิดกั้นบาปอกุศล^{๑๗๗}

จากการศึกษาความหมายของกามสังวรจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๒๙ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๒๙ การวิเคราะห์ความหมายของกามสังวร

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
ความรัก ความใคร่ ความปรารถนา					✓		๑	✓
ภาวะที่ทำให้ปรารถนา		✓		✓			๒	✓
อาการที่ปรารถนา			✓				๑	✓
ความสำรวม ความระวังปิดกั้นบาปอกุศล						✓	๑	✓
ความไม่ล่องละเมิดทางกาย ทางวาจา และทั้งทางกายและวาจา	✓						๑	✓

หมายเหตุ

๑ = อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๕๑๑/๓๘๗ ๒ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช)

๓ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ๔ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช)

๕ = พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ๖ = พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของกามสังวรได้ว่า กามสังวร หมายถึง จัดลำดับความสำคัญเป็น การรู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๓.๒ องค์ประกอบของการเกิดกามสังวร

ดูกรพราหมณ์ บุคคลผู้ถึงเวชทั้งหลายนั้นแล อาบในห้วงน้ำคือธรรมของบุรุษทั้งหลาย มีท่าคือศีลไม่ขุ่นมัว อันบัณฑิตทั้งหลายสรรเสริญแล้ว มีตัวไม่เปียกแล้ว ย่อมข้ามถึงฝั่ง ดูกร

^{๑๗๕} อ่างแล้ว

^{๑๗๖} พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), ศัพทวิเคราะห, (กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๕๘), หน้า ๒๒๐.

^{๑๗๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, หน้า ๓๒.

พราหมณ์ สัจจะธรรม ความสำรวม พรหมจรรย์ การถึงธรรมอันประเสริฐ อาศัยในท่ามกลาง ท่านจงกระทำความนอบน้อมในพระชีนาสพผู้ตรงทั้งหลาย เรากล่าวคนนั้นว่าผู้มีธรรมเป็นสาระฯ^{๑๗๘}

เพราะเหตุนั้นแล เธอพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า “เราจักเป็นผู้มีอินทรีย์สงบ มีใจสงบ กายกรรม วาจากรรม มโนกรรมของผู้มีอินทรีย์สงบ มีใจสงบ ก็จักสงบด้วย เราจักนำกายและจิตที่สงบเท่านั้นเข้าไปในเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย”^{๑๗๙}

ดูกรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุชื่อว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักขุแล้ว ไม่ถือเอานิมิต ไม่ถืออนุพยัญชนะ เหยย้อมปฏิบัติเพื่อสำรวมจักขุนทรีย์ ที่เมื่อไม่สำรวมแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลและธรรมอันลามก คืออภิชฌาและโทมนัสครอบงำนั้น ชื่อว่ารักษากุศลจักขุนทรีย์ ชื่อว่าถึงความสำรวมในจักขุนทรีย์ ภิกษุพึงเสี่ยงด้วยโสตะดมกลิ่นด้วยฆานะ ลิ้มรสด้วยชีวหา ถูกต้องโณภูมิจักขุด้วยกาย รู้แจ้งธรรมารมณ์ด้วยใจแล้ว ไม่ถือเอา นิมิต ไม่ถืออนุพยัญชนะ เหยย้อมปฏิบัติเพื่อสำรวมมโนอินทรีย์ที่เมื่อไม่สำรวมแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลและธรรมอันลามก คืออภิชฌาและโทมนัสครอบงำนั้น ชื่อว่ารักษามโนอินทรีย์ ชื่อว่าถึงความสำรวมในมโนอินทรีย์^{๑๘๐}

ในโลกนี้ชนผู้ไม่สำรวมในกามทั้งหลาย ยังไม่ปราศจากราคะ บริโภคกามตามปกติ ถูกตัณหาครอบงำ เข้าถึงชาติและชราเสมอ ชื่อว่าผู้ไปตามกระแส เพราะเหตุนี้แล บุคคลผู้เป็นนักปราชญ์ มีสติตั้งมั่นในโลกนี้ ไม่เสพกามและไม่ทำบาปกรรม แม้มีทุกข์ก็ยังละกามได้ บัณฑิตทั้งหลายเรียกบุคคลผู้เป็นนักปราชญ์นั้นว่า ผู้ไปทวนกระแส^{๑๘๑}

ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งผู้ไม่สำรวมในกามทั้งหลาย ไม่ประกอบด้วยธรรม ไม่เคารพธรรม ถึงอคติ เพราะฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ บุคคลเช่นนี้ เราเรียกว่าผู้เป็นขยะในบริษัท สมณะผู้รู้กล่าวไว้แล้วอย่างนี้แล^{๑๘๒}

ความไม่สำรวม เป็นอย่างไร คือ รูปที่พึงรู้แจ้งทางตาที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ชวนให้รัก ชักให้ใคร่ พาใจให้กำหนดมีอยู่ ถ้าภิกษุเพเลิดเพลิน เชยชม ยึดติดรูปนั้นอยู่ ข้อนี้ ภิกษุพึงทราบ ว่า ‘เรากำลังเสื่อมจากกุศลธรรมทั้งหลาย นี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นความเสื่อม’ ฯลฯ รสที่พึงรู้แจ้งทางชีวหาวิญญูณ ... มีอยู่ ฯลฯ ธรรมารมณ์ที่พึงรู้แจ้งทางใจที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ชวนให้รัก ชักให้ใคร่ พาใจให้กำหนดมีอยู่ ถ้าภิกษุยังเพเลิดเพลิน เชยชม ยึดติด ธรรมารมณ์นั้นอยู่ ข้อนี้ภิกษุพึงทราบ ว่า ‘เรากำลังเสื่อมจากกุศลธรรมทั้งหลาย นี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็น

^{๑๗๘} ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๖๖๖/๒๐๖

^{๑๗๙} อง.เอกก. (มจร. ไทย) ๒๐/๓๗/๘๒

^{๑๘๐} ที.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๒/๖๗

^{๑๘๑} อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๕/๘

^{๑๘๒} อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๒๐/๓๒

ความเสื่อม' ภิคุทั้งหลาย ความไม่สำรวมเป็นอย่างนี้แล ความสำรวม เป็นอย่างไร คือ รูปที่พึงรู้แจ้งทางตาที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ชวนให้รัก ชักให้ใคร่ พาใจให้กำหนดมีอยู่ ถ้าภิคุไม่เพลิดเพลีน ไม่เซยชม ไม่ยึดติดรูปนั้นอยู่ ข้อนี้ ภิคุพึงทราบว่ 'เราไม่เสื่อมจากกุศลธรรมทั้งหลาย นี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่ เป็นความไม่เสื่อม' ฯลฯ รสที่พึงรู้แจ้งทางลิ้น ... มีอยู่ ฯลฯ ธรรมารมณ์ที่พึงรู้แจ้งทางใจที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ชวนให้รัก ชักให้ใคร่ พาใจให้กำหนดมีอยู่ ถ้าภิคุไม่เพลิดเพลีน ไม่เซยชม ไม่ยึดติด ธรรมารมณ์นั้นอยู่ ข้อนี้ ภิคุพึงทราบว่ 'เราไม่เสื่อมจากกุศลธรรมทั้งหลาย นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสว่เป็นความไม่เสื่อม' ภิคุทั้งหลาย ความสำรวมเป็นอย่างนี้แล”

สังวรสูตรที่ ๕ จบ^{๑๘๓}

ปาติโมกขสังวร ๓ (สำรวมในปาติโมกข์) ท้าวสักกะจอมเทพทรงขึ้นชมอนุโมทนาพระภาสิตของพระผู้มีพระภาค ดังนี้แล้ว ได้ทูลถามปัญหาให้อิ่งขึ้นไปว่ “ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ ภิคุปฏิบัติ อย่างไร จึงจะชื่อว่าปฏิบัติเพื่อสำรวมในปาติโมกข์” พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่ “จอมเทพ เรากล่าวกายสมาจาร(ความประพฤติ ทางกาย) ไว้ ๒ อย่าง คือ กายสมาจารที่ควรเสพและกายสมาจารที่ไม่ควรเสพ กล่าววจีสมาจาร (ความประพฤติทางวาจา) ไว้ ๒ อย่างคือ วจีสมาจารที่ควรเสพและวจีสมาจารที่ไม่ควรเสพ และกล่าวปริเยสนา (การแสวงหา) ไว้ ๒ อย่างคือ ปริเยสนาที่ควรเสพและปริเยสนาที่ไม่ควรเสพ เรากล่าวไว้เช่นนี้แล้วว่ ‘จอมเทพ เรากล่าวกายสมาจารไว้ ๒ อย่างคือ กายสมาจารที่ควรเสพ และกายสมาจารที่ไม่ควรเสพ’ เพราะอาศัยเหตุอะไร เราจึง กล่าวไว้เช่นนี้”^{๑๘๔}

สังวรปธาน เป็นอย่างไร คือ ภิคุในพระธรรมวินัยนี้เห็นรูปทางตาแล้ว ไม่รวบถือ ๑ ไม่แยกถือ ๒ ย่อมปฏิบัติเพื่อความสำเร็จจักขุนทรีย์ ซึ่งเมื่อไม่สำรวมแล้วก็จะเป็เหตุให้ถูกบาปอกุศลธรรม คืออภิชฌา (ความเพ่งเล็งอยากได้ของของเขา) และโทมนัส (ความทุกข์ ใจ) ครอบงำได้ จึงรักษาจักขุนทรีย์ ถึงความสำเร็จในจักขุนทรีย์ พังเสียทางหู ... ตมกลืนทางจมูก ... ถัมรสทางลิ้น ... ถูกต้องโณภูฏัพพะทางกาย ... รู้แจ้งธรรมารมณ์ ทางใจแล้ว ไม่รวบถือ ไม่แยกถือ ย่อมปฏิบัติเพื่อความสำเร็จมโนทรีย์ ซึ่งเมื่อไม่สำรวมแล้วก็จะเป็เหตุให้ถูกบาปอกุศลธรรมคืออภิชฌาและโทมนัส ครอบงำได้ จึงรักษามโนทรีย์ ถึงความสำเร็จในมโนทรีย์ นี้เรียกว่า สังวรปธาน^{๑๘๕}

อาสวะที่ต้องละด้วยการสังวร เป็นอย่างไร คือ ภิคุในธรรมวินัยนี้พิจารณาโดยแยบคาย เป็นผู้สำรวมด้วยการสังวรใน จักขุนทรีย์๑อยู่ ซึ่งเมื่อเธอไม่สำรวมอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้น ก็จะพึงเกิดขึ้น เมื่อเธอสำรวมอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้น ย่อม ไม่มีแก่เธอด้วยอาการอย่างนี้ ภิคุพิจารณาโดยแยบคายแล้ว เป็นผู้สำรวมด้วย การสังวรในโสต

^{๑๘๓} ส.สพ. (มจร. ไทย) ๑๘/๙๙/๑๐๙

^{๑๘๔} ที.ม. (มจร. ไทย) ๑๐/๒๖๔/๒๙๐

^{๑๘๕} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๑๐/๒๘๔

นทรีย์อยู่ ฯลฯ ภาณุพิจารณาโดยแยกคายเป็นผู้สำรวจในฆานินทรีย์อยู่ ฯลฯ ภาณุพิจารณาโดยแยกคายเป็นผู้สำรวจในชีวหินทรีย์อยู่ ฯลฯ ภาณุพิจารณาโดยแยกคายเป็นผู้สำรวจในกายินทรีย์อยู่ ฯลฯ ภาณุพิจารณาโดยแยกคายเป็นผู้สำรวจในมนินทรีย์อยู่ ซึ่งเมื่อเธอไม่สำรวจอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้น ก็จะพึงเกิดขึ้น เมื่อเธอสำรวจอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อ ความคับแค้น ย่อมไม่มีแก่เธอ ด้วยอาการอย่างนี้ ภาณุทั้งหลาย เหล่านี้เรียกว่า อาสวะที่ต้องละด้วยการสังวร^{๑๘๖}

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดกามสังวรจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ ๒.๓๐ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๐ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดกามสังวร

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	รวม	๑๐
อาบในห้วงน้ำคือธรรมของบุรุษทั้งหลาย มีทำคือศีลไม่ขุ่นมัว	✓									๑	✓
เป็นผู้มีอินทรีย์สงบ มีใจสงบ กายกรรม วาจากรรม มโนกรรมของผู้มีอินทรีย์สงบ ก็จักสงบด้วย		✓								๑	✓
เห็นรูปด้วยจักขุแล้ว ไม่ถือเอา นิมิต ไม่ถืออนุพยัญชนะ ฟังเสียงด้วยโสตะ ดมกลิ่นด้วยฆานะ ลิ้มรสด้วยชีวา ถูกต้องโณรุฬพะ ด้วยกาย แล้ว ไม่ถือเอานิมิต ไม่ถืออนุพยัญชนะ			✓					✓	✓	๓	✓
ไม่เสพกามและไม่ทำบาปกรรม แม้มีทุกข์ก็ยังละกามได้				✓						๑	✓
ไม่ประกอบด้วยธรรม ไม่เคารพธรรม ถึงอคติ เพราะฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ บุคคลเช่นนี้ เราเรียกว่าผู้เป็นขยะในบริษัท					✓					๑	✓

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	รวม	๑๐
ไม่ผลิตเพลิน ไม่เขยชม ไม่ยึดติด รูปนั้นอยู่						✓				๑	✓
สมาจารที่ควรเสพและกาย สมาจารที่ไม่ควรเสพ							✓			๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๖๖๖/๒๐๖

๓ = ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๒/๖๗

๕ = อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๒๐/๓๒

๗ = ที.ม. (มจร. ไทย) ๑๐/๒๖๔/๒๙๐

๙ = ม.ม. (มจร. ไทย) ๑๒/๒๒/๒๒

๒ = อง.เอกก. (มจร. ไทย) ๒๐/๓๗/๘๒

๔ = อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๕/๘

๖ = ส.สพ. (มจร. ไทย) ๑๘/๙๙/๑๐๙

๘ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๑๐/๒๘๔

๑๐ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดกามสังวรว่าได้แก่

๑. ต้องสำรวมระวังพฤติกรรมทางกายและทางวาจา
๒. คบเพื่อนที่มีความสำรวมระวัง
๓. ไม่ใส่ใจในรายละเอียดของสิ่งที่เห็น ได้ยินได้ฟัง ได้กลิ่น ได้ลิ้มรส ได้สัมผัสในเรื่องที่น่าปรารถนาหรือต้องการอันเป็นทางต่ำ ทางเสื่อม เช่น เห็นสักแต่ว่าเห็น เป็นต้น
๔. ไม่ใช้ชีวิตตามกระแสโลก
๕. ไม่เป็นคนอคติและเคารพในธรรม
๖. ไม่ผลิตเพลิน ไม่ยินดี ไม่ยึดติดในคน สัตว์ สิ่งของ
๗. ต้องรู้จักแยกแยะสิ่งที่จำเป็นและสิ่งที่อยาก
๘. ก่อนจะปฏิสัมพันธ์กับคนสัตว์สิ่งของให้รู้วัตถุประสงค์ก่อน

๓.๓ คุณประโยชน์ของการประพฤติกามสังวร

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๑๐ ประการเป็นอาหารของธรรม ๑๐ ประการนี้แล ซึ่งเป็นธรรมอันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าชอบใจ หาได้ยากในโลก คือความไม่เกียจคร้าน ความขยันหมั่นเพียร เป็นอาหารของโรคสมบัติ การประดับการตกแต่งร่างกายเป็นอาหารของวรรณะ การกระทำสิ่งที่เป็นที่สบาย เป็นอาหารของความไม่มีโรค ความเป็นผู้มีมิตรดีเป็นอาหารของศีลทั้งหลาย การสำรวมอินทรีย์เป็นอาหารของพรหมจรรย์ การไม่แก่งกล่าวให้คลาดจากความจริงเป็นอาหารของมิตรทั้งหลายการกระทำการสาธยายเป็นอาหารของความเป็นพหูสูต การฟังด้วยดีการสอบถามเป็น

อาหารของปัญญา การประกอบความเพียรการพิจารณาเป็นอาหารของสัตว์ทั้งหลาย การปฏิบัติชอบ เป็นอาหารของสัตว์ทั้งหลาย^{๑๘๗}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งไม่สำรวมในกาม ไม่ประกอบด้วยธรรม ไม่เคารพในธรรม มีปรกติถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยากติ ก็แลบุคคลนี้เราเรียกว่าเป็นหยากเยื่อในบริษัท อันสมณะผู้รู้กล่าวแล้วอย่างนี้ ชนเหล่าใดตั้งอยู่ในธรรม มีปรกติไม่ถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยากติ ย่อมไม่กระทำความชั่วลามก เพราะฉะนั้น บุคคลนั้นชื่อว่า เป็นสัตบุรุษที่น่าสรรเสริญ ก็แลบุคคลนี้เราเรียกว่าเป็นผู้ผุดผ่องในบริษัท อันสมณะผู้รู้กล่าวแล้วอย่างนี้^{๑๘๘}

ภิกษุประกอบด้วยอินทรีย์สังวร อันเป็นอริยะเช่นนี้ ย่อมได้สวัสดีสุขอันไม่ระคนด้วยกิเลสในภายใน ดูกรมหาบพิตร ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล ภิกษุชื่อว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย^{๑๘๙}

ถ้าศาสดาท่านนั้นพูดจริง ข้อที่เราสำรวมกาย วาจา ใจ และข้อที่เราหลังจาก ตาย แล้วจักไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ทั้ง ๒ ข้อนี้เป็นการถือเอาชัยชนะในคำสอน เพราะเราไม่เบียดเบียนใคร ๆ ไม่ว่าผู้สั่งหรือผู้มั่นคง จึงเป็นผู้ปฏิบัติไม่ผิด^{๑๙๐}

ถ้าภิกษุผู้ทรงคบดีจิ๋ว เป็นผู้ฟังชาน ถือตัว โลเล ปากกล้า พุดพรวดพราเอว หลงลืมสติ ไม่มีสัมปชัญญะ มีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิต กวัดแกว่ง ไม่สำรวมอินทรีย์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ภิกษุนั้นพึงถูกติเตียน ด้วยเหตุนี้ ถ้าแม้ภิกษุผู้ทรงคบดีจิ๋ว เป็นผู้ไม่ฟังชาน ไม่ถือตัว ไม่โลเล ไม่ปากกล้า ไม่พุดพรวดพราเอว มีสติมั่นคง มีสัมปชัญญะ มีจิตตั้งมั่น มีจิตแน่วแน่ สำรวมอินทรีย์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ภิกษุนั้นพึงได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้^{๑๙๑}

อินทรีย์สังวรที่บุคคลเจริญอย่างไร ทำให้มากแล้วอย่างไร จึงทำสุจริต ๓ ประการ ให้บริบูรณ์ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้เห็นรูปที่น่าชอบใจทางตาแล้ว ไม่หลงใหล ไม่เพลิด เพลินรูปที่น่าชอบใจ ไม่ให้เกิดความกำหนัด กายของเธอก็คงที่ และจิตที่คงที่ใน ภายในก็มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว อนึ่ง เธอเห็นรูปที่ไม่น่าชอบใจทางตาแล้ว ก็ไม่ เก้อเขิน มีจิตไม่ติดอยู่ ไม่เสียใจ มีใจไม่พยายาบาท ทั้ง กายของเธอก็คงที่ และจิต ที่คงที่ในภายในก็มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว อีกประการหนึ่ง ภิกษุฟังเสียงทางหู ฯลฯ ตมกลิ่นทางจมูก ... ลิ้มรสทางลิ้น ... ถูกต้องโผฏฐัพพะทางกาย ... รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่น่าชอบใจทางใจแล้ว ไม่หลงใหล ไม่เพลิดเพลิน ไม่ให้เกิดความกำหนัด กายของเธอก็คงที่ และจิตที่คงที่ใน ภายในก็ มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว อนึ่ง เธอรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่ไม่น่าชอบใจทางใจแล้ว ก็ไม่ เก้อเขิน มี

^{๑๘๗} อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๗๔/๑๒๑

^{๑๘๘} อง.จตุกก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๑/๒๐/๑๘

^{๑๘๙} ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๒/๖๗

^{๑๙๐} ส.สหา (มจร. ไทย) ๑๘/๓๖๕/๔๔๐

^{๑๙๑} อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๕๙/๕๕๓

จิตไม่ติดอยู่ ไม่เสียใจ มีใจไม่พยายาบท ทั้งกายของเธอก็คงที่ และจิต ที่คงที่ในภายในก็มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว เพราะเหตุที่ภิกษุเห็นรูปทางตาแล้ว มีกายคงที่ และมีจิตที่คงที่ในภายใน มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว ในรูปทั้งที่น่าชอบใจและไม่น่าชอบใจ ฟังเสียงทางหู ฯลฯ ตม กลิ่นทางจมูก ... ลึ้มรสทางลิ้น ... ถูกต้องโผฏฐัพพะทางกาย ... รู้แจ้งธรรมารมณ์ ทางใจแล้ว มีกายคงที่ และมีจิตที่คงที่ในภายในมั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้วในธรรมที่ น่าชอบใจและไม่น่าชอบใจ อินทรีย์สังวรที่บุคคลเจริญอย่างนี้แล ทำให้มากแล้วอย่างนี้ จึงทำสุจริต ๓ ประการให้บริบูรณ์^{๑๙๒}

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของการประพุดิغامสังวรจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์คุณประโยชน์ได้ดังตารางที่ ๒.๓๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๑ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของการประพุดิغامสังวร

คุณประโยชน์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
การสำรวมอินทรีย์เป็นอาหารของพรหมจรรย์	✓						๑	✓
เป็นสัตบุรุษที่น่าสรรเสริญ		✓					๑	✓
ย่อมได้เสวยสุขอันไม่ระคนด้วยกิเลสในภายใน			✓				๑	✓
ตายแล้วจักไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์				✓			๑	✓
พึงได้รับการสรรเสริญ					✓		๑	✓
กายของเธอก็คงที่ และจิตที่คงที่ในภายในก็ มั่นคงดี						✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๗๔/๑๒๑ ๒ = อง.จตุกก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๑/๒๐/๑๘

๓ = ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๒/๖๗

๔ = ส.สพ. (มจร. ไทย) ๑๘/๓๖๕/๔๔๐

๕ = อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๕๙/๕๕๓

๖ = ส.ม. (มจร. ไทย) ๑๙/๑๘๗/๑๒๑

๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของการประพุดิغامสังวรว่าได้แก่

๑. ทำให้ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ถือตัว ไม่โลเล ไม่ปากกล้า ไม่พูดพรั่นเพรื่อ มีสติมั่นคง มีสัมปชัญญะ มีจิตตั้งมั่น มีจิตแน่วแน่

๒. การสำรวมระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ตกในอารมณ์ของฝ่ายต่ำ คือ กิเลส ทำให้ชีวิตเจริญรุ่งเรือง

๓. ทำให้เป็นคนดี สุภาพ เรียบร้อย น่าสรรเสริญ อยู่ในหมู่ชนคณะใดก็อาจหาญ
ไม่มีอะไรให้ต้องกินแค้นแกล้งใจ

๔. ทำให้มีความสบายใจ สุขใจ เพราะไม่มีความรุ่มร้อนใจ

๕. ครั้นละโลกไปแล้วจะไปบังเกิดในสุคติภูมิ

๖. มีบุคลิกดี พุดจาสุภาพเรียบร้อย และมีปัญญาดี

๓.๔ โทษของการไม่ประพฤติตามสังวร

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อาศัยบ้านหรือนิคมบางแห่งอยู่ ครั้นเวลา
เช้าเอนุ่งสรงถือบาตรและจีวรแล้ว เข้าไปยังบ้านหรือนิคมนั้นเพื่อบิณฑบาต ไม่รักษากาย ไม่รักษา
วาจา ไม่รักษาคิณ มีสติไม่ตั้งมั่น ไม่สำรวมอินทรีย์ เธอได้เห็นมาตุคามนุ่งห่มลับล้อๆ ในบ้านหรือใน
นิคมนั้น เพราะเห็นมาตุคามนุ่งห่มลับล้อๆ รากะยอมขจัดจิตของเธอ เธอมีจิตอันรากะขจัดแล้ว^{๑๙๓}

พระผู้มีพระภาคพระนามว่ากัสสป ตรัสตอบด้วยพระคาถาว่า ชนเหล่าใดในโลกนี้
ไม่สำรวมในกามทั้งหลาย ยินดีในรสทั้งหลาย เจือปนไปด้วยของไม่สะอาด มีความเห็นว่าทานที่บุคคล
ให้แล้ว ไม่มีผล มีการงานไม่เสมอ บุคคลพึงแนะนำได้โดยยากนี้ ชื่อว่ากลืนดิบของชนเหล่านั้น เนื้อ
และโภชนะไม่ชื่อว่าเป็นกลืนดิบเลย^{๑๙๔}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕ ประการนี้ เป็นเหตุให้อายุสั้น ๕ ประการ ๕ ประการ
เป็นไฉน คือ บุคคลไม่เป็นผู้ทำความสบายแก่ตนเอง ๑ ไม่รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย ๑ บริโภคสิ่งที่
ย่อยยาก ๑ เป็นผู้เที่ยวในการไม่สมควร ๑ ไม่ประพฤติเพียงดังพรหม ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕
ประการนี้แล เป็นเหตุให้อายุสั้นๆ^{๑๙๕}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๗ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเสื่อมแก่ภิกษุผู้เสาะ
๗ ประการเป็นไฉน คือ ความเป็นผู้ชอบการงาน ๑ ความเป็นผู้ชอบคฤ ๑ ความเป็นผู้ชอบหลับ ๑
ความเป็นผู้คลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๑ ความเป็นผู้ไม่คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย ๑ ความเป็นผู้ไม่
รู้จักประมาณในโภชนะ ๑ กิจที่สงฆ์จะพึงทำมีอยู่ในสงฆ์ ภิกษุไม่สำเหนียกในกิจนั้นอย่างนี้ว่าก็พระเถระ
ผู้รัตตัญญู บวชมานาน เป็นผู้รับภาระ มีอยู่ในสงฆ์ ท่านเหล่านั้นจะรับผิดชอบด้วยกิจนี้ ดังนั้น ต้อง
ชวนชวายเป็นตนเอง ๑^{๑๙๖}

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดในโลกนี้ ไม่สำรวมในกามทั้งหลาย ยังไม่ปราศจากรากะ มีปรกติบริโภคกาม ชนเหล่านั้นแลถูกต้นหาครอบงำแล้ว เข้าถึงชาติและชราบ่อยๆ ชื่อว่าไปตาม

^{๑๙๓} อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๗๖/๘๔

^{๑๙๔} ขุ.ขุ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๕/๓๑๕/๒๘๖

^{๑๙๕} อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๑๒๕/๑๓๐

^{๑๙๖} อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๒๖/๒๕

กระแสนเพราะฉะนั้น อีรชนในโลกนี้ เป็นผู้มั่งคั่งตั้งมั่นแล้วไม่เสพงามและไม่ทำกรรมอันเป็นบาป แม้ประกอบด้วยทุกขก็ละกามได้ นักปราชญ์ทั้งหลายเรียกบุคคลนั้นว่าไปทวนกระแส นรชนใดละ กิเลส ๕ ประการเสียได้ เป็นผู้มีการศึกษาบริบูรณ์ มีความไม่เสื่อมเป็นธรรมดา^{๑๙๗}

ภิกษุ นั้นเห็นรูปด้วยจักขุแล้ว ไม่ถือเอาโดยนิमित ไม่ถือเอาโดยอนุพยัญชนะ เธอ ย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวมจักขุนทรีย์ ที่เมื่อไม่สำรวมแล้ว จะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามก คืออภิชฌา และโทมนัสครอบงำ นั้นชื่อว่ารักษากักขุนทรีย์ ชื่อว่าถึงความสำรวมจักขุนทรีย์^{๑๙๘}

กามะสุมิจฉาจาร (การประพฤติดิฉันดาม) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อม อำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผล ให้ไปเกิดในเปรต วิสัย วิกาบทแห่งกามะสุมิจฉาจารอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ เป็นผู้มั่งคั่งและเป็นผู้มีเวรแก่ผู้เกิด เป็นมนุษย์^{๑๙๙}

จากการศึกษาโทษของการไม่ประพฤติกามสังวรจากพระไตรปิฎกสามารถนำมา วิเคราะห์โทษได้ดังตารางที่ ๒.๓๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๒ การวิเคราะห์โทษของการไม่ประพฤติกามสังวร

โทษ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	รวม	๘
ราคะย่อมขจัดจิตของเธอ เธอมีจิตอันราคะขจัดแล้ว	✓							๑	✓
เจือปนไปด้วยของไม่สะอาด บุคคลพึงแนะนำได้โดยยากนี้ ชื่อว่ากลืนดิบของชนเหล่านั้น		✓						๑	✓
เป็นเหตุให้อายุสั้น			✓					๑	✓
ย่อมเป็นไปเพื่อความเสื่อม				✓				๑	✓

^{๑๙๗} อง.จตุกก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๑/๕/๕

^{๑๙๘} มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ๔/๔๕๖/๓๔๖

^{๑๙๙} อง.สตตก. (มจร. ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑

โทษ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	รวม	๘
เข้าถึงชาติและชราบ่อยๆ					✓			๑	✓
เป็นเหตุให้อุทิศธรรมอันลามก คืออภิชมาและ โทมนัสครอบงำ						✓		๑	✓
อำนวยการให้ไปเกิดในนรก อำนวยการให้ไปเกิด ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยการให้ไปเกิดใน เปรตวิสัย ย่อมอำนวยการให้ เป็นผู้มัวคู้และ เป็นผู้มีเวร							✓	๑	

หมายเหตุ

- ๑ = อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๗๖/๘๔
 ๒ = ขุ.ขุ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๕/๓๑๕/๒๘๖
 ๓ = อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๑๒๕/๑๓๐
 ๔ = อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๒๖/๒๕
 ๕ = อง.จตุกก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๑/๕/๕
 ๖ = มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ๔/๔๕๖/๓๔๖
 ๗ = อง.สตตก. (มจร. ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑
 ๘ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่ประพฤติตามสังวรว่าได้แก่

๑. ทำให้ฟุ้งซ่าน ถูกชักจูงไปในฝ่ายต่ำ คือ กิเลส ได้ง่าย
๒. ทำให้เป็นคนที่น่ารังเกียจและสอนยาก
๓. จะทำให้มีศัตรูคู่แค้น
๔. เป็นคนที่เอาดียาก และมองข้อดีข้อเสียของคน สัตว์ สิ่งของ ไม่ออก
๕. ทำให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงและอายุสั้น
๖. ทำให้ชีวิตไม่เจริญรุ่งเรือง
๗. ทำให้ประพฤติพรหมจรรย์ได้ยาก
๘. ครั้นละโลกแล้วจะมีทุกข์เป็นทวี

๔. สัจจะ

๔.๑ ความหมายของสัจจะ

คำว่า ฟังเป็นผู้มีสัจจะ ในคำว่า มุนีฟังเป็นผู้มีสัจจะ ไม่คะนอง อธิบายว่า ฟัง ประกอบด้วยวาจา สัจ คือ ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ ประกอบด้วยอริยมรรคมีองค์ ๘ รวมความว่า ฟังเป็นผู้มีสัจจะ คำว่า ไม่คะนอง ได้แก่ ความคะนอง ๓ อย่าง คือ ๑. ความคะนองทางกาย ๒. ความคะนองทางวาจา ๓. ความคะนองทางใจ... นี่ชื่อว่าความคะนองทางใจ ๑ ความคะนอง ๓ อย่างเหล่านี้ ผู้ใดละได้แล้ว ตัดขาดได้แล้ว ทำให้สงบได้แล้ว ระวังได้แล้ว ทำให้เกิดขึ้นไม่ได้อีก เผาด้วยไฟคือญาณแล้ว ผู้นั้นตรัสเรียกว่า ผู้ไม่ คะนอง รวมความว่า มุนีฟังเป็นผู้มีสัจจะ ไม่คะนอง^{๒๐๐}

สัมมาวาจา เป็นโณ เจตนาเป็นเหตุจวนเฝ้าจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุจวนเฝ้าจากการพูดส่อเสียด เจตนาเป็นเหตุจวนเฝ้าจากการพูดคำหยาบ เจตนาเป็นเหตุจวนเฝ้าจากการพูดเพ้อเจ้อ นี้เรียกว่า สัมมาวาจา^{๒๐๑}

สัจจะ : สัตย์ ความจริง คำจริง^{๒๐๒}

จากการศึกษาความหมายของสัจจะจากพระไตรปิฎกและพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๓๓ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๓ การวิเคราะห์ความหมายของสัจจะ

ความหมาย	๑	๒	๓	รวม	๔
สัตย์ ความจริง คำจริง			✓	๑	✓
สัจจะในที่นี้เป็นการจริงในคำพูด ไม่คะนองวาจา	✓			๑	✓
เป็นสัมมาวาจาในอริยมรรคมีองค์ ๘	✓			๑	✓
เจตนาเป็นเหตุจวนเฝ้าจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ		✓		๑	✓

^{๒๐๐} ข.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๑๗๖/๕๐๒

^{๒๐๑} อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๔๘๖/๓๗๑

^{๒๐๒} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) ศัพท์วิเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๘๖๙

หมายเหตุ

๑ = ข.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๑๗๖/๕๐๒

๒ = อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๔๘๖/๓๗๑

๓ = พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

๔ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสัจจะได้ว่า สัจจะ หมายถึง หมายถึง พุดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๔.๒ องค์ประกอบของการเกิดสัจจะ

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่ง เทศนาที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมในเรื่องมารยาทคือศีลของบุรุษกัณบว่ายอดเยี่ยม คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นคนมีสัจจะ มีศรัทธา ไม่พูดหลอกลวง ๑ ไม่พูดบื้อยอ ๒ ไม่ทำนิมิต ๓ ไม่พูดบิบบังคับ ๔ ไม่แสวงหาลาภด้วยลาภ ๕ คุ้มครองทวาร ในอินทรีทั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภค ทำพอเหมาะพอดี ประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่เนื่อง ๆ ไม่เกียจคร้าน ประารถความเพียร เพ่งฌาน มีสติ พุทธิ ภูมิภาณติ มีคติ มีปัญญาทรงจำ มีความรู้ ไม่ติดอยู่ในกาม มีสติ มีปัญญาเครื่อง รักษาตน^{๒๐๓}

ธรรมว่า เราจักกล่าวโดยกาลควร จักไม่กล่าวโดยการไม่ควร ๑ จักกล่าวด้วยเรื่องจริง จักไม่กล่าวด้วยเรื่องไม่จริง ๑ จักกล่าวด้วยคำอ่อนหวาน จะไม่กล่าวด้วยคำหยาบ ๑ จักกล่าวด้วยเรื่องที่ประกอบด้วยคุณประโยชน์ จักไม่กล่าวด้วยเรื่องที่ไม่ประกอบด้วยคุณประโยชน์ ๑ จักเป็นผู้มีเมตตาจิตกล่าว จักไม่เป็นผู้เพ่งโทษกล่าว ๑ ดูกรอาวุโสภิกษุผู้ใดจะใคร่จะใคร่ผู้อื่น ถึงเข้าไปตั้งธรรม ๕ ประการนี้ไว้ภายในก่อนแล้วจึงใคร่ผู้อื่น^{๒๐๔}

บุคคลพึงเป็นผู้มีสัจจะ ไม่คณอง ไม่มีมายา ปราศจากคำส่อเสียด มุนีไม่พึงมีความโกรธ พึงข้ามพ้นความโลภอันลามกและความหวงแหน^{๒๐๕}

ภิกษุทั้งหลาย วาจาที่ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ เป็นสุภาสิต ไม่เป็น พุพภาสิต ไม่มีโทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน วาจาที่ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑. กล่าววาจาสุภาสิตอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาพุพภาสิต ๒. กล่าววาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรม ๓. กล่าววาจาเป็นที่รักอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาไม่เป็นที่รัก ๔. กล่าววาจาสัตย์จริงอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาหละหละ^{๒๐๖}

^{๒๐๓} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๑๕๔/๑๑๔

^{๒๐๔} อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๑๖๗/๑๗๕

^{๒๐๕} ข.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๘๑๗/๔๐๐

^{๒๐๖} ข.ข. (มจร. ไทย) ๒๕/๔๕๓/๖๐๒

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า บุคคลเชื้อธรรมของพระอรหันต์ เพื่อบรรลุนิพพาน พึงอยู่ด้วยดี ย่อมได้ปัญญา เป็นผู้ไม่ประมาท มีวิจาร์ คนทำเหมาะเจาะ ไม่ทอดธุระ เป็นผู้หมั่น ย่อมหาทรัพย์ได้ คนย่อมได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ บุคคลใดผู้อยู่ครองเรือนประกอบด้วยศรัทธา มีธรรม ๔ ประการนี้คือสัจจะ ทมะ อิติ จาคะ บุคคลนั้นแล ละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมไม่เศร้าโศกฯ^{๒๐๗}

อธิษฐาน(ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ) ๔ ๑. ปัญญาอธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจคือปัญญา) ๒. สัจจาธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจคือสัจจะ) ๓. จาคาธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจคือจาคะ) ๔. อุปสมาธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจคืออุปสมะ)^{๒๐๘}

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดสัจจะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ ๒.๓๔ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๔ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดสัจจะ

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
มีศรัทธา ไม่พูดหลอกลวง ไม่พูดป้อยอ	✓						๑	✓
ไม่ทำนิมิต ไม่พูดบิบบ้างคับ ไม่แสวงหาลาภด้วยลาภ	✓						๑	✓
คุ้มครองทวารในอินทรียั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภค	✓						๑	✓
ทำพอเหมาะพอดี ครอบคลุมความ เพียรเครื่องตั้งอยู่เนื่อง ๆ ไม่เกียจคร้าน	✓						๑	✓
จักกล่าวโดยกาลควร จักไม่กล่าวโดยการไม่ควร		✓					๑	✓
จักกล่าวด้วยเรื่องจริง จักไม่กล่าวด้วยเรื่องไม่จริง		✓					๑	✓
จักกล่าวด้วยคำอ่อนหวาน จะไม่กล่าวด้วยคำหยาบ		✓					๑	✓
จักกล่าวด้วยเรื่องที่ประกอบด้วยคุณประโยชน์ จักไม่กล่าวด้วยเรื่องที่ไม่ประกอบด้วยคุณประโยชน์		✓					๑	✓
จักเป็นผู้มีเมตตาจิตกล่าว จักไม่เป็นผู้เพ่งโทษกล่าว		✓					๑	✓
บุคคลพึงเป็นผู้มีสัจจะ ไม่คะนอง ไม่มีมายาปราศจากคำส่อเสียด			✓				๑	✓
กล่าววาจาสุภาชิตอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาทุพภาชิต				✓			๑	✓

^{๒๐๗} ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘

^{๒๐๘} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๕๐

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
กล่าววาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรม				✓			๑	✓
กล่าววาจาเป็นที่รักอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาไม่เป็นที่รัก				✓			๑	✓
กล่าววาจาสัตย์จริงอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาเหลวไหล				✓			๑	✓
เป็นผู้ไม่ประมาท มีวิจารณ์ คนทำเหมาะสม ไม่ทอดธุระ เป็นผู้หมั่น					✓		๑	✓
ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ						✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๑๕๔/๑๑๔ ๒ = อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๑๖๗/๑๗๕

๓ = ชุ.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๘๑๗/๔๐๐ ๔ = ชุ.ช. (มจร. ไทย) ๒๕/๔๕๓/๖๐๒

๕ = ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘ ๖ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๙๐

๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดสังขจะว่าได้แก่

๑. ต้องเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

๒. เป็นคนพูดจริง ไม่พูดโกหกหลอกลวง รักษาคำพูด

๓. เป็นคนสงบเสงี่ยม

๔. ไม่เป็นคนละโมภ โลภมาก รู้จักประมาณในการดำเนินชีวิต

๕. เป็นคนขยัน ไม่เกียจคร้าน

๖. รู้จักกาลเทศะ ไม่พูดโกหก พูดคำไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง ไม่พูดคำหยาบ พูด

แต่เรื่องที่เป็นประโยชน์ พูดด้วยจิตเมตตาไม่จับผิด

๗. ไม่คะนอง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่พูดส่อเสียด

๘. พูดแต่ถ้อยคำเป็นประโยชน์ เป็นบุญกุศลไม่ก่อให้เกิดวิวาทกรรม เป็นถ้อยคำที่

คนอื่นชอบฟัง พูดแต่เรื่องจริง

๙. เป็นคนไม่ประมาท ช่างสังเกต เป็นคนละเอียด ขยัน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

๑๐. ตั้งให้เป็นธรรมประจำใจ

๔.๓ คุณประโยชน์ของสัจจะ

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า บุคคลเชื้อธรรมของพระอรหันต์ เพื่อบรรลุนิพพาน พึงอยู่ด้วยดี ย่อมได้ปัญญา เป็นผู้ไม่ประมาท มีวิจาร์ คนทำเหมาะเจาะ ไม่ทอดธุระ เป็นผู้หมั่น ย่อมหาทรัพย์ได้ คนย่อมได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ บุคคลใดผู้อยู่ครองเรือนประกอบด้วยศรัทธา มีธรรม ๔ ประการนี้คือสัจจะ ทมะ อิติ จาคะ บุคคลนั้นแล ละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมไม่เศร้าโศกฯ^{๒๐๙}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ที่ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละการพูดเท็จเว้นขาดจากการพูดเท็จ พูดแต่คำจริง ดำรงคำสัตย์ มีถ้อยคำเป็นหลักฐานควรเชื่อได้ ไม่พูดลวงโลกตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำสั่งสม พอกพูนไปพลุลย์ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาบุรุษลักษณะ ๒ ประการเหล่านี้ คือ มีโลมาชาติขุมละเส้นๆละ ๑ และมีอุณาโลมในระหว่างคิ้วมีสีขาวอ่อนเหมือนปุยฝ้าย ๑ พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะ ๒ ประการนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิฯ^{๒๑๐}

ดูกรนายคามณี แต่ภักทรกับนี้ไป ๙๑ กัป ที่เราระลึกได้ เราไม่รู้สึกว่าเคยเบียดเบียนสกุลไหนๆ ด้วยการถือเอาภิกษาที่สุขแล้วเลย อันหนึ่งเล่าสกุลเหล่าใดมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงินมาก มีทรัพย์คือเครื่องอุปกรณ์มาก มีทรัพย์คือข้าวเปลือกมาก สกุลทั้งปวงนั้นเจริญขึ้นเพราะการให้ทาน เพราะสัจจะและสัญญาฯ^{๒๑๑}

วจาสัตย์เป็นวาจาไม่ตาย นี่เป็นของเก่า สัตบุรุษล้วนดำรงมั่นอยู่ในสัจจะทั้งที่เป็นอรรธและเป็นธรรมฯ^{๒๑๒}

มิฉฉาวาจา (เจรจาผิด) ของผู้มีสัมมาวาจา ย่อมเสื่อมไป คือ บาปอกุศลธรรมเป็นอเนกของบุคคลที่เกิดเพราะมิฉฉาวาจา เป็นปัจจัยย่อมเสื่อมไป และกุศลธรรมเป็นอเนกย่อมถึงความเจริญเต็มที่เพราะสัมมาวาจาเป็นปัจจัยฯ^{๒๑๓}

ดูกรพราหมณ์ บุคคลผู้ถึงเวชทั้งหลายนั้นแล อาบในห้วงน้ำคือธรรมของบุรุษทั้งหลาย มีท่าคือศีลไม่ขุ่นมัว อันบัณฑิตทั้งหลายสรรเสริญแล้ว มีตัวไม่เปื่อยแล้ว ย่อมข้ามถึงฝั่ง ดูกร

^{๒๐๙} ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘

^{๒๑๐} ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๖๒/๑๓๒

^{๒๑๑} ส.สพ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๘/๖๒๒/๓๓๑

^{๒๑๒} พ.พ. (มจร. ไทย) ๒๕/๔๕๖/๖๐๓

^{๒๑๓} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๖๐/๔๓๖

พราหมณ์ สัจจะธรรม ความสำรวม พรหมจรรย์ การถึงธรรมอันประเสริฐ อาศัยในท่ามกลาง ท่านจงกระทำความนอบน้อมในพระชีนาสพผู้ตรงทั้งหลาย เรากล่าวคนนั้นว่าผู้มีธรรมเป็นสาระฯ^{๒๑๔}

ภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เป็นสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต ไม่มี โทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ อะไรบ้าง คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑. กล่าวแต่วาจาสุภาสิตอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาทุพภาสิต ๒. กล่าวแต่วาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรม ๓. กล่าวแต่วาจาอันเป็นที่รักอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาอันไม่เป็นที่รัก ๔. กล่าวแต่วาจาจริงอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาหละหละ ภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เหล่านี้แล เป็นสุภาสิต ไม่เป็น ทุพภาสิต ไม่มีโทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน พระผู้มีพระภาคผู้สุคตศาสดา ได้ตรัสเวทยากรณภาษิตนี้แล้ว จึงได้ตรัสคาถา ประพันธ์ต่อไปอีกว่า สัตบุรุษทั้งหลายกล่าววาจาสุภาสิตว่าเป็นวาจาสูงสุด บุคคลพึงกล่าววาจาที่เป็นธรรม ไม่พึงกล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรมเป็นที่สอง บุคคลพึงกล่าววาจาอันเป็นที่รัก ไม่พึงกล่าววาจาอันไม่เป็นที่รักเป็นที่สาม บุคคลพึงกล่าววาจาจริง ไม่พึงกล่าววาจาเท็จเป็นที่สี่^{๒๑๕}

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของสัจจะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์คุณประโยชน์ได้ดังตารางที่ ๒.๓๕ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๕ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของสัจจะ

คุณประโยชน์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	รวม	๘
คนยอมได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ละโลกนี้ไปแล้วยอมไม่เศร้าโศกฯ	✓							๑	✓
ยอมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ ประการ เหล่านี้ คือ มีโลมาชาติขุมละเส้นๆละ และมีอุณาโลมในระหว่างคิ้วมีสีขาวอ่อนเหมือนปุยฝ้าย		✓						๑	✓
สกุลทั้งปวงนั้นเจริญขึ้นเพราะการให้ทาน เพราะสัจจะและสัญญาะ			✓					๑	✓
วาจาสัตย์เป็นวาจาไม่ตาย				✓				๑	✓
มิฉฉาวาจาของผู้มีสัมมาวาจา ย่อมเสื่อมไป					✓			๑	✓
ผู้มีธรรมเป็นสาระ						✓		๑	

^{๒๑๔} ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๖๖๖/๒๐๖

^{๒๑๕} ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๒๑๓/๓๐๘

ไม่มีโทษ และวิญญาณทั้งหลายไม่ตีเตียน							✓	๑	

หมายเหตุ

๑ = ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘

๒ = ส.ส.พ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๘/๖๒๒/

๓๓๑

๓ = จุ.จุ. (มจร. ไทย) ๒๕/๔๕๖/๖๐๓

๔ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๖๐/๔๓๖

๕ = ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๖๖๖/๒๐๖

๖ = ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๒๑๓/๓๐๘

๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณสมบัติของสังฆะว่าได้แก่

๑. ทำให้เป็นคนมีชื่อเสียง ครั้นละโลกไปแล้วจะมีสุคติ โลกสวรรค์เป็นที่ไป

๒. ทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือ ไม่เสื่อมจากคุณงามความดี

๓. ทำให้นิสัยเลาะแหละ ชอบพูดโกหกหมดไป

๔. ทำให้วงศ์ตระกูลเจริญรุ่งเรือง

๕. ทำให้ไม่มีโทษภัยและไม่โดนตำหนิตีเตียน

๖. ทำให้มีรูปงาม สมส่วน บุคลิกภาพดีในภพชาติต่อไป

๗. วิชากรรมจากความเป็นคนเลาะแหละ จากการพูดโกหกจะค่อยๆหมดไป

และสมบูรณ์พร้อมด้วยคุณธรรมความดีมากมาย

๘. ทำให้มีแก่นแห่งธรรม

๔.๔ โทษของการไม่มีสังฆะ

มุสาวาท (การพูดเท็จ) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดใน เปตวิสัย วิชาภแห่งมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริง แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์^{๒๑๖}

วิชาภแห่งมุสาวาท (การพูดเท็จ) อย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริงแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิชาภแห่งปิสุณาวาจา (การพูดส่อเสียด) อย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิชาภ แห่งผรุสวาจา (การพูดหยาบคาย) อย่างเบาที่สุด

ยอมอำนวยความสะดวกให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าฟังแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิชาแห่งสัมผัปปลาปะ (การพูดเพื่อ
เจ้อ) อย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยความสะดวกให้มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ^{๒๑๗}

พระเจ้าเจติยาราชนี้ได้ประทุษร้ายกบิลดาบส แต่ก่อนเคยเหาะเหินเดินอากาศได้
ภายหลังเสื่อมฤทธิ์ ถูกแผ่นดินสูบถึงมรณกาล เพราะเหตุนั้นแล บัณฑิตทั้งหลายจึงไม่สรรเสริญการล
อำนาจแห่งฉันทาคติเป็นต้น บุคคลไม่ควรเป็นผู้มีจิตประทุษร้าย เพิ่งกล่าวว่าวาจาอันประกอบด้วย
สัจจะ ถ้าวานรชนผู้ใดมีใจประทุษร้าย เพ่งเล็งท่านผู้รู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ นรชนผู้นั้นก็ไปสู่
นรกเบื้องต่ำ ชนเหล่าใดพยายามกล่าววาจาหยาบคาย บริภาษบุคคลผู้เจริญทั้งหลาย ชนเหล่านั้นไม่ใช่
เหล่ากอ ไม่ใช่ทายาทเป็นเหมือนต้นตาลมีรากอันขาดแล้ว^{๒๑๘}

จากการศึกษาโทษของการไม่มีสัจจะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์โทษ
ได้ดังตารางที่ ๒.๓๖ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๖ การวิเคราะห์โทษของการไม่มีสัจจะ

โทษ	๑	๒	๓	รวม	๔
ยอมอำนวยความสะดวกให้ ไปเกิดในนรก อำนวยความสะดวกให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ ดิรัจฉาน อำนวยความสะดวกให้ไปเกิดใน เปตวิสัย	✓			๑	✓
ยอมอำนวยความสะดวกให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริง	✓	✓		๑	✓
ยอมอำนวยความสะดวกให้แตกจากมิตร		✓		๑	✓
ยอมอำนวยความสะดวกให้ได้ฟังเรื่องที่ ไม่น่าฟัง		✓		๑	✓
ยอมอำนวยความสะดวกให้มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือ		✓		๑	✓
นรชนผู้นั้นก็ไปสู่ นรกเบื้องต่ำ			✓	๑	✓
ไม่ใช่ทายาทเป็นเหมือนต้นตาลมีรากอันขาดแล้ว			✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = อง.สตตก. (มจร. ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑

๒ = อภิ.ก. (มจร. ไทย) ๓๗/๙๐๔/๙๓๒

๓ = ชุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๘/๙๒/๒๖

๔ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่มีสัจจะว่าได้แก่

๑. ทำให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริง
๒. ทำให้แตกแยกกับเพื่อน
๓. ทำให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าฟัง

^{๒๑๗} อภิ.ก. (มจร. ไทย) ๓๗/๙๐๔/๙๓๒

^{๒๑๘} ชุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๘/๙๒/๒๖

๔. ทำให้เป็นคนไม่น่าเชื่อถือ
๕. ทำให้ไม่เจริญรุ่งเรืองในคุณความดีทั้งหลาย
๖. ครั้นละโลกแล้วจะมีทุกติเป็นที่ไป

๕. สติสัมปชัญญะ

๕.๑ ความหมายของสติสัมปชัญญะ

สติ ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น เป็นไฉน สติ ความตามระลึก ความทวนระลึก สติ กิริยาที่ระลึก ความทรงจำ ความ ไม่เลือนลอย ความไม่หลงลืม สติ สตินทรีย์ สติพละ สัมมาสติ ในสมัยนั้น นี้ชื่อว่า สติที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น^{๒๑๙}

สัมปชัญญะ ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น เป็นไฉน ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจัย ความเลือกสรร ความวิจัยธรรม ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ ภาวะที่รู้ ภาวะ ที่ฉลาด ภาวะที่รู้ละเอียด ความรู้อย่างแจ่มแจ้ง ความคันคืด ความใคร่ครวญ ปัญญาเหมือนแผ่นดิน ปัญญาเครื่องทำลายกิเลส ปัญญาเครื่องนำทาง ความเห็นแจ้ง ความรู้ดี ปัญญาเหมือนปลูก ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ ปัญญา เหมือนศัสตรา ปัญญาเหมือนปราสาท ความสว่างคือปัญญา แสงสว่างคือ ปัญญา ปัญญาเหมือนประทีป ปัญญาเหมือนดวงแก้ว ความไม่หลงมกมาย ความเลือกเฟ้นธรรม สัมมาทิฏฐิ ในสมัยนั้น นี้ชื่อว่าสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น^{๒๒๐}

ในคำว่า มีสัมปชัญญะ นั้น สัมปชัญญะ เป็นไฉน ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ฯลฯ ความไม่หลงมกมาย ความเลือกเฟ้นธรรม สัมมาทิฏฐิ นี้เรียกว่า สัมปชัญญะ^{๒๒๑}

สติ : ความระลึกได้^{๒๒๒}

สัมปชัญญะ : ความรู้ตัว ปัญญา^{๒๒๓}

จากการศึกษาความหมายของสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายได้ดังตารางที่ ๒.๓๗ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๗ การวิเคราะห์ความหมายของสติสัมปชัญญะ

ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	๖

^{๒๑๙} อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๕๒/๓๖

^{๒๒๐} อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๕๓/๓๖

^{๒๒๑} อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๓๐๖/๓๐๘

^{๒๒๒} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙,ราชบัณฑิต) ศัพท์วิเคราะห์,พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๘๗๔.

^{๒๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๐๐.

ความระลึกได้				✓		๑	✓
ความรู้ตัว ปัญญา					✓	๑	✓
ความตามระลึก ความหวนระลึก สติ กิริยาที่ระลึก ความทรงจำ ความ ไม่เลือนลอย ความไม่หลงลืม	✓					๑	✓
ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจย ความเลือกสรร ความวิจยธรรม		✓	✓			๒	✓
ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ		✓				๑	✓
ภาวะที่รู้ ภาวะ ที่ฉลาด ภาวะที่รู้ละเอียด ความรู้อย่างแจ่มแจ้ง		✓				๑	✓
ความค้นคิด ความใคร่ครวญ		✓				๑	✓
ความไม่หลงมกมาย ความเลือกเฟ้นธรรม		✓	✓			๒	✓
สัมมาทิฐิ		✓	✓			๒	✓

หมายเหตุ

๑ = อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๕๒/๓๖

๒ = อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๕๓/๓๖

๓ = อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๓๐๖/๓๐๘

๔ = พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

๕ = พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

๖ = ผู้วิจย

จากตาราง ผู้วิจยสามารถสรุปความหมายของสติสัมปชัญญะได้ว่า สติสัมปชัญญะหมายถึง ความระลึกได้ ความรู้ตัว ความไม่เลือนลอย ความไม่หลงลืม ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ

๕.๒ องค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะ

ดูกรมหาบพิตร อย่างไร ภิกษุเชื่อว่าเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ ดูกรมหาบพิตร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมทำความรู้สึกตัวในการก้าว ในการถอย ในการแล ในการเหลียว ในการคู้เข้า ในการเหยียดออก ในการทรงสังขาริ บาตรและจีวร ในการฉัน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม ในการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ย่อมทำความรู้สึกตัวในการเดิน การยืน การนั่ง การหลับ การตื่น การพูด การนิ่ง อย่างนี้แลภิกษุจึงจะเชื่อว่าเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ^{๒๒๔}

^{๒๒๔} ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๓/๖๗

ตุกรมหาบพิตร การที่บุคคลผู้ครองเรือนจะประพาศพรหมจรรย์ให้บริบูรณ์ให้บริสุทธิ์โดยส่วนเดียวดุจสังข์ชัตต์ ไม่ใช่ทำได้ง่าย ถ้ากระไรเราพึงปลงผมและหนวด หนุ่งหม่ผ้ากาสาหวีพัศตร์ออกบวชเป็นบรรพชิต สมัยต่อมา เขาละกองโกศสมบัติน้อยใหญ่ ละเครื่องอาสนน้อยใหญ่ ปลงผมและหนวดหนุ่งหม่ผ้ากาสาหวีพัศตร์ออกบวชเป็นบรรพชิต เมื่อบวชแล้ว สำรวมระวังในพระปาติโมกข์อยู่ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจร มีปรกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายประกอบด้วยกายกรรม วาจากรรมที่เป็นกุศล มีอาชีพรบริสุทธิ์ ถึงพร้อมด้วยศีล คัมภีร์ครองทวารในอินทรีทั้งหลาย ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ เป็นผู้สันโดษ^{๒๒๕}

ตุกริกษุทั้งหลาย อย่างไรก็ตามแล้วถ้าหากจะเชื่อว่าเป็นผู้มีสติ ริกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ เป็นผู้มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกอย่างนี้แล ริกษุจึงเชื่อว่าเป็นผู้มีสติ^{๒๒๖}

ตุกริกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังนี้ การไม่คบสัปปุริสที่บริบูรณ์ ย่อมยังการไม่พึงสัทธิธรรมให้บริบูรณ์ การไม่พึงสัทธิธรรมที่บริบูรณ์ ย่อมยังความไม่มีศรัทธาให้บริบูรณ์ ความไม่มีศรัทธาที่บริบูรณ์ ย่อมยังการทำให้ไวใจโดยไม่แยบคายให้บริบูรณ์ การทำให้ไวใจโดยไม่แยบคายที่บริบูรณ์ ย่อมยังความไม่มีสติสัมปชัญญะให้บริบูรณ์ ความไม่มีสติสัมปชัญญะที่บริบูรณ์ ย่อมยังการไม่สำรวมอินทรีให้บริบูรณ์ การไม่สำรวมอินทรีที่บริบูรณ์ ย่อมยังทุจริต ๓ ให้บริบูรณ์ ทุจริต ๓ ที่บริบูรณ์ ย่อมยังนิรณ ๕ ให้บริบูรณ์ นิรณ ๕ ที่บริบูรณ์ ย่อมยังอวิชชาให้บริบูรณ์ อวิชชานี้มีอาหารอย่างนี้และบริบูรณ์อย่างนี้^{๒๒๗}

ริกษุในพระธรรมวินัยนี้มนสิการถึงอาโลกสัญญา (ความกำหนดหมายใน แสงสว่าง) อธิษฐานทิวาสัญญา (ความกำหนดว่ากลางวัน) ว่า ‘กลางคืนเหมือน กลางวัน กลางวันเหมือน กลางคืน มีใจสด ไม่มีเครื่องร้อยรัด อบรมจิตให้สว่าง ๑ อยู่’ สมาธิภาวนานี้ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อได้ญาณทัสสนะ สมาธิภาวนาที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ เป็นอย่างไร คือ ริกษุในพระธรรมวินัยนี้รู้แจ้งเวทนาที่เกิดขึ้น รู้แจ้งเวทนาที่ตั้งอยู่ รู้แจ้ง เวทนาที่ดับไป รู้แจ้งสัญญาที่เกิดขึ้น รู้แจ้งสัญญาที่ตั้งอยู่ รู้แจ้งสัญญาที่ดับไป ... รู้แจ้งวิตกที่เกิดขึ้น รู้แจ้งวิตกที่ตั้งอยู่ รู้แจ้งวิตกที่ดับไป สมาธิภาวนานี้ที่บุคคล เจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อ สติสัมปชัญญะ^{๒๒๘}

^{๒๒๕} ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๐๒/๕๙

^{๒๒๖} ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๙๐/๘๒

^{๒๒๗} อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๖๑/๑๐๓

^{๒๒๘} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๐๗/๒๗๙

สตีสสูตร ว่าด้วยผู้มีสติ เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงมีสติอยู่ เกิด นี่เป็นคำพราสอนของเราสำหรับเธอทั้งหลาย ภิกษุผู้มีสติ เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑. พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ ๒. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย ฯลฯ ๓. พิจารณาเห็นจิตในจิต ฯลฯ ๔. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ ภิกษุผู้มีสติ เป็นอย่างนี้แล ภิกษุพึงมีสติอยู่เกิด นี่เป็นคำพราสอนของเราสำหรับเธอทั้งหลาย”^{๒๒๙}

เป็นผู้มีสติ คือ ประกอบด้วยสติปัญญาเป็นเครื่องรักษาตน ๑ อย่างยิ่ง ระลึกถึงสิ่ง ที่ทำ และคำที่พูดมานานได้ นี่เป็นเหตุ เป็นปัจจัยประการที่ ๗ เป็นไปเพื่อได้ อาทิ พรหมจริยปัญญา ที่ยังไม่ได้ เพื่อภิญโญภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มแห่งปัญญา ที่ได้แล้ว^{๒๓๐}

ภิกษุนั้นประกอบด้วยศีลชั้นธ อินทริยสังวร สติสัมปชัญญะและสันโดษอันเป็น อริยะเช่นนี้แล้ว ย่อมเสพเสนาสนะ อันสงัดคือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ชอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้ง ลอม พาง ในกาลภายหลังภัต เธอกลับจากบิณฑบาตแล้ว นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติเฉพาะหน้า เธอ ละความเพ่งเล็งในโลก มีใจปราศจากความเพ่งเล็งอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความเพ่งเล็งได้ ละ ความประทุษร้ายคือพยาบาท ไม่คิดพยาบาท มีความกรุณาหวังคุณประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ย่อม ชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความประทุษร้ายคือพยาบาทได้ ละถีนมิทธะแล้ว เป็นผู้ปราศจากถีนมิทธะ มี ความกำหนดหมายอยู่ที่แสงสว่าง มีสติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากถีนมิทธะได้ ละ อุทธัจจะกุกกุกจะแล้ว เป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน มีจิตสงบ ณ ภายในอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากอุทธัจจะกุก กุกจะได้ ละวิจิกิจฉาแล้วเป็นผู้ข้ามวิจิกิจฉา ไม่มีความคลางแคลงในกุศลและธรรมะทั้งหลายอยู่ ย่อม ชำระจิตให้บริสุทธิ์จากวิจิกิจฉาได้^{๒๓๑}

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎกสามารถ นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ ๒.๓๘ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๘ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะ

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	รวม	๙
ย่อมทำความรู้สึกตัวในการก้าว ในการ ถอย ในการแล ในการเหลียว ในการคู้เข้า ในการเหยียดออก ในการทรงสังฆาฏิ บาตรและจีวร ในการฉัน การดื่ม การ	✓								๑	✓

^{๒๒๙} ส.ม. (มจร. ไทย) ๑๙/๔๑๐/๒๖๘

^{๒๓๐} ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๕๘/๔๐๖

^{๒๓๑} ที.สี. (สยามรัฐ. ไทย) ๙/๑๒๕/๖๘

องค์ประกอบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	รวม	๙
เคี้ยว การลิ้ม ในการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ย่อมทำความรู้สึกตัวในการเดิน การยืน การนั่ง การหลับ การตื่น การพูด การนิ่ง										
มีอาชีพบริสุทธิ์ ถึงพร้อมด้วยศีล คัมภีร ทวารในอินทรีทั้งหลาย ประกอบด้วย สติสัมปชัญญะ เป็นผู้สันโดษ		✓							๑	✓
พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ พิจารณาเห็น เวทนาในเวทนาอยู่ พิจารณาเห็นจิตในจิต อยู่ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่			✓			✓			๒	✓
เป็นผู้มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ			✓						๑	✓
การไม่คบสัปบุรุษที่บริบูรณ์ ย่อมยังการไม่ พึงสัทธรรมให้บริบูรณ์ การไม่พึงสัทธรรม ที่บริบูรณ์ ย่อมยังความไม่มีศรัทธาให้ บริบูรณ์ ความไม่มีศรัทธาที่บริบูรณ์ ย่อม ยังการทำให้ไว้ในใจโดยไม่แยบคายให้ บริบูรณ์ การทำให้ไว้ในใจโดยไม่แยบคายที่ บริบูรณ์ ย่อมยังความไม่มีสติสัมปชัญญะ ให้บริบูรณ์				✓					๑	✓
สมาธิภาวนาที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ					✓				๑	✓
ประกอบด้วยสติปัญญาเป็นเครื่องรักษา ตน							✓		๑	✓
มีความกำหนดหมายอยู่ที่แสงสว่าง มี สติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์ จากถีนมิทธะได้								✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๓/๖๗

๒ = ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๐๒/๕๙

- ๓ = ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๙๐/๘๒ ๔ = อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๖๑/๑๐๓
 ๕ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๐๗/๒๗๙ ๖ = ส.ม. (มจร. ไทย) ๑๙/๔๑๐/๒๖๘
 ๗ = ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๕๘/๔๐๖ ๘ = ที.สี. (สยามรัฐ. ไทย) ๙/๑๒๕/๖๘
 ๙ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะว่าได้แก่

๑. จะทำอะไรก็แล้วตั้งแต่ตื่นเช้าจนถึงเข้านอนให้ทำด้วยความใส่ใจ ทำให้ละเอียดรู้ว่าทำอะไร ทำดีที่สุดหรือยัง
๒. จะพัฒนาความระลึกได้ ต้องเริ่มที่เรื่องตัวเองก่อน เช่น การดูแลตัวเอง ไม่ให้เจ็บไข้ได้ป่วยง่าย เป็นต้น
๓. มีความระลึกได้ ความรู้ตัว ความไม่เลื่อนลอย ความไม่หลงลืมในหน้าที่ของตนเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก
๔. เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร
๕. การทำอะไรให้ละเอียดลออ ให้รอบคอบ ให้รัดกุม ทำให้ความระลึกได้และมีความรู้ตัวสมบูรณ์
๖. หมั่นพินิจพิเคราะห์ อรรถาพรา้งกายของตนเอง หมั่นพินิจพิเคราะห์ความรู้สึกรู้สึกของตนเอง เวลาเมื่ออารมณ์ดีใจเสียใจมากระทบ หมั่นพินิจพิเคราะห์จิตใจของตนเองว่าละเอียดหรือหยาบแค่ไหน หมั่นพินิจพิเคราะห์การกระทำของตัวเองว่าอยู่ในร่องในรอยอยู่ในครรลองคลองธรรมหรือไม่
๗. มีอาชีพสุจริต ถูกกฎหมาย ถูกกฎแห่งกรรม ถูกจารีตประเพณี มีศีล ไม่หลงระเริงกับอบายมุขกับหนังละคร
๘. ต้องหาครูดี ฟังคำครู ตรองคำครู และทำตามคำครู
๙. หมั่นสวดมนต์ นั่งสมาธิ ให้ใจสงบนิ่งอยู่กับเนื้อกับตัวอย่างสม่ำเสมอ
๑๐. นั่งสมาธิ กำหนดแสงสว่างไว้กลางกาย ทำให้มีความระลึกรู้ตัวมาก สามารถเอาชนะความง่วงเหงาหาวนอน
๑๑. นั่งสมาธิให้ได้ผล คือ ให้ใจสงบมากๆและทำทุกวันเป็นเวลานาน

๕.๓ คุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะ

ภิกษุ นั้นประกอบด้วยศีลชั้น ๘ อินทริยสังวร สติสัมปชัญญะและสันโดษอันเป็นอริยะเช่นนี้แล้ว ย่อมเสพเสนาสนะ อันสงัดคือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ชอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้ง ลอมฟาง ในกาลภายหลังภัต เธอกลับจากบิณฑบาตแล้ว นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติเฉพาะหน้า เธอ

ละความเพ่งเล็งในโลก มีใจปราศจากความเพ่งเล็งอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความเพ่งเล็งได้ ละความประทุษร้ายคือพยาบาท ไม่คิดพยาบาท มีความกรุณาหวังคุณประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความประทุษร้ายคือพยาบาทได้ ละถีนมิทธะแล้ว เป็นผู้ปราศจากถีนมิทธะ มีความกำหนดหมายอยู่ที่แสงสว่าง มีสติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากถีนมิทธะได้ละอุทธัจจะกุกกุกจะแล้ว เป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน มีจิตสงบ ณ ภายในอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากอุทธัจจะกุกกุกจะได้ ละวิจิกิจฉาแล้วเป็นผู้ข้ามวิจิกิจฉา ไม่มีความคลางแคลงในกุศลและธรรมะทั้งหลายอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากวิจิกิจฉาได้^{๒๓๒}

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ดีละ ดีละ มหานามะ การที่พระองค์เสด็จมาหา ตถาคตแล้วตรัสถามว่า ‘ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันเมื่อจะอยู่ด้วยธรรมเป็น เครื่องอยู่ต่างๆ จะต้องอยู่ด้วยธรรมเป็นเครื่องอยู่อะไร’” นี่เป็นการสมควรแก่พระ องค์ผู้เป็นกัลบุตร มหานามะ กัลบุตรผู้มีศรัทธาเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้ไม่มี ศรัทธาไม่ประสบความสำเร็จ ๑ ผู้ปรารถนาความเพียรเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้เกียจคร้านไม่ประสบความสำเร็จ ๑ ผู้มีสติตั้งมั่นเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้หลงลืมสติไม่ประสบความสำเร็จ ๑ ผู้มีจิตตั้งมั่นเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้มีจิตไม่ตั้งมั่นไม่ประสบความสำเร็จ ๑ ผู้มีปัญญาเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้มีปัญญาราม ไม่ประสบความสำเร็จ ๑^{๒๓๓}

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่จำวัดหลับมีสติตั้งมั่น มีสัมปชัญญะ มีอาณิสส ๕ อย่าง คือ ๑. หลับเป็นสุข ๒. ตื่นเป็นสุข ๓. ไม่เห็นความฝันเลวทราม ๔. เทวดารักษา ๕. น้ำอสุจิไม่เคลื่อนไหว^{๒๓๔}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อย่างไรก็ตามแล้วภิกษุจึงจะถือว่าเป็นผู้มีสติ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ เป็นผู้มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกอย่างนี้แล ภิกษุจึงถือว่าเป็นผู้มีสติ^{๒๓๕}

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ เจริญช้อมณิมาพกะ อันเป็น ภพของมณิภททยักร์ ในแคว้นมคธ ครั้งนั้น มณิภททยักร์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับแล้ว ได้กล่าวคาถานี้ในสำนักของพระผู้มีพระภาคว่า ความเจริญย่อมมีแก่คนมีสติทุกเมื่อ คนมีสติย่อมได้รับความสุข ความดีย่อมมีแก่คนมีสติเป็นนิตย์ และคนมีสติย่อมหลุดพ้นจากเวร พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ความเจริญย่อมมีแก่คนมีสติทุกเมื่อ คนมีสติย่อมได้รับความสุข ความดีย่อมมีแก่คนมีสติเป็นนิตย์ แต่คนมีสติยังไม่หลุดพ้นจากเวร^{๒๓๖}

^{๒๓๒} ที.สี. (สยามรัฐ. ไทย) ๙/๑๒๕/๖๘

^{๒๓๓} อง.ทสก. (มจร. ไทย) ๒๔/๑๑/๔๑๑

^{๒๓๔} วิ.ม. (มจร ไทย) ๕/๓๕๓/๒๒๗

^{๒๓๕} ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๙๐/๘๒

^{๒๓๖} ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๒๓๘/๓๔๑

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่าพระเจ้าปเสนทิโกศลเสวยแล้วทรงอืดอาด จึงได้ตรัสกาลานี้ในเวลานั้นว่า มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้แล้ว ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้า อายุก็ยั่งยืน^{๒๓๗}

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์คุณประโยชน์ได้ดังตารางที่ ๒.๓๙ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓๙ การวิเคราะห์คุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะ

คุณประโยชน์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม	๗
มีความกำหนดหมายอยู่ที่แสงสว่าง มีสติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากกิณมิถะได้	✓						๑	✓
ผู้มีสติตั้งมั่นเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้หลง ลืมสติไม่ประสบความสำเร็จ		✓					๑	✓
หลับเป็นสุข ๒. ตื่นเป็นสุข ๓. ไม่เห็นความฝันเลว ทรมาน ๔. เทวดารักษา			✓				๑	✓
มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงกำจัดอภิชณาและโทมนัสในโลก				✓			๑	✓
ความเจริญย่อมมีแก่คนมีสติทุกเมื่อ คนมีสติย่อมได้รับความสุข ความดีย่อมมีแก่คนมีสติเป็นนิตย์					✓		๑	✓
มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้แล้ว ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้า อายุก็ยั่งยืน						✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๕/๖๘ ๒ = อง.ทสก. (มจร. ไทย) ๒๔/๑๑/๔๑๑

๓ = วิ.ม. (มจร ไทย) ๕/๓๕๓/๒๒๗

๔ = ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๙๐/๘๒

๕ = ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๒๓๘/๓๔๑ ๖ = ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๑๒๔/๑๔๕

๗ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะว่าได้แก่

๑. ทำให้เอาชนะความง่วงหงาวหาวนอนได้

๒. สามารถลดความละโมภโลภมากและความใจร้อนได้

๓. ทำให้ประสบความสำเร็จ
๔. ทำให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีความสุข และยอมทำความดีได้ง่าย
๕. ทำให้เป็นคนรู้จักคุณและโทษของการใช้สอยปัจจัย อันนำมาซึ่งสบายกาย สบายใจ แก่ช้ำ อายุยืน
๖. ทำให้หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ไม่ฝันร้าย และเทวดาคุ้มครองรักษา

๕.๔ โทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะ

อสัมปชัญญะ เป็นโณน ความไม่รู้ ความไม่เห็น ฯลฯ ลืมคืออวิชา อกุศลมูลคือ โมหะ นี้เรียกว่า อสัมปชัญญะ^{๒๓๘}

ความเป็นผู้ไม่มีสัมปชัญญะ เป็นโณน ความไม่รู้ ความไม่เห็น ฯลฯ ลืมคืออวิชา อกุศลมูลคือ โมหะ นี้เรียกว่าความ เป็นผู้ไม่มีสัมปชัญญะ^{๒๓๙}

ถ้าภิกษุผู้ทรงคหบดีจิวร เป็นผู้ฟุ้งซ่าน ถือตัว โลเล ปากกล้า พุดพรวดพราเอว หลงลืม สติ ไม่มีสัมปชัญญะ มีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิต กวัดแกว่ง ไม่สำรวมอินทรีย์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ภิกษุนั้นพึงถูกติเตียน ด้วยเหตุนี้ ถ้าแม้ภิกษุผู้ทรงคหบดีจิวร เป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ถือตัว ไม่โลเล ไม่ปากกล้า ไม่พุดพรวดพราเอว มีสติมั่นคง มีสัมปชัญญะ มีจิตตั้งมั่น มีจิตแน่วแน่ สำรวมอินทรีย์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ภิกษุนั้นพึงได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้^{๒๔๐}

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังนี้ การไม่คบสัปปุรุษที่บริบูรณ์ ย่อมยังการไม่ฟัง สัทธรรมให้บริบูรณ์ การไม่ฟังสัทธรรมที่บริบูรณ์ ย่อมยังความไม่มีศรัทธาให้บริบูรณ์ ความไม่มีศรัทธาที่บริบูรณ์ ย่อมยังการทำให้ไว้ในใจโดยไม่แยบคายให้บริบูรณ์ การทำให้ไว้ในใจโดยไม่แยบคายที่บริบูรณ์ ย่อมยังความไม่มีสติสัมปชัญญะให้บริบูรณ์ ความไม่มีสติสัมปชัญญะที่บริบูรณ์ ย่อมยังการไม่สำรวมอินทรีย์ให้บริบูรณ์ การไม่สำรวมอินทรีย์ที่บริบูรณ์ ย่อมยังทุจริต ๓ ให้บริบูรณ์ ทุจริต ๓ ที่บริบูรณ์ ย่อมยังนิรณ ๕ ให้บริบูรณ์ นิรณ ๕ ที่บริบูรณ์ ย่อมยังอวิชาให้บริบูรณ์ อวิชานี้มีอาหารอย่างนี้ และบริบูรณ์อย่างนี้^{๒๔๑}

จากการศึกษาโทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎกสามารถนำมาวิเคราะห์โทษได้ดังตารางที่ ๒.๔๐ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๔๐ การวิเคราะห์โทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะ

^{๒๓๘} อภ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๙๓๕/๕๘๕

^{๒๓๙} อภ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๑๓๕๗/๓๓๙

^{๒๔๐} อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๕๙/๕๕๓

^{๒๔๑} อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๖๑/๑๐๓

โทษ	๑	๒	๓	๔	รวม	๕
ความไม่รู้ ความไม่เห็น	✓	✓			๑	✓
เป็นผู้ฟังชาน ถือตัว โลเล ปากกล้า พูดพรั่าเพรื่อ หลงลืมสติ ไม่มีสัมปชัญญะ มีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิต กวัดแกว่ง ไม่สำรวมอินทรีย์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ภิกษุนั้นพึงถูกติเตียน			✓		๑	✓
ความไม่มีสติสัมปชัญญะที่บริบูรณ์ ย่อมยังการไม่สำรวมอินทรีย์ให้บริบูรณ์ การไม่สำรวมอินทรีย์ที่บริบูรณ์ ย่อมยังทุจริต ๓ ให้บริบูรณ์ ทุจริต ๓ ที่บริบูรณ์ ย่อมยังนิรณ ๕ ให้บริบูรณ์ นิรณ ๕ ที่บริบูรณ์ ย่อมยังอวิชาให้บริบูรณ์				✓	๑	✓

หมายเหตุ

๑ = อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๑๓๕๖/๓๓๔

๒ = อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๙๓๕/๕๘๕

๓ = อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๑๓๕๗/๓๓๔

๕ = อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๕๙/๕๕๓

๕ = อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๖๑/๑๐๓

๖ = ผู้วิจัย

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะว่าได้แก่

๑. ทำให้ไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้ ทำให้ไม่เห็นในสิ่งที่ควรเห็น

๒. ทำให้เป็นคนหลงตนเอง

๓. ทำให้เป็นคนฟังชาน ถือตัว โลเล ปากกล้า พูดพรั่าเพรื่อ

๔. ทำให้เป็นคนมีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิต กวัดแกว่ง ส่งผลให้บุคลิกภาพไม่ดี เป็นที่

วิพากษ์วิจารณ์

๕. ทำให้ถูกกิเลสและอวิชา คือ ความไม่รู้ครอบงำ ทำให้ทำบาปได้ง่าย

๒.๕ แนวคิดสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๕.๑ การจัดการศึกษาของไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕) ได้กำหนดหลักการการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วย

การศึกษาไว้ ๓ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนี้^{๒๔๒}

๑. การศึกษาตลอดชีวิต หลักการ คือ คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการทำงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและมีความสามารถในการประกอบอาชีพของตน แต่คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะสังคมเศรษฐกิจสภาพแวดล้อมและพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างเหมาะสม

๒. การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะเช่นร่วมเป็นกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาร่วมสนับสนุนทรัพยากรร่วมติดตามประเมินส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มองประโยชน์ต่อส่วนรวมหลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทยเป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษาดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

๓. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ให้ทันกับความรู้และการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุด ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา สาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการคิดค้นสาระ และกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีและการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร บุคลากรการศึกษาต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลกทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมเพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ในการรับความรู้ถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อเกิดความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนและต่อสังคมอย่างแท้จริง

การบริหารและการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันยึดถือตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในหมวด ๕ และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕) การบริหารและการจัดการศึกษาของไทยแบ่งออกได้ ดังนี้^{๒๔๓}

^{๒๔๒} ชีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, พื้นฐานการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗),

๑. การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ หมายถึง ให้รัฐบาลดำเนินการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติซึ่งการบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยกเลิกในงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน สารสำคัญของการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐมีดังนี้

๑.๑ การจัดการศึกษาได้เปลี่ยนความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคมที่เป็นทรัพยากรของชาติมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๑.๒ บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การอบรมศึกษา การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๑.๓ รัฐจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ให้กับบุคคลในประเทศอย่างทั่วถึง มีสิทธิเสมอกันและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

๑.๔ รัฐให้สิทธิบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นดั้งเดิมได้อนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ

๑.๕ รัฐให้สิทธิกับเด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลให้ได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรม

๑.๖ รัฐให้สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลพิการหรือทุพพลภาพและช่วยเหลือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด ภายใต้การบริหารราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐที่มีให้กับประชาชนพลเมืองได้นำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนในรูปแบบต่างๆมาใช้ในการพัฒนาประเทศโดยรัฐถือว่า ศูนย์กลางของการพัฒนา คือ คน

๒. การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นการปกครองอีกรูปแบบของการบริหารราชการแผ่นดินที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยระบุว่าท้องถิ่นใดที่สมควรให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเรียกชื่อต่างๆกันออกไป การจัดระเบียบการปกครองให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรนั้นๆ ส่วนสำหรับการศึกษา มีดังนี้

๒.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

๒.๒ ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน

ภาครัฐให้ความสำคัญกับภาคเอกชนในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน โดยกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนนั้นได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๓.๑ การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตาม การประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกันกับสถานศึกษาภาครัฐ

๓.๒ ให้สถานศึกษาเอกชน ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล

๓.๓ ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดโดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา

๓.๔ รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อน หรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

๒.๕.๒ แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๔ ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ดังนี้^{๒๔๔}

๑. จัดการศึกษาไทยโดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

๒. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

^{๒๔๔} กระทรวงศึกษาธิการ, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒”, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภา, ๒๕๔๒),

๓. จัดกระบวนการเรียนที่เน้นเนื้อหาสาระและทิศทางของหลักสูตร ทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ภาษาไทย การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

๔. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๕. จัดให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำความรู้ต่าง ๆ มาผสมผสานให้เกิดการบูรณาการได้อย่างต่อเนื่อง

๖. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน แหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ทุกเวลาและสถานที่

๗. ประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

๘. จัดให้มีการประเมินผลการศึกษาของผู้เรียนที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม และการทดสอบควบคู่กันไป

๙. จัดให้มีการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณา การจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อด้วย

๑๐. จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองของชาติ มีความซื่อสัตย์สุจริตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑๑. จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาให้กับผู้ด้อยโอกาส คนพิการ หรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

๑๒. จัดให้สถานศึกษาได้มีกิจกรรมและมีส่วนร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เช่น จัดให้มีการศึกษาอบรมการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร

๑๓. สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

๒.๕.๓ แนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ^{๒๔๕} ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

^{๒๔๕} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๘ – ๑๐.

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า แนวการจัดการศึกษาในสถานศึกษามีอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจมาตรการต่างๆ แล้วนำมาเข้าสู่กระบวนการของการบริหารสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

๒.๕.๔ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๔ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๒๔๖} ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอภาคกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้

๑. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น ๔ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖

๒. สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น ๘ กลุ่มดังนี้

๒.๑ ภาษาไทย

๒.๒ คณิตศาสตร์

๒.๓ วิทยาศาสตร์

๒.๔ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๒.๕ สุขศึกษา และพลศึกษา

๒.๖ ศิลปะ

๒.๗ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

๒.๘ ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลุ่ตในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่ ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์^{๒๔๗}

^{๒๔๖} สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (คุรุสภา: ลาตพรวัว, ๒๕๔๓), หน้า ๕

^{๒๔๗} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

๒.๕.๕ การบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา^{๒๔๘}

ระดับเขตพื้นที่ มีผลให้มีการรวบรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการศึกษา ประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และจัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประสิทธิภาพในการ บริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษาจำนวน ๑๗๕ เขต หลักการและขอบเขต ภารกิจการบริหารและการจัดการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๑. ภารกิจร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

มาตรา ๔๗ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพ ภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา ๔๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดในงานที่ เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อ รับรองการประเมินคุณภาพจากภายนอก (มาตรา ๔๙ วรรค ๒) กำหนดให้มีการกำหนดคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย ๑ ครั้งในทุก ๕ ปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และ เสนอผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา ๕๔ ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครู และบุคลากร ทางการศึกษาในระดับการศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัดองค์กร กลางบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๕๗ ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล ดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัด การศึกษา

๒. ภารกิจที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการ

^{๒๔๘} รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (สงขลา: นาคิลป์โฆษณา, ๒๕๕๖), หน้า ๔๕-๔๗

ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิก
สถานศึกษา ประสานงานและส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา
ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและ
มาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน
องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
ในรูปแบบที่หลากหลายรวมทั้งการกำกับดูแลหน่วยงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่
การศึกษา

มาตรา ๖๒ ให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล
การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษานโยบายการจัดการศึกษาและ
คุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยในงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก

คุณลักษณะของเขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕)^{๒๔๙}

๑. เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นที่ยอมรับในด้านการวิเคราะห์แผนและนโยบาย
ของหน่วยเหนือและของสถานศึกษา มีศักยภาพเพียงพอที่จะกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนา
การศึกษาในเขตพื้นที่รวมทั้งเป็นองค์กรการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้นสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาจึงควรเป็นองค์กรที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในลักษณะการพัฒนามากกว่า
การปฏิบัติงานตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่หน่วยเหนือกำหนด

๒. มีศักยภาพและการคล่องตัวเพียงพอที่จะกำกับดูแลการปฏิบัติงานในเชิงนโยบาย
สนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีบุคลากร เครื่องมือ และแผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ
และศักยภาพเพียงพอที่จะสนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ
สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาได้

๓. บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตั้งแต่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
กรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และบุคลากรในองค์กรควรเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษาและผู้มีส่วนร่วม
ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งในด้านความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญ และคุณธรรม ดังนั้น
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงเป็นองค์กรเปิดมีอิสระและวิธีการสรรหาผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ
และผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยมีการหมุนเวียนมาปฏิบัติงานและใช้วิธีการคัดคุณภาพไม่ใช่เกิดจาก
การแต่งตั้งจากหน่วยเหนือในส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

^{๒๔๙} ชีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, พื้นฐานการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗),

๔. เขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นแหล่งบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาควบคู่กับการดูแลสถานศึกษา ดังนั้นเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีข่าวสาร และศักยภาพของบุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับพัฒนาการทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศและระดับสากล มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว

๒.๕.๖ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นระบบการจัดแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาการปกครองที่จัดแบ่งโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดระบบและกระจายอำนาจการจัดการศึกษาในประเทศไทยให้ครอบคลุมมากขึ้น^{๒๕๐} สำหรับการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน ๔๒ เขต ดังนี้^{๒๕๑}

๑. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร (เขตพญาไท บางซื่อ ดุสิต สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน ราชเทวี พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย บางแค บางขุนเทียน บางบอน ทุ่งครุ ราษฎร์บูรณะ จอมทอง คลองสาน ธนบุรี ภาษีเจริญ ตลิ่งชัน ทวีวัฒนา บางพลัด บางกอกน้อย บางกอกใหญ่และหนองแขม)

๒. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร (เขตบางรัก วัฒนา สาทร พระโขนง บางนา คลองเตย บางคอแหลม ยานนาวา ดินแดง ห้วยขวาง จตุจักร ลาดพร้าว บางเขน สายไหม บึงกุ่ม บางกะปิ วังทองหลาง ดอนเมือง หลักสี่ ลาดกระบัง สะพานสูง คันนายาว มีนบุรี คลองสามวา หนองจอก ประเวศ และสวนหลวง)

๓. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรีและพระนครศรีอยุธยา

๔. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔ ประกอบด้วย จังหวัดปทุมธานีและสระบุรี

๕. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๕ ประกอบด้วย จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และอ่างทอง

๖. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๖ ประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทราและสมุทรปราการ

^{๒๕๐} กระทรวงศึกษาธิการ, กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖, หน้า ๕๓.

^{๒๕๑} กระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, หา ๖๒ - ๖๖.

๗. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๗ ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี นครนายก และสระแก้ว

๘. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๘ ประกอบด้วย จังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี

๙. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๙ ประกอบด้วย จังหวัดสุพรรณบุรีและนครปฐม

๑๐. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๐ ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

๑๑. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๑ ประกอบด้วย จังหวัดสุราษฎร์ธานีและชุมพร

๑๒. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๒ ประกอบด้วย จังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง

๑๓. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๓ ประกอบด้วย จังหวัดตรังและกระบี่

๑๔. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๔ ประกอบด้วย จังหวัดพังงา ภูเก็ต และระนอง

๑๕. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๕ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา

๑๖. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ ประกอบด้วย จังหวัดสงขลาและสตูล

๑๗. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๗ ประกอบด้วย จังหวัดจันทบุรีและตราด

๑๘. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๘ ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรีและระยอง

๑๙. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๙ ประกอบด้วย จังหวัดเลยและหนองบัวลำภู

๒๐. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๐ ประกอบด้วย จังหวัดอุดรธานี

๒๑. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๑ ประกอบด้วย จังหวัดหนองคายและบึงกาฬ

๒๒. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๒ ประกอบด้วย จังหวัดนครพนมและมุกดาหาร

๒๓. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๓ ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร

๒๔. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๔ ประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์

๒๕. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๕ ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น

๒๖. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๖ ประกอบด้วย จังหวัดมหาสารคาม

๒๗. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๗ ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด

๒๘. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๘ ประกอบด้วย จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร

๒๙. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๙ ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ

๓๐. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๐ ประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ

๓๑. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๑ ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา

๓๒. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๒ ประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์

๓๓. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๓ ประกอบด้วย จังหวัดสุรินทร์

๓๔. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๔ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่และ
แม่ฮ่องสอน

๓๕. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๕ ประกอบด้วย จังหวัดลำปางและลำพูน

๓๖. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๖ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงรายและพะเยา

๓๗. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๗ ประกอบด้วย จังหวัดแพร่และน่าน

๓๘. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๘ ประกอบด้วย จังหวัดสุโขทัยและตาก

๓๙. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๙ ประกอบด้วย จังหวัดพิษณุโลกและอุตรดิตถ์

๔๐. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๐ ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบูรณ์

๔๑. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๑ ประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชรและพิจิตร

๔๒. เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔๒ ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์และ

อุทัยธานี

๒.๕.๗ การบริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางและให้ความสำคัญของ
มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมัธยมศึกษาได้ใช้เป็นคู่มือในการ
ประเมินความจำเป็นพื้นฐาน เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มี
คุณภาพสูงสุด รวมทั้งเป็นเครื่องมือให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาใช้ในการบริหารจัดการและสนับสนุนให้โรงเรียน พัฒนาเข้าสู่มาตรฐานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ตรงตามสภาพที่แท้จริงของโรงเรียน^{๒๕๒} ดังนี้^{๒๕๓}

๑. งานแผนงานและประกันคุณภาพ (๗ ภารกิจ ๗ ตัวชี้วัด)

๑.๑ การวางแผนพัฒนาโรงเรียน

๑.๒ การจัดองค์กร

๑.๓ การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑.๔ การจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน

๑.๕ การคำนวณต้นทุนการผลิต

๑.๖ การควบคุมภายใน

^{๒๕๒} สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า จากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

^{๒๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๗.

- ๑.๗ การประเมินผลการดำเนินงานแผนงานและประกันคุณภาพ
๒. งานวิชาการ (๗ ภารกิจ ๒๘ ตัวชี้วัด)
 - ๒.๑ การวางแผนงานวิชาการ
 - ๒.๒ การบริหารงานวิชาการ
 - ๒.๓ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
 - ๒.๔ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
 - ๒.๕ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
 - ๒.๖ การแนะแนวการศึกษา
 - ๒.๗ การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ
๓. งานกิจการนักเรียน (๖ ภารกิจ ๑๘ ตัวชี้วัด)
 - ๓.๑ การวางแผนงานกิจการนักเรียน
 - ๓.๒ การบริหารกิจการนักเรียน
 - ๓.๓ การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
 - ๓.๔ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - ๓.๕ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - ๓.๖ การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน
๔. งานบุคคล (๓ ภารกิจ ๗ ตัวชี้วัด)
 - ๔.๑ การบริหารงานบุคคล
 - ๔.๒ การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษา
 - ๔.๓ การประเมินผลการดำเนินงานบุคคล
๕. งานธุรการ (๔ ภารกิจ ๑๐ ตัวชี้วัด)
 - ๕.๑ การวางแผนงานธุรการ
 - ๕.๒ การบริหารงานธุรการ
 - ๕.๓ การบริหารงานสารบรรณ
 - ๕.๔ การประเมินผลการดำเนินงานธุรการ
๖. งานการเงินและพัสดุ (๔ ภารกิจ ๑๒ ตัวชี้วัด)
 - ๖.๑ การบริหารการเงิน
 - ๖.๒ การบริหารการเงินและบัญชี
 - ๖.๓ การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
 - ๖.๔ การประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ

๗. งานบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม (๑๑ ภารกิจ ๒๒ ตัวชี้วัด)

๗.๑ การบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

๗.๒ การบริการอาคารเรียน

๗.๓ การบริการห้องเรียน

๗.๔ การบริการห้องบริการ

๗.๕ การบริการห้องพิเศษ

๗.๖ การบริการอาคารประกอบ

๗.๗ การให้บริการน้ำดื่ม

๗.๘ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย

๗.๙ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

๗.๑๐ การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน

๗.๑๑ การประเมินผลการดำเนินงานบริการและอาคารสถานที่

๘. งานชุมชนและภาคีเครือข่าย (๕ ภารกิจ ๗ ตัวชี้วัด)

๘.๑ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

๘.๒ การให้บริการชุมชน

๘.๓ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

๘.๔ การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

๘.๕ การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

๒.๕.๘ การประเมินผลจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

หลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงมาตรา ๖๒ การบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาอาศัยหลักการในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ตามมาตรา ๙ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕)^{๒๕๔} คือ

๑. มีเอกสารตามนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ นั่นคือ มีการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ แต่ผู้ปฏิบัติมีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติตาม แนวทางที่เหมาะสมของตนเอง ดังนั้นแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจึงใช้กรอบนโยบายของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และในขณะเดียวกันจะมีการกำหนดนโยบาย

^{๒๕๔} ชีร์ศักดิ์ อุปโมยอิชัย, พื้นฐานการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗),

ตามความต้องการและความจำเป็นของตนเองเพื่อบริหารและจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

๒. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือ มีการกำหนดขอบเขตอำนาจการตัดสินใจขององค์กรหลักทั้งสามองค์กรดังกล่าวอย่างชัดเจน ไม่ก้ำก่าย ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงควรถึงมือผู้ปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภารกิจหลักของเขตพื้นที่การศึกษา จึงอยู่ที่การกำกับดูแล สนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด โดยสถานศึกษามีอิสระในการกำหนดความต้องการดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป

๓. มีการกำหนดคุณภาพการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา นั่นคือ ทางเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีมาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการที่ชัดเจนสามารถประเมินและตรวจสอบได้ ดังนั้น เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานโดยอาศัยแนวทางวิธีการต่อไปนี้

๓.๑ มีเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพขององค์กร มาตรฐานการปฏิบัติงานองค์กร และดัชนีชี้วัดคุณภาพขององค์กรที่สามารถประเมินและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

๓.๒ มีการบริหารและจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่กำหนด

๓.๓ มีการประเมินคุณภาพขององค์กร โดยคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกองค์กร

๓.๔ มีการรายงานผลประเมินต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบและเปิดเผยผลการประเมิน

๓.๕ มีการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง หรือพัฒนาคุณภาพ ๓ เดือน ๑ มาตรการและช่วงเวลาที่กำหนด

๔. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต้องมีแผนและโครงการพัฒนาบุคลากรที่ต่อเนื่องชัดเจน

๕. มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา นั่นคือ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางและวิธีการในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา การสร้างและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาจากหน่วยงาน องค์กร บุคคลทั้งภาครัฐ เอกชนทั้งระดับหน่วยงาน สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

๖. มีส่วนร่วมของบุคลากรครอบคลุมองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เขตพื้นที่

การศึกษาและสถานศึกษาจะไม่บริหารจัดการศึกษาโดยลำพัง เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะบริหารจัดการโดยอาศัยคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆมีบทบาทในฐานะร่วมคิดร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาอย่างเดียว

๒.๕.๙ ข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตัวอย่างในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑. โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-ม.๓) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-ม.๖) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเนื้อที่ ๒๖ ไร่ ๒๙ ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๖ หมู่ ๓ ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสามประเวศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐ โทร ๐-๒๗๓๗-๘๘๑๘-๒๐ โทรสาร ๐-๒๓๖๐-๔๒๘๗ website: www.dsr.ac.th กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งโรงเรียนขึ้นโดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนเทพศิรินทร์อนุสรณ์ อักษรย่อคือ ท.ศ.อ. และมีเลขที่ประจำโรงเรียนที่ ศธ. ๐๘๐๗๑๓๓ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๒ และเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๒ กรมสามัญศึกษามีคำสั่งที่ ๕๗๐๐/๒๕๒๒ แต่งตั้ง นางสาวผ่องศรี บัวประชุม ตำแหน่ง อาจารย์ ๒ ระดับ ๕ โรงเรียนเทพศิรินทร์ ให้ไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารคนแรกของโรงเรียนเทพศิรินทร์อนุสรณ์ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า อักษรย่อ “ท.ศ.ร.” เป็นโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนเทพศิรินทร์ (ALL DEB IN ONE) จึงถือเอาวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๒ เป็นวันสถาปนาโรงเรียน^{๒๕๕}

การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้าแบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้านได้แก่ ด้านกลุ่มบริหารวิชาการ ด้านกลุ่มบริหารงบประมาณ ด้านกลุ่มบริหารงานบุคคล และด้านกลุ่มบริหารทั่วไป ผู้บริหารยึดหลักการบริหารเทคนิคการบริหารแบบการพัฒนาตามกระบวนการ PDCA^{๒๕๖}

วิสัยทัศน์

^{๒๕๕} <http://www.dsr.ac.th/index.php/2014-04-10-16-22-41/123-1> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๙

^{๒๕๖} โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, รายงานการพัฒนาคณาการศึกษาศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, ๒๕๕๗), หน้า ๖๒

โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้าเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากลดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและรักสถาบัน^{๒๕๗}

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายจิตที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม รักการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และมีทักษะในการแสวงหาความรู้
๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและมีบรรยากาศของสังคมแห่งการเรียนรู้
๔. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย
๕. ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน
๖. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางปฏิบัติการศึกษาในศตวรรษที่สองและการใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์ของโรงเรียน

๑. ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ มีสุนทรียภาพและศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา
๒. ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
๓. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ คิดเป็น ทำงานเป็น และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
๔. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษาและมาตรฐานสากล
๕. ผู้เรียนเป็นคนดีมีจิตอาสา แต่งกายดี มีมารยาทงาม ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. สถานศึกษามีการบริหารจัดการศึกษาด้วยระบบคุณภาพ สถานศึกษาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ
๗. สถานศึกษามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น
๘. สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปในศตวรรษที่สองบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

คำขวัญโรงเรียน	บุคลิกภาพดีมีน้ำใจ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้เชิดชูสถาบัน
ปรัชญาโรงเรียน	สุโข ปณญาปฏิลำโภ การได้ความรู้เป็นเหตุนำสุขมาให้
คติพจน์ประจำโรงเรียน	น สียา โลกวฑฒโน ไม่ควรเป็นคนรกรโลก
เอกลักษณ์ของโรงเรียน	ความเป็นเทพศิรินทร์
อัตลักษณ์ของโรงเรียน	แต่งกายดี มีมารยาทงาม

รางวัลและประกาศเกียรติคุณด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑. รางวัลพระราชทาน "เกียรติคุณ สัญญา ธรรมศักดิ์ ดีเด่น" ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๖ จากโครงการเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่สร้างคนดีให้สังคม ด้วยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดีเด่น
๒. รางวัลชนะเลิศเหรียญทอง การแข่งขันโครงงานคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๗ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
๓. รางวัลชนะเลิศเหรียญเงิน การแข่งขันโครงงานคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๗ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเทียบเคียงมาตรฐานสากลและมีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาสถานศึกษาในการจัดบรรยากาศเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย

กลยุทธ์ที่ ๔ ส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีจิตอาสา แต่งกายดี มีมารยาทงาม

กลยุทธ์ที่ ๕ ยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สองบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาโดยการจัดการเรียนรู้และจัดโครงการ/กิจกรรมดังนี้

๑. มอบหมายให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สอดแทรกปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกด้าน รวมทั้งการยอมรับความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างไว้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

๒. มอบหมายให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดูแลปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักรู้คุณค่าร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๓. มอบหมายให้ครูที่ปรึกษาดูแลปลูกฝังให้นักเรียนเอื้ออาทรต่อผู้อื่นกตัญญูทวดเวทิต่อผู้มีพระคุณ

๔. จัดให้มีกิจกรรมในความรับผิดชอบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมลูกเสือ จิตอาสา

๕. จัดให้มีโครงการ/กิจกรรมในความรับผิดชอบของกลุ่มบริหารวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมเทศน์มหาชาติ กิจกรรมแสดงตนเป็นพุทธมามกะ กิจกรรมพิธีเข้าประจำกองลูกเสือ กิจกรรมประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ กิจกรรมทัศนศึกษา การยืมคืนหนังสือ กิจกรรมค่ายภาษาต่างประเทศ โครงการห้องเรียนพอเพียง กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันภาษาไทย โครงการร่วมใจรักการอ่าน และกิจกรรมพิธีคล้ายวันสถาปนาลูกเสือไทย กิจกรรมลูกเสือเทพศิรินทร์สัมพันธ์ กิจกรรมปีใหม่สากล กิจกรรมค่ายภาษาต่างประเทศ กิจกรรมแข่งขันทักษะภาษาต่างประเทศ กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ทัศนศึกษา กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ ค่ายผู้นำเยาวชนพอเพียงร่วมปลูกป่าชายเลน และการประเมินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

๖. จัดให้มีโครงการกิจกรรมในความรับผิดชอบของกลุ่มบริหารงานบุคคล ได้แก่ โครงการพัฒนาคุณภาพงานกิจการนักเรียน เช่น กิจกรรมค่ายคุณธรรมนักเรียน กิจกรรมอบรมผู้นำให้กับคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมปฐมนิเทศปัจฉิมนิเทศนักเรียน กิจกรรมเตรียมความพร้อมและพิธีถวายสดุดีสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี กิจกรรมไหว้ครู กิจกรรมทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา กิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีความประพฤติดีทุกระดับชั้น และพิธีประดับเข็มตราประจำโรงเรียน ส่งนักเรียนเข้าประกวดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับเขตและระดับภาค โดยส่งนักเรียนเข้าประกวดมารยาทไทยขั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับรางวัลระดับเหรียญเงิน ประกวดภาพยนตร์สั้นคุณธรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง

โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน^{๒๕๘}

โอกาส

โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีหลักสูตรให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความสามารถและความสนใจ โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้กับการทำอากาศยานแห่งชาติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง และนิคมอุตสาหกรรม

^{๒๕๘} โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, ๒๕๕๗), หน้า ๑๕.

ลาดกระบังทำให้ได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรและงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆและโรงเรียนมีความเข้มแข็งในเครือข่ายที่ร่วมกันจัดกิจกรรม “เทพเป็นหนึ่ง” ทั้งงานด้านวิชาการ กิจกรรมและการบริหารจัดการ โรงเรียนมีคลื่นวิทยุเพื่อการศึกษา “คลื่นแม่รำเพย” FM ๙๘.๒๕ MHz ให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ตรง การเป็นนักจัดรายการวิทยุและเป็นช่องทางในการสื่อสาร ทำความเข้าใจและบริการด้านความรู้ ข่าวสารแก่ชุมชน

ข้อจำกัด

นักเรียนมีจำนวนมาก ห้องเรียนไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ต้องเดินเรียนและอาคารเรียนก็แยกเป็นหลังๆไม่ได้เชื่อมต่อกัน ทำให้เสียเวลาตอนเปลี่ยนชั่วโมงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างและส่วนใหญ่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานบริเวณใกล้โรงเรียนเป็นสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่อง (ICD) มีแรงงานอพยพ แรงงานต่างชาติ ทำให้เสี่ยงในด้านสิ่งเสพติด

กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม^{๒๕๙}

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย
๒. เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

๑. ประชุมวางแผนจัดทำโครงการ
๒. เสนอขออนุมัติโครงการ
๓. ดำเนินการตามแผน
๔. แบ่งหน้าที่ มอบหมายงานให้แก่ผู้รับผิดชอบในแต่ละหน้าที่
๕. สรุปงานเมื่อสิ้นสุดโครงการแต่ละปีการศึกษา

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

๑. นักเรียนร่วมกิจกรรมร้อยละ ๑๐๐
๒. นักเรียนเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐

๒. โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม จ.ชัยนาท

ข้อมูลโรงเรียน^{๒๖๐}

^{๒๕๙} โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, ๒๕๕๗), หน้า ๕๒.

โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ ๕๕/๓๐ ถนนลูกเสือ ๑ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท รหัสไปรษณีย์ ๑๗๐๐๐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ชื่อโรงเรียน (ภาษาอังกฤษ) CHAINATPITTAYAKOM SCHOOL รหัส Obec : ๐๙๐๒๖๘ รหัส SMIS : ๐๘๐๑๒๐๐๑ ที่อยู่เว็บไซต์ www.chainatpit.ac.th e-mail : chainatpit@hotmail.com e-mail : chainat@chaiyo.com โทรศัพท์ ๐๕๖-๔๑๑๖๔๕ โทรสาร ๐๕๖-๔๑๑๕๐๗ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล เมืองชัยนาท ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนเมือง ย่านธุรกิจการค้า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรและค้าขาย นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีประเพณีท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักกันทั้งในประเทศ และต่างประเทศ คือ งานมหรหรรพ์หุ่นฟางนกจังหวัดชัยนาท

โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เปิดสอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดแผนการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ๑๒:๑๒:๑๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ๑๑:๑๑:๑๑ ปัจจุบันมีนักเรียน ๓,๓๖๑ คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๑๗๓ คน มีนายถวัลย์ ดันธีระพงศ์ เป็นผู้อำนวยการ จัดแบ่ง โครงสร้างการบริหารงานออกเป็น ๔ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่าย ปกครอง และฝ่ายบริหารทั่วไป มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ มีสมาคมผู้ปกครอง และครูโรงเรียนชัยนาทพิทยาคม สมาคมนักเรียนเก่าชัยนาทพิทยาคม ให้การสนับสนุนการจัด กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาให้ได้ระดับมาตรฐานสากล สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม

พันธกิจ

๑. บริหารการจัดการศึกษาในระดับมาตรฐานคุณภาพ
๒. พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีทักษะการใช้เทคโนโลยี
๓. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นประชาธิปไตย เตรียมพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน และสังคมโลก น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกระบวนการเรียนรู้
๔. ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ รักษาสุขภาพกาย และสุขภาพจิตให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิต ที่ดี
๕. นำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดกระบวนการเรียนรู้

๖. ส่งเสริมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

๗. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

เป้าหมาย

๑. บริหารการจัดการศึกษาในระดับมาตรฐานคุณภาพ
๒. นักเรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดและการจัดการเป็นระบบ
๓. นักเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและสังคมโลก ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
๔. นักเรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี
๕. ครูและนักเรียนเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีที่ดีแก่ชุมชน
๖. บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมส่งเสริมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มีความสุขที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และนักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น
๗. โรงเรียนได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนการจัดการศึกษาจากชุมชน

เอกลักษณ์ของโรงเรียน โรงเรียนส่งเสริมประชาธิปไตย

อัตลักษณ์ของโรงเรียน ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม

ค่านิยม “ STANDARD ”

S : Synergy	สร้างพลังร่วมอันยิ่งใหญ่
T : Team Work	ทำงานเป็นทีม
A : Activeness	ขยัน ตั้งใจทำงานเชิงรุก
N : Notability	ความมีชื่อเสียงโดดเด่น
D : Discovery	การใฝ่รู้ การค้นหา การค้นพบความรู้
A : Accountability	รับผิดชอบต่อผลงาน ต่อสังคม
R : Relevancy	ปรับตัวได้ทันโลก
D : Democracy	มีใจและการกระทำเป็นประชาธิปไตย

คำขวัญ สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา

วัฒนธรรมองค์กร จัดการศึกษาที่เน้นความรู้ คู่คุณธรรม

คติพจน์ สิกขา วิรุฬหิ สมปตฺตา ความถึงพร้อมซึ่งการศึกษา คือความเจริญ

งอกงาม

เจตจำนง พัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล

รางวัลและประกาศเกียรติคุณด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑. โรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน รุ่นที่ ๑ ปี พ.ศ.๒๕๕๘

๒. โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๕๗

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

กลยุทธ์ข้อ ๑ การบริหารจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมในการใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

กลยุทธ์ข้อ ๒ พัฒนาบุคลากรและส่งเสริมการนำวิทยาการ เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลยุทธ์ข้อ ๓ ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมก้าวสู่อาเซียนและสังคมโลก

กลยุทธ์ข้อ ๔ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ข้อ ๕ พัฒนาสภาพแวดล้อม สวนพฤษศาสตร์โรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และใช้สาธารณูปโภคอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ข้อ ๖ ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสมรรถนะหลักของโรงเรียน

ความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ

โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม มีความพร้อมและมีศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีแนวคิดในการบริหารและการจัดการศึกษาที่มุ่งให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและบริหารจัดการโดยประยุกต์ใช้กระบวนการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) การวิเคราะห์สภาพสภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และการทำงานเป็นทีม (Team Work) จัดการวางแผนการจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ นำวิธีการเทคนิคใหม่ๆ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นผู้นำทางวิชาการโดยการกระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการเผยแพร่ผลงานนักเรียนต่อสาธารณชน

๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ โรงเรียนมีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติโดยการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ ระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โดยมี

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาคมนักเรียนเก่า สมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม ให้การสนับสนุน

๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมมีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศการศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความทันสมัย ซึ่งโรงเรียนใช้ ใน การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีห้องปฏิบัติการประจำกลุ่มสาระ และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนทางด้านวิชาการ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ คิดประดิษฐ์ มีความรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล นำความรู้ไปใช้ได้เหมาะสม รวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนชัยนาทพิทยาคมได้จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้ชื่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้คู่คุณธรรม ๒๕๕๙^{๒๖๑} ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักการและเหตุผล

เยาวชนของชาติเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศในอนาคตซึ่งจะต้องร่วมกันวางแผนพัฒนาให้เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความรู้คู่คุณธรรม ปลุกฝังคุณความดีให้มีมาตรฐานคุณภาพ นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นที่ยอมรับกันว่าในสภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุเทคโนโลยีอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ค่านิยมของเยาวชนไทยถูกชักนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่เหมาะสมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ห่างไกลจากศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาความเจริญทางด้านจิตใจของเยาวชนลดลง ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมไทยอย่างหลากหลาย เห็นได้จากข่าวสารในปัจจุบันที่มีเยาวชนจำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรง ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่รับผิดชอบ พฤติกรรมการดื่มสุรา เสพสารเสพติด และเกมส์ที่เน้นความรุนแรง ถ้าปล่อยไว้ไม่ช่วยกันแก้ไขตั้งแต่ต้น จะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากซับซ้อน ยากที่จะแก้ไขได้ในอนาคต กลุ่มสาระสังคมศึกษา

^{๒๖๑} โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม, โครงการส่งเสริมการเรียนรู้คู่คุณธรรม ๒๕๕๙, (ชัยนาท : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ๒๕๕๙)

ศาสนาและวัฒนธรรมจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้คู่คุณธรรม เพื่อมุ่งเน้นหล่อหลอมและพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้สูงขึ้น เป็นบุคลากรที่ดีของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้สู่การเจริญปัญญากระดับจิตใจตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงงามตามหลักพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดีคนเก่งและคนมีความสุข
๓. เพื่อสร้างเสริมความรู้ด้านทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาและครรลองของสังคมอยู่ในสังคมได้อย่างผู้ปัญญาทำให้ชีวิตมีสุข
๔. เพื่อให้นักเรียนนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันในฐานะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติเป็นแบบอย่างที่ดีรวมทั้งสามารถแนะนำบุคคลอื่นๆในด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ได้

เป้าหมาย/ตัวชี้วัด

๑. ด้านปริมาณ

๑. นักเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง
๒. มีการนิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมเทศนาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง
๓. มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ถึงหกได้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะและเวียนเทียนรอบองค์พระบรมลานธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๔. มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของนักเรียนโรงเรียนชยันตพิทยาคมได้เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิหน้าลานธรรมในตอนเช้าของทุกวันก่อนเข้าเรียน
๕. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามได้รับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการลงมือฝึกปฏิบัติศาสนพิธีที่เน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนตามโครงการวัดในโรงเรียน
๖. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งและชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่เข้าสอบธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก

๒. ด้านคุณภาพ

๑. นักเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของวันต่างๆทางพระพุทธศาสนาเห็นคุณค่าสามารถนำธรรมะที่สำคัญของวันทางพระพุทธศาสนาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

๒. นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการนิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมเทศนาทำให้ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

๓. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ถึงหกเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักเห็นความสำคัญจากการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะและเวียนเทียนรอบองค์พระบริเวณลานธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสามารถนำธรรมะของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

๔. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนโรงเรียนชัยนาทพิทยาคมได้เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิหน้าลานธรรมในตอนเช้าของทุกวันก่อนเข้าเรียนได้รับการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธที่ดีได้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

๕. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามได้รับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะการปฏิบัติศาสนพิธีที่เน้นการฝึกฝนตนตามโครงการวัดในโรงเรียนได้ถูกต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

๖. มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งและชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่สามารถสอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรีโทและเอกได้สามารถนำความรู้ไปยึดถือปฏิบัติตนในชีวิตจริงได้ถูกต้อง

วิธีดำเนินการ

๑. จัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

- ประชุมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อเตรียมการจัดกิจกรรม
- ดำเนินการจัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้แก่ วันวิสาขบูชา วัน

มาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา

๒. นิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมเทศนาเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

- ประชุมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
- ดำเนินการนิมนต์พระสงฆ์แสดงธรรมหน้าลานธรรมเนื่องในวันสำคัญทาง

พระพุทธศาสนา

- สรุปรายงานผล

๓. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะและเวียนเทียนรอบองค์พระในวันวิสาขบูชาและวัน

อาสาฬหบูชา

- ประชุมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเตรียมการจัดกิจกรรมที่
- ประชุมนักเรียนมอบหมายงานที่รับผิดชอบ

- ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมแก่ผู้บริหารครูและนักเรียนทราบ
- จัดสถานที่ทำกิจกรรม
- ดำเนินการจัดกิจกรรมหน้าลานธรรม ได้แก่ กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมาม

กะ การฟังธรรมะ และพิธีเวียนเทียนรอบองค์พระประธาน

- สรุปผลรายงานผล

๔. สวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิหน้าลาน

- ประชุมครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาเตรียมการจัดกิจกรรม
- คัดเลือกนักเรียนแกนนำเพื่อนำสวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิ
- ดำเนินการจัดกิจกรรมแจกเกียรติบัตรนักเรียนแกนนำสวดมนต์ไหว้พระ
- สรุป รายงานผล

๕. นิมนต์พระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียนธรรม

- ประชุมครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาเตรียมการจัดกิจกรรม
- ประสานงานการนิมนต์พระสงฆ์ในการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา
- รายงานผลการปฏิบัติงานครูพระสอนศีลธรรม
- สรุปผล รายงานผล

๖. วัดในโรงเรียน

- ประชุมครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาเพื่อปรึกษาเตรียมการ
- ประชาสัมพันธ์เชิญชวนครูนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตรในช่วง

เข้าพรรษา

- นิมนต์พระสงฆ์ ๙ รูป ภัตตาหารบิณฑบาตและประกอบศาสนกิจ ณ สวน

พุทธธรรมโรงเรียนชัยนาทพิทยาคมในภาคเข้าก่อนการเรียนการสอนคาบแรก

- ให้ความรู้ฝึกปฏิบัติศาสนพิธีแก่นักเรียนเน้นนักเรียนปฏิบัติศาสนพิธีตามขั้นตอน เพื่อฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ

- ดำเนินการทำบุญตักบาตร

๗. วิถีพุทธ

- ประชุมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเตรียมการจัดกิจกรรม
- ประชาสัมพันธ์เชิญชวนครูนักเรียนเข้าร่วมการสอบธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท ชั้น

เอก

- คัดเลือกนักเรียนแกนนำเป็นตัวอย่างในการพิจารณาอาหารมังสวิรัตในวันพระ

ของโรงเรียน

- ประชาสัมพันธ์เชิญชวนครูนักเรียนใส่เสื้อขาวในวันพระของโรงเรียน

- เชิญชวนครูนักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียนภาคเช้าและภาคบ่าย
- ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้บริหารครูนักเรียนจัดทำสมุดบันทึกความดี
- รายงานผลการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธนำเสนอผู้บริหารโรงเรียนและหน่วย

ดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในส่วนกลาง

- สรุปผลการดำเนินงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ผลผลิต/ผลลัพธ์)

๑. ผลผลิต

๑. นักเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง
๒. มีการนิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมเทศนาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง
๓. มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ถึงหกได้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะและเวียนเทียนรอบองค์พระบริเวณลานธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๔. มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของนักเรียนโรงเรียนชัยนาทพิทยาคมได้เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิหน้าลานธรรมในตอนเช้าของทุกวันก่อนเข้าเรียน
๕. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามได้รับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการลงมือฝึกปฏิบัติศาสนพิธีที่เน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนตามโครงการวัดในโรงเรียน
๖. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งและชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่เข้าสอบธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก

๒. ผลลัพธ์

๑. นักเรียนมีการจัดทำป้ายนิเทศเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของวันต่างๆทางพระพุทธศาสนาเห็นคุณค่าสามารถนำธรรมะที่สำคัญของวันทางพระพุทธศาสนาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง
๒. นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการนิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมเทศนาทำให้ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง
๓. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ถึงหกเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักเห็นความสำคัญจากการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะและเวียนเทียนรอบองค์พระบริเวณลานธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสามารถนำธรรมะของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

๔. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนโรงเรียนชัยนาทพิทยาคมได้เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิหน้าลานธรรมในตอนเช้าของทุกวันก่อนเข้าเรียนได้รับการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธที่ดีได้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

๕. ร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามได้รับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะการปฏิบัติศาสนพิธีที่เน้นการฝึกฝนตนตามโครงการวัดในโรงเรียนได้ถูกต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

๖. มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งและชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามสามารถสอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรีโทและเอกได้สามารถนำความรู้ไปยึดถือปฏิบัติตนในชีวิตจริงได้ถูกต้อง

๓. โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา จ.สุพรรณบุรี

ข้อมูลโรงเรียน^{๒๖๒}

โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ได้จัดตั้งขึ้นโดยความริเริ่มของพระครูสุวรรณพัฒนคุณ (นัม ปุณฺณวัฑโฒ) เจ้าอาวาสวัดสระยาโยสม นายปิติชัย พุทธจักรศรี กำนันตำบลสระยาโยสม นายยงยุทธ แซ่เตีย สมาชิกสภาจังหวัดสุพรรณบุรี นายสมพงษ์ บุญทริก ปลัดอำเภอตรีอำเภ่อู่ทอง ตลอดจนพ่อค้าคหบดีชาวตำบล สระยาโยสม โดยได้รับการสนับสนุนจาก นายประสิทธิ์ กาญจนพันธ์ นายอำเภ่อู่ทอง และนายสุขุม ศรีวิพัฒน์ ศึกษาธิการอำเภ่อู่ทองในขณะนั้น เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครองนักเรียน ที่จะได้ไม่ต้องส่งลูกหลานไปเรียนไกล ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และมีอันตรายในระหว่างการเดินทาง กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นสายสามัญ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คือ ดร.นิพนธ์ ศศิธร ในปีการศึกษา ๒๕๑๘ กรมสามัญศึกษาได้อนุมัติให้โรงเรียนเปิดเรียน ๒ ห้องเรียน มีนักเรียน ๗๒ คน ในปีการศึกษานี้ทางโรงเรียนสระยาโยสมวิทยา โดยจังหวัดได้ขอยืมตัวนายอรรณพ ตั้งทีฆกุล ครูโท โรงเรียนอู่ทอง มารักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ และกรมสามัญศึกษาได้แต่งตั้งเป็นครูใหญ่ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ในครั้งแรกโรงเรียนได้อาศัยศาลาการเปรียญวัดสระยาโยสม เป็นที่เรียน และได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณโรงเรียน เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ขณะนั้นมีครู-อาจารย์ จำนวนทั้งสิ้น ๕ คน พื้นที่โรงเรียนรวมทั้งสิ้น ๓๘ ไร่ ๘๗ ตารางวา ตาม น.ส.๓ ก. เลขที่ ๔๔๒ ของวัดสระยาโยสม โดยพระครูสุวรรณพัฒนคุณ (นัม

บุญญวัตโต) เจ้าอาวาสวัดสระยายโสม ได้ทำการบันทึกมอบให้กรมสามัญศึกษาใช้เป็นสถานที่
ก่อสร้างโรงเรียนสระยายโสมวิทยา

วิสัยทัศน์

พัฒนาความรู้สู่มาตรฐานสากล ฝึกฝน คุณธรรมตามแนวทางวิถีพุทธ

พันธกิจ

พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ จัด
สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง จัดหาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถตามศักยภาพ
ของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสากลสู่ความเป็นเลิศ

เป้าประสงค์

๑. นักเรียนมีความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานสากลตามศักยภาพ
ผู้เรียน

๒. นักเรียนมีคุณธรรม ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ และค่านิยมที่พึงประสงค์

๓. บุคลากรมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

๔. นักเรียนมีทักษะชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๕. ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้

๖. ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา : ยิ้มง่าย น้ำใจงาม

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา : โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

คติพจน์ นิमितฺตํ สาธูรูปานํ กตญญกตเวทิตา ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมาย
ของคนดี

ปรัชญาโรงเรียน รักษาความสะอาด มีระเบียบวินัย คือ หัวใจ "ลูกเทา - เหลือง"

สีประจำโรงเรียน : เทา - เหลือง

สีเทา หมายถึง มั่นคง

สีเหลือง หมายถึง คุณธรรม

ต้นไม้ประจำโรงเรียน : ต้นราชพฤกษ์

รางวัลและประกาศเกียรติคุณด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑. ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลดีเด่น ของเขตการศึกษา ๕ ได้รับรางวัลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปีการศึกษา ๒๕๒๓

๒. ได้รับรางวัลพระราชทานโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่นขนาดเล็กของเขตการศึกษา ๕ ปีการศึกษา ๒๕๓๐

๓. ได้รับรางวัลโรงเรียนจริยศึกษาดีเด่น ปีการศึกษา ๒๕๓๕

๔. ได้รับรางวัลโรงเรียนจริยศึกษาดีเด่น เป็นครั้งที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๓๘

๕. ได้รับรางวัลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รุ่นที่ ๑ ปี พ.ศ.๒๕๕๘

๖. ได้รับรางวัลโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ รุ่นที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนสระยาโยสมวิทยาเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙ ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียน ๖๗๒ คน ครูผู้สอน ๔๐ คน ในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลายประการกล่าวคือ จากสถิติของฝ่ายกิจการนักเรียนพบว่า ในปีการศึกษา ๒๕๕๖ นักเรียนมาสายทั้งปี ร้อยละ ๒๓ ปัญหาการทะเลาะวิวาท จำนวน ๑๔ ครั้งต่อปี ปัญหาขู้สาว จำนวน ๖ คดี ปัญหาการใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ จำนวน ๑๘ คดีต่อปี ปัญหานักเรียนออกกลางคัน จำนวน ๙ รายต่อปี ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้นำรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาใช้ และได้มีการนิเทศ ติดตาม กำกับ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพื่อการพัฒนานักเรียนอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียด ดังนี้^{๒๖๓}

๑. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ดำเนินการจัดทำเป็นโครงการปลูกศรัทธา สร้างเสริมปัญญา พัฒนาคุณธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาครูสอนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ๒. เพื่อปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยการสอดแทรกกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมในแผนการจัดการเรียนรู้และบูรณาการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๓. เพื่อสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้น่าอยู่น่าเรียนโดยมีกิจกรรมดังนี้

๑.๑ โครงการพัฒนาบุคลากร (ครูนักเรียนและชุมชน) ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

^{๒๖๓} โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา, รายงานการใช้นวัตกรรมรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน, อุดสาเนา, (สุพรรณบุรี: โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา, ๒๕๕๘), หน้า ๑ - ๕

- กิจกรรมชวนกันเข้าวัด
- กิจกรรมปฏิบัติธรรมในโอกาสต่างๆ
- กิจกรรมครูดีใกล้บ้าน
- กิจกรรมจิตอาสา
- กิจกรรมสวดมนต์และอบรมคุณธรรม
- กิจกรรมระบบดูแลนักเรียน
- กิจกรรมเรียนธรรมศึกษาและสอบธรรมศึกษา

๑.๒ โครงการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนเสริมสร้างคุณธรรม ประกอบด้วย

กิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมจัดทำแผนกลยุทธ์
- กิจกรรมพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
- กิจกรรมเปิดบ้านโรงเรียนวิถีพุทธกัลยาณมิตร
- กิจกรรมสามประสาน (บวร)

๑.๓ โครงการสร้างเสริมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมพัฒนาอาคารสถานที่
- กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ
- กิจกรรมต้นไม้พุดได้และระเบียบธรรม
- กิจกรรมโรงเรียนสีขาว

๒. ด้านกระบวนการ (Process)

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้นักเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน พากเพียรคุณธรรม โดยบูรณาการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งในรูปแบบโครงการ ๒ โครงการ ประกอบด้วย

๒.๑ โครงการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ควบคู่คุณธรรม

ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต
- กิจกรรมประกวดการจัดป้ายนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้
- กิจกรรมตลาดนัดธุรกิจขนาดย่อม
- กิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ
- กิจกรรมค่ายวิชาการและค่ายคุณธรรม
- กิจกรรมวิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- กิจกรรมเรียนพระพุทธศาสนากับวิทยาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๒ โครงการวิถีธรรมนำวิถีชีวิต ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมชวนกันเข้าวัด
- กิจกรรมคนดีศรีสระยาโยสม
- กิจกรรมบันทึกความดี
- กิจกรรมระเบียบธรรม
- กิจกรรมต้นไม้พูดได้
- กิจกรรมจิตอาสา
- กิจกรรมเขตความรับผิดชอบ
- กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
- กิจกรรมเปิดบ้านโรงเรียนวิถีพุทธ
- กิจกรรมสวดมนต์วันศุกร์และวันพระ
- กิจกรรมวันแห่งความสำเร็จ
- กิจกรรมออมวันละบาท
- กิจกรรมบรรพชาสามเณรฤดูร้อน

๓. ด้านผลผลิต (Out put)

จากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการด้านปัจจัยนำเข้าจำนวนสามโครงการจำนวนกิจกรรมประกอบด้วย ๑๖ กิจกรรมด้านกระบวนการมีจำนวนสองโครงการจำนวนกิจกรรมประกอบด้วย ๒๐ กิจกรรมส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นกับผู้เรียนประกอบด้วยตัวบ่งชี้ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานจำนวน ๑๔ ตัวบ่งชี้ดังนี้

๑. บริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่าแก่กิจกรรมคือ การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ การแปรสภาพให้ใช้ประโยชน์ได้ หลากหลาย ผลงานของนักเรียนรณรงค์ประหยัดน้ำไฟฟ้า รู้และตัดสินใจเลือกซื้อหรือใช้สิ่งของต่างๆอย่างคุ้มค่า

๒. การดูแลร่างกายและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย กิจกรรมคือ เสื้อผ้าสะอาด ทรงผมสะอาด ถูกต้องตามระเบียบแต่งกายเรียบร้อย บันทึกสุขภาพนักเรียน บันทึกฝ่ายปกครองเรื่องการแต่งกาย

๓. ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม กิจกรรมคือ รู้จักแยกขยะ มีที่แยกขยะ ไร้ขยะหรือทำปุ๋ยหมัก กิจกรรมบวชป่า ปลูกป่า และสร้างฝายชะลอน้ำ ผลงานนักเรียนชุมชนอนุรักษ์ ผลงานนักเรียนกลุ่มสาระต่างๆเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

๔. มีศีลห้าเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต กิจกรรมคือ บันทึกการเยี่ยมบ้าน บันทึกพฤติกรรมฝ่ายปกครอง

๕. มีวินัยมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา กิจกรรมคือ แบบประเมินสมรรถนะ บันทึกฝ่ายปกครอง เขตพื้นที่รับผิดชอบ เวรทำความสะอาดห้องเรียน แบบบันทึกรายชั่วโมงสอน

๖. สามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต กิจกรรมคือ การรับจ้างทำงานในวันหยุดและเวลาว่าง การช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบอาชีพ

๗. มีความกตัญญูรู้คุณตอบแทนคุณ กิจกรรมคือ การช่วยทำงานบ้านต่างๆ การแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง การปฏิบัติตนเป็นคนดี แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน

๘. มีจิตใจเมตตากรุณา(เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันต่อกัน) กิจกรรมคือ การทำงานร่วมกันเป็นทีม จิตอาสา เลี้ยงนักเรียนโรงเรียนปัญญาบุญ การบริจาคเพื่อช่วยเหลือสังคม การช่วยกิจกรรมของชุมชน

๙. ทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจอดทนขยันหมั่นเพียร กิจกรรมคือ โครงการในรายวิชาต่างๆ ผลงานนักเรียนที่เกิดจากความอดทนขยัน

๑๐. มีสุขภาพจิตดีแจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน กิจกรรมคือ บันทึกสุขภาพ การร่วมกิจกรรมนันทนาการและกีฬา การทำงานเป็นทีมของนักเรียน เช่น การจัดกลุ่มการแสดง

๑๑. มีศรัทธาและความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย กิจกรรมคือ คำสั่งโครงการชวนกันเข้าวัด กิจกรรมช่วยเหลืองานวัด ร่วมกิจกรรมทำบุญในโอกาสต่างๆ งานพิธีสงฆ์ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีพระวิทยากรมาสอนประจำ พระวิทยากรพิเศษมาบรรยายธรรม เรียนธรรมศึกษา สอบธรรมศึกษา บรรพชาสามเณรและศีลจาริณีภาคฤดูร้อน

๑๒. รู้บาปบุญคุณโทษประโยชน์มิใช่ประโยชน์ กิจกรรมคือ นิทานคุณธรรมเรียงความผลงานด้านคุณธรรมต่างๆ

๑๓. ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา แสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์พัฒนางานอยู่เสมอ กิจกรรมคือ บันทึกการยืมหนังสือห้องสมุด สถิติการเข้าใช้ห้องสมุด คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้าของนักเรียน ผลงานนักเรียนกลุ่มสาระต่างๆ

๑๔. รู้เท่าทันแก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานได้ด้วยสติปัญญา กิจกรรมคือ บทความแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในโอกาสต่างๆ แฟ้มสะสมงานของนักเรียน ผลงานนักเรียนที่เกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์

๔. ด้านผลกระทบ (Impact)

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนสระยาไสมวิทยา โดยสามารถเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตตามแนวทาง

โรงเรียนวิถิพุทธ ขับเคลื่อนให้เกิดบรร คือ บ้าน วัด โรงเรียนที่ประสานเชื่อมโยงอย่างมีคุณภาพโดยเกิดผลสำเร็จดังนี้

๑. บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น
๒. ชุมชนมีผู้ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น
๓. วัดได้ศาสนาทายาทและกำลังช่วยงานส่งเสริมพระพุทธศาสนามากขึ้น
๔. โรงเรียนได้รับความไว้วางใจเชื่อมั่นศรัทธาและได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (บ้าน วัด โรงเรียน)

จากการศึกษาข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตัวอย่างในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จากแหล่งข้อมูลดังนี้ โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า ๒๕๕๗, www.dsr.ac.th, โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม ๒๕๕๙, www.chainatpit.ac.th, โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ๒๕๕๘, www.srayaisomwittaya.ac.th สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ ๒.๔๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๔๑ การวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตัวอย่างในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ข้อมูลโรงเรียนฯ	โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า	โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม	โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา
หลักการบริหารจัดการ	ยึดหลักการบริหารตามกระบวนการ PDCA	การบริหารงานคุณภาพ (PDCA)	-
วิสัยทัศน์	เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากลดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและรักสถาบัน	จัดการศึกษาให้ได้ระดับมาตรฐานสากล สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม	พัฒนาความรู้สู่มาตรฐานสากล ฝึกฝนคุณธรรมตามแนวทางวิถิพุทธ
พันธกิจ	๑. ส่งเสริมสุขภาพกายจิตที่ดี ๒. ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น ๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการ ๔. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	๑. บริหารการจัดการศึกษา ๒. พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ๓. สอดแทรกคุณธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๔. ส่งเสริมการดูแล	พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้มีคุณธรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธ จัดสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลโรงเรียนฯ	โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า	โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม	โรงเรียนสระยายโสมวิทยา
	๕. มีการจัดกิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการ ๖. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาและการใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	สุขภาพกายจิตที่ดี ๕. นำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ ๖. จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ๗. ให้ชุมชนมีส่วนร่วม	จัดหาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถตามศักยภาพของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสากลสู่ความเป็นเลิศ
โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน	๑. มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ๒. มีแหล่งสนับสนุนทั้งบุคลากรและงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ๓. ห้องเรียนไม่เพียงพอ ๔. ชุมชนใกล้เคียงทำให้เสี่ยงในด้านสิ่งแวดล้อม	๑. มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ๒. มีสมรรถนะด้านการจัดทำงบประมาณ ๓. มีสมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร ๔. มีสมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศการศึกษา	-
วัตถุประสงค์กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๑. เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ๒. เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข	๑. เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้สู่การเจริญปัญญา ๒. เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ๓. เพื่อให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ๔. เพื่อให้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	๑. เพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องรู้ เข้าใจ และใช้ชีวิตสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม
การบริหารการจัดกิจกรรมส่งเสริม	๑. ประชุมวางแผน ๒. ขออนุมัติ	๑. ประชุมเตรียมการ ๒. มอบหมายงาน	การนิเทศ ติดตาม กำกับ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลโรงเรียนฯ	โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า	โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม	โรงเรียนสระยายโสมวิทยา
คุณธรรมจริยธรรม	๓. ดำเนินการ ๔. แบ่งหน้าที่ ๕. สรุปรงาน	๓.ดำเนินการ ๔.สรุปรายงานผล	
กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๑. กิจกรรมค่ายคุณธรรม ๒. กิจกรรมแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ๓. กิจกรรมเทศน์มหาชาติ ๔. กิจกรรมจิตอาสา ๕. กิจกรรมเชิดชูเกียรตินักเรียน ๖. กิจกรรมลูกเสือ ๗. กิจกรรมทัศนศึกษา ๘. โครงการห้องเรียนพอเพียง ๙. ค่ายผู้นำเยาวชนพอเพียง ๑๐. กิจกรรมอบรมผู้นำคณะกรรมการนักเรียน ๑๑. กิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ๑๒. กิจกรรมปลูกป่าชายเลน ๑๔. กิจกรรมวันลอยกระทง ๑๕. กิจกรรมวันภาษาไทย ๑๖. กิจกรรมไหว้ครู	๑. จัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๒. นิมนต์พระภิกษุแสดงธรรมเทศนา ๓. กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ๔. การฟังธรรมะ ๕. พิธีเวียนเทียนรอบองค์พระประธาน ๖. สวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติสมาธิหน้าลาน ๗. กิจกรรมมอบเกียรติบัตรนักเรียนแกนนำสวดมนต์ไหว้พระ ๘. โครงการพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ๙. กิจกรรมวัดในโรงเรียน ๑๐. สอบธรรมศึกษา ๑๑. นั่งสมาธิก่อนเรียน	๑. ขวนกันเข้าวัด ๒. ปฏิบัติธรรม ๓. ครุฑีกล้วยบ้าน ๔. จิตอาสา ๕. สวดมนต์และอบรมคุณธรรม ๖. ระบบดูแลนักเรียน ๗. ธรรมศึกษา ๘. จัดทำแผนกลยุทธ์ ๙. พัฒนาหลักสูตร ๑๐. เปิดบ้าน ๑๑. กิจกรรมบวร ๑๒. พัฒนาสถานที่ ๑๓. เขตพื้นที่รับผิดชอบ ๑๔. ต้นไม้พุดได้และระเบียบธรรม ๑๕.โรงเรียนสีขาว ๑๖. ห้องสมุดมีชีวิต ๑๗. การจัดป้ายนิเทศ ๑๘. ตลาดนัดธุรกิจ ๑๙.เปิดบ้านวิชาการ ๒๐.ค่ายวิชาการและค่ายคุณธรรม ๒๑. กิจกรรมวิจัย ๒๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๓. กิจกรรมคนดี ๒๔. บันทึกความดี ๒๕. เยี่ยมบ้าน

ข้อมูลโรงเรียนฯ	โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า	โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม	โรงเรียนสระยาโยธินวิทยา
			๒๖. กิจกรรมสวดมนต์ ๒๗. วันแห่งความสำเร็จ ๒๘. ออมวันละบาท ๒๙. บรรพชาสามเณร
ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	๑. นักเรียนร่วมกิจกรรม ๒. นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี	๑. จัดทำป้ายนิเทศ ๒. นิมนต์พระ ๓. กิจกรรมวันสำคัญ ๔. กิจกรรมในตอนเช้า ๕. ม.๓ ได้ฝึกการเรียนรู้ ๖. ม. ๑ และ ๔ สอบ ธรรมศึกษา	ตัวบ่งชี้ตามแนวทาง โรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานจำนวน ๑๔ ตัวบ่งชี้

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาผู้ทำการศึกษาวิจัยน้อย ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค้นคว้าการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประกอบด้วย เพื่อให้ทราบสภาพการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับสถานศึกษา โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

พระสงฆ์ กิตติสทโร ได้ทำการศึกษา^{๒๖๔} เรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนตามทัศนะ

^{๒๖๔} พระสงฆ์ กิตติสทโร, การจัดการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๓).

ของผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ และเพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ จำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ จำนวน ๒๓๘ โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูจำนวน ๕๒๒ คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมี ๓ ลักษณะ คือ แบบสำรวจรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่าและคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ผลการศึกษาพบว่า

๑. ผู้บริหารและครูมีทัศนะต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการวางแผน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและด้านการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

๒. ผู้บริหารและครูมีทัศนะต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเปรียบเทียบโดยจำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๓. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของทัศนะของผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพบว่า

๓.๑ ด้านการวางแผน ควรจัดแผนการอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง จัดทำแผนเพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการวางแผนระยะยาว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจนเพื่อนำสู่การปฏิบัติ บ้านวัดโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและผู้บริหารก่อนเปิดการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมและในการดำเนินการและจัดให้มีครูรับผิดชอบโครงการ

๓.๒ ด้านการจัดการเรียนรู้ จัดการอบรมการจัดทำแผนการเรียนรู้อบรมการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนควรปฏิบัติกิจกรรมอย่างแท้จริง ได้แก่ การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำโดยสม่ำเสมอ จัดโครงการนิมนต์พระสงฆ์เข้าอบรมและสอนคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมและบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ

๓.๓ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน จัดป้ายนิเทศที่สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียนการสอนอย่าง

ใกล้ชิด เป็นระบบ นิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างสืบเนื่อง และจัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่คณะครูในโรงเรียน

๓.๔ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมจัดสภาพห้องเรียนที่เป็นส่วนรวมการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา ได้แก่ มีพระพุทธรูป ภาพพุทธประวัติ จัดบรรยากาศการเรียนที่โรงเรียนสงบ น่าเข้าเรียน มีการสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้ายแหล่งความรู้แสดงประวัติและผลงานของบุคคลต่างๆที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม จัดให้ส่วนธรรมะในโรงเรียน

พระวีระ ศรีพรม ได้ทำการศึกษา^{๒๖๕} เรื่องปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓ และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓ ประชากรในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓ ผู้ศึกษาใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางจี้ชีและมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย ได้ผู้บริหารและครูรวม ๓๔๐ คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบบันทึกการระดมสมอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

๑. ปัญหาด้านการบริหารและการนิเทศ พบว่า มีแผนหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

๒. ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า มีการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

๓. ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้ในสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมาก

๔. ปัญหาด้านการจัดกิจกรรม พบว่า จัดให้มีกิจกรรมเคารพธงชาติ สวดมนต์ และกล่าวคำปฏิญาณเป็นประจำมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

๕. ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล พบว่า กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นอย่างชัดเจนมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

^{๒๖๕} พระวีระ ศรีพรม, ปัญหาทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓, ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗).

แนวทางการจัดกิจกรรมทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขตสาม ได้แก่

๑. ด้านการบริหารและการนิเทศโรงเรียนควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และวางแผนทางการดำเนินงานและการตรวจสอบร่วมกัน

๒. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ให้เพิ่มป้ายนิเทศ นำคำสุภาพ คำพังเพย พุทธสุภาษิต และคำขวัญที่บ่งบอกถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมที่สั่งมาติดให้นักเรียนได้เห็นและอ่าน มีการยกย่องนักเรียนที่ทำความดี โดยการมอบเกียรติบัตรและรางวัล ให้ผู้บริหารและครูเข้าหาชาวบ้านและทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

๓. ด้านการจัดการเรียนรู้ ให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือพันธกิจของโรงเรียนและต้องฝึกฝนระเบียบวินัยคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนความรู้ทางวิชาการ

๔. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมวันแม่ การเข้าค่ายพุทธบุตร การฝึกมารยาทไทย ฟังเทศน์ ทำบุญตักบาตร นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงปาฐกถาธรรมที่โรงเรียนในวันธรรมสวนะหรือวันสำคัญทางศาสนา

๕. ด้านการจัดและประเมินผลต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งและครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ได้ทำการศึกษา^{๒๖๖} เรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน และประการที่สาม ศึกษาปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน ๒๔๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

^{๒๖๖} พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร), การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์, พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ๒๕๕๕).

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญูทเวที และด้านระเบียบวินัย ตามลำดับ

๒. การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการมีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการประกาศเมื่อนักเรียนประพฤติดีมีความซื่อสัตย์สุจริตมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านความประหยัด พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการวางแผนการใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านความกตัญญูทเวที พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดป้ายนิเทศแสดงความเคารพต่อผู้มีอุปการคุณสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านระเบียบวินัย พบว่า การสร้างกฎระเบียบวินัยด้วยตนเองที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

๓. ปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม คือโรงเรียนควร มีการกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน ใน ด้านระเบียบวินัย ควรจัดนิทรรศการในด้านวินัยให้มากขึ้น และต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในด้านการมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนเอง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ควรปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและ จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ตามความเหมาะสม ด้านความกตัญญู ควรปลูกฝังให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความกตัญญูทเวที ซึ่งสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ด้านความประหยัด ควรปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยและควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการออม และประโยชน์ของการออม ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ควรเสริมสร้างวินัยในด้านจิตอาสาในนักเรียนให้มากขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมอื่น ๆ

ศศิวิมล รังคะภูติได้ทำการศึกษา^{๒๖๗} เรื่องสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ ของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน ๑๓ คน และครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จำนวน ๑๘๒ คน รวม ๑๙๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามสำหรับครูที่มีหน้าที่จัดกิจกรรม ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ได้รับ

^{๒๖๗} ศศิวิมล รังคะภูติ, สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ๒๕๕๒).

คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจะดำเนินการวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้แนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ปรับปรุงแก้ไข ๒๕๔๕) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๔ ด้านลักษณะการจัดกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ด้านการประเมินผลกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่มีการประเมินผล ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา ในด้านปัญหาการจัดกิจกรรม พบว่า ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ครูขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้ นักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมในปีที่ผ่านมาขาดความชัดเจน และครูมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการดำเนินกิจกรรมไม่เพียงพอ

ประหยัด กันแก้ว ได้ทำการศึกษา^{๒๖๘} เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดอรุณคามวารี อำเภอกะเนยชา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดอรุณคามวารี อำเภอกะเนยชา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้กิจกรรมชั้นนำ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตนเองได้ใน ๔ ด้านคือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และความประหยัด โดยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรม การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการ ๒ วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) มีจำนวน ๔ คน ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า จำนวน ๑ คน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) จำนวน ๔๘ คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ของโรงเรียนวัดอรุณคามวารี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรมและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่าการฝึกอบรม ดำเนินการ ๓ กิจกรรม คือ ๑) กิจกรรมเข้าค่ายฝึกอบรมพัฒนาจิต เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในการรู้จักสมาทานศีล การปฏิบัติสมาธิ การนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนเกิดศรัทธามุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง ๒) กิจกรรมนำ

^{๒๖๘} ประหยัด กันแก้ว , การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดอรุณคามวารี อำเภอกะเนยชา จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ปริญญาโทครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๓).

นักเรียนไปวันธรรมสวนะ เพื่อให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนเมื่อไปอยู่ในสถานที่อันควร ๓) กิจกรรมฝึกอบรมวันศุกร์สุดสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่พึงประสงค์ในด้านเป็นคนดี ความมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ พบว่า กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจ มีคุณธรรม จริยธรรมในด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ และความประหยัด และตั้งใจ ในการปฏิบัติตามคำแนะนำของวิทยากร และร่วมกิจกรรมตลอดการอบรม การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินการ ๓ กิจกรรม คือ ๑) กิจกรรมการสอนสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่างๆ หรือสอนสอดแทรกในการนำเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมหรือเนื้อหา ๒) กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง เช่น การอบรมหน้าเสาธง และ ๓) กิจกรรมการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนหรือร่วมกับชุมชน พบว่า กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจและมีคุณธรรม จริยธรรมในด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความประหยัดให้แก่ตนเอง ทำให้นักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรมตามวัตถุประสงค์ ผลการพัฒนาจากการใช้กลยุทธ์การฝึกอบรม การส่งเสริมการพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ในวงรอบที่ ๑ และกลยุทธ์การส่งเสริมในวงรอบที่ ๒ โดยการส่งเสริมให้คำแนะนำแก้ไขการอบรมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาตนเอง ให้มีคุณธรรม จริยธรรมในด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ และความประหยัด ส่งผลให้การดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ละเอียด ศรีโสภะ ได้ทำการศึกษา^{๒๖๙} เรื่องการประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำข่า อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาหลักเบญจศีลเบญจธรรมในพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนหลักเบญจศีลเบญจธรรมของโรงเรียน เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน ๓ คน นักเรียน ๑๘ คน ผู้ปกครอง ๒๕ คน กรรมการสถานศึกษา ๔ คน พระสงฆ์ ๑ รูป ผู้บริหารสถานศึกษา ๑ คน การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์ในการลงภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

๑. เบญจศีลเบญจธรรมเป็นธรรมคู่กัน ส่งเสริมเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือเมื่อมีศีลแล้วต้องมีธรรม เบญจศีลเป็นหลักธรรมที่ควรดเว้น เบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ เบญจศีล

^{๒๖๙} ละเอียด ศรีโสภะ, การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำข่า อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ปริญญานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เบญจธรรมเป็นหลักธรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และส่งผลที่ดีต่อสังคม

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนบ้านคำข่า ๑) ผู้บริหารและครูได้ให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการเข้ารับการอบรมพัฒนานำความรู้ความสามารถมาประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับการเรียนการสอนกิจกรรมตามโครงการต่างๆ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ๓) สนับสนุนส่งเสริมชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน ร่วมเป็นวิทยากรในการอบรมนักเรียน ๔) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมพานักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ และศาสนสถานที่สำคัญในชุมชน การศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมในทางพระพุทธศาสนา ๕) ด้านนักเรียนมีการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียนด้วยความโปร่งใส บริสุทธิเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเพื่อเป็นคณะกรรมการนักเรียนและได้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนทุกกิจกรรม

๓. การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำข่า โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมบูรณาการกับทุกสาระการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดี ชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ฐัญญูปาป คุณโทษ ขั่วดี ความมีเมตตา กรุณา ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีความรู้ความเข้าใจข้อควรละเว้นคือเบญจศีลและข้อควรปฏิบัติคือเบญจธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ นักเรียนมีความเมตตา ช่วยเหลือครอบครัว เพื่อนและสัตว์เมื่อมีโอกาส ด้วยการช่วยผู้ปกครองหาอาหารและให้อาหารสัตว์เลี้ยง มีจิตสำนึกไม่ทำร้ายตนเอง ผู้อื่น และสัตว์อื่น ๒) อทินทานา เวรมณี คือ นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียน ไม่ลอกการบ้านเพื่อ ส่งการบ้านทันเวลา เก็บสิ่งของที่มีค่าได้ไม่ว่าในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็จะนำมาส่งครูหรือชุมชนเพื่อหาเจ้าของทรัพย์สิน มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง รู้จักเก็บออม และหารายได้ระหว่างเรียน ๓) กาเมสุมิฉฉารา เวรมณี คือ นักเรียนเคารพและให้เกียรติครอบครัว ครู เพื่อน ไม่ล้อเลียนเพื่อนต่างเพศหรือเพศเดียวกัน เมื่อมีปัญหาอุปสรรคก็จะร่วมกันแก้ไข หากไม่สามารถแก้ไขได้ก็ขอคำปรึกษาจากครู ผู้ปกครอง หรือชุมชนซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดีเสมอ ข้อปฏิบัติของนักเรียนคือ มีความสำรวมกาย วาจา และใจ ๔) มุสาวาทาเวรมณี คือ งดเว้นจากการพูดไม่จริง นักเรียนมีข้อตกลงในโรงเรียนว่าต้องพูดจาสุภาพไพเราะ ไม่ทะเลาะกัน ไม่ส่งเสียงรบกวนในโรงเรียน ๕) สุราเมรัยมัชฌมาทฎฐานา เวรมณี คือ งดเว้นจากการเสพของมึนเมาทุกชนิด นักเรียนทราบโทษของการเสพสิ่งเสพติด มีการร่วม

รณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม ข้อปฏิบัติได้คือ เลือกรับประทานสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ฟุ่มเฟือยและดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท

ด้านปัญหาและอุปสรรคบางอย่างในโรงเรียน เช่น นักเรียนที่มาจากครอบครัวแตกแยก ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เด็กติดเป็นทาสของสื่อสมัยใหม่หรือเสพติดไม่เป็น มีอบายมุขอยู่ในชุมชน ได้แก้ด้วยการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม การเข้าค่ายคุณธรรมภาคฤดูร้อน ให้ความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งผู้ใกล้ชิดให้ความเป็นกัลยาณมิตร การหมั่นให้ความรู้ความเข้าใจหลักเบญจศีลเบญจธรรมจะช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมประสบผลสำเร็จได้จากความร่วมมือของชุมชนที่ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนส่งเสริม

สถิติ อริวรรณ ได้ทำการศึกษา^{๒๗๐} เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ทั้ง ๒๑ โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๗๘ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียน ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ จำนวน ๒๕๕ คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียน ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและ สอนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๐

๑. ด้านการสร้างเสริมความเชื่อมั่นและการคาดหวังเชิงบวกในการเรียนแก่เด็ก การให้เด็กเริ่มเรียนในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้แล้วจึงค่อยๆ เลื่อนไปเรียนในสิ่งที่ยากมากขึ้นตามลำดับ การกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้แจ่มชัดและแน่ใจว่าสามารถสอนให้เด็กเกิดการ

^{๒๗๐} สถิติ อริวรรณ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต ๓, การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๒).

เรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้ การเน้นการเปรียบเทียบกับตนเองมากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น การให้เด็กทราบว่าความสามารถในการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อยู่ในระดับมาก

๒. ด้านการให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน การที่ครูเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก การสอนเนื้อหาที่แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย การเน้นให้เด็กเห็นว่าเนื้อหาที่เรียน ในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตในอนาคต อยู่ในระดับมาก

๓. ด้านการช่วยให้เด็กเกิดความมุ่งมั่นและใส่ใจสิ่งที่เรียน การเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการตอบสนองให้มาก การหลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญของคะแนนไม่เน้นการแข่งขัน งานที่ยากๆ ครูควรใช้เวลาในการทำงานเพิ่มขึ้นมากกว่าใช้วิธีลดความยากของงานให้ง่ายลง

๔. ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ตอบแบบสอบถามพบว่า ความถี่มากที่สุด คือ สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม ในการให้บริการผู้เข้าร่วมกิจกรรม รองลงมา คือ อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ และความถี่น้อยที่สุด คือ ควรมีการแบ่งกลุ่มให้ได้พบเพื่อนใหม่ เกมไม่เร้าใจ ผู้เข้าอบรมร่วมโดยไม่เต็มใจ ควรเปลี่ยนสถานที่จัด กิจกรรม จัดกิจกรรมให้หลากหลาย และเกรงใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Myburgh และ Poggenpoel ได้ทำการศึกษา^{๒๗๑} ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ก่อนที่จะพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน ควรจะพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญก่อน โดยต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย ไม่รอจนกระทั่งถึงวัยรุ่น ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและเสนอแนวคิดในการพัฒนา อีกทั้งยังควรคำนึงถึงศักยภาพส่วนบุคคลของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ร่วมพัฒนาด้วย

Lake ได้ทำการศึกษา^{๒๗๒} เกี่ยวกับการสอนคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กในระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนควรใช้วิธีการที่หลากหลาย ควรผสมผสานศิลปะด้านภาษากับการสอนคุณธรรมและจริยธรรม โดยการเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ทั้งนิทาน สุภาษิต เหตุการณ์ใน

^{๒๗๑} Myburgh, C.P.H. Niehuas, L. and Poggenpoel, Marie. Showing the work Ethics of South African Black Adolescents is Determine by Parent Involvement, Their Time Concept and Efficacy Education. Education. FindArticles.com. 30 April, 2016. <http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3673/is_3_122/ai_n28923154/>

^{๒๗๒} Lake, Vickie E. "Linking Literacy and Moral Education in the Primary Classroom," The Reading Teacher. 55(2) : 125-129 ; October, 2001.

ชีวิตประจำวันกับการสอนคุณธรรมและจริยธรรม เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้เล่าเรื่องราวต่างๆ พร้อมทั้งแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ หรือจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน กับคุณธรรมและจริยธรรม โดยครูและเด็กอาจจะเป็นผู้นำเสนอเรื่องราวต่างๆ แต่ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ในการประพฤติปฏิบัติตนและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้น ตลอดทั้งให้การเสริมแรงแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์

Simon^{๒๗๓} ได้ทำการศึกษา^{๒๗๓} เกี่ยวกับมุมมองในการสอนคุณธรรมและจริยธรรมในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมในชั้นเรียน ๑. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีการประพฤติปฏิบัติกันอย่างไร มีคุณค่า มีความหมายและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ๒. ควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้อภิปราย แสดงความคิดเห็นและซักถาม ตลอดทั้งเสนอแนะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมสำคัญที่เป็นพื้นฐานที่ควรจะได้ประพฤติปฏิบัติ และเห็นคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรมนั้นๆ ๓. จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ และมีประสบการณ์ต่างๆ ตลอดทั้งควรให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา ๔. ผสมผสานวิธีในการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียนกับสื่อต่างๆ ทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ ไป ตลอดทั้งเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนอย่างมีคุณค่าและความหมาย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากผู้วิจัยดังต่อไปนี้ พระสรวง กิตติสทโช ๒๕๕๓, พระวีระ ศรีพรม ๒๕๕๗, พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ๒๕๕๕ ,ศศิวิมล รังคะภูติ ๒๕๕๒, ประหยัด กันแก้ว ๒๕๕๓, ละเอียต ศรีโสภา ๒๕๕๖ และสถิตย์ อริวรรรณา ๒๕๕๒ สามารถนำมาวิเคราะห์สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาได้ดังตารางที่ ๒.๔๒ ดังนี้

^{๒๗๓} Katherine, G. Simom. "Moral Questions in the Classroom : How to Get Kids to Think Deeply About Real Life and their Schoolwork," Teacher College Record. 104(5) : 934-937 ; 2002.

ตารางที่ ๒.๔๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา

รงานวิจัยฯ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
ผู้วิจัย	พระสวงศ์ กิตติสทุโธ	พระวีระ ศรีพรม	พระครูประทีป ธรรมนาถ	ศศิวิมล รังคะภูติ	ประหยัด กันแก้ว	ละเอียต ศรีโสภา	สถิตย์ อริวรรณ
หัวข้อวิจัย	การจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับ นักเรียนตามทัศนะ ของผู้บริหาร โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์เขต ๓	ปัญหาและแนว ทางการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต ๓	การจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของ นักเรียน โรงเรียน คลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัด สมุทรปราการ	สภาพและปัญหา การจัดกิจกรรม พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ โรงเรียนขยาย โอกาส อำเภอบาง ช่อง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต ๔	การพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนวัดอรุณ คามวารี อำเภอ เคียนซา จังหวัดสุ ราษฎร์ธานี	การประยุกต์หลัก เบญจศีลเบญจ ธรรมเพื่อส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนบ้านคำข่า อำเภอดงเจริญ พืชมล จังหวัด อุบลราชธานี	ปัจจัยที่ส่งผล ต่อแรงจูงใจใน การเข้าร่วม กิจกรรม พัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปี ที่ ๓ โรงเรียน ในอำเภอฟาง สังกัด สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา

งานวิจัยฯ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
							เชียงใหม่ เขต ๓
วัตถุประสงค์	เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม และเพื่อเปรียบเทียบทัศนะที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน	เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรม เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรม และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม	เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน	เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	เพื่อศึกษาหลักเบญจศีลเบญจธรรม เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนและการประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ประชากร	ผู้บริหารและครูเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ จำนวน ๒๓๘ โรงเรียน	ผู้บริหารและครูเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต ๓	นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ ทั้งหมด	ผู้บริหาร จำนวน ๑๓ คน และครู จำนวน ๑๘๒ คน รวม ๑๙๕ คน	นักเรียนโรงเรียนวัดอรุณคามวาริ	ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้บริหาร	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนในอำเภอฝาง

งานวิจัยฯ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูจำนวน ๕๒๒ คน	ผู้บริหารและครูรวม ๓๔๐ คน	นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๒๔๘ คน	ผู้บริหาร จำนวน ๑๓ คน และครูจำนวน ๑๘๒ คน รวม ๑๙๕ คน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน ๔๘ คน	ครูผู้สอน ๓ คน นักเรียน ๑๘ คน ผู้ปกครอง ๒๕ คน กรรมการสถานศึกษา ๔ คน พระสงฆ์ ๑ รูป ผู้บริหารสถานศึกษา ๑	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒๕๕ คน
ระเบียบวิธีวิจัย	การวิจัยเชิงปริมาณ	ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี	วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ	ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี	การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ	วิธีวิจัยเชิงปริมาณ
เครื่องมือ	แบบสอบถาม	แบบสอบถามและแบบบันทึกการระดมสมอง	แบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม	การศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์	แบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ	ร้อยละ ความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ	ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบน	วิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่	วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา	วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์	วิเคราะห์หาค่าความถี่ค่าร้อยละ หา

งานวิจัยฯ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
	ทดสอบสมมติฐาน ใช้ t-test (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ ความแปรปรวน ทางเดียว	วิเคราะห์เนื้อหา	มาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA	ค่าเฉลี่ย และค่า ร้อยละ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน			ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ผลการวิจัย	ผู้บริหารและครูให้ ความสำคัญด้าน การนิเทศการเรียน การสอน ด้านการ วางแผน ด้านการ จัดสภาพแวดล้อม และด้านการ จัดการเรียนรู้ ตามลำดับ และเมื่อ เปรียบเทียบพบว่า	ด้านการบริหาร ควรมีแผน ด้าน สภาพแวดล้อม ให้ เพิ่มป้ายนิเทศ ด้านการจัดการ เรียนรู้ ให้ครู จัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ และ ต้องวัดและ	การปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อ ส่วนรวมเป็น กิจกรรมที่พัฒนา คุณธรรมจริยธรรม มากที่สุด รองลงมา เป็นด้านความ ซื่อสัตย์สุจริต ด้าน ความประหยัด ด้านความกตัญญู	โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้แนวคิดจาก พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ปรับปรุง แก้ไข ๒๕๔๕) ส่วน ใหญ่ใช้กิจกรรมที่ สอดคล้องกับ ประเพณี วัฒนธรรม มีการ	การฝึกอบรม ดำเนินการ ๓ กิจกรรม คือ ๑) กิจกรรมเข้า ค่ายฝึกอบรม พัฒนาจิต ๒) กิจกรรมนำ นักเรียนไปวันธรรม สวนะ ๓) กิจกรรม	การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ผู้บริหารและครูได้ ให้ความสำคัญ เป็นแบบอย่างที่ดี สนับสนุนส่งเสริม ชุมชนมีส่วนร่วม วางแผน กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้	ปัจจัยที่ส่งผล ต่อแรงจูงใจใน การเข้าร่วม กิจกรรม ได้แก่ ด้านการสร้าง เสริมความ เชื่อมั่นและ การคาดหวัง เชิงบวก ด้าน การให้เด็กเห็น

งานวิจัยฯ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
	มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน	ประเมินผลตาม มาตรฐานและ ตัวชี้วัด	กตเวที และด้าน ระเบียบวินัย ตามลำดับ	ประเมินผล ปัญหา มากที่สุด คือ ครู ขาดการมีส่วนร่วม	ฝึกอบรมวันศุกร์สุด สัปดาห์	กิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม บูรณาการกับทุก สาระการเรียนรู้	คุณค่าของสิ่งที่ เรียน ด้าน การช่วยให้เด็ก เกิดความ มุ่งมั่นและใส่ใจ สิ่งที่เรียน ด้าน ปัญหา อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะ

หมายเหตุ

๑ = พระสงฆ์ กิตติสทุโร ๒๕๕๓

๒ = พระวิระ ศรีพรม ๒๕๕๗

๓ = พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินธโร) ๒๕๕๕

๔ = ศศิวิมล รังคะภูติ ๒๕๕๒

๕ = ประหยัด กันแก้ว ๒๕๕๓

๖ = ละเอียด ศรีโสภา ๒๕๕๖

๗ = สถิตย์ อริวรรณ ๒๕๕๒

จากตาราง ผู้วิจัยสามารถสรุปสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาได้ว่า

๑. ปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่

๑. ขาดการวางแผนหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
๒. ขาดการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน
๓. ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ
๔. ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้
๕. ครูขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
๖. ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม
๗. นักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
๘. การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมในปีที่ผ่านมาขาดความชัดเจน
๙. ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
๑๐. สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม
๑๑. อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ

๒. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑. ด้านการวางแผน ควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วน จัดทำแผนเพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการวางแผนระยะยาว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจน บ้านวัดโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผน และจัดให้มีครูรับผิดชอบโครงการ

๒. ด้านการจัดการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่างๆ ให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือพันธกิจของโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กและประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ด้วยเนื้อหาที่แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวัน

สำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำโดยสม่ำเสมอ กิจกรรมวันแม่ การอบรมหน้าเสาธง การฝึกมารยาทไทย ฟังเทศน์ ทำบุญตักบาตร นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงปาฐกถาธรรมที่โรงเรียนในวันธรรมสวนะหรือวันสำคัญทางศาสนา จัดโครงการนิมนต์พระสงฆ์เข้าอบรมและสอนคุณธรรมจริยธรรมประจำโรงเรียน กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม การเข้าค่ายพุทธบุตร การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน และน่านักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ให้เด็กเริ่มเรียนรู้ในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้แล้วจึงค่อยๆ เลื่อนไปเรียนในสิ่งที่ยากมากขึ้นตามลำดับ การกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้แจ่มชัดและแน่ใจว่าสามารถสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้ การเน้นการเปรียบเทียบกับตนเองมากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น การเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการตอบสนองให้มาก การหลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญของคะแนน ไม่เน้นการแข่งขัน และการปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. ด้านการนิเทศการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีสื่อที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน จัดป้ายนิเทศที่สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ นิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างสืบเนื่อง และจัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่คณะครูในโรงเรียน

๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม จัดสภาพห้องเรียนที่เป็นส่วนรวมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ได้แก่ มีพระพุทธรูป ภาพพุทธประวัติ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่โรงเรียนสงบ น่าเข้าเรียน มีการสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน จัดป้ายนิเทศ นำคำสุภาษิต คำพังเพย พุทธสุภาษิต และคำขวัญที่บ่งบอกถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งามมาติดให้นักเรียนได้เห็นและอ่านป้ายแหล่งความรู้แสดงประวัติและผลงานของบุคคลต่างๆที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม จัดให้ส่วนธรรมะในโรงเรียน และมีการยกย่องนักเรียนที่ทำความดี โดยการมอบเกียรติบัตรและรางวัล

๕. ด้านการจัดและประเมินผลต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งและครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา

๓. การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี คือ จงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ นักเรียนมีความเมตตา ช่วยเหลือ ครอบครัวยุติเพื่อนและสัตว์เมื่อมีโอกาส ด้วยการช่วยผู้ปกครองหาอาหารและให้อาหารสัตว์เลี้ยง มีจิตสำนึกไม่ทำร้ายตนเอง ผู้อื่น และสัตว์อื่น

๒. อทินทานา เวรมณี คือ นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียน ไม่ลอกการบ้านเพื่อ ส่ง การบ้านทันเวลา เก็บสิ่งของที่มียกได้ไม่ว่าในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็จะนำมาส่งครูหรือชุมชนเพื่อ หาเจ้าของทรัพย์สิน มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง รู้จักเก็บออม และหารายได้ระหว่างเรียน

๓. กาเมสุมิฉฉาจา เวรมณี คือ นักเรียนเคารพและให้เกียรติครอบครัว ครู เพื่อน ไม่ล้อเลียนเพื่อนต่างเพศหรือเพศเดียวกัน เมื่อมีปัญหาอุปสรรคก็จะร่วมกันแก้ไข หากไม่สามารถแก้ไข ได้ก็ขอคำปรึกษาจากครู ผู้ปกครอง หรือชุมชนซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดีเสมอ ข้อปฏิบัติของ นักเรียนคือ มีความสามัคคี วาจา และใจ

๔. มุสาวาทา เวรมณี คือ จงดเว้นจากการพูดไม่จริง นักเรียนมีข้อตกลงในโรงเรียนว่า ต้องพูดจาสุภาพไพเราะ ไม่ทะเลาะกัน ไม่ส่งเสียงรบกวนในโรงเรียน

๕. สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี คือ จงดเว้นจากการเสพของมีนเมาทุกชนิด นักเรียนทราบโทษของการเสพสิ่งเสพติด มีการร่วมรณรงค์ด้านสิ่งเสพติด ข้อปฏิบัติได้คือ เลือก บริโภคสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ฟุ่มเฟือยและดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท

๒.๗ สรุปผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่างๆผ่านตำรา บทความ สื่อออนไลน์ เอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบ (Model)

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

จากการศึกษาความหมายของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ บุญชม ศรีสะอาด ๒๕๔๗, Keeve, Bardo & Hardman, Good, Tosi and Stephen, ทิศนา ขัมมณี ๒๕๕๑, ขวัญ นภา สุขคร ๒๕๕๔, ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพจน์ ๒๕๔๐, สุบรรณ พันธ์วิลาส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ ๒๕๕๒ และ อุทุมพร จามรมาน ๒๕๔๑ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของรูปแบบได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในลักษณะของข้อความหรือ สัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของหลักการหรือแนวคิดในการบริหารการจัดการกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรม

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ ทิศนา ขัมมณี ๒๕๔๘, คีฟส์ (Keeves), ฮูเซนและโพสเทอร์นไวท์ (Husen, I., & Postlethwaite), สไตเนอร์ (Steiner) และ สมิธ และคณะ (Smith and others) ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทของรูปแบบได้ว่า ได้แก่ รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) และรูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) โดยการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้เป็นรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model)

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ

จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ บุญเลี้ยง ทุมทอง ๒๕๕๖, Brown and Moberg, Keeves, Lewin และ Gluck ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ส่วนนำ ตัวแบบ การนำไปใช้ และเงื่อนไข โดยมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยของส่วนนำ ได้แก่ บริบท วัตถุประสงค์ หลักการ องค์ประกอบย่อยของตัวแบบ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม องค์ประกอบย่อยของการนำไปใช้ ได้แก่ การควบคุม การประเมินผล และองค์ประกอบย่อยของเงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ

โดยในส่วนนี้ได้ศึกษา บริบทอันหมายถึงสภาพแวดล้อม เพิ่มเติม ซึ่งจากการศึกษาความหมายของสภาพแวดล้อมจากนักวิชาการดังต่อไปนี้ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ ๒๕๕๔, พิชสิรี ชมภูคำ ๒๕๕๒, ญัฐพันธ์ เขจรนันท์ ๒๕๔๗, ตุลา มหาพสุธานนท์ ๒๕๔๕ และ เนตรพัฒนา ยาวีราข ๒๕๔๘ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสภาพแวดล้อม ได้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อองค์กรและการดำเนินงานขององค์กร โดยสภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและกฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านองค์กร คุณภาพของผลลัพธ์ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการเงิน การบริหารจัดการ การบริหารพัสดุ กระบวนการทำงาน วัฒนธรรม องค์กร ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร และความสามารถในการวิจัยและพัฒนา

๒.๑.๔ ลักษณะที่ดีของรูปแบบ

จากการศึกษาลักษณะที่ดีของรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ KEEVE, ทาคาโอะ มียากาวะ, Husen and Postlethwaite และ อุทุมพร จามรมาน ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะที่ดีของรูปแบบได้ว่า แบบจำลองที่ดีควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร ควร

จะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล สามารถใช้ในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น สามารถตรวจสอบ และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ นอกจากนี้รูปแบบที่ดีจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ สร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ และนำไปสู่ผลเดิมถ้ามีการทดลองซ้ำๆ

๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖, Mescon, Willer, Johnson and Foa และ Joyce and Weil ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบได้ว่า มี ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ขั้นตอนการยกย่องรูปแบบ ขั้นตอนการพัฒนาาร่างรูปแบบโดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทำการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ขั้นตอนการตรวจสอบร่างรูปแบบ

๒.๑.๖ การตรวจสอบร่างรูปแบบ

จากการศึกษาการตรวจสอบรูปแบบ จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ Eisner, Keeves และ อุทัย บุญประเสริฐ ผู้วิจัยสามารถสรุปการตรวจสอบรูปแบบได้ว่า ในการตรวจสอบรูปแบบนั้นใช้วิธีตรวจสอบเชิงปริมาณ โดยอาศัยจากหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นเทคนิคทางสถิติ และผลของการตรวจสอบนำไปสู่การปฏิเสธ หรือยอมรับรูปแบบ รวมไปถึงการนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่หรือการปรับปรุง หรือการพัฒนาารูปแบบเดิมและสร้างเป็นทฤษฎีใหม่ต่อไป

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

จากการศึกษาความหมายของ การบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ แมร์รี พาร์คเกอร์ โพลเลอร์, เฮอร์เบิร์ต ไชมอน, ปีเตอร์ ดรักเกอร์, แฮโรลด์ คูนตซ์, ครอบบินส์และเคาท์เทอร์, สเนล, ครอบบินส์ สตีเฟ่น พี, สมาน รังสิโยภุชฌ์ และสุธี สุทธิสมบุรณ์ ๒๕๒๗, วิโรจน์ สารัตนะ ๒๕๔๒, ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ ๒๕๔๐, เนตรพัฒนา ยาวีราข ๒๕๔๘, ญัญญพันธ์ เขจรนันท์ ๒๕๔๗, ตุลา มหาสุธานนท์ ๒๕๔๕, ธงชัย สันติวงษ์ และ อนิวัช แก้วจำนง ๒๕๕๗ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการบริหารได้ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกับบุคคลากรขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดประสงค์ร่วมกันและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๒.๒ ปัจจัยในการบริหาร

จากการศึกษาปัจจัยในการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ วิภาดา คุปตานนท์ ๒๕๕๑, สมาน รังสิโยภุชฌ์ และสุธี สุทธิสมบุรณ์ ๒๕๒๗, วีระ อำพันสุข ๒๕๒๖, ตุลา มหาสุธานนท์ ๒๕๔๕, สมคิด บางโม ๒๕๕๘ และอนิวัช แก้วจำนง ๒๕๕๗ ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยในการบริหารได้

ว่า ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) ความรู้ด้านการจัดการ (Management) และการติดต่อสื่อสาร (Communication)

๒.๒.๓ กระบวนการบริหาร

จากการศึกษากระบวนการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ เฮนรี ฟาโยล, สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา, ลูเธอร์ กุลิค และลินดัล เออร์วิค , ร็อบบินส์ สตีเฟน พี, แอโรลด์ คูนตซ์, เออร์เนสต์ เดล, เซอร์โตและเซอร์โต, ฌ็องฌ็องท์ เซจรนนท์ ๒๕๔๗ และเนตรพัฒนา ยาวีราข ๒๕๔๘ ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการบริหารได้ว่า ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุมการทำงาน (Controlling) และการประเมินผล (Evaluating)

๒.๒.๔ ทักษะด้านการบริหาร

จากการศึกษาทักษะการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ โรเบิร์ต แอล แคตซ์, เนตรพัฒนา ยาวีราข ๒๕๔๘ และ ฌ็องฌ็องท์ เซจรนนท์ ๒๕๔๗ ผู้วิจัยสามารถสรุปทักษะการบริหารได้ว่า ได้แก่ ทักษะด้านการทำงาน (Technical Skill) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Humanity Skill) และทักษะด้านความคิด (Conceptional Skill)

๒.๒.๕ ระดับขั้นของการบริหาร

จากการศึกษาระดับของการบริหาร จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ ตูลา มหาสุธานนท์ ๒๕๔๕, ร็อบบินส์ สตีเฟน พี และฌ็องฌ็องท์ เซจรนนท์ ๒๕๔๗ ผู้วิจัยสามารถสรุประดับของการบริหารได้ว่า ได้แก่ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง

๒.๓ แนวคิดการจัดกิจกรรม

๒.๓.๑ ความหมายของการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาความหมายของ การจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ประดับ นิลพังงา, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, สุพัชรา ชัมเจริญ, ยุพิน พิพิธกุล, ดารกา วรณวนิช, อาภาณ ใจเที่ยง, ประดับ นิลพังงา, กุลยา ตันติผลาชีวะ, สมบูรณ์ ทับทิมไทย และกู๊ด (Good) ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการจัดกิจกรรม ได้ว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติการณ์เพื่อส่งเสริมเบญจธรรมตามแผนที่ได้เตรียมไว้ เป็นปฏิบัติการทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตามความสมัครใจของผู้เรียน และได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์และอยู่ภายในการควบคุมของสถานศึกษา ไม่มีการให้หน่วยกิต คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา

๒.๓.๒ ประเภทการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาประเภทของการจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อารมณ์ ใจ
เที่ยง ๒๕๕๓, ดารกา วรรณวนิช ๒๕๔๙, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ๒๕๕๕, กรม
วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๓๕ และประดับ นิลพงา ๒๕๒๔ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทของ
การจัดกิจกรรมว่า ได้แก่ กิจกรรมเพื่อปฏิบัติการให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และกิจกรรม
เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการจัด
กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียน

๒.๓.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อารมณ์ ใจ
เที่ยง ๒๕๕๓, ประดับ นิลพงา ๒๕๒๔, กรมวิชาการ ๒๕๔๔, กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๑, กรม
วิชาการ ๒๕๓๕ และเกลเลเฮอ ผู้วิจัยสามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมว่า ได้แก่

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม
กัน

๒. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

๓. เพื่อชักจูงและแนะนำเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๔. เพื่อพัฒนาเด็กให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในด้านศีลธรรมจรรยา มารยาทอันดีงาม

๒.๓.๔ หลักการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาหลักการจัดกิจกรรมที่ดี จากนักวิชาการดังต่อไปนี้
กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑, ดารกา วรรณวนิช
๒๕๔๙, จิตรารัตน์ โพธิ์งามกะ ๒๕๒๓ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ ๒๕๕๑ ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการ
จัดกิจกรรมที่ดีว่า ได้แก่ ตรงกับความต้องการของนักเรียน กำหนดเป้าหมายชัดเจน เทคนิควิธีการ
หลากหลาย มีการวัดและประเมินผล

๒.๓.๕ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม จากนักวิชาการดังต่อไปนี้ อารมณ์ ใจเที่ยง
๒๕๕๓, ประดับ นิลพงา ๒๕๒๔, จิตรารัตน์ โพธิ์งามกะ ๒๕๒๓, วันนอร์ มะทา ๒๕๒๓ และกรม
วิชาการ ๒๕๓๓ ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนของการจัดกิจกรรมได้ว่ามี ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน
ขั้นจัดบุคลากร ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรม ขั้นควบคุม และขั้นประเมินผล

๒.๔ แนวคิดเรื่องเบญจธรรม

๒.๔.๑ ความสัมพันธ์หลักเบญจศีลเบญจธรรม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรม จากแหล่งความรู้และผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้ พระไตรปิฎก, พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี), พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) และสุชีพ ปุญญานุภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรมได้ว่า เบญจศีลและเบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติควบคู่กันไป เพราะทั้งสองอย่างนี้จะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยศีลเป็นการงดเว้นจากความชั่ว ส่วนธรรมเป็นการเพิ่มพูนความดี ทำให้ความดีความงามในตัวมนุษย์เจริญงอกงามยิ่งขึ้น โดยปฏิบัติควบคู่กันดังนี้

๑. เมตตาและกรุณา	คู่กับศีลข้อ ๑
๒. สัมมาอาชีวะ	คู่กับศีลข้อ ๒
๓. กามสังวร	คู่กับศีลข้อ ๓
๔. สัจจะ	คู่กับศีลข้อ ๔
๕. สติสัมปชัญญะ	คู่กับศีลข้อ ๕

๒.๔.๒ ความหมายของเบญจธรรม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรม จากแหล่งความรู้และผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้ พระไตรปิฎก, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร), พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.

ปยุตโต) และ สำนักเรียนวัดประยุรวงศาวาส ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของเบญจธรรม ได้ว่า ธรรมอันงาม ๕ ประการที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติเบญจศีล หรือศีล ๕ ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น อันได้แก่ เมตตาและกรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ

๒.๔.๓ องค์ประกอบของเบญจธรรม

๑. เมตตาและกรุณา

๑.๑ ความหมายของเมตตากรุณา

จากการศึกษาความหมายของเมตตากรุณาจากพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) และพระไตรปิฎก อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๖๔๙/๔๒๘ และ อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๖๕๙/๔๒๙ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของเมตตากรุณาได้ว่า เมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่สงสาร กิริยาที่แสดงออกถึงความเป็นห่วงและช่วยเหลือผู้อื่นหรือสัตว์อื่นให้มีความสุข

๑.๒ องค์ประกอบของการเกิดเมตตากรุณา

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดเมตตากรุณาจากพระไตรปิฎก ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๗๖๑/๑๘๖ ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๖๑/๒๖๙ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/

๙๗/๕๐ ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๒๐๔/๑๔๖ ขุ.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๗๒๗/๓๔๐ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๓๘๗/๒๙๕ ขุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๑๗๐/๒๑๓ อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๒๐๕/๒๘๕ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๙๗/๕๐ ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๖๑/๒๖๙ ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๐๓/๕๙ และ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๑๔๕/๑๑๕ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดเมตตากฎาว่า ได้แก่ ๑. ลำดับแรกให้ตั้งใจฝึกความมีเมตตาและช่วยเหลือผู้ที่เราเคารพ ศรัทธา และแก่กว่าทุกที่ทุกเวลาก่อน จากนั้นจึงฝึกความมีเมตตาและช่วยเหลือกับคนอื่น ๆ ๒. ต้องเป็นผู้ที่ไม่คิดเบียดเบียน มีจิตประกอบด้วยเมตตาด้วยความเอ็นดู ไม่ฆ่า ไม่ใช่ให้ผู้อื่นฆ่าเป็นคนไม่ผูกเวร ไม่ผูกพยาบาท ๓. ต้องปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจ ไม่ใช่ทางใดทางหนึ่ง ๔. ต้องฝึกกาย วาจา ใจ ให้เยือกเย็น ไม่พยาบาทปองร้าย ไม่โกรธ และให้อภัย ๕. ต้องเป็นคนที่มีความอดทน ๖. ทำความรู้สึกรักใคร่ผู้อื่นเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่รักชัง ๗. ฝึกแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วทุกทิศทาง ๘. ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ และไม่ส่งเสริมการฆ่าหรือการเบียดเบียนสัตว์ แม้สัตว์เล็ก เช่น มดและแมลง รวมทั้งหาวิธีป้องกันสาเหตุของการเกิดและการมาของสัตว์นั้น เช่น ในครัว ในบ้าน ๙. ฝึกความเห็นอกเห็นใจและคิดช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

๑.๓ คุณประโยชน์ของเมตตากฎา

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของเมตตากฎาจากพระไตรปิฎก ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๗๖/๒๖ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๒/๑๔๕/๑๑๕ ขุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๑๓/๒๖๑ ส.นิ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๖/๖๖๗/๒๖๗ ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๑๓/๑๔๗ ขุ.ขุ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๕/๒๐๐/๑๗๓ อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๙๒/๑๑๗ ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของเมตตากฎาว่า ได้แก่ ๑. ทำให้เป็นผู้มีหน้าตาผ่องใส บุคลิกยิ้มแย้ม เยือกเย็น น่าเข้าใกล้ ๒. ทำให้ได้รับความปลอดภัย ไม่มีความหวาดระแวง ไม่มีภัยอันตราย ๓. ทำให้ไม่คิดร้ายและทำร้ายใคร ๔. ทำให้ไม่มีเวรกรรมกับใครๆ จะอยู่อย่างสุขสบายในสังคม ๕. กลับก็เป็นสุข ตื่นก็เป็นสุข ไม่ฝันร้าย ๖. เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาย่อมรักษา ๗. ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราไม่กล้าทำลาย ๘. ได้บุญมากกว่าการทำทาน ๙. เมื่อลาโลกไปแล้วจะไปเกิดในสุคติภูมิ

๑.๔ โทษของการขาดเมตตากฎา

จากการศึกษาโทษของการขาดเมตตากฎาจากพระไตรปิฎก ขุ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๑๓/๒๖๑ ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๗/๑๔๕๘/๒๖๙ อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๙๒/๑๑๗ ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๗๖๑/๑๘๖ ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการขาดเมตตากฎาว่า ได้แก่ ๑. ทำให้ไม่มีความสุข ไม่มีความปลอดภัย กังวลว่าผู้ที่ตนเคยเบียดเบียนจะมาแก้แค้น ๒. จะมีศัตรูคอยเบียดเบียน กินนอนก็หวาดสะดุ้ง ๓. ผิพรรณวรรณะไม่ผ่องใส ๔. กลับก็เป็นทุกข์ ตื่นก็เป็นทุกข์ ฝันร้าย ๕. ไม่เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาไม่คุ้มครองรักษา มักจะพบเจออุบัติเหตุภัย ๖. จะมีแต่

ความทุกข์ร้อนทั้งในชาตินี้และชาติหน้า แม้สิ่งสมบุญอื่นไว้มากครั้งลาโลกก็ไปสู่สุคติแค่สวรรค์ชั้นต้น และปฏิบัติธรรมเข้าถึงธรรมยาก

๒. สัมมาอาชีวะ

๒.๑ ความหมายของสัมมาอาชีวะ

จากการศึกษาความหมายของสัมมาอาชีวะจากพระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) และพระไตรปิฎก ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๒๙๙/๒๓ สามารถสรุปความหมายของสัมมาอาชีวะได้ว่า สัมมาอาชีวะ หมายถึง รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ และการมีอาชีพการงานที่ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๒.๒ องค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะ

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎก อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๑๓๗/๒๙๕ ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๓๘๓/๑๑๐ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๓๖๒/๒๖๖ ส.นิ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๖/๔๐๒/๑๖๘ ที.ม. (มจร. ไทย) ๑๐/๒๙๐/๒๒๔ ม.อุ. (สยามรัฐ ไทย) ๑๔/๒๗๕/๑๔๙ ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖ ม.ม. (มจร. ไทย) ๑๒/๘๕/๗๖ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะว่า ได้แก่ ๑. ไม่ผลิตและขายอาวุธ ๒. ไม่ค้ำมนุษย์ ๓. ไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อการฆ่าหรือขาย ๔. ไม่ผลิตและขายของมีเมาสิ่งเสพติดให้โทษ ๕. ไม่ผลิตและขายยาพิษ รวมทั้งยาฆ่าแมลง และยากำจัดวัชพืช ๖. ต้องเป็นผู้มีสัมมาทฐิ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำบุญได้ บุญ ทำบาปได้บาป ๗. ไม่ทำชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ ๘. ทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ๙. คบเพื่อนที่ดีที่เป็นสัมมาอาชีวะ ซึ่งหาเลี้ยงชีวิตด้วยอาชีพสุจริต ไม่ผิดกฎแห่งกรรม กฎหมาย และกฎจารีตประเพณี ๑๐. ตั้งใจที่จะไม่คบค้าสมาคมกับคนพาลเด็ดขาดแม้จะได้ผลประโยชน์ก็ตาม ๑๑. ไม่โกง ไม่ล่อลวง ไม่ตลบตะแลง ไม่ยอมรับใช้ใครในทางที่ผิด ไม่ปล้นชิงวิ่งราว และไม่ชู้กรรโชกทรัพย์ใคร

๒.๓ คุณประโยชน์ของสัมมาอาชีวะ

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎก อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๑๒๔/๑๘๔ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๑๓๔/๑๔๐ ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๑๙/๕ อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๒๐๕/๓๒๖ ที.ปา. (สยามรัฐ ไทย) ๑๑/๑๗๐/๑๓๖ ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของสัมมาอาชีวะว่า ได้แก่ ๑. ให้ชีวิตมีโอกาสเจริญรุ่งเรืองมาก ๒. ให้เป็นที่เคารพ นับถือ เกรงใจของผู้อื่น ๓. ให้เป็นผู้มีเหตุผล ใจเย็น ไม่โมโหร้าย ๔. ให้ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นสัมมาอาชีวะ ๕. ครั้นละโลกแล้วจะมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป ๖. ภพชาติต่อไปจะเป็นผู้มีที่พ้นสวຍเรียบเสมอกัน และชาวสะอาด

๒.๔ โทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีวะ

จากการศึกษาโทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีวะจากพระไตรปิฎก ส.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๙/๑๕๕๘/๓๘๐ ม.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๓/๓๖๒/๒๖๖ ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๔๗๔/๔๓๖ วิ.ภิกขุณี. (สยามรัฐ ไทย) ๓/๗๒๓/๖๔ ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่ประกอบสัมมาอาชีวะว่าได้แก่ ๑. ครั้นละโลกแล้วย่อมมีทุกข์เป็นทิไป ๒. แม้จะตั้งใจรักวิชาศีล แต่ถ้ายังไม่ประกอบสัมมาอาชีวะก็ถือว่าศีลยังไม่บริสุทธิ์ ๓. เป็นเหตุให้บาปเพิ่มพูน บุญกุศลย่อมค่อยๆหมดไป ทำให้เกิดความวิบัติ ๔. มีชื่อเสียงไม่ดี

๓. กามสังวร

๓.๑ ความหมายของกามสังวร

จากการศึกษาความหมายของกามสังวรจากพระไตรปิฎก พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๕๑๑/๓๘๗ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของกามสังวรได้ว่า กามสังวร หมายถึง จัดลำดับความสำคัญเป็น การรู้จักแยกแยะและประพฤติดุปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๓.๒ องค์ประกอบของการเกิดกามสังวร

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดกามสังวรจากพระไตรปิฎก ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๖๖๖/๒๐๖ อง.เอกก. (มจร. ไทย) ๒๐/๓๗/๘๒ ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๒/๖๗ อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๕/๘ อง.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๒๐/๓๒ ส.สฬา (มจร. ไทย) ๑๘/๙๙/๑๐๙ ที.ม. (มจร. ไทย) ๑๐/๒๖๔/๒๙๐ ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๑๐/๒๘๔ ม.ม. (มจร. ไทย) ๑๒/๒๒/๒๒ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดกามสังวรว่าได้แก่ ๑. ต้องสำรวมระวังพฤติกรรมทางกายและทางวาจา ๒. คบเพื่อนที่มีความสำรวมระวัง ๓. ไม่ใส่ใจในรายละเอียดของสิ่งที่เห็น ได้ยินได้ฟัง ได้กลิ่น ได้ลิ้มรส ได้สัมผัสในเรื่องที่น่าปรารถนาหรือต้องการอันเป็นทางต่ำ ทางเสื่อม เช่น เห็นสักแต่ว่าเห็น เป็นต้น ๔. ไม่ใช้ชีวิตตามกระแสโลก ๕. ไม่เป็นคนอคติและเคารพในธรรม

๖. ไม่เพเลิดเพลิน ไม่ยินดี ไม่ยึดติดในคน สัตว์ สิ่งของ ๗. ต้องรู้จักแยกแยะสิ่งที่จำเป็นและสิ่งที่ไม่อยาก ๘. ก่อนจะปฏิสัมพันธ์กับคนสัตว์สิ่งของให้รู้วัตถุประสงค์ก่อน

๓.๓ คุณประโยชน์ของการประพฤติกามสังวร

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของการประพฤติกามสังวรจากพระไตรปิฎก อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๗๔/๑๒๑ อง.จตุกก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๑/๒๐/๑๘ ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๒/๖๗ ส.สฬา (มจร. ไทย) ๑๘/๓๖๕/๔๔๐ อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๕๙/๕๕๓ ส.ม. (มจร. ไทย) ๑๙/๑๘๗/๑๒๑ ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของการประพฤติกามสังวรว่าได้แก่ ๑. ทำให้ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ถือตัว ไม่โลเล ไม่ปากกล้า ไม่พูดพ้อเพ้อ มีสติมั่นคง มีสัมปชัญญะ มีจิตตั้งมั่น มีจิตแน่วแน่ ๒. การสำรวมระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ตกในอารมณ์ของฝ่ายต่ำ คือ กิเลส ทำให้ชีวิต

เจริญรุ่งเรือง ๓. ทำให้เป็นคนดี สุภาพ เรียบร้อย น่าสรรเสริญ อยู่ในหมู่ชนคณะใดก็อาจหาญ ไม่มีอะไรให้ต้องกินแค้นแกล้งใจ ๔. ทำให้มีความสุขสบายใจ สุขใจ เพราะไม่มีความรุ่มร้อนใจ

๕. ครั้นละโลกไปแล้วจะไปบังเกิดในสุคติภูมิ ๖. มีบุคลิกดี พุดจาสุภาพเรียบร้อย และมีปัญญาดี

๓.๔ โทษของการไม่ประพฤติกามสังวร

จากการศึกษาโทษของการไม่ประพฤติกามสังวรจากพระไตรปิฎก อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๗๖/๘๔ ขุ.ขุ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๕/๓๑๕/๒๘๖ อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๑๒๕/๑๓๐ อง.สตตก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๓/๒๖/๒๕ อง.จตุกก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๑/๕/๕ มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ๔/๔๕๖/๓๔๖ อง.สตตก. (มจร. ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑ ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่ประพฤติกามสังวรว่าได้แก่ ๑. ทำให้ฟุ้งซ่าน ถูกชักจูงไปในฝ่ายต่ำ คือ กิเลส ได้ง่าย ๒. ทำให้เป็นคนที่น่ารังเกียจและสอนยาก ๓. จะทำให้มีศัตรูคู่เวรเยอะ ๔. เป็นคนที่เอาดียาก และมองข้อดีข้อเสียของคน สัตว์ สิ่งของ ไม่ออก ๕. ทำให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงและอายุสั้น ๖. ทำให้ชีวิตไม่เจริญรุ่งเรือง ๗. ทำให้ประพฤติพรหมจรรย์ได้ยาก ๘. ครั้นละโลกแล้วจะมีทุกติเป็นที่ไป

๔. สัจจะ

๔.๑ ความหมายของสัจจะ

จากการศึกษาความหมายของสัจจะจากพระไตรปิฎกและพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) ข.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๑๗๖/๕๐๒ อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๔๘๖/๓๗๑ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสัจจะได้ว่า สัจจะ หมายถึง พุดจริง รักษาคำพูด ขยันตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๔.๒ องค์ประกอบของการเกิดสัจจะ

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดสัจจะจากพระไตรปิฎก ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๑๕๔/๑๑๔ อง.ปญจก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๒/๑๖๗/๑๗๕ ขุ.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๒๙/๘๑๗/๔๐๐ ขุ.ขุ. (มจร. ไทย) ๒๕/๔๕๓/๖๐๒ ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘ ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๙๐ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดสัจจะว่าได้แก่ ๑. ต้องเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ๒. เป็นคนพุดจริง ไม่พุดโกหกหลอกลวง รักษาคำพูด ๓. เป็นคนสงบเสถียร ๔. ไม่เป็นคนละโมภ โโลภมาก รู้จักประมาณในการดำเนินชีวิต ๕. เป็นคนขยัน ไม่เกียจคร้าน ๖. รู้จักกาลเทศะ ไม่พุดโกหก พุดคำไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง ไม่พุดคำหยาบ พุดแต่เรื่องที่เป็นประโยชน์ พุดด้วยจิตเมตตา ไม่จับผิด ๗. ไม่ค่นอง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่พุดส่อเสียด ๘. พุดแต่ถ้อยคำเป็นประโยชน์ เป็นบุญกุศลไม่ก่อให้เกิดวิวากรรม เป็นถ้อยคำที่คนอื่นชอบฟัง พุดแต่เรื่องจริง ๙. เป็นคนไม่ประมาท ช่างสังเกตเป็นคนละเอียด ขยัน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ๑๐. ตั้งให้เป็นธรรมประจำใจ

๔.๓ คุณประโยชน์ของสัจจะ

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของสัจจะจากพระไตรปิฎก ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๘๔๕/๒๕๘ ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๘/๖๒๒/๓๓๑ ขุ.ขุ. (มจร. ไทย) ๒๕/๔๕๖/๖๐๓

ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๖๐/๔๓๖ ส.ส. (สยามรัฐ ไทย) ๑๕/๖๖๖/๒๐๖ ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๒๑๓/๓๐๘ ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของสัจจะว่าได้แก่ ๑. ทำให้เป็นคนมีชื่อเสียง ครั้นละโลกไปแล้วจะมีสุคติ โลกสวรรค์เป็นที่ไป ๒. ทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือ ไม่เสื่อมจากคุณงามความดี ๓. ทำให้หนีภัยเหล่าเหล่า ขอบพุดโกหกหมดไป ๔. ทำให้วงศ์ตระกูลเจริญรุ่งเรือง ๕. ทำให้ไม่มีโทษภัย และไม่โดนตำหนิติเตียน ๖. ทำให้มีรูปงาม สมส่วน บุคลิกภาพดีในภพชาติต่อไป ๗. วิชากรรมจากความเป็นคนเหล่าเหล่า จากการพูดโกหกจะค่อยๆหมดไป และสมบูรณ์พร้อมด้วยคุณธรรมความดีมากมาย ๘. ทำให้มีแก่นแห่งธรรม

๔.๔ โทษของการไม่มีสัจจะ

จากการศึกษาโทษของการไม่มีสัจจะจากพระไตรปิฎก อง.สตตก. (มจร. ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑ อภิ.ก. (มจร. ไทย) ๓๗/๙๐๔/๙๓๒ ขุ.ชา. (สยามรัฐ ไทย) ๒๘/๙๒/๒๖ ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่มีสัจจะว่าได้แก่ ๑. ทำให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริง ๒. ทำให้แตกแยกกับเพื่อน ๓. ทำให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าฟัง ๔. ทำให้เป็นคนไม่น่าเชื่อถือ ๕. ทำให้ไม่เจริญรุ่งเรืองในคุณความดีทั้งหลาย ๖. ครั้นละโลกแล้วจะมีสุคติเป็นที่ไป

๕. สติสัมปชัญญะ

๕.๑ ความหมายของสติสัมปชัญญะ

จากการศึกษาความหมายของสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎกและพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๕๒/๓๖ อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๕๓/๓๖ อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๓๐๖/๓๐๘ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสติสัมปชัญญะได้ว่า สติสัมปชัญญะหมายถึง ความระลึกได้ ความรู้ตัว ความไม่เลือนลหาย ความไม่หลงลืม ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ

๕.๒ องค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะ

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎก ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๓/๖๗ ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๐๒/๕๙ ที.ม. (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๙๐/๘๒ อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๖๑/๑๐๓ ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๐๗/๒๓๙ ส.ม. (มจร. ไทย) ๑๙/๔๑๐/๒๖๘ ที.ปา. (มจร. ไทย) ๑๑/๓๕๘/๔๐๖ ที.สี. (สยามรัฐ ไทย) ๙/๑๒๕/๖๘ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะว่าได้แก่ ๑. จะทำอะไรก็แล้วแต่ตั้งแต่นั้นเข้าจนถึงเข้านอนให้ทำด้วยความใส่ใจ ทำให้ละเอียด รู้ว่าทำอะไร ทำที่ที่สุดหรือยัง ๒. จะพัฒนาความระลึกได้ ต้องเริ่มที่เรื่องตัวเองก่อน เช่น การดูแลตัวเอง ไม่ให้เจ็บไข้ได้ป่วยง่าย เป็นต้น ๓. มีความระลึกได้ ความรู้ตัว

ความไม่เลือนลอย ความไม่หลงลืมในหน้าที่ของตนเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก ๔. เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ๕. การทำอะไรให้ละเอียดลออ ให้อรอบคอบ ให้อรัดกุม ทำให้ความระลึกได้และมีความรู้ตัวสมบูรณ์ ๖. หมั่นพินิจพิเคราะห์ อรรถาพรา้งกายของตนเอง หมั่นพินิจพิเคราะห์ความรู้สึกของตนเอง เวลาเมื่ออารมณ์ดีใจเสียใจมากระทบ หมั่นพินิจพิเคราะห์จิตใจของตนเองว่าละเอียดหรือหยาบแค่ไหน หมั่นพินิจพิเคราะห์การกระทำของตัวเองว่าอยู่ในร่องในรอยอยู่ในครรลองคลองธรรมหรือไม่ ๗. มีอาชีพสุจริต ถูกกฎหมาย ถูกกฎแห่งกรรม ถูกจารีตประเพณี มีศีล ไม่หลงระเริงกับอบายมุขกับหนังละคร ๘. ต้องหาครูดี ฟังคำครู ตรองคำครู และทำตามคำครู ๙. หมั่นสวดมนต์ นั่งสมาธิ ให้ใจสงบนิ่งอยู่กับเนื้อกับตัวอย่างสม่ำเสมอ ๑๐. นั่งสมาธิ กำหนดแสงสว่าง ทำให้มีความระลึกรู้ตัวมากสามารถเอาชนะความง่วงเหงาหาวนอน ๑๑. นั่งสมาธิให้ได้ผล คือ ใจสงบมากๆและทำทุกวันเป็นเวลานาน

๕.๓ คุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะ

จากการศึกษาคุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎก ที.สี. (สยามรัฐ. ไทย) ๙/๑๒๕/๖๘ อง.ทสก. (มจร. ไทย) ๒๔/๑๑/๔๑๑ วิ.ม. (มจร ไทย) ๕/๓๕๓/๒๒๗ ที .ม . (สยามรัฐ ไทย) ๑๐/๙๐/๘๒ ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๒๓๘/๓๔๑ ส.ส. (มจร. ไทย) ๑๕/๑๒๔/๑๔๕ ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณประโยชน์ของสติสัมปชัญญะว่าได้แก่ ๑. ทำให้เอาชนะความง่วงเหงาหาวนอนได้ ๒. สามารถลดความละโมภโลภมากและความใจร้อนได้ ๓. ทำให้ประสบความสำเร็จ ๔. ทำให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีความสุข และย่อมทำความดีได้ง่าย ๕. ทำให้เป็นคนรู้จักคุณและโทษของการใช้สอยปัจจัย อันนำมาซึ่งสบายกายสบายใจ แก่ช้า อายุยืน ๖. ทำให้หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ไม่ฝันร้าย และเทวดาคุ้มครองรักษา

๕.๔ โทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะ

จากการศึกษาโทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะจากพระไตรปิฎก อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๑๓๕๖/๓๓๙ อภิ.วิ. (มจร. ไทย) ๓๕/๙๓๕/๕๘๕ อภิ.สง. (มจร. ไทย) ๓๔/๑๓๕๗/๓๓๙ อง.ปญจก. (มจร. ไทย) ๒๒/๕๙/๕๕๓ อง.ทสก. (สยามรัฐ ไทย) ๒๔/๖๑/๑๐๓ ผู้วิจัยสามารถสรุปโทษของการไม่มีสติสัมปชัญญะว่าได้แก่ ๑. ทำให้ไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้ ทำให้ไม่เห็นในสิ่งที่ควรเห็น ๒. ทำให้เป็นคนหลงตนเอง ๓. ทำให้เป็นคนฟุ้งซ่าน ถือตัว โลเล ปากกล้า พุดพรวดพราด ๔. ทำให้เป็นคนมีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิต กวัดแกว่ง ส่งผลให้บุคลิกภาพไม่ดี เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ ๕. ทำให้ถูกกิเลสและอวิชชา คือ ความไม่รู้ครอบงำ ทำให้ทำบาปได้ง่าย

๒.๕ แนวคิดเรื่องสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากนักวิชาการดังต่อไปนี้ กระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒,

กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๕, กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๖, กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๓, กรมสามัญศึกษา ๒๕๔๕, สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ๒๕๔๓, สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒๕๕๒, ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย ๒๕๕๗, รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ ๒๕๕๖ และ เกษม วัฒนชัย ๒๕๔๕ ผู้วิจัยสามารถทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทย แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย แนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การบริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา การประเมินผลจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และข้อมูลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตัวอย่างในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากผู้วิจัยดังต่อไปนี้ พระสรวง กิตติสัทธ ๒๕๕๓, พระวีระ ศรีพรม ๒๕๕๗, พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ๒๕๕๕, ศศิวิมล รังคะภูติ ๒๕๕๒, ประหยัด กันแก้ว ๒๕๕๓, ละเอียด ศรีโสภา ๒๕๕๖ และสถิตย์ อริวรรรณา ๒๕๕๒ ผู้วิจัยสามารถสรุปสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาได้ว่า

๑. ปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่

- ๑.๑ ขาดการวางแผนหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ๑.๒ ขาดการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน
- ๑.๓ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ
- ๑.๔ ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้
- ๑.๕ ครูขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- ๑.๖ ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม
- ๑.๗ นักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๘ การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมในปีที่ผ่านมาขาดความชัดเจน
- ๑.๙ ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- ๑.๑๐ สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม
- ๑.๑๑ อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ

๒. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๒.๑ ด้านการวางแผน ควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วน จัดทำแผนเพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มี

การวางแผนระยะยาว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจน บ้านวัดโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผน และจัดให้มีครูรับผิดชอบโครงการ

๒.๒ ด้านการจัดการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการสอนรายวิชาต่างๆ ให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือพันธกิจของโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กและประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ด้วยเนื้อหาที่แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำโดยสม่ำเสมอ กิจกรรมวันแม่ การอบรมหน้าเสาธง การฝึกมารยาทไทย ฟังเทศน์ ทำบุญตักบาตร นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงปาฐกถาธรรมที่โรงเรียนในวันธรรมสวนะหรือวันสำคัญทางศาสนา จัดโครงการนิมนต์พระสงฆ์เข้าอบรมและสอนคุณธรรมจริยธรรม ประจำโรงเรียน กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม การเข้าค่ายพุทธบุตร การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน และน่านักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ให้เด็กเริ่มเรียนรู้ในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้แล้วจึงค่อยๆ เลื่อนไปเรียนในสิ่งที่ยากมากขึ้นตามลำดับ การกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้แจ่มชัดและแน่ใจว่าสามารถสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้ การเน้นการเปรียบเทียบกับตนเองมากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น การเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการตอบสนองให้มาก การหลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญของคะแนน ไม่เน้นการแข่งขัน และการปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒.๓ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน จัดป้ายนิเทศที่สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ นิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างสืบเนื่อง และจัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่คณะครูในโรงเรียน

๒.๔ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมจัดสภาพห้องเรียนที่เป็นส่วนรวมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ได้แก่ มีพระพุทธรูป ภาพพุทธประวัติ จัดบรรยากาศการเรียนที่โรงเรียนสงบ น่าเข้าเรียน มีการสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน จัดป้ายนิเทศ นำคำสุภาษิต คำพังเพย พุทธสุภาษิต และคำขวัญที่บ่งบอกถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งามมาติดให้นักเรียนได้เห็นและอ่านป้ายแหล่งความรู้แสดงประวัติและผลงานของบุคคลต่างๆที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม จัดให้ส่วนธรรมะในโรงเรียน และมีการยกย่องนักเรียนที่ทำความดี โดยการมอบเกียรติบัตรและรางวัล

๒.๕ ด้านการวัดและประเมินผลต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งและครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา

๓. การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๓.๑ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ นักเรียนมีความเมตตาช่วยเหลือครอบครัว เพื่อนและสัตว์เมื่อมีโอกาส ด้วยการช่วยผู้ปกครองหาอาหารและให้อาหารสัตว์เลี้ยง มีจิตสำนึกไม่ทำร้ายตนเอง ผู้อื่น และสัตว์อื่น

๓.๒ อทินนทานา เวรมณี คือ นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียน ไม่ลอกการบ้านเพื่อส่งการบ้านทันเวลา เก็บสิ่งของที่มีค่าได้ไม่ว่าในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็จะนำมาส่งครูหรือชุมชนเพื่อหาเจ้าของทรัพย์สิน มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง รู้จักเก็บออม และหารายได้ระหว่างเรียน

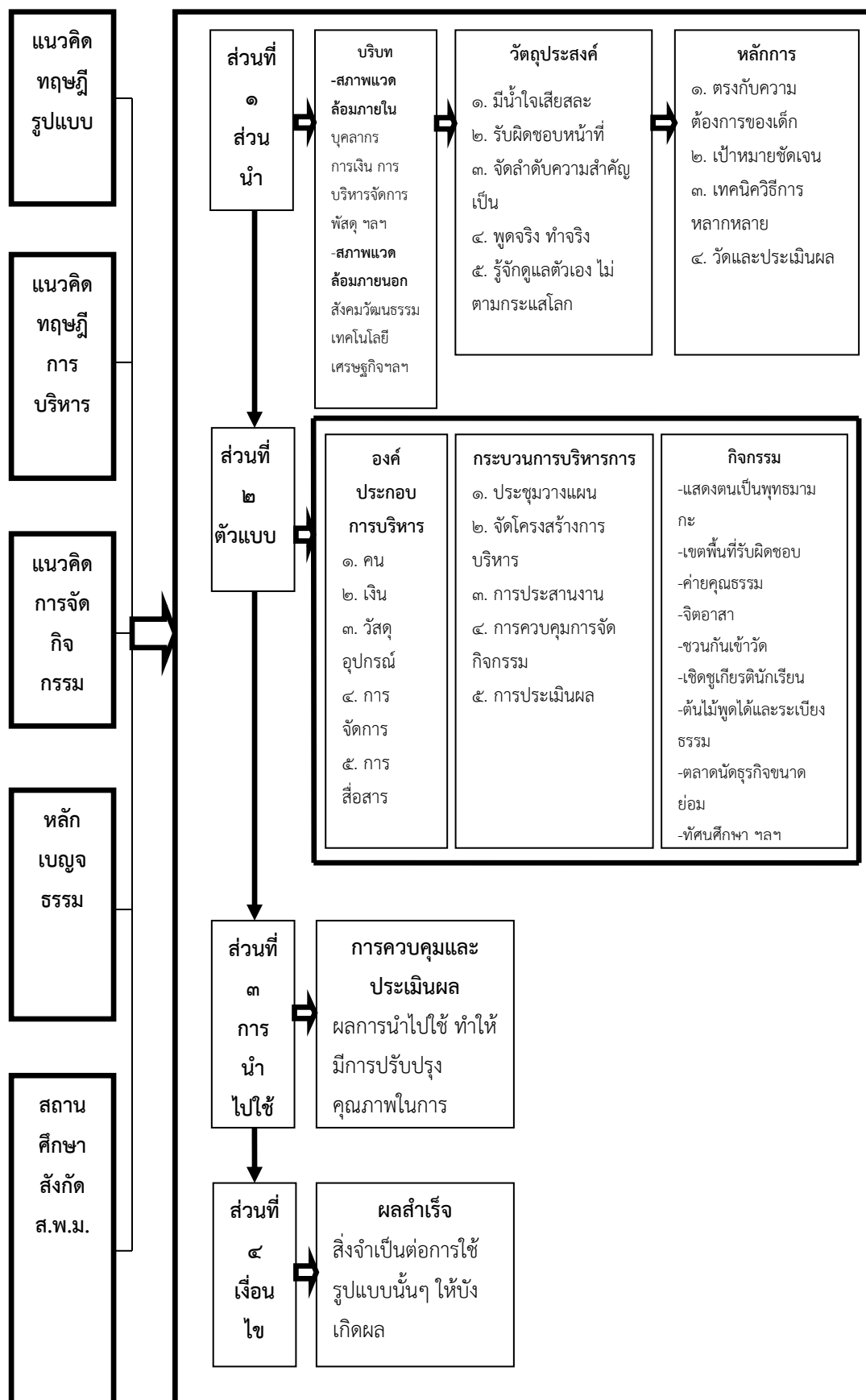
๓.๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี คือ นักเรียนเคารพและให้เกียรติครอบครัว ครู เพื่อน ไม่ล้อเลียนเพื่อนต่างเพศหรือเพศเดียวกัน เมื่อมีปัญหาอุปสรรคก็จะร่วมกันแก้ไข หากไม่สามารถแก้ไขได้ก็ขอคำปรึกษาจากครู ผู้ปกครอง หรือชุมชนซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดีเสมอ ข้อปฏิบัติของนักเรียนคือ มีความสำรวมกาย วาจา และใจ

๓.๔ มุสาวาทาเวรมณี คือ งดเว้นจากการพูดไม่จริง นักเรียนมีข้อตกลงในโรงเรียนว่าต้องพูดจาสุภาพไพเราะ ไม่ทะเลาะกัน ไม่ส่งเสียงรบกวนในโรงเรียน

๓.๕ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ งดเว้นจากการเสพของมึนเมาทุกชนิด นักเรียนทราบโทษของการเสพสิ่งเสพติด มีการร่วมรณรงค์ด้านสิ่งเสพติด ข้อปฏิบัติได้คือ เลือkBริโภคสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ฟุ่มเฟือยและดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาออกแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยของการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” นี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยตามวิธีดำเนินการวิจัย ๓ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยทำการ ๑) ศึกษาหนังสือ ตำรา บทความ สื่อออนไลน์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเบญจธรรม ๒) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ แห่ง จำนวน ๑๑ รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยทำการ ๑) ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์ข้อมูลของขั้นตอนที่ ๑ เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) ๒) จัดสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูป/คน เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ ตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยทำการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method Research) ใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑) การสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม จำนวน ๕ แห่ง ๑๑ รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

๑. เป็นผู้ที่มีผลงานปรากฏชัดด้านการจัดกิจกรรม
๒. เป็นผู้ได้รับรางวัลในการจัดกิจกรรมเผยแพร่ทางพระพุทธศาสนา
๓. เป็นผู้ที่มีกิจกรรมเผยแพร่ปรากฏผ่านสาธารณะชนอย่างต่อเนื่อง

๒) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม จำนวน ๙ รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

๑. กลุ่มนักวิชาการ กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ด้านงานวิชาการ ไม่น้อยกว่า ๓ ปี จำนวน ๓ รูป/คน
๒. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สำเร็จการศึกษา ไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท และสถานศึกษาได้รับรางวัลในการจัดกิจกรรมระดับประเทศ จำนวน ๓ รูป/คน
๓. กลุ่มนักกิจกรรม กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์หรือผลงานด้านการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จำนวน ๓ รูป/คน

๓.๒.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ประชากร คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยกเว้น โรงเรียนขยายโอกาส มีจำนวน ๒,๓๕๗ โรงเรียน^๑

๒. กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie&Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕^๒ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๓๓๑ คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ ๑ จำแนกสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑ – ๑๒

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดสัดส่วนในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีประชากรมากจะได้กลุ่มตัวอย่างมาก (Proportional Allocation)

ขั้นตอนที่ ๓ ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังตารางดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑	๖๗	๙
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒	๕๒	๘
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓	๔๗	๗
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔	๔๒	๖
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๕	๖๔	๙
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖	๕๔	๘
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๗	๔๔	๕
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๘	๕๕	๘
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙	๖๑	๙
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐	๖๐	๙

^๑งานคอมพิวเตอร์โรงเรียนดัดดรุณี, ระบบติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำปี ๒๕๕๖, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖,[ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://202.143.142.179/sesa56/print_sesa.php, [๒๘ ม.ค. ๒๕๕๙]

^๒ สมชาย วรภิเษมสกุล, ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๕

[illegible]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๙	๕๘	๘
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๐	๓๙	๖
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑	๖๒	๙
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒	๕๘	๘
รวม	๒,๓๕๗	๓๓๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑) **แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure)** เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒) **แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓.๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน ๑ ชุด ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้แบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายระดับความคิดเห็นจากการใช้ค่าน้ำหนัก ดังนี้

๕ หมายถึง ท่านมีความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง ท่านมีความคิดเห็น ในระดับมาก

๓ หมายถึง ท่านมีความคิดเห็น ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง ท่านมีความคิดเห็น ในระดับน้อย

๑ หมายถึง ท่านมีความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนน สำหรับการวิเคราะห์โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของคะแนนในเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผู้วิจัย กำหนดเกณฑ์การแปลความจากบุญชุม ศรีสะอาด^๓ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐	หมายถึง	ความคิดเห็นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็นมาก
คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็นน้อย
คะแนนเฉลี่ย ๐.๕๑ – ๑.๕๐	หมายถึง	ความคิดเห็นน้อยที่สุด

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ วิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพและร่างรูปแบบการบริหาร การจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

๑) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีขั้นตอนในการสร้าง และตรวจสอบคุณภาพดังนี้

๑.๑ ศึกษาหนังสือ ตำรา บทความ สื่อออนไลน์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๒ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการวิทยานิพนธ์พิจารณา ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และถ้อยคำภาษาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายพัฒนารูปแบบการ

^๓ บุญชุม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

บริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๓ ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) แบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

๒.๑ ศึกษาหนังสือ ตำรา บทความ สื่อออนไลน์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๒ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และถ้อยคำภาษาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๓ ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๒ แบบสอบถาม

แบบประเมินตนเองมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

๑. สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการกิจกรรมเบญจธรรม

๒. นำแบบสอบถามที่สร้างแล้วมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น

๓. ปรับปรุงแบบประเมิน ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

๓.๕.๑ การสัมภาษณ์

๑. ขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงนามโดยผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา เพื่อขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสัมภาษณ์

๒. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแจกแบบประเมินกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยตนเอง โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความช่วยเหลือเหลือในการตอบแบบสัมภาษณ์

๓.๕.๒ การสนทนากลุ่ม

๑. ขั้นตอนเตรียมการซึ่งประกอบด้วย การจัดทำหนังสือเชิญประธานพร้อมคำกล่าวเปิด และคำกล่าวรายงานต่อประธาน ประธานงานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ การขออนุมัติใช้สถานที่พร้อมวัสดุอุปกรณ์ในการจัดสนทนากลุ่มย่อย และจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย คือ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ ๑ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

๒. ขั้นตอนการสนทนากลุ่มย่อย รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดำเนินการอภิปรายและจดบันทึกข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งทำการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง

๓.๕.๓ แบบสอบถาม

แบบสอบถามมีขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. ขอนหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงนามโดยผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๒. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยตนเอง โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความช่วยเหลือเหลือในการแจกแบบประเมิน และเก็บแบบประเมินคืนด้วยตนเอง

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

๒. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓.๖.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๑. แบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยระบบคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตารางที่ ๓.๒ สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีการดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์	ผลลัพธ์
๑) เพื่อศึกษาสภาพ การบริหารการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา	มี ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ศึกษาเอกสาร ๒) สัมภาษณ์	๑) ศึกษาเอกสาร	ตำรา บทความ สื่อ ออนไลน์ เอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	แบบศึกษาเอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	๑) กรอบแนวคิดการ บริหารการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม ฯ ๒) สภาพการบริหาร การจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรมฯ
		๒) สัมภาษณ์การ บริหารการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ แห่ง ๑๑ รูป/คน โดยการเลือกแบบ เจาะจง ซึ่งกำหนด เกณฑ์การคัดเลือก	แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	สภาพการบริหารการ จัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีการดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์	ผลลัพธ์
๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	มี ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๑) ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑	แบบศึกษาเอกสาร	การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)	รูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)
	๒) พัฒนารูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม	๒) พัฒนารูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม	ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก	แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากรูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมฯ (ฉบับร่างที่ ๑)	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	การดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์	ผลลัพธ์
๓) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	มี ๒ ขั้นตอน คือ ๑) ตรวจสอบรูปแบบ ๒) แก้ไข ปรับปรุง และนำเสนอฯ	๑) ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการใช้แบบสอบถาม	ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓๓๑ คน จากการสุ่มตัวอย่าง	แบบสอบถามการประเมิน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง	ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)	รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๓)
		๒) แก้ไข ปรับปรุง และนำเสนอรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ	๑)อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ๒)อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ๓)ผู้วิจัย	แบบศึกษาเอกสาร	การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)	รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๓. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการทราบผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ผลการศึกษาศภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

๑. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. ผลการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ ๒ ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

๑. ผลการร่างรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)
๒. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากแจกแบบสอบถาม (ฉบับสมบูรณ์)

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัย ได้แก่ ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการสัมภาษณ์ ตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในข้อที่ ๑ การศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทำให้ได้สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และได้กรอบแนวคิดเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

๑. สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

๑. ด้านองค์กร คือ ขาดการวางแผนหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และขาดการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน

๒. ด้านบุคลากร คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้ ครูขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม และนักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

๓. ด้านการบริหารจัดการ คือ การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาขาดความชัดเจน

๔. ด้านกระบวนการทำงาน คือ ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๕. ด้านการบริหารพัสดุ คือ นักเรียนมีจำนวนมาก ห้องเรียนไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน และในการจัดกิจกรรม พบว่า สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ

๖. ข้อเสนอแนะและแนวทางปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๖.๑ ด้านองค์กร คือ ควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดทำแผนเพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการวางแผนระยะยาว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจน บ้านวัดโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผน และจัดให้มีครูรับผิดชอบโครงการ

๖.๒ ด้านบุคลากร คือ ควรมีการนิเทศการเรียนการสอน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน จัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่คณะครูในโรงเรียน

๖.๓ ด้านการบริหารจัดการ คือ ต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งและครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา

๖.๔ ด้านกระบวนการทำงาน คือ จัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือพันธกิจของโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กและประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย สอนด้วยเนื้อหาที่แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม จัดป้ายนิเทศที่สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ มีการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๖.๕ ด้านการบริหารพัสดุ คือ จัดสภาพห้องเรียนที่เป็นส่วนรวมการเรียนการสอน พระพุทธรูปศาสนา

๗. โอกาสของโรงเรียนในการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน

๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชีการบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ

๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีประสิทธิภาพและมี

ทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมมีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ

๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศการศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความทันสมัย มีหลักสูตรให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความสามารถและความสนใจ

๒. กรอบแนวคิดเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กรอบแนวคิดเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ

๔.๑.๒ ผลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ การวิเคราะห์ผลการศึกษาศาภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
ด้านองค์กร	ปัญหา คือ ขาดการวางแผนหรือโครงการ ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และขาดการ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน แนวทางปฏิบัติ คือ ควรมีแผนและ โครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยการกำหนดเป็นนโยบายของทาง โรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและ ตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดทำแผน เพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้ มีการวางแผนระยะยาว กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจน บ้านวัด โรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผน และจัดให้มี ครูรับผิดชอบโครงการ	IOR01 โครงสร้างมีอยู่แล้วตาม กฎกระทรวง IOR01 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็น หน้าที่ของครู IOR01 เอาดีน่าเก่ง เพราะฉะนั้นก็เลยเป็น นโยบาย IOR01 จัดกิจกรรมเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม จะเป็นหน้าที่ของครูทุกคน ฝ่าย บุคคลส่วนของครูเรื่องพัฒนาครู บุคลากร IOR01 วิสัยทัศน์ไว้ ๓ อย่าง “รักความ เป็นไทย ก้าวไกลสู่สากล ครองตนแบบ พอเพียง IOR01 วิสัยทัศน์ออกมา ๓ ข้อ ก็คือ ๑. เรื่องความเป็นไทย ก็จะเน้นเรื่องคุณธรรม และจริยธรรมเป็นหลัก ๒. ส่วนเรื่องก้าว ไกลสู่สากล คือความเก่ง เน้นเรื่องวิชาการ	มีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์โดย เอาดีน่าเก่ง เน้นเรื่องคุณธรรมและ จริยธรรมเป็นหลัก มีระบบการบริหารงาน ที่ชัดเจน มีสายการบังคับบัญชา กำหนดให้หมวดสังคมรับผิดชอบการจัด กิจกรรมแต่ขณะเดียวกันก็กำหนดให้ครู ทุกคนมีหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียนด้วย นอกจากนี้บางแห่งเป็น หน่วยงานที่ไม่ได้เป็นทางการ ไม่มีองค์กร รองรับ ทำกันเองด้วยความชอบแต่ทำงาน คล่องตัวเพราะมีประสบการณ์ มีการตั้ง ชื่อองค์กรที่มี concept จำง่ายติดตลาด เป็นชื่อเก๋ๆ ทันสมัย ปัญหา คือ ขาดการวางแผนหรือโครงการ ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และขาดการ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ วันนี้ต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง การศึกษาทุกวันนี้เปลี่ยนไปมาก เราต้องให้ทันกับโลกปัจจุบันด้วย ก็เลยใช้วิสัยทัศน์ก้าวไกลสู่สากล โดยเอามาตรฐานสากลเป็นหลัก ส่วนเรื่องที่ ๓ ก็ต้องไม่ลืม พระราชดำริของในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง IOR02 เขาก็ให้หมวดสังคมทำ หมวดสังคมรับผิดชอบหมดเลยนะ IOR03 แนวนโยบาย โรงเรียน คือ ปักธงเลยว่าต้องเป็น โรงเรียนเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ฉะนั้นเรากำหนดวิสัยทัศน์ คือ โรงเรียนวิถีพุทธ IOR03 ก็ทำมาเป็นสิบๆ ปีแล้วจนกระทั่งไม่รู้ว่ามันเด่นไม่เด่น เขาเรียกว่านี่คือวิถี IOR03 ภูมิใจในความทีม IOR04 เราเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นทางการมากนักแต่เราทำงานกันด้วย	กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน แนวทางปฏิบัติ คือ ควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดทำแผนเพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการวางแผนระยะยาว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจน บ้านวัดโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผน และจัดให้มีครูรับผิดชอบโครงการ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ความชอบ ด้วยความสนุก IOR04 แต่โชคดีที่ครูบาอาจารย์ท่านไม่ได้ห้าม IOR04 ไม่ได้มีองค์กรรองรับ ไม่มีงบประมาณ เราทำกันเอง IOR04 ไม่มีงบประมาณ ไม่มีใครมาสนับสนุน พุดง่าย ๆ คือเรามีแต่ใจ ใจอยากทำงาน IOR04 ตอนนั้นก็เหลือหลักๆ สามรูป ผมสองรูป และพระมหาสมปอง ส่วนเลขาคอนนี้ก็ทำงาน พุดคือเป็นอนุศาสนาจารย์นอก แต่อาศัยว่าพวกเราทำงานกันคล่อง IOR04 ตั้งชื่อที่มี concept จำง่าย ติดตลาด เป็นชื่อเก๋ๆ ทันสมัย IOR04 หากเอาความเป็นองค์กรมาจับ เราอาจจะดูเป็นปัญหา แต่จริงๆ เรากลับทำงานสบายตัวขึ้นเพราะเรามีประสบการณ์ คล่องตัว รับงานเป็น	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		IOR05 มีจดหมายผ่านระบบ ฉะนั้นทุก อย่างท่านอธิการบดีก็จะรับรู้ด้วย แล้ว ท่านก็จะเซ็นอนุมัติด้วยตัวท่านเอง ส่วน การรับงานอาตมาจะรู้รูปเดียว	
ด้านบุคลากร	ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจใน การกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ครูไม่ เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้ ครูขาดการมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขาด ความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม และนักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วม กิจกรรม แนวทางปฏิบัติ คือ มีการนิเทศการเรียน การสอน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับ ผู้เรียนและผู้สอน จัดวิทยากรมาให้ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่คณะครูใน โรงเรียน สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพ	IHR01 ต้องชมฝ่ายบุคคล มีระบบ เครือข่ายผู้ปกครอง แล้วก็ดีที่พอเราสร้าง ความเข้าใจแล้ว เครือข่ายผู้ปกครองให้ ความร่วมมือดีมาก IHR02 เด็กเรานี้หนึ่งชอบทำบุญ ปฏิบัติ สมาธิอะไรๆเขาก็ร่วมมือดีมาก IHR02 โรงเรียนที่นี้เป็นระบบสอบเข้า ข้างเผือกจะมาอยู่ที่นี่ นี่คือทรัพยากรของ เรา วัตถุดิบของเรามันมีอยู่แล้วเราก็ สร้างอีกหน่อยเดียว IHR02 ของเราที่นี้เป็นพุทธ ๙๙% ของเรา มีคริสต์มีอิสลามไม่ถึง ๑๐ คน IHR02 จริงๆแล้วแทบ ๑๐๐% ของครูที่นี่ คือมีพุทธศาสนายูไนตรจันนั้นหมดเลย ไม่ได้มีคริสต์	ครูและนักเรียน ๙๙% เป็นชาวพุทธ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ไปในทางเดียวกัน ไม่เปลี่ยนนโยบายบ่อย ผู้บริหารและครู อาจารย์เป็นคนท้องถิ่นมีความสำนึกรัก บ้านเกิด มีความรักและผูกพันกับโรงเรียน มีความภูมิใจในทุกเรื่องของโรงเรียน ส่วน ใหญ่รักเด็ก ทำเพื่อเด็ก สมควรใจทำงาน ด้วยความชอบและใส่ใจ ทำงานดีมาก ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความ เสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มี ความภาคภูมิใจในทีม มีบุคลากรไม่มาก แต่สามารถเป็นได้ทุกอย่าง มีการนิเทศ และอบรมบุคลากร มีแรงจูงใจคือความรัก ความชอบในสิ่งที่ทำ และมีการกำหนด ลำดับขั้นของการเจริญเติบโตในหน้าที่การ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	และความสามารถ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมมีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ	IHR02 ผู้บริหารต้องเอาด้วย ครูอาจารย์ต้องเอาด้วย ทุกคนเห็นดีเห็นงามมันก็เกิด IHR02 พวกผมก็เรียนที่นี้กันทั้งนั้น ศิษย์เก่าที่นี้ทั้งนั้น IHR02 มีความรักโรงเรียน ผูกพัน ไม่รับเงินเดือน เพียงแต่มีเงินเป็นเหมือนว่าครูเขาจะบริจาค ทำงานดีมาก IHR02 องค์ประกอบมันครบ หนึ่งตัวบุคคล สองสถานที่ สามตัวนักเรียน พื้นฐานกลักร IHR03 เกิดจากความชอบส่วนตัว มีความใส่ใจจากตรงนี้ พยายามนำเด็กทำกิจกรรมพุทธศาสนา ทำมาตลอดเลย IHR03 เด็กเป็นพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ IHR03 ในส่วนของอาจารย์ก็ว่าไงว่าตามกัน ให้ความร่วมมือกัน IHR03 ก็เป็นเด็กที่ดีกว่าในเมือง มันหล่อง่ายใจ เด็กยังบริสุทธิ์อยู่ IHR03 กิจกรรมนี้สำคัญพอเราไปเป็น	งาน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรรมใส่ชื่อบริสุทธิ์ มีพื้นฐานเป็นคนชอบทำบุญ เป็นเด็กที่มีคุณภาพดีอยู่แล้ว และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก นอกจากนี้มีการจัดทำระบบเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้ ครูขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม และนักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม แนวทางปฏิบัติ คือ ผู้บริหารและครูอาจารย์ทุกคนต้องมีภาพความสำเร็จเหมือนกันและลงมือทำไปพร้อมกันมีการนิเทศการเรียนการสอน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน จัด

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		คณะ คือมันเอื้ออาทร มีความสนุกสนาน เป็นจิตวิทยาเวลาเราทำงานก็ต้องรวมกันให้ได้ IHR03 ครูก็มีบริจาททรัพย์ส่วนตัวเพื่อช่วยเด็ก IHR03 ทีมงานสำคัญที่สุด เพราะว่าครูทุกคนเราทุ่ม แรงร่วมใจ IHR03 นี่ก็เป็นบ้านปูย่าตายายของผม ผมก็จะทำให้ดีที่สุดเลย IHR03 พอในแต่ละรุ่นมีวิสัยทัศน์ไปในทางเดียวกัน IHR03 ผู้ปกครองเขาให้ความสำคัญให้ความร่วมมือ IHR03 ภูมิใจทุกเรื่องที่เป็นโรงเรียนเรา โดยอย่างยิ่งความสามัคคีในองค์กร การเป็นหมู่คณะ IHR03 มันต้องช่วยกันทุกเรื่อง ไม่งั้นโรงเรียนเดินไม่ได้ IHR03 มีอะไรก็ทำตามๆ กัน	วิทยากรรมทำให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่คณะครูในโรงเรียน สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพ และความสามารถ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา มีประสบการณ์และมีทักษะ การสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัด กระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมและ จริยธรรมมีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้รับการ สนับสนุนทั้งบุคลากรจากภายนอกในการ จัดกิจกรรมต่างๆ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		IHR03 ส่วนใหญ่ก็จะรักเด็ก ทำเพื่อเด็ก IHR04 เราจะเป็นหน่วยงานที่ไม่เป็นระบบเท่าไรแต่วิทยากรเราสามารถเป็นทุกอย่าง IHR04 จริงๆเราจะมีแค่พระวิทยากรกับเลขา IHR04 ผมว่าเริ่มต้นคือความชอบนะนี่คือเหตุผลที่ทำให้เราอยู่ได้นาน IHR04 วิทยากรมีความรักความชอบจะอยู่ได้นาน IHR04 สโลแกนมีว่าอยู่ง่ายกินง่ายตายยาก อยู่ง่ายกินง่ายคือสบายๆ ตายยากคือทำประโยชน์ได้เยอะ IHR04 สำหรับแรงจูงใจคือส่วนตัวความรักความชอบมากกว่า IHR05 เขาก็เป็นอาสาสมัคร ไม่ได้บรรจุ ไม่มีอัตราบรรจุใน มจร นี่เป็นอาสาสมัครแต่มีคำสั่งแต่งตั้งให้ทำงานได้ IHR05 เป็นสมัครใจทั้งหมด	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		IHR05 โคลนนิ่งไปก่อน IHR05 บุคลากรของสถาบันมีทั้งหมด ๒ คนคือตัวอาตมาอยู่กับลูกจ้าง ที่ทำงานอยู่ที่นี่คืออาสาสมัคร IHR05 มันมีลำดับการเจริญเติบโต IHR05 ส่วนพระมีอยู่ทุกหนแห่ง ต่างจังหวัดก็มี IHR05 อบรมสามวัน ขึ้นทะเบียนไว้ แต่ยังไม่ให้เป็นวิทยากร	
ด้านการเงิน	สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแล ตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการ พัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก ภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ	IBU01 ความร่วมมือจากชุมชน อันดับ ๑ ผู้ปกครองระดมทอดผ้าป่า ผู้ปกครองช่วย ทุกปี IBU01 ผมกำลังจะสร้างศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นบ้านดิน ใช้เงิน ผู้ปกครองทำ หอพระผู้ปกครองสร้าง IBU02 แทบจะไม่ได้ใช้งบประมาณของ โรงเรียนเลยมีคนบริจาค IBU02 โรงเรียนนี้จะมีเก็บเงินเด็ก เขา เรียกระดมทรัพยากร	รัฐบาลไม่มีงบประมาณให้ งบประมาณไม่ เพียงพอ ทำการระดมทรัพยากรจาก นักเรียนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม และ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ โดยมีการประชุมจัดสรรงบประมาณ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแล ตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		IBU02 งบประมาณมีเยอะจริงแต่มันไม่พอใช้ มันกระจายออกไป IBU03 เดี่ยวรัฐบาลไม่มีงบให้ ก็ต้องหารายได้ IBU03 เราได้การสนับสนุนจากเทศบาล สระยาโยสมปีละสองแสน IBU03 งบประมาณส่วนใหญ่จะเป็น สหกรณ์ ขายของ ร้านค้าก็จะเก็บ IBU03 ทอดผ้าป่า แล้วมาจากหลวงพ่อด เขากำแพงให้รางวัลมาห้าแสน เพราะเป็น โรงเรียนพระราชทาน IBU03 ผอ.ก็จะประชุมจัดสรรงบประมาณ กัน IBU04 จริงๆเราไม่มีงบประมาณให้เลย โยมถวายมาเท่าไรเราก็ให้ท่านไปเท่านั้น IBU05 เวลาที่เขามาใช้ที่นี้เขาก็ทำ งบประมาณมาด้วย	พัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก ภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ
ด้านการบริหารจัดการ	ปัญหา คือ การวิเคราะห์ผลการจัด กิจกรรมที่ผ่านมาขาดความชัดเจน	IMA02 การบริหารงานต้องมอบหน้าที่ให้ ดี	ผู้บริหารมีความฝันและการกำหนดมโน ทัศน์ภาพในใจ ถ่ายทอดนโยบายให้กับ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	แนวทางปฏิบัติ คือ ต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง และครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน	IMA02 จำงานโดยการเอาครูในกลุ่มสาระมาตั้งเป็นหัวหน้า IMA02 ปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างบุคคล บางที่เราสั่งงานไปเขาไม่ประสานกัน IMA02 หลักใหญ่ของผมคือสอนงาน ก็คือเราจะต้องรู้ทุกอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหารต้องรู้ทุกอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องเก่ง สามารถที่จะสั่งงานและติดตามงานได้ IMA02 อีกตัวหนึ่งที่ยึดถือประจำก็คือฝันก็คือพาราตาม พอเวลาจะทำอะไรก็ตามไปอยู่ตรงไหนก็ตามผมจะเดินดูก่อนและผมก็จะวาดมโนทัศน์ว่าตรงนี้อะไรควรจะเกิดขึ้น IMA03 เรียนรู้พฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งก็ต้องเรียนรู้เวลาคุยกันแล้วนี้ความสามารถของเขาคืออะไร ข้อบกพร่องคืออะไร ก็แต่ละคนก็พอจะรู้หมดเลยว่ามันเสียใจคือเป็นไงเวลาจะใช้งานเราก็ใช้ให้ถูกคน	ผู้ปฏิบัติงาน การบริหารงานต้องมอบหน้าที่ให้ดี มอบหมายงานให้ครูในกลุ่มสาระเป็นหัวหน้างาน มีปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างบุคคล ไม่ประสานงานกัน มีการใช้หลักการสอนงานสั่งงาน และติดตามงาน ใช้คนให้ถูกกับงาน รับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการบริหารงาน ปัญหา คือ การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาขาดความชัดเจน แนวทางปฏิบัติ คือ ต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง และครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		IMA03 ถ้าอยากให้ทุกอย่างไปได้ดีต้องฟังพี่ฟังน้อง ก็ต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำให้เป็นเป็นต้นแบบ เพราะฉะนั้นเวลาทำอะไรก็ต้องคุย IMA03 ผู้บริหารต้องเป็นตัวกำหนดขับเคลื่อน เรามาก็ต้องศึกษาก่อนว่าใครเป็นไง และต้องมอบความไว้วางใจ วางนโยบายเอาไว้ แล้วต้องทำให้ได้ IMA04 บางทีเราก็จะเล่าสู่กันฟัง อย่างเราไปเจอเรื่องอะไรดีๆ ที่พอจะเล่าได้ เราก็จะมาแชร์กัน IMA05 เวลาผมคิด ผมก็จะเอานโยบายนี้เล่าให้หัวหน้าทีมฟัง IMA05 พระวิทยากรไม่ได้สังกัดทีมตายตัว จะขึ้นบัญชีอยู่อย่างนี้ประมาณ ๔๐ รูป ถ้าหัวหน้ามารับงานโรงเรียนปุ๊บก็โทรเข้าบัญชี ใครว่างก็ไป IMA05 สร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน ซึ่งเบื้องหลังนั้นมีฐานข้อมูลสามข้อมูล	ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ดังต่อไปนี้ หนึ่งระบบจองออนไลน์ วิทยากรจะอยู่ในทำเนียบในเว็บไซต์ เขาก็ เกิดฐานข้อมูล จัปโรงเรียนเข้ากับพระ จัป พระเข้ากลับโรงเรียน เบื้องหลังอันที่สาม เมื่อพระอาจารย์ไปแล้วต้องส่งงานก็คลิก ไปมีเมนูส่งงานสแกนเข้า งานก็มาถึงผม เรียบร้อย ภาพถ่าย งบประมาณเท่าไร แบ่งเพื่อนไปเท่าไร เพื่อความโปร่งใส สแกนเข้ามา แบบประเมินมีก็ชุดสรุปแล้ว เท่าไร ค่ากลางเป็นเท่าไร คุณครูมี ความเห็นอย่างไร ภาพถ่าย ถึงปีผมก็ป รินทร์ใส่เล่มเอามาเสนอท่านอธิการบดี	
ด้านการบริหารพัสดุ	ปัญหา คือ สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่ง อำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความ พร้อม อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ แนวทางปฏิบัติ คือ จัดสภาพห้องเรียนที่ เป็นส่วนรวมการเรียนการสอน พระพุทธรูปศาสนา	IMT02 เราหาเอง ก็ของบริจาค บางที พระอาจารย์ก็ทำให้ บางที่ต้องควักตังค์ เองนะ IMT02 มันเป็นบริบทที่ผนวกเข้ากันได้ สถานที่ลานธรรมอะไรก็มี สะดวก IMT03 เราก็คงจะวางแผนไว้ตั้งแต่แรก IMT03 การรักษาดูแลอุปกรณ์ก็จะเป็น	มีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ รู้จัก เลือกจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่ให้ขาด ใช้อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง เจ้าของ งานเป็นผู้ดูแลรักษา ดูแลสมบัติส่วนรวม เหมือนสมบัติส่วนตน มีสถานที่จัด กิจกรรมที่สะดวกสบาย จัดสถานที่ให้มี บรรยากาศที่ดีเพื่อเป็นแรงดึงดูดใจ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		เจ้าของงาน IMT03 ทางเรากียึดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะอาจารย์เขาจะงบน้อยมาก แต่ไม่เคยเก็บไว้เลย และของบางอย่างก็ต้องเก็บไว้ใช้ให้มันคุ้มกับสิ่งที่เราเสีย แต่ชาวบ้านงบน้อยก็ขอไม่ได้ ก็เลยประหยัดได้ก็ต้องประหยัดสุดขีด IMT03 บรรยากาศสวย IMT03 บรรยากาศสวยก็เหมือนเป็นแรงดึงดูดใจ IMT04 สำนักงานจริงๆก็คือกุฏิของพวกเรา IMT05 ค่ายอุทิศ ไม่เอาค่าแรง ทำอุทิศทำครั้งสองครั้งจนกว่าจะได้วัดมา IMT05 ท่านได้รับค่าตอบแทนมาก็บาทก็ตามขอ ๑๐% ให้บริจาคเข้ากองกลาง IMT05 ประชุมเดือนละครั้ง ครั้งละหนึ่งวัน ประชุมเอาเรื่องมาถก	ปัญหา คือ สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ แนวทางปฏิบัติ คือ จัดสภาพห้องเรียนที่เป็นส่วนรวมการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา
ด้านกระบวนการทำงาน	ปัญหา คือ ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียน	IPC05 ในการทำงานมันมีหลายอย่างต้อง	เน้นการทำงานเป็นทีม กระบวนการ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แนวทางปฏิบัติ คือ จัดทำแผนการเรียนรู้ บูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมใน การสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ครูจัดการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือพันธกิจของโรงเรียน มีการจัด กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของ เด็กและประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย สอนด้วยเนื้อหาที่ แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เรื่องคุณธรรมจริยธรรม จัดป้ายนิเทศที่ สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียน การสอนอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ มีการ นิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศ การศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้	ไปประชุมแผนต้องทำเอกสารต้อง ประมวลผลงานต้องสแกนลายนิ้วมือซึ่งอัน นี้ทำให้พระวิทยากรเรายุ่งยาก IPC05 ทำงานเป็นทีม IPC05 ทำงานเป็นทีม แล้วจะไม่มีใครดัง กว่าใคร	ทำงานตามระบบราชการมีความยุ่งยาก ปัญหา คือ ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียน ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แนวทางปฏิบัติ คือ จัดทำแผนการเรียนรู้ บูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมใน การสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ครูจัดการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือพันธกิจของโรงเรียน มีการจัด กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของ เด็กและประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย สอนด้วยเนื้อหาที่ แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เรื่องคุณธรรมจริยธรรม จัดป้ายนิเทศที่ สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียน การสอนอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ มีการ นิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพ เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความทันสมัย มีหลักสูตร ให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้อย่าง หลากหลาย ตามความสามารถและความ สนใจ		สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศ การศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้ เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพ เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความทันสมัย มีหลักสูตร ให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้อย่าง หลากหลาย ตามความสามารถและความ สนใจ
ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร		IFA02 ความมีชื่อเสียงมีผลต่อการ ทำงาน คือ หนึ่งต้องทำให้มันดีเสมอต้น เสมอปลาย ต่อไปสองต้องรักษามาตรฐาน IFA03 ความมีชื่อเสียงมีผลเยอะ ก็ พยายามบอกเด็กว่าโรงเรียนเราแตกต่าง ยังไง ก็ต้องสร้างความภาคภูมิใจ IFA05 โลโก้มันได้	ความมีชื่อเสียงทำให้โรงเรียนเป็นที่ ยอมรับและสามารถสร้างความภาคภูมิใจ ให้กับบุคลากรได้ และมีผลต่อการ ทำงาน คือ ต้องทำให้มันดีเสมอต้นเสมอ ปลาย และต้องรักษามาตรฐาน
ด้านวัฒนธรรมองค์กร		ICU02 วัฒนธรรมองค์กรของที่นี่ คือ ระบบอาวุโสกับระบบราชการ ระบบสั่ง การ	วัฒนธรรมองค์กรเป็นระบบราชการกับ ระบบอาวุโส แต่ขณะเดียวกันก็อยู่กันแบบ พี่แบบน้อง ครูรุ่นพี่ดูแลครูรุ่นน้อง น้องจะ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ICU03 ที่นี้น้องจะดูพี่ แล้วพี่ก็จะนำน้องทำ ICU03 รุ่นใหญ่ก็จะคอยดูแลครูบรรจใหม่ อยู่ในกรอบกระเบียบ ICU03 วัฒนธรรมขององค์กรคือครูรุ่นพี่ ดูแลครูรุ่นน้อง ICU03 อยู่ที่นี่อบอุ่นเพราะ อยู่กันแบบพี่ แบบน้อง มันเป็นสิ่งที่เรียกว่าความเข้าใจ ที่ตรงกัน เพราะเวลาที่ทำงานเราก็จะคุย กัน ICU05 แต่งกายสีเหมือนกันและติดบัตรนี้ ICU05 ตรงเวลา รักษาคำพูด รับผิดชอบ เมื่อจะรับว่าไปโรงเรียนนี้ ก็จะไป	ดูพี่แล้วพี่ก็จะนำน้องทำ ตรงเวลา รักษา คำพูด รับผิดชอบ
ด้านคุณภาพของผลลัพธ์		IQU02 มันคุ้มที่ทำมานี้ คุ้มในลักษณะ ที่ว่าโรงเรียนเรามีชื่อเสียง โรงเรียนเรา เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองของชุมชนมัน ก็คุ้มค่าIQU05 หนึ่งผลที่เป็นรูปธรรมก็คือ จำนวนโรงเรียนนิมนต์มากขึ้น	โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและ ต้องการของสังคมมากขึ้น

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
ด้านความสามารถในการวิจัยและพัฒนา		IRE03 หลังจากเสร็จ เราก็ทำวิจัยเก็บ ข้อมูล	มีทำวิจัยเก็บข้อมูลหลังการจัดกิจกรรม
ด้านสังคมวัฒนธรรม		ESO01 แต่ละชุมชนดูแลปัญหาสังคม ESO01 รอบๆนี้ เป็นโกดัง เก็บสินค้า พัก สินค้า ผ่านศุลกากร เป็นรถตู้ รถคอนเทน เนอร์ ปัญหาคือเรื่องของคนงาน แถวนี เป็นแรงงานพม่า กัมพูชา มากกว่าคนไทย คนดั้งเดิมที่จะทำไร่ ทำนา ทำสวน ฐานะ ก็ปานกลางถึงรวย คนสมัยเก่าๆ ที่เยอะ พอเจริญขึ้นทำธุรกิจ เพราะนั้นสังคมที่นี้มี ตั้งแต่สลัม แรงงานต่างชาติ ไปจนถึงคนมี ฐานะดี ถนนร่มเกล้า 2 ข้างทาง เป็นธุรกิจ โยงกับสนามบิน เรียกว่าความเจริญเยอะ ขึ้น และยังมีสลัมบางจุดในพื้นที่ ESO02 ที่นี้ค่อนข้างใกล้เคียงดั้งเดิมเยอะ ประเพณีวัฒนธรรมก็ยังคงเดิม ESO03 โรงเรียนนี้ ก็ได้อิทธิพลจาก ได้ กระแสที่ดีจากพุทธศาสนาโดยตรงทั้งสอง วัด	สภาพสังคมวัฒนธรรมและประเพณียัง เป็นแบบดั้งเดิม โรงเรียนได้อิทธิพลจาก พระพุทธศาสนาจากวัดในชุมชน ชุมชน รอบโรงเรียนมีความเสี่ยงเรื่องยาเสพติด ขณะเดียวกันชุมชนเองก็ช่วยดูแลปัญหา สังคมดังกล่าวด้วย นักเรียนส่วนใหญ่มี ปัญหาครอบครัวแตกแยก

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ESO03 ปัญหาเด็กร้อยละเก้าสิบนี้มีทุกที เลย ครอบครัวแตกแยก ESO04 ทุกวันนี้โรงเรียนจะดัง ไม่ดัง จะ เล็ก หรือใหญ่ ปัญหาคล้ายกัน	
ด้านเทคโนโลยี		ETE01 ข่าวสารมีไลน์กลุ่มของแต่ละห้อง ETE01 ตอนนี้ใช้ sms ในการดูแลเด็ก ETE01 มีเฟสบุ๊ก มีไลน์กลุ่ม ถ้าเป็นเรื่อง แจ้งข่าวสารได้ครับ sms ส่งได้ถึง ๓ พัน กว่าคน ETE01 มีวิทยุสื่อสาร ติดกล้องดู พฤติกรรมด้านนอกๆ ETE02 ผู้ปกครองถ้าเด็กไม่มา เข้าเว็บดูได้ เลย ETE02 แทบจะไม่มองอะไรเลย มองแต่ โทรศัพท์ ใส่หู ETE02 ไลน์ กับเฟสมีบทบาทมาก ETE02 กิจกรรมของเราทั้งหมดเลยไม่ว่า จะเป็นกิจกรรมในเรื่องของ พระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมอะไรก็ตาม	มีการนำสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ มาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และ ผู้ปกครอง ซึ่งไลน์กับเฟสมีบทบาทมาก มี การสร้างเฟสบุ๊กแฟนเพจเพื่อ ประชาสัมพันธ์ให้คนสามารถติดตามความ เคลื่อนไหวและเกิดการยอมรับ นอกจากนี้ ยังใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ และยูทูปมาใช้ในการเรียนการสอนด้วย นักเรียนสามารถช่วยครูค้นคว้าข้อมูลได้ เลย แต่ขณะเดียวกันครูก็ต้องคอย ระมัดระวังเพราะเป็นสื่อที่กระจายไปได้ไว และนักเรียนใช้สื่อโซเชียลมีเดียอย่างไม่ รู้จักเวลา นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการ สร้างแอปพลิเคชัน ส่ง SMS และสร้าง

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		จัดแสดงในเว็บทั้งหมด ETE02 จะมี Wi-Fi ทั่วโรงเรียน เว็บไซต์นี้พัฒนาขึ้นมาเอง ETE02 ช่วยครูค้นได้เลยอันนี้คือจุดดี แต่จุดเสียก็คือเขาไม่ค่อยรู้เวลา ETE03 โซเชียลเป็นสื่อที่คุยกันได้เร็วครับ ETE03 ก็มีเรื่องของสื่อ ไม่ห้ามเรื่องโทรศัพท์ แต่จะบอกให้ใช้อย่างมีสติ ETE04 ในส่วนของพระมหาสมปองก็โชคดีว่ามีสื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ก็เลยทำให้ท่านกลายเป็นนักบรรยาย ETE04 ยุคนี้เราต้องมีแผนเพจรองรับ มีเว็บไซต์รองรับต้องมีอัปเดตเรื่อยๆเพื่อให้เขายอมรับ ETE04 สรุปลก็คือเฟส LINE โฆษณาเป็นอุปกรณ์ขั้นดีสำหรับพวกเรา ETE04 สื่อมัลติมีเดียหรือโซเชียลนี่แหละเป็นช่องทางเผยแผ่อีกทางหนึ่งด้วย ETE04 อาศัยไลน์ อาศัยเฟส แล้วโฆษณา	เว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน และอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ตอนนี้ทำให้เราทางขึ้นด้วย มีสื่อ ETE05 เดียวนี้ให้ส่งออนไลน์ สแกน เพราะว่ามันเปลี่ยนค่าแท็กซี ETE05 ตอนนี้มีคลิปแล้วก็ออกไปทั่วโลก แคให้กราบเท่านั้น เป็นสิ่งที่ต้องระวัง ETE05 ทุกๆจะต้องอ่านไลน์ทุกวัน ทำไมก็เพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร ETE05 ผมสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันด้วย	
ด้านเศรษฐกิจ		EEC02 ที่นี้เป็นเมืองเกษตรปลูกส้ม กับข้าว สัมพันธ์ชาวแตงกวา EEC02 พอทำไม่ได้ก็ระดมได้บ้างแต่ได้ไม่เต็ม ๑๐๐ EEC03 เราจะได้ประชากรเด็กที่ยากจนจริงๆ EEC03 อาชีพที่นี้ทำอะไร EEC05 มีรายจ่ายมากขึ้นในการเดินทาง	เป็นเมืองเกษตร เดิมมาจากครอบครัวยากจน ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาทำการเกษตรไม่ได้ ค่าครองชีพสูง ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ส่งผลให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ไม่เต็มที่
ด้านการเมืองและกฎหมาย		EPO02 กิจกรรมหลักๆไม่ค่อยกระทบ แต่ที่กระทบก็คือการบริหารงานบุคคล	ปัจจัยด้านการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		EPO02 ความกังวลใจของครูทั่วประเทศก็เกิดขึ้น EPO03 ด้านการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ก็เป็นปัญหา ลดเวลาเรียนให้นักเรียนแต่เพิ่มงานให้ครู EPO03 มีกระหนาบเชิงนโยบาย อย่างเรื่องลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ซึ่งแนวปฏิบัติของกระทรวง EPO04 ปัจจัยด้านการเมืองไม่มีผลแต่จะมีมุขเยอะ EPO05 ไม่อยากทำงานสนองการเมืองใดๆ ทั้งสิ้น ก็บอกว่าถ้าใครเอาการเมืองมาพูดในค่าย ไม่เอา ไม่ให้พูดในไมค์นี่เป็นกฎเหล็ก	คุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน แต่ที่กระทบการบริหารงานบุคคลเนื่องจากจะมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารบางอย่างทำให้ครูเกิดความกังวลใจ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบเชิงนโยบาย ด้านนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เป็นปัญหาคือลดเวลาเรียนให้นักเรียนแต่เพิ่มงานให้ครู
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		EEN02บรรยากาศสร้างสมาธิ EEN03บรรยากาศสวย EEN03บรรยากาศสวยก็เหมือนเป็นแรงดึงดูดใจ	มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ดึงดูดใจให้เข้าร่วมกิจกรรม
ด้านมิตรระหว่างประเทศ		EFO03 เราก็นั่นภาษาอังกฤษ เราก็บู๊พื้น	มีการเตรียมความร่วมมือด้านภาษาเพื่อสู่

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ภาษาอังกฤษ	สากล
หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมฯ	๑. ตรงกับความต้องการของนักเรียน ๒. กำหนดเป้าหมายชัดเจน ๓. เทคนิควิธีการหลากหลาย ๔. วัดและประเมินผล	PP01 เราใช้หลักของในหลวง คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา PP01 เราช่วยกันคิด ครูอาจารย์ช่วยกัน คิด เข้าถึงปัญหาว่าปัญหา มันเกิดจาก อะไร PP01 เสริมสื่อทันสมัย PP01 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้ครูมีส่วน ร่วม ในการร่วมกำหนดทิศทางโรงเรียนไป ด้วยกัน PP01 ผู้ปกครองก็รู้ปัญหาตั้งแต่ต้น ต้อง ร่วมมือ PP01 สร้างความเข้าใจ ความตระหนักกับ สถาบัน PP01 สร้างนักเรียนโดยนำคุณธรรมให้นำ เรื่องวิชาการ PP01 หลักปรัชญานี้ประกอบไปด้วย ความพอประมาณก็ดี ความมีเหตุมีผลก็ดี การรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง คือ ๓	๑. ตรงกับความต้องการของนักเรียน ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและ ตัวชี้วัดชัดเจน นำคุณธรรมให้นำเรื่อง วิชาการ โดยครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมี ส่วนร่วมในการวางแผน ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมี สาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อ ทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของ แต่ละกลุ่มสาระ ๔. วัดและประเมินผล

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ห่วง ๒ เงื่อนไข ที่กำกับด้วยคุณธรรม ความรู้ สิ่งนี้ทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข เพราะถ้าเด็กดี เด็กเก่ง และอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข นั่นแหละคือเป้าหมายที่ เราต้องผลิตคนไทยให้เป็น PP02 ใช้เทคนิคเล่ห์เหลี่ยมหลายๆอย่าง ปลุกเร้า การที่พูดทุกๆเช้า PP02 บูรณาการคุณธรรมเข้าไปตาม แผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ PP02 วันศุกร์นี้เราจะลดคาบเรียนเพื่อ ตรงนี้ PP02 สอดแทรกในการเรียนการสอน PP02 หนึ่งทฤษฎี สองปฏิบัติ สามเสริม ปฏิบัติเข้มข้น PP03 เด็กทุกคนต้องเห็นคุณค่าของ รางวัล ดังนั้นเขาต้องทำตัวให้ดี PP03 เราคัดกิจกรรมที่เราได้ผล ๓๒ กิจกรรม แล้วมาใส่โมเดล เสริมแล้วโมเดล เรมานั่งแยกว่า โมเดลที่ง่ายที่สุดก็คือ	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		โมเดลของเชิงระบบ โมเดลเรื่องของ input เราเอากิจกรรม เด็กเราเน้น กิจกรรม PP03 เราจะบอกว่าไม่ใช่แค่ที่โรงเรียนแต่ ต้องเป็นที่บ้านด้วย แล้วเราจะประเมิน ตอนประชุมผู้ปกครองเราจะประเมินตอน ประชุมผู้ปกครอง PP03 เรามีวัตถุประสงค์ว่าปีนี้ เราจะทำ อะไร เราทำกิจกรรมอาชีพหนึ่งโรงเรียน อะไรเราก็มายุกัน เราก็มาดูแบบประเมิน เด็กก็จะเขียนมาอยากทำอาชีพอื่นบ้าง เปิดให้กว้างกว่านี้เราก็นำเสนอ ผอ. PP03 เอาตัว treatment ที่เป็น โมเดลใส่ เข้าไป PP03 แต่ละชั้นมีตัวชี้วัดไว้ PP03 แผนการจัดการเรียนรู้ ต้อง สอดแทรกคุณธรรม PP03 แผนการสอนปกติ มีมาตรฐาน ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ มีเนื้อหาที่สำคัญ	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		พอถึงภาระชิ้นงานอะไร PP03 โครงการหลักของเรามีกิจกรรม ย่อยๆ อะไร PP03 ก็เลยอัญเชิญโล่ต่างๆมาข้างล่าง นี่เป็นตัวกระตุ้นสร้างความภาคภูมิใจ PP03 ก็คือเราเน้นศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่ง บูรณาการของหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง PP03 กิจกรรมมันไม่ได้ถูกบังคับว่าให้เป็น ชัดเจนว่าวันนี้อะไรเป็นตารางกิจกรรม ว่า กิจกรรมอะไรบ้าง คือเราก็มารับ เป็น โมเดล เป็นรูปแบบ แล้วก็ส่งเสริมกิจกรรม PP03 คนที่จะช่วยกล่อมเกลาก็คือครู ไม้ นวมบ้างไม้แข็งบ้าง PP03 ทักษะเด็กต้องครบ PP03 ส่วนใหญ่เราเริ่มทำอะไรจากง่ายๆ ก่อน PP04 concept ที่เราวางไว้คือสนุก สาระ สงบ สติ สำนึก ที่ว่าเป็น concept ๕ ส	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		คือต้องได้ครบทุกอารมณ์ ตรงกับ motto หลักที่เราตั้งไว้ว่าธรรมะเดลิเวอรี่ส่งตรงถึงที่ซึ่งถึงใจ PP04 การนำเสนอที่จูงใจ ทำให้เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น PP04 ทีมงานธรรมะเดลิเวอรี่จะเน้น ๕ ส. คือ สนุก สาระ สงบ สติ สำนึก สนุกคือหัวใจ สนุกจะมาก่อน สาระเราก็จะมีสาระสอดแทรกตลอด สำนึกก็คือให้ระลึกหน้าที่ PP04 พวกเด็กจะมีหน้าที่ในเรื่องของพ่อแม่ มีสติก็คือพยายามให้เขารู้ว่าอะไรชั่วอะไรดี ซึ่งปัญหาเด็กจะมียาเสพติด จะมีรักในวัยเรียน แล้วก็มีเรื่องไม่รับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน ติดเกม ติดนั่นนี่ เป็นเรื่องสติ เราก็สร้างจิตสำนึก PP04 พื้นฐานมาจากความรัก สองรูปแบบ เราค้นเจอว่าคนไทยชอบสนุก PP05 โดยส่วนมากเขาจะปลูกฝังกันตอน	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ม.ต้น ส่วนระดับ ม.ปลายก็จะเน้นศีลข้อ ใดข้อหนึ่ง เช่น ศีลกาเม ความรักในวัย เรียนมากกว่าเพราะว่ามันเป็นเรื่อง เร่งด่วนที่ชัดเจน PP05 คนที่ควรจะเปลี่ยนคือครูเพราะอยู่ กับเด็กนานกว่า PP05 คนที่ว่ายน้ำเป็นจึงจะสอนคนอื่นให้ ว่ายน้ำได้	
วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา เป็นคน สุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ รู้จัก หน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อ การเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร จัดลำดับ ความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและ ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ ต้องการได้ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ เป็นคนพูดจริง	OB03 เราทำเราคิดว่าเราได้พัฒนา มัน จะช่วยให้เด็กเป็นคนดี OB04 เอาหลายๆเลยนะคะ เครียดจากการ เรียนอยู่แล้วพอมาเจอพระอาจารย์ก็ อยากจะผ่อนคลาย OB05 ที่หวังมากก็คือในอนาคตเขาจะ เป็นชาวพุทธ OB05 สิ่งคาดหวังคือโรงเรียนวิถีพุทธ ๒๒,๐๐๐ โรงเรียน สอนเด็ก ๑๐ คน ต้อง ให้ ๑๐ คนนี้เป็นชาวพุทธที่ดีในอนาคต	๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา เป็นคน สุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ รู้จัก หน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อ การเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร จัดลำดับ ความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและ ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ ต้องการได้ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ เป็นคนพูดจริง

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	รักษาคำพูด ขยัน ไม่เกียจคร้าน ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ รู้จัก ดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำ อะไรทำให้ดีที่สุด		รักษาคำพูด ขยัน ไม่เกียจคร้าน ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ รู้จัก ดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำ อะไรทำให้ดีที่สุด
กระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	๑. ประชุมวางแผน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์เก็บข้อมูลสภาพของปัญหา การ กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัด กิจกรรม ๒. จัดโครงสร้างการบริหาร ได้แก่ การ มอบหมายงาน พิจารณาจัดการทางด้าน บุคลากร แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ ๓. การประสานงาน ได้แก่ การสร้างความ ร่วมมือกันระหว่างบุคคลในตำแหน่งต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ การจัดให้ผู้แทนของ หน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะ ปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการ ปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งาน	MP01 ทางฝ่ายบุคคลทำอยู่แล้ว ตาราง กิจกรรมประจำปีมีอยู่แล้ว ตั้งแต่ก่อนเปิด เทอมทำอะไร MP02 แผนกิจกรรมความคู่รู้คุณธรรมรุ่น พี่เขาทำมา แล้วเราก็เสริมเพิ่มเติมเข้าไป อันไหนที่ไม่ดี เราก็ปรับปรุงจนดี MP02 ใช้หลัก PDCA นั้นแหละ จบด้วย การประเมินทุกครั้ง เอาข้อติติงมา ปรับปรุง MP03 เวลาที่มีความคิดที่ไม่ตรงกัน ก็ต้อง เรียกมาคุย มาประชุม MP03 จะไล่ตามตัวบ่งชี้ที่ว่าอะไรจะเกิดอะไร ขึ้นบ้าง MP03 ถ้าผู้นำดีเขาก็ตามกันไป แต่ผู้นำนี้	๑. ประชุมวางแผน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์เก็บข้อมูลสภาพของปัญหา การ กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัด กิจกรรม ๒. จัดโครงสร้างการบริหาร ได้แก่ การ มอบหมายงาน พิจารณาจัดการทางด้าน บุคลากร แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ ๓. การประสานงาน ได้แก่ การสร้างความ ร่วมมือกันระหว่างบุคคลในตำแหน่งต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ การจัดให้ผู้แทนของ หน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะ ปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการ ปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งาน

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	สัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก ๔. การควบคุมการจัดกิจกรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติตนตามหลักเบญจธรรม โดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน อยู่ในเป้าหมายของการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้เกิดเบญจธรรมในแต่ละด้าน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เป็นลำดับขั้นตอน มีการใช้สื่อที่เหมาะสม และเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ๕. การประเมินผล ได้แก่ การติดตามผลในการจัดกิจกรรม และทำการประเมินผลว่าการจัดกิจกรรมนั้นมีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่	ๆ เขาก็จะนั่งตาม MP03 ทุกคนเขาให้ความร่วมมือ คือเราแบ่งหน้าที่กันอะไรช่วยกันได้ก็ช่วย MP03 ประชุมกันจะไปเวียตนาม เราก็มี่แรงจูงใจให้ทำงาน ก็มีเงินให้ไปฟรี MP03 ผอ.ก็มีระบบการนิเทศติดตาม MP03 ผู้บริหารเป็นผู้นำ MP03 สร้างแรงจูงใจ แสดงความภาคภูมิใจ MP03 หลักของ PDCA ไง เพราะว่าเราจะระดมความคิดทุกครั้ง MP03 อย่างแผนนี้บางคนบอกว่าทำไมเยอะ ยุ่งยากุ่นวาย ผู้บริหารเขาพูดอย่างเดียวว่า ทำยังไงก็ได้ แผนแต่ละกลุ่มจะเขียนไม่เหมือนกัน ก็แล้วแต่คิดว่าคิดไปแล้วกัน ให้มีร่องรอยของหลักคุณธรรมไปเติม MP03 เขาจะมีตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ สื่อ การวิเคราะห์ ประเมินผล MP03 เราจะตั้งการประเมินตาม	สัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก ๔. การควบคุมการจัดกิจกรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติตนตามหลักเบญจธรรม โดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน อยู่ในเป้าหมายของการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้เกิดเบญจธรรมในแต่ละด้าน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เป็นลำดับขั้นตอน มีการใช้สื่อที่เหมาะสม และเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ๕. การประเมินผล ได้แก่ การติดตามผลในการจัดกิจกรรม และทำการประเมินผลว่าการจัดกิจกรรมนั้นมีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกครั้ง ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม จากการสังเกต และทำวิจัย

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		วัตถุประสงค์ MP03 เราประเมินบางครั้งจากแบบสอบถาม และก็จากการสังเกต MP03 เอาตัวทฤษฎีเชิงระบบ มาวางเป็นระบบ เวลาประเมินก็จะง่าย MP03 ประเมินคุณธรรมท้ายแผนจะมีประเมินหลักที่หนึ่ง หลักที่สอง MP03 ผลสำเร็จแต่ละงานมันต้องดูงาน เพราะว่าอย่างบางงานเราทำเป็นกิจกรรมเดียว แต่บางงานมันต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นกิจกรรมเดียว เราก็ดูผลในภาพรวม ถ้าต่อเนื่องเราต้องดูพฤติกรรมสิ่งที่ตามมา MP03 วางโครงไว้ให้ จะทำอย่างนั้นะ เราก็บอกว่าเราจะทำให้แฟ้มไปนะ เพื่อให้ไปตามเพื่อรวบรวมงานตัวบ่งชี้ MP03 สองห่วงสามเงื่อนไข MP03 หลังจากเสร็จ เราก็ทำวิจัยเก็บข้อมูล MP04 การประเมินผล เราประเมินจาก	เก็บข้อมูล นอกจากนี้ยังประเมินจากความชอบ ความสนุกด้วย มีการนัดประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาแล้วทำการปรับปรุงแก้ไข

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ความชอบ ความสนุก ไม่มีการประเมินผลทางวิชาการ จะประเมินผลว่านิมนต์กี่ครั้ง และเช็คขณะนั้น สังเกตบรรยากาศ MP05 เราก็ต้องออกแบบกำหนดการมาสเตอร์ MP05 ในส่วนของภาคบริหารจิตเจริญปัญญา ภาคกิจกรรม ปลุกจิตสำนึกและภาคทักษะชีวิตมันแบ่งอย่างละ ๒๐% - ๒๕% เพราะฉะนั้นสวดมนต์ทำวัตรนั่งสมาธิ มันก็อยู่ใน ๒๕% MP05 จะไม่พูดเรื่องศีลแต่จะพูดเรื่องหมวกกันน็อกเมตตาไม่ใช่ว่าดูดีหรือมีธรรมะแต่เมตตาเพราะรักจริงๆว่าชีวิตมนุษย์มีค่า MP05 พอก่อนเปิดงานก็จะรับสมัคร staff MP05 รูปแบบมันตามพฤติกรรม การนำเด็กเข้าออกหอประชุม การกราบ คล้ายๆกัน แต่วิชาเท่านั้นที่เปลี่ยน	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		MP05 เดี่ยวครูก็โทรมา เพราะว่าเขาติดต่อผ่านเราตั้งแต่แรก สนใจอาตมาก็โทรถาม เดี่ยวนี้มีหน่วยเช็คโทรศัพท์ MP05 เราก็นัดประชุมหัวหน้าเดือนละหนึ่งครั้ง ประชุมแบ่งงาน แล้วก็สภาพปัญหา MP05 โรงเรียนวิสุทธิพุทธศาสน์ห้วย ๑๐๐% เป็นตัวบ่งชี้ เวลาเราทำร้อยละเปอร์เซ็นต์เป็นเป้าหมายสูงสุดเหมือนประกันคุณภาพ เขาจะบอกว่าทำได้ ๑๐๐% เต็ม แต่ลูกบิภ ระดับ ๕ ๔ ๓ ๒ ๑ ลูกบิภมันก็จะบอกว่าศูนย์ถึง ๕๐% ได้คะแนนหนึ่ง ๕๑ ถึง ๖๐ ได้สอง ๖๑ ถึง ๗๐ ได้สาม ๗๐ ถึง ๘๐ ได้สี่ ๘๑ ขึ้นไปได้ห้า MP05 พระอาจารย์เขาจะเอาแบบประเมินกลับมาส่ง มจร ซึ่งเราต้องประกันคุณภาพ มีรูปภาพ มีแบบประเมินนักเรียน มีความเห็นของคุณครู มาส่งผม	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา	๑. กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ๒. กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๓. กิจกรรมค่ายคุณธรรม ๔. กิจกรรมจิตอาสา ๕. กิจกรรมชวนกันเข้าวัด ๖. กิจกรรมเชิดชูเกียรตินักเรียน ๗. กิจกรรมต้นไม้พูดได้และระเบียบธรรม ๘. กิจกรรมตลาดนัดธุรกิจขนาดย่อม ๙. โครงการพระสงฆ์สอนศีลธรรมใน โรงเรียน ๑๐. กิจกรรมจัดป้ายนิเทศ ๑๑. กิจกรรมบรรพชาสามเณรฤดูร้อน ๑๒. กิจกรรมบันทึกความดี ๑๓. กิจกรรมปลูกผักสวนครัว ๑๔. กิจกรรมเปิดบ้าน ๑๕. กิจกรรมพัฒนาอาคารสถานที่ ๑๖. กิจกรรมเยี่ยมบ้าน ๑๗. กิจกรรมระบบดูแลนักเรียน ๑๘. กิจกรรมเรียนและสอบธรรมศึกษา	AC01 “ห้องพลังใจ” ผู้ปกครองบางคนมา ทุกวัน มานั่งประจำห้อง หมั่นเวียนกัน บางคนมาทุกวันจันทร์ อังคาร ตามเวร มา ให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาวัยรุ่น AC01 เด็กทุกเข้าต้องนั่งสมาธิ ๕ - ๑๐ นาที AC01 เราก็จะนิมนต์พระมาสอน ตอน ก่อนเปิดเทอม เราจะมีค่ายคุณธรรม AC01 เรื่องจิตอาสาออกค่ายพัฒนา เปิด หมวกตามตลาดก็เอา ก็ไม่ว่ากัน ให้รู้ วิธีการทำโดยสุจริต AC01 กลุ่มจิตอาสา นี้ได้คุณธรรมละ AC01 จะนิมนต์วัดที่ติดกับโรงเรียน เป็น ประจำ คือวัดบารุงริน จะมาทำกิจกรรม ทางศาสนา ถึงวันแม่ วันไหว้ครู วัดนี้คือ มาประจำ AC01 ทำร้านกาแฟให้ สวนให้ ทำ โรงเรียนให้ เพาะเห็ด ไฮโดรโปนิก เน้น การปฏิบัติจริง การเรียนที่นี้จะเน้นการ	๑. กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ๒. กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๓. กิจกรรมค่ายคุณธรรม ๔. กิจกรรมจิตอาสา ๕. กิจกรรมชวนกันเข้าวัด ๖. กิจกรรมเชิดชูเกียรตินักเรียน ๗. กิจกรรมต้นไม้พูดได้และระเบียบธรรม ๘. กิจกรรมตลาดนัดธุรกิจขนาดย่อม ๙. โครงการพระสงฆ์สอนศีลธรรมใน โรงเรียน ๑๐. กิจกรรมจัดป้ายนิเทศ ๑๑. กิจกรรมบรรพชาสามเณรฤดูร้อน ๑๒. กิจกรรมบันทึกความดี ๑๓. กิจกรรมปลูกผักสวนครัว ๑๔. กิจกรรมเปิดบ้าน ๑๕. กิจกรรมพัฒนาอาคารสถานที่ ๑๖. กิจกรรมเยี่ยมบ้าน ๑๗. กิจกรรมระบบดูแลนักเรียน ๑๘. กิจกรรมเรียนและสอบธรรมศึกษา

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	๑๙. กิจกรรมเรียนพระพุทธศาสนากับ วิทยาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๐. กิจกรรมโรงเรียนสีขาว ๒๑. กิจกรรมลูกเสือ ๒๒. กิจกรรมวัดในโรงเรียน ๒๓. กิจกรรมวันภาษาไทย ๒๔. กิจกรรมวันลอยกระทง ๒๕. กิจกรรมวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา ๒๖. กิจกรรมวันแห่งความสำเร็จ ๒๗. กิจกรรมสวดมนต์ ฟังธรรมะ ปฏิบัติ ธรรม ๒๘. กิจกรรมสามประสาน (บวร) ๒๙. กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต ๓๐. กิจกรรมไหว้ครู ๓๑. กิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม ๓๒. กิจกรรมผู้นำ ๓๓. กิจกรรมออมวันละบาท	ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ สัมมาอาชีวะ เบญจ ธรรม ไปฝึกเด็ก AC01 ทุกคนต้องผ่านการอบรมหลักสูตร การให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาวัยรุ่น AC01 ผู้ปกครอง เรียกว่าการไปหลอม แผนของเครือข่าย ผู้ปกครองคิดโครงการ กัน AC01 ผู้ปกครอง ระดมวางแผน ประชุม กัน สัมมนากัน พอได้กรรมการเครือข่าย ผู้ปกครอง เขาจะไปประชุมกัน เพื่อจัดทำ แผนปฏิบัติการว่าปีนี้ เครือข่ายจะทำอะไร ให้โรงเรียนบ้าง AC01 พวกจิตอาสาคือสมัครมาตัวเอง ปีหนึ่งก็ต้องอบรม ให้เกียรติบัตรแก่เขา AC01 สมัครกันเข้ามาเป็นจิตอาสา AC01 สวดมนต์ไหว้พระ แถมด้วย ปฏิญาณตน AC01 สวนแสงแห่งธรรม ตอนนีัพิธีกรรม ทางศาสนา ก็จะทำให้สวนธรรม ตักบาตร	๑๙. กิจกรรมเรียนพระพุทธศาสนากับ วิทยาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๐. กิจกรรมโรงเรียนสีขาว ๒๑. กิจกรรมลูกเสือ ๒๒. กิจกรรมวัดในโรงเรียน ๒๓. กิจกรรมวันภาษาไทย ๒๔. กิจกรรมวันลอยกระทง ๒๕. กิจกรรมวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา ๒๖. กิจกรรมวันแห่งความสำเร็จ ๒๗. กิจกรรมสวดมนต์ ฟังธรรมะ ปฏิบัติ ธรรม ๒๘. กิจกรรมสามประสาน (บวร) ๒๙. กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต ๓๐. กิจกรรมไหว้ครู ๓๑. กิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม ๓๒. กิจกรรมผู้นำ ๓๓. กิจกรรมออมวันละบาท

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		เจริญพระพุทธมนต์ ให้เด็กทำเองเป็น ฉะนั้นที่นี้จะเน้นเด็ก AC02 วันพระนี้ปกติเราจะใส่ชุดขาว AC02 โครงการหนึ่งคือโครงการส่งเสริม การเรียนรู้คู่คุณธรรม มันเป็นโครงการซึ่ง ส่งเสริมศีลธรรมคุณธรรมอยู่ในตัว มัน ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆซึ่งเราต้องทำ ในปีการศึกษานั้นให้เสร็จ เช่น จัดป้าย นิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมะ เทศนาในวันพระพุทธศาสนา มีการแสดง ตนเป็นพุทธมามกะ เวียนเทียนรอบองค์ พระในวันวิสาขะ วันอาสาฬหบูชา วัน มาฆะบูชา บังเอิญว่าเรามีพระประจำ โรงเรียนอยู่องค์หนึ่ง พระสงฆ์ เป็นทั้ง ผู้สอนและผู้ปฏิบัติ เป็นผู้นำทีมในการที่ เกี่ยวกับศาสนา มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้ พระ ปฏิบัติหน้าลานธรรมมีทุกวัน สวด มนต์เสร็จ นั่งสมาธิ พระอาจารย์ก็เป็น	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ผู้นำ นิมนต์พระสงฆ์มาสอนศีลธรรมในโรงเรียนอันนี้คือกิจกรรมซึ่งเราทำเป็นประจำในรอบปีการศึกษา AC02 คือต้องทดลองก่อน เอาอะไรไปวางไว้ AC02 ถ้าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก็เริ่มตั้งแต่ตักบาตรเด็กเข้าแถวพระเดินตักบาตรเราก็ตั้งเวทีอาสนะ ทำพิธีกรรมตรงนี้เลย เหมือนวัดอยู่ตรงนี้ AC02 ยกวัดเข้ามาภายในโรงเรียนช่วงเข้าพรรษา AC02 หนึ่งงานนโยบายซึ่งจะมีนโยบายทั้งนโยบายประจำและนโยบายพิเศษ งานพิเศษเข้ามาเรื่อยๆ อีกอย่างหนึ่งก็คืองานโครงการกิจกรรมประจำของกลุ่มสาระซึ่งกลุ่มสาระต้องเขียนขึ้นมา AC02 อย่างวันเกิดเขาจะทำบุญถวายสังฆทานทำที่นี้แหละ คือเด็กเกิดคนเดียว แต่ว่าเขาก็กินทั้งห้องเลย	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		AC03 เราจะใช้ชื่อโครงการว่าธรรมะพัฒนาจิต โครงการนี้ก็คือบุคคลข้างนอกมาให้ความรู้ AC03 เรามีต้นไม้พุดได้ คือมีหลักธรรมคำสอน AC03 การปล่อยปลาก็คือความเมตตา AC03 ส่งเสริมทุกวันพระจะจัดให้นักเรียนแบ่งเป็น ๒ ชุด ชุดหนึ่งไปวัดใกล้ๆโรงเรียน อีกชุดอบรมฟังธรรมะที่หอประชุม ซึ่งสลับกันไป และจะจัดทุกเดือนคือกิจกรรมธรรมเสวนา โดยนิมนต์พระท่านมาเทศน์เข้าสวดมนต์ ให้อาจารย์ประจำวัน ส่วนนั่งสมาธิจะทำเฉพาะวันพระ เพราะกิจกรรมจะไปเปิดเวลาเด็ก มีอาจารย์ประจำวัน เสร็จแล้ว สวดมนต์ให้อาจารย์ AC03 ส่วนมากจะเป็นพระอาจารย์ในแต่ละวัด อย่างเช่นวัดเขาธรรมเทียม มาอบรมธรรมะเดือนละครั้ง AC04 เราก็บอกให้รู้ว่ามันไม่ใช่อะไร	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		แล้วเราก็มีสื่อประกอบมีเรื่องประกอบ บางทีก็มีเรื่องเล่าคุณโทษมัน AC04 เราก็พยายามจะตามเขาทุกอย่าง เลย คือเราจะเป็นอะไรก็ได้หมด AC04 เรื่องหัวข้อเราจะให้ทางผู้นิมนต์ เป็นคนกำหนดถ้าเด็กก็เป็นเรื่อง เกี่ยวกับหน้าที่ เรื่องยาเสพติด เรื่องรักใน วัยเรียน เรื่องปัญหาความไม่รับผิดชอบ เรื่องเหมือนไม่รู้จักหน้าที่ AC04 เล่นเกมที่ฝึกสติ บางครั้งก็จะมีการ ใส่จังหวะและใช้ภาษาร่วมสมัยกับเขา ต้องพยายามดึงสิ่งที่เห็นชัดโดยยกข่าวสาร บ้านเมือง AC04 ท่านก็เลยจัดธรรมะจากสื่อ ซึ่งจำ ได้ว่าตอนนั้นหลวงพี่เท่งภาคหนึ่งเราตัด ต่อมาใช้เป็นสื่อในการสอน ท่านก็ทั้งฉาย และพากษ์ AC04 นิทานธรรมะ นิทานพื้นบ้าน ซึ่ง นิทานพื้นบ้านบางเรื่องก็สามารถจบเข้า	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ธรรมะได้แต่ต้องทิ้งสนุกทิ้งคม ที่มีธรรมะ นิทานคลาสสิก คำกล่าวของครูบา อาจารย์ สมัยก่อนก็หลวงพ่พุทฺธทาส หลวงพ่ปัญญา AC04 ม.๑ กับ ม.๔ จะอบรมเยอะหน่อย ก็จะเป็น ๒วัน ๑ คืน ส่วนชั้นอื่นก็อาจจะ เป็นแค่ day camp ๑ วัน AC05 เป็นถามตอบ เป็นวิภาวาท ปฏิบัติอย่างมาก AC05 ใช้วิธีการทุกอย่าง สนทนา ถาม ตอบ ยกตัวอย่าง แล้วก็สื่อ สรุไปด้วยพา เวอร์พ้อย AC05 กิจกรรมก็จะมียุสามภาค คือ ๑. ภาคบริหารจิตเจริญกายา ก็จะได้แก่วิธี เกี่ยวกับการทำวัตร สวดมนต์ ฝึกปฏิบัติ ธรรม ๒. ภาคปลูกจิตสำนึกหรือกระตุ้น ความรับผิดชอบหรือความสำนึกที่จะละ ชั่วกลัวบาป ได้แก่ กิจกรรมที่มีการ เคลื่อนไหว แสง สี เสียง เช่น จุดเทียน	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ปัญญา พระคุณแม่ เหล่านี้เป็นต้น มันมีสื่อ แล้วมันก็มีการกระตุ้นความรู้สึกไม่ใช่แค่พูดเฉยๆ มีชาวน ๓. กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ เกมส์ เพลง กิจกรรมกลุ่มต่างๆและทักษะชีวิต ได้แก่ รักในวัยเรียน ยาเสพติดผิดร้าย ซึ่งกิจกรรมทักษะชีวิตจะเลือกเฉพาะกลุ่ม แต่การสวดมนต์ทำวัตรเป็นมาตรฐานของทุกกลุ่ม ส่วนปลูกจิตสำนึกก็มาตรฐานด้วย AC05 กิจกรรมหลากหลายมาก เช่น บางคนไหว้พระเสร็จเขาก็อธิฐานจิต คือ ปฏิญาณตนห้าข้อ บางอย่างเขาก็ไปมีใบสัญญา บางอย่างเขาก็คุยในชั่วโมงโฮมรูม AC05 ครูจะบอกผมว่าต้องการอะไร AC05 ครูที่ปรึกษากับพระที่ปรึกษาต้องตั้งคำถามเพื่อให้เกิดสิ่งที่เขาอยากทำ และคิดเอง AC05 ค่ายของเราจะเน้นการตรงต่อเวลา อันที่สองการฟังก็คือเวลาอบรมอะไรก็	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		ตาม ไม่ให้กั่มหน้าเขียน AC05 ค่ายคุณธรรมนี้เป็นเรื่องกิจกรรม มีเพลง มีเกม มีจุดเทียน มีพระคุณแม่ มีสื่อ AC05 ตกลงจับกันเป็นบัดดี้ AC05 ทำผังมโนทัศน์ออกมาไปปริเซ็นต์ คุณครูหรือปริเซ็นต์ให้เพื่อนเห็นด้วยให้ ผอ.รับทราบหลังจากนั้นก็ลงมือทำ อีก สามเดือนก็มาประเมินผล AC05 บทที่หนึ่งของกิจกรรมหลังจาก ข้อตกลงก็คือกราบพระ ชื่อวิชากราบพระ เปลี่ยนชีวิตวิธีหลอมละลายคน ละลายให้ เป็นสามัคคี ให้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อที่จะสั่ง การ เพื่อที่จะดูแลง่าย AC05 พระอาจารย์ระดับหัวหน้าจะ ออกแบบได้ AC05 วิธีการของวิทยากร กระบวนการ คือเห็น เข้าไปเห็นคุณค่า ความสำคัญของ มันจนอยากกระทำ AC05 วิวัฒนาการของศีลห้ากลายเป็นจิต	

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
		อาสา มันไม่ใช่ว่าท่องหรือจำ ผมจะไม่เน้นเรื่องการท่องจำ AC05 ส่วนมากก็จะใช้สื่อเป็นคลิป แล้วก็หยุดอธิบาย ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ทำกลุ่ม แล้วที่มีผลมากที่สุดก็คือให้เด็กมีส่วนร่วม เราใช้เรียกว่าโครงงานคุณธรรม ก็คือการเอาริยสัจสี่มาแก้ปัญหาสังคม	
ผลสำเร็จ	โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากร	SO02 ที่เจอก็คือเรื่องงบประมาณ อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องของเวลา ปัญหาของเวลาก็คือกิจกรรมในโรงเรียนนี้มันเยอะ แต่กลุ่มสาระบางที่มันมาชนกัน SU03 แรกมีปัญหาเรื่องงบประมาณ ก็เก็บเงินจากผู้ปกครอง ก็ให้ความร่วมมืออย่างดี ตอนนั้นก็ยังมีเงินในส่วนที่รัฐบาลสนับสนุน SU03 ปัญหาไม่มี อุปสรรคก็ไม่มี มีอย่างนิดๆ หน่อยๆ อย่างเช่นงบประมาณบ้าง SU03 พอทำงานแผนโรงเรียนเราก็จะมีปัญหาเหมือนกันทุกที่ ก็คือเวลาเรามา	โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากร

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	เพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม ๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพ และความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีให้เพียงพอสำหรับการ	ดีความ เกณฑ์ต่างๆ หรือว่ารายละเอียดต่างๆ พอเราเจาะพูดเป็นตัวหนังสือ จากซีทถามว่าอ่านก็ค้น จะมีปัญหาเรื่องที่เขาไม่อ่านเรื่องแรกเพราะมันเยอะ เรื่องที่สองอ่านไม่รู้เรื่อง SU04 เด็กนักเรียนถูกเกณฑ์มาฟัง ซึ่งหลายชั้นก็ไม่ว่าชั้นไหน จะมีเด็กอยู่สองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่เต็มใจกับกลุ่มที่เต็มใจซึ่งกลุ่มที่เต็มใจก็แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือหนึ่งเต็มใจมาฟังเพราะอยากฟัง สองเต็มใจมาฟังเพราะไม่อยากเรียน SU05 เพื่อนเขานัดแล้วไม่ไป SU05 คนใหม่มาเรื่องที่ผมพูดทั้งหมดระเบียบต่างๆ ต้องพูดใหม่ปากเปียกปากแฉะ SU05 ผมเข้าใจว่าฝึกพระนี้ยาก ถ้าถามว่าปัญหา ก็เรื่องนี้	เพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม ๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพ และความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีให้เพียงพอสำหรับการ

การบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัย
	จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มี กิจกรรมให้เลือกเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความต้องการและความสนใจ		จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มี กิจกรรมให้เลือกเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความต้องการและความสนใจ

สรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

๑. สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่

๑.๑ ด้านองค์กร มีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์โดยเอาดีนำเก่ง เน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน มีสายการบังคับบัญชา กำหนดให้หมวดสังคมรับผิดชอบการจัดกิจกรรมแต่ละวันก็กำหนดให้ครูทุกคนมีหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนด้วย นอกจากนี้บางแห่งเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นทางการ ไม่มีองค์กรรองรับ ทำกันเองด้วยความชอบแต่ทำงานคล่องตัวเพราะมีประสบการณ์ มีการตั้งชื่อองค์กรที่มี concept จำง่ายติดตลาดเป็นชื่อเก๋ๆ ทันสมัย ปัญหาคือ ขาดการวางแผนหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และขาดการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน

๑.๒ ด้านบุคลากร ครูและนักเรียน ๙๙% เป็นชาวพุทธ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ไปในทิศทางเดียวกัน ไม่เปลี่ยนนโยบายบ่อย ผู้บริหารและครูอาจารย์เป็นคนท้องถิ่นมีความสำนึกรักบ้านเกิด มีความรักและผูกพันกับโรงเรียน มีความภูมิใจในทุกเรื่องของโรงเรียน ส่วนใหญ่รักเด็ก ทำเพื่อเด็ก สมัยใจทำงานด้วยความชอบและใส่ใจ ทำงานดีมาก ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม มีบุคลากรไม่มากแต่สามารถเป็นได้ทุกอย่าง มีการนิเทศและอบรมบุคลากร มีแรงจูงใจคือความรักความชอบในสิ่งที่ทำ และมีการกำหนดลำดับขั้นของการเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรมีเชื้อบริสุทธิ์ มีพื้นฐานเป็นคนชอบทำบุญ เป็นเด็กที่มีคุณภาพดีอยู่แล้ว และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก นอกจากนี้มีการจัดหาระบบเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ปัญหาคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้ ครูขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม และนักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

๑.๓ ด้านงบประมาณ รัฐบาลไม่มีงบประมาณให้ งบประมาณไม่เพียงพอ ทำการระดมทรัพยากรจากนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ โดยมีการประชุมจัดสรรงบประมาณ

๑.๔ ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีความฝันและการกำหนดมโนทัศน์ภาพในใจ ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน การบริหารงานต้องมอบหน้าที่ให้ดี มอบหมายงานให้ครูในกลุ่มสาระเป็นหัวหน้างาน มีปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างบุคคล ไม่ประสานงานกัน มีการใช้หลักการสอนงาน สั่งงาน และติดตามงาน ใช้คนให้ถูกกับงาน รับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการบริหารงาน ปัญหาคือการวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาขาดความชัดเจน

๑.๕ ด้านการบริหารพัสดุ มีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ รู้จักเลือกจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่ให้เกิด ใช้อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง เจ้าของงานเป็นผู้ดูแลรักษา ดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว มีสถานที่จัดกิจกรรมที่สะดวกสบาย จัดสถานที่ให้มีบรรยากาศที่ดีเพื่อเป็นแรงดึงดูดใจ ปัญหา คือ นักเรียนมีจำนวนมาก ห้องเรียนไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน และในการจัดกิจกรรม พบว่า สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ

๑.๖ ด้านการกระบวนการทำงาน เน้นการทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานตามระบบราชการมีความยุ่งยาก ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๑.๗ ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร ความมีชื่อเสียงทำให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับ และสามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับบุคลากรได้ และมีผลต่อการทำงาน คือ ต้องทำให้มันดี เสมอต้นเสมอปลาย และต้องรักษามาตรฐาน

๑.๘ ด้านวัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นระบบราชการกับระบบอาวุโส แต่ขณะเดียวกันก็อยู่กันแบบพี่แบบน้อง ครูรุ่นพี่ดูแลครูรุ่นน้อง น้องจะดูพี่แล้วพี่ก็จะนำน้องทำ ตรงเวลารักษาคำพูด รับผิดชอบ

๑.๙ ด้านคุณภาพของผลลัพธ์ โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคมมากขึ้น

๑.๑๐ ด้านความสามารถในการวิจัยและพัฒนา มีทำวิจัยเก็บข้อมูลหลังการจัดกิจกรรม

๒. สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่

๒.๑ ด้านสังคมวัฒนธรรม สภาพสังคมวัฒนธรรมและประเพณียังเป็นแบบดั้งเดิม โรงเรียนได้อิทธิพลจากพระพุทธศาสนาจากวัดในชุมชน ชุมชนรอบโรงเรียนมีความเสี่ยงเรื่องยาเสพติด ขณะเดียวกันชุมชนเองก็ช่วยดูแลปัญหาสังคมดังกล่าวด้วย นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก

๒.๒ ด้านเทคโนโลยี มีการนำสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งไลน์กับเฟสมีบทบาทมาก มีการสร้างเฟสบุ๊กแฟนเพจเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและเกิดการยอมรับ นอกจากนี้ยังใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ และยูทูบมาใช้ในการเรียนการสอนด้วย นักเรียนสามารถช่วยครูค้นคว้าข้อมูลได้เลย แต่ขณะเดียวกันครูก็ต้องคอยระวังระมัดระวังเพราะเป็นสื่อที่กระจายไปได้ไว และนักเรียนใช้โซเชียลมีเดียอย่างไม่รู้จักรเวลา นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการสร้าง

แอปพลิเคชัน ส่ง SMS และสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน และอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย

๒.๓ ด้านเศรษฐกิจ เป็นสังคมเกษตร ได้มาจากครอบครัวยากจน ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาทำการเกษตรไม่ได้ ค่าครองชีพสูง ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ส่งผลให้โรงเรียนระดมทรัพยากรได้ไม่เต็มที่

๒.๔ ด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน แต่ที่กระทบการบริหารงานบุคคลเนื่องจากจะมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารบางอย่างทำให้ครูเกิดความกังวลใจ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบเชิงนโยบาย ด้านนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เป็นปัญหาคือลดเวลาเรียนให้นักเรียนแต่เพิ่มงานให้ครู

๒.๕ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ดึงดูดใจให้เข้าร่วมกิจกรรม

๒.๖ ด้านมิตรระหว่างประเทศ มีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาเพื่อสู่สากล

๓. ข้อเสนอแนะและแนวทางปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓.๑ ด้านองค์กร คือ ควรมีแผนและโครงการที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดเป็นนโยบายของทางโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้บริหารครู ผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดทำแผนเพื่อบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการวางแผนระยะยาว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ชัดเจน บ้านวัดโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำแผน และจัดให้มีครูรับผิดชอบโครงการ

๓.๒ ด้านบุคลากร คือ โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์และมีทักษะการสอน และการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมมีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนทั้งบุคลากรจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ จัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่คณะครูในโรงเรียน มีการนิเทศการเรียนการสอน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน และทำงานเป็นทีม

๓.๓ ด้านการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน ต้องวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำในรูปคณะกรรมการและแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง และครูต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนนำผลจากการประเมินมาใช้ในการพัฒนา

๓.๔ ด้านกระบวนการทำงาน คือ จัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือพันธกิจของโรงเรียน มีหลักสูตรให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความสามารถและความสนใจ มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กและประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย สอนด้วยเนื้อหาที่แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความทันสมัย จัดปายนิเทศที่สอดคล้องและเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มีการกำกับติดตามดูแลกระบวนการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ มีการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓.๕ ด้านการบริหารพัสดุ คือ จัดสภาพห้องเรียนที่เป็นส่วนรวมการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชีการบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ

๔.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการวิจัย ได้แก่ ผลการร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) และผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) (ฉบับร่างที่ ๒) ตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ผลการร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)

จากผลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ดี กำหนดส่วนงานหรือผู้รับผิดชอบ กิจกรรมที่ชัดเจน ใช้คนให้ถูกกับงาน ประสานงานรัดกุม ใช้หลักการสอนงาน มีการกำหนดสายการ บังคับบัญชาเพื่อสั่งการและควบคุมประเมินผลการส่งเสริมเบญจธรรม ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ รับฟัง ความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมเบญจธรรม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน ควบคุมประเมินผลและ ปรับปรุงพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในโรงเรียน ผู้บริหารและครู อาจารย์ทำงานด้วยความรักและใส่ใจในงาน ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้อ ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง มี ประสพการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัด กระบวนการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ดี มีการนิเทศการเรียนการสอน สร้างขวัญ และกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน มีการจัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีการจัดทำระบบเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนมีความสามารถในการจัดหางบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี มีการระดมทรัพยากรและได้รับ การสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ โรงเรียนมีความพร้อมด้านสถานที่ สถานที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน สะอาด สะดวก บรรยากาศดีมีแรงดึงดูดใจ การบริหารจัดการ พัสดุ และสินทรัพย์มีประสิทธิภาพ จัดทำแผนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ รู้จักเลือกจัดหาไม่ให้ขาด และใช้ วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแลรักษา ดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือน สมบัติส่วนตัว สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการส่งเสริมเบญจธรรม ชุมชนช่วยดูแลและ ป้องกันปัญหาให้กับโรงเรียน มีการนำสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ มาใช้ในการ ติดต่อสื่อสารระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนได้ ทราบความเคลื่อนไหวและเกิดการยอมรับ นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ สื่อโซเชียลมีเดียในการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย มีปัจจัยด้านการเมือง ที่เอื้อต่อการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน มีนโยบายส่วนกลางที่

สนับสนุนให้โรงเรียนเกิดการบูรณาการการเรียนการสอนกับหลักเบญจธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร
๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ
๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยครูผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน
๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ปัจจัยด้านบุคลากร
 - ครูมีศักยภาพและความสามารถ
 - ผู้บริหารและครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม
 - ผู้บริหารและครูมีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน มีความรักและใส่ใจในงาน
 - ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม
 - มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้

-มีคุณธรรมและจริยธรรม มีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ

-โรงเรียนมีความสามารถในการจัดหางบประมาณ

-มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

-มีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

-มีการระดมทรัพยากรและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม

ต่างๆ

๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

-โรงเรียนมีความพร้อมด้านสถานที่ สถานที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน สะอาด สะดวก บรรยากาศดีน่าดึงดูดใจ

-โรงเรียนต้องมีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

-มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ

-มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา

-บุคลากรร่วมกันดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว รู้จักเลือกจัดหาไม่ให้ขาด และใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง

๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการจัดการ

-โรงเรียนมีการถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน

-มีการแบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ดี ใช้คนให้ถูกกับงาน

-มีการกระตุ้นใจให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ โดยจูงใจเกี่ยวข้องกับผลตอบแทนจากการทำงานทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

-มีการประสานงานที่รัดกุม มีการใช้หลักการสอนงาน สั่งงาน และติดตามงาน

-ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ บุคลากรรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

-มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน

-ควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

๕. ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

-มีการประสานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กรโดยอาศัยช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม
๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ
การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ
๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ
๔. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

**กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา ได้แก่**

๑. กิจกรรมค่าย 5D
จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ก่อนเริ่มเปิดเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม
๒. กิจกรรม D ใจ
สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่
 - ๒.๑ ติวเตอร์อาสา
 - ๒.๒ บัดดี้อาสา
 - ๒.๓ ลูกรักอาสา
 - ๒.๔ หลานอาสา
 - ๒.๕ โรงเรียนอาสา
๓. กิจกรรม D หน้าที่
จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประจบอาศัยพิพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่
 - ๓.๑ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลกเลย
 - ๓.๒ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่
 - ๓.๓ กิจกรรมหน้าที่ลูก
 - ๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์
๔. กิจกรรม D สำคัญ

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะ และประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

- ๔.๑ กิจกรรมมารยาทไทย
- ๔.๒ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร
- ๔.๓ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่
- ๔.๔ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์

๕. กิจกรรม D พูด

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

- ๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์
- ๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้
- ๕.๓ ปฏิญาณเป็นลูกที่ดี

๖. กิจกรรม D ปัญญา

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียดลออรอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

- ๖.๑ ประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ
- ๖.๒ ไหว้พระ สวดมนต์
- ๖.๓ ดัดป้ายที่ต้นไม้
- ๖.๔ แผนที่ชีวิต

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้

การประเมินผลการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกครั้ง
๒. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ ๔ เงื่อนไข

ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนควรมีความพร้อมใน ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๒. มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์

๓. มีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๔.๒.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) (ฉบับร่างที่ ๒)

ผู้วิจัยได้จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยนำรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) มาเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ช่วยกันพิจารณาให้คำแนะนำ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยควรปรับสำนวนให้กระชับ ชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยให้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของเบญจธรรมแต่ละข้อ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรมชัดเจน

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้เพิ่มเติมการติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง ทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยควรปรับสำนวนการเขียนและอธิบายให้กระชับ ชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาของปัจจัยในการบริหาร ในลักษณะของความเรียง และให้สรุปรวมปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารเข้าเป็นข้อเดียวกันกับปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยควรเพิ่มขั้นตอนการควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับผลการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อกระบวนการบริหาร ซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การควบคุมการทำงาน และการประเมินผล

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยให้เพิ่มการประเมินผลการบริหาร ระบุเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลว่าจะทำการประเมินอย่างไร หรือใช้วิธีการประเมินแบบใด เพื่อให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๔ เจ็อนไข

ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเห็นว่าจากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลสำเร็จของกิจกรรมไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีความครอบคลุมมากกว่า จึงเสนอแนะให้ปรับสำนวนให้สอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว และเพิ่มเติมข้อมูลให้สอดคล้องกัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการปรับปรุงร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจน และต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประสานงานรัดกุม มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาและควบคุมประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและเอาใจใส่ ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิ ขี้อ่อน คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประจบประชันที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้
๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน
๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน

๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ

๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง

๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการจัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว

๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม

๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรีกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ

๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม

๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

๑. กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ในเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม

๒. กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรม ข้อเมตตากรุณา) สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม

๒.๑ ดิวเตอร์อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอนหนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ในเวลาว่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒.๒ บัดดีอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้นี้กับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนบัดดี้อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง

๒.๓ ลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ ผู้ปกครองในวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น

๒.๔ หลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ปู่ย่าตายาย และทำความดี ดูแลช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒.๕ โรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร

๒.๖ ชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปปัดกวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัด ช่วยเหลืองาน กิจกรรมในชุมชน

๒.๗ กษาดอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันบริจาคเลือดกับสภากาชาดไทย

๒.๘ เลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อขนม เลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

๒.๙ โซเชียลอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโพสต์หรือแชร์โพสต์ที่อ่านเจอในโซเชียลมีเดีย โพสต์ประกาศขอความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือดด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

๓. กิจกรรม หน้าที D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมมาอาชีวะ) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๓.๑ กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะเก้าอี้ก่อนเรียนทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน

๓.๒ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโหวตเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

๓.๓ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีวะ และขอสัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำอย่างไรชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบทสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดียกย่องด้วยการติดบอร์ดให้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง และโพสต์ในเฟสบุ๊กโรงเรียน

๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ปิดกวาด เช็ดตู้บ้าน ล้างจาน ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกัน โดยหลักการคือล้างให้สะอาดและจัดระเบียบ โดยถ่ายภาพพร้อมระบุวันเดือนปี และชื่อ-สกุล ส่งครู

๓.๕ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือคุณครู เช่น ถูของ จัดน้ำดื่มเช็ดโต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปกวิชาการเรียน หรือ จัดบอร์ดนิทรรศการ ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง

๓.๖ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนตั้งใจมาถึงโรงเรียน ๑๕ นาที ก่อน เข้าแถวหน้าเสาธง

๓.๗ กิจกรรมร้านค้านักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดช่องทางทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับตนเองด้วยอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีวะ ทำของขาย ทำขนมขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย ๑ เดือน ๑ ครั้ง

๔. กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร)

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะ และประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๔.๑ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

๔.๒ กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง

๔.๓ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียนและเลิกเรียนในแต่ละวัน

๔.๔ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนกราบเท้าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน

๔.๕ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันตรวจเช็คและจัดแยกประเภทข้าวของเครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอันไหนเป็นของใช้จำเป็น อันไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้ขุมทรัพย์ให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ

๔.๖ กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับข้อดีของเพื่อน ชื่นชมในความดีของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น

๕. กิจกรรม พุด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพุดจริง ทำจริง รักษาคำพุด ชยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พุดดี ทำดี ชยันเรียนควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดยยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง

๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ไหว้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ตรงเวลาก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน

๕.๓ กิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหาพวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย้นกราบเท้าขอมาและเช็ดเท้า พร้อมปฏิญาณตนตั้งใจเป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๕.๔ กิจกรรมบัตติตรงเวลา ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับเพื่อนบัตติ เช่น มาถึงโรงเรียนตรงเวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลาพร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลาพร้อมกัน เป็นต้น

๕.๕ กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา ฝึกการตรงต่อเวลาในทุกกิจกรรม และบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี

๖. กิจกรรม ปัญญา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสติสัมปชัญญะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียด รอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้

๖.๑ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน

๖.๒ กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส ๓ จบและแผ่เมตตาก่อนนอนทุกคืน

๖.๓ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ ติดป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจธรรม ที่ต้นไม้ภายในโรงเรียน

๖.๔ กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้วางแผนชีวิตแต่ละวัน/สัปดาห์/เดือน/ปี/ชาตินี้

๖.๕ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน ให้นักเรียนอ่านหนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความยาว ๑ หน้า A4 และให้สร้างกระแสนส่งเสริมการอ่านผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม

๖.๖ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำวัน) บันทึกเหตุการณ์ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒. สิ่งที่ทำแม่ครูเพื่อนทำกับตน ๓. ความเสื่อมของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วยอยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้

การประเมินผลการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม

๒. ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต

๓. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ ๔ เงื่อนไข

ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดม

ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม

๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลายตามความต้องการและความสนใจ

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ		
บริบทของการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ที่กำหนดส่วนงานหรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่ชัดเจน ใช้คนให้ถูกกับงาน ประสานงานรัดกุม ใช้หลักการสอนงาน มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาเพื่อสั่งการและควบคุม ประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจารย์เป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประสานงานรัดกุม มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาและควบคุม ประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและเอาใจใส่ ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม	ปรับสำนวนให้กระชับ ชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา
วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา	๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา คือ เป็น	อธิบายเพิ่มเติม

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ	คนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็น และเว้นสิ่งที่ต้องการได้ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด	เกี่ยวกับคุณลักษณะของเบญจธรรมแต่ละข้อ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรมชัดเจน
หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ	๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ	เพิ่มเติมการติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรม ทั้ง ข้อดี ข้อบกพร่อง ทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ		
องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
๑. ปัจจัยด้านบุคลากร -ครูมีศักยภาพและความสามารถ -ผู้บริหารและครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม -ผู้บริหารและครูมีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน มีความรักและใส่ใจในงาน -ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม -มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ -มีคุณธรรมและจริยธรรม มีสำนึกและพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ -โรงเรียนมีความสามารถในการจัดหางบประมาณ -มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล -มีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี -มีการระดมทรัพยากรและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ ๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ -โรงเรียนมีความพร้อมด้านสถานที่ สถานที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน สะอาด สะดวก บรรยากาศดีน่าดึงดูดใจ -โรงเรียนต้องมีการวางแผนจัดซื้อ	๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง ๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการจัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี ๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว ๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน	ปรับสำนวนการเขียนและอธิบายให้กระชับ ชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาของปัจจัยในการบริหาร ในลักษณะของความเรียง

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
จัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต -มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ -มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา -บุคลากรร่วมกันดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว รู้จักเลือกจัดหาไม่ให้ขาด และใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุด ประโยชน์สูง ๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการจัดการ -โรงเรียนมีการถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน -มีการแบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ดีใช้คนให้ถูกกับงาน -มีการกระตุ้นจิตใจให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ โดย जुใจเกี่ยวข้องกับผลตอบแทนจากการทำงานทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน -มีการประสานงานที่รัดกุม มีการใช้หลักการสอนงาน สั่งงาน และติดตามงาน -ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ บุคลากรรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน - มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน -ควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป ๕. ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร -มีการประสานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กรโดยอาศัยช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เป็น	สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ	

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
ทางการและไม่เป็นทางการ		
กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม ๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ ๔. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม ๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ ๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม ๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	เพิ่มขั้นตอนการควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับผลการทบทวนวรรณกรรม หัวข้อกระบวนการบริหาร ซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การควบคุมการทำงาน และการประเมินผล
กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
๑. กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ก่อนเริ่มเปิดเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม ๒. กิจกรรม D ใจ	๑. กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ในเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม ๒. กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรมข้อเมตตา กรุณา) สนับสนุนและส่งเสริมให้	เปลี่ยนชื่อกิจกรรมจากกิจกรรม D ใจ D สำคัญ D หน้าที่ D พุด และ D ปัญหา เป็น ใจ D สำคัญ D หน้าที่ D พุด D และปัญหา D ทั้งนี้เพื่อให้ชื่อกิจกรรมสอดคล้องกับ ความหมายของเบญจธรรมแต่ละข้อ เช่น

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ๒.๑ ดิวเตอร์อาสา ๒.๒ บัดดีอาสา ๒.๓ ลูกรักอาสา ๒.๔ หลานอาสา ๒.๕ โรงเรียนอาสา ๓. กิจกรรม D หน้าที่ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประจบประแจง ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ๓.๑ กิจกรรม คน D ที่ใจโหดเลย ๓.๒ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ ๓.๓ กิจกรรมหน้าที่ลูก ๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ ๔. กิจกรรม D สำคัญ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็นรู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ๔.๑ กิจกรรมมารยาทไทย ๔.๒ กิจกรรมไหว้ผูกมิตร ๔.๓ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ ๔.๔ กิจกรรมของใช้หรือของใช้ ๕. กิจกรรม D พุด จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็น	นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม ๒.๑ ดิวเตอร์อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอนหนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ในเวลาว่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ๒.๒ บัดดีอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้นักกับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนบัดดี้อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง ๒.๓ ลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ผู้ปกครองในวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น ๒.๔ หลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปให้ปู่ย่าตายาย และทำความดีดูแล ช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ๒.๕ โรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร ๒.๖ ชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปตัด กวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัด ช่วยเหลืองาน กิจกรรมในชุมชน ๒.๗ ภาษาอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันบริจาคเลือดกับสภากาชาดไทย ๒.๘ เลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อขนม เลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า ๒.๙ โซเซียลอาสา เป็นกิจกรรมให้	เมตตา กรุณาทำให้เป็นคนใจดี ดังนั้นจึงควรสลับเอาคำว่า D มาไว้ข้างหลังให้ความหมายและอธิบายกิจกรรมแต่ละอันให้ละเอียดชัดเจน เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับองค์ประกอบของการเกิดเบญจธรรมแต่ละข้อตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ นอกจากนี้ควรเพิ่มกิจกรรมให้หลากหลายและสอดคล้องความสนใจของนักเรียน และบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
คนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ ๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ๕.๓ ปฏิญาณเป็นลูกที่ดี ๖. กิจกรรม D ปัญญา จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียดลออรอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ๖.๑ ประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ๖.๒ ไหว้พระ สวดมนต์ ๖.๓ ดิถีบ้ายที่ต้นไม้ ๖.๔ แผนที่ชีวิต	นักเรียนโพสท์หรือแชร์โพสท์ที่อ่านเจอในโซเชียลมีเดีย โพสท์ประกาศขอความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือดด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น ๓. กิจกรรม หน้าที D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมาอาชีวะ) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ๓.๑ กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะเก้าอี้ก่อนเรียน ทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน ๓.๒ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลกเลย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโหวตเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ๓.๓ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีวะ และขอสัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำอย่างไรชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบทสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดี ยกย่องด้วยการติดบอร์ดให้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง และโพสท์ในเฟสบุ๊กโรงเรียน ๓.๔ กิจกรรม หน้าที ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน	

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
	เช่น ปิด กวาด เช็ดถูบ้าน ล้างจาน ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกัน โดยหลักการคือล้างให้สะอาดและจัดระเบียบ โดยถ่ายภาพพร้อมระบุวันเดือนปี และชื่อ-สกุล ส่งครู ๓.๕ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือคุณครู เช่น ถูของ จัดน้ำดื่มเช็ดโต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปากกาการเรียน หรือ จัดบอร์ด นิทรรศการ ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๓.๖ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนตั้งใจมาโรงเรียน ๑๕ นาทีก่อน เข้าแถวหน้าเสาธง ๓.๗ กิจกรรมร้านค้านักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดช่องทางทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับตนเองด้วยอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีพะ ทำของขาย ทำขนมขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย ๑ เดือน ๑ ครั้ง ๔. กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ ๔.๑ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระ และวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ๔.๒ กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง	

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
	๔.๓ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียนและเลิกเรียนในแต่ละวัน ๔.๔ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนกราบเท้าพ่อแม่ ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน ๔.๕ กิจกรรมของใช้หรือของใช้ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันตรวจเช็ค และจัดแยกประเภทข้าวของเครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอันไหนเป็นของใช้จำเป็น อันไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้แจงทรัพย์สินให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ ๔.๖ กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับข้อดีของเพื่อน ชื่นชมในความดีของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น ๕. กิจกรรม พูด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพูดจริง ทำจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน ๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พูดดี ทำดี ขยันเรียน ควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดยยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง ๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ไหว้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ตรงเวลาก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน ๕.๓ กิจกรรมปฎิญาณตนเป็นลูกที่ดี ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหา	

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
	พวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย้นกราบเท้าขอขมาและเช็ดเท้า พร้อมปฏิญาณตนตั้งใจเป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ๕.๔ กิจกรรมบัดดี้ตรงเวลา ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับเพื่อน บัดดี เช่น มาถึงโรงเรียนตรงเวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลาพร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลาพร้อมกัน เป็นต้น ๕.๕ กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา ฝึกการตรงต่อเวลาในทุกกิจกรรม และบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี ๖. กิจกรรม ปัญญา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสดีสัมปชัญญะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ สดีสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียต รอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ๖.๑ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน ๖.๒ กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส ๓ จบและแผ่เมตตาก่อนนอนทุกคืน ๖.๓ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ ติดป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจธรรม ที่ต้นไม้ภายในโรงเรียน ๖.๔ กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้วางแผนชีวิตแต่ละวัน/สัปดาห์/เดือน/ปี/ชาตินี้ ๖.๕ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน	

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
	ให้นักเรียนอ่านหนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความยาว ๑ หน้า A4 และให้สร้างกระแสรักส่งเสริมการอ่านผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม ๖.๖ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำวัน) บันทึกเหตุการณ์ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒. สิ่งที่ทำแม่ครูเพื่อนทำดีกับตน ๓. ความเสื่อมของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วยอยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต	
ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้		
การประเมินผลการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกครั้ง ๒. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหา และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข	๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม ๒. ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต ๓. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหา และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข	เพิ่มการประเมินผล การบริหาร ระบุ เกี่ยวกับวิธีการ ประเมินผลว่าจะทำการประเมินอย่างไร หรือใช้วิธีการประเมินแบบใด เพื่อให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
ส่วนที่ ๔ เงื่อนไข		
ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
โรงเรียนควรมีความพร้อมใน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๒. มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการ	โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มี	ผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลสำเร็จของกิจกรรมไปในทิศทางเดียวกันกับที่เสนอมา แต่มีความครอบคลุมมากกว่า จึงเสนอ

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	สรุปการปรับปรุง
พัสดุ และสินทรัพย์ ๓. มีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม	การจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม ๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม ๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลายตามความต้องการและความสนใจ	แนะนำให้ปรับสำนวนให้สอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว และเพิ่มเติมข้อมูลให้สอดคล้องกัน

๔.๓ ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม (ฉบับสมบูรณ์)

ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากแจกแบบสอบถาม (ฉบับร่างที่ ๒) ที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ๓๑๑ คน มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์สำเร็จรูป ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในด้านเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง ระดับการศึกษา ผลการศึกษาปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๘๗	๕๖.๕๐
หญิง	๑๔๔	๔๓.๕๐
รวม	๓๓๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ เพศชาย จำนวน ๑๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐ รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๐

ตารางที่ ๔.๔ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้อำนวยการ	๑๗๗	๕๓.๔๗
รองผู้อำนวยการ	๖๓	๑๙.๐๓
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	๒๖	๗.๘๕
หัวหน้าหมวดวิชา/กลุ่มสาระ	๖๕	๑๙.๖๔
รวม	๓๓๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ผู้อำนวยการ จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๗ รองลงมา คือ หัวหน้าหมวดวิชา/กลุ่มสาระ จำนวน ๖๕ คน

คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๔ รองผู้อำนวยการ จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๓ และผู้ช่วยผู้อำนวยการจำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ประสบการณ์ในตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประสบการณ์ในตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
๑ - ๕ ปี	๔๔	๑๓.๒๙
๖ - ๑๐ ปี	๘๒	๒๔.๗๗
๑๑ - ๑๕ ปี	๑๕๖	๔๗.๑๓
๑๖ - ๒๐ ปี	๓๐	๙.๐๖
๒๑ ปีขึ้นไป	๑๙	๕.๗๔
รวม	๓๓๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประสบการณ์ในตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ๑๑ - ๑๕ ปี จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๑๓ รองลงมาคือ ๖ - ๑๐ ปี จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗๗ อันดับที่สาม คือ ๑ - ๕ ปี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๙ อันดับที่สี่ คือ ๑๖ - ๒๐ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๖ และน้อยที่สุดคือ ๒๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๗๔

ตารางที่ ๔.๖ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	๘๗	๒๖.๒๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๔๔	๗๓.๗๒
รวม	๓๓๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗๒ และรองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน ๘๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒๘

๔.๓.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง โดยวิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

๑. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบหลัก

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข โดยวิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวม

รูปแบบ	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ	๔.๓๔ ๐.๗๒	มาก	๓.๘๑ ๐.๖๙	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๕	มาก
ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ	๔.๓๐ ๐.๘๒	มาก	๓.๙๐ ๐.๗๗	มาก	๔.๑๐ ๐.๗๔	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๕	มาก
ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้	๔.๓๒ ๐.๗๒	มาก	๔.๐๘ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๙ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๘ ๐.๗๑	มาก
ส่วนที่ ๔ เงื่อนไข	๔.๓๙ ๐.๖๑	มาก	๔.๐๘ ๐.๖๐	มาก	๔.๒๕ ๐.๖๒	มาก	๔.๒๘ ๐.๖๓	มาก
รวม	๔.๓๔ ๐.๗๒	มาก	๓.๙๗ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๘ ๐.๗๐	มาก	๔.๒๐ ๐.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๓๙) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๔.๓๔) ถัดมาคือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๓๒) และส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๔.๓๐) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๐๘) และส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๐๘) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๓.๙๐) และ ถัดมาคือส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๓.๘๑)

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๒๕) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๑๙) ถัดมาคือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๔.๑๖) และส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๔.๑๐) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๒๘) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๑๘) ถัดมาคือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๔.๑๖) และส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๔.๑๖)

๒. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบย่อย

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เจื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ โดยวิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อย	ความเป็นประโยชน์	ความเป็นไปได้	ความเหมาะสม	ความถูกต้อง

	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ								
บริบท	๔.๔๑ ๐.๕๘	มาก	๓.๙๕ ๐.๖๐	มาก	๔.๒๓ ๐.๖๑	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๗	มาก
วัตถุประสงค์	๔.๓๑ ๐.๘๓	มาก	๓.๖๒ ๐.๘๑	มาก	๔.๐๗ ๐.๘๐	มาก	๔.๑๑ ๐.๘๑	มาก
หลักการ	๔.๓๐ ๐.๗๖	มาก	๓.๘๗ ๐.๖๗	มาก	๔.๑๘ ๐.๖๘	มาก	๔.๑๓ ๐.๖๘	มาก
ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ								
องค์ประกอบของการบริหาร	๔.๒๖ ๐.๘๒	มาก	๓.๘๖ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๐ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๒	มาก
กระบวนการบริหาร	๔.๓๖ ๐.๗๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๗๑	มาก	๔.๑๕ ๐.๗๑	มาก	๔.๒๑ ๐.๖๙	มาก
กิจกรรม	๔.๒๗ ๐.๘๕	มาก	๓.๗๘ ๐.๘๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๘๒	มาก	๔.๑๒ ๐.๘๓	มาก
ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้								
การควบคุมประเมินผล	๔.๓๒ ๐.๗๒	มาก	๔.๐๘ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๙ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๘ ๐.๗๑	มาก
ส่วนที่ ๔ ผลสำเร็จของรูปแบบ								
ผลสำเร็จของรูปแบบ	๔.๓๙ ๐.๖๑	มาก	๔.๐๘ ๐.๖๐	มาก	๔.๒๕ ๐.๖๒	มาก	๔.๒๘ ๐.๖๓	มาก
รวม	๔.๓๓ ๐.๗๕	มาก	๓.๙๑ ๐.๗๑	มาก	๔.๑๕ ๐.๗๑	มาก	๔.๑๘ ๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บริบท (๔.๔๑) รองลงมาคือ ผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๓๙) ถัดมาคือ กระบวนการบริหาร (๔.๓๖) การควบคุมประเมินผล (๔.๓๒) วัตถุประสงค์ (๔.๓๑) หลักการ (๔.๓๐) กิจกรรม (๔.๒๗) และองค์ประกอบของการบริหาร (๔.๒๖) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การควบคุมประเมินผล (๔.๐๘) และผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๐๘) รองลงมาคือ กระบวนการบริหาร (๔.๐๖) ถัดมาคือ บริบท (๓.๙๕) หลักการ (๓.๘๗) องค์ประกอบของการบริหาร (๓.๘๖) กิจกรรม (๓.๗๘) และวัตถุประสงค์ (๓.๖๒) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๒๕) รองลงมาคือ บริบท (๔.๒๓) ถัดมาคือ การควบคุมประเมินผล (๔.๑๙) หลักการ (๔.๑๘) กระบวนการบริหาร (๔.๑๕) องค์ประกอบของการบริหาร (๔.๑๐) วัตถุประสงค์ (๔.๐๗) และกิจกรรม (๔.๐๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๒๘) รองลงมาคือ บริบท (๔.๒๕) ถัดมาคือ กระบวนการบริหาร (๔.๒๑) การควบคุมประเมินผล (๔.๑๘) องค์ประกอบของการบริหาร (๔.๑๖) หลักการ (๔.๑๓) กิจกรรม (๔.๑๒) และวัตถุประสงค์ (๔.๑๑) ตามลำดับ

๓. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์

๓.๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านบริบท

องค์ประกอบย่อยด้านบริบท วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านบริบท

บริบท	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล

บริบท	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประสานงานรัดกุม มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาและควบคุมประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและเอาใจใส่ ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม	๔.๔๑ ๐.๕๘	มาก	๓.๙๕ ๐.๖๐	มาก	๔.๒๓ ๐.๖๑	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๗	มาก
รวม	๔.๔๑ ๐.๕๘	มาก	๓.๙๕ ๐.๖๐	มาก	๔.๒๓ ๐.๖๑	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านบริบท พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ (๔.๔๑) รองลงมาคือ ความถูกต้อง (๔.๒๕) ความเหมาะสม (๔.๒๓) และความเป็นไปได้ (๓.๙๕) ตามลำดับ

๓.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์ องค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์ วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้าน
วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ	๔.๓๑ ๐.๘๑	มาก	๓.๗๙ ๐.๘๕	มาก	๔.๑๙ ๐.๘๐	มาก	๔.๒๑ ๐.๗๑	มาก
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน	๔.๓๐ ๐.๗๗	มาก	๓.๖๕ ๐.๗๓	มาก	๔.๐๔ ๐.๗๙	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๖	มาก
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้	๔.๓๔ ๐.๘๗	มาก	๓.๔๕ ๐.๙๕	ปานกลาง	๔.๐๑ ๐.๙๕	มาก	๔.๑๘ ๐.๙๒	มาก
๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน	๔.๒๕ ๐.๘๙	มาก	๓.๖๓ ๐.๘๐	มาก	๔.๐๘ ๐.๗๕	มาก	๔.๐๒ ๐.๘๕	มาก
๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด	๔.๓๓ ๐.๗๙	มาก	๓.๖๐ ๐.๗๐	มาก	๔.๐๓ ๐.๖๙	มาก	๓.๙๗ ๐.๗๙	มาก
รวม	๔.๓๑ ๐.๘๓	มาก	๓.๖๒ ๐.๘๑	มาก	๔.๐๗ ๐.๘๐	มาก	๔.๑๑ ๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๔.๓๔) รองลงมาคือ ข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๔.๓๓) ลำดับต่อมาคือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๔.๓๑) ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๔.๓๐) และข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๔.๒๕) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๓.๗๙) รองลงมาคือ ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๓.๖๕) ถัดมาคือ ข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๓.๖๓) ข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๓.๖๐) และ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๓.๔๕) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๔.๑๙) รองลงมาคือ ข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๔.๐๘) ถัดมาคือ ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๔.๐๔) ข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๔.๐๓) และ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๔.๐๑) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๔.๒๑) รองลงมาคือ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๔.๑๘) ถัดมาคือ ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความ

รับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๔.๑๖) ข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๔.๑๒) และข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๓.๙๗) ตามลำดับ

๓.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านหลักการ

องค์ประกอบย่อยด้านหลักการ วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านหลักการ

หลักการ	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความรู้ความสามารถของนักเรียน	๔.๓๒ ๐.๗๘	มาก	๔.๐๐ ๐.๗๑	มาก	๔.๓๒ ๐.๖๘	มาก	๔.๒๓ ๐.๖๕	มาก
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน	๔.๓๔ ๐.๗๖	มาก	๓.๙๕ ๐.๗๒	มาก	๔.๒๔ ๐.๖๖	มาก	๔.๑๘ ๐.๖๗	มาก
๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ	๔.๓๑ ๐.๗๑	มาก	๓.๗๘ ๐.๖๒	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๓ ๐.๗๑	มาก
๔. ติดตามผลการดำเนินการจัด	๔.๒๔	มาก	๓.๗๓	มาก	๔.๐๑	มาก	๓.๙๘	มาก

หลักการ	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ	๐.๗๔		๐.๖๓		๐.๖๘		๐.๖๙	
รวม	๔.๓๐ ๐.๗๖	มาก	๓.๘๗ ๐.๖๗	มาก	๔.๑๘ ๐.๖๘	มาก	๔.๑๓ ๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านหลักการพบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๔.๓๔) รองลงมาคือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๓๒) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๔.๓๑) และ ข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๔.๒๔) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๐๐) รองลงมาคือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๓.๙๕) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๓.๗๘) และข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๓.๗๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๓๒) รองลงมาคือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๔.๒๔) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๔.๑๖) และ ข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๔.๐๑) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๒๓) รองลงมาคือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๔.๑๘) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๔.๑๓) และ ข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๓.๙๘) ตามลำดับ

๔. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม

๔.๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านองค์ประกอบการบริหาร

องค์ประกอบย่อยด้านองค์ประกอบการบริหาร วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านองค์ประกอบการบริหาร

องค์ประกอบการบริหาร	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ ร่วมกัน มีศักยภาพและ ความสามารถ มีทักษะการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัด กระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่น ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจ ธรรม มีความรักและปรารถนาดี กับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความ เสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและ กัน และ มีความภาคภูมิใจใน วิชาชีพของตนเอง	๔.๓๔ ๐.๘๒	มาก	๓.๘๘ ๐.๖๙	มาก	๔.๒๑ ๐.๖๘	มาก	๔.๒๗ ๐.๗๐	มาก
๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรร งบประมาณประจำปีให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล มี ความสามารถในการจัดหา งบประมาณและทรัพยากร และมีการ ดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี	๔.๑๐ ๐.๘๗	มาก	๓.๗๓ ๐.๗๕	มาก	๔.๐๔ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๑ ๐.๗๗	มาก
๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการ วางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรอง วัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการ บริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่	๔.๑๕ ๐.๘๗	มาก	๓.๘๓ ๐.๖๘	มาก	๔.๐๖ ๐.๗๑	มาก	๔.๑๑ ๐.๖๗	มาก

องค์ประกอบการบริหาร	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซมบำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตน								
๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ	๔.๔๔ ๐.๗๑	มาก	๔.๐๑ ๐.๖๘	มาก	๔.๐๘ ๐.๖๖	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๒	มาก
รวม	๔.๒๖ ๐.๘๒	มาก	๓.๘๖ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๐ ๐.๗๐	มาก	๔.๑๖ ๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านองค์ประกอบการบริหาร พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๔๔) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๔.๓๔) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๔.๑๕) และปัจจัยด้านเงิน (๔.๑๐) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๐๑) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๓.๘๘) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๓.๘๓) และปัจจัยด้านเงิน (๓.๗๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๔.๒๑) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๐๘) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๔.๐๖) และ ปัจจัยด้านเงิน (๔.๐๔) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๔.๒๗) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๑๖) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านเงิน (๔.๑๑) และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๔.๑๑)

๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการบริหาร

องค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการบริหาร วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหาร	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม	๔.๓๙ ๐.๘๐	มาก	๔.๑๔ ๐.๖๕	มาก	๔.๑๙ ๐.๗๑	มาก	๔.๒๒ ๐.๖๙	มาก
๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ	๔.๔๒ ๐.๗๑	มาก	๔.๐๖ ๐.๖๕	มาก	๔.๑๔ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๗ ๐.๖๖	มาก
๓. การประสานงาน การ	๔.๒๔	มาก	๓.๘๙	มาก	๔.๐๖	มาก	๔.๑๑	มาก

กระบวนการบริหาร	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรีกษาหารือ เพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ	๐.๘๓		๐.๗๙		๐.๗๕		๐.๖๗	
๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม	๔.๓๖ ๐.๗๖	มาก	๔.๑๔ ๐.๖๕	มาก	๔.๑๖ ๐.๕๘	มาก	๔.๒๗ ๐.๖๓	มาก
๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	๔.๔๑ ๐.๘๗	มาก	๔.๐๘ ๐.๘๓	มาก	๔.๒๒ ๐.๗๙	มาก	๔.๒๙ ๐.๘๑	มาก
รวม	๔.๓๖ ๐.๗๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๗๑	มาก	๔.๑๕ ๐.๗๑	มาก	๔.๒๑ ๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการบริหาร พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๔๒) รองลงมาคือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (๔.๔๑) ถัดมาคือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๓๙) การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่

หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๓๖) และ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรัชชาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือ หน่วยงานต่างๆ (๔.๒๔) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๔) รองลงมาคือ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้ สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ ขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๔) ถัดมาคือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (๔.๐๘) จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การ กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๐๖) และ การประสานงาน การ ติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรัชชาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือ หน่วยงานต่างๆ (๓.๘๙) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ (๔.๒๒) รองลงมาคือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัด กิจกรรม (๔.๑๔) ถัดมาคือ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๖) จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การ กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๑๔) และ การประสานงาน การ ติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรัชชาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือ หน่วยงานต่างๆ (๔.๐๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ (๔.๒๙) รองลงมาคือ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๒๗) ถัดมาคือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๒๒) จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การ กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๑๗) และ การประสานงาน การ ติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรัชชาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือ หน่วยงานต่างๆ (๔.๑๑) ตามลำดับ

๔.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมค่าย 5D กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรม ข้อเมตตากรุณา) กิจกรรม หน้าที่ D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมมาอาชีวะ) กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร) กิจกรรม พุด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) และกิจกรรม ปัญญา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสติสัมปชัญญะ) โดยวิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม

กิจกรรม	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมค่าย 5D	๔.๓๐ ๐.๙๑	มาก	๓.๗๐ ๐.๙๖	มาก	๓.๙๙ ๐.๗๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๘๓	มาก
กิจกรรม ใจ D	๔.๑๓ ๐.๙๒	มาก	๓.๖๐ ๐.๙๐	มาก	๓.๙๔ ๐.๙๑	มาก	๓.๙๙ ๐.๙๑	มาก
กิจกรรม หน้าที่ D	๔.๒๗ ๐.๙๑	มาก	๓.๘๐ ๐.๙๒	มาก	๔.๐๒ ๐.๙๐	มาก	๔.๐๕ ๐.๙๐	มาก
กิจกรรม สำคัญ D	๔.๓๘ ๐.๗๒	มาก	๓.๙๗ ๐.๘๐	มาก	๔.๒๐ ๐.๗๔	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๕	มาก
กิจกรรม พุด D	๔.๒๖ ๐.๘๒	มาก	๓.๘๑ ๐.๘๖	มาก	๔.๐๖ ๐.๗๕	มาก	๔.๒๑ ๐.๗๕	มาก
กิจกรรม ปัญญา D	๔.๒๗ ๐.๘๔	มาก	๓.๘๐ ๐.๘๗	มาก	๔.๑๓ ๐.๘๔	มาก	๔.๑๗ ๐.๘๕	มาก
รวม	๔.๒๗ ๐.๘๕	มาก	๓.๗๘ ๐.๘๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๘๒	มาก	๔.๑๒ ๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรมพบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D (๔.๓๘) รองลงมาคือ กิจกรรมค่า 5D (๔.๓๐) ถัดมาคือ กิจกรรม ปัญญา D (๔.๒๗) กิจกรรม หน้าที่ D (๔.๒๗) กิจกรรม พุด D (๔.๒๖) และกิจกรรม ใจ D (๔.๑๓) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D (๓.๙๗) รองลงมาคือ กิจกรรม พุด D (๓.๘๑) ถัดมาคือ และกิจกรรม หน้าที่ D (๓.๘๐) กิจกรรม ปัญญา D (๓.๘๐) กิจกรรมค่า 5D (๓.๗๐) และกิจกรรม ใจ D (๓.๖๐) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม ปัญญา D (๔.๑๓) รองลงมาคือ กิจกรรมค่า 5D (๓.๙๙) ถัดมาคือ กิจกรรม ใจ D (๓.๙๔) กิจกรรม สำคัญ D (๔.๒๐) กิจกรรม พุด D (๔.๐๖) และกิจกรรม หน้าที่ D (๔.๐๒) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D (๔.๒๕) รองลงมาคือ กิจกรรม พุด D (๔.๒๑) ถัดมาคือ กิจกรรม ปัญญา D (๔.๑๗) กิจกรรมค่า 5D (๔.๐๖) กิจกรรม หน้าที่ D (๔.๐๕) และกิจกรรม ใจ D (๓.๙๙) ตามลำดับ

๔.๓.๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรมค่า 5D)

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรมค่า 5D) วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อย ด้านกิจกรรม (กิจกรรมค่า 5D)

กิจกรรมค่า 5D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ใน เทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้ นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ และได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕	๔.๓๐ ๐.๙๑	มาก	๓.๗๐ ๐.๙๖	มาก	๓.๙๙ ๐.๗๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๘๓	มาก

กิจกรรมค่าย 5D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ข้อ ได้แก่ เมตตากรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และ สติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม								
รวม	๔.๓๐ ๐.๙๑	มาก	๓.๗๐ ๐.๙๖	มาก	๓.๙๙ ๐.๗๙	มาก	๔.๐๖ ๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรมค่าย 5D) พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ (๔.๓๐) รองลงมาคือ ด้านความถูกต้อง (๔.๐๖) ถัดมาคือ ด้านความเหมาะสม (๓.๙๙) และ ด้านความเป็นไปได้ (๓.๗๐) ตามลำดับ

๔.๓.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ใจ D)

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ใจ D) วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ใจ D)

กิจกรรม ใจ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมติวเตอร์อาสา เป็น กิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอน หนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ใน	๔.๓๐ ๐.๙๑	มาก	๓.๘๔ ๐.๙๕	มาก	๔.๐๙ ๐.๘๘	มาก	๔.๑๗ ๐.๗๘	มาก

กิจกรรม ใจ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
เวลาว่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง								
กิจกรรมบัดดี้อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้นี้กับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน บัดดี อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง	๔.๑๐ ๐.๙๔	มาก	๓.๗๑ ๐.๘๘	มาก	๓.๙๙ ๐.๘๕	มาก	๔.๐๕ ๐.๗๕	มาก
กิจกรรมลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ผู้ปกครองในวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น	๔.๐๒ ๑.๐๕	มาก	๓.๖๖ ๐.๘๓	มาก	๓.๙๕ ๐.๘๒	มาก	๔.๐๖ ๐.๘๖	มาก
กิจกรรมหลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ปู่ย่าตายาย และทำความดี ดูแล ช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	๔.๑๐ ๐.๙๒	มาก	๓.๕๖ ๐.๙๕	มาก	๓.๙๗ ๐.๘๗	มาก	๔.๐๔ ๐.๙๖	มาก
กิจกรรมโรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร	๔.๒๑ ๐.๘๙	มาก	๓.๕๕ ๐.๙๖	มาก	๓.๙๕ ๐.๙๘	มาก	๔.๐๑ ๐.๙๕	มาก
กิจกรรมชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปปิด กวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัด ช่วยเหลืองานกิจกรรมในชุมชน	๔.๒๔ ๐.๘๔	มาก	๓.๖๑ ๐.๘๐	มาก	๔.๐๔ ๐.๘๕	มาก	๔.๐๙ ๐.๘๔	มาก
กิจกรรมกาชาดอาสา เป็นกิจกรรม	๔.๑๖	มาก	๓.๔๗	มาก	๓.๙๐	มาก	๓.๙๕	มาก

กิจกรรม ใจ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ให้นักเรียนร่วมกันบริจาacleือดกับสภากาชาดไทย	๐.๘๕		๐.๘๔		๐.๙๕		๐.๙๖	
กิจกรรมเลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อขนมเลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า	๔.๐๑ ๐.๙๕	มาก	๓.๒๘ ๐.๙๓	มาก	๓.๘๓ ๐.๙๗	มาก	๓.๗๕ ๑.๐๓	มาก
กิจกรรมโซเซียลอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโพสต์หรือแชร์โพสต์ที่อ่านเจอในโซเซียลมีเดีย โพสต์ประกาศขอความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือดด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น	๔.๐๖ ๐.๙๒	มาก	๓.๗๕ ๐.๙๕	มาก	๓.๗๘ ๑.๐๓	มาก	๓.๗๗ ๑.๐๒	มาก
รวม	๔.๑๓ ๐.๙๒	มาก	๓.๖๐ ๐.๙๐	มาก	๓.๙๔ ๐.๙๑	มาก	๓.๙๙ ๐.๙๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ใจ D) พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมติวเตอร์อาสา (๔.๓๐) รองลงมาคือ กิจกรรมชุมชนอาสา (๔.๒๔) ถัดมาคือ กิจกรรมโรงเรียนอาสา (๔.๒๑) กิจกรรมกาชาดอาสา (๔.๑๖) กิจกรรมบำบัดอาสา (๔.๑๐) กิจกรรมหลานอาสา (๔.๑๐) กิจกรรมโซเซียลอาสา (๔.๐๖) กิจกรรมลูกรักอาสา (๔.๐๒) และ กิจกรรมเลี้ยงน้องอาสา (๔.๐๑) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมติวเตอร์อาสา (๓.๘๔) รองลงมาคือ กิจกรรมโซเซียลอาสา (๓.๗๕) ถัดมาคือ กิจกรรมบำบัดอาสา (๓.๗๑) กิจกรรมลูกรักอาสา (๓.๖๖)

กิจกรรมชุมชนอาสา (๓.๖๑) กิจกรรมหลานอาสา (๓.๕๖) กิจกรรมโรงเรียนอาสา (๓.๕๕) กิจกรรมกาชาดอาสา (๓.๔๗) และ กิจกรรมเลี้ยงน้องอาสา (๓.๒๘) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมติวเตอร์อาสา (๔.๐๙) รองลงมาคือ ถัดมาคือ กิจกรรมชุมชนอาสา (๔.๐๔) กิจกรรมบัดดี้อาสา (๓.๙๙) กิจกรรมหลานอาสา (๓.๙๗) กิจกรรมลูกรักอาสา (๓.๙๕) กิจกรรมโรงเรียนอาสา (๓.๙๕) กิจกรรมกาชาดอาสา (๓.๙๐) กิจกรรมเลี้ยงน้องอาสา (๓.๘๓) และกิจกรรมโซเซียลอาสา (๓.๗๘) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมติวเตอร์อาสา (๔.๑๗) รองลงมาคือ กิจกรรมชุมชนอาสา (๔.๐๙) ถัดมาคือ กิจกรรมลูกรักอาสา (๔.๐๖) กิจกรรมบัดดี้อาสา (๔.๐๕) กิจกรรมหลานอาสา (๔.๐๔) กิจกรรมโรงเรียนอาสา (๔.๐๑) กิจกรรมกาชาดอาสา (๓.๙๕) กิจกรรมโซเซียลอาสา (๓.๗๗) และกิจกรรมเลี้ยงน้องอาสา (๓.๗๕) ตามลำดับ

๔.๓.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม หน้าที่ D)

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม หน้าที่ D) วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม หน้าที่ D)

กิจกรรม หน้าที่ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ	๔.๒๔ ๐.๙๘	มาก	๓.๖๗ ๐.๙๖	มาก	๓.๙๒ ๐.๙๗	มาก	๔.๐๑ ๐.๙๗	มาก

กิจกรรม หน้าที่ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะเก้าอี้ก่อนเรียน ทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน								
กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโหวตเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย	๔.๑๔ ๑.๐๑	มาก	๓.๗๔ ๑.๐๑	มาก	๓.๙๒ ๐.๙๒	มาก	๓.๘๙ ๐.๘๗	มาก
กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพ และขอสัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำอะไรชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบทสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดี ยกย่องด้วยการติดบอร์ดให้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง และโพสต์ในเฟซบุ๊กโรงเรียน	๔.๒๗ ๐.๗๙	มาก	๓.๗๖ ๐.๘๐	มาก	๓.๙๙ ๐.๘๑	มาก	๓.๙๔ ๐.๗๕	มาก
กิจกรรมหน้าที่ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ปัด กวาด เช็ดตู้บ้าน ล้างจาน	๔.๓๓ ๐.๙๓	มาก	๔.๒๐ ๐.๘๗	มาก	๔.๑๖ ๐.๘๗	มาก	๔.๒๗ ๐.๙๔	มาก

กิจกรรม หน้าที่ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกัน โดยหลักการคือล้างให้ สะอาดและจัดระเบียบ โดย ถ่ายภาพพร้อมระบุวันเดือนปี และ ชื่อ-สกุล ส่งครู								
กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็น กิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือ คุณครู เช่น ถูของ จัดน้ำดื่มเช็ด โต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปกวิชาการ เรียน หรือ จัดบอร์ดนิทรรศการ ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง	๔.๓๗ ๐.๙๕	มาก	๔.๑๒ ๐.๘๘	มาก	๔.๑๗ ๐.๙๒	มาก	๔.๒๒ ๐.๙๗	มาก
กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็น กิจกรรมให้นักเรียนตั้งใจมาถึง โรงเรียน ๑๕ นาทีก่อน เข้าแถว หน้าเสาธง	๔.๓๔ ๐.๘๘	มาก	๓.๖๓ ๐.๙๔	มาก	๔.๑๔ ๐.๘๗	มาก	๔.๑๔ ๐.๘๔	มาก
กิจกรรมรณรงค่านักเรียน เป็น กิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดช่องทาง ทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับ ตนเองด้วยอาชีพที่เป็น สัมมาอาชีพะ ทำของขาย ทำขนม ขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย ๑ เดือน ๑ ครั้ง	๔.๑๘ ๐.๘๖	มาก	๓.๔๙ ๑.๐๑	มาก	๓.๘๖ ๐.๙๔	มาก	๓.๘๙ ๐.๙๘	มาก
รวม	๔.๒๗ ๐.๙๑	มาก	๓.๘๐ ๐.๙๒	มาก	๔.๐๒ ๐.๙๐	มาก	๔.๐๕ ๐.๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม หน้าที่ D) พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ (๔.๓๗) รองลงมาคือ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน (๔.๓๔) ถัดมาคือ กิจกรรมหน้าที่ลูก (๔.๓๓) กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ (๔.๒๗) กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ (๔.๒๔) กิจกรรมร้านค้านักเรียน (๔.๑๘) และ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย (๔.๑๔) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ (๓.๗๖) รองลงมาคือ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย (๓.๗๔) ถัดมาคือ กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ (๓.๖๗) กิจกรรมหน้าที่นักเรียน (๓.๖๓) กิจกรรมร้านค้านักเรียน (๓.๔๙) กิจกรรมหน้าที่ลูก (๔.๒๐) และ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ (๔.๑๒) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ (๔.๑๗) รองลงมาคือ กิจกรรมหน้าที่ลูก (๔.๑๖) ถัดมาคือ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน (๔.๑๔) กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ (๓.๙๙) กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ (๓.๙๒) กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย (๓.๙๒) และ กิจกรรมร้านค้านักเรียน (๓.๘๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมหน้าที่ลูก (๔.๒๗) รองลงมาคือ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ (๔.๒๒) ถัดมาคือ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน (๔.๑๔) กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ (๔.๐๑) กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ (๓.๙๔) กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย (๓.๘๙) และ กิจกรรมร้านค้านักเรียน (๓.๘๙) ตามลำดับ

๔.๓.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม สำคัญ D)

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม สำคัญ D) วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อย
ด้านกิจกรรม (กิจกรรม สำคัญ D)

กิจกรรม สำคัญ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย	๔.๕๕ ๐.๖๐	มากที่สุด	๔.๑๘ ๐.๗๘	มาก	๔.๔๓ ๐.๖๓	มาก	๔.๔๗ ๐.๗๒	มาก
กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง	๔.๖๓ ๐.๖๓	มากที่สุด	๔.๒๐ ๐.๗๒	มาก	๔.๔๘ ๐.๕๕	มาก	๔.๔๘ ๐.๖๓	มาก
กิจกรรมไหว้ผูกมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียนและเลิกเรียนในแต่ละวัน	๔.๕๓ ๐.๕๕	มากที่สุด	๔.๑๖ ๐.๗๙	มาก	๔.๓๖ ๐.๗๓	มาก	๔.๓๕ ๐.๖๖	มาก
กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนกราบเท้าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน	๔.๒๕ ๐.๘๑	มาก	๓.๘๒ ๐.๘๑	มาก	๔.๑๗ ๐.๗๕	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๘	มาก
กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันตรวจเช็คและจัดแยกประเภทข้าวของเครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอัน	๔.๑๓ ๐.๙๓	มาก	๓.๗๑ ๐.๙๑	มาก	๓.๘๓ ๐.๙๕	มาก	๓.๙๘ ๐.๙๖	มาก

กิจกรรม สำคัญ D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ไหนเป็นของใช้จำเป็น อันไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้ชุมชนทรัพยากรให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ								
กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับข้อดีของเพื่อน ชื่นชมในความดีของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น	๔.๑๘ ๐.๘๐	มาก	๓.๗๖ ๐.๗๗	มาก	๓.๙๑ ๐.๘๓	มาก	๓.๙๘ ๐.๗๕	มาก
รวม	๔.๓๘ ๐.๗๒	มาก	๓.๙๗ ๐.๘๐	มาก	๔.๒๐ ๐.๗๔	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม สำคัญ D) พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมมารยาทไทย (๔.๖๓) รองลงมาคือ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม (๔.๕๕) ถัดมาคือ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร (๔.๕๓) กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ (๔.๒๕) กิจกรรมจับดี (๔.๑๘) และ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ (๔.๑๓) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมมารยาทไทย (๔.๒๐) รองลงมาคือ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม (๔.๑๘) ถัดมาคือ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร (๔.๑๖) กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ (๓.๘๒) กิจกรรมจับดี (๓.๗๖) และกิจกรรมของใช้หรือของโชว์ (๓.๗๑) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมมารยาทไทย (๔.๔๘) รองลงมาคือ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม (๔.๔๓) ถัดมาคือ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร (๔.๓๖) กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ (๔.๑๗) กิจกรรมจับดี (๓.๙๑) และกิจกรรมของใช้หรือของโชว์ (๓.๘๓) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมมารยาทไทย (๔.๔๘) รองลงมาคือ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม (๔.๔๗) ถัดมาคือ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร (๔.๓๕) กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ (๔.๒๕) กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ (๓.๙๘) และกิจกรรมจับดี (๓.๙๘) ตามลำดับ

๔.๓.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม พุด D)

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม พุด D) วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม พุด D)

กิจกรรม พุด D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมกิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พุดดี ทำดี ขยันเรียน ควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดยยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง	๔.๓๕ ๐.๗๔	มาก	๓.๙๗ ๐.๘๓	มาก	๔.๑๒ ๐.๗๒	มาก	๔.๒๒ ๐.๖๕	มาก
กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ไหว้พ่อแม่ ผู้ปกครองให้ตรงเวลาก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน	๔.๓๔ ๐.๗๘	มาก	๔.๐๒ ๐.๘๒	มาก	๔.๑๗ ๐.๖๔	มาก	๔.๓๒ ๐.๖๙	มาก
กิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหาพวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย็นกราบเท้าขอขมาและเช็ดเท้า พร้อม	๔.๐๘ ๐.๘๗	มาก	๓.๕๓ ๐.๙๓	มาก	๓.๙๘ ๐.๘๘	มาก	๔.๒๑ ๐.๘๔	มาก

กิจกรรม พุด D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ปฏิญาณตนตั้งใจเป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง								
กิจกรรมบดดีตรงเวลา ให้นักเรียน ฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการทำ กิจกรรมต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับ เพื่อนบดดี เช่น มาถึงโรงเรียนตรง เวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลา พร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลา พร้อมกัน เป็นต้น	๔.๒๗ ๐.๗๙	มาก	๓.๗๕ ๐.๘๔	มาก	๔.๐๐ ๐.๖๘	มาก	๔.๑๘ ๐.๗๑	มาก
กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา ฝึกการ ตรงต่อเวลาในทุกกิจกรรม และ บันทึกลงในสมุดบันทึกความดี	๔.๒๔ ๐.๙๑	มาก	๓.๗๖ ๐.๙๐	มาก	๔.๐๔ ๐.๘๕	มาก	๔.๑๒ ๐.๘๖	มาก
รวม	๔.๒๖ ๐.๘๒	มาก	๓.๘๑ ๐.๘๖	มาก	๔.๐๖ ๐.๗๕	มาก	๔.๒๑ ๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรมพุด D) พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ (๔.๓๕) รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้ (๔.๓๔) ถัดมาคือ กิจกรรมบดดีตรงเวลา (๔.๒๗) กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา (๔.๒๔) และ กิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี (๔.๐๘) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมไหว้ (๔.๐๒) รองลงมาคือ กิจกรรม ประกวดสุนทรพจน์ (๓.๙๗) ถัดมาคือ กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา (๓.๗๖) กิจกรรมบดดีตรงเวลา (๓.๗๕) และ กิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี (๓.๕๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมไหว้ (๔.๑๗) รองลงมาคือ กิจกรรม ประกวดสุนทรพจน์ (๔.๑๒) ถัดมาคือ กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา (๔.๐๔) กิจกรรมบดดีตรงเวลา (๔.๐๐) และกิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี (๓.๙๘) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมไหว้ (๔.๓๒) รองลงมาคือ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ (๔.๒๒) ถัดมาคือ กิจกรรมปฎิญาณตนเป็นลูกที่ดี (๔.๒๑) กิจกรรมบัดดี้ตรงเวลา (๔.๑๘) และกิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา (๔.๑๒) ตามลำดับ

๔.๓.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ปัญญา D)

องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ปัญญา D) วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม (กิจกรรม ปัญญา D)

กิจกรรม ปัญญา D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน	๔.๔๒ ๐.๕๙	มาก	๔.๑๒ ๐.๘๒	มาก	๔.๒๗ ๐.๗๕	มาก	๔.๒๑ ๐.๗๙	มาก
กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส ๓ จบและแผ่เมตตาก่อนนอนทุกคืน	๔.๒๗ ๐.๗๙	มาก	๓.๗๗ ๐.๘๔	มาก	๔.๒๙ ๐.๘๓	มาก	๔.๒๔ ๐.๘๒	มาก
กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ ติดป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจธรรม ที่ต้นไม้ภายในโรงเรียน	๔.๓๐ ๐.๙๗	มาก	๓.๙๙ ๐.๙๗	มาก	๔.๒๑ ๐.๗๕	มาก	๔.๒๙ ๐.๗๕	มาก
กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้วางแผนชีวิตแต่ละวัน/สัปดาห์/เดือน/ปี	๔.๒๔ ๐.๙๖	มาก	๓.๔๘ ๐.๘๙	มาก	๔.๐๑ ๐.๘๗	มาก	๔.๐๖ ๐.๙๓	มาก
กิจกรรมยอตนคน ยอตนักอ่าน ให้นักเรียนอ่านหนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความ	๔.๓๕ ๐.๗๗	มาก	๓.๗๙ ๐.๘๕	มาก	๔.๑๒ ๐.๗๙	มาก	๔.๒๓ ๐.๘๐	มาก

กิจกรรม ปัญญา D	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ยาว ๑ หน้า A4 และให้สร้างกระแสรองเสริมการอ่านผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม								
กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำตัว) บันทึกเหตุการณ์ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒. สิ่งที่คุณแม่ครูเพื่อนทำดีกับตน ๓. ความเสียของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วยอยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต	๔.๐๖ ๐.๙๘	มาก	๓.๖๕ ๐.๘๗	มาก	๓.๘๖ ๑.๐๓	มาก	๔.๐๑ ๑.๐๑	มาก
รวม	๔.๒๗ ๐.๘๔	มาก	๓.๘๐ ๐.๘๗	มาก	๔.๑๓ ๐.๘๔	มาก	๔.๑๗ ๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านด้านกิจกรรม (กิจกรรม ปัญญา D)พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ (๔.๔๒) รองลงมาคือ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน (๔.๓๕) ถัดมาคือ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ (๔.๓๐) กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา (๔.๒๗) กิจกรรมแผนที่ชีวิต (๔.๒๔) และ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (๔.๐๖) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ (๔.๑๒) รองลงมาคือ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ (๓.๙๙) ถัดมาคือ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน (๓.๗๙) กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา (๓.๗๗) กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (๓.๖๕) และกิจกรรมแผนที่ชีวิต (๓.๔๘) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา (๔.๒๙) รองลงมาคือ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ (๔.๒๗) ถัดมาคือ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ (๔.๒๑) กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน (๔.๑๒) จกรรมแผนที่ชีวิต (๔.๐๑) และ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (๓.๘๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ (๔.๒๙) รองลงมาคือ กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา (๔.๒๔) ถัดมาคือ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน (๔.๒๓) กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ (๔.๒๑) กิจกรรมแผนที่ชีวิต (๔.๐๖) และ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (๔.๐๑) ตามลำดับ

๕. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การประเมินผล วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านการประเมินผล

การประเมินผล	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อนระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม	๔.๓๒ ๐.๗๐	มาก	๔.๐๓ ๐.๘๐	มาก	๔.๐๘ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๕ ๐.๗๗	มาก
ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต	๔.๒๕ ๐.๗๔	มาก	๔.๐๘ ๐.๗๐	มาก	๔.๒๑ ๐.๗๒	มาก	๔.๑๕ ๐.๖๖	มาก
ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุง	๔.๔๐ ๐.๗๑	มาก	๔.๑๔ ๐.๖๙	มาก	๔.๒๘ ๐.๗๕	มาก	๔.๒๕ ๐.๗๑	มาก

การประเมินผล	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
แก้ไข								
รวม	๔.๓๒ ๐.๗๒	มาก	๔.๐๘ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๙ ๐.๗๓	มาก	๔.๑๘ ๐.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านการประเมินผล พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๔๐) รองลงมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๓๒) และถัดมาคือ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๒๕) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๑๔) รองลงมาคือ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๐๘) และถัดมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๐๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๑๔) รองลงมาคือ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๐๘) และถัดมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๐๓) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๒๕) รองลงมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๑๕) และ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๑๕)

๖. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไซ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข ของรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มืองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ วิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อย

ด้านผลสำเร็จของรูปแบบ

ผลสำเร็จของรูปแบบ	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม	๔.๕๓ ๐.๖๔	มากที่สุด	๔.๑๑ ๐.๖๓	มาก	๔.๓๑ ๐.๖๐	มาก	๔.๓๓ ๐.๖๑	มาก
สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมและการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม	๔.๓๓ ๐.๖๑	มาก	๔.๐๖ ๐.๕๙	มาก	๔.๒๓ ๐.๕๗	มาก	๔.๒๙ ๐.๖๑	มาก
สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและ	๔.๓๕ ๐.๖๒	มาก	๔.๐๘ ๐.๖๒	มาก	๔.๒๔ ๐.๖๙	มาก	๔.๒๑ ๐.๖๕	มาก

ผลสำเร็จของรูปแบบ	ความเป็นประโยชน์		ความเป็นไปได้		ความเหมาะสม		ความถูกต้อง	
	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล	$\bar{X}$ S.D.	ผล
บุคลากรที่มีศักยภาพและ ความสามารถ มีคุณธรรมและ จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี ความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจ ธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรม มีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการ สนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มี ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเบญจธรรม								
สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศ เพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มี ปริมาณและคุณภาพเพียงพอ สำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียน ได้เลือกเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่าง หลากหลายตามความต้องการและ ความสนใจ	๔.๓๕ ๐.๕๘	มาก	๔.๐๖ ๐.๕๕	มาก	๔.๒๓ ๐.๖๑	มาก	๔.๒๘ ๐.๖๓	มาก
รวม	๔.๓๙ ๐.๖๑	มาก	๔.๐๘ ๐.๖๐	มาก	๔.๒๕ ๐.๖๒	มาก	๔.๒๘ ๐.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านผลสำเร็จของรูปแบบ พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๕๓) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๓๕) และ สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๓๕) ถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๓๓)

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๑๑) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๐๘) และถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๐๖) และสมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๐๖)

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๓๑) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๒๔) และถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๒๓) และสมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๒๓)

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๓๓) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๒๙) ถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๒๘) และ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๒๑) ตามลำดับ

ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม ได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประสานงานรัดกุม มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาและควบคุมประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและเอาใจใส่ ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ

๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิมาอาชีพ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสัจจะ คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความรู้ความสามารถของนักเรียน

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน

๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ

๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง

๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการจัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว

๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม
๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ
๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ประชุมหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ
๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม
๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ในเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม
๒. กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรม ข้อเมตตากรุณา) สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม
 - ๒.๑ ตัวเตอร้อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอนหนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ในเวลาว่างอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒.๒ บัดดีอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้นักกันกับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนบัดดี้อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง

๒.๓ ลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ผู้ปกครองในวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น

๒.๔ หลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ปู่ย่าตายาย และทำความดี ดูแล ช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒.๕ โรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร

๒.๖ ชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปปิด กวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัด ช่วยเหลืองาน กิจกรรมในชุมชน

๒.๗ กษัตริย์อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันบริจาคเลือดกับสภากาชาดไทย

๒.๘ เลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อขนม เลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

๒.๙ โซเชียลอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโพสต์หรือแชร์โพสต์ที่อ่านเจอในโซเชียลมีเดีย โพสต์ประกาศขอความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือดด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

๓. กิจกรรม หน้าที D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมมาอาชีวะ) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๓.๑ กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะเก้าอี้ก่อนเรียนทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน

๓.๒ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโหวตเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

๓.๓ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีวะ และขอสัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำอย่างไรชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบทสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดี ยกย่องด้วยการติดบอร์ดให้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง และโพสต์ในเฟสบุ๊กโรงเรียน

๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ปิด กวาด เช็ดถูบ้าน ล้างจาน ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกัน โดยหลักการคือล้างให้สะอาดและจัดระเบียบ โดยถ่ายภาพพร้อมระบุวันเดือนปี และชื่อ-สกุล ส่งครู

๓.๕ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือคุณครู เช่น ถูของ จัดน้ำดื่ม เช็ดโต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปรึกษาการเรียน หรือ จัดบอร์ดนิทรรศการ ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง

๓.๖ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนตั้งใจมาถึงโรงเรียน ๑๕ นาทีก่อน เข้าแถว หน้าเสาธง

๓.๗ กิจกรรมร้านค้านักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดช่องทางทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับตนเองด้วยอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีพะ ทำของขาย ทำขนมขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย ๑ เดือน ๑ ครั้ง

๔. กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร)

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๔.๑ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

๔.๒ กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง

๔.๓ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียนและเลิกเรียนในแต่ละวัน

๔.๔ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนกราบเท้าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน

๔.๕ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันตรวจเช็คและจัดแยกประเภทข้าวของเครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอันไหนเป็นของใช้จำเป็น อันไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้มุมทรัพย์ให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ

๔.๖ กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับข้อดีของเพื่อน ชื่นชมในความดีของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น

๕. กิจกรรม พุด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ สัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพูดจริง ทำจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พูดดี ทำดี ขยันเรียน ควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดยยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง

๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ไหว้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ตรงเวลาก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน

๕.๓ กิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหาพวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย็นกราบเท้าขอขมาและเช็ดเท้า พร้อมปฏิญาณตนตั้งใจเป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๕.๔ กิจกรรมบัดดี้ตรงเวลา ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับเพื่อนบัดดี้ เช่น มาถึงโรงเรียนตรงเวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลาพร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลาพร้อมกัน เป็นต้น

๕.๕ กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา ฝึกการตรงต่อเวลาในทุกกิจกรรม และบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี

๖. กิจกรรม ปัญญา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสติสัมปชัญญะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียต รอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้

๖.๑ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน

๖.๒ กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส ๓ จบ และแผ่เมตตาก่อนนอนทุกคืน

๖.๓ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ ติดป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจธรรม ที่ต้นไม้ภายในโรงเรียน

๖.๔ กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้อ่างแผนชีวิตแต่ละวัน/สัปดาห์/เดือน/ปี/ชาตินี้

๖.๕ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน ให้นักเรียนอ่านหนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความยาว ๑ หน้า A4 และให้สร้างกระแสนส่งเสริมการอ่านผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม

๖.๖ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำตัว) บันทึกเหตุการณ์ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒.สิ่งที่พ่อแม่ครูเพื่อนทำดีกับตน ๓. ความเสื่อมของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วยอยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้

การประเมินผลการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม
๒. ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต
๓. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข

ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม

๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลายตามความต้องการและความสนใจ

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

๑. การศึกษาบริบทของสถานศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมอยู่รอบๆองค์กร เป็นสภาพแวดล้อมในระดับมหภาคซึ่งมีผลกระทบต่อองค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและกฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่ง เป็นปัจจัยและทรัพยากรต่างๆขององค์กร และมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร และเป็นสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านองค์กร คุณภาพของผลลัพธ์ ปัจจัยด้านบุคลากร

ปัจจัยด้านการเงิน การบริหารจัดการ การบริหารพัสดุ กระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร และความสามารถในการวิจัยและพัฒนา

๒. องค์ประกอบของการบริหาร อันปัจจัยที่มีความสำคัญและความจำเป็นต่อการบริหาร ได้แก่

๒.๑ ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง

๒.๒ ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการจัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

๒.๓ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตน

๒.๔ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

๓. กระบวนการบริหาร ได้แก่

๓.๑ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม

๓.๒ จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

๓.๓ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ

๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม

๓.๕ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๔. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ได้แก่

๔.๑ กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ในเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม

๔.๒ กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรม ข้อเมตตา กรุณา) สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม

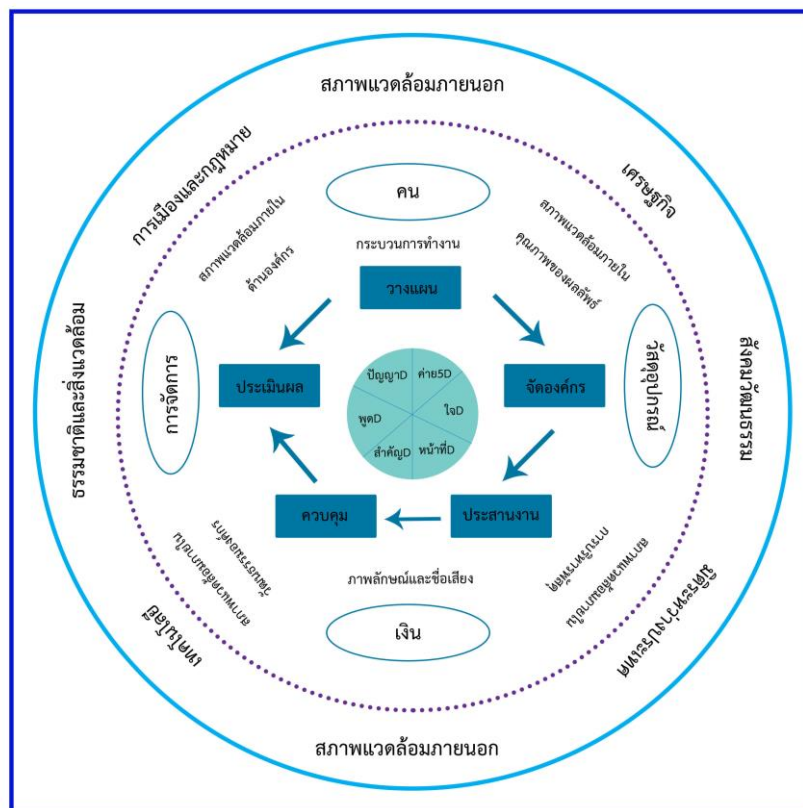
๔.๓ กิจกรรม หน้าที D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมมาอาชีวะ) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๔.๔ กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๔.๕ กิจกรรม พุด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพูดจริง ทำจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๔.๖ กิจกรรม ปัญญา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสติสัมปชัญญะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก ละเอียด รอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ได้จากการศึกษาดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ กระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method Research) ใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๓. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากศึกษาสภาพการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ๑) ด้านองค์กร มีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์โดยเอาดีนำเก่ง เน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน มีสายการบังคับบัญชา กำหนดให้หมวดสังคมรับผิดชอบการจัดกิจกรรมแต่ขณะเดียวกันก็กำหนดให้ครูทุกคนมีหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนด้วย นอกจากนี้บางแห่งเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นทางการ ไม่มีองค์กรรองรับ ทำกันเองด้วยความชอบแต่ทำงานคล่องตัวเพราะมีประสบการณ์ มีการตั้งชื่อองค์กรที่มี concept จำง่ายติดตลาด เป็นชื่อเก๋ๆ ทันสมัย ปัญหาคือ ขาดการวางแผนหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และขาดการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน ๒) ด้านบุคลากร ครูและนักเรียน ๙๙% เป็นชาวพุทธ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ไปในทางเดียวกัน ไม่เปลี่ยนนโยบายบ่อย ผู้บริหารและครูอาจารย์เป็นคนท้องถิ่นมีความสำนึกรักบ้านเกิด มีความรักและผูกพันกับโรงเรียน มีความภูมิใจในทุกเรื่องของโรงเรียน ส่วนใหญ่รักเด็ก ทำเพื่อเด็ก สมควรใจทำงานด้วยความชอบและใส่ใจ ทำงานดีมาก ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้อ

อาหารซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม มีบุคลากรไม่มากแต่สามารถเป็นได้ทุกอย่าง มีการนิเทศและอบรมบุคลากร มีแรงจูงใจคือความรักความชอบในสิ่งที่ทำ และมีการกำหนดลำดับขั้นของการเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรกรรมสิทธิ์มีพื้นฐานเป็นคนชอบทำบุญ เป็นเด็กที่มีคุณภาพดีอยู่แล้ว และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก นอกจากนี้มีการจัดทำระบบเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ปัญหาคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ครูไม่เข้าใจในการนำแนวคิดไปใช้ ขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขาดความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรม และนักเรียนบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ๓) ด้านงบประมาณ รัฐบาลไม่มีงบประมาณให้ งบประมาณไม่เพียงพอ ทำการระดมทรัพยากรจากนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ โดยมีการประชุมจัดสรรงบประมาณ ๔) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีความฝันและการกำหนดมโนทัศน์ภาพในใจ ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน การบริหารงานต้องมอบหน้าที่ให้ดี มอบหมายงานให้ครูในกลุ่มสาระเป็นหัวหน้างาน มีปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างบุคคล ไม่ประสานงานกัน มีการใช้หลักการสอนงาน สั่งงาน และติดตามงาน ใช้คนให้ถูกกับงาน รับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการบริหารงาน ปัญหาคือ การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาขาดความชัดเจน ๕) ด้านการบริหารพัสดุ มีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ รู้จักเลือกจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่ให้ขาด ใช้อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง เจ้าของงานเป็นผู้ดูแลรักษา ดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว มีสถานที่จัดกิจกรรมที่สะดวกสบาย จัดสถานที่ให้มีบรรยากาศที่ดีเพื่อเป็นแรงดึงดูดใจ ปัญหาคือ คือ นักเรียนมีจำนวนมาก ห้องเรียนไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน และในการจัดกิจกรรม พบว่า สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอ ๖) ด้านการกระบวนการทำงาน เน้นการทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานตามระบบราชการมีความยุ่งยาก ขาดการยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๗) ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร ความมีชื่อเสียงทำให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับและสามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับบุคลากรได้ และมีผลต่อการทำงาน คือ ต้องทำให้มันดีเสมอต้นเสมอปลาย และต้องรักษามาตรฐาน ๘) ด้านวัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นระบบราชการกับระบบอาวูโส แต่ขณะเดียวกันก็อยู่กันแบบพี่แบบน้อง ครูรุ่นพี่ดูแลครูรุ่นน้อง น้องจะดูแลพี่แล้วพี่ก็จะน่าน้องทำ ตรงเวลา รักษาคำพูด รับผิดชอบ ๙) ด้านคุณภาพของผลลัพธ์ โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคมมากขึ้น ๑๐) ด้านความสามารถในการวิจัยและพัฒนา มีทำวิจัยเก็บข้อมูลหลังการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ๑) ด้านสังคม วัฒนธรรม สภาพสังคมวัฒนธรรมและประเพณียังเป็นแบบดั้งเดิม โรงเรียนได้อิทธิพลจากพระพุทธศาสนาจากวัดในชุมชน ชุมชนรอบโรงเรียนมีความเสี่ยงเรื่องยาเสพติด ขณะเดียวกันชุมชน

เองก็ช่วยดูแลปัญหาสังคมดังกล่าวด้วย นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ๒) ด้านเทคโนโลยี มีการนำสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งไลน์กับเฟสมีบทบาทมาก มีการสร้างเฟสบุ๊กแฟนเพจเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและเกิดการยอมรับ นอกจากนี้ยังใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ และยูทูบมาใช้ในการเรียนการสอนด้วย นักเรียนสามารถช่วยครูค้นคว้าข้อมูลได้เลย แต่ขณะเดียวกันครูก็ต้องคอยระวังระมัดระวังเพราะเป็นสื่อที่กระจายไปได้ไว และนักเรียนใช้โซเชียลมีเดียอย่างไม่รู้จักเวลา นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการสร้างแอปพลิเคชัน ส่ง SMS และสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน และอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย ๓) ด้านเศรษฐกิจ เป็นสังคมเกษตร เด็กมาจากครอบครัวยากจน ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาทำการเกษตรไม่ได้ ค่าครองชีพสูง ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ส่งผลให้โรงเรียนระดมทรัพยากรได้ไม่เต็มที่ ๔) ด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน แต่ที่กระทบการบริหารงานบุคคลเนื่องจากจะมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารบางอย่างทำให้ครูเกิดความกังวลใจ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบเชิงนโยบาย ด้านนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เป็นปัญหาคือลดเวลาเรียนให้นักเรียนแต่เพิ่มงานให้ครู ๕) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ดึงดูดใจให้เข้าร่วมกิจกรรม ๖) ด้านมิตรระหว่างประเทศ มีการเตรียมความร่วมมือด้านภาษาเพื่อสู่สากล

๕.๑.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากผลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประสานงานรัดกุม มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาและควบคุมประเมินผล ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและเอาใจใส่ ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้
๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ชยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน
๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความรู้ความสามารถของนักเรียน
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน
๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ
๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง

๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการจัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว

๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

กระบวนการการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม
๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ
๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ประชุมหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ
๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม
๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

๑. กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ในเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศิล ๘ ตลอดกิจกรรม

๒. กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรม ข้อเมตตากรุณา) สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม

๒.๑ ทิวเดอร์อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอนหนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ในเวลาว่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒.๒ บัณฑิตอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้นักกับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนบัดดี้อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง

๒.๓ ลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ผู้ปกครองในวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น

๒.๔ หลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ปู่ย่าตายาย และทำความดี ดูแล ช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒.๕ โรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร

๒.๖ ชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปปัดกวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัด ช่วยเหลืองาน กิจกรรมในชุมชน

๒.๗ กษัตริย์อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันบริจาคเลือดกับสภากาชาดไทย

๒.๘ เลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อขนม เลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

๒.๙ โซเชียลอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโพสต์หรือแชร์โพสต์ที่อ่านเจอในโซเชียลมีเดีย โพสต์ประกาศขอความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือดด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

๓. กิจกรรม หน้าที่ D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมมาอาชีวะ) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประจบอาชีวะที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๓.๑ กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะเก้าอี้ก่อนเรียนทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน

๓.๒ กิจกรรม คน D ที่ใช้ไค้เลย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโหวตเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

๓.๓ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพ และขอสัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำอย่างไรชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบทสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดี ยกย่องด้วยการติดบอร์ดให้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง และโพสต์ในเฟสบุ๊กโรงเรียน

๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ปิด กวาด เช็ดถูบ้าน ล้างจาน ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกัน โดยหลักการคือล้างให้สะอาดและจัดระเบียบ โดยถ่ายภาพพร้อมระบุวันเดือนปี และชื่อ-สกุล ส่งครู

๓.๕ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือคุณครู เช่น ถูของ จัดน้ำดื่ม เช็ดโต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปรึกษาการเรียน หรือ จัดบอร์ดนิทรรศการ ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง

๓.๖ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนตั้งใจมาถึงโรงเรียน ๑๕ นาทีก่อน เข้าแถว หน้าเสาธง

๓.๗ กิจกรรมร้านค้านักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดช่องทางทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับตนเองด้วยอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีพ ทำของขาย ทำขนมขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย ๑ เดือน ๑ ครั้ง

๔. กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๔.๑ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

๔.๒ กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง

๔.๓ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียนและเลิกเรียนในแต่ละวัน

๔.๔ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนกราบเท้าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน

๔.๕ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันตรวจเช็คและจัดแยกประเภทข้าวของเครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอันไหนเป็นของใช้จำเป็น อันไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้มุมทรัพย์ให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ

๔.๖ กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับข้อดีของเพื่อน ชื่นชมในความคิดของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น

๕. กิจกรรม พุด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ สัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพุดจริง ทำจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พุดดี ทำดี ขยันเรียน ควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดยยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง

๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ไหว้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ตรงเวลาก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน

๕.๓ กิจกรรมปฏิญาณตนเป็นลูกที่ดี ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหาพวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย็นกราบเท้าขอขมาและเช็ดเท้า พร้อมปฏิญาณตนตั้งใจเป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๕.๔ กิจกรรมบัดดี้ตรงเวลา ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับเพื่อนบัดดี้ เช่น มาถึงโรงเรียนตรงเวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลาพร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลาพร้อมกัน เป็นต้น

๕.๕ กิจกรรมบันทึกตรงต่อเวลา ฝึกการตรงต่อเวลาในทุกกิจกรรม และบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี

๖. กิจกรรม ปัญญา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสติสัมปชัญญะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียด รอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด

๖.๑ กิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน

๖.๒ กิจกรรมสวดอิติปิโสและแผ่เมตตา ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส ๓ จบ และแผ่เมตตาก่อนนอนทุกคืน

๖.๓ กิจกรรมต้นไม้ธรรมะ ติดป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจธรรม ที่ต้นไม้ภายในโรงเรียน

๖.๔ กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้วางแผนชีวิตแต่ละวัน/สัปดาห์/เดือน/ปี/ชาตินี้

๖.๕ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน ให้นักเรียนอ่านหนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความยาว ๑ หน้า A4 และให้สร้างกระแสนส่งเสริมการอ่านผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม

๖.๖ กิจกรรมสมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำตัว) บันทึกเหตุการณ์ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒.สิ่งที่พ่อแม่ครูเพื่อนทำดีกับตน ๓. ความเสื่อมของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วยอยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้

การประเมินผลการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม
๒. ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต
๓. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ ๔ เจาะลึก

ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม
๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลายตามความต้องการและความสนใจ

๕.๑.๓ ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากแจกแบบสอบถาม (ฉบับร่างที่ ๒) ที่

รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ๓๓๑ คน มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์สำเร็จรูป ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

๑. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในด้านเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ด้านเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ เพศชาย จำนวน ๑๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐ รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๐ ด้านตำแหน่ง ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ผู้อำนวยการ จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๗ รองลงมา คือ หัวหน้าหมวดวิชา/กลุ่มสาระ จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๔ รองผู้อำนวยการ จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๓ และผู้ช่วยผู้อำนวยการจำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๕ ตามลำดับ ด้านประสบการณ์ในตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ๑๑ – ๑๕ ปี จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๑๓ รองลงมาคือ ๖ – ๑๐ ปี จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗๗ อันดับที่สาม คือ ๑ – ๕ ปี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๙ อันดับี่สี่ คือ ๑๖ – ๒๐ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๖ และน้อยที่สุดคือ ๒๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๗๔ และด้านระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗๒ และรองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน ๘๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒๘

๒. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง โดยวิเคราะห์จากการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

๒.๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๓๙) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๔.๓๔) ถัดมาคือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๓๒) และส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๔.๓๐) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๐๘) และส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๐๘) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๓.๙๐) และ ถัดมาคือส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๓.๘๑)

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๒๕) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๑๙) ถัดมาคือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๔.๑๖) และส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๔.๑๐) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไข (๔.๒๘) รองลงมาคือ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ (๔.๑๘) ถัดมาคือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (๔.๑๖) และส่วนที่ ๒ ตัวแบบ (๔.๑๖)

๒.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยของรูปแบบการบริหารการจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บริบท (๔.๔๑) รองลงมาคือ ผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๓๙) ถัดมาคือ กระบวนการบริหาร (๔.๓๖) การควบคุมประเมินผล (๔.๓๒) วัตถุประสงค์ (๔.๓๑) หลักการ (๔.๓๐) กิจกรรม (๔.๒๗) และองค์ประกอบของการบริหาร (๔.๒๖) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การควบคุมประเมินผล (๔.๐๘) และผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๐๘) รองลงมาคือ กระบวนการบริหาร (๔.๐๖) ถัดมาคือ บริบท (๓.๙๕) หลักการ (๓.๘๗) องค์ประกอบของการบริหาร (๓.๘๖) กิจกรรม (๓.๗๘) และวัตถุประสงค์ (๓.๖๒) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๒๕) รองลงมาคือ บริบท (๔.๒๓) ถัดมาคือ การควบคุมประเมินผล (๔.๑๙) หลักการ (๔.๑๘) กระบวนการบริหาร (๔.๑๕) องค์ประกอบของการบริหาร (๔.๑๐) วัตถุประสงค์ (๔.๐๗) และกิจกรรม (๔.๐๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสำเร็จของรูปแบบ (๔.๒๘) รองลงมาคือ บริบท (๔.๒๕) ถัดมาคือ กระบวนการบริหาร (๔.๒๑) การควบคุมประเมินผล (๔.๑๘) องค์ประกอบของการบริหาร (๔.๑๖) หลักการ (๔.๑๓) กิจกรรม (๔.๑๒) และวัตถุประสงค์ (๔.๑๑) ตามลำดับ

๒.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ของรูปแบบการบริหารการจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๓.๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านบริบท พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ (๔.๔๑) รองลงมาคือ ความถูกต้อง (๔.๒๕) ความเหมาะสม (๔.๒๓) และความเป็นไปได้ (๓.๙๕) ตามลำดับ

๒.๓.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์ พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๔.๓๔) รองลงมาคือ ข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๔.๓๓) ลำดับต่อมา คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๔.๓๑) ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๔.๓๐) และข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๔.๒๕) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๓.๗๙) รองลงมาคือ ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๓.๖๕) ถัดมาคือ ข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๓.๖๓) ข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๓.๖๐) และ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๓.๔๕) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๔.๑๙) รองลงมาคือ ข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๔.๐๘) ถัดมาคือ ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๔.๐๔) ข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๔.๐๓) และ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๔.๐๑) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ (๔.๒๑) รองลงมาคือ ข้อ ๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ (๔.๑๘) ถัดมาคือ ข้อ ๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (๔.๑๖) ข้อ ๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน (๔.๐๒)

และข้อ ๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียด รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด (๓.๙๗) ตามลำดับ

๒.๓.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านหลักการ พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๔.๓๔) รองลงมาคือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๓๒) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๔.๓๑) และ ข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๔.๒๔) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๐๐) รองลงมาคือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๓.๙๕) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๓.๗๘) และข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๓.๗๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๓๒) รองลงมาคือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๔.๒๔) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๔.๑๖) และ ข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๔.๐๑) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ ๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ความสามารถของนักเรียน (๔.๒๓) รองลงมาคือ ข้อ ๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน (๔.๑๘) ถัดมาคือ ข้อ ๓. รูปแบบการ

จัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ (๔.๑๓) และ ข้อ ๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ (๓.๙๘) ตามลำดับ

๒.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒.๔.๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านองค์ประกอบการบริหาร พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๔๔) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๔.๓๔) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๔.๑๕) และปัจจัยด้านเงิน (๔.๑๐) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๐๑) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๓.๘๘) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๓.๘๓) และปัจจัยด้านเงิน (๓.๗๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๔.๒๑) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๐๘) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๔.๐๖) และปัจจัยด้านเงิน (๔.๐๔) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร (๔.๒๗) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ (๔.๑๖) ถัดมาคือ ปัจจัยด้านเงิน (๔.๑๑) และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (๔.๑๑)

๒.๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการบริหาร พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๔๒) รองลงมาคือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (๔.๔๑) ถัดมาคือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๓๙) การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๓๖) และ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ (๔.๒๔) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๔) รองลงมาคือ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๔) ถัดมาคือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (๔.๐๘) จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๐๖) และ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ประชุมหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ (๓.๘๙) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (๔.๒๒) รองลงมาคือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๙) ถัดมาคือ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๑๖) จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๑๔) และ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ประชุมหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ (๔.๐๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (๔.๒๙) รองลงมาคือ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๒๗) ถัดมาคือ ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม (๔.๒๒) จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (๔.๑๗) และ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ประชุมหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ (๔.๑๑) ตามลำดับ

๒.๔.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D (๔.๓๘) รองลงมาคือ กิจกรรมค่า 5D (๔.๓๐) ถัดมาคือ กิจกรรม ปัญญา D (๔.๒๗) กิจกรรม หน้าที่ D (๔.๒๗) กิจกรรม พุด D (๔.๒๖) และกิจกรรม ใจ D (๔.๑๓) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D (๓.๙๗) รองลงมาคือ กิจกรรม พุด D (๓.๘๑) ถัดมาคือ และกิจกรรม หน้าที่ D (๓.๘๐) กิจกรรม ปัญญา D (๓.๘๐) กิจกรรมค่าย 5D (๓.๗๐) และกิจกรรม ใจ D (๓.๖๐) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม ปัญญา D (๔.๑๓) รองลงมาคือ กิจกรรมค่าย 5D (๓.๙๙) ถัดมาคือ กิจกรรม ใจ D (๓.๙๔) กิจกรรม สำคัญ D (๔.๒๐) กิจกรรม พุด D (๔.๐๖) และกิจกรรม หน้าที่ D (๔.๐๖) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D (๔.๒๕) รองลงมาคือ กิจกรรม พุด D (๔.๒๑) ถัดมาคือ กิจกรรม ปัญญา D (๔.๑๗) กิจกรรมค่าย 5D (๔.๐๖) กิจกรรม หน้าที่ D (๔.๐๕) และกิจกรรม ใจ D (๓.๙๙) ตามลำดับ

๒.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การประเมินผล พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๔๐) รองลงมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๓๒) และถัดมาคือ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๒๕) ตามลำดับ

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๑๔) รองลงมาคือ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๐๘) และถัดมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๐๓) ตามลำดับ

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๑๔) รองลงมาคือ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๐๘) และถัดมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๐๓) ตามลำดับ

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข (๔.๒๕) รองลงมาคือ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม (๔.๑๕) และ ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต (๔.๑๕)

๒.๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ส่วนที่ ๔ เจื่อนไซ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ ๔ เจื่อนไซ ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ พบว่า

๑. ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๕๓) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๓๕) และ สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๓๕) ถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๓๓)

๒. ด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๑๑) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๐๘) และถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๐๖) และสมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๐๖)

๓. ด้านความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๓๑) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๒๔) และถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๒๓) และสมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๒๓)

๔. ด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (๔.๓๓) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ (๔.๒๙) ถัดมาคือ สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม (๔.๒๘) และ สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร (๔.๒๑) ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

๑. จากการศึกษารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในส่วนที่ ๑ ส่วนนำ องค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์ พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันเป็นยุคความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยี สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้วัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทย เด็กและเยาวชนซึมซับแนวคิดและกระแสนิยมบางอย่างเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต ซึ่งบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย แต่เยาวชนไทยยังไม่สามารถแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้นมาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กเยาวชน ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามวัย เช่น มีปัญหาการดื่มสุรา บุหรี่ ยาเสพติด การพนัน ติดเกม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวันอันควร การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การตกเป็นเหยื่อการบริโภควัตถุนิยม การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานบันหลักในการให้การศึกษา

เรียนรู้แก่เยาวชน จึงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทำให้วัตถุประสงค์ที่ว่า นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ เป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับพุทธธรรมที่ว่า “ในโลกนี้ชนผู้ไม่สำรวมในกามทั้งหลาย ยังไม่ปราศจากราคะ บริโภคตามปกติ ถูกตัณหาครอบงำ เข้าถึงชาติและชราเสมอ ชื่อว่าผู้ไปตามกระแส เพราะเหตุนี้แล บุคคลผู้เป็นนักปราชญ์ มีสติตั้งมั่นในโลกนี้ ไม่เสพกามและไม่ทำบาปกรรม แม้มีทุกข์ก็ยังละกามได้ บัณฑิตทั้งหลายเรียกบุคคลผู้เป็นนักปราชญ์นั้นว่า ผู้ไปทวนกระแส^๑” กล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีความสำรวมในกาม ถูกกิเลสครอบงำ จะประพฤติตนตามกระแสกิเลส เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาและความทุกข์ต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นผู้เป็นบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายผู้มุ่งหวังความสุขจึงมีความสำรวมในกาม ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก

๒. จากการศึกษารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในส่วนที่ ๒ ตัวแบบ องค์ประกอบย่อยด้านวัตถุประสงค์ พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ทั้ง ๓ ด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมวัฒนธรรมของชาวพุทธ ซึ่งความเชื่อว่าการให้และการมีน้ำใจเสียสละเป็นบุญกุศลต่อตนเอง ดังนั้นจึงทำให้คนไทยเป็นผู้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี เป็นคนโอบอ้อมอารี มีน้ำใจเสียสละ และเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังพุทธธรรมที่ว่า “ในหมู่มนุษย์ นรชนใดเบียดเบียนสัตว์อื่น นรชนนั้นย่อมเสื่อมเสียจากความสุขในโลกทั้งสอง คือ โลกนี้และโลกหน้า นรชนใดมีจิตประกอบด้วยเมตตา อนุเคราะห์แก่สัตว์ทั้งปวง นรชนผู้เช่นนั้น ย่อมได้ประสบบุญเป็นอันมาก^๒” ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่ว่า นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละจึงมีความเป็นไปได้ และความเหมาะสมมากที่สุด เพราะสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่

๓. จากการศึกษารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในส่วนที่ ๒ ตัวแบบ องค์ประกอบย่อยด้านกิจกรรม พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้อง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรม สำคัญ D ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า จากความต้องการแก้ไขปัญหายาวชนไทยของสถานศึกษา ที่มักหลงไหลไปตามกระแสนิยม โดยขาดการแยกแยะและยับยั้งชั่งใจ อันก่อให้เกิดเป็นปัญหายาวชนต่าง ๆ ตามมา ทำให้สถานศึกษามีความประสงค์ที่จะให้นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินให้ วัตถุประสงค์ที่ว่านักเรียนเป็นผู้มี

^๑ อ.จตุกก. (มจร. ไทย) ๒๑/๕/๘

^๒ พ.วิ. (สยามรัฐ ไทย) ๒๖/๓๓/๒๖๑

กามสังวร มีค่าเฉลี่ยด้านความเป็นประโยชน์สูงสุด จึงทำให้กิจกรรม สำคัญ D มีค่าเฉลี่ยด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง สูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรม สำคัญ D เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมด้านกามสังวร โดยมีกิจกรรมย่อย ได้แก่ กิจกรรมทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย อันเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยอยู่แล้ว สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ^๓ ที่ว่าหลักการจัดกิจกรรม คือกิจกรรมที่จัดต้องตรงกับความสนใจและเกิดจากความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับดารกา วรรณวนิช^๔ ที่ระบุว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ต้องพิจารณาว่าจุดประสงค์การสอนในครั้งนั้นมุ่งเน้นพฤติกรรมด้านใด ดังนั้น กิจกรรม สำคัญ D จึงตรงกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาเยาวชน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการตามกระแสนิยมโดยไม่รู้จักแยกแยะ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สถานศึกษากำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมเบญจธรรมเป็นนโยบายของโรงเรียนที่ต่อเนื่องชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๒. ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ และนักเรียน ร่วมกันสร้างบรรยากาศในการส่งเสริมเบญจธรรมในสถานศึกษา

๓. สถานศึกษาร่วมกับครอบครัว ชุมชน และวัด เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมให้เป็นรูปธรรมชัดเจน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะด้านเบญจธรรมของเยาวชนไทย

๒. ศึกษาความต้องการจำเป็นด้านการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา

๓. ศึกษาประชากรเพิ่มเติมในกลุ่มของผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

๔. ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา

^๓ กุลยา ดันติผลาชีวะ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: เบรน เบส ปิคส์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๗-๖๘.

^๔ ดารกา วรรณวนิช, ยุทธศาสตร์การสอน, (กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), ๒๕๔๙), หน้า ๓๖๗-๓๗๐.

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา. พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๓.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔.

กรมสามัญศึกษา. รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง, ๒๕๔๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: cursa, ๒๕๔๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๐. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๑.

กระทรวงศึกษาธิการ. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒. แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ และ ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร: cursa, ๒๕๕๓.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ, ๒๕๔๕.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เบรน เบส บีคส์
, ๒๕๕๑.

เกษม วัฒนชัย. การศึกษาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง. วารสารระฆัง ๒๙, ๒๕๔๕.

ขวัญณา สุขคร. ความหมายของการวิจัย. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง,
๒๕๕๔.

จิตรารัตน์ โพธิามกะ. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ
ฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓.

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. การจัดการ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๗.

ดารา วรณวนิช. ยุทธศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ฝ่ายมัธยม, ๒๕๔๙.

ตุลา มหาพสุชานนท์. หลักการจัดการ หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์
, ๒๕๔๕.

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดพิพงษ์. การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์.
กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๐.

ทาคาโอะ มียากาวะ. เศรษฐมิติเบื้องต้น. แปลโดย คงศักดิ์ สันติพฤษ์วงศ์. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์รู้แจ้ง, ๑๙๘๖.

ทิตนา แคมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธา
การพิมพ์, ๒๕๔๘.

ทิตนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๑.

ธีรศักดิ์ อุปไมยอิชัย. พื้นฐานการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ธีระรัตน์ กิจจักษ์. เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏ
เพชรบูรณ์, ๒๕๔๒.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๘.

บุญชม ศรีสะอาด. วิจัยเบื้องต้น หน้า พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๗.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอสพรีนติ้ง
ไทยแฟคตอรี, ๒๕๕๖.

ประดับ นิลพังกา. การศึกษา ๓๓๒ กิจกรรมร่วมหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพินทยา.

๒๕๒๔

พระกิตติสารเมธี (สมคิด เขมจารี). ขอธรรมเตือนจิตเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๒๘.

พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต. พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนาคำวัด. กรุงเทพมหานคร : กุลการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: สือตะวัน, ๒๕๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑.

พระมหาโพธิวงศาจารย์ ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙. ราชบัณฑิต. ศัพท์วิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๕๘.

พระเมธีวราภรณ์ สุทัศน์. เบญจศีลเบญจธรรม อุดมชีวิตของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๑”

พระราชญาณวิสิฐ เสริมชัย ชยมงคโล. การบริหารวัด พิมพ์ครั้งที่ ๘. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พัชสิริ ชมภูคำ. องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ยุพิน พิพิธกุล. การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ . กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๐.

ร็อบบิ้นส์ สตีเฟ่น พี. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๖.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา, ๒๕๕๖.

โรงเรียนชยันนาทพิทยาคม. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้คู่คุณธรรม ๒๕๕๙. ชยันนาท : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ๒๕๕๙.

โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า, ๒๕๕๗.

โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา. รายงานการใช้นวัตกรรมรูปแบบการเสริมสร้างคุณจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน. อัดสำเนา. สุพรรณบุรี: โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา, ๒๕๕๘.

- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. หลักการและแนวทางปฏิบัติในการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ
ในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- วันนอร์ มะทา. กิจกรรมเสริมหลักสูตรทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
๒๕๒๓.
- วิบูลย์ ไตรวนะบุตร และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ . หลักและ ทฤษฎี การบริหารการศึกษา .
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.
- วิภาดา คุปตานนท์. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เทคนิคการจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร:
ส เจริญการพิมพ์, ๒๕๕๑.
- วิโรจน์ สารัตนะ. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์
ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๒.
- วีระ อำพันสุข. พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เอราวิณการพิมพ์,
๒๕๒๖.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. องค์กรและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
เทคนิค ๑๙,๒๕๔๐
- สมคิด บางโม. องค์กรและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: จูน พับลิชชิง, ๒๕๕๘.
- สมชาย วรภิเกษมสกุล. ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๓.
- สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร). หลัก
พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส. เบญจศีลและเบญจธรรม. หลักสูตรนิกธรรมชั้นตรี.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- สมบูรณ์ ทับทิมไทย. กิจกรรมนักเรียน. วารสารแนะแนว ๑๒. เมษายน – พฤษภาคม, ๒๕๒๑.
- สมาน รังสิโยภักษ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์ . หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวัสดิการ
สำนักงาน, ๒๕๒๗.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา
กรณีจิตอาสา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๕.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพฯ: ลาตพรวัว,
๒๕๔๓.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย, ๒๕๕๓.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.๒๕๕๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

สำนักเรียนวัดประยุรวงศาวาส. เรียนรู้ธรรมของพระพุทธเจ้าฉบับธรรมศึกษาขั้นตรี.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็มไอเอส, ๒๕๕๔.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราช
วิทยาลัย, ๒๕๓๓.

สุบรรณ พันธวิลาส และชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์. ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :โอเดียนสโตร์,
๒๕๔๒.

สุพัชรา ชัมเจริญ. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. ฉะเชิงเทรา : โรงพิมพ์ประสานมิตร, ๒๕๔๕.

สุพิน บุญชูวงศ์. กิจกรรมร่วมหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๒.

อนิวัช แก้วจำนง. หลักการจัดการ. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา, ๒๕๕๗.

อาภรณ์ ใจเพียง. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓.

อุทัย บุญประเสริฐ. เอกสารทางวิชาการเรื่องรูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง – Model การสร้าง
การพัฒนา และการทดสอบ. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๖.

อุทุมพร จามรมาน. โมเดล Model. วารสารวิชาการ. ๑. มีนาคม, ๒๕๔๑.

เอกสารทางวิชาการเรื่องรูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง – Model การสร้าง การพัฒนา และการ
ทดสอบ. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย

ประหยัด กันแก้ว . การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดอรัญคามวารี อำเภอเคียนซา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๓.

พระครูประทีปธรรมนาถ ชุตินธโร. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน
โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์. พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ๒๕๕๕.

พระปลัดพลชัย อนุบาลโย. วิเคราะห์การใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาประจวบ ตริภักดิ์. การติดตามผลเยาวชนที่ผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, ๒๕๕๔.

พระวีระ ศรีพรม. ปัญหาทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๗.

พระสรวง กิตติสัทโธ. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๓.

ละอียด ศรีโสภา. การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำฆ่า อำเภอดงระการพิบูล จังหวัดอุบลราชธานี ปริญญานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ศศิวิมล รังคะภูติ. สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ๒๕๕๒.

สถิตย์ อธิวรรณา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๒.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า. แหล่งที่มา <http://www.dsr.ac.th/index.php/2014-04-10-16-22-41/123-1> สืบค้นเมื่อ ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๙

โรงเรียนสระยาโยสม. แหล่งที่มา <http://www.srayaisomwittaya.ac.th/index.php/> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๙

โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม. แหล่งที่มา www.chainatpit.ac.th สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๙

งานคอมพิวเตอร์โรงเรียนดัดดรุณี. ระบบติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าการจัดการศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำปี ๒๕๕๖. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖.
แหล่งที่มา http://202.143.142.179/sesa56/print_sesa.php สืบค้นเมื่อ ๒๘ มี.ค.
๒๕๕๙

ทิมเฉพาะกิจสำนักประชาสัมพันธ์สถานิติบัญญัติแห่งชาติ. แหล่งที่มา <http://www.senate.go.th/wmc/senate/spaw๒/uploads/files/> สืบค้นเมื่อ ๒๓ มี.ค. ๒๕๕๙

ขวัญ เรือง นิ่งอุตม์. แหล่งที่มา http://sps.lpru.ac.th/script/show_article.pl?mag_id๕&group_id=๒๐&article_id=๖๖๘&by_pass= สืบค้นเมื่อ ๒๘ มี.ค. ๒๕๕๙

Myburgh, C.P.H. Niehuas, L. and Poggenpoel, Marie. Showing the work Ethics of South African Black Adolescents is Determine by Parent Involvement. Source http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3673/is_3_122/ai_n28923154/ search date 30 April, 2016

๒. ภาษาอังกฤษ

Bardo. J.W.. & Hardman. J.J.. Urban Sociology: A systematic introduction. U.S.A. : F.F. Peacock, 1982.

Brown. W.B.and Moberg.D.J. Organization Theory and Management : A Macro Approach. New York : John Wiley and Sons, 1980.

Educational Research Methodology and Measurement. Printed and boun in Great Britain by Cambridge University Press . Cambridge .UK. P., 1997.

Eisner. E. Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. Journal of Aesthetic Education, 1977.

Gluck . W.F.. Management. London : The Dryden Press, 2004.

Good.Carter V.editor.Dictionary of Education. 3rd edition. New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.

Herbert, A. Simon. Administrative Behavior. New York : Macmillan, 1974.

Husen. I.& Postlethwaite. N.T.. The international encyclopedia of education. 2nd edition. New York: Paramon, 1994.

Johnson. K.A.and Foa.L.J.. Instructional Design New Alternatives for Effective Education and Training. New York: Macmillan Publishing, 1989.

- Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. The program Evaluation Standards : How to Assess Evaluations of Education Programs. 2nd edition. Thousand Oaks: Sage, 1994.
- Joyce. B.. and Weil. M.. Model of Teaching. 3rd edition. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall, 1996.
- Keeve. J.P.. Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook. Oxford: Pergaman Press, 1988.
- Keeves. Educational Research Methodology and Measurement. Printed and boun in Great Britain by Cambridge University Press . Cambridge .UK. P., 1997.
- Lake, Vickie E. “Linking Literacy and Mora l Education in the Primary Classroom,” The Reading Teacher. 55(2) : 125-129 ; October, 2001.
- Lewin.K. “Action Research and minonty problem” Journal of Social Issues, 1988.
- Mescon. Michael H.. Michael Albert and Franklin Khedouri. Management. 3rd edition. New York : Harper & Row, 1988.
- Smith. R. H. and Others.. Management: Making Organizations Perform. New York: Macmillan, 1980.
- Steiner. EliZabeth. Educology. Sydney: NSW, 1988.
- Tosi. Henry L..and Carroll. Stephen J..Mangement. 2ndediton. New York :John Wiley & sons, 1982.
- Willer . D .Scientific Sociology: Theory and Method. Englewood Clift. NJ : Prentice Hall Inc, 1986.

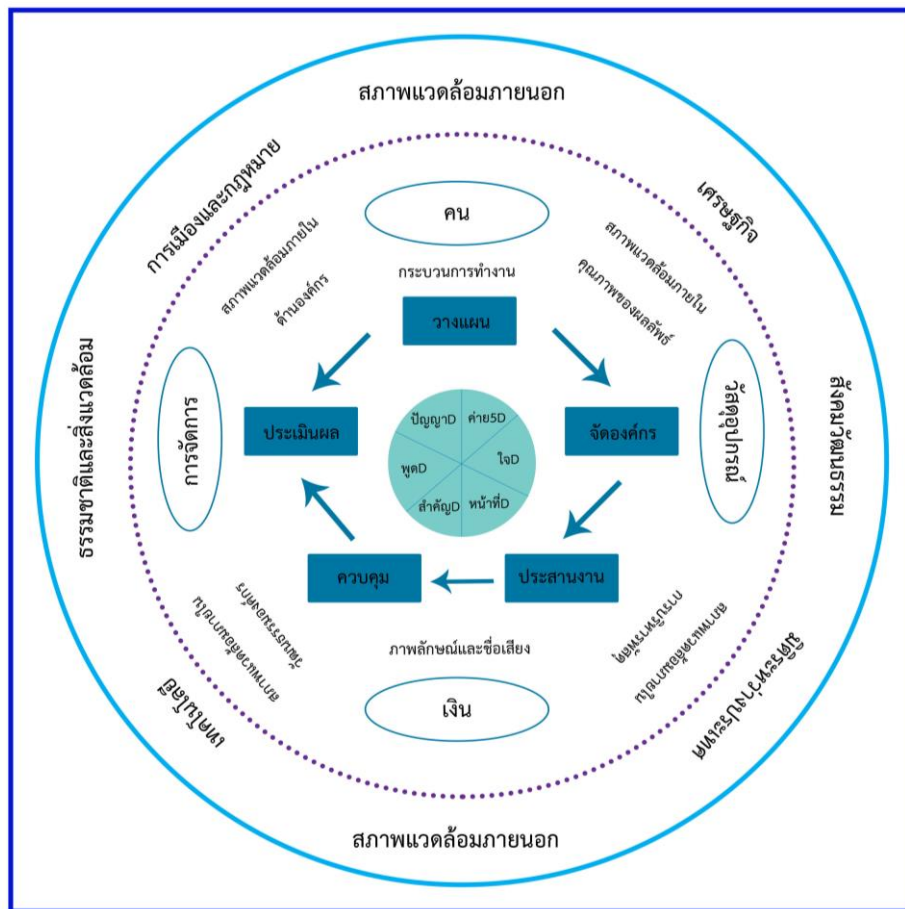
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
สำหรับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คู่มือการใช้

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พระมหาธีรธรรม ธมฺมธีโร (บุญเสริม)
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาให้เยาวชนเป็นเด็กเก่งและดี มีคุณธรรม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ด้วยการ นำหลักเบญจธรรม ธรรมอันงาม ๕ ประการมาอบรมและตกแต่งจิตใจเยาวชนให้งดงาม เป็นผู้มีเมตตา กรุณา เป็นคนสุภาพอ่อนโยน มีน้ำใจเสียสละ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความ รับผิดชอบต่อการเรียน ไม่ประจบประชันทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน จัดลำดับ ความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการ เป็นผู้มีสัจจะ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน มีสติสัมปชัญญะ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไร ทำได้ดีที่สุด โดยผ่านกิจกรรมค่าย 5D และกิจกรรม 5D

ผู้จัดทำจึงได้จัดทำ “คู่มือการบริหารการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นองค์ความรู้และ แนวทางในการกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ วิทยากร และหน่วยงานอื่นๆ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “คู่มือการบริหารการจัด กิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา” เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาหาความรู้และนำไปปฏิบัติต่อไป

พระมหาธีรธรรม ธมฺมธีโร (บุญเสริม)

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ได้การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ และตรวจสอบโดยผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ดี กำหนดส่วนงานหรือผู้รับผิดชอบ กิจกรรมที่ชัดเจน ใช้คนให้ถูกกับงาน ประสานงานรัดกุม ใช้หลักการสอนงาน มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาเพื่อสั่งการและควบคุมประเมินผลการส่งเสริมเบญจธรรม ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ รับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมเบญจธรรม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน ควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในโรงเรียน ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและใส่ใจในงาน ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ดี มีการนิเทศการเรียนการสอน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน มีการจัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีการจัดทำระบบเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนมีความสามารถในการจัดหางบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี มีการระดมทรัพยากรและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ โรงเรียนมีความพร้อมด้านสถานที่ สถานที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน สะอาด สะดวก บรรยากาศดีมีแรงดึงดูดใจ การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์มีประสิทธิภาพ จัดทำแผนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ รู้จักเลือกจัดหาไม่ให้ขาด และใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแลรักษา ดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือน

สมบัติส่วนตน สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการส่งเสริมเบญจธรรม ชุมชนช่วยดูแลและป้องกันปัญหาให้กับโรงเรียน มีการนำสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนได้ทราบความเคลื่อนไหวและเกิดการยอมรับ นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อโซเชียลมีเดียในการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย มีปัจจัยด้านการเมืองที่เอื้อต่อการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน มีนโยบายส่วนกลางที่สนับสนุนให้โรงเรียนเกิดการบูรณาการการเรียนการสอนกับหลักเบญจธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา คือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิ ขี้อริยะ คือ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญเป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้
๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษาคำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน
๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด

องค์ประกอบของการเกิดเบญจธรรม

๑. องค์ประกอบของการเกิดเมตตา กรุณา ได้แก่
 ๑. เริ่มด้วยการสร้างสัมมาทิฐิ คือ พังธรรม ศีลธรรม และปฏิบัติธรรม
 ๒. คบคนที่มีเมตตา กรุณา
 ๓. ฝึกความมีเมตตาและช่วยเหลือผู้ที่เราเคารพ ศรัทธา และแก่กว่าก่อน จากนั้นจึงฝึกในคนอื่น ๆ
 ๔. ต้องเป็นผู้ที่ไม่คิดเบียดเบียน ไม่ผูกเวร ไม่ผูกพยาบาท
 ๕. ต้องปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจ ไม่ใช่ทางใดทางหนึ่ง
 ๖. ต้องฝึกกาย วาจา ใจ ให้เยือกเย็น ไม่พยาบาทปองร้าย ไม่โกรธ และให้อภัย
 ๗. ต้องเป็นคนที่มีความอดทน
 ๗. ทำความรู้สึกรักใคร่ผู้อื่นเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

๘. ผีก็แผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วทุกทิศทาง

๒. องค์ประกอบของการเกิดสัมมาอาชีวะ ได้แก่

๑. เริ่มด้วยการสร้างสัมมาทิฐิ คือ ฟังธรรม ศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรม
๒. คบเพื่อนที่ดีที่เป็นสัมมาอาชีวะ ซึ่งหาเลี้ยงชีวิตด้วยอาชีพสุจริต
๓. ไม่ผลิตและขายอาวุธ
๔. ไม่ค้ำมนุษย์
๕. ไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อการฆ่าหรือขาย
๖. ไม่ผลิตและขายของมีนเมาสิ่งเสพติดให้โทษ
๗. ไม่ผลิตและขายยาพิษ รวมทั้งยาฆ่าแมลง และยากำจัดวัชพืช
๘. ต้องเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำบุญได้บุญ ทำบาปได้บาป
๙. ไม่ทำชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ
๑๐. ทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ
๑๑. ตั้งใจที่จะไม่คบค้าสมาคมกับคนพาลเด็ดขาดแม้จะได้ผลประโยชน์ก็ตาม
๑๒. ไม่โกง ไม่ล่อลวง ไม่ตลบตะแลง

๓. องค์ประกอบของการเกิดกามสังวร ได้แก่

๑. เริ่มด้วยการสร้างสัมมาทิฐิ คือ ฟังธรรม ศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรม
๒. คบเพื่อนที่มีความสำรวมระวัง
๓. ต้องสำรวมระวังพฤติกรรมทางกายและทางวาจา
๔. เมื่อได้ยินได้ฟัง ไม่สนใจใส่ใจในเรื่องที่ทำให้ฟุ้งซ่าน เช่น เห็นสักแต่ไม่เห็น ฟังสักแต่ไม่ฟัง เป็นต้น

ฟัง เป็นต้น

๕. ไม่ตามกระแสโลก
๖. ไม่เป็นคนลำเอียงและเคารพในธรรม ขยันฟังธรรมและศึกษาธรรม
๗. ไม่เพเลิดเพลิน ไม่ยินดี ไม่ยึดติดในคน สัตว์ สิ่งของ
๘. ต้องรู้จักแยกแยะสิ่งที่จำเป็นและสิ่งที่อยาก
๙. ก่อนจะปฏิสัมพันธ์กับคนสัตว์สิ่งของให้รู้วัตถุประสงค์ก่อน

๔. องค์ประกอบของการเกิดสัจจะ ได้แก่

๑. เริ่มด้วยการสร้างสัมมาทิฐิ คือ ฟังธรรม ศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรม
๒. คบคนที่มีสัจจะ
๓. ต้องเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
๔. ผีเป็นคนพูดจริง ไม่พูดโกหกหลอกลวง รักษาคำพูด
๕. เป็นคนสงบเสงี่ยม

๔. ไม่เป็นคนละโมภ โลกมาก รู้จักประมาณในการดำเนินชีวิต
 ๕. เป็นคนขยัน ไม่เกียจคร้าน
 ๖. รู้จักกาลเทศะ ไม่พูดโกหก พูดคำไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูด
ส่อเสียด พูดแต่เรื่องที่เป็นประโยชน์ พูดด้วยจิตเมตตาไม่จับผิด
 ๗. ไม่ค่นอง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม
 ๘. เป็นคนไม่ประมาท ช่างสังเกต เป็นคนละเอียด ขยัน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
 ๙. เอามาเป็นคติธรรมประจำใจ
๕. องค์ประกอบของการเกิดสติสัมปชัญญะ ได้แก่
๑. เริ่มด้วยการสร้างสัมมาทิฐิ คือ ฟังธรรม ศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรม
 ๒. คบคนที่มีสติสัมปชัญญะ
 ๑. จะทำอะไรก็แล้วแต่ให้ทำด้วยความใส่ใจ ทำให้ละเอียด รู้ว่าทำอะไร ทำดีที่สุดหรือยัง
 ๒. ต้องเริ่มที่เรื่องตัวเองก่อน เช่น การดูแลตัวเอง
 ๓. มีความรู้ตัว ไม่เลือนลอย ไม่หลงลืมในหน้าที่ของตนเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก
 ๔. เป็นผู้มี ความขยันหมั่นเพียร
 ๕. หมั่นพิจารณาพิจารณา อดภาพร่างกายของตนเอง หมั่นพิจารณาพิจารณาความรู้สึกของ
ตนเอง เวลาเมื่ออารมณ์ใจเสียใจมากระทบ หมั่นพิจารณาพิจารณาจิตใจของตนเองว่าละเอียดหรือหยาบ
แค่ไหน หมั่นพิจารณาพิจารณาการกระทำของตัวเองว่าอยู่ในร่องในรอยอยู่ในครรลองคลองธรรมหรือไม่
 ๖. มีอาชีพสุจริต ถูกกฎหมาย ถูกกฎแห่งกรรม ไม่หลงระเริงกับอบายมุขกับหนังละคร
 ๘. ต้องหาครูดี ฟังคำครู ตรงคำครู และทำตามคำครู
 ๙. หมั่นสวดมนต์ นั่งสมาธิ

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย
ความรู้ความสามารถของนักเรียน
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร
ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน
๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณ
การเข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ
๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลัง
การจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง

๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการจัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว

๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม
๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ
๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ
๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม

๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เป็นกิจกรรมเพื่อมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเป็นผู้มีเบญจธรรม อันได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และ
สติสัมปชัญญะ ภายใต้ชื่อกิจกรรมว่า “กิจกรรม 5D” ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมค่าย 5D

๑.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเบญจธรรมผ่านกิจกรรมค่าย และเพื่อเป็นการหลอม
ละลายพฤติกรรมและปรับตัวเข้ากับสังคมด้วยการทำกิจกรรมการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

๑.๒ แนวความคิด

กิจกรรมค่ายเป็นกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลไปใช้ชีวิตร่วมกันในสถานที่ใดที่หนึ่ง ในระยะเวลาหนึ่ง
เพื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การปรับตัว การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น หรือเพื่อการพักผ่อนหย่อน
ใจ กิจกรรมค่ายเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้
และประสบการณ์โดยตรง

๑.๓ กระบวนการบริหารจัดการจัดกิจกรรม

๑.๓.๑ การประชุมวางแผน

๑.๓.๑.๑ ขอบเขตการจัดกิจกรรม

- จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ก่อนเริ่มเปิดเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓
วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา
กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ และรักษาศีล ๘

๑.๓.๑.๒ กิจกรรมการเรียนรู้

วันที่ ๑ ของการจัดกิจกรรม

๐๗.๐๐ – ๐๘.๐๐ น. -นักเรียนลงทะเบียนรายงานตัวที่โรงเรียน

- ๐๘.๐๐ – ๐๙.๐๐ น. -เดินทางไปถึงสถานที่จัดค่าย
- ๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น. -ครูแจ้งการใช้สถานที่ต่างๆ แบ่งกลุ่ม จัดเก็บสัมภาระไปเก็บย้งที่พัก
ทำภารกิจส่วนตัว
- ๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น. -รวมแถวและจัดระเบียบแถวเข้าห้องประชุม
- ครูซ้อมคำปฏิญาณ ค่าย 5 D รวมใจเป็นหนึ่ง ซาบซึ้งพุทธธรรม
 - ห้าดินห้าชีวิต ดินน้ำใจเสียสละ ดีไม่ปล่อยปละหน้าที่ ดีสำคัญถูกก่อน-หลัง
 - ดีสั่งจ้งพูดดี ดีพลัง ปัญญา ดีพร้อมดั่งว่า เก่ง ดี สุขทุกเวลา
 - พิธีเปิด โดยประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
 - คุณครูผู้จัดการค่ายกล่าวรายงาน
 - ชมสื่อ 5 D (๑๐ นาที)
 - ประธานในพิธีกล่าวให้โอวาทและกล่าวเปิดค่าย
 - แนะนำคุณครูผู้ดูแลค่าย วิทยากร และเจ้าหน้าที่
 - คุณครูปฐมนิเทศ
 - กล่าวคำปณิธานชีวิต (สาระ5D เพื่อการอยู่ร่วมกัน ป้องกันการ
กระทบกระทั่ง) ทุกรอบหลังทำวัตรเช้าเย็น
 - นักเรียนกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย นั่งสมาธิ ๕ นาที และกล่าวคำ
อาราธนาศีล ๘ และชมสื่อศีล ๘
- ๑๑.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. -รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น. -ทำภารกิจส่วนตัว พักผ่อนตามอัธยาศัย
- ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. -กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย
- นั่งสมาธิฝึกสติ
 - ฟังธรรมเรื่อง ใจ D (เมตตากรุณา) โดยพระวิทยากร
 - ภาคปฏิบัติ ให้นักเรียนตัวแทน ๒ – ๓ คน ออกมาพูดแสดงความรู้สึกดีๆที่
ครูหรือเพื่อนได้มีน้ำใจต่อตน สุดท้ายพร้อมนั่งหลับตาเปิดเพลง เกี่ยวกับ
เพื่อน-น้ำใจ ซึ้งๆ ๑ เพลง
- ๑๔.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. -พักดื่ม น้ำ เข้าห้องน้ำ
- ๑๕.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. -กิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนคิดกิจกรรมจิตอาสา วาดภาพระบายสี และ
ออกไปนำเสนอ ในหัวข้อ “ใจ D ใฝ่อาสา”
- ๑๖.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. -แบ่งเวร ช่วยกันกวาด-ถู-ล้างห้องน้ำ
- ๑๖.๓๐ – ๑๗.๓๐ น. -อาบน้ำทำภารกิจส่วนตัว
- ๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น. -สวดมนต์ทำวัตรเย็น

-นั่งสมาธิฝึกสติ

-กล่าวคำปณิธานชีวิต

๑๘.๐๐ – ๑๙.๐๐ น. -ฟังธรรมเรื่อง หน้าที่ D (สัมมาอาชีวะ) โดยพระวิทยากร

๑๙.๐๐ – ๑๙.๓๐ น. -พักดื่ม น้ำ เข้าห้องน้ำ

๑๙.๓๐ – ๒๐.๓๐ น. -กิจกรรมภาคปฏิบัติให้นักเรียนตัวแทน ๒ – ๓ คน ออกมาเปิดใจ โตขึ้น
อยากเป็นอะไร จะทำอะไร และให้เปิดโอกาสให้เพื่อนๆแนะนำ
(๑๕-๒๐ นาที)

๒๐.๓๐ – ๒๑.๓๐ น. -ดูสื่อเกี่ยวกับคนที่สู้ชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะจนประสบความสำเร็จ

-สวดมนต์แผ่เมตตา

๒๑.๓๐ น. -ทำภารกิจส่วนตัว เข้านอน

วันที่ ๒ ของการจัดกิจกรรม

๐๔.๓๐ – ๐๕.๐๐ น. -ปลุกตื่น ทำภารกิจส่วนตัว ล้างหน้า แปรงฟัน

๐๕.๐๐ – ๐๕.๓๐ น. -รวมแถวและจัดระเบียบแถวเข้าห้องประชุม

๐๕.๓๐ – ๐๖.๓๐ น. -สวดมนต์ทำวัตรเช้า

-นั่งสมาธิฝึกสติ

-กล่าวคำปณิธานชีวิต

๐๖.๓๐ – ๐๗.๐๐ น. -ออกกำลังกาย กายบริหาร

๐๗.๐๐ – ๐๘.๐๐ น. -รับประทานอาหารเช้า

๐๘.๐๐ – ๐๘.๓๐ น. -รวมแถวและจัดระเบียบแถวเข้าห้องประชุม ถือนวชาดสัมมาอาชีวะ

๐๘.๓๐ – ๐๙.๓๐ น. -ฟังธรรมเรื่อง สำคัญ D (กามสังวร) โดยพระวิทยากร

-ภาคปฏิบัติ ให้สาธิตการล้างห้องน้ำ และให้ทราบอาณิสย

๐๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น. -ดูสื่อเกี่ยวกับการจัดพับเก็บเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้

๑๐.๓๐ – ๑๑.๐๐ น. -ทำกิจกรรมนับของใช้ แยกประเภท และจัดพับเก็บให้เรียบร้อย

๑๑.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. -รับประทานอาหารกลางวัน

๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น. -ทำภารกิจส่วนตัว พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. -กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย

-เดินจงกรมฝึกสติ

๑๔.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. -ฟังธรรมเรื่อง พุท D (สัจจะ) โดยพระวิทยากร

๑๕.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. -ภาคปฏิบัติให้ เล่นเกมส์ต่อคำชมที่สร้างสรรค์ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น

กลุ่ม กลุ่มละ ๕ คน

-กิจกรรมให้นักเรียนเขียนเรียงความหัวข้อ “พูดดี ทำดี คิดดี” ความยาว ๑

หน้า A4

๑๖.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. -พักดื่มปानะ

๑๖.๓๐ – ๑๗.๓๐ น. -อาบน้ำทำภารกิจส่วนตัว

๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น. -สวดมนต์ทำวัตรเย็น

-นั่งสมาธิฝึกสติ

-กล่าวคำปณิธานชีวิต

๑๘.๐๐ – ๑๙.๐๐ น. -ฟังธรรมเรื่อง ปัญญา D (สติสัมปชัญญะ) โดยพระวิทยากร

-ภาคปฏิบัติ ให้นักเรียน หลับตาทำสมาธิ นับลมหายใจเข้า-ออก ๓๐๐ ครั้ง

๑๙.๐๐ – ๑๙.๓๐ น. -พักดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำ

๑๙.๓๐ – ๒๐.๓๐ น. -สวดมนต์สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ

๒๐.๓๐ – ๒๑.๓๐ น. -ดูสื่อเกี่ยวกับคนเก่งที่ประสบความสำเร็จด้วยการฝึกสติสัมปชัญญะ

-สวดมนต์แผ่เมตตา

๒๑.๓๐ น. -ทำภารกิจส่วนตัว เข้านอน

วันที่ ๓ ของการจัดกิจกรรม

๐๔.๓๐ – ๐๕.๐๐ น. -ปลุกตื่น ทำภารกิจส่วนตัว ล้างหน้า แปรงฟัน

๐๕.๐๐ – ๐๕.๓๐ น. -รวมแถวและจัดระเบียบแถวเข้าห้องประชุม

๐๕.๓๐ – ๐๖.๓๐ น. -สวดมนต์ทำวัตรเช้า

-เดินจงกรมฝึกสติ

-กล่าวคำปณิธานชีวิต

๐๖.๓๐ – ๐๗.๐๐ น. -ออกกำลังกาย กายบริหาร

๐๗.๐๐ – ๐๘.๐๐ น. -รับประทานอาหารเช้า

๐๘.๐๐ – ๐๘.๓๐ น. -รวมแถวและจัดระเบียบแถวเข้าห้องประชุม

๐๘.๓๐ – ๐๙.๓๐ น. -ฟังธรรมเรื่อง “5D เปลี่ยนชีวิต” (เบญจธรรม)

๐๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น. -กิจกรรม “คน D ที่ใช้โลศเลย” (โหวตเพื่อนที่มีเบญจธรรมมากที่สุด)

๑๐.๓๐ – ๑๑.๐๐ น. -รับชมประมวลภาพ

-พิธีกราบขอขมาและขอบคุณพระอาจารย์ คุณครู และพี่เลี้ยง

-พิธีปิดโครงการ

-คุณครูผู้จัดการค่ายกล่าวรายงานสรุปกิจกรรม

-ประธานในพิธีกล่าวให้โอวาทและกล่าวปิดค่าย

-นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจ

-นักเรียนเขียนความตั้งใจ ทำ D 1 อย่างมอบให้ครู

๑๑.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. -รับประทานอาหารกลางวัน

๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น. -ทำภารกิจส่วนตัว เก็บสัมภาระ

๑๓.๓๐ น. -เดินทางกลับ

๑.๓.๑.๓ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

-เพลงค่ายใช้เปิดสร้างบรรยากาศช่วงพักกิจกรรม ดาวนโหลดจากอินเทอร์เน็ต

-คำปฏิญาณ ค่าย 5 D รวมใจเป็นหนึ่ง ซาบซึ้งพุทธธรรม ห้าดีนำชีวิต
ดีน้ำใจเสียสละ ดีไม่ปล่อยปละหน้าที่ ดีสำคัญถูกก่อน-หลัง ดีสั่งจ้งพูดดี ดีพลัง ปัญญา ดีพร้อมดังว่า
เก่ง ดี สุขทุกเวลา

-คำกล่าวปณิธานชีวิต

ปณิธานชีวิต

พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดของข้าพเจ้าศรัทธาในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ข้าพเจ้าจะยิ้มแย้มทักทาย เป็นมิตรกับทุกคน จะให้ความรัก ความศรัทธา ความปรารถนาดีต่อทุกๆ
คนอย่างจริงใจ ข้าพเจ้าจะให้ภัยผู้อื่นเสมอในยามเมื่อเขาผิดพลาด จะไม่ถือสา ไม่โกรธ ไม่ขัดเคือง
ขุ่นมัว เพราะข้าพเจ้าเองก็เคยผิดพลาดเช่นนั้นมาก่อน ข้าพเจ้าจะเคารพนับถือและให้เกียรติทุกคน
จะสุภาพอ่อนโยนต่อผู้ที่ต่ำกว่าและอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่สูงกว่าเพราะมนุษย์ทุกคนมีความสำคัญ
และมีคุณค่าสูงส่งอยู่ในตนเองเสมอ ข้าพเจ้าจะจดจำและพูดแต่ความดีของผู้อื่น ไม่ตำหนิติเตียน ไม่ดู
ถูกดูหมิ่นใคร ไม่เพ่งโทษใครข้าพเจ้าจะเปิดใจกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็นและสนับสนุนความคิดที่ดี
งาม ข้าพเจ้าจะไม่ปฏิเสธทันทีเมื่อมีผู้มาขอความช่วยเหลือ จะรักษามิตรภาพให้ยืนยาว เพราะข้าพเจ้า
เชื่อมั่นว่าเขาได้ให้โอกาสแห่งการเสียสละมาให้ ข้าพเจ้าจะคิดก่อนพูด จะไม่พูดถึงเรื่องส่วนตัวถ้าเขา
ไม่ถาม ไม่โอ้อวดถึงความสำเร็จของตนไม่บ่นเพื่อแสดงความอ่อนแอให้ใครเห็นและไม่อวดเก่งเพื่อ
แสดงความทะนงตนให้ปรากฏ จะพูดกับทุกคนในฐานะผู้ปรารถนาดีอย่างจริงใจ ข้าพเจ้าจะรักและ
ปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนเพราะข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกคนคือญาติของข้าพเจ้า

-VDO เรื่องเบญจธรรม ความยาว ๑๐ นาที สามารถจัดทำเองหรือดาวนโหลดจาก
อินเทอร์เน็ต

-สื่อเกี่ยวกับศีล ๘ ในรูปแบบของ power point หรือ VDO เนื้อหาประกอบด้วย
ความหมายของ ศีล ๘ ความหมายของศีลแต่ละข้อ และอานิสงส์ เป็นต้น สามารถจัดทำเองหรือดาวน
โหลดจากอินเทอร์เน็ต

-VDO คนที่สู้ชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะจนประสบความสำเร็จ ดาวันโหลดจากอินเทอร์เน็ต

-VDO การจัดพับเก็บเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ ดาวันโหลดจากอินเทอร์เน็ต

-VDO คนเก่งที่ประสบความสำเร็จด้วยการฝึกสติสัมปชัญญะ ดาวันโหลดจากอินเทอร์เน็ต

-กิจกรรมจิตอาสา ใช้กระดาษปอนด์ขนาด A2 ดินสอ ยางลบ และสี

-กิจกรรมแบ่งเวรกวาด ถู ล้างห้องน้ำ ใช้อุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด

-เกมส์ต่อคำชม จัดทำแผ่นคำ ซึ่งเขียนคำชมที่สร้างสรรค์ เช่น มาเรียนแต่เช้าเลย เยี่ยมมาก แต่งตัวเรียบร้อยดีมาก ลายมือสวยมาก เป็นต้น

-กิจกรรมเขียนเรียงความ ใช้กระดาษ A4

๑.๓.๑.๔ สถานที่

จัดนอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนจะได้มีความแปลกใหม่ ซึ่งทำให้ตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการได้รับประโยชน์จากการเข้าค่ายฯ โดยเลือกสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นวัด หรือสถานที่อบรมสาธารณะที่มีชื่อเสียงหรือสถานที่ๆไปลงพื้นที่เยี่ยมชม ตรวจสอบ สอบถามแล้ว ว่าจะมีความพร้อม ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอบรม โดยสถานที่ควรมีสภาพดังนี้

๑. เป็นสถานที่จัดเป็นสัดส่วน มีกำแพงมีรั้วรอบขอบชิดชัดเจน

๒. อาคารที่พัก อากาศถ่ายเท สะอาด ปลอดภัย ไม่แออัด

๓. อาคารที่อบรม สะอาด สงบ อากาศถ่ายเท

๔. ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ราวตากผ้า ที่เปลี่ยนเสื้อผ้า สะอาด พอเพียง น้ำไหลแรง

๕. อาคารรับประทานอาหารสะอาด พอเพียง และอาหาร สะอาด จัดจ้านจัดจืดง่าย และมีที่รับประทานอาหาร ที่ล้างภาชนะพร้อม และอุปกรณ์ครัวได้มาตรฐาน

๖. สถานที่มีอุปกรณ์ทำความสะอาดทุกอาคาร พอเพียง โดยมีที่จัดเก็บเป็นสัดส่วน

๗. สถานที่มีความปลอดภัย ไม่มีผู้ติดบุหรี่หรือยาเสพติดอยู่ในสถานที่

๘. สถานที่มีระบบไฟฟ้า เพียงพอต่อการใช้กระแสไฟ ความสว่างมีทั่วถึงในทุกจุด

๙. ไม่อยู่ใกล้แหล่งอบายมุข แหล่งท่องเที่ยวเสียงจากภายนอกกำแพง ไม่รบกวน ไม่มีกลุ่มวัยรุ่นหรือปัญหาใดๆ อันก่อให้เกิดการรบกวนการอบรม

๑.๓.๒ การจัดโครงสร้างงานกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

๑. หัวหน้าค่าย ผู้นำค่าย มีหน้าที่ดังนี้

-วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ

- ประชุมแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในทีม
- ประชุมคณะครูและพี่เลี้ยง ให้รับรู้ถึงการทำงานเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- ควบคุมและติดตามการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ของโครงการ

- ตัดสินใจสินแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน
 - ตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่อบรม
๒. ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ควบคุมดูแล ระเบียบวินัยให้เป็นไปตามมาตรฐานของค่าย

- ชี้แจงกติกาการอยู่ค่าย เช่น การเดิน การพูด เข้า-ออก
- ควบคุมระเบียบกติกากการอยู่ค่ายอย่างเคร่งครัด
- ควบคุมเวลาให้เป็นไปตามกำหนดการค่าย

-ดูแลความปลอดภัยของผู้เข้ารับการอบรม

๓. ฝ่ายกิจกรรม มีหน้าที่

- บรรยายกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- สรรหาวิทยากร ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ

ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น มีประสบการณ์การทำงานด้านจิตอาสาที่โดดเด่น เป็นที่ยอมรับของสังคม มีบุคลิกภาพดี มีเทคนิควิธีและลีลาการนำเสนอที่น่าสนใจ มีความสามารถในการใช้ประยุกต์ใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก เป็นต้น

๔. ฝ่ายอาคารสถานที่ มีหน้าที่ดังนี้

- วางแผนการใช้อาคารสถานที่
- เตรียมสถานที่รับประทานอาหาร
- ตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่ เช่น ห้องอบรม ห้องพัก และห้องน้ำ เป็นต้น
- ตรวจสอบความเรียบร้อยของไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

๕. ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ดังนี้

- ทำหน้าที่ประสานงานทั่วไป
- จัดทำเอกสาร ลงทะเบียน และแบบประเมิน
- จัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม
- ติดต่อประสานงานและจัดเตรียมการประชุม

๖. ฝ่ายโสตสื่อ มีหน้าที่ดังนี้

- จัดเตรียมอุปกรณ์โสตทัศนูปการ เครื่องเสียง และโปรเจคเตอร์ เป็นต้น
- จัดเตรียมอุปกรณ์บันทึกภาพและบันทึกภาพต่างๆตลอดการจัดกิจกรรม

๖. ฝ่ายอาหาร-น้ำดื่ม-ปานะ มีหน้าที่ดังนี้

-วางแผนเมนูอาหาร เครื่องดื่ม และปานะในแต่ละมื้อให้เพียงพอ

-จัดทำอาหารให้สะอาด อร่อย ถูกสุขลักษณะ

๗. ฝ่ายปฐมพยาบาล มีหน้าที่ดังนี้

-จัดเตรียมยา เวชภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

-ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และดูแลความปลอดภัยเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป

๑.๓.๓ การประสานงาน

-ติดต่อประสานตามสายบังคับบัญชา คือ จากหัวหน้าค่ายทำการติดต่อสื่อสารไปยัง หัวหน้าฝ่ายต่างๆ และหัวหน้าฝ่ายกระจายข้อมูลให้กับทีมงาน

-ติดต่อประสานงานระหว่างหัวหน้าฝ่ายด้วยกันเอง

๑.๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม

-ดำเนินการจัดกิจกรรมในแต่ละวันตามแผนที่วางไว้ ซึ่งอาจจะมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

-จัดประชุมระหว่างการเข้าค่ายเพื่อปรับปรุงแก้ไข และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้

๑.๓.๕ การประเมินผล

-สังเกตการปฏิบัติกิจกรรม

-แบบประเมิน

๒. กิจกรรม ใจ D

๒.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติเมตตากรุณา มีความสุภาพอ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละอย่างถูกต้องเหมาะสมผ่านกิจกรรมจิตอาสา

๒.๒ แนวความคิด

กิจกรรมจิตอาสา เป็นกิจกรรมที่ทำให้รู้จักความเสียสละ ร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

๒.๓ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรม

๒.๓.๑ การประชุมวางแผน

-ขอบเขตการจัดกิจกรรม

สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยมีคณะครูเป็นที่ปรึกษาและดูแลการปฏิบัติกิจกรรมตลอดระยะเวลาการดำเนินการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

-กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ทิวเตอร้อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอนหนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ในเวลาว่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒. บัดดีอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้นี้กับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนบัดดี้อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง

๓. ลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญเพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ผู้ปกครองในวาระโอกาสพิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น

๔. หลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ปู่ย่าตายาย และทำความดี ดูแลช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๕. โรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร

๖. ชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปปัดกวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัดช่วยเหลืองาน กิจกรรมในชุมชน

๗. ภาษาอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันบริจาคเลือดกับสภากาชาดไทย

๘. เลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อขนม เลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

๙. โซเชียลอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโพสต์หรือแชร์โพสต์ที่อ่านเจอในโซเชียลมีเดีย ในลักษณะประกาศขอความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือดด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

-วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

๑. สมุดบันทึกความดี

-ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

๑. กำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปทำกิจกรรมจิตอาสา

๒. ประสานสถานที่ บุคลากรที่จะไปทำกิจกรรม

๓. ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ประโยชน์และคุณค่าของกิจกรรม
๔. เชิญชวนนักเรียนเข้าร่วมเป็นจิตอาสาในแต่ละกิจกรรม
๕. เตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการจัดกิจกรรม เช่น จัดเตรียมข้าวของที่จะไปบริจาค
๖. นักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางแผน
๗. จัดทำบอร์ดนิทรรศการประมวลภาพการทำกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียน

๒.๓.๒ การจัดโครงสร้างงานกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

-คุณครูประจำกิจกรรม ตั้งครูเป็นคณะกรรมการดูแลควบคุมการจัดกิจกรรม โดยมีหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา ควบคุม และประเมินผลการจัดกิจกรรม

-นักเรียนหัวหน้ากิจกรรม ทำการคัดเลือกนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์การทำกิจกรรมจิตอาสา มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำ เป็นหัวหน้ากิจกรรม มีหน้าที่วางแผนและควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรมให้ตรงกับแผนที่วางไว้

-คณะกรรมการนักเรียนประจำกิจกรรม ทำการคัดเลือกนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์การทำกิจกรรมจิตอาสา มีความรับผิดชอบ เป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรม เช่น ทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม ทำเอกสารทะเบียนรายชื่อนักเรียนร่วมกิจกรรม รับบริจาค ทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นต้น

-นักเรียนร่วมกิจกรรม ทำการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน และเปิดรับสมัครคนที่สนใจเข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจ

๒.๓.๓ การประสานงาน

-นักเรียนหัวหน้ากิจกรรมประสานสถานที่ บุคลากรที่นักเรียนจะไปดำเนินการจัดกิจกรรม

-นักเรียนหัวหน้ากิจกรรมรายงานคุณครูเกี่ยวกับวันเวลา สถานที่ที่จะจัดกิจกรรม

-คุณครูประสานขอให้ทางโรงเรียนออกจดหมายเพื่อยื่นขออนุญาตเข้าไปจัดกิจกรรมอย่างเป็นทางการ

-คุณครูประสานขอให้ทางโรงเรียนออกจดหมายขออนุญาตผู้ปกครองให้นักเรียนออกไปปฏิบัติธรรมนอกสถานที่หรือนอกเวลาเรียน

๒.๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม

-ครูคณะกรรมการกิจกรรมกระตุ้น จูงใจ ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

-คุณครูติดตามการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๒.๓.๕ การประเมินผล

-สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม

-บันทึกในสมุดบันทึกความดี โดยคัดสมุดบันทึกของนักเรียนที่ทำได้ดี มาจัดบอร์ดให้การยกย่อง ๕ – ๑๐ คน

๓. กิจกรรม หน้าที่ D

๓.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

๓.๒ แนวความคิด

นักเรียนทุกคนต้องได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามภาวะที่เป็นอยู่ความเต็มใจ และความจริงใจ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและการรักษาสมบัติของโรงเรียน ทั้งนี้บุคคลที่เอาใจใส่ปฏิบัติงานหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ เพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบยอมทำงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

๓.๓ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรม

๓.๓.๑ การประชุมวางแผน

-ขอบเขตการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน โดยมีคณะครูเป็นผู้ควบคุมการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

-กิจกรรมการเรียนรู้

๑. กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะ เก้าอี้ก่อนเรียนทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน

๒. กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโหวดเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

๓. กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีวะ และขอสัมภาษณ์ให้หัวข้อ “ทำอย่างไรชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบทสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดียกย่องด้วยการติดบอร์ดให้ได้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง

๔. กิจกรรมหน้าทึ่ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ปัด กวาด เช็ดถู บ้าน ล้างจาน ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกันจำนวน ๒๕ วัน โดยหลักการคือล้างให้สะอาดและจัดระเบียบ โดยถ่ายภาพพร้อมระบุวันเดือนปี และชื่อ-สกุล ส่งครู

๕. กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือคุณครู เช่น ถูของ จัดน้ำดื่ม เช็ดโต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปรีกษาการเรียน หรือ จัดบอร์ดนิทรรศการ เป็นต้น ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง

๖. กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนตั้งใจมาถึงโรงเรียน ๑๕ นาทีก่อน เข้าแถวหน้าเสาธง

๗. กิจกรรมร้านค้านักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดช่องทางทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับตนเองด้วยอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีวะ ทำของขาย ทำขนมขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย เป็นต้น ๑ เดือน ๑ ครั้ง

-วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

๑. สมุดบันทึกความดี

-ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ

-แบ่งพื้นที่ในบริเวณโรงเรียนเท่ากับจำนวนห้องเรียนในแต่ละปีการศึกษา

-กำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบดูแลให้กับห้องเรียนต่างๆตามความเหมาะสม

-ครูที่ปรึกษาและนักเรียนร่วมกันดูแล ปรับปรุงเขตพื้นที่รับผิดชอบให้สะอาดก่อนเข้าแถว

เคารพธงชาติ

๒. กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย

-ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้นักเรียนทราบ

-เชิญชวนให้นักเรียนร่วมกันโหวต

-สรุปผลโหวตและประกาศผล

-มอบรางวัลกับผู้ที่ได้รับคะแนนโหวตมากที่สุด

-ประกาศซื้อขึ้นชมยกย่องให้เกียรตินักเรียนที่ได้ผลโหวตมากที่สุดหน้าเสาธง เผยแพร่ใน Facebook และเว็บไซต์ของโรงเรียน

๓. กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่

- นักเรียนติดต่อผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วยสัมมาอาชีพเพื่อขอสัมภาษณ์
- ทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่สะดวก
- ดำเนินการไหว้ขอพรและสัมภาษณ์
- สรุปผลการสัมภาษณ์ส่งคุณครู

๔. กิจกรรมร้านค้านักเรียน

- ครูกำหนด วัน เวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรม
- ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้นักเรียนทราบ
- เชิญชวนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
- นักเรียนกำหนดของที่จะมาขายและดำเนินการผลิต
- นักเรียนดำเนินกิจกรรมร้านค้านักเรียน
- ครูติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรม

๓.๓.๒ การจัดโครงสร้างงานกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

-จัดตั้งคณะกรรมการครูจัดกิจกรรมร้านค้านักเรียน ทำหน้าที่วางแผนกำหนดวันเวลา สถานที่สำหรับการจัดกิจกรรม

-ฝ่ายอาคารสถานที่จัดเตรียมสถานที่สำหรับจัดเป็นร้านค้านักเรียน พร้อมอุปกรณ์เครื่องเสียงต่างๆ

-ฝ่ายจัดกิจกรรมดำเนินการจัดกิจกรรมร้านค้านักเรียน

-คุณครูประจำชั้นกระตุ้นจูงใจให้นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมให้คำแนะนำปรึกษา

-นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

๓.๓.๓ การประสานงาน

-ครูคณะกรรมการชี้แจงกิจกรรมและกำหนดการไปยังครูประจำชั้น

-คุณครูประจำชั้นชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมกับนักเรียน

-คุณครูประจำชั้นสอบถามความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

-ครูประจำชั้นแจ้งจำนวนนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมให้ครูคณะกรรมการกิจกรรมทราบ

๓.๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม

-ครูคณะกรรมการกิจกรรมกระตุ้น จูงใจ ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

-คุณครูติดตามการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๒.๓.๕ การประเมินผล

-สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม

-บันทึกในสมุดบันทึกความดี

๔. กิจกรรม สำคัญ D

๔.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติกามสังวรอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้

๔.๒ แนวความคิด

หากนักเรียนมีกามสังวร จัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ก็จะทำให้นักเรียนไม่เป็นผู้ที่หลงไปตามกระแสกิเลส ทำให้รู้จักคิดก่อนซื้อ คิดก่อนใช้ ไม่สิ้นสมของ

๔.๓ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรม

๔.๓.๑ การประชุมวางแผน

-ขอบเขตการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ โดยมีคณะครูเป็นผู้ควบคุมการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

-กิจกรรมการเรียนรู้

๑. กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

๒. กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึกการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง

๓. กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน ประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียนและเลิกเรียนในแต่ละวัน

๔. กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนกราบเท้าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน

๕. กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันตรวจเช็คและจัดแยกประเภทข้าวของเครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอันไหนเป็นของใช้จำเป็น อันไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้ชมทรัพย์ให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ

๖. กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับสังเกตข้อดีของเพื่อน ชื่นชมในความดีของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น

-วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

๑. สื่อสอนมารยาทไทย การลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง จัดทำเองหรือดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ต

๒. สมุดบันทึกความดี

-ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเรียบง่าย

-กำหนดให้ชั่วโมงแรกของวันพระเป็นชั่วโมงวิถีไทยวิถีธรรม

-นักเรียนและคุณครูทุกคนแต่งกายด้วยชุดผ้าไทยหรือผ้าพื้นเมือง

-นักเรียนและคุณครูทุกคนรวมตัวกันที่หน้าเสาธงตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งพระภิกษุสงฆ์

-นักเรียนและคุณครูทุกคนรวมตัวกันที่หอประชุม สวดมนต์ นั่งสมาธิ และฟังธรรม

๒. กิจกรรมมารยาทไทย

-คุณครูประจำชั้นกำหนดวันเวลากิจกรรมและแจ้งให้นักเรียนทราบ

-เปิดสื่อสอนมารยาทไทย การลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้องให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตาม

-คุณครูทดสอบการการลุก นั่ง กราบ ไหว้ ของนักเรียน

๓. กิจกรรมของใช้หรือของโชว์

-คุณครูประจำชั้นกำหนดวันเวลากิจกรรมและแจ้งให้นักเรียนทราบ

- อธิบายสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นกับสิ่งที่อยาก
- ให้นักเรียนกับคู่กับเพื่อนจัดแยกประเภทของใช้ตนเอง
- ให้นักเรียนชี้ชมทรัพย์ให้เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและบอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ

๔.๓.๒ การจัดโครงสร้างงานกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

- จัดตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรมวันพระทำหน้าที่วางแผนการจัดกิจกรรม
- ฝ่ายบุคลากร ทำหน้าที่ นิมนต์พระจากวัดในชุมชนมารับบวช และนิมนต์พระผู้ทรงภูมิรู้ ภูมิธรรมแสดงธรรมเทศนาในหัวข้อต่างๆตามที่โรงเรียนกำหนด
- ฝ่ายพิธีกรรม ทำหน้าที่ดำเนินการจัดกิจกรรม
- ฝ่ายโสตสื่อ ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องเสียง การบันทึกภาพกิจกรรม
- ฝ่ายสถานที่ ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมด้านสถานที่ วางแผนรูปแบบการแปรแถวรับบวช

๔.๓.๓ การประสานงาน

- ครูคณะกรรมการชี้แจงกิจกรรมและกำหนดการไปยังครูประจำชั้น
- คุณครูประจำชั้นชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมกับนักเรียน
- คุณครูประจำชั้นสอบถามความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- ครูประจำชั้นแจ้งจำนวนนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมให้ครูคณะกรรมการกิจกรรมทราบ

๔.๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม

- ครูคณะกรรมการกิจกรรมกระตุ้น จูงใจ ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้
- คุณครูติดตามการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๔.๓.๕ การประเมินผล

- สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
- บันทึกในสมุดบันทึกความดี

๕. กิจกรรม พุด D

๕.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพุดจริง รักษาคำพุด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน

๕.๒ แนวความคิด

คนที่เป็นคนสัตย์ คนพุดจริง รักษาคำพุด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน จะเป็นผู้ที่ยอมรับนับถือและเลื่อมใสศรัทธาจากผู้อื่น

๕.๓ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรม

๕.๓.๑ การประชุมวางแผน

-ขอบเขตการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพุดจริง รักษาคำพุด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน โดยมีคณะครูเป็นผู้ควบคุมการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

-กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ประกาศสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พุดดี ทำดี ขยันเรียน ควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดยยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง

๒. การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ครูบาอาจารย์ ไหว้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ตรงเวลาก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน

๓. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหาพวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย็นกราบเท้าขอมาและเช็ดเท้า พร้อมปฏิญาณตนตั้งใจเป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๔. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับเพื่อนที่ดี เช่น มาถึงโรงเรียนตรงเวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลาพร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลาพร้อมกัน เป็นต้น

๕. บันทึกตรงต่อเวลา ฝึกการตรงต่อเวลาในทุกกิจกรรม และบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี

-วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

๑. สื่อสอนเทคนิควิธีกล่าวสุนทรพจน์ที่ถูกต้อง ดาวันโหลดจากอินเทอร์เน็ต

๒. สมุดบันทึกความดี

-ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- คุณครูกำหนดระยะเวลาการจัดกิจกรรม
- คุณครูชี้แจงรายละเอียดกิจกรรมให้นักเรียนทราบ
- นักเรียนดำเนินกิจกรรมฝึกสัจจะผ่านกิจวัตรกิจกรรมประจำวัน
- นักเรียนบันทึกผลการดำเนินกิจกรรมลงในสมุดบันทึกความดี
- นักเรียนส่งสมุดบันทึกความดีให้คุณครูประเมิน

๕.๓.๒ การจัดโครงสร้างงานกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

- จัดตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรมประกวดสุนทรพจน์ ทำหน้าที่วางแผนการจัดกิจกรรม
- ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ตัดสินการประกวดสุนทรพจน์
- ฝ่ายโสตสื่อ ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องเสียง การบันทึกภาพกิจกรรม

เป็นต้น

- ฝ่ายสถานที่ ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมด้านสถานที่ วางแผนรูปแบบเวที

๕.๓.๓ การประสานงาน

- ครูคณะกรรมการชี้แจงกิจกรรมและกำหนดการไปยังครูประจำชั้น
- คุณครูประจำชั้นชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมกับนักเรียน
- คุณครูประจำชั้นสอบถามความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- ครูประจำชั้นแจ้งจำนวนนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมให้ครูคณะกรรมการกิจกรรมทราบ

๕.๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม

- คุณครูกระตุ้น จูงใจ ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามที่

ตั้งใจไว้

-คุณครูติดตามการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๕.๓.๕ การประเมินผล

- สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
- บันทึกในสมุดบันทึกความดี

๖. กิจกรรม ปัญหา D

๖.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติสถิติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด

๖.๒ แนวความคิด

คนที่สถิติสัมปชัญญะจะเป็นผู้ที่มีปัญญา ทำให้เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด

๖.๓ กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรม

๖.๓.๑ การประชุมวางแผน

-ขอบเขตการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสถิติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออรอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยมีคณะครูเป็นผู้ควบคุมการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

-กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน

๒. ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส ๓ จบและแผ่เมตตาก่อนนอนทุกคืน

๓. ดิตป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจธรรม ที่ต้นไม้ภายในโรงเรียน

๔. กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้วางแผนชีวิตแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน ปี ชาติ

๕. กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน ให้นักเรียนอ่านหนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความส่งครูความยาว ๑ หน้า A4 ใครสรุปได้ดี ดิตบอร์ดยกย่อง และให้สร้างกระแสส่งเสริมการอ่านผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม

๖. สมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำวัน) บันทึกเหตุการณ์ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒. สิ่งที่ทำแม่ครูเพื่อนทำดีกับตน ๓. ความเสื่อมของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วยอยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

-วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

๑. บทสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ดาวนโหลดจากอินเทอร์เน็ต

๒. บทสวดมนต์บทอิติปิโส ดาวนโหลดจากอินเทอร์เน็ต

๓. แผ่นป้ายข้อความ

-ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

-คุณครูกำหนดระยะเวลาการจัดกิจกรรม

-คุณครูชี้แจงรายละเอียดกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

-นักเรียนดำเนินกิจกรรมฝึกสติสัมปชัญญะ

-นักเรียนบันทึกผลการดำเนินกิจกรรมลงในสมุดบันทึกความ

-นักเรียนส่งสมุดบันทึกความดีให้คุณครูประเมิน

๖.๓.๒ การจัดโครงสร้างงานกิจกรรม มีการแบ่งหน้าที่ดังนี้

-จัดตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ทำหน้าที่วางแผนการจัดกิจกรรม

-ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ตัดสินการประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ความถูกต้อง การออกเสียง ท่วงทำนอง และความไพเราะ เป็นต้น

-ฝ่ายโสตสื่อ ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องเสียง การบันทึกภาพกิจกรรม เป็นต้น

-ฝ่ายสถานที่ ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมด้านสถานที่ วางแผนรูปแบบเวที

๖.๓.๓ การประสานงาน

-ครูคณะกรรมการชี้แจงกิจกรรมและกำหนดการไปยังครูประจำชั้น

-คุณครูประจำชั้นชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมกับนักเรียน

-คุณครูประจำชั้นสอบถามความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

-ครูประจำชั้นแจ้งจำนวนนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมให้ครูคณะกรรมการกิจกรรมทราบ

๖.๓.๔ การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม

-ครูคณะกรรมการกิจกรรมกระตุ้น จูงใจ ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

-คุณครูติดตามการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๖.๓.๕ การประเมินผล

- สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
- บันทึกในสมุดบันทึกความดี

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้

การประเมินผลรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม
๒. ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการสังเกต
๓. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ ๔ เจาะใจ

ผลสำเร็จของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรม
๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม
๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลายตามความต้องการและความสนใจ

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิไล (โมฆรัตน์) วัดสร้อยทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธีรธรรม ฉายา ธมฺมธีโร นามสกุล บุญเสริม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๒๐๐๕
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ท่าน
ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่
ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่พระคุณจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๕๔๑๕ ๔๔๕๕

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิธิ์ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ดร.ศรายุทธ รัตนปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนสระยาไสยวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธีรธรรม ฉายา ธมฺมธีโร นามสกุล บุญเสริม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๒๐๐๕
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ท่านได้
ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
จะให้สัมภาษณ์สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๕๔๑๕ ๔๔๕๕

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน คุณมงคล ชวงษ์วัฒนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธีรธรรม ฉายา ธมฺมธีโร นามสกุล บุญเสริม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๒๐๐๕
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ท่านได้
ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
จะให้สัมภาษณ์สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๕๔๑๕ ๔๔๕๕

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน คุณฉวีลย์ ดันธีระพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนชยานาพิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธีรธรรม ฉายา ธมฺมธีโร นามสกุล บุญเสริม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๒๐๐๕
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา”
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
 จะให้สัมภาษณ์สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๕๔๑๕ ๔๔๕๕

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร โทร. ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓/๒๘๒

วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นั้สการ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้วย พระมหาธีรธรรม ฉายา ธมฺมธีโร นามสกุล บุญเสริม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๒๐๐๕
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิต
ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตาม
เอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ส่วนวัน เวลา และสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาส นี้

จึงน้สการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๕๕๑๕ ๕๕๕๕

เจ้าหน้าที่ฯ :- น.ส.ณัฏฐ์ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ภาคผนวก ค.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ดร.ศรายุทธ รัตนปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนสระยาโยสมวิทยา
๒. อ. ประภาพร ศิริประกายศิลป์ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา
๓. อ. สุรัตนา ใจดี หัวหน้าฝ่ายงานแผน
โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา จ.สุพรรณบุรี
-โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน รุ่นที่ ๑ ปี พ.ศ.๒๕๕๘
-โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗
-สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙ สุพรรณบุรี
-ที่อยู่: โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ต. สระยาโยสม อ.อุทุมพร จ. สุพรรณบุรี ๗๒๒๒๐
-โทรศัพท์: ๐๓๕-๕๕๙๐๕๖
๔. อ.ถวัลย์ ดันธีระพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยนาทพิทยาคม จ. ชัยนาท
๕. อ.วุฒิกุล รัตนเพทาย หัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์
๖. อ.วิชัย จาดพุ่ม หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา
๗. พระอาจารย์ปราโมช วิสุทโธ ครูพระสอนศีลธรรม เจ้าอาวาสวัดถ้าประทุน อ.ตากลิ จ.นครสวรรค์
-โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม จ.ชัยนาท
-โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน รุ่นที่ ๑ ปี พ.ศ.๒๕๕๘
-โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๕๗
-สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๕ สิงห์บุรี
-ที่อยู่ : ๕๕/๓๐ โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม หมู่ ๔ ถนนลูกเสือ ๑ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง
จังหวัดชัยนาท ไทย ประเทศไทย ๑๗๐๐๐
-โทรศัพท์: ๐๕๖-๔๑๑๖๔๕
๘. อ. มงคล ชูวงษ์วัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า
โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า กรุงเทพมหานคร
-รางวัลพระราชทาน "เกียรติคุณ สัญญา ธรรมศักดิ์ ดีเด่น" ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๖ จากโครงการ
เชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่สร้างคนดีให้สังคม ด้วยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น
-สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ กรุงเทพมหานคร
-ที่อยู่: เลขที่ ๒ ซอยไอซีดี ๘ แขวงคลองสามประเวศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐
-โทรศัพท์: ๐๒-๗๓๗-๘๙๑๙-๒๐
๙. พระสมพงษ์ รัตนโส (โมฆรัตน์) วัดสร้อยทอง
๑๐. พระมหาวรวัฒน์ วรพตโน วัดสร้อยทอง

๑๑. พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) น.ธ.เอก, ป.ธ.๔ วัดอโยธยา จ. พระนครศรีอยุธยา

ตำแหน่งงานปัจจุบัน :

-ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระ[3] มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

-รับผิดชอบดูแลการดำเนินงาน การสอนวิปัสสนากรรมฐาน ตามแบบสติปัฏฐาน ๔ ประจำ
สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

-รับผิดชอบดูแลการดำเนินงาน ค่ายคุณธรรม ค่ายวัยใส มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

-รับผิดชอบดูแลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ร่วมกับ สพร.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมสนทนากลุ่ม

๑. พระราชเมธี	รองเจ้าคณะภาค ๘
๒. พระครูสุจิตร์ตนากร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม (การบริหารการศึกษา)
๓. พระครูสาทรปริยัติคุณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม (การบริหารการศึกษา)
๔. พระครูกิตติยานวิสิฐ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ด (พุทธบริหารการศึกษา)
๕. พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม (พุทธบริหารการศึกษา)
๖. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู	ผู้อำนวยการหลักสูตร พธ.ด (พุทธบริหารการศึกษา)
๗. รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ	อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ด (พุทธบริหารการศึกษา)
๘. ผศ.ดร.สิน งามประโคน	ผู้อำนวยการหลักสูตร พธ.ม (พุทธบริหารการศึกษา)
๙. ดร.แสวง นิลนามะ	หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์

ภาคผนวก ง.
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

๑. ท่านมีการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอย่างไร

๒. สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร

๒.๑ ด้านองค์กร

๒.๒ ด้านบุคลากร

๒.๓ ด้านการเงิน

๒.๔ ด้านการบริหารจัดการ

๒.๕ ด้านการบริหารพัสดุ

๒.๖ ด้านกระบวนการทำงาน

๒.๗ ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร

๒.๘ ด้านวัฒนธรรมองค์กร

๒.๙ ด้านคุณภาพของผลลัพธ์

๒.๑๐ ด้านความสามารถในการวิจัยและพัฒนา

๓. สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร

๓.๑ ด้านสังคมวัฒนธรรม

๓.๒ ด้านเทคโนโลยี

๓.๓ ด้านเศรษฐกิจ

๓.๔ ด้านการเมืองและกฎหมาย

๓.๕ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๖ ด้านมิติระหว่างประเทศ

๔. ท่านมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอย่างไร

๕. ท่านมีหลักการในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาของท่านอย่างไร

๖. ท่านมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาของท่านอย่างไร

๗. ท่านมีการควบคุมประเมินผลในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาของท่านอย่างไร

๘. ปัญหาในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร

การประชุมสนทนากลุ่ม
Focus Group Discussion

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ACTIVITY MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING
FIVE VIRTUES IN SCHOOLS UNDER SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ณ อาคารเรียนรวมโซนซี ชั้น ๕ ห้องซี ๕๑๐

หลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันอังคารที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น.

กำหนดการประชุมสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)

งานวิจัยเรื่อง

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ACTIVITY MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING
FIVE VERTUES IN SCHOOLS UNDER SECONADRY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ณ อาคารเรียนรวมโซนซี ชั้น ๕ ห้องซี ๕๑๐

หลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันอังคารที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น.

๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	-เริ่มการประชุมสนทนากลุ่ม -ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย และนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
๑๐.๑๕ – ๑๑.๐๐ น.	-เปิดอภิปรายและประเมินร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
๑๑.๐๐ – ๑๑.๑๕ น.	- สรุปผลการประชุมสนทนากลุ่ม -ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณพร้อมมอบของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

กำหนดการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

งานวิจัยเรื่อง

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ACTIVITY MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING FIVE VERTUES IN SCHOOLS
UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

คำชี้แจง : จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสัมภาษณ์ในประเด็น โดยนำมาสร้างรูปแบบเพื่อทำการสนทนากลุ่ม มีวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ดำเนินการโดย : ผศ.ดร.สิน งามประโคน ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารการศึกษามหาบัณฑิต

ประเด็นคำถาม

๑. จากผลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ นำมายกร่างรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุมประเมินผล และส่วนที่ ๔ เงื่อนไข ได้แก่ ผลสำเร็จของรูปแบบ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

๒. ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

บริบทของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ดี กำหนดส่วนงานหรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่ชัดเจน

ใช้คนให้ถูกกับงาน ประสานงานรัดกุม ใช้หลักการสอนงาน มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาเพื่อสั่งการและควบคุมประเมินผลการส่งเสริมเบญจธรรม ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ รับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมเบญจธรรม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน ควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในโรงเรียน ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและใส่ใจในงาน ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม มีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ดี มีการนิเทศการเรียนการสอน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและผู้สอน มีการจัดวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีการจัดทำระบบเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนมีความสามารถในการจัดหางบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี มีการระดมทรัพยากรและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ โรงเรียนมีความพร้อมด้านสถานที่ สถานที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน สะอาด สะดวก บรรยากาศดีมีแรงดึงดูดใจ การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์มีประสิทธิภาพ จัดทำแผนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ รู้จักเลือกจัดหาไม่ให้ขาด และใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแลรักษา ดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว สภาองค์กรวัฒนธรรมประเพณีเอื้อต่อการส่งเสริมเบญจธรรม ชุมชนช่วยดูแลและป้องกันปัญหาให้กับโรงเรียน มีการนำสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนได้ทราบความเคลื่อนไหวและเกิดการยอมรับ นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อโซเชียลมีเดียในการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย มีปัจจัยด้านการเมืองที่เอื้อต่อการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน มีนโยบายส่วนกลางที่สนับสนุนให้โรงเรียนเกิดการบูรณาการเรียนการสอนกับหลักเบญจธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตากรุณา
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร

๔. นักเรียนเป็นผู้มีสัจจะ

๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความรู้ความสามารถของนักเรียน

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน

๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิควิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการ เข้ากับแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ปัจจัยด้านบุคลากร

-ครูมีศักยภาพและความสามารถ

-ผู้บริหารและครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม

-ผู้บริหารและครูมีความรักและปรารถนาดีกับนักเรียน มีความรักและใส่ใจในงาน

-ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในทีม

-มีประสบการณ์และมีทักษะการสอนและการผลิตสื่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการ จัดกระบวนการเรียนรู้

-มีคุณธรรมและจริยธรรม มีสำนึก และพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ

-โรงเรียนมีความสามารถในการจัดหางบประมาณ

-มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

-มีการดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี

-มีการระดมทรัพยากรและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกในการจัดกิจกรรมต่างๆ

๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

-โรงเรียนมีความพร้อมด้านสถานที่ สถานที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน สะอาด สะดวก
บรรยากาศดีน่าดึงดูดใจ

-โรงเรียนต้องมีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการใน
การดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

-มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ

-มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา

-บุคลากรร่วมกันดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตน รู้จักเลือกจัดหาไม่ให้ขาด และใช้วัสดุ
อุปกรณ์อย่างประหยัดสุดประโยชน์สูง

๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการจัดการ

-โรงเรียนมีการถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน

-มีการแบ่งหน้าที่และมอบหน้าที่ดี ใ้คนให้ถูกกับงาน

-มีการกระตุ้นใจให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ โดยจูงใจเกี่ยวข้องกับผลตอบแทนจากการ
ทำงานทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

-มีการประสานงานที่รัดกุม มีการใช้หลักการสอนงาน สั่งงาน และติดตามงาน

-ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ บุคลากรรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

- มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน

-ควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

๕. ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

-มีการประสานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กรโดยอาศัยช่องทางการ
ติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

**กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม

๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนด
สายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะ ปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากร
ในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ

๔. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

**กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา ได้แก่**

๑. กิจกรรมค่าย 5D

จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ก่อนเริ่มเปิดเทอมแรกของปีการศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม

๒. กิจกรรม D ใจ

สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

๒.๑ ติวเตอร้อาสา

๒.๒ บัดดีอาสา

๒.๓ ลูกรักอาสา

๒.๔ หลานอาสา

๒.๕ โรงเรียนอาสา

๓. กิจกรรม D หน้าที่

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประจบอาศัยพี่ที่ทำได้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

๓.๑ กิจกรรม คน D ที่ใช้โลโก้เลย

๓.๒ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่

๓.๓ กิจกรรมหน้าที่ลูก

๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์

๔. กิจกรรม D สำคัญ

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

๔.๑ กิจกรรมมารยาทไทย

๔.๒ กิจกรรมไหว้ผู้ภูมิตร

๔.๓ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่

๔.๔ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์

๕. กิจกรรม D พุด

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพูดจริง รักษา
คำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

๕.๑ กิจกรรมประกวดสุนทรพจน์

๕.๒ กิจกรรมไหว้ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้

๕.๓ ปฏิญาณเป็นลูกที่ดี

๖. กิจกรรม D ปัญญา

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแล
ตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก ละเอียดลออรอบคอบ และทำอะไรทำให้ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้
ได้แก่

๖.๑ ประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ

๖.๒ ไหว้พระ สวดมนต์

๖.๓ ดัดป้ายที่ต้นไม้

๖.๔ แผนที่ชีวิต

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้

การประเมินผลการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกครั้ง

๒. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

ส่วนที่ ๔ เงื่อนไข

ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา

โรงเรียนควรมีความพร้อมใน ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการ
จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

๒. มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี
การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์

๓. มีครูและบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมีทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

แบบสอบถามความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง

๑. การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง ของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ

ด้วยทุกท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ทรงความรู้ และประสบการณ์ ผู้วิจัยจึงตระหนักว่าท่านมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก แต่ความเห็นของท่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัยนี้ให้มีความสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาท่านได้อนุเคราะห์เวลาในการพิจารณาและให้ความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอขอบคุณท่านอย่างสูงยิ่งที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามการวิจัยมา ณ โอกาสนี้

พระมหาธีรธรรม ธัมมธีโร ป.ธ.๘

นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐๘๕-๔๑๕-๔๔๕๕

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

๑. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

๒. ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

☐ ผู้อำนวยการ ☐ รองผู้อำนวยการ ☐ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
☐ หัวหน้าหมวดวิชา/กลุ่มสาระ

๓. ประสบการณ์ในตำแหน่ง (อายุการทำงาน)

☐ ๑ - ๕ ปี ☐ ๖ - ๑๐ ปี ☐ ๑๑ - ๑๕ ปี
☐ ๑๖ - ๒๐ ปี ☐ ๒๑ ปีขึ้นไป

๔. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

๑. แบบสอบถามตอนนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความเป็นประโยชน์ หมายถึง สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไปใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงาน หรือใช้ประกอบในการตัดสินใจได้

ความเป็นไปได้ หมายถึง สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานในความเป็นจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ความเหมาะสม หมายถึง รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่ส่งผลกระทบที่จะทำให้สถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้รับความเสียหายหรืออันตราย

ความถูกต้อง หมายถึง รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีความสมบูรณ์เชื่อถือได้

๒. แบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก ๕ ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด และโปรดตอบทุกข้อ

เกณฑ์ในการพิจารณา

๕	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็น	ในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็น	ในระดับมาก
๓	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็น	ในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็น	ในระดับน้อย
๑	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็น	ในระดับน้อยที่สุด

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
บริบทของการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายในการจัด กิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ถ่ายทอดนโยบายให้กับผู้ปฏิบัติงาน กำหนด ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ประสานงานรัดกุม มีการกำหนด สายการบังคับบัญชาและควบคุมประเมินผล ผู้บริหาร และครูอาจารย์ทำงานด้วยความรักและเอาใจใส่ ทำงานเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจ มีความเสียสละ เอื้อ อาทรซึ่งกันและกัน มีความรักและปรารถนาดีกับ นักเรียนอย่างแท้จริง สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณี เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม																				
วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑. นักเรียนเป็นผู้มีเมตตา กรุณา คือ เป็นคนสุภาพ อ่อนโยน และมีน้ำใจเสียสละ																				
๒. นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาอาชีวะ คือ รู้จักหน้าที่ของ ตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประจบ อาศัยที่ช่วยให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๓. นักเรียนเป็นผู้มีกามสังวร คือ จัดลำดับความสำคัญ เป็น ไม่ชิงสุกก่อนห่าม รู้จักแยกแยะและประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้																				
๔. นักเรียนเป็นผู้มีศีลจจะ คือ เป็นคนพูดจริง รักษา คำพูด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน																				
๕. นักเรียนเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ คือ รู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก และเป็นคนละเอียดลออ รอบคอบ ทำอะไรทำให้ดีที่สุด																				
หลักการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑. จัดกิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการ ของนักเรียน สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความรู้ ความสามารถของนักเรียน																				
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัด กิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน																				
๓. รูปแบบการจัดกิจกรรมสนุกและมีสาระ เทคนิค วิธีการหลากหลาย เสริมสื่อทันสมัย บูรณาการเข้ากับ																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
แผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ																				
๔. ติดตามผลการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง โดยทำการวัดผลทั้งก่อนและหลังการจัด กิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ																				
องค์ประกอบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑. ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู วิทยากร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่ เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีศักยภาพและ ความสามารถ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการจัด กิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มีความรักและปรารถนาดี กับนักเรียน ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละและเอื้อ อาทรซึ่งกันและกัน และ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ของตนเอง																				
๒. ปัจจัยด้านเงิน งบประมาณ มีการวางแผนและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้มี																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถในการ จัดหางบประมาณและทรัพยากร และมีการดูแล ตรวจสอบการเงินบัญชี																				
๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมด้านสถานที่ สะอาด สะดวก บรรยากาศ ดี มีการวางแผนจัดซื้อจัดหาและสำรองวัสดุอุปกรณ์ไว้ ให้เพียงพอ มีการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่มี ประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดสุด ประโยชน์สูง มีการกำหนดผู้ดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษา และดูแลสมบัติส่วนรวมเหมือนสมบัติส่วนตัว																				
๔. ปัจจัยด้านความรู้ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการถ่ายทอดนโยบาย มอบหมายหน้าที่ กระตุ้นจูงใจให้ทำงานด้วยความเต็ม ใจ มีการประสานงานที่รัดกุม มีการสอนงาน สั่งงาน ติดตามงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ มีการควบคุมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาให้มี ประสิทธิภาพ																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑. ประชุมวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการจัดกิจกรรม																				
๒. จัดโครงสร้างกิจกรรม การจัดกลุ่มงาน มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ให้แก่ผู้รับผิดชอบ การกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ																				
๓. การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร พบปะปรึกษาหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกันของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆ																				
๔. การควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตการจัดกิจกรรม																				
๕. การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขพัฒนา ให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑. กิจกรรมค่าย 5D จัดเป็นกิจกรรมนอกสถานที่ ในเปิดเทอมแรกของปี การศึกษา ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน โดยให้นักเรียนได้มี ความรู้ความเข้าใจและได้ฝึกปฏิบัติเบญจธรรมทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตากรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดยรักษาศีล ๘ ตลอดกิจกรรม																				
๒. กิจกรรม ใจ D (สร้างเบญจธรรม ข้อเมตตากรุณา) สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตเมตตากรุณา เสียสละ มีจิตบริการ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยกิจกรรมการเรียนรู้																				
๒.๑ ดิวเตอร์อาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วยสอน หนังสือให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้อง ในเวลาว่าง อย่างน้อย สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง																				
๒.๒ บัดดีอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่เป็นบัดดี้ กันกับเพื่อน และให้แสดงน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนบัดดี้ อย่างน้อยวันละ ๑ อย่าง																				
๒.๓ ลูกรักอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเก็บออมบุญ เพื่อซื้อของขวัญให้พ่อแม่ผู้ปกครองในวาระโอกาส																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
พิเศษ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือวันคล้ายวันเกิดของพ่อ แม่ผู้ปกครอง เป็นต้น																				
๒.๔ หลานอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไปไหว้ปู่ย่า ตายาย และทำความดี ดูแล ช่วยเหลือท่าน ๑ อย่าง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง																				
๒.๕ โรงเรียนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกัน ทาสีโรงเรียน และบริจาคเครื่องเขียน อุปกรณ์การ เรียนช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กในถิ่นทุรกันดาร																				
๒.๖ ชุมชนอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันไปตัด กวาด เช็ดถู ล้างห้องน้ำวัด ช่วยเหลืองาน กิจกรรมใน ชุมชน																				
๒.๗ กาดอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกัน บริจาคเลือดกับสภากาชาดไทย																				
๒.๘ เลี้ยงน้องอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันซื้อ ขนม เลี้ยงข้าว และซื้อข้าวของเครื่องใช้ไปเลี้ยงเด็ก ตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า																				
๒.๙ โซเชียลอาสา เป็นกิจกรรมให้นักเรียนโพสต์หรือ																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
แชร์โพสต์ที่อ่านเจอในโซเชียลมีเดีย โพสต์ประกาศขอ ความช่วยเหลือ เช่น ตามหาเด็กหาย รับบริจาคเลือด ด่วน รับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น																				
๓. กิจกรรม หน้าที่ D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัมมาอาชีวะ) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และไม่ประกอบอาชีพที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน โดยกิจกรรมการเรียนรู้																				
๓.๑ กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นกิจกรรมให้ นักเรียนรับผิดชอบทำความสะอาดโรงเรียนในพื้นที่ ต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย และให้นักเรียนมีผ้าทำ ความสะอาดประจำตัว เช็ดโต๊ะเก้าอี้ก่อนเรียนทุกเช้า ๕ นาทีพร้อมกันทั้งโรงเรียน																				
๓.๒ กิจกรรม คน D ที่ใช่โลกเลย เป็นกิจกรรมให้ นักเรียนโหวดเลือกเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติ เรียบร้อย มีน้ำใจเสียสละ มาเรียนตรงเวลา และแต่ง กายสุภาพเรียบร้อย																				
๓.๓ กิจกรรมไหว้ขอพรผู้ใหญ่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียน ไปไหว้ขอพรผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้วย																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
สัมภาษณ์ชีวะ และขอสัมภาษณ์ในหัวข้อ “ทำอะไร ชีวิตจึงประสบความสำเร็จ” แล้วทำรายงานสรุปบท สัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชิ้น ส่งภายในสัปดาห์เดียวกัน นักเรียนที่ทำบทสัมภาษณ์ได้ดี ยกย่องด้วยการติด บอร์ดให้เพื่อนศึกษาเป็นตัวอย่าง และโพสต์ในเฟสบุ้ คโรงเรียน																				
๓.๔ กิจกรรมหน้าที่ลูก เป็นกิจกรรมให้นักเรียนช่วย พ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ปัด กวาด เช็ดถูบ้าน ล้างจาน ซักเสื้อผ้า และล้างห้องน้ำ ติดต่อกัน โดยหลักการคือ ล้างให้สะอาดและจัดระเบียบ โดยถ่ายภาพพร้อมระบุ วันเดือนปี และชื่อ-สกุล ส่งครู																				
๓.๕ กิจกรรมหน้าที่ของศิษย์ เป็นกิจกรรมให้นักเรียน ช่วยเหลือคุณครู เช่น ถือน้ำดื่มเช็ดโต๊ะเก้าอี้ ลบกระดาน ปรีक्षाการเรียนรู้ หรือ จัดบอร์ด นิทรรศการ ๑ สัปดาห์ ๑ ครั้ง																				
๓.๖ กิจกรรมหน้าที่นักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียน ตั้งใจมาถึงโรงเรียน ๑๕ นาทีก่อน เข้าแถวหน้าเสาธง																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๓.๗ กิจกรรมร้านค้านักเรียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียน รู้จักคิดช่องทางทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับตนเอง ด้วยอาชีพที่เป็นสัมมาอาชีพะ ทำของขาย ทำขนมขาย หรือเอาพืชผักผลไม้จากบ้าน มาขาย ๑ เดือน ๑ ครั้ง																				
๔. กิจกรรม สำคัญ D (สร้างเบญจธรรม ข้อกามสังวร) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเป็นคนจัดลำดับความสำคัญเป็น รู้จักแยกแยะและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นและเว้นสิ่งที่ต้องการได้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้																				
๔.๑ กิจกรรมวิถีไทยวิถีธรรม เป็นกิจกรรมวันพระและ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนได้ทำบุญ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ และแต่งชุดผ้าไทย ทำใ้ นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมชาวพุทธวัฒนธรรม ซึ่งเป็น วิถีชีวิตที่เรียบง่าย																				
๔.๒ กิจกรรมมารยาทไทย เป็นกิจกรรมให้นักเรียนฝึก การลุก นั่ง กราบ ไหว้ ที่ถูกต้อง																				
๔.๓ กิจกรรมไหว้ผูกมิตร เป็นกิจกรรมให้นักเรียนไหว้ ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดย ประนมมือไหว้ทักทายซึ่งกันและกันเมื่อมาถึงโรงเรียน และเลิกเรียนในแต่ละวัน																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๔.๔ กิจกรรมกราบเท้าพ่อแม่ เป็นกิจกรรมให้นักเรียน กราบเท้าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคืนก่อนนอน																				
๔.๕ กิจกรรมของใช้หรือของโชว์ เป็นกิจกรรมให้ นักเรียนช่วยกันตรวจเช็คและจัดแยกประเภทข้าวของ เครื่องใช้ของแต่ละคนว่าอันไหนเป็นของใช้จำเป็น อัน ไหนเป็นของใช้ไม่จำเป็น และให้นักเรียนชี้มุมทรัพย์ให้ เพื่อนด้วยการเขียนข้อความชื่นชมข้อดีของเพื่อนและ บอกสิ่งที่เพื่อนควรปรับปรุงให้ทราบ																				
๔.๖ กิจกรรมจับดี เป็นกิจกรรมให้นักเรียนจับข้อดีของ เพื่อน ชื่นชมในความดีของเพื่อน และไม่จับผิดผู้อื่น																				
๕. กิจกรรม พุด D (สร้างเบญจธรรม ข้อสัจจะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสัจจะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนพุดจริง ทำจริง รักษาคำพุด ขยัน ตรงเวลา ไม่เกียจคร้าน โดยกิจกรรมการเรียนรู้																				
๕.๑ ประกวดสุนทรพจน์ เรื่อง ความเป็นคนจริง คิดดี พุดดี ทำดี ขยันเรียน ควรเป็นอย่างไร มอบรางวัลโดย ยกย่องจัดบอร์ดเชิดชูความเก่ง																				
๕.๒ การฝึกปฏิบัติสัจจะผ่านการไหว้ ให้นักเรียนไหว้ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ไหว้พ่อแม่ผู้ปกครองให้ตรงเวลา																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
ก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน																				
๕.๓ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการหาพวงมาลัย เช่น พวงมาลัยมะลิ และผ้าขาวสะอาดหรือผ้าเย็น กราบเท้าขอขมาและเช็ดเท้า พร้อมปฏิญาณตนตั้งใจ เป็นลูกที่ดี สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง																				
๕.๔ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสัจจะ ด้วยการทำกิจกรรม ต่างๆตรงเวลาร่วมกันกับเพื่อนบัดดี้ เช่น มาถึง โรงเรียนตรงเวลาพร้อมกัน เข้าเรียนตรงเวลาพร้อมกัน และส่งการบ้านตรงเวลาพร้อมกัน เป็นต้น																				
๕.๕ บันทึกลงตรงต่อเวลา ฝึกการตรงต่อเวลาในทุก กิจกรรม และบันทึกลงในสมุดบันทึกความดี																				
๖. กิจกรรม ปัญหา D (สร้างเบญจธรรม ข้อสติสัมปชัญญะ) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติสติสัมปชัญญะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นคนรู้จักดูแลตัวเอง ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก ละเอียด รอบคอบ และทำอะไรทำให้ ดีที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนรู้																				
๖.๑ ประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ให้นักเรียน แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๑๐ คน																				
๖.๒ ให้นักเรียนแต่ละคนไหว้พระ สวดมนต์บทอิติปิโส																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๓ จบและแผ่เมตตาทำก่อนนอนทุกคืน																				
๖.๓ ติดป้ายข้อความ ข้อคิด สุภาษิตเกี่ยวกับเบญจ ธรรม ที่ต้นไม้มภายในโรงเรียน																				
๖.๔ กิจกรรมแผนที่ชีวิต ให้วางแผนชีวิตแต่ละวัน/ สัปดาห์/เดือน/ปี/ชาตินี้																				
๖.๕ กิจกรรมยอดคน ยอดนักอ่าน ให้นักเรียนอ่าน หนังสือทั่วไป อย่างน้อย ๑ เดือน ๑ เล่ม สรุปความ ยาว ๑ หน้า A4 และให้สร้างกระแสส่งเสริมการอ่าน ผ่านโซเชียล เช่น แนะนำหนังสือที่อ่านแล้ว ๑ เดือน ๑ เล่ม																				
๖.๖ สมุดมิตรแท้ (บันทึกประจำตัว) บันทึกเหตุการณ์ ที่ประทับใจ ทั้งสัปดาห์ อย่างน้อย ๑สัปดาห์ ๑ ครั้ง ๑. ความรู้ใหม่ ๒.สิ่งที่พ่อแม่ครูเพื่อนทำดีกับตน ๓. ความเลื่อมของสังคมที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอยากช่วย อยากพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต																				
การประเมินผลการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑. ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้ง																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม																				
๒. ใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม และจากการ สังเกต																				
๓. ประชุมทีมงานเพื่อติดตามสภาพปัญหาและหา แนวทางปรับปรุงแก้ไข																				
ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
โรงเรียนควรมีความพร้อมและศักยภาพในสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. สมรรถนะด้านการบริหาร จัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม จัดการวางแผน การจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม																				
๒. สมรรถนะด้านการจัดหางบประมาณ มีการจัดสรร งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การ ดูแลตรวจสอบการเงินบัญชี การบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการ พัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกใน																				

รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
การจัดกิจกรรม																				
๓. สมรรถนะด้านคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนมีครู และบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถ มี คุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความ มุ่งมั่นในการส่งเสริมเบญจธรรม มีประสบการณ์และมี ทักษะการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเบญจธรรม และได้รับการสนับสนุน บุคลากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรม																				
๔. สมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมเบญจ ธรรม พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ให้มี ปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเบญจธรรม มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือก เรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลายตามความ ต้องการและความสนใจ																				

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ

ภาคผนวก จ.
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการลงรหัสข้อมูล โดยใช้อักษรย่อแทนความหมายของหมวดหมู่ข้อมูลดังนี้

IOR	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านองค์กร
IHR	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านบุคลากร
IBU	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านการเงิน
IMA	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านการบริหารจัดการ
IMT	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านการบริหารพัสดุ
IPC	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านกระบวนการทำงาน
IFA	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร
ICU	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านวัฒนธรรมองค์กร
IQU	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านคุณภาพของผลลัพธ์
IRE	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในด้านความสามารถในการวิจัยและพัฒนา
ESO	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกด้านสังคมวัฒนธรรม
ETE	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกด้านเทคโนโลยี
EEC	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกด้านเศรษฐกิจ
EPO	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกด้านการเมืองและกฎหมาย
EEN	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
EFO	หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกด้านมิติต่างประเทศ
PP	หมายถึง หลักการจัดกิจกรรม
OB	หมายถึง วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม
MR	หมายถึง องค์ประกอบในการบริหาร
MP	หมายถึง กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรม
AC	หมายถึง กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
CO	หมายถึง การประเมินผลการบริหารการจัดกิจกรรม
SU	หมายถึง ผลสำเร็จของการจัดกิจกรรม
01	หมายถึง แหล่งสัมภาษณ์ที่ ๑
02	หมายถึง แหล่งสัมภาษณ์ที่ ๒
03	หมายถึง แหล่งสัมภาษณ์ที่ ๓
04	หมายถึง แหล่งสัมภาษณ์ที่ ๔
05	หมายถึง แหล่งสัมภาษณ์ที่ ๕

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...เรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เป็นโรงเรียนวิถีพุทธทำมา ๒๐ ปีแล้ว ตั้งแต่ผู้บริหารรุ่นแรกๆเลย คือคุณครูที่ได้รับผิดชอบ ผู้บริหารเอง ผู้บริหารก็มีปรับเปลี่ยน แต่ว่า<u>แนวนโยบายโรงเรียน คือ ปักธงเลยว่าต้องเป็น โรงเรียนเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ฉะนั้นเรากำหนดวิสัยทัศน์ คือ โรงเรียนวิถีพุทธ</u> เรียกว่ามีทุน มีต้นทุนที่ดี แต่ต้องมาจูนปรับ...”	IOR03 <u>แนวนโยบาย โรงเรียน คือ ปักธงเลยว่าต้องเป็น โรงเรียนเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ฉะนั้นเรากำหนดวิสัยทัศน์ คือ โรงเรียนวิถีพุทธ</u>
“...เพราะฉะนั้น<u>จะไล่ตามตัวบ่งชี้ที่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง</u> เราก็มาดูว่าของเรานี้สอดคล้องไหม เพราะว่าสิ่งที่เราทำเป็นปกติ ทำจนเราบอกไม่ได้ว่าเราภูมิใจอะไร <u>ก็ทำมาเป็นสิบๆ ปีแล้วจนกระทั่งไม่รู้ว่ามีต้นไม้มัน เติบโต เขเรียกว่านี่คือวิถี...</u>”	MP03 <u>จะไล่ตามตัวบ่งชี้ที่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง</u> IOR03 <u>ก็ทำมาเป็นสิบๆ ปีแล้วจนกระทั่งไม่รู้ว่ามีต้นไม้มัน เติบโต เขเรียกว่านี่คือวิถี</u>
“...อย่างแผนนี้บางคนบอกว่าทำไมเยอะ ยุ่งยากวุ่นวาย ผู้บริหารเขาพูดอย่างเดียวว่า <u>ทำยังไงก็ได้ แผนแต่ละกลุ่มจะเขียนไม่เหมือนกัน ก็แล้วแต่ว่าคิดไปแล้วกัน ให้มีร่องรอยของหลักคุณธรรมไปเติมตรงไหน...</u>”	MP03 <u>อย่างแผนนี้บางคนบอกว่าทำไมเยอะ ยุ่งยากวุ่นวาย ผู้บริหารเขาพูดอย่างเดียวว่า ทำยังไงก็ได้ แผนแต่ละกลุ่มจะเขียนไม่เหมือนกัน ก็แล้วแต่ว่าคิดไปแล้วกัน ให้มีร่องรอยของหลักคุณธรรมไปเติม</u>
“...ใ้ฉันเขียนของเขาเอง แต่ไม่รู้เขาแทรกตรงไหนแค่ทุกคนก็จะมียู่ แต่รูปแบบการเขียนจะไม่เหมือนกัน และของบางคนที่เขาเน้นมากถึงขนาด<u>ประเมินคุณธรรมท้ายแผนจะมีประเมินหลักที่หนึ่ง หลักที่สอง</u> แล้วบางคนชอบเศรษฐกิจพอเพียงก็ประเมินเศรษฐกิจพอเพียง <u>สองห่วงสามเงื่อนไข</u>ว่าเกิดหรือไม่ เกิดอะไร...”	CO03 <u>ประเมินคุณธรรมท้ายแผนจะมีประเมินหลักที่หนึ่ง หลักที่สอง</u> CO03 <u>สองห่วงสามเงื่อนไข</u>
“...และถ้าให้เขาพูด เขาก็จะพูดแบบภูมิใจแบบนี้ ก็ถึงได้ว่าภูมิใจอะไรก็<u>ภูมิใจในความทีม...</u>”	IOR03 <u>ภูมิใจในความทีม</u>
“...<u>ผู้บริหารเป็นผู้นำ</u> ถ้าผู้บริหารหยุดนิ่ง คนที่เป็นประเภทคนปานกลางจะดึงให้ไปทางไหนก็ไป คือกลุ่มคนที่พร้อมจะเอนเอียงได้ตลอดเวลาคือคนกลุ่มนี้ <u>ถ้าผู้นำดีเขาก็ตามกันไป แต่ผู้นำนิ่ง ๆ เขาก็จะนิ่งตาม</u> แต่พอทำแบบนี้แล้วมีคนมาดูงาน เขาก็เป็นแรงกระตุ้น ต่อไปเขาก็อยากทำอีกบางคนทำทุกแผนเลย บางคนแผนเป็นปีก็มี...”	MP03 <u>ผู้บริหารเป็นผู้นำ</u> MP03 <u>ถ้าผู้นำดีเขาก็ตามกันไป แต่ผู้นำนิ่ง ๆ เขาก็จะนิ่งตาม</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...ยี่สิบปีที่แล้วเกิดจากความชอบส่วนตัว มีความใส่ใจจากตรงนี้ พยายามนำเด็กทำกิจกรรม พุทธศาสนา ทำมาตลอดเลย...”	IHR03 <u>เกิดจากความชอบส่วนตัว มีความใส่ใจจากตรงนี้ พยายามนำเด็กทำกิจกรรมพุทธศาสนา ทำมาตลอดเลย</u>
“...ส่วนใหญ่เราเริ่มทำอะไรจากง่าย ๆ ก่อน แล้วก็เจอปัญหาเรื่องค่ายพุทธบุตร แรกมี ปัญหาเรื่องงบประมาณ ก็เก็บเงินจากผู้ปกครอง ก็ให้ความร่วมมืออย่างดี ตอนนี้ก็มีเงินในส่วนที่ รัฐบาลสนับสนุน ในส่วนของอาจารย์ก็ว่าไงว่าตาม กัน ให้ความร่วมมือกัน...”	PP03 <u>ส่วนใหญ่เราเริ่มทำอะไรจากง่าย ๆ ก่อน</u> SU03 <u>แรกมีปัญหาเรื่องงบประมาณ ก็เก็บเงินจาก ผู้ปกครอง ก็ให้ความร่วมมืออย่างดี ตอนนี้ก็มีเงินในส่วนที่ รัฐบาลสนับสนุน</u> IHR03 <u>ในส่วนของอาจารย์ก็ว่าไงว่าตามกัน ให้ความ ร่วมมือกัน</u>
“...เด็กเป็นพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์...”	IHR03 <u>เด็กเป็นพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์</u>
“...ครูก็มีบริจาคตर्फส่วนตัวเพื่อช่วยเด็ก...”	IHR03 <u>ครูก็มีบริจาคตर्फส่วนตัวเพื่อช่วยเด็ก</u>
“...ครูทุกท่านมีมุมมองแนวคิดเหมือนกันหมดนะ ส่วนใหญ่ก็จะรักเด็ก ทำเพื่อเด็ก...”	IHR03 <u>ส่วนใหญ่ก็จะรักเด็ก ทำเพื่อเด็ก</u>
“...เพราะวัฒนธรรมขององค์กรคือครูรุ่นพี่ดูแลครู รุ่นน้อง...”	ICU03 <u>วัฒนธรรมขององค์กรคือครูรุ่นพี่ดูแลครูรุ่นน้อง...</u>
“...อย่างดูแล พาไปโน่นเลยเกาหลี พอพาไปส่วน ใหญ่ไม่ไป แล้วก็พาไปเขมร แล้วประชุมกันจะไป เวียดนาม เราก็มีแรงจูงใจให้ทำงาน ก็มีเงินให้ไป ฟรี...”	MP03 <u>ประชุมกันจะไปเวียดนาม เราก็มีแรงจูงใจให้ ทำงาน ก็มีเงินให้ไปฟรี</u>
“...กิจกรรมนี้สำคัญพอเราไปเป็นคณะ คือมันเอื้อ ออาหาร มีความสนุกสนาน เป็นจิตวิทยา เวลาเราทำงานก็ต้องรวมกันให้ได้...”	IHR03 <u>กิจกรรมนี้สำคัญพอเราไปเป็นคณะ คือมันเอื้อ ออาหาร มีความสนุกสนาน เป็นจิตวิทยาเวลาเราทำงานก็ ต้องรวมกันให้ได้</u>
“...ที่นี้มีอะไรก็ตาม ๆ กัน ก็อยู่ตั้งแต่บรรจุนจะ เกษียนหลายคนแล้วที่นี้ ไม่เคยเขียนย้าย...”	IHR03 <u>มีอะไรก็ตาม ๆ กัน</u>
“...ผอ.ในแต่ละรุ่นมีวิสัยทัศน์ไปในในทางเดียวกัน ...”	IHR03 <u>ผอ.ในแต่ละรุ่นมีวิสัยทัศน์ไปในในทางเดียวกัน</u>
“...อย่างคนนี้ตระกูลเดียวกับ ผอ.เป็นอาของ ผอ.เอง เป็นมรดกตกทอดไป ก็บ้านญาติ ผอ.ก็อยู่ตรงนี้หมด เลย นี่ก็เป็นบ้านปู่ตายายของผอ. ผมก็จะทำให้ดี ที่สุดเลย...”	IHR03 <u>นี่ก็เป็นบ้านปู่ตายายของผอ. ผมก็จะทำให้ดีที่สุด เลย</u>
“...เวลาที่มีความคิดที่ไม่ตรงกัน ก็ต้องเรียกมาคุย มาประชุม เป็นเดือนหนึ่ง สองถึงสามครั้งแล้วแต่ หรืออย่างที่มีโครงการมาใหม่ก็เรียกประชุม แล้ว กระทั่งก็จะมาประเมิน โรงเรียนถูกประเมินบ่อย	MP03 <u>เวลาที่มีความคิดที่ไม่ตรงกัน ก็ต้องเรียกมาคุย มา ประชุม</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
มาก ในที่ประชุม ผอ.ก็ต้องนำเสนอก่อนว่าเป็นผลดีอย่างไร <u>สร้างแรงจูงใจ แสดงความภาคภูมิใจ...</u>	MP03 <u>สร้างแรงจูงใจ แสดงความภาคภูมิใจ</u>
“...เคยมีคำถามว่าเวลาเข้ามาโรงเรียนนี้แล้ว มันสะอาดสะอ้าน ถามว่ามันควรจะไปชมใครก็เลยบอกว่าต้องไปชมบุคลากรค่ะทั้งโรงเรียน เพราะว่าคุณครูทั้งหมดเขาก็ลงไปดูเด็ก เขาทำงาน มันไม่ใช่ว่ามีอาจารย์สุภาพไปยืนแล้วเด็กทำ <u>ทุกคนเขาให้ความร่วมมือ คือเราแบ่งหน้าที่กันอะไรช่วยกันได้ก็ช่วย</u> จึงบอกว่าอยู่ที่องค์กร ถ้าเราสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน เขาก็จะช่วยเราจัดการ...”	MP03 <u>ทุกคนเขาให้ความร่วมมือ คือเราแบ่งหน้าที่กันอะไรช่วยกันได้ก็ช่วย</u>
“... <u>งบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นสหกรณ์ ขายของร้านค้าก็จะเก็บ...</u> ”	IBU03 <u>งบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นสหกรณ์ ขายของร้านค้าก็จะเก็บ</u>
“... <u>เราได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลสระยาโยสมปีละสองแสน</u> ซึ่งนำมาจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวนหนึ่งแสน กิจกรรมทักษะกีฬาจำนวนห้าหมื่น และกิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งจำนวนห้าหมื่น และจากเทศบาลใกล้เคียง คือเทศบาลคุณพระเพ็งจำนวนห้าหมื่นถึงหกหมื่น ซึ่งนำมาจัดทำค่ายภาษาอังกฤษ ทำมาได้ระยะเวลาสองปีแล้ว ซึ่งในแต่ละปีได้งบประมาณส่วนนี้เยอะมาก...”	IBU03 <u>เราได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลสระยาโยสมปีละสองแสน</u>
“... <u>ทอดผ้าป่า แล้วมาจากหลวงพ่อดำเขากำแพงให้รางวัลมาห้าแสน เพราะเป็นโรงเรียนพระราชทาน</u> แต่ก็ยังไม่พอ ก็บอกหลวงพ่อว่าของบเพิ่ม เดียวไปดู แต่งบก็ยังไม่พอ ยังเรื่องติดแอร์ ท่านนายกเทศบาลก็มาดูให้ งบประมาณโรงเรียนเราได้ปีหนึ่งตกเป็นสองล้าน...”	IBU03 <u>ทอดผ้าป่า แล้วมาจากหลวงพ่อดำเขากำแพงให้รางวัลมาห้าแสน เพราะเป็นโรงเรียนพระราชทาน</u>
“...ลีนี่ อบจ. เขาจัด เพียงแต่เรารับมาเป็นเจ้าภาพ จัดสถานที่จัดแข่ง แบบนี้ไม่ใช่เรื่องของเราเลย แต่สถานที่ของเราเหมาะสม เราก็เป็นศูนย์กลางจัดให้ และจัดมาสองปีแล้ว มีค่าใช้จ่ายห้าหมื่น ก็เหลือเข้าโรงเรียนเป็นธุรกิจโรงเรียน เพราะ <u>เดียวรัฐบาลไม่มีงบให้ ก็ต้องหารายได้...</u> ”	IBU03 <u>เดียวรัฐบาลไม่มีงบให้ ก็ต้องหารายได้</u>
“...ผมมานั่งดูแล้ว กิจกรรมนี้เป็นงานประจำอยู่แล้ว ก็เลยเอาตัวทฤษฎีเชิงระบบ มาวางเป็นระบบ	CO03 <u>เอาตัวทฤษฎีเชิงระบบ มาวางเป็นระบบ เวลา</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เวลาประเมินก็จะง่าย...	ประเมินก็จะง่าย
“...แต่ละโครงการมา เราต้องช่วยกัน แต่บางคนที่มีความสามารถหลากหลายก็อาจจะอยู่หลายแผนก ก็	IMA03 ผู้บริหารต้องเป็นตัวกำหนด ขับเคลื่อน เรามาก็
มีผู้บริหารต้องเป็นตัวกำหนด ขับเคลื่อน เรามาก็	<u>ต้องศึกษาก่อนว่าใครเป็นไง และต้องมอบความ</u>
<u>ต้องศึกษาก่อนว่าใครเป็นไง และต้องมอบความ</u>	<u>ไว้วางใจ วางนโยบายเอาไว้ แล้วต้องทำให้ได้</u>
<u>ไว้วางใจ วางนโยบายเอาไว้ แล้วต้องทำให้ได้</u>	
คะแนน O-NET ปีนี้เราก็สูง สูงกว่าทุกปี สูงที่สุดใน	
สุพรรณบุรี สองปีซ้อน ครูเราเก่งทุกคน มีระบบที่ดี	
เพราะวางระบบดีมีชัยไปกว่าครึ่ง...”	
“...เรียนรู้พฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งก็ต้องเรียนรู้เวลาคุย	IMA03 “...เรียนรู้พฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งก็ต้องเรียนรู้เวลาคุย
กันแล้วนี้ความสามารถของเขาคืออะไร	กันแล้วนี้ความสามารถของเขาคืออะไร ข้อบกพร่องคือ
<u>ข้อบกพร่องคืออะไร ก็แต่ละคนก็พอจะรู้หมดเลย</u>	<u>อะไร ก็แต่ละคนก็พอจะรู้หมดเลยว่ามีนิสัยใจคอเป็นไง</u>
<u>ว่ามีนิสัยใจคอเป็นไง เวลาจะใช้งานเราก็ใช้ให้ถูก</u>	<u>เวลาจะใช้งานเราก็ใช้ให้ถูกคน</u>
<u>คน...”</u>	
“...ใช้ครับคือมนุษย์สัมพันธ์ และหลักจิตวิทยาอะไร	IMA03 ถ้าอยากให้ทุกอย่างไปได้ดีต้องฟังที่ฟังน้อง ก็ต้อง
พวกนี้ แต่ก็มีข้อดีข้อเสีย ถ้าอยากให้ทุกอย่างไปได้ดี	<u>ช่วยกันคิดช่วยกันทำให้เป็นเป็นต้นแบบ เพราะฉะนั้น</u>
<u>ต้องฟังที่ฟังน้อง ก็ต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำให้เป็น</u>	<u>เวลาทำอะไรก็ต้องคุย</u>
<u>เป็นต้นแบบ เพราะฉะนั้นเวลาทำอะไรก็ต้องคุย</u>	
เวลาสั่งการอะไรเราจะไปคนเดียวไม่ได้เพราะจะไป	
ไม่รอด ถึงได้บอกว่าผมเป็นแค้ไค่ด้อยากเดียว...”	
“...ก็คือ ผอ.ไม่ได้เป็นคนคิดคนเดียว แต่ว่าเรานั่งคุย	PP03 เราคิดกิจกรรมที่เราได้ผล ๓๒ กิจกรรม แล้วมาใส่
กันกับพวกพี่ทีมงานอีกคน คือกิจกรรมเรามีอยู่แล้ว	โมเดล เสร็จแล้วโมเดลเรามาตั้งแยกว่า โมเดลที่ง่ายที่สุดก็
แต่เราคิดกิจกรรมที่เราได้ผล ๓๒ กิจกรรม แล้วมา	<u>คือโมเดลของเชิงระบบ โมเดลเรื่องของ input เราเอา</u>
<u>ใส่โมเดล เสร็จแล้วโมเดลเรามาตั้งแยกว่า โมเดลที่ง่ายที่สุดก็</u>	<u>กิจกรรม เด็กเราเน้นกิจกรรม</u>
<u>ง่ายที่สุดก็คือโมเดลของเชิงระบบ โมเดลเรื่องของ</u>	
<u>input เราเอากิจกรรม เด็กเราเน้นกิจกรรม</u>	
เพราะ	
เป็นเด็กมัธยม แล้วกิจกรรมที่เหมาะสมไม่ใช่ใน	
โรงเรียนอย่างเดียวนอกสถานที่ด้วย บำเพ็ญ	
ประโยชน์ ค่ายคุณธรรมอะไรต่างๆ อย่างพาไปพุทธ	
บาทน้ำพุนี้ เด็กชอบที่เขาให้มูมมอ...”	
“...ก็ทำโมเดลแล้วก็คิดกิจกรรมตามโมเดล ก็คือเรา	PP03 ก็คือเราเน้นศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งบูรณาการของ
<u>เน้นศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งบูรณาการของหลัก</u>	<u>หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</u>
<u>ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</u> ก็คือตัวเดียวกันเนื่อ	
เดียวกันเลยครับ แล้วออกแบบการประเมิน...”	

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...พอทำงานแผนโรงเรียนเราก็จะมีปัญหาเหมือนกันทุกที่ ก็คือเวลาเรามาตีความ เกณฑ์ต่างๆ หรือว่ารายละเอียดต่างๆ พอเราจะพูดเป็นตัวหนังสือ จากซีทถามว่าอ่านก็คน จะมีปัญหาเรื่องที่เขาไม่อ่านเรื่องแรกเพราะมันเยอะ เรื่องที่สองอ่านไม่รู้เรื่อง ก็เลยตีความให้มันแคบโดยหาข้อจำกัดว่าเราจะพูดยังไงให้เขารู้ ว่าตอนนี้เราเข้าสู่อะไร อย่างเช่นโมเดลข้างล่างจะมีปัจจัยอยู่ข้างล่างก็คือตัวที่นำจะอยู่ข้างล่างเพราะนั่นคือพื้นฐานทั้งหมดเป็นปัจจัยพื้นฐาน...”	SU03 <u>พอทำงานแผนโรงเรียนเราก็จะมีปัญหาเหมือนกันทุกที่ ก็คือเวลาเรามาตีความ เกณฑ์ต่างๆ หรือว่ารายละเอียดต่างๆ พอเราจะพูดเป็นตัวหนังสือ จากซีทถามว่าอ่านก็คน จะมีปัญหาเรื่องที่เขาไม่อ่านเรื่องแรกเพราะมันเยอะ เรื่องที่สองอ่านไม่รู้เรื่อง</u>
“...ทางด้านทรัพยากร หรือทางใดก็ตาม จากนั้นเราก็นำเข้าสู่โครงการที่เราจะจัดขึ้นก็คือด้านปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ เพราะว่าโครงการหลักของเราคืออะไร แล้วเราก็แตกออกมาว่า<u>โครงการหลักของเรามีกิจกรรมย่อยๆ อะไร...</u>”	PP03 <u>โครงการหลักของเรามีกิจกรรมย่อยๆ อะไร</u>
“...<u>การรักษาดูแลอุปกรณ์ก็จะเป็นเจ้าของงาน</u> เจ้าของงานจะเก็บไว้ จะรู้ว่าอะไรอยู่ตรงไหน แต่ถ้าอื่นๆ อย่างเช่น มันสิ้นเปลือง <u>เราก็จะทำแผนไว้ตั้งแต่แรก</u> เรารู้ว่าเราจะทำยังไง เพราะว่าอาจารย์เขาจะทำเป็นปฏิทินไว้ ทาง <u>ผอ.ก็จะประชุมจัดสรรงบประมาณกัน</u> คุณธรรม ผอ.ไม่ได้ทิ้งแล้วในเมืองานคุณธรรมไม่ทิ้งก็ต้อง แต่ว่า<u>ทางเรากียึดเศรษฐกิจพอเพียง</u> เพราะอาจารย์เขาจะบน้อยมาก แต่ไม่เคยเก็บไว้เลย และของบางอย่างก็ต้องเก็บไว้ใช้ให้มันคุ้มกับสิ่งที่เราเสีย แต่ชาวบ้านบน้อยก็ขอไม่ได้ ก็เลยประหยัดได้ก็ต้องประหยัดสุดขีด บางทีไปแอบๆ ดูจะเห็นนะในหลายแฟ้ม ดิดแฟ้มกระดาษสองหน้านะ เพราะฉะนั้นตรงนี้ ผอ.จะปลุกฝัง...”	IMT03 <u>การรักษาดูแลอุปกรณ์ก็จะเป็นเจ้าของงาน</u> IMT03 <u>เราก็จะทำแผนไว้ตั้งแต่แรก</u> IBU03 <u>ผอ.ก็จะประชุมจัดสรรงบประมาณกัน</u> IMT03 <u>ทางเรากียึดเศรษฐกิจพอเพียง</u> เพราะอาจารย์เขาจะบน้อยมาก แต่ไม่เคยเก็บไว้เลย และของบางอย่างก็ต้องเก็บไว้ใช้ให้มันคุ้มกับสิ่งที่เราเสีย แต่ชาวบ้านบน้อยก็ขอไม่ได้ ก็เลยประหยัดได้ก็ต้องประหยัดสุดขีด
“...เนื่องจากโรงเรียนมันเล็กใจ ครูในโรงเรียนมีแค่นี้อีกบอกว่าคน <u>มันต้องช่วยกันทุกเรื่อง ไม่งั้นโรงเรียนเดินไม่ได้</u> จะมาบอกงานของเรองานของฉันไม่ได้ ครูสังคมมีสาม ครูวิทย์ฯ มีสาม ทำอะไรไม่ได้อยู่แล้ว เราก็ต้องคุยกัน แล้วบังเอิญอายุรุ่นใกล้เคียงกันใครมี	IHR03 <u>มันต้องช่วยกันทุกเรื่อง ไม่งั้นโรงเรียนเดินไม่ได้</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ความสามารถด้านไหนก็จะช่วยกัน...”	
“...ตรงนี้ที่วางโครงไว้ให้ จะทำอย่างนั้นะ เราก็ บอกว่าเราจะทำให้แฟ้มไปนะ เพื่อให้ไปตามเพื่อรวบรวมงานตัวบ่งชี้ ที่ให้มาก็จะมอบคนนั้นทำนิตคนนั้นทำหน่อย ให้ช่วยกันนะ เขาก็ไปช่วยในส่วนของเขา...”	CO03 วางโครงไว้ให้ จะทำอย่างนั้นะ เราก็บอกว่าเราจะทำให้แฟ้มไปนะ เพื่อให้ไปตามเพื่อรวบรวมงานตัวบ่งชี้
“...มันก็ ทีมงานสำคัญที่สุด เพราะว่าครูทุกคนเรา ร่วม แร่งร่วมใจ อย่างเช่นคะแนน O-NET ขึ้นมันก็เกิดจากทุกๆ คนช่วยกัน นอกจากครูช่วยกันตัวเด็กก็ให้ความร่วมมือ แล้วก็ขึ้นกับผู้ปกครองชุมชนด้วย...”	IHR03 ทีมงานสำคัญที่สุด เพราะว่าครูทุกคนเรา ร่วม แร่งร่วมใจ
“... ผลสำเร็จแต่ละงานมันต้องดูงาน เพราะว่า อย่างบางงานเราทำเป็นกิจกรรมเดียว แต่บางงานมันต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นกิจกรรมเดียว เราก็ดูผลในภาพรวม ถ้าต่อเนื่องเราต้องดูพฤติกรรมสิ่งที่ตามมา... ”	CO03 ผลสำเร็จแต่ละงานมันต้องดูงาน เพราะว่าอย่างบางงานเราทำเป็นกิจกรรมเดียว แต่บางงานมันต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นกิจกรรมเดียว เราก็ดูผลในภาพรวม ถ้าต่อเนื่องเราต้องดูพฤติกรรมสิ่งที่ตามมา
“... หลักของ PDCA ไง เพราะว่าเราจะระดมความคิดทุกครั้ง เราไม่เคยทำงานคนเดียว แต่ในแผนทำคนเดียวเพราะเขารู้ว่าจะสอนอะไร กิจกรรมในภาพรวมก็ต้องคุย ไม่มีไม่คุย เพราะฉะนั้นถึงได้บอกว่าการทำเป็นทีมสำคัญที่สุด...”	MP03 หลักของ PDCA ไง เพราะว่าเราจะระดมความคิดทุกครั้ง
“... ความภาคภูมิใจ หรือเราก็ ภูมิใจทุกเรื่องที่เป็นโรงเรียนเรา โดยอย่างยิ่งความสามัคคีในองค์กร การเป็นหมู่คณะ เพราะว่าเราจะทำอะไรอย่างเช่นน้องมาใหม่นี้ พอเราพูดอะไร น้องเขาก็จะรับ เราก็จะรู้ว่าเด็กรุ่นใหม่เขาจะค่อนข้างเป็นตัวของตัวเองแล้วมีความคิดของตัวเอง...”	IHR03 ภูมิใจทุกเรื่องที่เป็นโรงเรียนเรา โดยอย่างยิ่งความสามัคคีในองค์กร การเป็นหมู่คณะ ะ
“... ที่นี้น้องจะดูพี่ แล้วพี่ก็จะนำน้องทำ ทำตามสักระยะก็จะเริ่มให้เขามารับผิดชอบช่วยกัน แล้วมันจะเป็นแนวเดียวกัน...”	ICU03 ที่นี้น้องจะดูพี่ แล้วพี่ก็จะนำน้องทำ
“... ผู้ปกครองเขาให้ความสำคัญให้ความร่วมมือ แล้วอย่างที่บอกไปว่าตัวผู้ปกครอง ชุมชนก็คือศิษย์เก่า เขาเคยปฏิบัติมาแล้วเพราะฉะนั้นการที่เราจะทำอะไรกับลูกเขาในลักษณะเดียวกันเขาก็เห็นว่ามันเป็นสิ่งที่ดี เพราะว่าเขาได้จากตัวเขาเอง ตอนนี้	IHR03 ผู้ปกครองเขาให้ความสำคัญให้ความร่วมมือ

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ชุมชนอย่างเทศบาลก็เริ่มเข้ามาช่วย เขาก็มีเงินที่ส่งเสริมเราบ่อยๆ เขาให้เราได้เลย พอขอโครงการไปแล้วก็ผูกขาดเลยทุกปีตอนนี้ รับทุกปี...”	
“... <u>อยู่ที่นี้อย่างเพราะ อยู่กันแบบพี่แบบน้อง มัน</u> <u>เป็นสิ่งที่เรียกว่าความเข้าใจที่ตรงกัน เพราะเวลาที่</u> <u>ทำงานเราก็จะคุยกัน</u> เพราะว่าเราอยู่ด้วยกันแล้วมันจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตลอดเวลาถ้าเราคิดว่าเราคุยกับเขาแล้วต้องฟังเรา ต่างคนต่างฟังด้วยกัน...”	ICU03 <u>อยู่ที่นี้อย่างเพราะ อยู่กันแบบพี่แบบน้อง มัน</u> <u>เป็นสิ่งที่เรียกว่าความเข้าใจที่ตรงกัน เพราะเวลาที่ทำงานเรา</u> <u>ก็จะคุยกัน</u>
“...บางครั้งจะบอกว่า เพราะว่าเรามาทำเพื่อเด็กเด็กที่เรากำลังทำนี้หลายคนที่มาจากรอบครัวที่เข้าตื้นขึ้นมาพอไปขายของตลาดนัดแล้ว เขาก็เอาตัววางไว้ให้ไปแล้วอะไรนี่ซึ่งโอกาสในการมาสอนคุณธรรมเป็นเรื่องเป็นราวนี้ไม่มี คณะครูนี้แหละที่มาช่วย <u>คนที่จะช่วยกล่อมเกลาก็คือครู ไม่นวมบ้างไม่</u> <u>แข็งบ้างแล้วแต่...</u> ”	PP03 <u>คนที่จะช่วยกล่อมเกลาก็คือครู ไม่นวมบ้างไม่</u> <u>แข็งบ้าง</u>
“...ก็มีอยู่ ๒ วัดครับ วัดนั้นวันๆหลวงพ่อกจะมาดูแลเรื่องธรรมศึกษาเพราะท่านเป็นศิษย์เก่า คอนแทร์คกันตลอด ส่วนวัดสระยายโสมนี่จะเป็นวัดที่อุปถัมภ์เพราะที่นี่ เป็นที่ของวัด หลวงพ่อกจะมาดูแล ฉะนั้น <u>โรงเรียนนี้ ก็ได้อิทธิพลจาก ได้กระแสที่ดีจากพุทธ</u> <u>ศาสนาโดยตรงทั้งสองวัดเลยครับ...</u> ”	ESO03 <u>โรงเรียนนี้ ก็ได้อิทธิพลจาก ได้กระแสที่ดีจากพุทธ</u> <u>ศาสนาโดยตรงทั้งสองวัด</u>
“... <u>ปัญหาเด็กร้อยละเก้าสิบนี้มีทุกทีเลย ครอบครัว</u> <u>แตกแยก</u> ประเด็นที่หนึ่งเลยก็คือ พ่อแม่ชอบพอกันสมัยเรียน แต่งงานเร็ว เรื่องเงินนี้สำคัญเลยก็อาจจะแยกย้ายกันไป แล้วก็เรื่องเศรษฐกิจสำคัญ ยาเสพติด...”	ESO03 <u>ปัญหาเด็กร้อยละเก้าสิบนี้มีทุกทีเลย ครอบครัว</u> <u>แตกแยก</u>
“... <u>ความมีชื่อเสียงมีผลเยอะ ก็พยายามบอกเด็กว่า</u> <u>โรงเรียนเราแตกต่างยังไง ก็ต้องสร้างความ</u> <u>ภาคภูมิใจ</u> ก็พยายามบอกว่าทำอะไรต้องตระหนัก <u>ก็</u> <u>มีเรื่องของสื่อ ไม่ห้ามเรื่องโทรศัพท์ แต่จะบอกให้</u> <u>ใช้อย่างมีสติ...</u> ”	IFA03 <u>ความมีชื่อเสียงมีผลเยอะ ก็พยายามบอกเด็กว่า</u> <u>โรงเรียนเราแตกต่างยังไง ก็ต้องสร้างความภาคภูมิใจ</u> ETE03 <u>ก็มีเรื่องของสื่อ ไม่ห้ามเรื่องโทรศัพท์ แต่จะบอกให้</u> <u>ใช้อย่างมีสติ</u>
“... <u>โซเชียลมีเดีย</u> ครับ เราเพื่อจะใช้สื่อสารกับเขา กลุ่มใครกลุ่มมัน เราจะห้ามนักเรียนเข้ากลุ่มเพราะกลัว	ETE03 <u>โซเชียลมีเดียเป็นสื่อที่คุยกันได้เร็วครับ</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เด็กจะรู้ จะมีแต่กลุ่มของครู ก็จะมีแต่ที่ปรึกษาเขา คอยติดตามว่าทำไมวันนี้เธอไม่มาเรียน <u>เป็นสิ่งที่คุยกันได้เร็วครับ...</u>	
“...อาชีพที่นี้ทำอะไร เพราะเด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มนี้ เป็นเด็กที่อยู่ทำไรไถนา จากในชุมชนหมู่บ้านอื่นๆ มา เพราะว่าคนที่อยู่ในตลาดเขาก็ไปในเมืองกัน เพราะมีตังค์ เราก็จะได้เด็กที่ไปตามหมู่บ้าน ก็เป็น <u>เด็กที่ติกว่าในเมือง มันหล่ง่ายไง เด็กยังบริสุทธิ์อยู่</u> จะเห็นว่าปายที่ติดเด็กที่สอบติตมหาลัย เด็กพวกนี้จะไม่มิตังค์ค์เรียนเลย ก็ส่งสารเหมือนกัน...”	EEC03 <u>อาชีพที่นี้ทำอะไร</u> IHR03 <u>ก็เป็นเด็กที่ติกว่าในเมือง มันหล่ง่ายไง เด็กยังบริสุทธิ์อยู่</u>
“...มีกระทบเชิงนโยบาย อย่างเรื่องลดเวลาเรียน <u>เพิ่มเวลา</u> อย่างที่เขามีนโยบายมาอย่างนี้ นายกฯ เขาพูดถูกนะแต่ <u>แนวปฏิบัติของกระทรวงมันไม่ใช่</u> พอไม่สมัครร่วมโครงการเลย ไม่สมัครแต่ทำตามแนวคิดของ พอ.เลย แล้วก็ต้องคุยกับครูเขา มันจะเป็นปัญหามากเลยไหนจะกรอกตัวชี้วัด ตัวบ่งชี้ ซึ่งมันเป็นเรื่องไร้สาระมาก เพราะหน้าที่เขาคือสอน แล้วต้องมาจัดกิจกรรมเพื่อรอคณะกรรมการมา ประเมิน พอประเมินเสร็จก็จบ แล้วก็ไม่ได้อะไร แต่นี้พอ.อย่างทำให้มันเป็นงานประจำ อย่างความรู้ต่างๆ ก็ต้องทั้งวันในการจบบองค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆ เด็กจะได้ต่อเนื่อง...”	EPO03 <u>มีกระทบเชิงนโยบาย อย่างเรื่องลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ซึ่งแนวปฏิบัติของกระทรวงมันไม่ใช่</u>
“...ก็มีต้นไม้ <u>เรามีต้นไม้พูดได้ คือมีหลักธรรมคำสอน</u> อย่างน้อยเคยดูไปก็ได้เรียนรู้ สำนึก...”	AC03 <u>เรามีต้นไม้พูดได้ คือมีหลักธรรมคำสอน</u>
“...ในช่วงเมฆาดอกไม้บานแล้วสวยงามเหมือนซากุระ <u>บรรยากาศสวยก็เหมือนเป็นแรงดึงดูดใจ</u> ...”	IMT03 <u>บรรยากาศสวยก็เหมือนเป็นแรงดึงดูดใจ</u>
“...ที่นี้จะจัดกิจกรรมพระประจำวันเกิด เวียนเทียน ก็ทำที่นี้ เที่ยนก็หล่อตรงนี้ <u>บรรยากาศสวย...</u> ”	IMT03 <u>บรรยากาศสวย</u>
“...เรื่องนี้สำคัญเลย ต้องไปด้วยกัน เราก็ต้องแก้ไข ปัญหา เราเป็นโรงเรียนพระราชวัง <u>เราก็นั่น ภาษาอังกฤษ เราก็นั่นภาษาอังกฤษ</u> คุณธรรมที่เราส่งเสริมกันอยู่แล้ว โรงเรียนสุจริตด้วย...”	EFO03 <u>เราก็นั่นภาษาอังกฤษ เราก็นั่นภาษาอังกฤษ</u>
“... <u>ด้านการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ก็เป็นปัญหา</u> ลด	EPO03 <u>ด้านการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ก็เป็นปัญหา ลด</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ลดเวลาเรียนให้นักเรียนแต่เพิ่มงานให้ครู ซึ่งกิจกรรมเขาหลงทาง ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอนเลย ...”	เวลาเรียนให้นักเรียนแต่เพิ่มงานให้ครู
“...ที่เราทำเยอะ เพราะ <u>เอาตัว treatment ที่เป็น โมเดลใส่เข้าไป</u> เด็กที่นี้เขาจะเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นวิถีของเขาอัตโนมัติซึ่งรุ่นพี่ส่งต่อรุ่นน้อง หรือ แม้แต่ประชุมเด็กก็จะนั่งเงียบ ระเบียบเรียบร้อย...”	PP03 <u>เอาตัว treatment ที่เป็น โมเดลใส่เข้าไป</u>
“...ก็ <u>เลยอัญเชิญโล่ต่างๆลงมาข้างล่าง นี่เป็น ตัวกระตุ้นสร้างความภาคภูมิใจ</u> เพราะทุกเช้าเวลา เราคุยกัน เราต้องบอกว่า โรงเรียนเราเป็น โรงเรียน พระราชทานนะ โรงเรียนวิถีพุทธนะ เพราะฉะนั้น เด็กพวกเราจะไม่เหมือนเด็กปกติทั่วไป <u>เด็กทุกคน ต้องเห็นคุณค่าของรางวัล</u> ดังนั้นเขาต้องทำตัวให้ดี ทุกวันพระเด็กๆเขาจะมีชุด จะใส่ชุดวันพระของเขา ชุดขาว จะส่งเสริมเป็นหลักจิตวิทยา...”	PP03 <u>ก็เลยอัญเชิญโล่ต่างๆลงมาข้างล่าง นี่เป็นตัวกระตุ้น สร้างความภาคภูมิใจ</u> PP03 <u>เด็กทุกคนต้องเห็นคุณค่าของรางวัล ดังนั้นเขาต้อง ทำตัวให้ดี</u>
“...ก็ <u>ส่วนมากจะเป็นพระอาจารย์ในแต่ละวัด อย่างเช่นวัดเขารธรรมเทียม มาอบรมธรรมะเดือน ละครั้ง</u> ครั้งละประมาณครึ่งวัน ส่วนใหญ่ก็ทั้ง โรงเรียนละครับ แล้วจะเทศน์เป็นหัวข้อ ก็แล้วแต่ว่า จะกำหนดเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ว่าจะเป็นหัวข้ออะไร เช่นหัวข้อลูกที่ดีของพ่อแม่ แล้วแต่ว่าเป็นพระ อาจารย์ท่านไหน บางท่านอย่างวัดเขารธรรมเทียมจะ เน้นวิชาการ พระศรีอานก็จะม้ออาชีพหน่อยมีความ สนุกสนาน ส่วน มจร. ต้องจัดช่วงปิดเทอมทุกครั้ง ...”	AC03 <u>ส่วนมากจะเป็นพระอาจารย์ในแต่ละวัด อย่างเช่น วัดเขารธรรมเทียม มาอบรมธรรมะเดือนละครั้ง</u>
“...ครูนี้มีสองวัย บรรจุใหม่กับครูรุ่นใหญ่ ก็เป็นเรื่อง ยากพอสมควร ก็ <u>รุ่นใหญ่ก็จะคอยดูแลครูบรรจุใหม่ อยู่ในกรอบกฎระเบียบ...</u> ”	ICU03 <u>รุ่นใหญ่ก็จะคอยดูแลครูบรรจุใหม่ อยู่ในกรอบ กฎระเบียบ</u>
“... <u>เราจะได้ประชากรเด็กที่ยากจนจริงๆ</u> เพราะว่า ต้นทุนเขาน้อย อย่างเราก็ต้องหาปัจจัยพื้นฐานให้ เด็กเลย เสื้อผ้าอะไรฟรีหมด แต่เราขอผู้ปกครองแค่ เทอมละพัน เพราะเราก็ต้องจ้างครูต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ ก็ต้องจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ขอผู้ปกครอง เขาก็ให้ แล้วที่นี้ภารโรง แม่บ้านสามคน ก็จ้างหมด	EEC03 <u>เราจะได้ประชากรเด็กที่ยากจนจริงๆ</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เลย ผมก็ต้องหาเงิน ท่านนายกก็ช่วยเหลือ...”	
“...ส่งเสริมทุกวันพระจะจัดให้นักเรียนแบ่งเป็น ๒ ชุด ชุดหนึ่งไปวัดใกล้ๆโรงเรียน อีกชุดอบรมฟังธรรมะที่หอประชุม ซึ่งสลับกันไป และจะจัดทุกเดือนคือกิจกรรมธรรมเสวนา โดยนิมนต์พระท่านมาเทศน์ เข้าสวดมนต์ ไหว้พระจัดทำทุกวัน ส่วนนั่งสมาธิจะทำเฉพาะวันพระ เพราะกิจกรรมจะไปเบียดเวลาเด็ก มีอาจารย์ประจำวัน เวิร์ประจำวัน สวดมนต์ไหว้พระ...”	AC03 <u>ส่งเสริมทุกวันพระจะจัดให้นักเรียนแบ่งเป็น ๒ ชุด ชุดหนึ่งไปวัดใกล้ๆโรงเรียน อีกชุดอบรมฟังธรรมะที่หอประชุม ซึ่งสลับกันไป และจะจัดทุกเดือนคือกิจกรรมธรรมเสวนา โดยนิมนต์พระท่านมาเทศน์ เข้าสวดมนต์ ไหว้พระจัดทำทุกวัน ส่วนนั่งสมาธิจะทำเฉพาะวันพระ เพราะกิจกรรมจะไปเบียดเวลาเด็ก มีอาจารย์ประจำวัน เวิร์ประจำวัน สวดมนต์ไหว้พระ</u>
“...แต่ว่ากิจกรรมมันไม่ได้ถูกบังคับว่าให้เป็นชัดเจนว่าวันนี้เป็นตารางกิจกรรม ว่ากิจกรรมอะไรบ้าง คือเราก็มารับ เป็นโมเดล เป็นรูปแบบ แล้วก็ส่งเสริมกิจกรรม...”	PP03 <u>กิจกรรมมันไม่ได้ถูกบังคับว่าให้เป็นชัดเจนว่าวันนี้</u> <u>อะไรเป็นตารางกิจกรรม ว่ากิจกรรมอะไรบ้าง คือเราก็มารับ</u> <u>ปรับ เป็นโมเดล เป็นรูปแบบ แล้วก็ส่งเสริมกิจกรรม</u>
“...ความจรรโลงใจจะไม่เกิด เด็กจะไม่มีอารมณ์สุนทรียะ สำคัญมากเขาก็จะเป็นแค่หุ่นยนต์อย่างเดียว แล้วเด็กไม่ดนตรีไม่มีศิลปะ ไม่มีกีฬาไม่ได้เลย <u>ทักษะเด็กต้องครบ</u> ถ้าเราจะส่งเด็กกลับเข้าสู่ชุมชน เด็กจบใหม่ต้องมีทักษะครบ ผมก็ถามผู้ปกครองว่า เด็กผมเป็นนักดนตรี ดนตรีเซอร์ แต่ก็ยังสอบเข้ามาหาได้แล้วเด็กผมเสียหายตรงไหน...”	PP03 <u>ทักษะเด็กต้องครบ</u>
“...คือกิจกรรมที่ปล่อยปลา คือกิจกรรมรักษาศีลห้า เรารักษาศีลห้าอย่างไร ศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม <u>การปล่อยปลาก็คือความเมตตา</u> ความเมตตาที่เกิดขึ้น เราก็จะไม่เป็นคนดุร้ายอย่างนี้...”	AC03 <u>การปล่อยปลาก็คือความเมตตา</u>
“...มาเน้นย้ำ มาสอดแทรก แต่ที่ครูต้องเอามาสอนก็คือใน <u>แผนการจัดการเรียนรู้ ต้องสอดแทรกคุณธรรม</u> ผอ.ต้องเน้น เพราะต้องตรวจแผนอะไรพวกนี้ ต้องอยู่ในแผน...”	PP03 <u>แผนการจัดการเรียนรู้ ต้องสอดแทรกคุณธรรม</u>
“... <u>เขาจะมีตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ สื่อ การวิเคราะห์ ประเมินผล</u> แล้วของภาษาไทยเขาจะแฝงไปด้วยคุณธรรม ของนี้จะไม่ขัดแต่เขียนด้วยตัวเองจะมีอยู่ มันเยอะแยะมากมายค่ะ คือทุกคนต้องเขียน แล้วเราก็ตีแผนบางอย่าง ถ้าเขียนไม่ได้เราจะเขียนไตรสิกขาเพราะว่า เราจะใช้ไตรสิกขาเป็นหลัก...”	CO03 <u>เขาจะมีตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ สื่อ การวิเคราะห์ ประเมินผล</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...บางที่เราอาจไม่ได้ทำอะไรชัดเจนมากมาย อย่างอื่นนี้ วิธีพุทธของวิทยาศาสตร์ของพี่เองพี่ก็จะ ไล่ไปเลยตั้งแต่ เหมือน <u>แผนการสอนปกติ มี</u> <u>มาตรฐานตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ มีเนื้อหาที่สำคัญ</u> <u>พอถึงภาระชิ้นงานอะไร จากนั้นเราก็บูรณาการ</u> <u>บ้าง...</u> ”	PP03 <u>แผนการสอนปกติ มีมาตรฐานตัวชี้วัด วัตถุประสงค์</u> <u>มีเนื้อหาที่สำคัญ พอถึงภาระชิ้นงานอะไร</u>
“...เราจะใช้ชื่อโครงการว่า <u>ธรรมชาติ</u> <u>โครงการนี้ก็คือบุคคลข้างนอกมาให้ความรู้</u> อาจจะ เป็นคนธรรมดาเนะ โดยของเราจะอบรมกันด้าน คุณธรรมจริยธรรมมากกว่า...”	AC03 เราจะใช้ชื่อโครงการว่า <u>ธรรมชาติ</u> โครงการนี้ ก็คือ <u>บุคคลข้างนอกมาให้ความรู้</u>
“...ผลที่ได้จริงๆ แล้วที่เราทำนี้ เราไม่เคยคิดถึง รางวัล เราไม่เคยสนใจรางวัลแต่เราคิดว่าเราสนใจ อะไร ตอนแรกที่ <u>เราทำเราคิดว่าเราได้พัฒนา มันจะ</u> <u>ช่วยทำให้เด็กเป็นคนดีคิดแค่นี้</u> แต่พอทำไปแล้ว เสียงสะท้อนจากข้างนอกก็ดี ก็เกิดกำลังใจอยากทำ เรื่อยๆ เพราะเราไม่เคยต้องการรางวัลแต่พอมันถึง เวลามันก็มาเอง มีการประกวดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมเราก็เข้ากับการประกวด ก็ลองทำ พอได้เรา ก็คิดว่าเราไม่ได้ส่งเพื่อรางวัลเราส่งเพื่อไปบอกเขาว่า เราทำอะไร...”	OB03 <u>เราทำเราคิดว่าเราได้พัฒนา มันจะช่วยทำให้เด็ก</u> <u>เป็นคนดี</u>
“...เราก็ประเมินตัวเราเองจากความสำเร็จของเรา มากกว่า เราไม่รู้ว่าเรามีคุณภาพมากน้อยแค่ไหน แต่ <u>เรามีวัตถุประสงค์ว่าปีนี้ เราจะทำอะไร เราทำ</u> <u>กิจกรรมอาชีพหนึ่งโรงเรียน อะไรเราก็มาคุยกัน</u> <u>เราก็มาดูแบบประเมินเด็กก็จะเขียนมาอยากทำ</u> <u>อาชีพอื่นบ้าง เปิดให้กว้างกว่านี้เราก็ไปนำเสนอ</u> <u>ผอ.</u> เราก็ลองดูลองทำเพิ่ม คุณธรรมก็เหมือนกัน...”	PP03 <u>เรามีวัตถุประสงค์ว่าปีนี้ เราจะทำอะไร เราทำ</u> <u>กิจกรรมอาชีพหนึ่งโรงเรียน อะไรเราก็มาคุยกัน เราก็มาดู</u> <u>แบบประเมินเด็กก็จะเขียนมาอยากทำอาชีพอื่นบ้าง เปิด</u> <u>ให้กว้างกว่านี้เราก็ไปนำเสนอ ผอ.</u>
“...ส่วนใหญ่เด็กที่ส่งมาผู้ปกครองอยากจน เป็นเด็กใน พื้นที่ เพราะฉะนั้นเราปลูกฝังเด็กง่าย เพราะไม่ใช่ เด็กในเมือง <u>เราจะบอกว่าไม่ใช่แค่ที่โรงเรียนแต่ต้อง</u> <u>เป็นที่บ้านด้วย แล้วเราจะประเมินตอนประชุม</u> <u>ผู้ปกครอง...</u> ”	PP03 <u>เราจะบอกว่าไม่ใช่แค่ที่โรงเรียนแต่ต้องเป็นที่บ้าน</u> <u>ด้วย แล้วเราจะประเมินตอนประชุมผู้ปกครองเราจะ</u> <u>ประเมินตอนประชุมผู้ปกครอง</u>
“...มันจะมีแนวปฏิบัติอยู่ใน <u>แต่ละชั้นมีตัวชี้วัดไว้</u> <u>หลังจากเสร็จ เราก็อำนาจเก็บข้อมูลอะไรแบบนี้ไว้</u> ”	PP03 <u>แต่ละชั้นมีตัวชี้วัดไว้</u> CO03 <u>หลังจากเสร็จ เราก็อำนาจเก็บข้อมูล</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
คนอื่นทำต่อสบาย ครูเขาก็รู้แล้วว่าต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง จะมีแนวปฏิบัติ...”	
“...ประเมินก็ต้องตั้งวัตถุประสงค์ <u>เราจะตั้งการประเมินตามวัตถุประสงค์</u> อย่างเช่นเขาพาเด็กไปฝึกคุณธรรมเขาก็จะมีแบบประเมินว่ามีความพึงพอใจไหม บางครั้งการประเมินขีดถูกนี้มันไม่ได้ อย่างเช่นเราจะเห็นว่ากลับมา เด็กที่เคยไว้วาย เขาก็มีเหตุผลยิ่งขึ้น เขาสงบเสงี่ยมขึ้น <u>เราประเมินบางครั้งจากแบบสอบถาม และก็จากการสังเกต...</u> ”	CO03 <u>เราจะตั้งการประเมินตามวัตถุประสงค์</u> CO03 <u>เราประเมินบางครั้งจากแบบสอบถาม และก็จากการสังเกต</u>
“...ทุกครั้งที่คุยก็ต้องผ่านผู้อำนวยการ ก็จะทำให้คำแนะนำ <u>ผอ.ก็มีระบบการนิเทศติดตาม...</u> ”	MP03 <u>ผอ.ก็มีระบบการนิเทศติดตาม</u>
“... <u>ปัญหาไม่มี อุปสรรคก็ไม่มี</u> หรอกเพราะว่าด้วยความที่เราทำเป็นประจำ ผู้ปกครองคือคนท้องถิ่น แล้วผู้ปกครองคือลูกศิษย์เราที่จบไปแล้ว เขาก็รู้เมื่อถึงเวลามันก็ต้องทำแบบนี้ <u>มีอย่างนิดๆ หน่อยๆ อย่างเช่นงบประมาณบ้าง</u> อะไรบ้างซึ่งมันเป็นเรื่องปกติ...”	SU03 <u>ปัญหาไม่มี อุปสรรคก็ไม่มี มีอย่างนิดๆ หน่อยๆ อย่างเช่นงบประมาณบ้าง</u>
“...ผอ. คนเก่าบอกได้ เราทำถึงเพราะว่ากิจกรรมเรามีเยอะ แล้วมันมีบางกิจกรรมไม่มีในอัตลักษณ์ ๒๙ ประการ ก็ทำขึ้นมาสิ ผมสนับสนุนเต็มที่ เราก็เลยตัดสินใจทำ <u>เขาก็ให้หมวดสังคมทำ หมวดสังคมรับผิดชอบหมดเลยนะ</u> วิถีพุทธ อาเซียน พอเพียง ประชาธิปไตยรับทุกเรื่อง ในหลวง ราชนี มาทุกเรื่อง...”	IOR02 <u>เขาก็ให้หมวดสังคมทำ หมวดสังคมรับผิดชอบหมดเลยนะ</u>
“...พระที่มาอยู่เกิดจากครูกลุ่มสังคมพาเด็กไปปฏิบัติธรรมแล้วเกิดความเลื่อมใสก็ชักชวนท่านมา ท่านก็พอคิดว่าตอนนั้นเป็นรองเจ้าอาวาสก็เลยมา ตอนนี้เป็นเจ้าอาวาสนะครบวังไปวังมา แต่ <u>มีความรักโรงเรียน ผูกพัน ไม่รับเงินเดือน เพียงแต่มีเงินเป็นเหมือนว่าครูเขาจะบริจาค ทำงานดีมาก</u> พุดง่าย ๆ ว่าข้าราชการประจำสู้ไม่ได้ กลับเย็นกลับมืดมีกิจกรรมอยู่ได้ตลอด จากวัดถ้ำประทุน อ. ตาคลี จ.	IHR02 <u>มีความรักโรงเรียน ผูกพัน ไม่รับเงินเดือน เพียงแต่มีเงินเป็นเหมือนว่าครูเขาจะบริจาค ทำงานดีมาก</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
นครสวรรค์...”	
“...มันเหมือนกับว่าพวกเราเห็นสิ่งที่ตรงนี้น่าจะสืบสานต่อ มันเป็นเรื่องที่ดิฉัน จริงๆแล้วแทบ ๑๐๐% ของครูที่นี่คือมีพุทธศาสนาอยู่ในตรงนั้นหมดเลย ไม่ได้มีคริสต์ มีอะไร เพราะฉะนั้นเราก็จะเหนียวแน่นหมดใจ ถ้าเกิดเป็นเหมือนภาคใต้ เป็นเหมือนพวกโรงเรียนฝรั่งก็อาจจะมึผล ...”	IHR02 จริงๆแล้วแทบ ๑๐๐% ของครูที่นี่คือมีพุทธศาสนาอยู่ในตรงนั้นหมดเลย ไม่ได้มีคริสต์
“...ผู้บริหาร ครูอาจารย์เป็นหลัก ถ้าเขาไม่ทำเป็นตัวอย่าง ถ้าเขาไม่ร่วมตรงนี้ มันก็ไม่เกิด เพราะฉะนั้น ผู้บริหารต้องเอาด้วย ครูอาจารย์ต้องเอาด้วย ทุกคนเห็นดีเห็นงามมันก็เกิด...”	IHR02 ผู้บริหารต้องเอาด้วย ครูอาจารย์ต้องเอาด้วย ทุกคนเห็นดีเห็นงามมันก็เกิด
“...องค์ประกอบมันครบ หนึ่งตัวบุคคล สอง สถานที่ สามตัวนักเรียนพื้นฐานกลิกร กลิกรเป็น ชาวไร่ชาวนามันยังไม่อยู่ในโลกที่หรูหราเกินไป แต่ ถ้าโรงเรียนเราอยู่ในกรุงเทพก็ไม่แน่ว่าเราจะทำได้ พวกผมก็เรียนที่นี้กันทั้งนั้น คิษย์เก่าที่นี้ทั้งนั้น เรียนมาด้วยกัน เราสร้างโรงเรียนมาตั้งแต่เราเป็น เด็กนักเรียน พอโตมาทำงานก็มาทำที่นี่...”	IHR02 องค์ประกอบมันครบ หนึ่งตัวบุคคล สองสถานที่ สามตัวนักเรียนพื้นฐานกลิกร IHR02 พวกผมก็เรียนที่นี้กันทั้งนั้น คิษย์เก่าที่นี้ทั้งนั้น
“...เป้าหมายสูงสุดของโรงเรียนเราก็คือเด็กดีมีคุณธรรม โรงเรียนที่นี้เป็นระบบสอบเข้าข้างเผือก จะมาอยู่ที่นี่ นี่คือทรัพยากรของเรา วัตถุดิบของเรามาันดีมันดีอยู่แล้วเราก้สร้างอีกหน่อยเดียว... ”	IHR02 โรงเรียนที่นี้เป็นระบบสอบเข้าข้างเผือกจะมาอยู่ที่นี่ นี่คือทรัพยากรของเรา วัตถุดิบของเรามาันดีมันดีอยู่แล้วเราก้สร้างอีกหน่อยเดียว
“...ที่นี้มีสวนพุทธธรรมซึ่งเป็นสวนสำหรับปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาเล็กๆ โรงเรียน ของเราที่นี้เป็นพุทธ ๙๙% ของเรามีคริสต์มีอิสลามไม่ถึง ๑๐ คน ส่วนการปฏิบัติหากว่าขัดกับหลักศาสนาของเขา เราก้ให้เขานั่งเฉยๆอย่างสวดมนต์ก็ไม่ต้อง...”	IHR02 ของเราที่นี้เป็นพุทธ ๙๙% ของเรามีคริสต์มีอิสลามไม่ถึง ๑๐ คน
“...พื้นฐานเด็กเราส่วนมากดีมาแล้ว เด็กเรานี้หนึ่งชอบทำบุญ ปฏิบัติสมาธิอะไรเขาก็ร่วมมือดีมาก แล้วเด็กเราจุดเด่นก็คือเรื่องสัมมาคารวะ เจอหน้าใครที่เข้ามาโรงเรียนยกมือก่อน ก็จะอบรมทุกเช้าที่หน้าลานธรรม ผู้บริหาร ผอ. กิติ ร้องกิติ พระอาจารย์กิติ ครูกิติจะอบรมทุกวัน...”	IHR02 เด็กเรานี้หนึ่งชอบทำบุญ ปฏิบัติสมาธิอะไรเขาก็ร่วมมือดีมาก
“...เวลาทำอะไร ผมเป็นคนพื้นที่ แทบจะไม่ได้ใช้	IBU02 แทบจะไม่ได้ใช้งบประมาณของโรงเรียนเลยมีคน

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
งบประมาณของโรงเรียนเลยมีคนบริจาค ก็พอพวกตลาด พวกศิษย์เก่า พวกอะไรเห็นว่าเราทำอะไรเขาก็ส่งข่าวต่อกัน แล้วก็ให้ความร่วมมือบริจาคมา...”	บริจาค
“...ประการที่สามคือเรื่องงบประมาณ งบประมาณมีเยอะจริงแต่มันไม่พอใช้ มันกระจายออกไป... ”	IBU02 งบประมาณมีเยอะจริงแต่มันไม่พอใช้ มันกระจายออกไป
“...ส่วนใหญ่แล้วผมจะใช้หลัก หลักที่ผมทำมาแต่ไหนแต่ไรก็ คือ หลักสอนงาน หลักใหญ่ของผมคือสอนงาน ก็คือเราจะต้องรู้ทุกอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องเก่ง ผู้บริหารต้องรู้ทุกอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องเก่ง สามารถที่จะสั่งงานและติดตามงานได้ ใช้งานติดตามงานได้ แต่จะรู้สึกไหมไม่ลึกถ้าเกิดตรงไหนมีปัญหาอุปสรรคเขาไปไม่ได้ เราก็จะต้องพยายามศึกษาของเราแล้วก็เรียกเขามาคุยแล้วก็สอนเขาว่าทำอย่างนี้นะอย่างนี้ พอหลักสอนงานเกิดขึ้นปั๊บ งานก็จะเดินและความเชื่อถือในตัวของคุณลากรกับผู้บริหารจะเกิดขึ้น นอกจากหลักสอนงานแล้ว อีกตัวหนึ่งที่ยึดถือประจำก็คือฝัน ก็คือพาราดม พอเวลาจะทำอะไรก็ตาม ไปอยู่ตรงไหนก็ตามผมจะเดินดูก่อนและผมก็จะวาดมโนทัศน์ว่าตรงนี้อะไรควรจะเกิดขึ้น เรื่องนี้อันไหนควรจะเกิด ตรงนั้นอะไรจะเกิด คือ ฝันไว้ว่าโรงเรียนต้องเป็นอย่างนี้เสร็จแล้วเราก็เดินไปสู่ความฝัน ทำฝันให้เป็นจริง...”	IMA02 หลักใหญ่ของผมคือสอนงาน ก็คือเราจะต้องรู้ทุกอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องเก่ง ผู้บริหารต้องรู้ทุกอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องเก่ง สามารถที่จะสั่งงานและติดตามงานได้ IMA02 อีกตัวหนึ่งที่ยึดถือประจำก็คือฝัน ก็คือพาราดม พอเวลาจะทำอะไรก็ตาม ไปอยู่ตรงไหนก็ตามผมจะเดินดูก่อนและผมก็จะวาดมโนทัศน์ว่าตรงนี้อะไรควรจะเกิดขึ้น
“... จ่ายงานโดยการเอาครูในกลุ่มสาระมาตั้งเป็นหัวหน้า หัวหน้าพอเพียงนะ เธอเป็นหัวหน้าอาเซียนนะ แล้วแต่ละหัวหน้าก็ตั้งทีมย่อยๆขึ้น เราก็เข้าไปดูเขาอีกที เข้าไปนำเขาอีกที...”	IMA02 จ่ายงานโดยการเอาครูในกลุ่มสาระมาตั้งเป็นหัวหน้า
“...อันที่สี่ก็คือบุคลากร บุคลากรเยอะแต่ การบริหารงานต้องมอบหน้าที่ให้ดี ไม่อย่างนั้นคนทำก็ทำอยู่นั้นแหละ ก็ต้องแจกจ่ายงานให้หัวหน้างานให้ดี หัวหน้างานก็ไปแจกจ่ายงานต่อให้ ต้องจำแนกแจกจ่ายหน้าที่ให้ดีให้มันเกิดความคุ้มค่า คุ้มค่าในความสามารถของคน คนเก่งแต่ไม่ได้ทำงานอะไร เพราะว่าไม่ได้มอบงานให้เขา แต่บางคนก็งานเยอะเกินไปอะไรอย่างนี้ คนเดียวทำมันทุกเรื่องเลย แต่	IMA02 การบริหารงานต้องมอบหน้าที่ให้ดี

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
โรงเรียนใหญ่บริหารยาก...”	
“...สำหรับงานผมที่เจอมากๆเลยนะ <u>ปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างบุคคล บางที่เราสั่งงานไปเขาไม่ประสานกัน</u> คือในกลุ่มสาระสังคมนี้มีครู ๒๓ คนสั่งงานไป มอบหมายงานไป ต่างคนต่างทำ เราก็ต้องเข้าไปเคลียร์เราหัวหน้ากลุ่มสาระต้องเข้าไปเคลียร์ต้องเข้าไปไล่กันใหม่...”	IMA02 <u>ปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างบุคคล บางที่เราสั่งงานไปเขาไม่ประสานกัน</u>
“...มันเป็นบริบทที่ผนวกเข้ากันได้ <u>สถานที่ลานธรรมอะไรก็มี สะดวก</u> คือใจผมมีความมุ่งหวังว่าสังคมประเทศชาติ เราไม่ได้คิดไปไกลจนถึงว่าหวังมรรคผลนิพพาน ก็นึกถึงว่าประเทศชาติดำเนินต่อไปหลักพระพุทธศาสนาเราจะอยู่ยืนยงคงอย่างไร...”	IMT02 <u>มันเป็นบริบทที่ผนวกเข้ากันได้ สถานที่ลานธรรมอะไรก็มี สะดวก</u>
“...เราหาเอง ก็ของบริจาค บางทีพระอาจารย์ก็ทำให้ บางทีต้องควักตังค์เองนะ นี่ เงินเดือนให้โรงเรียนหมดแหละอุทิศให้ส่วนรวม...”	IMT02 <u>เราหาเอง ก็ของบริจาค บางทีพระอาจารย์ก็ทำให้ บางทีต้องควักตังค์เองนะ</u>
“... <u>ความมีชื่อเสียงมีผลต่อการทำงาน คือ หนึ่งต้องทำให้มันดีเสมอต้นเสมอปลาย ต่อไปสองต้องรักษามาตรฐาน</u> ต้องเหนื่อยขึ้นเยอะเลย...”	IFA02 <u>ความมีชื่อเสียงมีผลต่อการทำงาน คือ หนึ่งต้องทำให้มันดีเสมอต้นเสมอปลาย ต่อไปสองต้องรักษามาตรฐาน</u>
“... <u>วัฒนธรรมองค์กรของที่นี่ คือ ระบบอาวุโสกับระบบราชการ ระบบสั่งการ</u> มีสองอย่างถ้าสั่งการต้องปฏิบัติ อย่างระบบอาวุโสส่วนมากพวกอาวุโสจะเป็นหัวหน้างาน มันก็เกิดความเกรงใจกันอะไรกันเวลาสั่งการมันจะค้ำกันอยู่...”	ICU02 <u>วัฒนธรรมองค์กรของที่นี่ คือ ระบบอาวุโสกับระบบราชการ ระบบสั่งการ</u>
“...ถ้าเราคิดในแง่เพื่อส่วนรวมนะ เพื่อโรงเรียน เพื่อองค์กร <u>มันค้ำที่ทำมานี้ ค้ำในลักษณะที่ว่าโรงเรียนเรามีชื่อเสียง โรงเรียนเราเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองของชุมชนมันก็ค้ำค่า</u> แต่ว่าส่วนตัวเราก็เฉยๆนะเพราะว่าเรามั่นเราไม่ได้คิดถึงแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากนัก...”	IQU02 <u>มันค้ำที่ทำมานี้ ค้ำในลักษณะที่ว่าโรงเรียนเรามีชื่อเสียง โรงเรียนเราเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองของชุมชนมันก็ค้ำค่า</u>
“... <u>ที่นี่ค่อนข้างใกล้เคียงดั้งเดิมเยอะ ประเพณีวัฒนธรรมก็ยังดั้งเดิม</u> อย่างเช่นการทำบุญ วันไหนบอกว่ามีการตักบาตรทำบุญ มากันรับจนไม่ไหว ข้าวของที่เด็กเอามาทำบุญ เขาชอบทำบุญเด็กที่นี่...”	ESO02 <u>ที่นี่ค่อนข้างใกล้เคียงดั้งเดิมเยอะ ประเพณีวัฒนธรรมก็ยังดั้งเดิม</u>
“... <u>ไลน์ กับเฟสมีบทบาทมาก</u> อย่างผมขึ้นไลน์กลุ่ม	ETE02 <u>ไลน์ กับเฟสมีบทบาทมาก</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เพื่อนผม มันก็กระจายกันออกไปมันเหมือนกับพูดง่ายๆเหมือนกับนิวเคลียร์ การแตกตัวอันนี้ก็แยกออกไป อันนั้นแยกออกไป...”	
“...ผู้ปกครองถ้าเด็กไม่มา เข้าเว็บดูได้เลย ตามได้เลย เข้าเรียน ไม่เข้าเรียน เด็กมาไม่ทันเข้าแถว เด็กไปประพาศิติตต่างๆ มันก็จะขึ้นมาทันทีเดียวนั่นเลย ผู้ปกครองก็จะเข้าระบบ และ <u>กิจกรรมของเราทั้งหมดเลยไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในเรื่องของพระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมอะไรก็ตามจัดแสดงในเว็บทั้งหมด</u> เว็บไซต์ของโรงเรียนจะลิงค์เข้ากับเว็บระบบดูแล สามารถที่จะวิ่งเข้าหากันได้...”	ETE02 “... <u>ผู้ปกครองถ้าเด็กไม่มา เข้าเว็บดูได้เลย</u> ETE02 <u>กิจกรรมของเราทั้งหมดเลยไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในเรื่องของพระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมอะไรก็ตามจัดแสดงในเว็บทั้งหมด</u>
“...เข้าตรงนี้ cnp.com ตรงนี้จะมีหมดเลย เด็กมาเรียน ไม่มาเรียน ตอนนี้เข้าแถวเสร็จปั๊บส่งขึ้นเว็บออนไลน์หมดเลยที่ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาเด็กมามี ๔๐ คนใครไม่มีชื่อมีอะไรขึ้นหมดเลย <u>จะมี Wi-Fi ทั่วโรงเรียน เว็บไซต์นี้พัฒนาขึ้นมาเอง...</u> ”	ETE02 <u>จะมี Wi-Fi ทั่วโรงเรียน เว็บไซต์นี้พัฒนาขึ้นมาเอง</u>
“...จริงๆเลย ผมครูสอนประจำ เราต้องกำราบเลย ก็คือจะให้ครูเก็บหรือว่าเธอเก็บเอง เพราะปกติเดินนี้ <u>แทบจะไม่มองอะไรเลย มองแต่โทรศัพท์ ใส่หู</u> ต้องบอกตลอด...”	ETE02 <u>แทบจะไม่มองอะไรเลย มองแต่โทรศัพท์ ใส่หู</u>
“...เด็กเขาไฟเรียนอย่างฟิสิกส์เคมีชีวะ บางครั้งเปิดเว็บนี้เว็บนั้นปั๊บได้เลย <u>ช่วยครูค้นได้เลยอันนี้คือจุดดี แต่จุดเสียก็คือเขาไม่ค่อยรู้เวลา</u> แต่พอเข้าห้องเรียนครูที่อย่างครูเก่าจะรู้เลยว่า คุณจะต้องอยู่กับเวลาตรงนี้ ก็คือหยุดทั้งหมดของคุณหรือจะให้ครูเก็บให้...”	ETE02 <u>ช่วยครูค้นได้เลยอันนี้คือจุดดี แต่จุดเสียก็คือเขาไม่ค่อยรู้เวลา</u>
“...จริงๆแล้วชียนาทว่าไปเป็นเมืองปิด อุทัยยังมีแหล่งท่องเที่ยว ของชียนาทไม่มี นอกจากหลวงปู่สุขที่มาไหว้กันประจำ เชื้อนเจ้าพระยามาดูแล้วก็กลับเศรษฐกิจไม่มี นอกจากว่าเกษตรกรรมแค่นั้นเอง แทบไม่มีอะไรเลย <u>ที่นี่เป็นเมืองเกษตรปลูกส้มกับข้าว ส้มพันธุ์ขาวแตงกวา</u> ที่นี่เป็นเมืองอุ้มข้าวอุ่นน้ำ...”	EEC02 <u>ที่นี่เป็นเมืองเกษตรปลูกส้มกับข้าว ส้มพันธุ์ขาวแตงกวา</u>
“...โรงเรียนนี้จะมีเก็บเงินเด็ก เขาเรียกกระดม	IBU02 <u>โรงเรียนนี้จะมีเก็บเงินเด็ก เขาเรียกกระดม</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ทรัพยากร ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนก็ต้องใช้ขุมน้อยอยู่แล้วก็มีปัญหาที่คือเด็กเขาไม่มีรายได้ พอทำนาไม่ได้ ีระดมได้บ้างแต่ได้ไม่เต็ม ๑๐๐...	ทรัพยากร EEC02 พอทำนาไม่ได้ก็ระดมได้บ้างแต่ได้ไม่เต็ม ๑๐๐
“...กิจกรรมหลักๆไม่ค่อยกระทบ แต่ที่กระทบก็คือ การบริหารงานบุคคล ตรงนี้กระทบมาก ส่วนกิจกรรมอื่นเราก็เดินไปตามปกติ เดินตามนโยบาย ตอนนี้นงานบริหารการบุคคลตามที่มาตรา ๔๔ สั่งการกันมาทั้งหลาย ตอนนี่ยังไม่มีความชัดเจน ยังไม่มีความแน่นอน มีแต่กระแสข่าว... ความกังวลใจของครูทั่วประเทศก็เกิดขึ้น ตอนนั้เขาก็ต้องพะวงว่าจะยังงั้ถ้าวิทยฐานะหายไป เงินวิทยฐานะจะหายไป ที่จะส่งสภรณ์จะต้องส่งโน้นส่งนี้จะหายไป ที่นี้พอความกังวลในจิตใจการทำงานก็ดรอปลงไปเป็นของธรรมดา...”	EPO02 กิจกรรมหลักๆไม่ค่อยกระทบ แต่ที่กระทบก็คือการบริหารงานบุคคล EPO02 ความกังวลใจของครูทั่วประเทศก็เกิดขึ้น
“...สมัยก่อนก็เหมือนโรงเรียนทั่วไป พอมาตรงนี้นันได้สมาธิ ได้บรรยากาศ เพราะ บรรยากาศสร้างสมาธิ... ”	EEN02 บรรยากาศสร้างสมาธิ
“...ส่วนมากเราก็แฝง แฝงการสอนเข้าไปในกิจกรรม สอดแทรกในการเรียนการสอน อย่างเช่น มีเวียนเทียน ก่อนเวียนเทียน เราก็แสดงตนเป็นพุทธมามกะ นิมนต์พระท่านมาเทศน์สั้นๆ วันเข้าพรรษาสำคัญอย่างไร วันมาฆะสำคัญอย่างไร และพระเทศน์ว่าเราในฐานะนักเรียนเราจะทำได้อย่างไร...”	PP02 สอดแทรกในการเรียนการสอน
“...ครูก็สอนตามนั้นหลักสูตรนี้ว่าตั้งแต่ต้นเลย ความ เป็นมาของพระพุทธศาสนา คุณธรรมมีข้อไหนบ้าง ม.หนึ่ง ม.สอง ม.สาม มีคุณธรรมหลักก็ข้ออะไร อย่างไร สอนแม้กระทั่งการปฏิบัติสมาธิ เพราะฉะนั้นเราก็จะครบไปด้วย หนึ่งทฤษฎี สองปฏิบัติ สามเสริมปฏิบัติ เข้มข้นอย่างวิถัพุทธนี้ เพราะฉะนั้นมันก็จะครบเหมือนกับครอบงำหมดเลย เด็กก็จะได้รับสิ่งต่างๆเหล่านี้...”	PP02 หนึ่งทฤษฎี สองปฏิบัติ สามเสริมปฏิบัติ เข้มข้น
“...ครูก็สอน บูรณาการคุณธรรมเข้าไปตามแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ ทุกกลุ่มสาระจะมีหมด สอนทฤษฎีไป สอนเนื้อหาวิทยาศาสตร์ไป ก็พูดเรื่อง	PP02 บูรณาการคุณธรรมเข้าไปตามแผนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ความซื่อสัตย์ไป พูดเรื่องคุณธรรม ๑๒ ประการของคสช. ไปปนเข้าไปในเรื่องการสอน...”	
“...เวลาใครคนอื่นเขามาประชุมที่โรงเรียนนี้ เขาก็จะงงว่าเอ๊ะทำไมสวดมนต์เข้าแถวตรงนี้นาน คือ ตั้งแต่แปดโมงยันไปเรื่อยๆ แล้วถ้าวันศุกร์นี้ เราเพิ่มชั่วโมงวันศุกร์นี้เราจะเพิ่มยาวถือว่า <u>วันศุกร์นี้เราจะลดคาบเรียนเพื่อตรงนี้...</u> ”	PP02 <u>วันศุกร์นี้เราจะลดคาบเรียนเพื่อตรงนี้</u>
“...ใช้เทคนิคเล่ห์เหลี่ยมหลายๆอย่างปลูกเร้า การที่พูดทุกๆเช้า ต้องเอาคนเก่งไปพูด พระอาจารย์ไปพูด พระอาจารย์เก่ง ปลูกเร้าเก่ง ปลูกทำดี...”	PP02 <u>ใช้เทคนิคเล่ห์เหลี่ยมหลายๆอย่างปลูกเร้า การที่พูดทุกๆเช้า</u>
“...ใช้หลัก PDCA นั้นแหละ จบด้วยการประเมินทุกครั้ง เอาข้อติติงมาปรับปรุง ปีหน้าอันไหนที่มันไม่ดี มีปัญหา แต่ปัญหามันจะซ้ำๆ ผมที่เจอก็คือเรื่องงบประมาณ อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องของเวลา ปัญหาของเวลาก็คือกิจกรรมในโรงเรียนนี้มันเยอะ แต่กลุ่มสาระบางที่มันมาชนกัน มันมาทับกัน เด็กก็เด็กกลุ่มเดียวกันที่ทำเพราะฉะนั้นเด็กมันก็แย จะไปทางวิทยุดีหรือจะไปทางสังคมดี เราก็เอาหัวหน้ากลุ่มมาคุยกัน ก็มาวางแผนกันว่าจะจัดอย่างไร การประสานงานนั้นสำคัญ...”	MP02 <u>ใช้หลัก PDCA นั้นแหละ จบด้วยการประเมินทุกครั้ง เอาข้อติติงมาปรับปรุง</u>
“...แผนกิจกรรมความรู้คุณธรรมรุ่นพี่เขาทำมาแล้วเราก็เสริมเพิ่มเติมเข้าไป อันไหนที่ไม่ดี เราก็ปรับปรุงจนดี...”	MP02 <u>แผนกิจกรรมความรู้คุณธรรมรุ่นพี่เขาทำมาแล้วเราก็เสริมเพิ่มเติมเข้าไป อันไหนที่ไม่ดี เราก็ปรับปรุงจนดี</u>
“...โรงเรียนนี้จะมีแปดกลุ่มสาระ แปดกลุ่มสาระนี้ภายใต้หัวหน้ากลุ่มสาระ แล้วหัวหน้ากลุ่มสาระก็จะอยู่ภายใต้การจัดการตามนโยบายของ ผอ. ผมอยู่สังคม ที่นี้สังคมจะมีงานสองอย่าง หลักๆเลยคือ <u>หนึ่งงานนโยบายซึ่งจะมีนโยบายทั้งนโยบายประจำและนโยบายพิเศษ งานพิเศษเข้ามาเรื่อยๆ อีกอย่างหนึ่งก็คืองานโครงการกิจกรรมประจำของกลุ่มสาระซึ่งกลุ่มสาระต้องเขียนขึ้นมา</u> สร้างขึ้นมาทุกปีการศึกษา มันมีสองอย่างอย่างนี้ ที่นี้บังเอิญว่าสองอย่าง สองงานหลักนี้มันสอดคล้องกันว่า หนึ่งงานของกลุ่มสาระมันจะมีอยู่หัวโครงการใหญ่ๆ จะมีอยู่	AC02 <u>หนึ่งงานนโยบายซึ่งจะมีนโยบายทั้งนโยบายประจำและนโยบายพิเศษ งานพิเศษเข้ามาเรื่อยๆ อีกอย่างหนึ่งก็คืองานโครงการกิจกรรมประจำของกลุ่มสาระซึ่งกลุ่มสาระต้องเขียนขึ้นมา</u> AC02 <u>โครงการหนึ่งคือโครงการส่งเสริมการเรียนรู้</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
โครงการหนึ่งคือโครงการส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรม มันเป็นโครงการซึ่งส่งเสริมศีลธรรมคุณธรรมอยู่ในตัว มันประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเราต้องทำในปีการศึกษานั้นให้เสร็จ เช่น จัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนาในวันพระพุทธศาสนา มีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เวียนเทียนรอบองค์พระในวันวิสาขะ วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา บังเอิญว่าเรามีพระประจำโรงเรียนอยู่องค์หนึ่ง พระสงฆ์ เป็นทั้งผู้สอนและผู้ปฏิบัติ เป็นผู้นำทีมในการที่เกี่ยวกับศาสนา มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ปฏิบัติหน้าลานธรรมมีทุกวัน สวดมนต์เสร็จ นั่งสมาธิ พระอาจารย์ก็เป็นผู้นำ นิมนต์พระสงฆ์มาสอนศีลธรรมในโรงเรียนอันนี้คือกิจกรรมซึ่งเราทำเป็นประจำในรอบปีการศึกษา...”	คุณธรรม มันเป็นโครงการซึ่งส่งเสริมศีลธรรมคุณธรรมอยู่ในตัว มันประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆซึ่งเราต้องทำในปีการศึกษานั้นให้เสร็จ เช่น จัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนาในวันพระพุทธศาสนา มีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เวียนเทียนรอบองค์พระในวันวิสาขะ วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา บังเอิญว่าเรามีพระประจำโรงเรียนอยู่องค์หนึ่ง พระสงฆ์ เป็นทั้งผู้สอนและผู้ปฏิบัติ เป็นผู้นำทีมในการที่เกี่ยวกับศาสนา มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ปฏิบัติหน้าลานธรรมมีทุกวัน สวดมนต์เสร็จ นั่งสมาธิ พระอาจารย์ก็เป็นผู้นำ นิมนต์พระสงฆ์มาสอนศีลธรรมในโรงเรียนอันนี้คือกิจกรรมซึ่งเราทำเป็นประจำในรอบปีการศึกษา
“...คือต้องทดลองก่อน เอาอะไรไปวางไว้ แค่อาเงินไปวางไว้เฉย เราจะได้ยินเสียงประกาศละ เช่นดัง ๕๐ บาท ตอนนี้ประกาศหาเจ้าของ ไม่เชื่อก็ลองดูก็ได้ ๓,๐๐๐ ก็ไม่หายนะ ที่นี้คือเด็กที่นี้อาจจะเป็นคุณธรรมของเขาด้วย และเป็นสิ่งที่เขาได้รับด้วย เพราะว่า สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ตรงนี้มาผนวกเข้ากับศีลห้าด้วย มันทำให้เขามีพลังในการที่จะปฏิบัติ...”	AC02 คือต้องทดลองก่อน เอาอะไรไปวางไว้
“...อย่างวันเกิดเขาจะทำบุญถวายสังฆทานทำที่นี้แหละ คือเด็กเกิดคนเดียวแต่ว่าเขาก็มากันทั้งห้องเลย ใส่บาตรที่นี้เลยวันเกิด ครูก็มาทำที่นี้ใส่บาตรผมก็อยู่ที่นี่ เขาก็มาใส่บาตรตรงนี้ ตอนเช้ามาจากที่วัดก็มายืนรับบาตรตรงนี้ วันเกิดอะไรเด็กเขาก็มาทำที่นี้ บางทีถ้าเยอะจัดก็ไปทอองค์พระใหญ่ไปทำที่โน่นเลย วันสำคัญเราไม่ได้ทำ คุณครูก็ทำเป็นกิจกรรมอยู่แล้ว ไม่ได้ทิ้งหอรกวันสำคัญ เด็กของเราก็น่าสนใจได้ อารมณ์ดีได้ ถวายทานได้ เด็กที่นี้เขามีมโนคติหายกน้อยถ้าวันศุกร์ก็จะเป็นสวดมนต์	AC02 อย่างวันเกิดเขาจะทำบุญถวายสังฆทานทำที่นี้แหละ คือเด็กเกิดคนเดียวแต่ว่าเขาก็มากันทั้งห้องเลย

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ยาวทำนองสรภัญญะ...”	
“...อย่างที่เคยมักบอกว่า <u>วันพระนี้ปกติเราจะใส่ชุดขาว</u> ครูอาจารย์ก็ตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง...”	AC02 <u>วันพระนี้ปกติเราจะใส่ชุดขาว</u>
“... <u>ยกวัดเข้ามาภายในโรงเรียนช่วงเช้าพรรษา...</u> ”	AC02 <u>ยกวัดเข้ามาภายในโรงเรียนช่วงเช้าพรรษา</u>
“...ที่นี้คือสวนพุทธธรรม นี่ก็เป็นที่ทำกิจกรรมอีก ส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระสังคมกับภาษาไทย ส่วนนี้จะ ใช้ทำกิจกรรมย่อย ถ้าใหญ่จะไปที่ลานธรรม ถ้าย่อย เช่น สองห้อง หรือ สามห้อง อย่างนี้ ก็มาทำตรงนี้ พอละพันทันน้อย <u>ถ้าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา</u> <u>เริ่มตั้งแต่ตักบาตรเด็กเข้าแถวพระเดินตักบาตรเราก็</u> <u>ตั้งเวทีอาสนะ ทำพิธีกรรมตรงนี้เลย เหมือนวัดอยู่</u> <u>ตรงนี้</u> ส่วนใหญ่เราก็ทำตามวันสำคัญอย่างปี ก่อนๆทำเยอะทำทุกอย่าง เช่น เข้าพรรษาทำหลาย ครั้งทุกวันศุกร์...”	AC02 <u>ถ้าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา</u> <u>ก็เริ่มตั้งแต่ตัก</u> <u>บาตรเด็กเข้าแถวพระเดินตักบาตรเราก็ตั้งเวทีอาสนะ ทำ</u> <u>พิธีกรรมตรงนี้เลย เหมือนวัดอยู่ตรงนี้</u>
“... <u>จบด้วยการประเพณีทุกครั้ง เอาข้อติติงมา</u> <u>ปรับปรุง</u> ปีหน้าอันไหนที่มันไม่ดี มีปัญหา แต่ปัญหา มันจะซ้ำๆ ผมที่เจอก็คือเรื่องงบประมาณ อีกเรื่อง หนึ่งก็คือเรื่องเวลา...”	CO02 <u>จบด้วยการประเพณีทุกครั้ง เอาข้อติติงมาปรับปรุง</u>
“... <u>ที่เจอก็คือเรื่องงบประมาณ อีกเรื่องหนึ่งก็คือ</u> <u>เรื่องเวลา ปัญหาของเวลาก็คือกิจกรรมใน</u> <u>โรงเรียนนี้มันเยอะ แต่กลุ่มสาระบางทีมันมาชนกัน</u> มันมาทับกัน เด็กก็เด็กกลุ่มเดียวกันที่ทำเพราะฉะนั้น เด็กมันก็แย จะไปทางวิทยุดีหรือจะไปทางสังคมดี เราก็เอาหัวหน้ากลุ่มมาคุยกัน ก็มาวางแผนกันว่าจะ จัดอย่างไร การประสานงานนั้นสำคัญ...”	SU02 <u>ที่เจอก็คือเรื่องงบประมาณ อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่อง</u> <u>เวลา ปัญหาของเวลาก็คือกิจกรรมในโรงเรียนนี้มัน</u> <u>เยอะ แต่กลุ่มสาระบางทีมันมาชนกัน</u>
“... <u>โครงสร้างมีอยู่แล้วตามกฎหมายกระทรวง</u> การบริหาร โรงเรียนมีฝ่ายบริหารอยู่ ๔ ฝ่าย คือ ๑. ฝ่ายวิชาการ ดูแลเรื่องงานวิชาการทั้งหมด ๒. ฝ่ายบุคคล ดูแล ๒ ส่วน คือ ๑. ส่วนของครู การบรรจุครู การรักษา สวัสดิการ การพัฒนาครู และอีกส่วนที่ ๒ คือ นักเรียน มีฝ่ายปกครอง ดูแลเรื่องพฤติกรรม ระเบียบวินัยต่างๆ...”	IOR01 <u>โครงสร้างมีอยู่แล้วตามกฎหมายกระทรวง</u>
“...ในส่วนของคุณครูที่ <u>จัดกิจกรรมเกี่ยวกับ</u> <u>คุณธรรม จริยธรรม จะเป็นหน้าที่ของครูทุกคน</u>	IOR01 <u>จัดกิจกรรมเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม จะเป็น</u> <u>หน้าที่ของครูทุกคน ฝ่ายบุคคลส่วนของคุณครูเรื่องพัฒนาครู</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ฝ่ายบุคคลส่วนของครูเรื่องพัฒนาครู บุคลากร ส่วนนักเรียนจะเน้นเรื่องระเบียบวินัย กิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งเสริมเรื่องคุณธรรม จริยธรรม...”	บุคลากร
“...เป็นหน้าที่ครูทุกคน ครูทุกคนต้องสอนเด็ก ครูทุกคนมีหน้าที่ต้องอบรมสั่งสอน ทั้งด้านวิชาการก็ดี ด้านพฤติกรรมก็ดี ทั้งเรื่อง <u>การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเป็นหน้าที่อยู่ของครูอยู่แล้ว...</u> ”	IOR01 <u>การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นหน้าที่อยู่ของครู</u>
“...ก่อนที่จะได้รับรางวัลสัญญา ธรรมศักดิ์ ภาพโรงเรียนนี้ จะพูดว่าห้องน้ำเหมือนสลัม โรงอาหารเหมือนสลัม โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติด และพฤติกรรมการแต่งกายบ่งชี้ว่าเด็กมีปัญหาเรื่องนี้มา เราถ่ายภาพทั้งหมด แล้วเราไม่ปิดบัง ในขณะที่โรงเรียนใหญ่ ๆ มักจะปิดบังความจริง <u>เราใช้หลักของในหลวง คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา</u> ก่อนที่จะเข้าใจปัญหาต้องยอมรับก่อนว่านี่คือเรื่องจริง ก็นำไปฉายให้ครูดู ยอมรับความเป็นจริงกันนะ แล้วเราจะนั่งดูตายนไหม...”	PP01 <u>เราใช้หลักของในหลวง คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา</u>
“...โรงเรียนเราเป็นอย่างนี้ โรงเรียนสกปรกมาก เด็กนักเรียนแต่งตัวดูไม่ได้ สูดบุหรืในห้องน้ำ เยอะแยะไปหมด ฉายให้ครูดู <u>สร้างความเข้าใจ ความตระหนักกับสถาบัน</u> ว่าเป็นคือสถาบัน นี่เราเป็นครูอยู่ที่นั่นนะ ก็ทำให้ครูมีความรู้ว่าปล่อยแบบนี้ไม่ได้นะ ต้องทำอะไรสักอย่าง ก็เป็นจุดเริ่มต้น จุดประกายว่าต้องทำ ขึ้นต่อไปฉายให้เด็กดู แล้วก็ไปฉายให้ผู้ปกครองดูอีก...”	PP01 <u>สร้างความเข้าใจ ความตระหนักกับสถาบัน</u>
“... <u>เราช่วยกันคิด ครูอาจารย์ช่วยกันคิด เข้าถึงปัญหาว่าปัญหา มันเกิดจากอะไร</u> เกิดจากการที่เราขาดการอบรมอะไรหรือป่าว เหมือนกับเราปล่อยปละละเลย เรามาเข้าถึงปัญหา ค้นหาปัญหากันให้ได้ แล้วจะเกิดความคิดที่จะมาช่วยกันพัฒนา ก็เกิด ๑. กำหนดจุดเน้นที่จะต้องดำเนินการ ๔ เรื่องของรางวัลสัญญา ธรรมศักดิ์ ทำ ๔ เรื่อง เพราะปัญหามี ๔ อย่าง ๑. เด็กขาดระเบียบวินัย ถ่ายภาพให้ดูเลย แค่ว่าเข้าแถวเคารพธงชาติมั่วมาก ไม่เป็นระเบียบเลย	PP01 <u>เราช่วยกันคิด ครูอาจารย์ช่วยกันคิด เข้าถึงปัญหาว่าปัญหา มันเกิดจากอะไร</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
๒. ปัญหาเรื่องการแต่งกาย แล้วนำพาเรื่องการทะเลาะวิวาทมา ๓. เรื่องยาเสพติด ๔. เรื่องความสะอาด...	
“...โดยมีกิจกรรมแรก เรียกว่าสายตรวจสีขาว เข้าๆ ไม่ถึง ๖ โมงเช้า มีนักเรียนอาสาสมัครที่หน้าประตูตรวจการแต่งกายของเพื่อนๆ เด็ก ม.ต้น ตรวจการแต่งกายของเด็ก ม.ปลายได้ ตรวจการแต่งกายพี่ได้ แล้วมีเด็ก ม.ปลายปณอยู่ด้วย กลุ่มนี้เรียกว่า <u>กลุ่มจิตอาสา</u> นี่ <u>ได้คุณธรรมละ</u> ...”	AC01 <u>กลุ่มจิตอาสา</u> นี่ <u>ได้คุณธรรมละ</u>
“...ถ้าผิดระเบียบก็จะเชิญผู้ปกครองคุย <u>ผู้ปกครองก็รู้ปัญหาตั้งแต่ต้น ต้องร่วมมือ</u> ไม่ร่วมมือไม่ได้ละ...”	PP01 <u>ผู้ปกครองก็รู้ปัญหาตั้งแต่ต้น ต้องร่วมมือ</u>
“...พวกจิตอาสาคือสมัครมากันเอง <u>ปีหนึ่งก็ต้องอบรม</u> ให้เกียรติบัตรแก่เขา เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียน ให้กับส่วนรวม เขาก็ภูมิใจละ เราให้เกียรติเขา เรายกย่องเขา ชื่นชมเขา...”	AC01 <u>พวกจิตอาสาสมัครมากันเอง ปีหนึ่งก็ต้องอบรม</u> ให้เกียรติบัตรแก่เขา
“... <u>ต้องชมฝ่ายบุคคล มีระบบเครือข่ายผู้ปกครอง</u> แล้วก็ดีที่พอเราสร้างความเข้าใจแล้ว <u>เครือข่ายผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีมาก</u> ...”	IHR01 <u>ต้องชมฝ่ายบุคคล มีระบบเครือข่ายผู้ปกครอง</u> แล้วก็ดีที่พอเราสร้างความเข้าใจแล้ว <u>เครือข่ายผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีมาก</u>
“...ผมสร้างเองมากับโรงเรียนคุณธรรม ใช้ชื่อว่า <u>“ห้องพลังใจ”</u> ผู้ปกครองบางคนมาทุกวัน มานั่งประจำห้อง หมุนเวียนกัน บางคนมาทุกวันจันทร์ อังคาร ตามเวร มาให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาวัยรุ่น...”	AC01 <u>“ห้องพลังใจ”</u> ผู้ปกครองบางคนมาทุกวัน มานั่งประจำห้อง หมุนเวียนกัน บางคนมาทุกวันจันทร์ อังคาร ตามเวร มาให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาวัยรุ่น
“...แล้วทุกคนต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาวัยรุ่น โดยศูนย์สุขภาพจิตของกระทรวงสาธารณสุข ชื่อศูนย์ราชชนรินทร์ จะจัดนักจิตวิทยามาเปิดคอสอบรมให้ผู้ปกครอง ประโยชน์ของการอบรม ไม่ใช่เข้ามาอยู่ห้องพลังใจ แต่ให้เอาไปใช้ที่บ้าน...”	AC01 <u>ทุกคนต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาวัยรุ่น</u>
“... <u>ผู้ปกครอง เรียกว่าการไปทลอมแผนของเครือข่าย</u> ผมเข็นตอนมัตปีนี้ ๗ โครงการ <u>ผู้ปกครองคิดโครงการกัน</u> ห้องพลังใจทำต่อ เปิดอบรมผู้ปกครองรุ่นที่ ๔ ต่อ ถ้ามาดูนิทรรศการนะ	AC01 <u>ผู้ปกครอง เรียกว่าการไปทลอมแผนของเครือข่าย</u> ผู้ปกครองคิดโครงการกัน

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ผู้ปกครองจัดโซนนิ่ง เด็กก็จัดโซนนิ่ง...	
“...ที่นี้ผมว่าเรื่อง <u>ความร่วมมือจากชุมชน อันดับ ๑</u> นะ มีที่ไหนเอาผู้ปกครองมานั่งในห้องกำลังใจทุกวัน ไม่ได้คำตอบไหนอะไร ทุกวันไม่เคยขาดเลย ห้อง ส้วมที่ได้สุดยอดส้วม สร้างใหม่เป็นเงิน <u>ผู้ปกครอง ระดมทอดผ้าป่า</u> สร้างห้องส้วมใหม่ โรงอาหาร สร้างใหม่ พอเห็นสภาพ รู้ว่าต้องระดมทุนช่วยกัน <u>ผู้ปกครองช่วยทุกปี</u> ที่สร้างขึ้นใหม่ ห้องส้วม โรงอาหาร โคม ห้องเฝ้ายาม ผู้ปกครองสร้างให้ทั้งนั้น ...”	IBU01 <u>ความร่วมมือจากชุมชน อันดับ ๑ ผู้ปกครองระดมทอดผ้าป่า ผู้ปกครองช่วยทุกปี</u>
“...ถ้ารอไม่ได้ทำ ขอหลายปีก็ไม่ได้ ผู้ปกครองสร้างได้เลย ผมกำลังจะสร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นบ้านดิน ใช้เงินผู้ปกครองทำ หอพระ <u>ผู้ปกครองสร้าง...</u> ”	IBU01 <u>ผมกำลังจะสร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นบ้านดิน ใช้เงินผู้ปกครองทำ หอพระผู้ปกครองสร้าง</u>
“...ชุมชนเริ่มตระหนัก เป็นชุมชนตัวอย่างด้านการเฝ้าระวังยาเสพติด ที่นี้แบ่งเป็นชุมชน ชุมชนคลองหลวงแพ่ง ชุมชนบางบัว ชุมชนร่มเกล้า <u>แต่ละชุมชนดูแลปัญหาสังคม...</u> ”	ESO01 <u>แต่ละชุมชนดูแลปัญหาสังคม</u>
“...รอบๆนี้ เป็นโกดัง เก็บสินค้า พักสินค้า ผ่าน <u>ศุลกากร เป็นรถตู้ รถคอนเทนเนอร์ ปัญหาคือเรื่องของคนงาน แถวนี่เป็นแรงงานพม่า กัมพูชา มากกว่าคนไทย คนดั้งเดิมที่จะทำไร่ ทำนา ทำสวน ฐานะก็ปานกลางถึงรวย คนสมัยเก่าๆ ที่เยอะ พอเจริญขึ้นทำธุรกิจ เพราะนั้นสังคมที่นี้มีตั้งแต่ สลัม แรงงานต่างชาติ ไปจนถึงคนมีฐานะดี ถนน ร่มเกล้า 2 ข้างทาง เป็นธุรกิจ โยงกับสนามบิน เรียกว่าความเจริญเยอะขึ้น และยังมีสลัมบางจุดในพื้นที่...</u> ”	ESO01 <u>รอบๆนี้ เป็นโกดัง เก็บสินค้า พักสินค้า ผ่าน ศุลกากร เป็นรถตู้ รถคอนเทนเนอร์ ปัญหาคือเรื่องของคนงาน แถวนี่เป็นแรงงานพม่า กัมพูชา มากกว่าคนไทย คนดั้งเดิมที่จะทำไร่ ทำนา ทำสวน ฐานะก็ปานกลางถึงรวย คนสมัยเก่าๆ ที่เยอะ พอเจริญขึ้นทำธุรกิจ เพราะนั้นสังคมที่นี้มีตั้งแต่สลัม แรงงานต่างชาติ ไปจนถึงคนมีฐานะดี ถนน ร่มเกล้า 2 ข้างทาง เป็นธุรกิจ โยงกับสนามบิน เรียกว่าความเจริญเยอะขึ้น และยังมีสลัมบางจุดในพื้นที่</u>
“...พวกของคนละตัว <u>มีวิทยุสื่อสาร</u> ก็ถึง อ.ฝ่ายบุคคล ก็จะถือวอ มีนักเรียนแอบสูบบุหรี่ อ.ไปจัดการ ปัญหาว่าสูบบุหรี่ต้องคิดว่าเป็นเรื่องร้ายแรง ที่นี้สูบบุหรี่ไม่ได้ เป็นเรื่องแรง ถ้าเจอก็จะเชิญผู้ปกครองมา และต้องนำตัวไปรักษา บำบัด ขาดเรียนทันที เป็นเรื่องใหญ่ ต้องทำสัญญากันนะ กับผู้ปกครอง ถ้า	ETE01 <u>มีวิทยุสื่อสาร ติดกล้องดูพฤติกรรมด้านนอกๆ</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เรื่องยาเสพติดถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงสำหรับที่นี่ ทุกวันนี้นักบวชหรือสักกัณท์ไม่มี ไปดูได้ที่ห้องน้ำไม่มี ผมรับประกันเลย <u>เราติดกล้องพฤติกรรมด้านนอกๆ</u> เราดูว่าใครเข้าไปแล้วพฤติกรรมเด็กเขาเป็นยังไง เรามีสายตรวจ...”	
“... <u>ตอนนี้ใช้ sms ในการดูแลเด็ก</u> ตอนเช้า เด็กเข้าแถว ใครไม่มาเข้าแถว ครูผม คลิกเดียวถึงผู้ปกครอง ก็รู้ว่าวันนี้ลูกไม่มาเข้าแถว ไม่มาโรงเรียนหรือเปล่า...”	ETE01 <u>ตอนนี้ใช้ sms ในการดูแลเด็ก</u>
“... <u>ข่าวสารมีไลน์กลุ่มของแต่ละห้อง</u> มีครูที่ปรึกษา มีเครือข่ายในห้อง มีข่าวสารแจ้งไป...”	ETE01 <u>ข่าวสารมีไลน์กลุ่มของแต่ละห้อง</u>
“... <u>มีเฟสบุ๊ก มีไลน์กลุ่ม ถ้าเป็นเรื่องแจ้งข่าวสารได้</u> ครัว sms ส่งได้ถึง ๓ พันกว่าคน...”	ETE01 <u>มีเฟสบุ๊ก มีไลน์กลุ่ม ถ้าเป็นเรื่องแจ้งข่าวสารได้</u> <u>ครัว sms ส่งได้ถึง ๓ พันกว่าคน</u>
“... <u>สร้างนักเรียนโดยนำคุณธรรมให้นำเรื่อง</u> <u>วิชาการ</u> คือเรามีความคิดว่า ทำเด็กให้ดีกว่าแล้ว เดี่ยวเก่งจะตามมาด้วยแน่นอน ถ้าเด็กมีวินัยในตัวก่อน ทำให้เด็กมีความตั้งใจ เล่าเรียน เดี่ยวเก่งก็ตามมา...”	PP01 <u>สร้างนักเรียนโดยนำคุณธรรมให้นำเรื่องวิชาการ</u>
“...เราจะสร้างเด็กเอาคุณธรรม ให้เอาดีน่า เป็นคนดีซะก่อน เดี่ยวเก่งตามมาเอง คือถ้าเอาเก่งมาแล้วเด็กไม่ดี ผลิตเด็กเก่งออกไปแล้วไม่เป็นคนดีของสังคม มันก็ไม่มีประโยชน์นะ ประเทศชาติก็ได้คนที่เก่งแล้วแต่โกงอะไรอย่างนี้ มันก็ไม่ดีหรอก <u>คิดว่าเอาดี</u> <u>นำเก่ง เพราะฉะนั้นก็เลยเป็นนโยบาย...</u> ”	IOR01 <u>คิดว่าเอาดีนำเก่ง เพราะฉะนั้นก็เลยเป็นนโยบาย</u>
“...ผมก็ได้กำหนด <u>วิสัยทัศน์ไว้ ๓ อย่าง “รักความเป็นไทย ก้าวไกลสู่สากล ครองตนแบบพอเพียง”</u> ผมกำหนดเอา ๓ อย่างร่วมกัน เป็นกระบวนการก็คือ <u>ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้ครูมีส่วนร่วม ในการ</u> <u>ร่วมกำหนดทิศทางโรงเรียนไปด้วยกัน...</u> ”	IOR01 <u>วิสัยทัศน์ไว้ ๓ อย่าง “รักความเป็นไทย ก้าวไกลสู่</u> <u>สากล ครองตนแบบพอเพียง</u> PP01 <u>ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้ครูมีส่วนร่วม ในการร่วม</u> <u>กำหนดทิศทางโรงเรียนไปด้วยกัน</u>
“...ได้เป็น <u>วิสัยทัศน์ออกมา ๓ ข้อ ก็คือ ๑. เรื่อง</u> <u>ความเป็นไทย ก็จะเน้นเรื่องคุณธรรม และ</u> <u>จริยธรรมเป็นหลัก ๒. ส่วนเรื่องก้าวไกลสู่สากล</u> <u>คือความเก่ง เน้นเรื่องวิชาการ ความรู้</u> <u>ความสามารถด้านวิชาการ วันนี้ต้องยอมรับการ</u>	IOR01 <u>วิสัยทัศน์ออกมา ๓ ข้อ ก็คือ ๑. เรื่องความเป็น</u> <u>ไทย ก็จะเน้นเรื่องคุณธรรม และจริยธรรมเป็นหลัก ๒.</u> <u>ส่วนเรื่องก้าวไกลสู่สากล คือความเก่ง เน้นเรื่องวิชาการ</u> <u>ความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ วันนี้ต้องยอมรับการ</u> <u>เปลี่ยนแปลง การศึกษาทุกวันนี้เปลี่ยนไปมาก เราต้องให้</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เปลี่ยนแปลง การศึกษาทุกวันนี้เปลี่ยนไปมาก เราต้องให้ทันกับโลกปัจจุบันด้วย ก็เลยใช้วิสัยทัศน์ ก้าวไกลสู่สากล โดยเอามาตรฐานสากลเป็นหลัก ส่วนเรื่องที่ ๓ ก็ต้องไม่ลืม พระราชดำริของในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...	ทันกับโลกปัจจุบันด้วย ก็เลยใช้วิสัยทัศน์ก้าวไกลสู่สากล โดยเอามาตรฐานสากลเป็นหลัก ส่วนเรื่องที่ ๓ ก็ต้องไม่ลืม พระราชดำริของในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
“...หลักปรัชญานี้ประกอบไปด้วยความพอประมาณที่ดี ความมีเหตุมีผลที่ดี การรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง คือ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ที่กำกับด้วยคุณธรรม ความรู้ สิ่งนี้จะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข เพราะถ้าเด็กดี เด็กเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นั่นแหละคือเป้าหมายที่เราต้องผลิตคนไทยให้เป็น ประเทศชาติจะได้เจริญ...”	PP01 หลักปรัชญานี้ประกอบไปด้วยความพอประมาณที่ดี ความมีเหตุมีผลที่ดี การรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง คือ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ที่กำกับด้วยคุณธรรม ความรู้ สิ่งนี้จะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข เพราะถ้าเด็กดี เด็กเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นั่นแหละคือเป้าหมายที่เราต้องผลิตคนไทยให้เป็น
“...เขาไปดูแลตั้งแต่เริ่มโครงการสวดยอตัวม กลุ่มเด็กกลุ่มนี้เข้าไปดูแล สมัครงานเข้ามาเป็นจิตอาสา เพราะฉะนั้นเด็กกลุ่มนี้ ก็มาดูแลโครงการสวดยอตัวม เวลาเขามาประเมินเด็กชุดนี้ก็จะนำเสนอเอง กรรมการพอเด็กนำเสนอของจริงนี้ เด็กก็พูดได้...”	AC01 สมัครงานเข้ามาเป็นจิตอาสา
“...พอเด็กมีวินัยแล้ว ครูก็สอนง่ายแล้ว อะไรต่างๆ ก็ตามมา เสริมสื่อทันสมัย ยุคนี้ต้องเปลี่ยนแปลงระบบการสอน ทำร้านกาแฟให้ ส่วนให้ ทำโรงเรียนให้ เพาะเห็ด ไฮโดรโปนิก เน้นการปฏิบัติจริง การเรียนที่นี้จะเน้นการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ สัมมาอาชีวะ เบญจธรรม ไปฝึกเด็ก...”	PP01 เสริมสื่อทันสมัย AC01 ทำร้านกาแฟให้ ส่วนให้ ทำโรงเรียนให้ เพาะเห็ด ไฮโดรโปนิก เน้นการปฏิบัติจริง การเรียนที่นี้จะเน้นการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ สัมมาอาชีวะ เบญจธรรม ไปฝึกเด็ก
“...เราก็จะนิมนต์พระมาสอน ฟังจัดไปมีเทศน์มหาชาติ ถือเป็นการเรียน หรือตอนก่อนเปิดเทอม เราจะมีค่ายคุณธรรม นี่คือจุดเริ่มต้นของเด็กที่ จะต้องมีคุณธรรม ไม่จัดเฉพาะเด็กใหม่ จัดทั้งโรงเรียนเลย...”	AC01 เราก็จะนิมนต์พระมาสอน ตอนก่อนเปิดเทอม เราจะมีค่ายคุณธรรม
“...ส่วนใหญ่เป็นรูปเดิมจากวัดเทเวศร์ จากวัดเสมียนนารี วัดสามพระยา จะนิมนต์วัดที่ติดกับโรงเรียน เป็นประจำ คือวัดบวรจรัญ จะมาทำกิจกรรมทางศาสนา ถึงวันแม่ วันไหว้ครู วัดนี้คือมาประจำ...”	AC01 จะนิมนต์วัดที่ติดกับโรงเรียน เป็นประจำ คือวัดบวรจรัญ จะมาทำกิจกรรมทางศาสนา ถึงวันแม่ วันไหว้ครู วัดนี้คือมาประจำ
“...ส่วนใหญ่มาทำพิธีสงฆ์ ผมสอนเด็กให้ทำเป็น ผม	AC01 สอนแสงแห่งธรรม ตอนนี้อยู่พิธีกรรมทางศาสนา ก็จะ

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ทำสวน ตั้งชื่อ <u>สวนแสงแห่งธรรม</u> ทำเป็นคล้ายๆ เป็นสวนโมกข์ ต่อไปจะนิมนต์พระมาแสดงธรรมแต่ ละห้อง เด็กก็จะเป็นเจ้าภาพ วันนี้ห้อง ๑ ไปนิมนต์ พระมา ทำหน้าที่อาราธนาศีลเอง ทำทุกอย่างเอง หมด จะเวียนกัน พระจะแสดงธรรมที่สวนธรรม <u>ตอนนี้พิธีกรรมทางศาสนา ก็จะทำที่สวนธรรม ตัก บาตร เจริญพระพุทธรณ์ ให้เด็กทำเองเป็น ฉะนั้น ที่นี้จะเน้นเด็ก...</u>	<u>ทำที่สวนธรรม ตักบาตร เจริญพระพุทธรณ์ ให้เด็กทำ เองเป็น ฉะนั้นที่นี้จะเน้นเด็ก</u>
“... <u>ทางฝ่ายบุคคลทำอยู่แล้ว ตารางกิจกรรม ประจำปีมีอยู่แล้ว ตั้งแต่ก่อนเปิดเทอมทำอะไร</u> มีการเรียนการสอน จิตอาสา_เดือนหน้าไปจิตอาสาที่ โรงเรียนตชด. ที่เพชรบุรี ค่ายอาสาพัฒนา สมัยกัน เยอะแยะออกไปกัน...”	MP01 <u>ทางฝ่ายบุคคลทำอยู่แล้ว ตารางกิจกรรมประจำปีมี อยู่แล้ว ตั้งแต่ก่อนเปิดเทอมทำอะไร</u>
“...ถ้าเป็น <u>เรื่องจิตอาสาออกค่ายพัฒนา</u> ให้ไปดูพื้นที่ จริง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา หลักตรงนี้จำไว้ ไปดูเขา ก่อนว่าเขาต้องการอะไร ไม่ใช่ฉันจะเอาเครื่องกีฬา ไปให้ แต่เขาไม่ต้องการ ไปวางทิ้ง ไปดูว่าเด็กเขามี สักกี่คน ขนาดเขาต้องการอะไรเรายังไม่รู้เลย ไปหา ก่อน ดูว่าต้องการอะไร เราพอจะช่วยให้ไหม ถ้าจะ ใช้เงิน ใช้บัสสักเท่าไรในการจัดหา ต้องวางแผนหา เงินยังไง <u>เปิดหมวดตามตลาดก็เอา ก็ไม่ต่างกัน ให้รู้ วิธีการทำโดยสุจริต...</u>	AC01 <u>เรื่องจิตอาสาออกค่ายพัฒนา เปิดหมวดตามตลาดก็ เอา ก็ไม่ต่างกัน ให้รู้วิธีการทำโดยสุจริต</u>
“...จัดประชุมผู้ปกครอง ให้เห็นถึงบรรยากาศ เพิ่ง กลับจากระยองเมื่อเดือนที่แล้ว <u>ผู้ปกครอง ระดม วางแผน ประชุมกัน สัมมนา กัน พอได้กรรมการ เครือข่ายผู้ปกครอง เขาจะไปประชุมกัน เพื่อจัดทำ แผนปฏิบัติการว่าปีนี้ เครือข่ายจะทำอะไรให้ โรงเรียนบ้าง</u> คือความเป็นเจ้าของโรงเรียน ไม่ใช่ผม เป็นเจ้าของ ทุกคนเป็นเจ้าของ ชุมชนนี้เป็นโรงเรียน ของเรา...”	AC01 <u>ผู้ปกครอง ระดมวางแผน ประชุมกัน สัมมนา กัน พอได้กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง เขาจะไปประชุมกัน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการว่าปีนี้ เครือข่ายจะทำอะไรให้ โรงเรียนบ้าง</u>
“...การเข้าแถวที่นี้ <u>สวดมนต์ไหว้พระ แหมด้วย ปฏิญาณตน</u> เป็นโรงเรียนสุจริต ปฏิญาณว่าเป็นคน สุจริต ให้ปฏิญาณทุกวัน ครูด้วย ผมประชุมครู ก็ต้อง ปฏิญาณทุกครั้งที่มีการประชุม...”	AC01 <u>สวดมนต์ไหว้พระ แหมด้วยปฏิญาณตน</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...เด็กทุกเข้าต้องนั่งสมาธิ ๕ - ๑๐ นาที...”	AC01 เด็กทุกเข้าต้องนั่งสมาธิ ๕ - ๑๐ นาที
“...จริงๆเราเรียกทีมให้ดูง่ายๆจริงๆจริงๆ เราเหมือนคนทำงาน สมัยก่อนอยากสอน อยากเป็น พระอาจารย์สอน <u>ไม่ได้มีองค์กรรองรับ ไม่มีงบประมาณ เราทำกันเอง...</u> ”	IOR04 <u>ไม่ได้มีองค์กรรองรับ ไม่มีงบประมาณ เราทำกันเอง</u>
“... <u>ไม่มีงบประมาณ ไม่มีใครมาสนับสนุน พุดง่ายๆคือเรามีแต่ใจ ใจอยากทำงาน...</u> ”	IOR04 <u>ไม่มีงบประมาณ ไม่มีใครมาสนับสนุน พุดง่ายๆคือเรามีแต่ใจ ใจอยากทำงาน</u>
“...เมื่อก่อนทีมงานเยอะ <u>ตอนนี้ก็เหลือหลักๆสามรูป ผมสองรูปและพระมหาสมปอง</u> อันนี้คือหลักๆที่เป็นพระวิทยากร <u>ส่วนเลขาตอนนี้ก็ทำงาน พุดคือเป็นอนุศาสนาภายนอก แต่เป็นหลักๆ</u> ให้เรารูปเดียว <u>แต่อาศัยว่าพวกเราทำงานกันคล่อง</u> เราอาศัยโซเซียลส่งงานกันทางนี้เลขาที่รับงานที่บ้านไป ก็จะมีลูกศิษย์ดูแลไม่กี่คน...”	IOR04 <u>ตอนนี้ก็เหลือหลักๆสามรูป ผมสองรูปและพระมหาสมปอง ส่วนเลขาตอนนี้ก็ทำงาน พุดคือเป็นอนุศาสนาภายนอก แต่อาศัยว่าพวกเราทำงานกันคล่อง</u>
“...แต่โยมจะขอบมองว่าดูแล้วหรูหร่า ดุมีสำนักงานเป็นทางการ ไม่มี เราเรียกทีมเฉยๆ ไม่มีใครสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ <u>แต่โชคดีที่ครูบาอาจารย์ท่านไม่ได้ห้าม</u> ซึ่งหลายๆที่ตรงนี้จะป็นอุปสรรค โดยเฉพาะพระเผยแผ่จะเป็นอุปสรรค คือทางวัดจะไม่เข้าใจ เหมือนเวลาเราไปทำงานข้างนอก เราจะไม่กระทบกับศาสนากิจภายในแน่นอน...”	IOR04 <u>แต่โชคดีที่ครูบาอาจารย์ท่านไม่ได้ห้าม</u>
“... <u>เราเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นทางการมากนักแต่เราทำงานกันด้วยความชอบ ด้วยความสนุก</u> จริงๆเราไม่ค่อยมีสาระ เราสนุก คนไทยชอบสนุก จริงๆการฟังธรรมะก็ไม่ได้น่าเบื่อแต่เหมาะสำหรับคนบางกลุ่ม สำหรับผู้ใหญ่ สำหรับคนที่มีความพร้อม...”	IOR04 <u>เราเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นทางการมากนักแต่เราทำงานกันด้วยความชอบ ด้วยความสนุก</u>
“...หากเอาความเป็นองค์กรมาจับ เราอาจจะดูเป็นปัญหา แต่จริงๆเรากลับทำงานสบายตัวขึ้นเพราะ <u>เรามีประสบการณ์ คล่องตัว รับงานเป็น</u> สมัยก่อนอาศัยเลขาอย่างเดียวเลย แต่ทุกวันนี้หาสื่อก็หาเองได้เลยไม่ต้องอาศัยเลขา...”	IOR04 หากเอาความเป็นองค์กรมาจับ เราอาจจะดูเป็นปัญหา แต่จริงๆเรากลับทำงานสบายตัวขึ้นเพราะ <u>เรามีประสบการณ์ คล่องตัว รับงานเป็น</u>
“...ทางทีม <u>ตั้งชื่อที่มี concept จำง่ายติดตลาด เป็นชื่อเก๋ๆ ทันสมัย</u> จึงตั้งชื่อว่าธรรมะเดลิเวอรี่ ในยุคแรกเราจะเป็นขวัญใจวัยรุ่นคือเทคนส์สนุก	IOR04 <u>ตั้งชื่อที่มี concept จำง่ายติดตลาด เป็นชื่อเก๋ๆ ทันสมัย</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
เพราะว่าสื่อช่วย เป็นมุขจากสื่อ ในการเทศน์เราก็จะ มาคิดกันว่าจะใช้มุขอะไรบ้างแล้วจบท้ายด้วยธรรมะ อะไร...”	
“...เราจะเป็นหน่วยงานที่ไม่เป็นระบบเท่าไรแต่ <u>วิทยากรเราสามารถเป็นทุกอย่าง</u> เป็นกรรมกรก็ได้ ...”	IHR04 <u>เราจะเป็นหน่วยงานที่ไม่เป็นระบบเท่าไรแต่ วิทยากรเราสามารถเป็นทุกอย่าง</u>
“...สำหรับแรงจูงใจคือส่วนตัวความรักความชอบ <u>มากกว่า</u> ก็เราเห็นครูบาอาจารย์ทำงานนี้มาก่อน เรา ก็เห็นท่านเป็นไอดอลของเรา เราก็เลยอยากมาทำ อยากมาเป็นในงานเผยแผ่แบบนี้ รู้สึกมัน <u>ทำแล้ว สนุกมีความสุข</u> ผลลัพธ์ทำอะไรทุกอย่างแล้วตอบ โจทย์เราแล้วเราก็มีความสุขด้วย...”	IHR04 <u>สำหรับแรงจูงใจคือส่วนตัวความรักความชอบ มากกว่า</u>
“...ถ้าเกิดว่า <u>วิทยากรมีความรักความชอบ จะอยู่ได้นาน</u> ถ้าเกิดมาเพราะอยากได้ชื่อเสียง อยาก ได้หน้าตา อยากสร้างภาพจะอยู่ได้ไม่นาน...”	IHR04 <u>วิทยากรมีความรักความชอบจะอยู่ได้นาน</u>
“...ผมว่าเริ่มต้นคือความชอบนะนี่คือเหตุผลที่ทำให้ <u>ให้เราอยู่ได้นาน</u> เจอปัญหาเราก็ไม่ท้อเราก็พยายาม ที่จะช่วยกันแก้เพราะเราตั้งสโลแกนว่าไปแก้ปัญหา ไม่ใช่ไปสร้างปัญหา...”	IHR04 <u>ผมว่าเริ่มต้นคือความชอบนะนี่คือเหตุผลที่ทำให้ เราอยู่ได้นาน</u>
“...สโลแกนมีว่าอยู่ง่ายกินง่ายตายยาก อยู่ง่ายกิน ง่ายคือสบายๆ ตายยากคือทำประโยชน์ได้เยอะ...”	IHR04 <u>สโลแกนมีว่าอยู่ง่ายกินง่ายตายยาก อยู่ง่ายกินง่าย คือสบายๆ ตายยากคือทำประโยชน์ได้เยอะ</u>
“...จริงๆเราไม่มีงบประมาณให้เลย โยมถวายมา <u>เท่าไรเราก็ให้ท่านไปเท่านั้น</u> ให้ท่านไปเลย ทาง เราไม่ได้ว่าจะให้เอางานมาเข้าองค์กรเรา...”	IBU04 <u>จริงๆเราไม่มีงบประมาณให้เลย โยมถวายมา เท่าไรเราก็ให้ท่านไปเท่านั้น</u>
“...บางที่เราก็จะเล่าสู่กันฟัง อย่างเราไปเจอเรื่อง อะไรดีๆที่พอจะเล่าได้ เราก็จะมาแชร์กัน...”	IMA04 <u>บางที่เราก็จะเล่าสู่กันฟัง อย่างเราไปเจอเรื่องอะไร ดีๆที่พอจะเล่าได้ เราก็จะมาแชร์กัน</u>
“...จริงๆเราจะมีแค่พระวิทยากรกับเลขา เมื่อก่อน เลขาควบสองตำแหน่งคือเป็นเลขาด้วยและอาจจะ เป็นวิทยากรด้วย จะเป็นวิทยากรสำหรับเด็กๆ ซึ่ง หากว่าช่วงไหนที่มีงานล้นเลขา ก็จะเป็นวิทยากรด้วย แต่ในส่วนของเลขาเขาก็จะแบ่งงานของตัวเองคือจะ ทำงานด้านมัลติมีเดียทำสื่อ...”	IHR04 <u>จริงๆเราจะมีแค่พระวิทยากรกับเลขา</u>
“...การเผยแผ่ <u>ท่านก็เลยจัดธรรมะจากสื่อ ซึ่งจำได้</u> <u>ว่าตอนนั้นหลวงพี่เท่งภาคหนึ่งเราตัดต่อมาใช้เป็น</u>	AC04 <u>ท่านก็เลยจัดธรรมะจากสื่อ ซึ่งจำได้ว่าตอนนั้นหลวง พี่เท่งภาคหนึ่งเราตัดต่อมาใช้เป็นสื่อในการสอน ท่านก็ทั้ง</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
สื่อในการสอน ท่านก็ทั้งฉายและพากษ์ เขาก็เห็นว่าบูธนี้สนุกดี และนี่คือจุดประกายที่ทำให้พระมหาสมปองได้ออกทีวี...”	ฉายและพากษ์
“...สำนักงานจริงๆก็คือกฎของพวกเรา อันนี้ก็คือกฎหมายหม่อมปอง อันนี้ก็คือห้องเลขฯ เราก็เรียกกันว่าสำนักงาน เราก็อยู่กันสบายๆ...”	IMT04 สำนักงานจริงๆก็คือกฎของพวกเรา
“...สังคมวัฒนธรรมของโรงเรียนจะไม่ต่างกันมากจะต่างกันแค่วัย คือสังเกตแล้วว่าปัญหาเด็กคล้ายๆกัน คือทุกวันนี้โรงเรียนจะดัง ไม่ดัง จะเล็ก หรือใหญ่ ปัญหาคล้ายกัน ยิ่งโรงเรียนรัฐบาลนี่ชัดเจนมาก ทุกวันนี้เป็นเด็กในพื้นที่ ทุกโรงเรียนจึงมีปัญหาเหมือนกันหมด...”	ESO04 ทุกวันนี้โรงเรียนจะดัง ไม่ดัง จะเล็ก หรือใหญ่ ปัญหาคล้ายกัน
“...ขณะเดียวกันสื่อมัลติมีเดียหรือโฮเซี่ยลนี่แหละ เป็นช่องทางเผยแผ่อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งพระอาจารย์ทุกรูปก็จะมีแฟนเพจเฟซบุ๊ก ก็สามารถเอาธรรมะเอาภาพกิจกรรมที่เราไปมาไปนำเสนอ บางครั้งก็มีคำคมอะไรให้โยมอ่านเกิดกำลังใจใช้ชีวิต...”	ETE04 สื่อมัลติมีเดียหรือโฮเซี่ยลนี่แหละเป็นช่องทางเผยแผ่อีกทางหนึ่งด้วย
“...ปกติเราจะไม่ค่อยได้ผลิตเองแต่เราจะอาศัยหาและดาวน์โหลดมากกว่า ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องราวสนุกๆ ซึ่งทุกวันนี้ในเฟซก็จะมีแชร์กันเยอะ สรุปก็คือเฟซ LINE โฆษณาเป็นอุปกรณ์ชั้นดีสำหรับพวกเรา...”	ETE04 สรุปก็คือเฟซ LINE โฆษณาเป็นอุปกรณ์ชั้นดีสำหรับพวกเรา
“...เราเริ่มจากพระรูปหนึ่งที่อยากทำงาน อยากทำงานด้านเผยแผ่กับเยาวชน แล้วก็จะมีกลุ่มพระอาจารย์ที่สอนเด็กประถม ในส่วนของพระมหาสมปองก็โชคดีว่ามีสื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ก็เลยทำให้ท่านกลายเป็นนักบรรยาย...”	ETE04 ในส่วนของพระมหาสมปองก็โชคดีว่ามีสื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ก็เลยทำให้ท่านกลายเป็นนักบรรยาย
“...อาศัยไลน์ อาศัยเฟซ เราก็นั่งดู บางคนมาโชว์ บางคนมีเรื่องราวต่างๆ บางคนมาโชว์มุขเขานั่นแหละเสร็จเรา บางทีก็เอานิทานเก่าๆมาเล่น ต้องขอบคุณเทคโนโลยี ประสพการณ์ ความพลีแล้วก็ตามทันสมัยตรงนี้ แล้วโฆษณาตอนนี้ทำให้เราหาได้ง่ายขึ้นด้วย มีสื่อ...”	ETE04 อาศัยไลน์ อาศัยเฟซ แล้วโฆษณาตอนนี้ทำให้เราหาได้ง่ายขึ้นด้วย มีสื่อ
“...ปัจจัยด้านการเมืองไม่มีผลแต่จะมีมุขเยอะ เช่น	EPO04 ปัจจัยด้านการเมืองไม่มีผลแต่จะมีมุขเยอะ

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
แชนนายักบ้าง เด็กทุกวันนี้เขารู้นะ เขาก็เข้าใจถึงวันศุกร์ที่ไรหลังข่าวปิดทีวีกันทั้งประเทศช่วยชาติประหยัดไฟนะนี่เด็กเค้าก็ฮานะ เด็กตัวเล็กยังฮาเลย...”	
“...<u>เรื่องหัวข้อเราจะให้ทางผู้นิมนต์เป็นคนกำหนด</u> ซึ่งง่ายๆเราก็กำหนดหัวข้อ ประมาณนี้ว่า<u>ถ้าเด็ก</u> ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ เรื่องยาเสพติด เรื่องรักในวัยเรียน เรื่องปัญหาความไม่รับผิดชอบ เรื่องเหมือนไม่รู้จักหน้าที่...”	AC04 <u>เรื่องหัวข้อเราจะให้ทางผู้นิมนต์เป็นคนกำหนดถ้า</u> <u>เด็กก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ เรื่องยาเสพติด เรื่องรักใน</u> <u>วัยเรียน เรื่องปัญหาความไม่รับผิดชอบ เรื่องเหมือนไม่</u> <u>รู้จักหน้าที่</u>
“...<u>ทีมงานธรรมะเตลิเวอร์รี่จะเน้น ๕ ส. คือ สนุก</u> <u>สาระ สงบ สติ สำนึก สนุกคือหัวใจ สนุกจะมา</u> <u>ก่อน สาระเราก็จะมีสาระสอดแทรกตลอด สำนึกก็</u> <u>คือให้ระลึกหน้าที่</u> เช่นนักเรียน หน้าที่ของนักเรียน สงบก็คือรายการแม่ หรือบางทีก็ให้กำลังใจ ในการนั่งสมาธิก็มีการเปิดดนตรีเบาๆ บางทีก่อนจบก็จะมีธรรมะสั้นๆ บางทีก็เป็นธรรมะเตือนใจ ถ้าเกิดเด็กจะมีเสียงสะท้อน เปิดให้เด็ก ๕ นาทีตอนท้ายแล้วก็แม่เมตตา จากนั้นบางทีก็จะเปิดโอกาสให้สอบถาม บางทีก็ให้พร...”	PP04 <u>ทีมงานธรรมะเตลิเวอร์รี่จะเน้น ๕ ส. คือ สนุก</u> <u>สาระ สงบ สติ สำนึก สนุกคือหัวใจ สนุกจะมาก่อน สาระ</u> <u>เราก็จะมีสาระสอดแทรกตลอด สำนึกก็คือให้ระลึกหน้าที่</u>
“...แต่ไปบางที่เขา ก็จะบอกว่าพระอาจารย์คะ สาระไม่ต้องเยอะค่ะ <u>เอาฮาๆเล่นนะคะ เครียดจากการ</u> <u>เรียนอยู่แล้วพอมาเจอพระอาจารย์ก็อยากจะผ่อนคลาย</u> แต่ว่าเราก็มีสาระของเรา เรามีเนื้อหาของเรา คือนั่นก็ตรงกับ <u>concept ที่เราวางไว้คือสนุก</u> <u>สาระ สงบ สติ สำนึก ที่ว่าเป็น concept ๕ ส คือ</u> <u>ต้องได้ครบทุกอารมณ์ ตรงกับ motto หลักที่เรา</u> <u>ตั้งไว้ว่าธรรมะเตลิเวอร์รี่ส่งตรงถึงที่ซึ่งถึงใจ...”</u>	OB04 <u>เอาฮาๆเล่นนะคะ เครียดจากการเรียนอยู่แล้วพอ</u> <u>มาเจอพระอาจารย์ก็อยากจะผ่อนคลาย</u> PP04 <u>concept ที่เราวางไว้คือสนุก สาระ สงบ สติ สำนึก</u> <u>ที่ว่าเป็น concept ๕ ส คือต้องได้ครบทุกอารมณ์ ตรงกับ</u> <u>motto หลักที่เราตั้งไว้ว่าธรรมะเตลิเวอร์รี่ส่งตรงถึงที่ซึ่งถึง</u> <u>ใจ</u>
“...ยิ่งโรงเรียน concept นี้อย่างชัดเจน <u>พวกเด็กจะมี</u> <u>หน้าที่ในเรื่องของพ่อแม่ มีสติก็คือพยายามให้เขา</u> <u>รู้ว่าอะไรชั่วอะไรดี ซึ่งปัญหาเด็กจะมียาเสพติด จะมี</u> <u>รักในวัยเรียน แล้วก็มีเรื่องไม่รับผิดชอบ ไม่ตั้งใจ</u> <u>เรียน ดิตเกม ดิตนั่นนี่ เป็นเรื่องสติ เราก้สร้าง</u> <u>จิตสำนึก...”</u>	PP04 <u>พวกเด็กจะมีหน้าที่ในเรื่องของพ่อแม่ มีสติก็คือ</u> <u>พยายามให้เขารู้ว่าอะไรชั่วอะไรดี ซึ่งปัญหาเด็กจะมียา</u> <u>เสพติด จะมีรักในวัยเรียน แล้วก็มีเรื่องไม่รับผิดชอบ ไม่</u> <u>ตั้งใจเรียน ดิตเกม ดิตนั่นนี่ เป็นเรื่องสติ เราก้สร้าง</u> <u>จิตสำนึก</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...อย่างช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เราก็งดเหล้าเข้าพรรษา <u>เราก็บอกให้รู้ว่ามันไม่ดีอย่างไร แล้วเราก็มีสื่อประกอบมีเรื่องประกอบ บางทีก็มีเรื่องเล่าคุณโทษมัน</u> ถ้าเด็กจะเชื่อมากน้อยในบางเรื่อง...”	AC04เราก็บอกให้รู้ว่ามันไม่ดีอย่างไร แล้วเราก็มีสื่อประกอบมีเรื่องประกอบ บางทีก็มีเรื่องเล่าคุณโทษมัน
“...ถ้าเกิดยาเสพติดเราจะเริ่ม <u>เล่นเกมที่ฝึกสติ</u> ฝึกทำไมละเพราะว่าสุรمانทำลายสติเพราะเราขาดสติเมื่อไหร่เราจะลืมทุกอย่าง คติต่างๆเกิดจากยาเสพติดทั้งนั้น เราพยายามจับตรงนั้นมา แต่ว่าเวลาเราเล่าเราไม่ได้เครียด เราฮาฮาๆจะมีมุก เราก้พยายามจะมีคำคมให้เด็กท่องตาม แต่เราจะใช้ภาษาว่าท่องคาถาพนมมือขึ้นฝ่ามือซ้ายสุราบุหรี่ยาบ้ายาไอเป็นฝิกินคนก็จะมีคำแบบนี้มาท่อง <u>บางครั้งก็จะมีการใส่จังหวะและใช้ภาษาร่วมสมัยกับเขา</u> บางครั้งอย่างเทศน์ว่าสุราไม่ดีอย่างไร แต่ต้องทำให้เขากลัว เหมือนเราเล่าเรื่องผีให้เด็ก เด็กต้องกลัว <u>ต้องพยายามดึงสิ่งที่เห็นชัดโดยยกข่าวสารบ้านเมือง</u> เช่น นายชาติกรกับครูอิว บางทีพ่อข่มขืนลูกเพราะเมาขาดสติก็จะใช้วิธีประมาณนี้เพื่อให้เขาเห็นภาพ...”	AC04เล่นเกมที่ฝึกสติ บางครั้งก็จะมีการใส่จังหวะและใช้ภาษาร่วมสมัยกับเขา ต้องพยายามดึงสิ่งที่เห็นชัดโดยยกข่าวสารบ้านเมือง
“...ที่สำคัญคือพระอาจารย์แต่ละรูปจะมี <u>การนำเสนอที่จูงใจ ทำให้เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น</u> ...”	PP04 <u>การนำเสนอที่จูงใจ ทำให้เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น</u>
“...พื้นฐานมาจากความรัก สองรูปแบบ เราค้นเจอว่า <u>คนไทยชอบสนุก</u> เราต่างมี concept ว่าส่งตรงถึงที่ซึ่งถึงใจ ๕ ส. แล้วเราพยายามไม่หยุดนิ่ง เราทำงานเป็นกันเองทำงานให้ง่ายๆที่สุด ทำตัวให้เข้าถึงมากที่สุด...”	PP04 <u>พื้นฐานมาจากความรัก สองรูปแบบ เราค้นเจอว่าคนไทยชอบสนุก</u>
“...การเข้าค่ายเด็กสมัยก่อนจัดประมาณสามวัน ทุกวันนี้ก็เป็นสองวันบ้างหนึ่งวันบ้างครึ่งวันก็ยังมีเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย สมัยก่อนสามวันศุกร์เสาร์อาทิตย์ ทุกวันนี้ศุกร์เสาร์อาทิตย์ วันจันทร์สอนไม่ไหว เป็นพฤหัสบดีศุกร์เสาร์ หรือเดี๋ยวนี้สามวันเยอะเกินไปรบกวนเวลาเรียนก็เป็นศุกร์เสาร์หรือบางทีเสาร์-อาทิตย์บางที่อาทิตย์ปิดครึ่งวัน อีกครึ่งวันกลับไปซักผ้าเตรียมตัวสอนวันจันทร์ <u>เราก้พยายามจะตามเขาทุกอย่างเลย คือเราจะเป็นอะไรก็ได้หมด</u>	AC04เราก้พยายามจะตามเขาทุกอย่างเลย คือเราจะเป็นอะไรก็ได้หมด

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
...	
“...สมัยก่อนต้องหาจากเว็บไซต์ต่างๆ เช่น <u>นิทาน ธรรมะ นิทานพื้นบ้าน</u> ซึ่งนิทานพื้นบ้านบางเรื่องก็สามารถจบเข้าธรรมะได้แต่ต้องฟังสนุกทั้งคม ทั้งมี ธรรมะ นิทานคลาสสิก คำกล่าวของครูบาอาจารย์ สมัยก่อนก็หลวงพ่อพุทธทาส หลวงพ่อปัญญา...”	AC04 <u>นิทานธรรมะ นิทานพื้นบ้าน</u> ซึ่งนิทานพื้นบ้านบางเรื่องก็สามารถจบเข้าธรรมะได้แต่ต้องฟังสนุกทั้งคม ทั้งมี ธรรมะ นิทานคลาสสิก คำกล่าวของครูบาอาจารย์ สมัยก่อนก็หลวงพ่อพุทธทาส หลวงพ่อปัญญา
“...ในการอบรมค่ายพุทธบุตรซึ่งเราจะอบรมทุกชั้น เช่น ม.๑ กับ ม.๔ จะอบรมเยอะหน่อย ก็จะเป็น ๒ วัน ๑ คืน ส่วนชั้นอื่นก็อาจจะเป็นแค่ day camp ๑ วัน...”	AC04 ม.๑ กับ ม.๔ จะอบรมเยอะหน่อย ก็จะเป็น ๒ วัน ๑ คืน ส่วนชั้นอื่นก็อาจจะเป็นแค่ day camp ๑ วัน
“...การประเมินผล เราประเมินจากความชอบ ความสนุก ไม่มีการประเมินผลทางวิชาการ จะ ประเมินผลว่านิมนต์กี่ครั้ง และเช็คขณะนั้น สังเกต บรรยาการ บางครั้งเห็นเขาหน้าอเราจะไม่ยอม เรา ต้องพยายามทำให้เขาตื่นตัวให้ได้ เขาหลับต่อหน้า เราไม่ได้ นั่นคือการประเมินของเรา...”	CO04 การประเมินผล เราประเมินจากความชอบ ความ สนุก ไม่มีการประเมินผลทางวิชาการ จะประเมินผลว่า นิมนต์กี่ครั้ง และเช็คขณะนั้น สังเกตบรรยาการ
“...เด็กนักเรียนถูกเกณฑ์มาฟัง ซึ่งหลายชั้นก็ไม่ว่าชั้นไหน จะมีเด็กอยู่สองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่เต็มใจ กับกลุ่มที่เต็มใจซึ่งกลุ่มที่เต็มใจก็แบ่งออกเป็นสอง กลุ่มคือหนึ่งเต็มใจมาฟังเพราะอยากฟัง สองเต็มใจ มาฟังเพราะไม่อยากเรียน...”	SU04 เด็กนักเรียนถูกเกณฑ์มาฟัง ซึ่งหลายชั้นก็ไม่ว่าชั้น ไหน จะมีเด็กอยู่สองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่เต็มใจกับกลุ่มที่เต็ม ใจซึ่งกลุ่มที่เต็มใจก็แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือหนึ่งเต็มใจมา ฟังเพราะอยากฟัง สองเต็มใจมาฟังเพราะไม่อยากเรียน
“...อย่างยุคนีเราต้องมีแฟนเพจรองรับ มีเว็บไซต์ รองรับต้องมีออฟเตตเรื่อยๆเพื่อให้เขายอมรับว่า พระท่านไม่ได้อยู่เฉยๆ ท่านก็ไปทำงาน และสื่อก็ช่วย ด้วย เพราะว่าเราไปด้วยกันสามรูปเพื่อให้รู้ว่าในทีม เดียวกัน...”	ETE04 ยุคนีเราต้องมีแฟนเพจรองรับ มีเว็บไซต์รองรับ ต้องมีออฟเตตเรื่อยๆเพื่อให้เขายอมรับ
“...จริงๆเราเรียกทีมให้ดูง่ายๆจริงๆจริงๆ เราเหมือนคนทำงาน สมัยก่อนอยากสอน อยากเป็น พระอาจารย์สอน ไม่ได้มีองค์กรรองรับ ไม่มี งบประมาณ เราทำกันเอง...”	IOR04 <u>ไม่ได้มีองค์กรรองรับ ไม่มีงบประมาณ เราทำ กันเอง</u>
“...ไม่มีงบประมาณ ไม่มีใครมาสนับสนุน พุดง่ายๆ คือเรามีแต่ใจ ใจอยากทำงาน...”	IOR04 <u>ไม่มีงบประมาณ ไม่มีใครมาสนับสนุน พุดง่ายๆคือ เรามีแต่ใจ ใจอยากทำงาน</u>
“...เมื่อก่อนทีมงานเยอะ ตอนนั้นก็เหลือ หลักๆสามรูป ผมสองรูปและพระมหาสมปอง อันนี้	IOR04 <u>ตอนนั้นก็เหลือหลักๆสามรูป ผมสองรูปและพระ มหาสมปอง ส่วนเลขาตอนนั้นก็ทำงาน พุดคือเป็นอนุศาสน์</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
อยากมาเป็นในงานเผยแพร่แบบนี้ รู้สึกมัน <u>ทำแล้วสนุกมีความสุข</u> ผลลัพธ์ทำอะไรทุกอย่างแล้วตอบโจทย์เราแล้วเราก็มีความสุขด้วย...”	
“...ถ้าเกิดว่า <u>วิทยากรมีความรักความชอบจะอยู่ได้นาน</u> ถ้าเกิดมาเพราะอยากได้ชื่อเสียง อยากได้หน้าตา อยากสร้างภาพจะอยู่ได้ไม่นาน...”	IHR04 <u>วิทยากรมีความรักความชอบจะอยู่ได้นาน</u>
“... <u>ผมว่าเริ่มต้นคือความชอบ</u> นะนี่คือเหตุผลที่ทำให้ <u>ให้เราอยู่ได้นาน</u> เจอปัญหาเราก็ไม่ท้อเราก็พยายามที่จะช่วยกันแก้เพราะเราตั้งสโลแกนว่าไปแก้ปัญหามาไม่ใช่ไปสร้างปัญหา...”	IHR04 <u>ผมว่าเริ่มต้นคือความชอบ</u> นะนี่คือเหตุผลที่ทำให้ <u>ให้เราอยู่ได้นาน</u>
“... <u>สโลแกนมีว่าอยู่ง่ายกินง่ายตายยาก อยู่ง่ายกินง่ายคือสบายๆ ตายยากคือทำประโยชน์ได้เยอะ...</u> ”	IHR04 <u>สโลแกนมีว่าอยู่ง่ายกินง่ายตายยาก อยู่ง่ายกินง่ายคือสบายๆ ตายยากคือทำประโยชน์ได้เยอะ</u>
“... <u>จริงๆเราไม่มีงบประมาณให้เลย โยมถวายมาเท่าไรเราก็ให้ท่านไปเท่านั้น</u> ให้ท่านไปเลย ทางเราไม่ได้ว่าจะให้อะไรมาเข้าองค์กรเรา...”	IBU04 <u>จริงๆเราไม่มีงบประมาณให้เลย โยมถวายมาเท่าไรเราก็ให้ท่านไปเท่านั้น</u>
“...บางทีเราก็จะเล่าสู่กันฟัง อย่างเราไปเจอเรื่องอะไรดีๆที่พอจะเล่าได้ เราก็จะมาแชร์กัน...”	IMA04 บางทีเราก็จะเล่าสู่กันฟัง อย่างเราไปเจอเรื่องอะไรดีๆที่พอจะเล่าได้ เราก็จะมาแชร์กัน
“... <u>จริงๆเราจะมีแค่พระวิทยากรกับเลขา</u> เมื่อก่อนเลขาคับสองตำแหน่งคือเป็นเลขาด่วยและอาจจะเป็นวิทยากรด้วย จะเป็นวิทยากรสำหรับเด็กๆ ซึ่งหากว่าช่วงไหนที่มีงานเลขาก็จะเป็นวิทยากรด้วย แต่ในส่วนของเลขาเขาก็จะแบ่งงานของตัวเองคือจะทำงานด้านมัลติมีเดียทำสื่อ...”	IHR04 <u>จริงๆเราจะมีแค่พระวิทยากรกับเลขา</u>
“...การเผยแพร่ <u>ท่านก็เลยจัดธรรมะจากสื่อ ซึ่งจำได้ว่าตอนนั้นหลวงพี่เท่งภาคหนึ่งเราตัดต่อมาใช้เป็นสื่อในการสอน ท่านก็ทั้งฉายและพากษ์</u> เขาก็เห็นว่าบุญนี้สนุกดี และนี่คือจุดประกายที่ทำให้พระมหาสมปองได้ออกทีวี...”	AC04 <u>ท่านก็เลยจัดธรรมะจากสื่อ ซึ่งจำได้ว่าตอนนั้นหลวงพี่เท่งภาคหนึ่งเราตัดต่อมาใช้เป็นสื่อในการสอน ท่านก็ทั้งฉายและพากษ์</u>
“... <u>สำนักงานจริงๆก็คือกุฏิของพวกเรา อันนี้ก็คือกุฏิมหาสมปอง อันนี้ก็คือห้องเลขา</u> เราก็เรียกง่ายๆว่าสำนักงาน เราก็อยู่กันสบายๆ...”	IMT04 <u>สำนักงานจริงๆก็คือกุฏิของพวกเรา</u>
“...สังคมวัฒนธรรมของโรงเรียนจะไม่ต่างกันมากจะต่างกันแค่วัย คือสังเกตแล้วว่าปัญหาเด็กคล้ายๆกัน คือทุกวันนี้โรงเรียนจะดัง ไม่ดัง จะเล็ก หรือใหญ่	ESO04 <u>ทุกวันนี้โรงเรียนจะดัง ไม่ดัง จะเล็ก หรือใหญ่</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
ปัญหาคล้ายกัน ยิ่งโรงเรียนรัฐบาลนี้ชัดเจนมาก ทุกวันนี้เป็นเด็กในพื้นที่ ทุกโรงเรียนจึงมีปัญหาเหมือนกันหมด...”	ปัญหาคล้ายกัน
“...ขณะเดียวกัน <u>สื่อมวลชนเดียวหรือโซเชียลนี่แหละเป็นช่องทางเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย</u> ซึ่งพระอาจารย์ทุกรูปก็จะมีแฟนเพจเฟซบุ๊ก ก็สามารถเอารรรมะเอาภาพกิจกรรมที่เราไปมาไปนำเสนอ บางครั้งก็มีคำคมอะไรให้โยมอ่านเกิดกำลังใจใช้ชีวิต...”	ETE04 <u>สื่อมวลชนเดียวหรือโซเชียลนี่แหละเป็นช่องทางเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย</u>
“...ปกติเราจะไม่ค่อยได้ผลิตเองแต่เราจะอาศัยหาและดาวน์โหลดมากกว่า ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องราวสนุกๆ ซึ่งทุกวันนี้ในเฟซก็จะมีการแชร์กันเยอะ สรุปก็คือเฟซ LINE โฆษณาเป็นอุปกรณ์ชั้นดีสำหรับพวกเรา... ”	ETE04 <u>สรุปก็คือเฟซ LINE โฆษณาเป็นอุปกรณ์ชั้นดีสำหรับพวกเรา</u>
“...เราเริ่มจากพระรูปหนึ่งที่ย่อยากทำงาน อยากทำงานด้านเผยแผ่กับเยาวชน แล้วก็มีกลุ่มพระอาจารย์ที่สอนเด็กประถม <u>ในส่วนของพระมหาสมปองก็โชคดีว่ามีสื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ก็เลยทำให้ท่านกลายเป็่นนักบรรยาย...</u> ”	ETE04 <u>ในส่วนของพระมหาสมปองก็โชคดีว่ามีสื่อช่วยประชาสัมพันธ์ ก็เลยทำให้ท่านกลายเป็่นนักบรรยาย</u>
“...อาศัยไลน์ อาศัยเฟซ เราก็นั่งดู บางคนมาโชว์บางคนมีเรื่องราวต่างๆ บางคนมาโชว์มุขเขานั่นแหละเสร็จเรา บางทีก็เอนิทานเก่าๆมาเล่น ต้องขอบคุณเทคโนโลยี ประสพการณ์ ความพลั่ว แล้วก็ความทันสมัยตรงนี้ <u>แล้วโฆษณาตอนนี้ทำให้เราหาง่ายขึ้นด้วย มีสื่อ...</u> ”	ETE04 <u>อาศัยไลน์ อาศัยเฟซ แล้วโฆษณาตอนนี้ทำให้เราหาง่ายขึ้นด้วย มีสื่อ</u>
“... <u>ปัจจัยด้านการเมืองไม่มีผลแต่จะมีขยยะ</u> เช่น แชนวนายกบ้าง เด็กทุกวันนี้เขารู้นะ เขาก็เข้าใจถึงวันศุกร์ที่ไรหลังข่าวปิดทีวีกันทั้งประเทศช่วยชาติประหยัดไฟนะนี้เด็กเค้าก็ฮานะ เด็กตัวเล็กยังฮาเลย...”	EPO04 <u>ปัจจัยด้านการเมืองไม่มีผลแต่จะมีขยยะ</u>
“... <u>เรื่องหัวข้อเราจะให้ทางผู้นิมนต์เป็นคนกำหนด</u> ซึ่งง่ายๆเราก็จากกำหนดหัวข้อ ประมาณนี้ว่า <u>ถ้าเด็กก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ เรื่องยาเสพติด เรื่องรักในวัยเรียน เรื่องปัญหาความไม่รับผิดชอบ เรื่องเหมือนไม่รู้จักหน้าที่...</u> ”	AC04 <u>เรื่องหัวข้อเราจะให้ทางผู้นิมนต์เป็นคนกำหนดถ้าเด็กก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ เรื่องยาเสพติด เรื่องรักในวัยเรียน เรื่องปัญหาความไม่รับผิดชอบ เรื่องเหมือนไม่รู้จักหน้าที่</u>

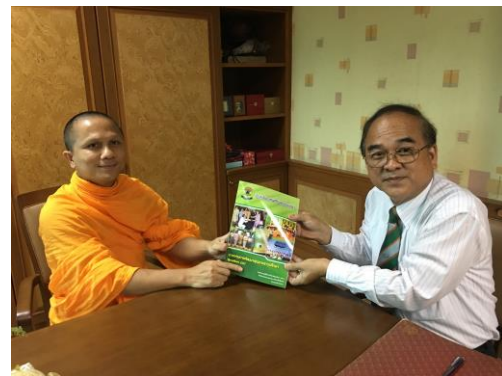
ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
“...ทีมงานธรรมะเตลิเวอร์รี่จะเน้น ๕ ส. คือ สนุก สาระ สงบ สติ สำนึก สนุกคือหัวใจ สนุกจะมาก ก่อน สาระเราก็จะมีสาระสอดแทรกตลอด สำนึกก็ คือให้ระลึกหน้าที่ เช่นนักเรียน หน้าที่ของนักเรียน สงบก็คือรายการแม่ หรือบางทีก็ให้กำลังใจ ในการ นั่งสมาธิก็มีการเปิดดนตรีเบาๆ บางทีก่อนจบก็จะมี ธรรมะสั้นๆ บางทีก็เป็นธรรมะเตือนใจ ถ้าเกิดเด็กจะ มีเสียงสะท้อน เปิดให้เด็ก ๕ นาทีตอนท้ายแล้วก็แผ่ เมตตา จากนั้นบางทีก็จะเปิดโอกาสให้สอบถาม บาง ทีก็ให้พร...”	PP04 ทีมงานธรรมะเตลิเวอร์รี่จะเน้น ๕ ส. คือ สนุก สาระ สงบ สติ สำนึก สนุกคือหัวใจ สนุกจะมาก่อน สาระ เราก็จะมีสาระสอดแทรกตลอด สำนึกก็คือให้ระลึกหน้าที่
“...แต่ไปบางที่เขา ก็จะบอกว่าพระอาจารย์คะ สาระ ไม่ต้องเยอะค่ะ เอาฮาๆเลยนะคะ เกรียดจากการ เรียนอยู่แล้วพอมาเจอพระอาจารย์ก็อยากจะผ่อนคลาย คลาย แต่ว่าเราก็มีสาระของเรา เราก็มีเนื้อหาของเรา เรา คือมันก็ตรงกับ concept ที่เราวางไว้คือสนุก สาระ สงบ สติ สำนึก ที่ว่าเป็น concept ๕ ส คือ ต้องได้ครบทุกอารมณ์ ตรงกับ motto หลักที่เรา ตั้งไว้ว่าธรรมะเตลิเวอร์รี่ส่งตรงถึงที่ซึ่งถึงใจ...”	OB04 เอาฮาๆเลยนะคะ เกรียดจากการเรียนอยู่แล้วพอ มาเจอพระอาจารย์ก็อยากจะผ่อนคลายคลาย PP04 concept ที่เราวางไว้คือสนุก สาระ สงบ สติ สำนึก ที่ว่าเป็น concept ๕ ส คือต้องได้ครบทุกอารมณ์ ตรงกับ motto หลักที่เราตั้งไว้ว่าธรรมะเตลิเวอร์รี่ส่งตรงถึงที่ซึ่งถึง ใจ
“...ยิ่งโรงเรียน concept นี้ยังชัดเจน พวกเด็กจะมี หน้าที่ในเรื่องของพ่อแม่ มีสติก็คือพยายามให้เขา รู้ว่าอะไรชั่วอะไรดี ซึ่งปัญหาเด็กจะมียาเสพติด จะมี รักในวัยเรียน แล้วก็มีเรื่องไม่รับผิดชอบ ไม่ตั้งใจ เรียน ดิตเกม ดิตนั่นนี่ เป็นเรื่องสติ เราก็นำ จิตสำนึก...”	PP04 พวกเด็กจะมีหน้าที่ในเรื่องของพ่อแม่ มีสติก็คือ พยายามให้เขารู้ว่าอะไรชั่วอะไรดี ซึ่งปัญหาเด็กจะมียา เสพติด จะมีรักในวัยเรียน แล้วก็มีเรื่องไม่รับผิดชอบ ไม่ ตั้งใจเรียน ดิตเกม ดิตนั่นนี่ เป็นเรื่องสติ เราก็นำ จิตสำนึก
“...อย่างช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เราก็งดเหล้า เข้าพรรษา เราก็บอกให้รู้ว่ามันไม่ดีอย่างไร แล้วเรา ก็มีสื่อประกอบมีเรื่องประกอบ บางทีก็มีเรื่องเล่า คุณโทษมัน ถ้าเด็กจะเชื่อมากหน่อยในบางเรื่อง...”	AC04เราก็บอกให้รู้ว่ามันไม่ดีอย่างไร แล้วเราก็มีสื่อ ประกอบมีเรื่องประกอบ บางทีก็มีเรื่องเล่าคุณโทษมัน
“...ถ้าเกิดยาเสพติดเราจะเริ่มเล่นเกมที่ฝึกสติ ฝึก ทำไมละเพราะว่าสุรามันทำลายสติเพราะเราขาดสติ เมื่อไหร่เราจะลืมทุกอย่าง คติต่างๆเกิดจากยาเสพติด ทั้งนั้น เราพยายามจับตรงนั้นมา แต่ว่าเวลาเราเล่าเรา ไม่ได้เครียด เราฮาๆก็จะมุกๆ เราก็นำมาจะมีคำ	AC04เล่นเกมที่ฝึกสติ บางครั้งก็จะมีกาใส่จังหวะและใช้ ภาษาร่วมสมัยกับเขา ต้องพยายามดึงสิ่งที่เห็นชัดโดยยก ข่าวสารบ้านเมือง

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
คมให้เด็กท่องตาม แต่เราจะใช้ภาษาว่าท่องคาถา พนมมือขึ้นผืนกัญชาสุราบุหรี่ยาบ้ายาไอเป็นฝิกินคน ก็จะมีคำแบบนี้มาท่อง <u>บางครั้งก็จะมีการใช้จังหวะ และใช้ภาษาร่วมสมัยกับเขา</u> บางครั้งอย่างเทศน์ว่า สุราไม่ใช่อะไร แต่ต้องทำให้เขากลับ เหมือนเราเล่า เรื่องผีให้เด็ก เด็กต้องกลัว <u>ต้องพยายามดึงสิ่งที่ เห็นชัดโดยยกข่าวสารบ้านเมือง</u> เช่น นายชาติกรกับ ครูอ๊ว บางทีพ่อข่มขืนลูกเพราะเมาขาดสติก็จะใช้วิธี ประมานนี้เพื่อให้เขาเห็นภาพ...”	
“...ที่สำคัญคือพระอาจารย์แต่ละรูปจะมี <u>การ นำเสนอที่จูงใจ ทำให้เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น</u>...”	PP04 <u>การนำเสนอที่จูงใจ ทำให้เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น</u>
“...<u>พื้นฐานมาจากความรัก สองรูปแบบ เราค้นเจอ ว่าคนไทยชอบสนุก</u> เราต่างมี concept ว่าส่งตรงถึง ที่ซึ่งถึงใจ ๕ ส. แล้วเราพยายามไม่หยุดนิ่ง เรา ทำงานเป็นกันเองทำงานให้ง่ายๆที่สุด ทำตัวให้เข้าถึง มากที่สุด...”	PP04 <u>พื้นฐานมาจากความรัก สองรูปแบบ เราค้นเจอว่า คนไทยชอบสนุก</u>
“...การเข้าค่ายเด็กสมัยก่อนจัดประมาณสามวัน ทุก วันนี่ก็เป็นสองวันบ้างหนึ่งวันบ้างครึ่งวันก็ยังมี เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย สมัยก่อนสามวันศุกร์เสาร์ อาทิตย์ ทุกวันนี้ศุกร์เสาร์อาทิตย์ วันจันทร์สอนไม่ ไหว เป็นพฤหัสบดีศุกร์เสาร์ หรือเดี๋ยวนี้สามวันเยอะ เกินไปרבกวนเวลาเรียนก็เป็นศุกร์เสาร์หรือบางที เสาร์-อาทิตย์บางที่อาทิตย์ปิดครึ่งวัน อีกครึ่งวัน กลับไปซักผ้าเตรียมตัวสอนวันจันทร์ <u>เราก็พยายาม จะตามเขาทุกอย่างเลย คือเราจะเป็นอะไรก็ได้หมด ...</u>”	AC04 <u>เราก็พยายามจะตามเขาทุกอย่างเลย คือเราจะเป็น อะไรก็ได้หมด</u>
“...สมัยก่อนต้องหาจากเว็บไซต์ต่างๆ เช่น <u>นิทาน ธรรมะ นิทานพื้นบ้าน</u> ซึ่งนิทานพื้นบ้านบางเรื่องก็ สามารถจบเข้าธรรมะได้แต่ต้องทั้งสนุกทั้งคม <u>ทั้งมี ธรรมะ นิทานคลาสสิก คำกล่าวของครูบาอาจารย์ สมัยก่อนก็หลวงพ่พุทธานุ หลวงพ่อปัญญา...</u>”	AC04 <u>นิทานธรรมะ นิทานพื้นบ้าน ซึ่งนิทานพื้นบ้านบาง เรื่องก็สามารถจบเข้าธรรมะได้แต่ต้องทั้งสนุกทั้งคม ทั้งมี ธรรมะ นิทานคลาสสิก คำกล่าวของครูบาอาจารย์ สมัยก่อนก็หลวงพ่พุทธานุ หลวงพ่อปัญญา</u>
“...ในการอบรมค่ายพุทธบุตรซึ่งเราจะอบรมทุกชั้น เช่น <u>ม.๑ กับ ม.๔ จะอบรมเยอะหน่อย ก็จะเป็น ๒ วัน ๑ คืน ส่วนชั้นอื่นก็อาจจะเป็นแค่ day camp</u>	AC04 <u>ม.๑ กับ ม.๔ จะอบรมเยอะหน่อย ก็จะเป็น ๒วัน ๑ คืน ส่วนชั้นอื่นก็อาจจะเป็นแค่ day camp ๑ วัน</u>

ข้อมูลสัมภาษณ์	รหัสข้อมูล
๑ วัน...”	
“...การประเมินผล เราประเมินจากความชอบ ความสนุก ไม่มีการประเมินผลทางวิชาการ จะประเมินผลว่านิมนต์กี่ครั้ง และใช้ขณะนั้น สังเกตบรรยากาศ บางครั้งเห็นเขาหน้าอเราจะไม่ยอม เราต้องพยายามทำให้เขาตื่นตัวให้ได้ เขาหลับต่อหน้าเราไม่ได้ นั่นคือการประเมินของเรา...”	CO04 การประเมินผล เราประเมินจากความชอบ ความสนุก ไม่มีการประเมินผลทางวิชาการ จะประเมินผลว่านิมนต์กี่ครั้ง และใช้ขณะนั้น สังเกตบรรยากาศ
“...เด็กนักเรียนถูกเกณฑ์มาฟัง ซึ่งหลายชั้นก็รู้ว่าชั้นไหน จะมีเด็กอยู่สองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่เต็มใจ กับกลุ่มที่เต็มใจซึ่งกลุ่มที่เต็มใจก็แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือหนึ่งเต็มใจมาฟังเพราะอยากฟัง สองเต็มใจมาฟังเพราะไม่อยากเรียน...”	SU04 เด็กนักเรียนถูกเกณฑ์มาฟัง ซึ่งหลายชั้นก็รู้ว่าชั้นไหน จะมีเด็กอยู่สองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่เต็มใจกับกลุ่มที่เต็มใจซึ่งกลุ่มที่เต็มใจก็แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือหนึ่งเต็มใจมาฟังเพราะอยากฟัง สองเต็มใจมาฟังเพราะไม่อยากเรียน
“...อย่างคุณนี่เราต้องมีแผนเพชรรองรับ มีเว็บไซต์รองรับต้องมีอัปเดตเรื่อยๆเพื่อให้เขายอมรับว่าพระท่านไม่ได้อยู่เฉยๆ ท่านก็ไปทำงาน และสื่อก็ช่วยด้วย เพราะว่าเราไปด้วยกันสามรูปเพื่อให้รู้ว่าในทีมเดียวกัน...”	ETE04 คุณนี่เราต้องมีแผนเพชรรองรับ มีเว็บไซต์รองรับต้องมีอัปเดตเรื่อยๆเพื่อให้เขายอมรับ

ภาคผนวก ฉ.
ภาพการดำเนินงานกิจกรรมการวิจัย

ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระมหาธีรธรรม ธมฺมธีโร (บุญเสริม) ป.ธ.๙
วันเกิด	: ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๙
สถานที่เกิด	: ต.หมื่นศรี อ.สำโรงทาบ จ.สุรินทร์
อุปสมบท	: ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดพระธรรมกาย ๒๓/๒ หมู่ ๗ ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี
การศึกษา	: เปรียญธรรม ๙ ประโยค กองบาลีสนามหลวง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมกายแคลิฟอร์เนีย : ปริญญาโท ศีลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสาน
ประสบการณ์	: ครูพระสอนบาลี แม่กองบาลีสนามหลวง : กรรมการตรวจสอบธรรมสนามหลวง : ครูพระสอนศีลธรรมประจำวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง สังกัดกรมศาสนา : ผู้ประสานงานศูนย์ส่งเสริมศูนย์ปฏิบัติธรรมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล : พระอาจารย์เทศน์สอนธรรมะของช่องดาวเทียม DMC และทั่วประเทศ : หัวหน้าพระวิทยากร โครงการอุปสมบทหมู่ ๑๐๐,๐๐๐ รูป ทุกหมู่บ้านทั่วไทย ประจำศูนย์ปฏิบัติธรรมและอบรมเยาวชนเบญจธรรม เขตดอนเมือง กทม.
ผลงาน	: เกียรติบัตร ผู้ทำคุณประโยชน์ส่งเสริมการเรียนรู้พระบาลี จากสหพันธ์เปรียญธรรม วัดพระธรรมกาย : เกียรติบัตร ผู้ทำคุณประโยชน์ (จัดปฏิบัติธรรม) จาก ยพส. : เกียรติบัตร หัวหน้าพระวิทยากรโครงการอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อนและ ภาคเข้าพรรษา ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ประจำปี ๒๕๕๓ – ๒๕๕ : รางวัลผู้นำพุทธโลก ประจำปี ๒๕๕๗ : รางวัลบริหารแห่งปี ๒๕๕๗ (CEO Of the Year 2014)
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๕๗
สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๕๙